

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

DOKTORA
TEZİ

MOBİL İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNDEKİ GELİŞMELERE BAĞLI
OLARAK MUHABİRLİK MESLEĞİNDE YAŞANAN DÖNÜŞÜM

Kurbani GEYİK

RADYO-TELEVİZYON VE SİNEMA
ANABİLİM DALI

ARALIK 2020

Kurbani GEYİK

RADYO-TELEVİZYON VE SİNEMA ANABİLİM DALI

ARALIK 2020

**MOBİL İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNDEKİ GELİŞMELERE BAĞLI
OLARAK MUHABİRLİK MESLEĞİNDE YAŞANAN DÖNÜŞÜM**

Kurbani GEYİK

**DOKTORA TEZİ
RADYO-TELEVİZYON VE SİNEMA ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

ARALIK 2020

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Kurbani GEYİK

28.12.2020

MOBİL İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİNDEKİ GELİŞMELERE BAĞLI OLARAK MUHABİRLİK MESLEĞİNDE YAŞANAN DÖNÜŞÜM

(Doktora Tezi)

Kurbani GEYİK

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Aralık 2020

ÖZET

Muhabirlik, içinde bulunduğu toplumsal sürecin ekonomik, sosyal ve politik dinamikleriyle diyalektik bağıı sürdürürken mobil iletişim teknolojileri alanındaki gelişmelere uyum sürecinde de dönüşüme uğramaktadır. Gazetecilik alanında medya için esas içerik üreticisi olma misyonunu sürdüren muhabirlik alanındaki dönüşüm, bu alandaki karakteristik üretim tarzına odaklanmakla daha anlaşılır hale gelmektedir. Bu bağlamda, tez çalışmamız, muhabirlik alanlarında yaşanan dönüşümü, haber üretim süreçleri üzerinden betimlemeyi amaçlamaktadır. Mobil iletişim ortamlarında gelişmelere bağlı olarak muhabirlik alanlarında gerçekleşen yenilenme devinimi, amaçlı örnekleme yöntemi esas alınarak çalışma odağı seçilen Anadolu Ajansı (AA) ile TRT özelinde ele alınmakta ve bu kurumlarda görev yapan alan muhabirlerinin faaliyetleri araştırmaya rehberlik etmektedir. Bu çalışmanın bulguları, mobil iletişim teknolojilerinin ürünü olan WhatsApp gibi iletişim uygulamalarının sunduğu yeni iletişim ortamlarında, muhabir-haber merkezi ve muhabir-haber kaynağı ilişkileri ile haber organizasyonu ve üretim sürecinin yeniden düzenlendiğini, bu yeni düzenin sonucunda muhabirlerin haber için ihtiyaç duyulan bilgiye erişiminin, haber kaynaklarının yönetiminde gerçekleştiğini, iş ve özel hayatları arasındaki dengenin daha fazla bozulduğunu göstermektedir.

Bilim Kodu : 116501

Anahtar Kelimeler : Muhabirlik, Gazetecilik, AA, TRT, İletişim, Mobil İletişim

Sayfa Adedi : 367

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Gülcan Seçkin

Öğrenci ORCID ID : 0000-0001-7154-5743

THE TRANSFORMATION IN THE REPORTER PROFESSION DUE TO
DEVELOPMENTS IN MOBILE COMMUNICATION TECHNOLOGIES

(Ph. D. Thesis)

Kurbani GEYİK

GAZİ UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF SOCIAL SCIENCES

December 2020

ABSTRACT

Reporting is altered in the process of adapting to the developments in mobile communication technologies, while maintaining its dialectical connection with the economic and political dynamics of the social process. The transformation of the reporter profession, which continues its mission of being the main content producer for the media in the field of journalism, becomes more understandable by focusing on the characteristic production style in this field. In this context, the thesis aims to describe the transformation that has emerged in the fields of reporter through news production processes. Depending on the developments in mobile communication environments, the transformation in the fields of correspondence is handled specifically for Anadolu Agency (AA) and Turkish Radio and Television Corporation (TRT), whose research focus is selected based on the purposeful sampling method, and the news production process of field reporters working in these institutions guide the research. The findings of this study reveal that the correspondent-news center and correspondent-news source relations, the news organization-production process are redesigned in the new communication environments provided by communication applications such as WhatsApp, which is the product of mobile communication technologies. As a result of this new order, it shows that the access of reporters to the information needed for the news is realized under the management of news sources and the balance between their work and private lives is further deteriorated.

Science Code : 116501
Key Words : Correspondent, Journalism, AA, TRT, Mobile Communication
Page Number : 367
Supervisor : Prof. Dr. Gülcan Seçkin
Student ORCID ID : 0000-0001-7154-5743

TEŞEKKÜR

Çalışma hayatımın ilk ve en önemli durağı olan Anadolu Ajansı'nda, 15 yıla yakın deneyimlediğim muhabirlik mesleğinde, mobil iletişim teknolojileri alanındaki gelişmelerle beraber karşılaşılan yeni uygulamaların, mesleği icra edenlerin özel hayatlarına varan etkilerini birebir hissedenlerden biri olarak, meseleyi bilimsel bir bakış açısıyla ele alma düşüncesinden hareketle başladığım, sorumluluğu tümüyle bana ait, eksiklikleriyle eleştirilere açık bu çalışma için teşekkürü borç bildiğim çok sayıda kişi bulunmaktadır. Tez çalışmasının ilk aşamasından ve tamamlanmasına kadarki süreçte, önemli katkı ve değerlendirmeleriyle bana yol gösteren tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Gülcan Seçkin'e, fikir ve eleştirileri ile büyük katkı sağlayan Tez İzleme Komitesi Jüri üyeleri Sayın Prof. Dr. Haluk Geray ve Sayın Prof. Dr. Mehmet Sezai Türk'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Uygulama aşamasında yardımlarını ve ilgilerini esirgemeyen Anadolu Ajansı'ndan Türkiye Haberleri Yayın Yönetmeni Hasan Öymez ve AA Ankara Haberleri Editörü Yusuf Çelebi'ye, TRT'den Eğitim Dairesi Başkanı Kudret Doğandemir'e şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca beni bu süreçte yalnız bırakmayan ve her daim büyük sabır ve destekle yanımda olan sevgili eşim Gülcan Geyik'e ve enerjisiyle bana güç veren kızım Zeynep Gökçe'ye teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ	xvi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	xx
RESİMLERİN LİSTESİ	xxi
KISALTMALAR	xxiii
GİRİŞ	1
1. MOBİL İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ	21
1.1. Bilgisayarlar	21
1.2. Mobil İnternet	23
1.3. Mobil Telefon	27
1.3.1. Akıllı Telefonlar	29
1.4. Mobil İletişim Uygulamaları	31
1.4.1. WhatsApp	31
1.4.2. Facebook	34
1.4.3. Twitter	37
1.4.4. Instagram	39
2. HABERCİLİK VE MUHABİRLİK MESLEĞİ	39
2.1. Haber	43

	Sayfa
2.1.1 Haber Değeri	45
2.1.2. Haber Kuramları	49
2.2. Muhabir	53
2.2.1. İletişim Teknolojileri Bağlamında Muhabirlik Mesleğinin Gelişimi	55
2.2.1.1. Haber kaynakları	57
2.2.1.1.1. Muhabir ve haber kaynağı ilişkileri	59
2.2.1.2. Haber toplama	63
2.2.1.2.1. Yerinden haber toplama	63
2.2.1.2.2. İnsanlarla konuşarak haber toplama	66
2.2.1.2.3. İkinci el kaynaklar kullanma	68
2.2.1.3. Haber metinlerinin düzenlenmesi	69
2.2.1.4. Haberlerin görselleştirilmesi	74
2.2.1.5. Haberin dağıtımı	77
3. ARAŞTIRMA BULGULARI	83
3.1. Anadolu Ajansı A.Ş'nin Genel İncelenmesi	83
3.2. AA Katılmalı Gözlem Verileri	86
3.2.1. AA Haber Merkezleri ve Alan Muhabirliği	86
3.2.1.1. AA'da polis muhabirliği	89
3.2.1.1.1. AA polis muhabirlerinin sorumlulukları ve Kullandıkları araçlar	89
3.2.1.1.2. AA polis muhabirlerinin haber organizasyonu ve Üretim süreci	96
3.2.1.2. AA'da adliye muhabirliği	99

	Sayfa
3.2.1.2.1. AA adliye muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar	100
3.2.1.2.2. AA adliye muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci	102
3.2.1.3. AA'da sağlık muhabirliği	106
3.2.1.3.1. AA sağlık muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar	107
3.2.1.3.2. AA sağlık muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci	109
3.2.1.4. AA'da kültür sanat muhabirliği	111
3.2.1.4.1. AA kültür sanat muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar	111
3.2.1.4.2. AA kültür sanat muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci.....	114
3.2.1.5. AA'da spor muhabirliği	117
3.2.1.5.1. AA spor muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar	118
3.2.1.5.2. AA spor muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci	121
3.2.1.6. AA'da eğitim muhabirliği	124
3.2.1.6.1. AA eğitim muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar	124
3.2.1.6.2. AA eğitim muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci	126
3.2.1.7. AA'da politika muhabirliği	128
3.2.1.7.1. AA politika muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar	129
3.2.1.7.2. AA politika muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci	138

	Sayfa
3.2.1.7.2.1. AA Cumhurbaşkanı Muhabirliği	139
3.2.1.7.2.2. AA CHP muhabiri	147
3.2.1.8. AA'da diplomasi muhabirliği	149
3.2.1.8.1. AA diplomasi muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar	149
3.2.1.8.2. AA diplomasi muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci	151
3.2.1.9. AA'da ekonomi muhabirliği	155
3.2.1.9.1. AA ekonomi muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar	155
3.2.1.9.2. AA ekonomi muhabirlerinin haber organizasyonu ve haber üretim süreci	157
3.3. TRT'nin Genel İncelenmesi	161
3.4. TRT Katımlı Gözlem Verileri	169
3.4.1. TRT'de Haber Merkezleri ve Alan Muhabirliği	169
3.4.1.1. TRT'de polis-adliye muhabirliği	173
3.4.1.1.1. TRT polis-adliye muhabirinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar	174
3.4.1.1.2. TRT polis-adliye muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci	177
3.4.1.2. TRT'de sağlık muhabirliği	187
3.4.1.2.1. TRT sağlık muhabirinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar	187
3.4.1.2.2. TRT sağlık muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim Süreci	191
3.4.1.3. TRT'de eğitim muhabirliği	194
3.4.1.3.1. TRT'de eğitim muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar	194

Sayfa

3.4.1.3.2. TRT eğitim muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci	198
3.4.1.4. TRT'de kültür sanat-turizm muhabirliği	202
3.4.1.4.1. TRT'de kültür-sanat-turizm muhabirinin Sorumlulukları ve kullandıkları araçlar	202
3.4.1.4.2. TRT kültür-sanat- turizm muhabirinin haber Organizasyonu ve üretim süreci	207
3.4.1.5. TRT'de ekonomi muhabirliği	210
3.4.1.5.1. TRT ekonomi muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar	210
3.4.1.5.2. TRT ekonomi muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci	213
3.4.1.6. TRT'de diplomasi muhabirliği	218
3.4.1.6.1. TRT'de diplomasi muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar	218
3.4.1.6.2. TRT diplomasi muhabirlerinin haber organizasyonu ve haber üretim süreci	222
3.4.1.7. TRT'de spor muhabirliği	228
3.4.1.7.1. TRT spor muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar	228
3.4.1.7.2. TRT spor muhabirlerinin haber organizasyonu ve haber aretim süreci	231
3.4.1.8. TRT'de politika muhabirliği	236
3.4.1.8.1. TRT'de politika muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar	236
3.4.1.8.2. TRT politika muhabirlerinin haber organizasyonu ve haber üretim süreci	242

Sayfa

4. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE YORUMLANMASI	247
4.1. Katımlı Gözlem Verilerinin Değerlendirilmesi ve Yorumlanması	247
4.1.1. Haber Kaynakları Bakımından	247
4.1.2. Haber Toplama Bakımından	254
4.1.3. Haber Metinlerinin Düzenlenmesi Bakımından	261
4.1.4. Haberlerin Görselleştirilmesi	269
4.1.5. Haberin Dağıtımı	274
5. SONUÇ	281
KAYNAKLAR	295
EKLER	305
EK- 1. AA polis muhabirliği alanından örnek haber metni	306
EK- 2. AA Adliye muhabirliği alanından örnek haber metni	307
EK- 3. AA sağlık muhabirliği alanından örnek haber metni	308
EK- 3. (Devam) AA sağlık muhabirliği alanından örnek haber metni	309
EK- 4. AA kültür sanat muhabirliği alanından örnek haber metni	310
EK- 4. (Devam) AA kültür sanat muhabirliği alanından örnek haber metni	311
EK- 5. AA spor muhabirliği alanından örnek haber metni	312
EK- 6. AA spor muhabirliği alanından örnek haber metni	313
EK- 7. AA eğitim muhabirliği alanından örnek haber metni	314
EK- 7. (Devam) AA eğitim muhabirliği alanından örnek haber metni	315
EK- 8. AA eğitim muhabirliği alanından örnek haber metni	316
EK-9. AA Politika muhabirliği alanından örnek haber metni	317

	Sayfa
EK-10 . AA Politika Muhabirliği alanından örnek haber metni	318
EK-11. AA Politika muhabirliği alanından örnek haber	319
EK-11. (Devam) AA Politika muhabirliği alanından örnek haber	320
EK-11. (Devam) AA Politika muhabirliği alanından örnek haber	321
EK-11. (Devam) AA Politika muhabirliği alanından örnek haber	322
EK-12. AA politika muhabirliği alanından örnek haber	324
EK-13, AA politika muhabirliği alanından örnek haber	325
EK-13 (Devam) AA politika muhabirliği alanından örnek haber	326
EK-13 (Devam) AA politika muhabirliği alanından örnek haber	327
EK-13 (Devam) AA politika muhabirliği alanından örnek haber	328
EK-13 (Devam) AA politika muhabirliği alanından örnek haber	329
EK-13 (Devam) AA politika muhabirliği alanından örnek haber	330
EK-14. AA diplomasi muhabirliği alanından örnek haber	331
EK-14. (Devam) AA diplomasi muhabirliği alanından örnek haber	332
EK-15. AA diplomasi muhabirliğinden örnek haber	333
EK-15. (Devam) AA diplomasi muhabirliğinden örnek haber	334
EK-15. (Devam) AA diplomasi muhabirliğinden örnek haber	335
EK- 16. AA ekonomi muhabirliği alanından örnek haber	336
EK-17. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı WhatsApp grubu paylaşımı	337
EK-18. AA ekonomi muhabirliği alanından örnek haber	340
EK-18. (Devam) AA ekonomi muhabirliği alanından örnek haber	341
EK-19. Ekonomi muhabirliği alanından örnek haber	342
EK-19. (Devam) Ekonomi muhabirliği alanından örnek haber	343
EK-20. TRT polis adliye muhabirliği alanından örnek haber	344

Sayfa

EK-21. TRT polis adliye muhabirliği alanından örnek haber	345
EK-22. TRT Polis adliye muhabirliği alanından örnek haber	346
EK-23. TRT Sağlık muhabirliği alanından örnek haber	347
EK-23. (Devam) TRT Sağlık muhabirliği alanından örnek haber	348
EK-24. TRT Merkez Haberler WhatsApp Grubu'ndan paylaşılan 30 Ocak 2019 Tarihli Gündem_.....	349
EK-24. TRT Merkez Haberler WhatsApp Grubu'ndan paylaşılan 30 Ocak 2019 Tarihli Gündem_.....	350
EK-24. TRT Merkez Haberler WhatsApp Grubu'ndan paylaşılan 30 Ocak 2019 Tarihli Gündem	351
EK-25. TRT eğitim muhabirliği alanından örnek haber	352
EK-26. TRT eğitim muhabirliği alanından örnek haber	353
EK-27. TRT Ankara Haber Merkezi 31 Ocak 2019 tarihli gündemi	354
EK-27. (Devam) TRT Ankara Haber Merkezi 31 Ocak 2019 tarihli gündemi	355
EK-27. (Devam) TRT Ankara Haber Merkezi 31 Ocak 2019 tarihli gündemi	356
EK-28. TRT kültür sanat ve turizm muhabirliği alanından örnek haber	357
EK-28. (Devam) TRT kültür sanat ve turizm muhabirliği alanından örnek haber	358
EK-29. Ekonomi muhabirliği alanından örnek haber	359
EK- 30. TRT Politika Muhabirlerinin Haber Üretim Sürecinde WhatsApp Kullanımına Örnek	360
EK- 30. (Devam) TRT Politika Muhabirlerinin Haber Üretim Sürecinde WhatsApp_Kullanımına Örnek	361
EK-31. TRT politika muhabirliği alanından örnek haber	362
EK-31. (Devam) TRT politika muhabirliği alanından örnek haber	363

Sayfa

EK-32. TRT politika muhabirliği alanından örnek haber	364
EK-32. (Devam) TRT politika muhabirliği alanından örnek haber	365
ÖZGEÇMİŞ	367

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3. 1. AA polis muhabirlerinin haber toplamada kullandıkları iletişim platformları	90
Çizelge 3. 2. AA polis muhabirlerinin dahil edildiği WhatsApp grupları	92
Çizelge 3. 3. AA polis muhabirliği alanında örnek haber çalışması	98
Çizelge 3. 4. AA adliye muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları	102
Çizelge 3. 5. AA Adliye muhabirinin örnek haber çalışması	104
Çizelge 3. 6. AA sağlık muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp sohbet grupları	108
Çizelge 3. 7. AA sağlık muhabirinin örnek haber çalışması	111
Çizelge 3. 8. AA kültür sanat muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp sohbet grupları	113
Çizelge 3. 9. AA kültür sanat muhabirinin örnek haber çalışması	116
Çizelge 3. 10. AA spor muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp sohbet grupları	119
Çizelge 3. 11. Ankaragücü Spor Kulübü WhatsApp grubundan yapılan paylaşımlar	120
Çizelge 3. 12. AA spor muhabirinin örnek haber çalışması	122
Çizelge 3. 13. AA eğitim muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp sohbet grupları	125
Çizelge 3. 14. AA eğitim muhabirinin örnek haber çalışması	127
Çizelge 3. 15. AA cumhurbaşkanlığı muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları	131
Çizelge 3. 16. Cumhurbaşkanlığı Basın Merkezi-Ankara Whatsapp Grubu 12 Ocak-17 Ocak 2019 dönemi paylaşımları	132

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3. 17. AA CHP muhabirinin dahil olduğu WhatsApp grupları	135
Çizelge 3. 18. AA MHP muhabirinin dahil olduğu WhatsApp grupları	137
Çizelge 3. 19. Cumhurbaşkanlığı Basın Merkezi WhatsApp Grubu'ndan Türk ve Hırvat Cumhurbaşkanlarının, Ankara'daki 16 Ocak 2019 tarihli programlarına dair paylaşımlar	143
Çizelge 3. 20. AA cumhurbaşkanı muhabirinin örnek haber çalışması	146
Çizelge 3. 21. AA diplomasi muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları	150
Çizelge 3. 22. AA diplomasi muhabirinin örnek haber çalışması	153
Çizelge 3. 23. AA ekonomi muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları	156
Çizelge 3. 24. AA ekonomi muhabirliği alanında örnek haber çalışması	159
Çizelge 3. 25. AA ekonomi muhabirliği alanında örnek haber çalışması	160
Çizelge 3. 26. AA ekonomi muhabirliği alanında örnek haber çalışması	161
Çizelge 3. 27. TRT polis adliye muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları	175
Çizelge 3. 28. TRT WhatsApp grubundan paylaşılan Ankara Haber Merkezi 28 Ocak 2019 tarihli gündemi	178
Çizelge 3. 29. TRT polis adliye muhabirliği alanında örnek haber çalışması	180
Çizelge 3. 30. TRT polis adliye muhabirliği alanında örnek haber çalışması	182
Çizelge 3. 31. TRT polis adliye muhabirliği alanında örnek haber çalışması	184
Çizelge 3. 32. TRT polis adliye muhabirliği alanında örnek haber çalışması	186
Çizelge 3. 33. TRT sağlık muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları	190

Çizelge	Sayfa
Çizelge 3. 34. TRT sağlık muhabirliği alanında örnek haber çalışması	193
Çizelge 3. 35. TRT eğitim muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları	196
Çizelge 3. 36. TRT eğitim muhabirliği alanında örnek haber çalışması	201
Çizelge 3. 37. TRT kültür sanat turizm muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları	205
Çizelge 3. 38. TRT kültür sanat ve turizm muhabirliği alanında örnek haber çalışması	210
Çizelge 3. 39. TRT ekonomi muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları	213
Çizelge 3. 40. TRT ekonomi muhabirliği alanında örnek haber çalışması	218
Çizelge 3. 41. TRT diplomasi muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları	221
Çizelge 3. 42. TRT diplomasi muhabirliği alanında örnek haber çalışması	228
Çizelge 3. 43. TRT spor muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları	230
Çizelge 3. 44. TRT spor muhabirliği alanında örnek haber çalışması	236
Çizelge 3. 45. TRT Cumhurbaşkanlığı muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları	239
Çizelge 3. 46. TRT CHP muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları	239
Çizelge 3. 47. TRT politika muhabirliği alanında örnek haber çalışması	245
Çizelge 4. 1. Muhabirlik alanlarında “insanlarla konuşarak haber toplama” tekniği kullanımında başvurulmuş iletişim kanalları	255
Çizelge 4. 2. Muhabirlik alanlarında ikincil kaynaklara erişimde kullanıldığı belirlenen platformlar	256

Çizelge	Sayfa
Çizelge 4. 3. Muhabirlik alanlarında yerinden haber toplama tekniğine Başvururken kullanıldığı belirlenen yöntemler.....	260
Çizelge 4. 4. AA'da muhabirlik alanlarında üretilen haberler	264
Çizelge 4. 5. TRT'de muhabirlik alanlarında üretilen haberler	265
Çizelge 4. 6. AA'da parçalı haber dağıtımı	276
Çizelge 4. 7. TRT'de muhabirlik alanlarında yapılan canlı yayın bağlantıları	279

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 1. 1. 2017 yılı ülke nüfusuna göre WhatsApp kullanım oranları	34
Şekil 1. 2. Dünyada en fazla kullanılan sosyal medya platformları	36
Şekil 1. 3. Twitter’da en fazla üye sayısı bulunan ülke sıralaması	38
Şekil 3. 1. AA kurumsal yapı şeması	87
Şekil 3. 2. TRT kurumsal yapı şeması	171

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim	Sayfa
Resim 3. 1. . AA güvenlik masası WhatsApp grubu.	93
Resim 3. 2. İçişleri Bakanlığı Basın Whatsapp grubu	93
Resim 3. 3. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı adliye muhabirleri WhatsApp grubu	104
Resim 3. 4. AA kültür sanat muhabirliğinde WhatsApp kullanımı	115
Resim 3. 5. Cumhurbaşkanlığı muhabirleri WhatsApp sohbet grubu	131
Resim 3. 6. CHP TBMM WhatsApp sohbet grubu	135
Resim 3. 7. MHP Basın WhatsApp sohbet gurubu	136
Resim 3. 8. İYİ Parti Basın Whatsapp grubu	137
Resim 3. 9. 16 Ocak 2019 tarihli AA Gündemi	140
Resim 3. 10. AA Ankara Haberleri Editörlüğünün, WhatsApp'tan Muhabirlerle paylaştığı 16 Ocak 2019 tarihli çalışma planı	141
Resim 3. 11. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, Hırvat Cumhurbaşkanı ile görüşmesine dair Twitter'daki paylaşımı	144
Resim 3. 12. Diplomasi muhabiri-haber kaynağı iletişimi	154
Resim 3. 13. AA Ekonomi Haberleri Editörlüğünün WhatsApp üzerinden paylaşılan 17 Ocak 2019 tarihli çalışma planı	158
Resim 3. 14. TRT Merkez Haberler WhatsApp grubu	181
Resim 3. 15. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının basına yönelik WhatsApp grubu	183
Resim 3. 16. Milli Savunma Üniversitesi'nin Twitter'dan yaptığı paylaşım	185
Resim 3. 17. Ankara sağlık muhabirleri WhatsApp grubundan 29 Ocak 2019 tarihli paylaşım	192
Resim 3. 18. Sağlık Bakanı Koca'nın 29 Ocak 2019 tarihli Twitter'dan yazılı açıklaması	194
Resim 3. 19. YÖK WhatsApp eğitim muhabirleri sohbet gurubu	199

Resim	Sayfa
Resim 3. 20. YÖK WhatsApp Grubundan 30 Ocak 2019 günü yapılan paylaşımlar	200
Resim 3. 21. YÖK WhatsApp Grubundan 30 Ocak 2019 günü yapılan paylaşımlar	200
Resim 3. 22. Kültür ve Turizm Bakanlığı Watsapp Grubu'ndan 31 Ocak 2019 Günü yapılan paylaşım	209
Resim 3. 23. Merkez Bankası Web Sitesi'nde yer alan 25 Ocak 2019 tarihli basın duyurusu	215
Resim 3. 24. TRT ekonomi muhabirinin, Whatsapp üzerinden flaş haber paylaşımı	217
Resim 3. 25. Dışişleri Bakanlığının, basın mensuplarına Yönelik 25 Ocak 2019 tarihli paylaşımları	224
Resim 3. 26. TRT diplomasi muhabirinin nöbetçi muhabire Whatsapp'tan gönderdiği DSF haber metni	226
Resim 3. 27. TRT haber yazılım sistemi Octopus'tan TRT diplomasi muhabirinin yazdığı DSF haber metni	227
Resim 3. 28. Alanyaspor-Ankaragücü maçında, haber merkezi ile WhatsApp grubu üzerinden yazışmalar	233
Resim 3. 29. TRT Spor muhabiri ile haber kaynağı arasında futbol karşılığıyla ilgili yazışmalar	233
Resim 3. 30. Ankaragücü Spor Kulübü'nün resmi Instagram sayfasından Alanyaspor maçına çıkacak ilk 11'in grafikli sunumu	234
Resim 3. 31. TRT Octopus Sistemi'nde yayınlanan Ankaragücü-Alanyaspor maçına dair sesli haber	235

KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
AA	Anadolu Ajansı
AB	Avrupa Birliği
AP	Associated Press
CERN	Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi
DPT	Devlet Planlama Teşkilatı
GPRS	General Packet Radio Systems
GSM	Global System Mobile
LAN	Local Area Networks
ODTÜ	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
RTÜK	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırmaları Kurumu
UMTS	Universal Mobile Telecommunication Systems
WAN	Wide Area Networks
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

GİRİŞ

İnsanoğlu, tarih boyunca, çevresinde, içinde bulunduğu toplum ve yaşadığı dünya üzerinde meydana gelen yeni gelişmelere ve değişimlere ilgi duymuş, bu ilgiden hareketle toplumun haber alma gereksinimlerinin karşılanması amacıyla uygarlığın ilk döneminden bu yana çeşitli yöntemler kullanılmış, her teknolojik yenilikle bu yöntemler de geliştirilerek dönüşüm geçirmiştir. İlk çağlarda, uzak mesafeler arasında, ormanlık bölgelerde “tam tam” sesi, düz ovalarda gündüz duman, gece ateşle oluşturulan görsel simgeler gibi araçlar kullanılarak haberleşme eylemi gerçekleştirilirken, yazının icadı, matbaanın bulunuşunun ardından ilk önce gazete, daha sonra sırasıyla fotoğraf, telsiz, radyo, televizyon gibi iletişim araçlarının ortaya çıkmasıyla beraber, haber ve haberleşme gereksinimi de daha fazla önem kazanmış, bunun sonucunda gazetecilik alanının bir öznesi olarak bu gereksinimi karşılamak üzere muhabirlik mesleği ön plana çıkmıştır. Yeni icat edilen iletişim teknolojilerinin ilk kullanılmaya başlandığı alanlardan biri muhabirliktir. Yeni teknolojiler, alanın aktörlerinin üretim biçimini de şekillendirmektedir. İletişim teknolojileri alanındaki gelişmeler günümüzde hızlanmış, neredeyse her gün yeni özellikler geliştirilerek kullanıma sunulan uygulamalarla iletişime farklı boyut kazandırılmaktadır. Her yeni iletişim teknolojisiyle gazetecilik alanında ürün ortaya koyma sürecinin hızlandığı ve habercilerin işini kolaylaştırdığı yönünde yaklaşımlar oldukça yaygındır. Son birkaç yıldır, haber kuruluşlarının ihbar hattı olarak kullandıkları WhatsApp gibi mobil iletişim uygulamaları, muhabirlerin çalışma alanının da temel unsuru haline gelmiştir ki bu teknolojik uygulamanın belirlediği yeni iletişim ortamının, muhabirlerin üretim gücünü artırıp artırmadığı sorusunu önemli kılmaktadır. Çalışmamızın konusunun seçilmesindeki temel motivasyonunu, bu sorunun irdelenmesi amacıyla mobil iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin muhabirlerin çalışma alanını nasıl etkilediği ve alana dair ne tür değişimlerin ortaya çıktığının araştırılması oluşturmaktadır.

İnsanların haber alma gereksinimlerinin profesyonel bir meslek çatısı altında karşılanması amacıyla 1800’lü yıllardan itibaren bir kitle iletişim aracı olarak ortaya çıkan gazetelerde, ilgi çekebilecek ham bilgiyi edinen ve bunu işleyerek anlamlı metinleri hazırlaması görevini üstlenen kişilerin çalışma alanı olarak tanımlanan

muhabirlik, üzerinde çok az durulan ve daha çok medyada içerik oluşturanların genelinin kast edildiği gazetecilik adı altında değinilen bir meslektir.

İlk gazetelerin ortaya çıktığı dönemde, muhabirlik mesleğini icra edenlerin, sorumluluklarını yerine getirirken zaman ve mekana bağımlı yöntemleri kullanma zorunluluğu söz konusudur. Özellikle uzak mesafelerde yaşanan, kamuoyunun ilgisini çekebilecek ve haber değeri taşıyan olay yada olgularla ilgili bilgiyi edinmenin iletişim alanındaki kısıtlılıkları nedeniyle çok fazla zaman alması ve maliyet açısından yüksek olmasına bağlı olarak lüks bir meta olarak görülen muhabirlerin ürünlerindeki akış, iletişim teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde artabilmiştir (Kars, 2015: 46).

Uzak mesafeler arasında haberleşme olanağı sağlayan, ortaya çıkışının ardından kısa sürede yaygınlaşarak toplumsal yaşamın önemli parçası haline gelen telgraf ve telefon gibi iletişim araçları, toplumsal, siyasal ve iktisadi alanda olduğu gibi medya alanında da dönüşüm yaşanmasına neden oldu. İletişim teknolojileri alanındaki icatların etkisiyle haberin toplanması ve dağıtılmasını düzenleyen örgütlenme konusunda yapısal değişikliklere bağlı olarak, zaman ve mekan faktöründen kaynaklanan engeller azaldı, haber havzasında genişleme ve akışında hızlanma yaşandı. 1835 yılında, Paris’te kurulan Havas Ajansı, uzak bölgelerden haber talebini karşılamak üzere dünyanın her tarafından haber toplanması ve dağıtılması amacıyla örgütlenmesini buna göre gerçekleştiren ilk basın kuruluşu oldu. Okuyucu kitlesini genişletme maksadıyla fiyatında indirim yapan gazetelerden ABD’den New York Herald da iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin ardından geniş okuyucu kitlesinin beklentilerini karşılamak üzere haber çeşitliliğini artıran ilk gazeteler arasında yer aldı. Hem seçkinlere hem işçilere hitap eden, Avrupa ülkelerinin başkentlerinde muhabir görevlendirerek habercilik kapsam alanını artıran New York Herald Gazetesi, sütunlarında borsa, opera, tiyatro ve sosyete haberlerinin yanı sıra spor haberlerine de yer vererek “spor haberciliği” kavramını ilk kullanan kuruluş olarak basın tarihine geçti (Kars, 2015: 46-47).

İletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve haber basınındaki yenilikler, telefon ve telgrafın icadıyla son bulmadığı gibi her yeni teknolojik gelişmeyle artarak devam etti. Telsiz, radyo, televizyon, haberleşme uyduları, bilgisayar, internetin bulunuşu ve

ardından ortaya çıkan teknolojik yöndeşme, muhabirlerin çalışma alanına yeni biçim kazandırdı. Haberlerin kitlelere sesli olarak iletme olanağı sunan radyo 1910, sese görüntüyü ilave eden televizyon 1936, yazılı ve görsel haberlerin düzenlenmesi ve kayıt altına alınması gibi olanaklar sunan bilgisayarın 1975, bilgisayarlar arasındaki veri alış verişini sağlayan internet ile iletişim ağına ulaşmanın mekanla ilgisini ortadan kaldıran mobil cep telefonu 1980'li yıllardan sonra gazetecilik alanında kullanılmaya başlandı ve her biri farklı kulvarda gelişerek, yenilenerek günümüze kadar varlığını sürdürdü.

Muhabirlerin haber için başvurduğu kaynaklara ulaşımı ve edindikleri bilgiyi işleme ve haber merkezlerine iletme süreçleri, telgraf, telefon ve ulaşım teknolojilerindeki yeniliklerle hızlansa da zaman ve mekan faktörünün bu süreçler üzerindeki etkisi devam etti. İnternet ve bilgisayar öncesinde, televizyon ve radyo yayınlarındaki süre kısıtlılığı, gazete sayfalarındaki sütün sınırlaması, ulaşım ve iletişim imkanlarındaki sınırlılıklar nedeniyle haber değeri taşıyan herhangi bir bilgi, haber ajansları, gazete, radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçlarında sınırlı olarak yer bulmakta ya da hiç yer almamaktaydı. Haber kaynağı konumunda bulunan kamu kurum ve kuruluşları, siyasi partiler ve sivil toplum örgütleri de internet öncesinde, medyada yer almasını istedikleri mesajlarını muhabirlere gerçek bir mekanda düzenledikleri etkinliklerle ulaştırabiliyordu. Bu nedenle, sivil toplum kuruluşları, siyasi partiler, kamu kurum ve kuruluşları, teknolojik ve ulaşım imkanlarına göre organizasyonlar gerçekleştirerek muhabirlerle ilişkiler kurabilmekteydi. Tüm bunlar, haber değeri taşıyan mesajların sayısının belirli düzeyde kalmasına neden olan teknoloji kaynaklı faktörler olarak ele alınmaktadır.

İnternet ve bilgisayar teknolojisi, gazetecilik faaliyetleri alanında, haber metinleri, grafik ve şekiller, sayıların istatistiki bilgilerin işleniş ve sunuluş biçimlerinde de önemli değişimler meydana getirdi. Telefon, daktilo, kağıt enine sıkışan habercilik uğraşı, zaman ve mekan yanında kullanılan araçlar ve bu araçların sunduğu hizmetler anlamında da değişikliğe uğradı (Törenli, 2005:175). İnternet ve bilgisayar teknolojisi, muhabirleri bir taraftan daha fazla iş yükü altına sokarken, diğer taraftan muhabirlere masa başında haber üretebileceği imkanlar sağladı. İnternet ortamına taşınan iktisadi, siyasi ve kültürel hayata ilişkin birçok veri, muhabirlere bir

tık mesafeye indirgendi. Muhabirler, finans haberciliği gibi bazı alanlarda haber merkezinde masa başından elektronik ortamda yer alan verileri kullanarak, haber üretebilecek duruma geldi.

Gazetecilik mesleği açısından bilgisayar ve internet teknolojilerindeki gelişmeler, en az matbaanın icadı kadar önemli bir dönüm noktası olarak görülmektedir (Tosun, 2016: 7). Geline nokta çok sayıda enformasyonun hızlı bir biçimde alıcıya ulaştırma olanağı, muhabirin haberini atlamadan çok çabuk bir biçimde hazırlaması gereğini önemli kılmaktadır. Muhabirlerin, süzgeçten geçirmeye, doğrulamaya, karşılaştırma yapmaya çok az zamanı bulunmaktadır (Tılıç, 1998: 185). Muhabirlerin çalışma alanlarındaki zamanla olan yarışı, yeni iletişim teknolojileriyle hızlanarak devam etmektedir.

İletişim alanındaki fiziki engelleri neredeyse tamamen ortadan kaldıran mobil iletişim teknolojileri ise internetin kapsam alanının genişlemesi, internete bağlanabilen akıllı cep telefonu ve tablet bilgisayar gibi cihazlara erişimin kolaylaşması, insanlara istedikleri her yerden iletişim ağına katılma imkanı sunmaktadır (Başaran, 2010: 145, 146). Sağlık, eğitim, tüketim gibi hemen hemen tüm toplumsal pratiklere nüfuz eden mobil teknolojiler, insan etkinliklerinin neredeyse tümünde belirleyici bir güç olarak görülmektedir (Castells, 2013: 26). Mobil iletişim teknolojilerinin en fazla etkilerinin ortaya çıktığı alanlardan biri de habercilik olmuştur. Muhabirlerin haber toplama ve yazma, haberin iletimi ve alımlama sürecinde önemli değişiklikler yaşanmaktadır. İçerik üretim, sunum, iletim-dağıtım ve tüketim teknolojilerinde yaşanan değişim, medya sektöründe yayıncı kuruluşların haber servislerini birleştirerek, personel sayısını düşürerek veya gruplara ayırarak, sıkı iş bölümüne gitmesiyle sonuçlanmıştır. Medya profesyonelleri dışında çok çeşitli yerel, uluslararası kaynaklardan, içerik üreten kişilerden, kuruluşlardan, mecralardan, uzman okurlardan da ücret ödenmeden ya da düşük ücretle içerik temin edilebilmektedir. Ancak medya çalışanları denildiğinde özellikle geleneksel medyada çalışan grup olarak, hala haberciler-gazeteciler kabul edilmektedir (Seçkin, 2013, 55, 60). Medyada yaşanan dönüşümün etkisiyle muhabirlik mesleğinin etkinliğinin giderek zayıfladığına işaret eden Seçkin (2013: 63), birçok yayıncı kuruluşun ajanslardan gelen haberlerle yetinildiğine dikkat çekmektedir.

Mobil cihazlar üzerinden gerçekleştirilen habercilik uğraşı olarak tanımlanan mobil gazetecilik kimi kaynaklarda da gazetecilik için telgraftan sonra ikinci dönüm noktası kabul edilmektedir. Gazetecilik alanında yapılan çalışmalar, akıllı telefonların, muhabirlerin geleneksel olarak kullandıkları daktilo ve ardından bilgisayar, ses kayıt cihazı, fotoğraf makinesi, kamera, not defteri, kalem ve telefon gibi ekipmanların tüm işlevlerini yerine getirebilecek fonksiyonlara sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bir akıllı telefonla yazı yazılabilmekte, fotoğraf çekilebilmekte, video ve ses kaydı alınabilmekte, internet bağlantısı sayesinde canlı yayın yapılabilen ve hazırlanan haber metinleri ve görselleri kısa sürede haber merkezlerine aktarılabilir. Bu tür fonksiyonlar akıllı cep telefonlarını gazeteciler için vazgeçilmez kılmıştır (Narin, 2015).

Çalışmanın konusu

Bu araştırma, hemen hemen her gün yeni uygulamaların ortaya çıktığı mobil iletişim teknolojileri alanındaki gelişmelerin, haberciliğin esas öznesi konumunda bulunan muhabirlik mesleğine olan etkilerine odaklanmaktadır. Medya tarafından kamuoyuna sunulan haberlerin işlenmemiş ham halini toplama ve bu ham veriyi belirli kurallara göre kullanarak haber metnini oluşturma işinden sorumlu bir meslek olan muhabirlik, işin yapılmasında kullanılan iletişim araçlarına ve bu araçların teknolojik yapısındaki değişimlere bağlı olarak da gelişme göstermektedir.

Sadece yapının (iletişim ortamı, iletişim teknolojilerinin fonksiyonları) fail (muhabirler) üzerinde meydana getirdiği etkiler değil failin de bu yapıdan kaynaklanan etkilere karşı ortaya koyduğu tutum ve davranışı büyük önem arz etmektedir. Teknolojik gelişmelerle hızlı bir dönüşüm geçiren medyada, muhabir habercilik ilkelerine uymakla yükümlülüğünü yerine getirmiş sayılmamaktadır. Aynı zamanda, medyayı etki altına alan iletişim teknolojilerindeki gelişmelerden kaynaklanan ve yeni ortaya çıkan kurallara da uymak zorunda kalmaktadır. Haberciler, özellikle günün her anında, anlık olarak haber oluşturma ve kamuoyuna iletme imkanı sunan yeni iletişim teknolojilerinin sağladığı ortamda, günün büyük kısmında habere dönüştürülmesi beklenen veri çokluğuyla karşı karşıya bulunmaktadır. Muhabirler, böyle bir ortamda sorumluluklarını asgari düzeyde yerine getirme telaşesi içindedirler (Meyer, 2002: 54).

Son birkaç yıldır medya alanında kullanımı yaygınlaşan mobil iletişim teknolojileri, muhabirlerin çalışma alanlarının önemli bir parçası olarak, özellikle haber organizasyonu kapsamında haber merkezi ile haber kaynakları arasında yeni bir iletişim ortamı sunmaktadır. Whatsapp, Twitter, Instagram ve Facebook gibi platformlar aracılığıyla şekillenen haber üretim sürecinde rol alan muhabirlerin, haber merkezi ve haber kaynaklarıyla ilişkileri, üstlendikleri diğer sorumlulukların da bu ortama göre uyarlandığı düşünülmektedir.

Bu bağlamda, bu araştırmanın temel konusunu, mobil iletişim teknolojilerindeki yeni gelişmelerin, muhabirlerin çalışma alanını nasıl etkilediği ve alana dair ne tür değişimlerin ortaya çıktığının araştırılması oluşturmaktadır.

Çalışmanın önemi ve amacı

İletişim bilimleri alanında, genel olarak iletişim teknolojileri bağlamında medya ile ilgili birçok çalışma bulunsa da bu sektörün esas içerik üreticileri konumunda bulunan muhabirlik mesleği özelinde sınırlı çalışma mevcuttur. Bu çalışmalarda da internet gazeteciliği, yurttaş gazeteciliği, yeni iletişim teknolojilerinin geleneksel medya üzerindeki etkileri, muhabirlerin yeni iletişim teknolojilerine yönelik yaklaşımı, haber üretim sürecinin işleyişinde genel yönetim biçimleri, yeni medya teknolojilerinin buna etkisi, haberin içerdiği söylem ve mülkiyet yapısı ile yeni medyaya entegrasyon sürecinde gazetecilik pratikleri, genel gazetecilik bağlamında ele alınmıştır (Kara, 2006), (Karaduman, 2009), (Gürbüz, 2010), (Kutlu, 2014), (Aslan, 2014), (Küçüközyiğit, 2014), (Yüksel, 2014).

Gazeteciliğin dönüşümüyle ilgili yapılan en son çalışma, Derya Erçin'in, 2018'de hazırladığı "Yeni Medya ve Gazetecilik Kimliğindeki Dönüşüm" adlı yüksek lisans tezidir. Gazetecilik alanından 3 akademisyen ve 5 gazeteci ile yapılan derinlemesine görüşmeleri içeren Erçin'in çalışmasında, yeni iletişim teknolojilerinin sonucu ortaya çıkan yeni medyayla birlikte geleneksel medyanın varlığı sorgulanırken, haberin yayımlandığı iletişim ortamında meydana gelen değişime, yurttaş gazeteciliğinin etkisiyle farklı seslerin dolaşıma sokulmasına ve alıcının geleneksel kitle iletişim araçlarından ziyade sosyal medya üzerinden haberleri takip ettiğine işaret

edilerek, medya profesyonellerinin de bu yeni ortama uyum sağlama çabalarına dikkat çekilmektedir.

İletişim teknolojileri temelinde gazetecilik alanıyla ilgili değişimleri açığa çıkaran bir diğer çalışma da Engin Çağlak tarafından 2013'te yapılan "Kitle İletişim Araçlarındaki Teknolojik Gelişmelerin Haber Üzerine Etkileri" konulu doktora tezidir. Çağlak'ın doktora tezinde, haberin hangi iletişim kanalları üzerinden yoluna devam ettiğine dair bulgular sunmaktadır. İletişim teknolojilerinin habercilik alanında kullanımına ilişkin önemli veriler sunan Çağlak'ın çalışmasına göre, habercilerin yüzde 87'lik kısmının cep telefonu ile haber için fotoğraf, ses ve video kaydı yaptıkları, bu mobil cihazlar üzerinden haber merkezlerine içerik sundukları ve bu tür veri toplama yönteminin artık zorunlu hale geldiğine yönelik tespiti dikkat çekmektedir. Bu çalışmada, yeni iletişim teknolojileri bağlamında gazetecilikle ilgili genel tespitler yapılmaktadır.

Yeni iletişim teknolojileri bağlamında gazetecilik kimliğinin sorgulandığı Kutlu'nun 2014 yılında yaptığı doktora tezi çalışmasında da profesyonel gazetecilerin görüşlerinden yola çıkılarak "yeni gazeteci" kimliğine ilişkin tanımlamalar yapılmaya çalışılmıştır. Yeni medya ortamının artık gazeteciler için önemli mecra olduğu, birçok haber kaynağının bu tür ortamlarda takip edilerek haber için gerekli verilere ulaşıldığı yönünde verilere ulaşan araştırmacı, yeni iletişim teknolojilerinin artık haberciler için vazgeçilmez olduğunu göstermiştir.

Karaduman da (2009) "Yeni İletişim Teknolojileri Bağlamında Haber Üretim Süreci ve Haberin Yapısı" başlıklı doktora tezi çalışması kapsamında Doğan ve Doğuş medya gruplarında, katımlı gözlem yöntemiyle haber üretim sürecini ele almış ve ayrıca medya profesyonelleriyle derinlemesine görüşmelerle yeni medya teknolojilerinin haber üretim sürecindeki etkilerine ilişkin bulgular ortaya koymuştur.

İletişim teknolojilerinin haber üretim süreci ve muhabirlik mesleğine olan etkilerine ilişkin dünyada yapılan çalışmalara bakıldığında da her yıl düzenli olarak hazırlanan Reuters Enstitüsü Dijital Haber Raporu önemli bir yer tutmaktadır. 2018 yılına ait rapor, dünyada haber üretim süreci, medya şirketlerinin durumu ve

gazetecilik alanında kullanılan teknoloji trendleriyle ilgili saha çalışmalarından elde edilen bulgulara yer verilen raporda, iletişim uygulaması WhatsApp ile ilgili dikkat çekici veriler sunulmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde WhatsApp mesajlaşma platformunun artan öneminin vurgulandığı rapora göre, Brezilya'da, WhatsApp'ın haberleşme ağı olarak neredeyse facebook'u yakaladığı görülmektedir. 120 milyon WhatssApp kullanıcısının bulunduğu bu ülkede, 24 haber merkezinin de sosyal yaşamda yaygınlaşan bu mesajlaşma platformu üzerinden bir iletişim hattı kurduğu yönünde bulgular, gazetecilik alanında var olan içerik üretim hızını daha da artıracığı tahmin edilmektedir.

Bir başka çalışma da Thomas'ın (2013) “Sosyal Medya Karşısında Gazeteciliğin Gelişimi” konulu yüksek lisans tezidir. Sosyal medyanın gazetecilik mesleği üzerinde ciddi bir dönüşüm etkisi yarattığı yönünde veriler sunan Thomas, hedef kitle ve potansiyel kaynaklarla etkileşimin, gazeteciyi sadece haber muhabiri olmaktan uzaklaştırdığını, günümüzde, sosyal medya çağında, gazetecilerin tamamıyla farklı bir rol üstlendiğini savunuyor. Thomas'ın bu çalışmasında, muhabirlerin haber üretiminin yanı sıra artık hikayelerini daha hızlı takip etme, ağları güçlendirme, makalelerin paylaşımını teşvik etme ve okuyucularına yanıt verme sorumluluğuna da sahip oldukları, bu sorumluluklarını da sosyal medyanın doğası gereği, gerçek zamanlı olarak yapmalarının beklendiği ileri sürülmektedir.

Koponen ve Vaataja da (2009) çalışmalarında, mobil teknolojinin gazetecilik için nasıl yeni olanaklar yarattığını ortaya koymaya çalışmaktadır. Çalışma, Finlandiya'daki haber kuruluşlarında görev yapan altı haberciyle gerçekleştirilen görüşmeyi içermektedir. Cep telefonunun gazetecilik alanında kullanımının, habercilik alanında neden ve nasıl kullanıldığına dair veriler sunan bu çalışmaya göre, görüşülen kişilerin tamamı, fotoğraf veya video çekmek ve bu materyali cep telefonundan haber merkezine göndermek için telefonlarını kullandıklarını, bu şekilde zamanı daha verimli değerlendirdiklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca, çalışmanın yapıldığı dönemde, araştırmacılar, mobil iletişim teknolojilerini haber toplama ve yazma sürecinde kullanan gazetecilerin azınlıkta olduğunu ortaya koymuşlardır.

Mobil iletişim teknolojilerinin habercilik alanına ilişkin bir diğer çalışma da Oscar Westlund'un (2012) “Mobil Haberler” başlıklı çalışmasıdır. Bu çalışmada, mobil iletişim teknolojilerinin hem eski haber medyası tarafından haber toplama ve yazma sürecinde, hem de izleyici, dinleyici ve okuyucu tarafından medya içeriği tüketimi amacıyla yoğun bir şekilde kullanıldığı, bu durumun özellikle haber toplama ve yazma sürecinde belirleyici olduğu anlatılmaktadır. Mobil cihazların gazeteciler açısından istenilen zamanda ve yerde e-posta alıp göndermek gibi birçok işlemi mümkün kıldığını ifade eden Westlund, internet bağlantısı ve gelişmiş arama işlevselliği, sayısız akıllı ve kolay erişilebilen uygulamanın yanı sıra, gazetecilere haberleri bildirmek için yeni ve güçlü araçlar sağlayan mobil teknolojinin habercilerin sahadan çalışma ve raporlama olanaklarını geliştirdiğini öne sürmektedir.

Yurtdışında ve Türkiye’de yapılan çalışmalara bakıldığında, iletişim teknolojilerinin gazetecilik alanına etkilerinin farklı boyutlarının ele alındığı ifade edilebilir. Türkiye’de son dönemde mobil iletişim teknolojileri temelinde muhabirlik alanlarına ilişkin bir çalışma bulunmazken, bu alanda yurt dışında farklı dönemlerde yapılan çalışmalar oldukça yaygındır. Yurt dışında yapılan çalışmalarda daha çok iletişim teknolojilerinin haber üretim süreci ve gazetecilik mesleğine etkilerine genel gazetecilik bağlamında odaklanılmıştır. Günümüzde giderek farklılaşan ve alanında uzman kişilerin görev aldığı polis adliye, politika, diplomasi, sağlık, eğitim, spor, ekonomi ve kültür sanat muhabirliği özelinde mobil iletişim teknolojilerinin etkilerini ortaya koyan bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Çalışmamızın bir diğer önemi, kullanılan yöntemle ilgilidir. Gazetecilik alanıyla ilgili katımlı gözlem yönteminin kullanıldığı sınırlı çalışma bulunmaktadır. Yukarıda belirtilen çalışmalardan Karaduman'ın 2009'da gerçekleştirdiği araştırmada, gazetecilerin haber üretim süreci bizim çalışmamızda olduğu gibi katımlı gözlem yöntemiyle ele alınmış, ancak gözlem kapsamı haber merkezi ile sınırlı tutulmuştur. Ayrıca Karaduman'ın çalışma yaptığı dönem, mobil iletişim teknolojilerinden özellikle bugün haber üretim sürecinde merkezi bir rol üstlenen WhatsApp gibi uygulamaların henüz ortaya çıkmadığı dönem olması nedeniyle, bizim çalışmamız bu açıdan da farklılık göstermektedir.

Medya alanında yaşanan değişim ve dönüşüme, içerik üreticiler olarak alanın en fazla iş yükünü üstlenen faillerinden muhabirlerin ayak uydurma çabaları dikkati çekmektedir. Bu noktadan hareketle, çalışmamızda, muhabirlik alanlarında, mobil iletişim teknolojileri ve bu teknolojilere özgü uygulamaların kullanımı mercek altına alınarak, bu yeni iletişim ortamlarının her bir muhabirlik alanında haber ürününü oluşturmak için gerekli organizasyon ve üretim sürecinde ne gibi değişiklikler yaşandığı sorgulanmaktadır. Bu bağlamda gerçekleştirilen çalışmada, muhabirlik mesleğinin alt türleri olan politika, polis, adliye, sağlık, kültür sanat, eğitim, spor, diplomasi, politika ve ekonomi muhabirliği alanları tek tek ele alınarak incelenmiştir. Mesleği icra edenlerin üstlendikleri yeni sorumluluklar, haber için gerekli bilgiyi toplama ve işleme yöntemleri, haber kaynaklarıyla ilişki kurma biçimleri, haber merkezindeki rolünün irdelendiğı araştırmanın sonucunda ortaya çıkan bulguların, özellikle son dönemde yapılan çalışmalarda haber içeriklerinde tespit edilen kalite sorununa yönelik çözüm yaklaşımları ve muhabirlik mesleğiyle ilgili standartların ve eğitimin yeniden gözden geçirilmesi açısından da ışık tutması hedeflenmektedir.

Bu amaçla, öncelikle AA ve TRT'nin yapısı, medya sektöründeki konumu, ekonomi ve siyasi ilişkileri ile birlikte haber örgütlenmeleri ortaya konulduktan sonra, söz konusu basın kuruluşlarının Ankara'daki haber merkezlerinde görevli alan muhabirlerinin çalışmaları ele alınmıştır. Burada amaç, bu iki basın kuruluşunun karşılaştırmasını yapmak değil, örneklem teşkil ettiğı düşüncesinden hareketle Türk medyasında muhabirlik alanlarının mobil iletişim teknolojileri bağlamında geçirdiğı dönüşümü ortaya koymaktır.

Çalışmanın kuramsal çerçevesi

İletişim teknolojilerindeki gelişmeler ile ekonomi, siyaset, kültür ve değerleri biçimlendiren neo-liberal politikalar, medya sektöründe ve bu yapı içerisinde yer alan muhabirlerin çalışma alanında yaşanan dönüşümün temel nedenlerinden biri olarak ele alınmaktadır. Medyanın, neo-liberal politikaların sonucu olarak çapraz sermayenin, uluslararası ve holdingleşmiş şirketlerin denetimi altına girmesinin ardından, iktidar-medya-sermaye ilişkisi, sermaye lehine biçimlenmiş ve medya toplumun sözcülüğünü yapmaktan ziyade egemen güçlerin, iktidarlarının yeniden üretilmesi yönünde

evrilmeye başlamıştır. Türkiye’de de buna benzer bir süreç geçiren, farklı sermaye ve vesayet odaklarının etkisi altında yapılan medya sektöründe, son yıllarda belirleyici güç olarak siyasi iktidarın ön plana çıktığı, buna göre yeniden yapılanma durumu görülmektedir. Medyaya muhabirler üzerinden enformasyon akışının da bu yapılanma sürecinde yeniden düzenlendiği düşünülmektedir. Mobil iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin de etkisiyle yeniden tasarlanan enformasyon akışının, muhabirlerin çalışma alanlarını etkilemesi kaçınılmazdır. Bu tezin temel ilgi alanı da mobil iletişim teknolojileri ve bu teknolojilere bağlı olarak muhabirlik alanlarında yaşanan değişimdir.

İletişim alanında, değişime neden olan dinamikleri açığa çıkarmaya ve açıklamaya odaklanan araştırmalarda temel alınan yaklaşımlar, teknolojiyi tüm toplumsal değişimin nedeni olarak kabul etmekten teknolojiyi tamamen göz ardı etmeye kadar uzanmaktadır. Teknolojinin, ortaya çıktığı alanı değiştirdiğini ya da değiştireceğini öne süren teknolojik determinizm olarak bilinen yaklaşım ile değişimi açıklamada teknolojiyi dışarıda bırakarak idealizme düşen konumlanmalar söz konusudur.

Erdoğan ve Alemdar’ın aktarımına göre (2010: 142), Mattelart, iletişim teknolojisinin belirleyiciliği konusundaki yaklaşımın ilk olarak, 19. yüzyılda özellikle trenin kullanımının yaygınlaşmasıyla ortaya çıktığını, sömürge ülkelerdeki sömürü ve denetimin daha da kök salması için inşa edilen demir yolu hatlarındaki gelişmenin, uygarlığın yayılmasının sembolü gibi sunulduğunu belirtir.

Teknolojik belirleyicilik görüşünün hakim olduğu egemen yaklaşımlar, iletişim teknolojilerini büyük oranda toplumun geneli için faydalı yönleriyle ele almaktadır. İletişim teknolojilerindeki gelişmelerin, gazetecilik alanında da olumlu sonuçları bulunduğunu, gazeteciliğin gücünü artıran bir etkiye sahip olduğu yönünde varsayımı öne süren teknolojik determinist anlayışı savunanlar, tek boyutlu ve mekanik nedensellik ilişkisi üzerinden basit açıklamalar sunmaktadırlar. Kendi içinde ikna edici bulunan açıklamalar, gerçekliğe ilişkin görünümün temelinde yatan esas yapı ve mekanizmaları, var olan çelişkiyi, çatışma ve eşitsizlikleri ise değerlendirmeye almazlar.

Diğer taraftan, teknoloji ve toplumsal değişim arasındaki söz konusu ilişkiyi savunan bir yaklaşımın ortaya çıkaracağı yanılsamaya düşmemek maksadıyla teknolojinin etkilerini dışarıda bırakan konumlamalar da toplumsal değişimle ilgili eksik bir çözümleme yapmaktadır. Herhangi bir toplumda teknoloji, ekonomik ve siyasi faktörlerden bağımsız olarak kendi niteliğini değiştiremeyeceği gibi bu alandaki gelişmeleri, bilimin düzeyinin, ülkelerin hukukunun, siyasi rejimin politikalarının, tüketici talebinin ve daha başka birçok şeyin bir işlevi olduğunu da görmek gerekir. Teknoloji, birçok açıdan kendisinin belirlediği varsayılan toplumsal hayatın farklı alanlarının niteliklerine ve bu alanlarda meydana gelen değişikliklere bağımlıdır. Dolayısıyla, teknoloji ve toplumsal değişim ilişkisine yönelik bütüncül bir yaklaşımı benimsemek daha anlamlı olacaktır (Ollman, 2012: 314).

Teknoloji alanındaki gelişmelere bağlı olarak gazetecilik alanında yapılan araştırmalarda, haber üretim sürecindeki yönelimler, habere erişim, bilgiyi haber formatında işleme ve dağıtım aşamalarındaki temel özelliklerin, yeni teknolojilerin mevcut pratiklerdeki uygulanma düzeyinden ve biçiminden, ne derece ve nasıl kullanıldığından hareketle değerlendirilmektedir (Steensen, 2011: 312). Araştırmamızda da böylesi bir yaklaşımı benimsemekle birlikte muhabirlik alanının bütüncül bir analizi için yeterli olmayacağı düşüncesiyle hareket edilmiştir. Teknolojik değişim ve bununla ilişkili muhabirlik alanlarındaki içerik üretim sürecinin farklı aşamalarında ortaya çıkan yenilikler, sadece teknolojinin etkisi altında tasarlanmamakta, içinde geliştikleri yapıdan da etkilenmektedir. Muhabirlik alanları özelinde bakıldığında medya endüstrisinin koşulları, haberi oluşturan enformasyona erişim dinamiklerini belirleyen ekonomik ve siyasi koşullar, muhabirlik mesleğinin mevcut görünümünde, yapılma biçiminde etkili olan faktörlerden sadece birkaçıdır. Dolayısıyla muhabirlik alanının analizinde teknolojik değişimin sonuçlarıyla birlikte değişimin zuhur ettiği koşulların da dikkate alınması gerekmektedir.

İletişim çalışmaları içinde iletişime eleştirel ekonomi politik yaklaşım, medya endüstrisini, medya endüstrisindeki içerik üretim ve sunum pratiklerini böylesi bir yaklaşımla analiz etmektedir. Medyanın ticari yapısı, siyaset ve ekonomi ile olan ilişkisinin ele alınmasını gerektiren iletişime eleştirel ekonomi politik yaklaşımda, yapı tüm yönleriyle analiz edilmektedir. Tezde, bu yaklaşımın sunduğu perspektiften

de yararlanarak, medyanın ekonomi ve siyasi alandaki egemen güçlerle olan ilişkilerinin etki ettiği gazetecilik alanındaki faillerden muhabirlerin eylemini şekillendiren yapı analiz edilmeye çalışılmıştır.

Bu çerçevede, araştırmamız kapsamında, mobil iletişim teknolojileri aracılığıyla oluşturulan yeni iletişim ortamının muhabirlik mesleği üzerindeki etkisine dair bir analiz gerçekleştirilirken, haber organizasyonu ve haber üretim süreci kapsamında muhabirin habere erişimi, haber kaynakları ve haber merkeziyle ilişkileri, haber metinlerinin düzenlenmesi ve dağıtım kategorilerinde ele alınarak değerlendirilmiştir.

Çalışmada izlenen yöntem ve veri toplama teknikleri

Bu araştırma, mobil iletişim teknolojilerinin muhabirlik mesleği üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak üzere tasarlanmış nitel bir çalışmadır. Araştırmada, ilk aşamada teorik yönleri oluşturan literatür bilgileri taranarak konuya dair kuramsal pasajların not edilmesi şeklinde veri toplama tekniğine başvurulmuş ve bu yöntemle basılı ve basılı olmayan yayımlardan derlenen notlar, daha sonra araştırmanın kuramsal yapısındaki başlıklar altında sistemli hale gelmiştir.

Literatür taramasının dışında, araştırmayla ilgili kapsamlı verilere ulaşılması ve verilerin yerinden elde edilmesi amacıyla katımlı gözlem yöntemi kullanılmıştır. Katımlı gözlem, araştırma konusuyla ilgili veri elde etmek için araştırmayı yapan kişinin mekana, zamana, kişilere ve olaylara bizzat tanık olmasına dayanan bir gözlem tekniğidir.

“Nitel araştırma yöntemi” ya da “etnografik araştırma tekniği” olarak bilinen katımlı gözlemde, Geray'a göre (2017: 164, 165), araştırmacı hem gözlemcidir hem de gözlemlediği sürece de dahil olmaktadır. Diğer bir ifadeyle katımlı gözlemde, gözlemcinin katılması ve katılanların gözlenmesi olmak üzere iki farklı yöntem kullanılmaktadır. Gözlemcinin katılması yönteminde, araştırmacı bir kümenin içine girerek ve onlardan biri gibi davranarak gözlem yapıp bunu kayda geçirirken, katılanların gözlemindeyse araştırmacı dışarıdan bir üye olarak değerlendirilir ve

burada da araştırmacının kümeyle ilgili gözlem yapma ve bunları kayıt altına alma hakkı söz konusudur.

Katılmalı gözlem yöntemi, muhabirlik mesleğinin pratiklerini birebir yaşayarak gözlemlene olanağı sunması nedeniyle tercih edilmiştir. Bu amaçla, 11-17 Ocak 2019 tarihlerinde AA Genel Müdürlüğü Ankara Haberleri, Ekonomi Haberleri, Spor Haberleri, Dış Haberler Editörlüklerinde, 24 Ocak – 1 Şubat 2019 tarihlerinde TRT Genel Müdürlüğü Ankara Haber Merkezi ve TRT Spor Birimi’nde görevli muhabirlerin çalışma alanlarında gözlem yapılmıştır. Gözlem sürecinde, araştırmacı söz konusu araştırma döneminde, TRT ve AA haber merkezlerinde, mesai saatleri içerisinde, editörlerin belirlediği çalışma planına göre, muhabirlerin takip etmek üzere görevlendirildiği alanlarıyla ilgili bir etkinlik, olay ya da programın haberleştirme aşamalarına tanıklık edilmiştir. Bu yöntemin seçilmesi sayesinde, polis, adliye, sağlık, eğitim, kültür sanat, politika, ekonomi, diplomasi ve spor muhabirliği alanlarında, araştırmacıya, muhabirlerin kullandıkları yeni iletişim teknolojileri, haber koordinasyonu ve üretim süreçlerine dair yerinden veri edinme olanağı sunulmuştur. Yoğun bir veri toplama aşamasının ardından ortaya çıkan temalar sınıflandırılarak 5 kategori belirlenmiştir. Mobil iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin, muhabirlerin çalışma alanlarına etkisini ortaya koyan söz konusu kategoriler; “muhabir ve haber kaynağı ilişkileri”, “haber toplama”, “muhabirlerin haber metinlerini düzenleme yöntemi”, “haberlerin görselleştirmesi” ve “haber metinlerinin dağıtımı” şeklindedir.

Çalışmanın evreni ve örneklem

Bu araştırmada, muhabirlik alanlarının, mobil iletişim teknolojilerinin oluşturduğu yeni iletişim ortamına uyum süreci, AA ve TRT özelinde ele alınmakta ve bu iki basın kuruluşunda görev yapan alan muhabirlerinin faaliyetleri araştırmaya rehberlik etmektedir.

AA ve TRT’nin çalışma odağı olarak seçilmesinde, olasılıklı olmayan örnekleme türlerinden amaçlı örnekleme yöntemi esas alınmıştır. Örneklem birimleri arasında eşit derecede seçilme şansının bulunmadığı olasılıksız örnekleme türünün alt uygulama alanı sayılan amaçlı örneklemede, örnekleme oluşturan birimler

araştırmacının, araştırma problemine cevap bulacağına inandığı kişilerden oluşmaktadır. Başka bir ifadeyle amaçlı örnekleme, evrenin soruna en uygun bir kesimini gözlem konusu yapmak demektir (Sencer, 1989: 386). Erdoğan'a göre de bu örnekleme türünde, örneklem birimleri araştırmacının kanaatleri doğrultusunda, çalışmanın amacına en uygun şekilde hizmet edeceği düşüncesiyle belirlenmektedir (Erdoğan, 2007: 174, 176).

Bu noktadan hareketle, AA ve TRT'nin, mobil iletişim teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak muhabirlik mesleğinde yaşanan dönüşümün ortaya çıkarılması amacıyla örneklem birimi olarak seçilmesine etki eden kıstaslar şöyle sıralanabilir;

- AA ve TRT'nin, Türkiye'de varlığını sürdüren en eski iki basın kuruluşu olmasına bağlı olarak, muhabirlik alanına sunduğu tarihsel katkılar
- AA ve TRT'nin Türkiye'de ve yurt dışında en fazla muhabir istihdam eden Türk basın kuruluşları olması
- AA ve TRT'nin devlet hazinesinden aldığı destekle teknolojik altyapısını yenileme çabaları
- Araştırmacının mesleki sermayesi gereği, AA'nın genel yapısına aşina olması ve muhabirlik alanlarına 15 yıl bizzat tanıklık etmesi

Araştırmada, muhabirlik mesleğinde yaşanan tahvilin ortaya çıkarılması için AA Genel Müdürlüğü bünyesinde Ankara'da görev yapan polis, adliye, eğitim, kültür sanat, ekonomi, politika, spor, diplomasi ve sağlık muhabiri ile TRT Ankara Haber Merkezi'nde çalışan polis adliye, sağlık, diplomasi, kültür sanat, sağlık, eğitim, ekonomi, politika muhabirlerinin ve TRT Ankara Spor Haberleri Servisi'nde görev yapan spor muhabiri örneklem grubunu oluşturmaktadır.

Çalışmanın kapsam ve sınırlılıkları

Mobil iletişim teknolojilerinin sunduğu yeni iletişim ortamlarının devimsellerine uyum sürecinde, muhabirlerin habere erişimi, haber merkezi ve haber kaynaklarıyla yeni ilişki kurma biçimleri, haber metinlerini düzenleme yöntemindeki dönüşüm ve bu bağlamda muhabirlik alanlarında ortaya çıkan yeni sorumlulukları açıklama gayretindeki bu araştırma, AA ve TRT Ankara muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim sürecinin zeminini oluşturan mobil iletişim uygulamalarının da değerlendirilmesini kapsamaktadır.

Bu araştırma, oldukça yoğun verilerin elde edildiği ve özgün analizlerin yapıldığı geniş bir çalışma olmuştur. Ancak her araştırmanın olduğu gibi bu araştırmanın da sınırları vardır. Araştırmaya mali, akademik ve bedensel enerji kaynakları verimli şekilde değerlendirme ve verilerin güvenilirliğini sağlama amacıyla bazı sınırlılıklar getirilmiştir;

- Çalışmanın örneklemi olarak basın kuruluşları seçilirken, sayı ikiye indirilmiş, Anadolu Ajansı ve TRT'nin Ankara'daki aktif muhabirlik alanlarıyla sınırlandırılmıştır.
- Çalışma, polis, adliye, sağlık, eğitim, politika, kültür sanat, diplomasi, ekonomi ve spor muhabirlikleri alanında mobil iletişim teknolojileri bağlamında yaşanan değişimin incelenmesine dayalıdır. Bu inceleme, alan muhabirlerinin en az 1 haberinin oluşum sürecini kapsamaktadır.
- Araştırmanın bir diğer sınırlandırma pratiği, muhabirlik alanının yapısal özelliklerine ilişkin teorik yaklaşım düzeyiyle ilgilidir. Muhabirlerin çalışma alanları, gerçeklik, ideoloji, söylem, dil gibi çok sayıda bileşenle ilişkili durumdadır. Ancak bu araştırma kapsamında, muhabirlik alanında haber üretimine yönelik altyapı ve paradigma değişimi tartışılıp, alanın yalnızca araçsal dizayn boyutu inceleneceğinden, ideoloji ve söylem gibi boyutlar kapsam dışında bırakılmıştır.

- Çalışmada, muhabirlerin haber üretim sürecinde kullandığı iletişim teknolojilerinin sunduğu WhatsApp, Facebook, Twitter gibi uygulamalar üzerinden oluşturulan mobil iletişim ortamları ele alınırken, aynı zamanda muhabirlerin her birinin özel iletişim kanalı olması nedeniyle bu ortama erişim, tarafların onay verdiği ölçüde sınırlandırılmıştır. Bu nedenle, mobil iletişim ortamında muhabir ve alanla ilgili diğer aktörlerin mesaj trafikleri, izin verilen sınırlar kapsamında değerlendirilmiştir.

Çalışmanın varsayımları

Bu tez çalışması, mobil iletişim teknolojileri ve bu teknolojilerin sunduğu yeni iletişim uygulamalarının muhabirlik alanlarında, haber organizasyonu ve üretim sürecinin her bir aşamasında değişime, farklılaşmaya neden olduğunu varsaymaktadır. İnternet tabanlı bilgi ve iletişim teknolojilerinin sahip olduğu özellikleri nedeniyle demokratik bir iletişim platformu oluşumuna dair potansiyel taşıdığı göz ardı edilmeden, haber merkezi ve haber kaynakları ile olan ilişkilerin kurulduğu bu yeni ortamın, mevcut siyasi ve ekonomik şartlardan da etkilenmesinin kaçınılmaz olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın bir diğer varsayımı, sürekli güncellemelerle yeni özellikler eklenerek farklı bir boyut kazandırılan WhatsApp gibi mobil iletişim uygulamalarının sunduğu yeni iletişim ortamlarının, haber kaynakları ve haber merkezinin denetiminde kullanılmasının muhabirlerin eylemlerini sınırlandıracağı şeklindedir. Bu varsayımların temelindeki yaklaşım, herhangi bir teknolojiyi tek başına, bağımsız bir değişken olarak değerlendirmenin, onun sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel alanlardaki gelişim içindeki yerini ve önemini, alanların faillerinin onunla kurduğu ilişkiyi açıklamada yetersiz kalacağı düşüncesidir.

Bu çerçevede gerçekleştirilen araştırmamız kapsamında, mobil iletişim teknolojileri aracılığıyla oluşturulan yeni iletişim ortamlarının, muhabirlik mesleği üzerindeki etkilerine dair yapılan analizde, Türkiye’de devletin mali olarak desteklediği ve en fazla muhabir istihdam eden Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

(TRT) ve Anadolu Ajansı'nda (AA) görev yapan muhabirlerin çalışmaları ele alınmıştır.

Tezde çalışma alanı olarak belirlenen muhabirlik mesleğinin, tarihsel gelişimi ve bu süreçteki belli başlı eğilimler, muhabirlerin içerik üretiminde ve sunumunda görülen temel özellikler, daha özel olarak da polis, adliye, kültür sanat, ekonomi, diplomasi, politika, eğitim, sağlık ve spor muhabirliği alanlarında kullanılan mobil iletişim teknolojileri ve bu teknolojilerin sunduğu yeni iletişim ortamları üzerinden gerçekleştirilen haber üretim sürecinin her bir aşaması incelenmiş, tez boyunca aşağıdaki çalışma sorularına yanıt aranmıştır;

1- İletişim araştırmalarında muhabirlik ile ilgili çalışmaların terimleri ve kavramları nelerdir?

2- İletişim teknolojilerindeki gelişmeler bağlamında, muhabirlik mesleğinin tarihsel seyri içinde, sorumlulukları, görev alanları, içerik üretim ve sunum süreci, haber kaynakları ve haber merkezi ile ilişki biçimlerinde hangi temel eğilimleri ve özellikleri belirlemek mümkündür? Bunların içinde geliştiği koşullar nelerdir?

3- Türkiye'nin ilk haber ajansı AA ve ilk televizyon kuruluşu TRT'nin tarihsel seyri içinde içerik üretim ve sunum sürecinin, kurumsal örgütlenmesinin ve gelir yönteminin temel özellikleri nelerdir?

4- Mobil iletişim teknolojileri bağlamında AA ve TRT'de muhabirlik alanlarında, yeni yeni kullanılmaya başlanan mobil iletişim ortamlarının, habere erişim, haber kaynaklarıyla ilişkiler, haber metinlerinin düzenlenmesi, haber metinlerinin görselleştirilmesi ve dağıtımına dair hangi tespitleri yapmak mümkündür?

Bu sorulardan hareketle tasarlanan tez, 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, mobil iletişim ve mobil iletişim teknolojileri ele alınmıştır. Mobil iletişim teknolojilerinin gelişim sürecinin irdelendiği bu bölümde, bu kapsamda dünyada giderek yaygınlaşan ve gazetecilik alanında da kullanılan WhatsApp, Facebook, Instagram ve Twitter gibi mobil iletişim uygulamaların özellikleri, dünyada ve Türkiye'deki kullanım durumu ortaya konulmuştur.

Tezin ikinci bölümünde ise haber, haber değeri ve muhabir kavramları ile haber kuramları ele alınırken, muhabirlik mesleğinin tarihsel gelişim süreci, iletişim teknolojilerindeki gelişmeler bağlamında, haber kaynaklarıyla ilişkiler, haber toplama yöntemleri, haber metinlerinin düzenlenmesi, görselleştirilmesi ve dağıtımı bakımından incelenmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde de saha araştırmasının bulgularına yer verilmektedir. Katılnalı gözlem yönteminin kullanıldığı araştırmada, mobil iletişim teknolojilerinin ve bu teknolojiler üzerinden kullanılan mobil iletişim uygulamalarının muhabirlik alanları üzerindeki etkisi, AA ve TRT örneğinde araştırılmaktadır. Araştırma kapsamında, AA ve TRT'nin Ankara haber merkezlerinde, birer hafta süren katılnalı gözlem yöntemiyle, mobil iletişim teknolojilerindeki gelişmeler bağlamında polis, adliye, sağlık, eğitim, diplomasi, kültür sanat, politika, spor ve ekonomi muhabirliği alanlarında yaşanan değişim incelenmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümü ise analiz kısmıdır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, AA ve TRT'de alan muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci kapsamında kullandıkları mobil iletişim teknolojileri ve uygulamaları, habere erişim, haber kaynaklarıyla ilişkiler, haber metinlerinin düzenlenmesi, görselleştirmesi ve dağıtımı açısından analizi yapılmıştır.

1. MOBİL İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ

İletişim teknolojileri alanındaki gelişmeler, kaynak ve alıcı arasındaki mesaj alışveriş sürecinin önündeki zaman ve mekan faktöründen kaynaklı engelleri aşmaya yönelik çabaların sonucunda ortaya çıkmıştır. Uzak mesafeler arasında iletişimi mümkün kılan ilk teknolojik buluş, telgraf olurken, daha sonra bunu sırasıyla telefon, telsiz, radyo, televizyon, uydu, bilgisayar ve internet izlemiştir. Tüm bu teknolojik gelişmeler, uzak mesafeler arasında yazılı, sesli ve görüntülü iletişime olanak sağlamış, ancak zaman ve mekan faktörü büyük ölçüde aşılmış olsa da iletişim önünde belirleyici etken olmaya devam etmiştir. İnternet, bilgisayar ve cep telefonu teknolojisinin mobil iletişime olanak tanıyan özellikler kazanması belirli bir süreç içerisinde gerçekleşmiştir.

1.1. Bilgisayarlar

Bilgisayar, uzun bir gelişim sürecinden geçmiş ve birçok bilim insanının katkısıyla günümüzdeki halini almıştır. 1945 yılında askeri amaçlı olarak Manchley ve Eckert tarafından geliştirilen ve tamamen elektron lambalarından oluşan ilk genel amaçlı elektronik bilgisayar olan ENIAC, 30 ton ağırlığındadır (Tekeli, 1994: 28). İkinci Dünya Savaşı sonrasında, 1947’de transistör keşfedildi. Önceleri yüzlerce, sonraları binler ve katlarıyla transistörlerin bir araya getirilebildiği yongaların, 1959’da bulunması, modern bilgisayarların 1960’da üretiminin yapılmasını sağladı (Başaran ve Geray, 2005: 179).

Transistör ve yongaların keşfi, bilgisayarın ebatlarının küçülmesine ön ayak oldu. 1970’lerde, mikroişlemcili üretilerek bireysel kullanıma uygun hale getirilen, uzman olmayan sıradan kullanıcıları hedef tür yazılımlarla, programlama yapmadan birçok işlemin yapılabilirdiği bilgisayarların, zamanla hem işlemci kapasitesi geliştirildi hem de daha kullanışlı olması sağlandı. Boyutları küçülen bilgisayarların hesaplama güçleri artırıldıkça yeni kavramlar da ortaya çıktı. Bilgisayar ağları (networks) bu kavramlardan biridir. Bilgisayarlar arasında kurulan ağlar sayesinde bilgisayar belleği, yazılımı ve bilgi kaynaklarının paylaşımlı olarak kullanımı mümkün oldu. Bilgisayarların doğrudan kablolarla bağlanması ile oluşturulan Yerel Alan Ağlarından

(Local Area Networks – LAN) sonra, telefon hatları ve uydu iletişimi bağlantısının da gerçekleşmesi ile Geniş Alan Ağları (Wide Area Networks – WAN) ortaya çıkmış ve ağ boyutları devasa boyutlara ulaşmıştır. Sonrasında, küresel bir bilgisayar devreleri dokusu olan internet, özellikle 1993 yılından itibaren, dünyadaki tüm bilgisayarları tek bir bilgi ağı içine toplama işlevini sürdürmektedir (Dönmez ve Karadeniz, 1999: 3, 5).

Bilgisayarların kullanışlı hale gelmesi açısından bir taraftan donanımsal olarak geliştirilirken bir taraftan da boyutlarını küçülterek taşınabilmesi yönünde adımlar atıldı. 1979 yılında Grill Systems Corporation şirketine William Moggridge tarafından taşınabilir dizüstü bilgisayar tasarlandı. Günümüzde kullanılan laptopların 8 katı daha ağır olan ve 340K byte belleğe sahip ilk laptop, zamanla boyutları küçüldü. 2000’li yıllarla birlikte bilgisayarlar hacim olarak daha da küçülmüş, hız, bellek ve teknik özellikler bakımından yüksek kapasitelere ulaşmıştır. 1990’lı yıllarda bir bilgi ve iletişim aracı olarak kullanılan bilgisayarlar, multimedya sistemlerle, metinlerin yanı sıra görüntü ve seslerle ilgili işlemler de yapılabilir hale gelmiştir (Vasseur, 1993: 70). Günümüz bilgisayarlarının, mobil cihaz olarak kullanım olanağı sağlayan yeni versiyonlarının ağırlığı, 1.5 kilogramın altına kadar düşmektedir. Ultrabook olarak adlandırılan ince laptop modelleri, hafif olmaları ile her yere taşınabilmekte ve sürekli hareket halinde olan kişiler için ideal bir araç olmaktadır.

Bir taraftan dizüstü bilgisayarlar donanımsal olarak geliştirilip hacimleri küçültülürken bir taraftan da yeni alternatif olabilecek tablet bilgisayar tasarımı üzerine çalışmalar yapıldı. İlki 1994’te üretilen ancak ağırlığı nedeniyle taşınması zor olan tablet bilgisayar, 2010 yılından itibaren donanımsal olarak dizüstü bilgisayar kadar iyi olmasa da Apple tarafından geliştirilmiş, piyasaya sürülmüştür. Dizüstü bilgisayardan çok daha hafif ve klavyeden bağımsız çalışabilen, dokunmatik özelliğiyle kullanım kolaylığı olan İpad, günümüzde en çok tercih edilen yeni teknolojik tablet bilgisayarlar arasında bulunmaktadır.

Bilgisayar teknolojisindeki hızlı gelişme, bilgisayarların küçülmesi ve ucuzlamasına yol açarken, ekonomiden eğitime, bilimden kültür sanata sinemadan gazetecilik alanına kadar her alanda yeni imkanlar oluşturmakta, etkisi ise gün geçtikçe daha da artmaktadır.

1.2. Mobil İnternet

İnternet, milyonlarca bilgisayarın fiber-optik kablolar, telekomünikasyon uyduları ve telefon hatları aracılığıyla birbiriyle haberleşmesini sağlayan bilgisayar ağıdır. Başlangıçta birkaç üniversite arasında küçük çaplı bir iletişim ağı olarak kullanılan internet, günümüzün en temel iletişim araçları arasında yerini almıştır (Tambini, 2000: 10).

İnternetin tarihsel gelişim süreci, ABD ile Sovyetler Birliği arasındaki soğuk savaş dönemiyle başlar. Bu dönemde, olası bir savaş ve karışıklık durumunda, tek bir ana bilgisayar ünitesinden bağımsız olarak çalışabilen bir bilgisayar ağı kurulabilmesi amacıyla çeşitli adımlar atılmıştır. 1960’larda, ABD Savunma Bakanlığının destekleriyle askeri bir bilgisayar ağı olarak ARPHANET kurulmuş, bilgisayarları güvenilir bir ağla birbirlerine bağlayan bu sistem sayesinde üniversiteler, araştırma kurumları ve ordu gibi kurumlar arasında bilgi alışverişi hızlı, güvenli ve ucuz hale gelmiştir. Arphanet sistemi büyük başarı göstermesinin ardından, ülkedeki tüm üniversitelerin ilgisini çekmiştir. Kısa sürede büyüyen bu sistem, ikiye bölünerek parçalardan biri Milnet, diğeri ise yine Arphanet olarak devam ettirilmiştir. Bu iki parça arasında haberleşme ise IP üzerinden sağlanmıştır (İçel, 2013: 461). Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi’nde (CERN) görev yapan Tim Berners Lee tarafından temelleri atılan “World Wide Web”, o döneme kadar sadece akademik çalışmalarda kullanılan internetin grafik ortamda sayfalar şeklinde üretilebilmesini ve linkler aracılığıyla birbirlerine bağlanmasını gerçekleştirmiştir (Toruk, 2008: 269). İnternetin ortaya çıkış sürecinde, dünyada yaşanan bu gelişmelerin ardından, Türkiye’de de 12 Nisan 1993’de TÜBİTAK (Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırmaları Kurumu)-ODTÜ (Orta Doğu Teknik Üniversitesi-TR-Net) işbirliğiyle bir DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) projesi kapsamında internet bağlantısı kurulmuştur. 64 kbit/san hızındaki internet hattı, ODTÜ’den uzun bir süre ülkenin tek çıkışı olmuştur. Daha sonra, sırasıyla Ege Üniversitesi (1994), Bilkent (1995), Boğaziçi (1995), İstanbul Teknik Üniversitesi’nde (1996) internet bağlantıları gerçekleştirilmiştir (Karaduman, 2005: 143).

İnternetin ilk sürümü olan Web 1.0, tek yönlü, analog bir enformasyon iletimine olanak sağlayan statik bir yapıya sahipti. İnternetin ilk dönemi için kullanılan bir terim olan ve 1990-2000 yılları arasında kullanılan Web 1.0, kullanıcılara, bilgi edinme amacıyla internet sitelerine ulaşmasını sağlarken, alternatif içerik üretme, katkıda bulunma veya yorum yapma gibi olanaklardan yoksundu. 1990'lı yılların ortalarından itibaren internet üzerinden elektronik posta hizmeti sunulmaya başlanmış ancak sınırlı bant aralığına sahip olmasına bağlı olarak, görsel ve işitsel içeriklerin iletimi açısından bugünkü kadar elverişli olmamıştır. Ayrıca kullanıcılar açısından dreamweaver gibi kullanıcı dostu yazılımların henüz geliştirilmediği bu dönemde ağ içeriği oluşturmak için bilgisayar programlama donanımına sahip olmak gerektiğinden, Web 1.0 kapalı bir alan olarak ve daha çok ticari amaçlı olarak kullanılmıştır (Canatac ve Bulduk, 2019: 65).

İnternetin ikinci hali olan ve 2004 yılından itibaren kullanılmaya başlanan Web 2.0 teknolojisi, internet sayfalarına etkileşim özelliği kazandıran ve bilgiye ulaşma hızını artıran dinamik yapıya sahiptir. Kullanıcıların, oluşturulan içeriğe ekleme yaparak çok hızlı şekilde paylaşımda bulunabildiği internetin ikinci sürümü, sosyal paylaşım ağları, sanal kütüphaneler, bloglar, vikiler, web tabanlı özgür ansiklopediler, e-mail, mesajlaşma ve telefon uygulamaları, etiket bulutu ve diğer iletişim araçları gibi çevrimiçi araçların tamamını içermektedir (Özutku vd., 2014: 72)

İnternet teknolojisinin gelişimi web 3.0 versiyonuyla günden güne yeni bir dünyada devam etmektedir. Yapay zeka ve semantik webin ön plana çıkarıldığı Web 3.0 sistemi, içeriklerin anlamlarını algılayan daha akılcı bir teknolojiyi içermektedir. İnternet ortamında yer alan verileri tanımlayan, sınıflandıran ve veriler arasında ilişki kurulmasını sağlayan bu sistemin gelişim süreci devam etmektedir. İlerleyen yıllarda aktif olarak kullanılması beklenen web 4.0 sisteminde ise tamamen yapay zekanın hakim olması, gerçek dünyanın internete ve bilgisayara taşınması tasarlanmaktadır (Işık, 2018: 142).

İnternet teknolojileri yeni sürümlerle gelişimini sürdürürken, bir taraftan da bu yeni teknolojiye erişim yolunda farklı hatlar geliştirilmiştir. İlk dönemlerde, internet bağlantısı, temel olarak telefon hatları üzerinden, “dial-up” diye bilinen çevirmeli ağlar

aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Dial-up, iletişim kurulacak bilgisayarın, bir modem ve var olan telefon hattından bir numara çevirilerek kurulan haberleşme yoludur. Düşük bağlantı hızı ve bağlantı sürekliliğiyle ilgili sorunlar nedeniyle günümüzde artık tercih edilmemektedir. Daha sonraki dönemlerde, çevirmeli ağa benzer şekilde telefon hatları üzerinden internet bağlantısı sağlayan SDSL, HDSL gibi türleri de bulunan ancak en yaygını ADSL olan bağlantı yöntemi kullanılmaya başlanmıştır. Bu bağlantı sisteminin en büyük farkı, telefon hattının bağlı olduğu santralin dijital bir santral olmasıdır. Günümüzde de kullanılan kablo TV hizmetleri, fiber optik ve uydu, internete erişim sağlayan diğer yollar arasında yer almaktadır. İnternet bağlantısı, teknolojinin gelişimiyle kablolu bağlantı yerine uydu destekli kablosuz, mobil bağlantı yöntemleri tercih edilmeye başlanmıştır. EDGE2, 3G, 4G, 5G ve Wi-Fi mobil internet bağlantı türlerini oluşturmaktadır.

İlk kablosuz internet teknolojisi 1990'lı yılların başında Avrupa'da geliştirilen ikinci nesil (2G) hücreli teknoloji Global Mobil Sistemi (GSM) olmuştur. GSM sistemine olan abonelikler, ülkemizin de dahil olduğu bir çok ülkede kablolu sabit telefon aboneliklerini geçmiş durumdadır. İkinci nesil GSM sistemleri düşük veri hızına sahip ve yaklaşık saniyede 9 ve 14 kilo bit (kilo bit per secondkbps) ses ve mesaj iletimini gerçekleştirmektedir. Görüntü ve video iletimi ise 1990'lı yılların sonunda geliştirilen ve 2,5. nesil (2.5G) sistem olarak isimlendirilen genel paket radyo sistem (General Packet Radio Systems-GPRS) teknolojisiyle mümkün olmuştur (Yılmaz ve Öztürk, 2017).

Maksimum 115 kbps veri iletim hızına çıkan bu teknoloji de kullanıcıların talebi karşısında yetersiz kalması üzerine kablolu internet bağlantı hızını yakalamak amacıyla 2 Mbps hızına kadar çıkabilen üçüncü nesil (3G) teknoloji Universal Mobile Telecommunication Systems (UMTS), geliştirilmiştir. Türkiye'nin de 2009 gibi erken bir tarihte dahil olduğu 3G şebekeleri, yüksek hızda çoklu ortam ve ses iletimine olanak sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Kullanıcılara dünya üzerinde her yerde otomatik olarak bir telsiz sistem tarafından algılanarak kaliteli haberleşme imkanı sunmaktadır. Bu teknoloji ile cep telefonları üzerinden 2G teknolojisindeki gibi sadece sesi değil hızlı ve geniş ağ bandı sayesinde multimedya uygulamaları da web üzerine taşınmıştır (Büyükbaş, 2005: 13, 17). 3G teknolojisi ile tablet yada akıllı telefonlar

üzerinden her yerden kolay bir şekilde internete bağlanmak mümkün olmuştur. 3G, özellikle muhabirler gibi iş yaşamını masa başında değil de sahada sürdürenler için birçok kolaylık sağladı. Başta internet erişimi olmak üzere, e-postaları ofis dışında denetleme, ekleriyle birlikte hızlı şekilde yönetme, görüntülü iletişim, her yerde TV yayınlarını izleme, son dakika haberlerini canlı takip etme gibi birçok imkanlar sundu.

Mobil iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, daha sonra dördüncü nesil iletişim teknolojisi olarak 4G ile devam ettirilmiştir. 2010 yılından bu yana birçok ülkede kullanılmaya başlanan bu teknoloji de düz iletişim teknolojisi mimarisi barındıran ve internete bağlanma hızını 300 mbit'e kadar çıkarma ihtimali bulunan mobil altyapısını kapsamaktadır (Diker, 2017: 152). Benzer GSM standartları gibi hücreli bir ağ sisteminin kullanıldığı 4G'de, 3G şebekelerinde yaşanan kapsama alanı ve benzer problemler karşısında daha verimli bir teknolojidir. Türkiye'de ise 2015 yılının sonuna doğru 4.5G olarak ifade edilen LTE-A teknolojisi kullanılmaya başlandı.

Son birkaç yıldır birçok ülkede altyapısı oluşturulmaya çalışılan yeni mobil iletişim teknolojisi de 5G'dir. ABD ve bazı Avrupa ülkelerinde kullanım oranı gittikçe artan 5G, mobil ağ servislerin kullandığı enerji maliyetlerini düşüren, internet üzerinden dosya indirme süresini daha da hızlandıran, örneğin yüksek çözünürlüklü bir filmi indirme süresi 5-10 saniyede gerçekleştirebilen bir sistemdir. Küresel yapıda birbiriyle bağlantı yoluyla entegre olmaya başlamış bir toplumun dijital topluma dönüştüğünün göstergesi olarak değerlendirilen mobil internet bağlantısının beşinci nesli 5G'nin, 2024 yılına kadar 1,9 milyar insana veya dünya nüfusunun ulaşılabilirlik açısından yüzde 65'ine ulaşması beklenmektedir (Türk, 2020: 66).

Özellikle yeni nesil kablosuz ağlar olarak da adlandırılan 5G teknolojisinin, veri aktarımının mevcut olandan daha hızlı olması ve güvenli bir hizmet sağlanması yönünde kullanıcı beklentisini karşılama konusunda etkin görüldüğüne işaret eden Türk (2020: 66, 68), 4G teknolojisinde 10 dakikada gerçekleştirilebilen bir işlemin, 5G teknolojisinde çok daha yüksek bir kalitede 1 saniyenin altında sürede tamamlanabileceğini, bu sayede milyarlarca cihazlara devamlı bir etkileşimin gerçekleşmesinin ve gerçek zamanlı mobil kontrolün mümkün olacağını ifade etmektedir. İlk defa, 2020'de Güney Kore'de kullanılmaya başlanan bu teknolojinin

sağlayacağı coğrafi kapsama ve kesintisiz bağlantı sayesinde iş planları ve buna bağlı olarak ekonomik getirilerinin artmasının da önünün açılacağını söyleyen Türk, bu yeni mobil teknolojiye bağlı olarak coğrafi ve zamansal esnekliğin, ekonomik, sosyal, endüstriyel işgücü piyasası dönüşümünün kaçınılmaz olduğunu vurgulamaktadır.

5G'ye kadar geliştirilen teknolojiler, aslında mobil cihazlar düşünerek tasarlandı. Ancak bu yeni teknolojinin akıllı sistemlerin arka planında bulunan temel teknoloji olması öngörülmektedir. Robotikten yapay zekaya, akıllı otomasyondan nanoteknolojilere, hemen hemen hayatı kolaylaştıracak her uygulamanın 5G teknolojisi üzerine temellendirilmesi planlanmaktadır.

İnternet alanında yaşanan tüm bu gelişmelerle birlikte bu yeni teknolojiye erişim gün geçtikçe dünyada ve Türkiye'de artmaktadır. İnternetin çok kısa sürede benimsendiği Türkiye'de, 2019 yılı TÜİK verilerine göre, ülke nüfusunun yüzde 72'si internet teknolojisini kullanmaktadır. Günümüzde kapsama alanı giderek artan, zaman ve mekan faktörünü iletişimin önünde engel olmaktan çıkaran mobil internet, ekonomiden siyasete, eğitimden sağlığa kadar her alanda temel iletişim aracı haline gelmiş ve her alanda birçok değişim ve dönüşüm üzerinde etkide bulunmuştur.

1.3. Mobil Telefon

Mobil telefon, telefon ve telekomünikasyon alanında yaşanan gelişmelerin ve devam eden yoğun teknolojik dönüşümlerin bir ürünüdür. Bu iletişim aracı günümüzde ses, video, grafik, metin ve animasyon aracılığıyla enformasyon ve iletişimin işlenmesine imkan tanımaktadır.

Zamandan ve mekandan bağımsız olarak, kullanıcılara hareket özgürlüğü olanağı sunan kablosuz telefonların gelişim süreci, 1940'larda başlar. İkinci Dünya Savaşı öncesinde basit mobil telefonlar geliştirilmiş, ancak yalnızca ABD'de devlet ve endüstri tarafından kullanılmıştır. Savaştan sonra da mobil radyo araştırma ve geliştirmeleri devam etmiş, ilk olarak 28 Temmuz 1945'ta hücreli 460 MHz bantlı çift yön radyo servisi, ABD'de kamuoyuna tanıtılmıştır. Birçok kullanıcının aynı kanalı kullanabildiği bu yöntemde, aynı zamanda yüksek bant radyo frekanslarını kullanan düşük güçlü vericiler sayesinde, bu çok sayıdaki sinyallerin birbirini

engellemesinin önüne geçilmesi sağlanmıştır. Bir yıl sonra uygulamaya konulan bu sistemle ilk Amerikan ticari mobil radyo-telefon servisi başlamış oldu. Bu sistemde, mobil arama yapacak kullanıcı, radyo telefonunda boş olan kanalı manüel olarak aramakta ve boş bulduğu kanalı kullanıp irtibata geçtiği operatörün istediği numarayı çevirmesini beklemekteydi. Aranılan kişiyle bağlantı gerçekleştirildikten sonra arayan kişinin konuşmasını karşı tarafa iletebilmesi için ahizedeki anahtarı basılı tutması, karşı tarafın konuşmasını duyabilmek için de anahtarı serbest bırakması gerekiyordu. 1960'ların ortalarında geliştirilen sistemle de otomatik kanal atama, doğrudan çevirme ve full duplex şeklinde çağrı operasyonları gerçekleşmeye başlamış, belli bir coğrafi bölgede aynı anda bir düzine kullanıcıyla sınırlandırılmıştır. Mobil terminallerin otomobil aküsünden daha ağır pille çalışıyor olmasından mobil telefon, bu dönemde otomobil temelli telefon olarak kabul edilmiştir (Başkaya, 2010: 6)

Temel ses iletim hizmetinin sağlanmasının amaçlandığı hücre tabanlı mobil radyo servisinin temeli de 1970'li yılların başında, İngiltere'de Bell Labs tarafından atıldı. Analog işaretleme tabanlı ve Devre-Anahtarlamalı bir iletişim ortamı sağlayan bu sistem 1983 yılında kullanıma açılarak Asya, Latin Amerika, Okyanus ülkeleri gibi yerleşim yerlerinde hizmet verdi. Mobil iletişim sistemleri zamanla yenilenmiş ve küresel iletişim standartları geliştirilmiştir. Bu arada, Motorola şirketinin mühendisi Martin Cooper tarafından 1973 yılında insanların üzerinde taşıyabileceği ilk cep telefonunu icat edilerek piyasaya sunuldu. İlk cep telefonlarının ekranları yoktu, bataryaları çok büyük, ağır maddelerden üretiliyordu ve konuşma süreleri ise çok kısaydı. Ancak kısa dönemde LED ekranlı, küçük bataryalı, konuşma süresi uzun, daha hafif cep telefonları geliştirildi. Motorola'nın ardından IBM, Siemens gibi cep telefonu üreticileri de kendi ürünlerini piyasaya sundu (Musayeva, 2015: 57). İlk cep telefonları, 1. Nesil (1N) mobil teknoloji olarak adlandırılmaktadır. 1970'li yılların sonunda kullanılmaya başlanan 1N mobil teknolojiler, kullanıcıların zamanla artan kapasite ve kapsama alanı gibi ihtiyaçlarına cevap vermekte yetersiz kalması, yarı iletken ve mikrodalga teknolojilerindeki ilerlemelerle birlikte 2. Nesil (2N) sayısal teknolojiye geçiş süreci başlatılmıştır. 1982'de Avrupa Posta ve Telekomünikasyon İdareleri Konferansı (European Conference of Postal and Telecommunications Administrations, CEPT) tarafından Avrupa'da ortak bir hücre tabanlı mobil sistemin geliştirilmesi amacıyla oluşturulan "Groupe Special Mobile" adlı grubun çalışmaları sonucu 1986'da sayısal

bir mobil haberleşme sistemi olan GSM'in kurulması kararlaştırılmıştır. 1988 yılında GSM operatörlerinin özellikleri belirlenerek 1990'dan itibaren başta Avrupa olmak üzere cep telefonu kullanımı yaygınlaşmıştır.

1994 yılında dünyada 1.3 milyon cep telefonu kullanıcısı sisteme kayıtlıyken, bu sayı 1995 yılının başında ise 5 milyonu, 1995 yılının sonlarına doğru ise sadece Avrupa'da 7.5 milyon kişiyi geçmiştir (Diker, 2017: 152). Türkiye'de ise We Are Social 2019 Türkiye Elektronik Cihaz Kullanım İstatistikleri'ne göre, yetişkinlerin yüzde 98'i cep telefonu kullanmaktadır.

1.3.1. Akıllı Telefonlar

Akıllı telefonlar (smartphone), cep telefonlarına sesli görüşme, mesajlaşma gibi temel işlevlerin dışında yeni özellikler eklenerek geliştirilen modern cep telefonlarıdır. Cep telefonları, 1993 yılına kadar klasik mobil telefon olarak süre geldi. Klasik cep telefonu ile bilgisayar dünyasının bir ürünü olan PDA'lerin özelliklerinin birleştirilmesi sonucu günümüzde yaygın şekilde kullanılan akıllı telefonların gelişim süreci başlatılmış oldu. İlk akıllı telefon olarak adlandırılabilen cep telefonu, IBM'in Simon telefonu oldu. ABD'li bilgisayar devi IBM tarafından piyasaya sürülen bu telefon, cep telefonu, mini bilgisayar, çağrı cihazı, faks makinasının fonksiyonlarını kısmen yerine getirebiliyordu. Bu telefonda aynı zamanda hesap makinesi, takvim, fihrist gibi uygulamalar da bulunuyordu (Ertuğrul, 2020). Cep telefonlarının giderek yaygınlaşmaya başladığı 1990'lı yılların sonunda, insanların çoğu bu iletişim aracının lüks olduğunu savunmaktaydı.

Cep telefonları, internet teknolojisine bağlanma özelliğini ise 1999 yılında Nokia'nın piyasaya sürdüğü 7110 model telefonuyla kazandı. WAB tarayıcısı olan bu telefondan sonra, 2000'li yılların başından itibaren bir taraftan cep telefonu diğer taraftan internet teknolojisi alanlarındaki hızlı gelişmeler, 2007 yılında Apple tarafından üretilen iPhone modeliyle daha da hızlandı. Apple'nin ilk modeli olan iPhone, birçok özellikten yoksun olsa da not defteri, e-posta ve internette gezinme gibi birçok alanda ilgi gören özellikler sundu. Dokunmatik ekran oluşu, oyun, e-posta, internet erişimi ve o dönemde sadece Apple'ın kullanabildiği multi-touch ve diğer

telefonlarla karşılaştırılamayacak kadar hızlı çalışması gibi özellikleri nedeniyle dünyada kısa sürede büyük ilgi gördü. Tam anlamıyla ilk dokunmatik ekrana sahip olma özelliğini taşıyan iPhone, kendinden sonra tanıtılan bütün akıllı telefonlar için de referans noktası olma niteliğini taşıdı. Apple'dan sonra Samsung, Nokia ve LG gibi markalar da benzer akıllı telefonlarını üretti (Ertuğrul, 2020).

Akıllı telefonların hesaplama ve veri paylaşma becerileri daha hızlı ağlara olan talebi artırdı. İlk iPhone'dan sonra, 3G modelinin gelmesi sadece 1 yıl sürdü. 2G şebekesi üzerinden basit metinler ve düşük pikseli fotoğraf transferi gerçekleştirilebilirken, 3G şebekeleri sayesinde Web'de gezinmek, görüntülü iletişim gibi akıllı telefonların sunduğu olanakların tamamını kullanmak mümkün oldu. 3G'den sonra, sırasıyla geliştirilen 4G, LTE ve 5G mobil internet teknolojileri ve işletim sistemleri güncellenen yeni model telefonlar üzerinden internette gezinmek hızlanmış ve anlık görüntülü iletişim kalitesi yükselmiştir (Hassan, 2017: 39).

Akıllı telefonlar, Android, IOS gibi mobil işletim sistemleri sayesinde birçok farklı amaç için daha aktif bir şekilde kullanılmaktadır. Akıllı telefonlar, günümüzde günlük yaşamda çok daha fazla görünür hale gelmiştir. İnsanlar akıllı telefonlarını yeni mobil internet teknolojilerinin alt yapısının yaygınlaştırılmasının sonucu olarak her yerde kullanabilmektedir. Artık akıllı telefonlar aracılığıyla alışveriş, bankacılık, e-posta, anlık mesaj gönderimi, görüntülü iletişim, facebook, twitter, instagram gibi sosyal ağ sitelerinde ve internette gezinmek, fotoğraf çekmek, video izlemek, Google Haritalar/GPS özelliklerini ve her gün bir yenisi geliştirilen mobil uygulamaları kullanmak, müzik ve podcast dinlemek gibi birçok işlem yapılabilir. Seyahat ederken, evde ve ofiste her yerden internete bağlanabilen insanlar, hemen hemen her konuda yardımcı bir asistan olarak görülen akıllı telefonlara giderek daha fazla bağımlı hale gelmektedirler.

Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de akıllı telefonlar büyük ilgi görmekte ve hayatın her alanında yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. We Are Social 2019 Türkiye Elektronik Cihaz Kullanım İstatistikleri'ne göre, Türkiye'de yetişkin nüfusun yüzde 98'i cep telefonu kullanırken, bu oranın yüzde 77'si akıllı telefonları tercih etmektedir.

1.4. Mobil İletişim Uygulamaları

Mobil uygulama, akıllı telefonların hayatımıza girmesiyle ortaya çıkmış bir kavramdır. Akıllı telefonlara özgü kodlanan uygulamalarla bankacılık işlemlerinden alışverişe, sağlıktan medya sektörüne kadar her alanda birçok işlemin pratik olarak yerine getirilmesi sağlanmaktadır. Temel işlevi iletişim kurmak olarak tasarlanan cep telefonları, mobil iletişim teknolojilerindeki ilerlemelerin sonucunda akıllı telefon haline geldikten sonra, sesli görüşme dışında alternatif biçimlerde de iletişime olanak sunmuştur. Akıllı telefonlara yüklenen birçok uygulama üzerinden, mesajlaşma, sesli veya görüntülü görüşme gibi iletişimi farklı boyuta taşıyan uygulamalar bulunmaktadır. Bu uygulamaların ortak özelliği, akıllı telefonlarla birlikte geliştirilerek yaygınlaşan mobil internet bağlantısı üzerinden veri transferi yapmasıdır. Ancak bu uygulamalar üzerinden sesli, yazılı veya görüntülü iletişim kurulabilmesi için mesajın iletilmesi istenen kişinin kullandığı telefonun da söz konusu uygulamayı yorumlayabilecek özellik arz etmesi gerekir. Çünkü her uygulama, mesajı kendine özgü biçimde kodlayarak sinyale dönüştürmektedir.

1.4.1. WhatsApp

WhatsApp, kullanıcılara, internet bağlantısı üzerinden görüntü, video, ses ve yazılı mesaj alışverişi yapma olanağı sağlayan anlık mesajlaşma uygulamasıdır. “WhatsApp” kelimesi, İngilizce What's Up ifadesinden türemiştir. WhatsApp sosyal bir ağ ve anlık iletişim uygulamasıdır. 2009 yılında Jan Koum ve Brian Acton tarafından geliştirilen bu uygulama, internet bağlantısı bulunan akıllı telefon, tablet ve bilgisayar gibi cihazlar ve bu cihazlara özgü mobil işletim sistemleri aracılığıyla kullanılabilmektedir (Awada, 2016: 5).

WhatsApp, 2009'da piyasaya sürüldüğünden bu yana, dünyanın en popüler metin ve sesli mesajlaşma uygulaması haline geldi. Farklı platformlar arası mesajlaşmanın mümkün olduğu WhatsApp, kullanıcıların mobil ve masaüstü cihazlar arasında sorunsuz bir şekilde iletişim kurmasını sağlayan ücretsiz bir uygulamadır. WhatsApp uygulamasıyla, hücresel veya Wi-Fi bağlantısı üzerinden uluslararası arama yapmak da ücretsizdir. Dünyadaki, hemen hemen herkesle, tek başına veya

birkaç kullanıcının dahil edilerek oluşturulduğu grup arasında mesajlaşmanın yanı sıra belge, fotoğraf ve video alışverişinin kolay bir şekilde yapılabilirdi WhatsApp için abonelik gerektirmez, sadece bu uygulamayı internet bağlantısı bulunan akıllı bir telefona veya bilgisayara yüklemek yeterlidir.

WhatsApp, farklı platformlarda da çalışabilen bir uygulamadır. Çağrıyı yapan ve alan tarafların, aynı marka veya platformda bulunma zorunluluğu yoktur. WhatsApp uygulamasını, iPhone, Android ve Windows telefonları ile Mac, Windows masaüstü veya dizüstü bilgisayarlarda kullanmak mümkündür (Dove, 2019). WhatsApp uygulamasını, farklı platformlarda eş zamanlı kullanmak da mümkün. WhatsApp sohbetlerine, dizüstü veya masaüstü bilgisayarından “web.whatsapp.com” adresine girdikten sonra açılan QR kodu, telefondaki WhatsApp uygulaması aracılığıyla etkileşim kurularak sohbetlere ulaşılabilmekte ve sohbet her iki platformdan da sürdürülebilmektedir.

WhatsApp uygulaması, çalışma prensibi açısından birçok mesajlaşma ve iletişim kurma özelliği bulunan uygulamayla benzerlik göstermektedir. WhatsApp uygulaması üzerinden, yazılı, sesli veya görüntülü mesaj, belirlenen hedefe gönderme komutu verildiğinde, uygulamanın programlandığı biçimde kodlanır ve uygulamanın çalıştırıldığı cihaz ise kodlanan mesajı, kullanılan teknolojinin sinyal yapısına göre yeniden düzenler. İnternet bağlantısı aracılığıyla kodlanan sinyal, hedefteki kullanıcıya iletilir ve alıcı cihaz gelen sinyali cihazın WhatsApp Messenger uygulamasının sürümüne göre kod açımı yapar ve uygulama, gelen mesajı gösterilecek biçime göre sesli ya da görüntülü olarak yeniden düzenleyip mesajın oluşturulduğu biçime dönüştürür.

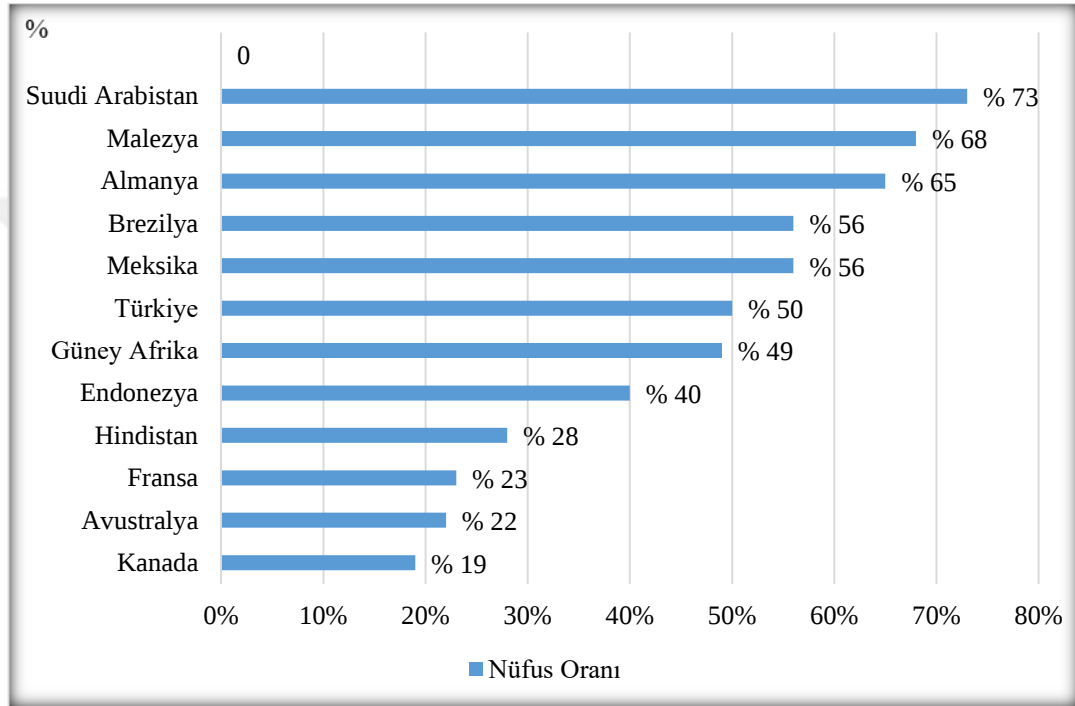
WhatsApp, kişi listesinde uygulamayı kullanan kişileri tanımlayabilir, böylece bunları manuel olarak eklemek gerekmez. Ayrıca WhatsApp'a sahip olmayan veya bilinmeyen veya rehberde kayıtlı olmayan kişileri, bağlantı kurmak için davet etmek de mümkündür. Ayrıca kişi listesinde yer alan bir kullanıcı engellenerek iletişim engeli oluşturulabilir. Kullanıcılar, uygulama üzerinden, GPS konumu etkileşimli bir haritaya dönüştürerek kişi listesinde yer alanlarla paylaşabilir (Dove, 2019).

IPhone telefonlarındaki iMessage uygulamasında olduğu gibi, WhatsApp da mesaj iletim ve okundu bilgisini zaman damgası ile birlikte metin balonlarında bildiren basit bir arayüze sahiptir. Mesaj trafiği, çeşitli işaret ve simgelerle tanımlanmaktadır. Bu işaret ve simgeler, kullanıcılara, oluşturulan mesajın belirlenen hedefe gönderilmesi yönünde komut verildikten sonra, mesajın karşı tarafa iletilip iletilmediğini ve aktarım sürecinin hangi aşamada olduğunu ifade etmektedir. Mesaj iletim süreci için dört farklı simge kullanılmaktadır. Mesajı oluşturan tarafın internet bağlantısıyla ilgili problem olması durumunda, mesajın, belirlenen hedefe henüz iletilmediği ve beklemede olduğunu ifade eden “saat simgesi”, alıcı tarafın cihazında internet bağlantısıyla ilgili problem olması halinde ise mesajın iletim kanalına gönderildiğini, ancak henüz alıcı cihazdaki uygulamaya aktarılamadığını ve mesajın aktarım sürecinin tamamlanmadığını gösteren pasif bir “tik” işareti, hedefte bulunan cihaz çevrimiçi hale gelmiş ve mesaj sunucudan hedef cihaza iletilmişse, bunu ifade etmek için de iki adet pasif “tik” işareti kullanılmaktadır (Rathee, 2015). Uygulamada ayrıca mesaj bildirimleri olarak her bir kişi veya sohbet grupları için özel uyarı ses tonu ataması da yapılabilmektedir. İşaret, simge ve özel uyarı ses tonları, kullanıcılar için mesaj trafiğinin yönetiminde kolaylık sağlamaktadır. Örneğin, bir kullanıcı, kişi listesinde yer alan kullanıcıların veya dahil olduğu sohbet gruplarının paylaşımlarını, kendi açısından öncelik sıralamasını belirleyerek atadığı mesaj uyarı bildirim ses tonu üzerinden takip edebilir ve buna göre mesaj trafiğini yönetebilir.

WhatsApp’ın sunduğu en önemli özelliklerden biri de iş, aile ve arkadaş çevresine yönelik oluşturulan sohbet gruplarıdır. WhatsApp, oluşturulan grup sohbetleriyle tek seferde 256 kişiye kadar mesaj, fotoğraf ve video paylaşımına olanak sunmaktadır. Her bir kullanıcı bir sohbet grubu oluşturarak sohbeti yönetebileceği gibi, diğer kullanıcıların yönetiminde oluşturulan sohbet gruplarına da dahil edilebilir. Kullanıcı, farklı kişiler tarafından oluşturulmuş sohbet gruplarına, söz konusu grubun yöneticisi tarafından ancak dahil edilebilir. Bir sohbet grubuna dahil edilen kişi, yine yönetici tarafından istenildiğinde gruptan çıkarılabileceği gibi, gruptan ayrılma işlemini kendisi de yapabilir.

Akıllı telefonların ortaya çıktığından bu yana birçok iletişim uygulaması geliştirildi ancak en popülerleri WhatsApp oldu. Çok kısa sürede en çok tercih edilen

iletişim uygulaması olarak ön plana çıkan WhatsApp, tüm dikkatleri üzerine çektiği bir dönemde, 2014'te, sosyal medya kuruluşu Facebook tarafından yaklaşık 19,3 milyar ABD dolarına satın alındı. 2019 Dijital Rapor verilerine göre, WhatsApp uygulamasında 1.5 milyar aktif kullanıcı bulunmaktadır. Facebook'un, 12 şubat 2020 tarihli verilerine göre ise dünya genelinde WhatsApp kullanıcı sayısının 2 milyarı geçtiği belirtilmektedir (Boyinbode vd., 2017: 39).

şekil 1. 1. 2017 yılı ülke nüfusuna göre WhatsApp kullanım oranları (Published by Clement, 2019)

WhatsApp'ın dünyada kullanım oranına bakıldığında, ülkelerin nüfusuna oranla yapılan sıralamada, ilk sırada Suudi Arabistan'ın yer aldığı, bu ülkeyi Malezya ve ardından Almanya'nın izlediği görölmektedir. Aynı listede 6. sırada bulunan Türkiye'de ülke nüfusunun yüzde 50'sinin WhatsApp kullandığı görölmektedir.

1.4.2. Facebook

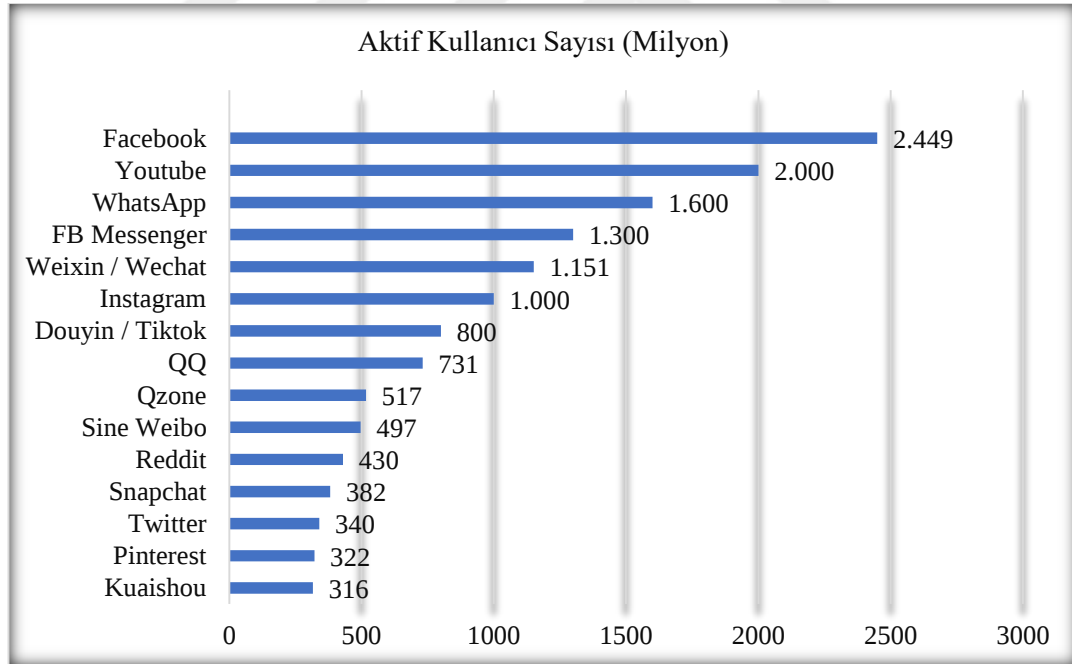
Bilgisayar ve internet teknolojilerinin gelişimi ve hızla yayılmasının sonucunda, veri paylaşımlarının tek bir bilgisayardan diğer kullanıcılara ulaştığı Web 1.0 döneminden, kullanıcıların içerik geliştirebildiği, bilgi ve düşüncelerini paylaşabildiği Web 2.0 dönemine geçişin sağlanmasıyla birlikte sosyal ağlar ortaya

çıkmaya başlamıştır. Gerek kendi yapısal ve nesnel dinamikleri gerekse kullanıcıları ile birlikte düşünüldüğünde ikili bir düzlemde oluşan facebook da ilk ortaya çıkan ve en fazla ilgi gören sosyal ağlar arasında yer almaktadır.

Kullanıcılar tarafından üretilen her türlü içeriğin yayınlandığı ve diğer kullanıcılarla paylaşıldığı, etkileşimli, çevrimiçi ortam olarak değerlendirilen Facebook, Harvard öğrencisi Mark Zuckerberg tarafından 2004 yılında oluşturulan bir sosyal ağ hizmetidir. Başlangıçta Harvard öğrencileri için bir ağ aracı olarak tasarlanan Facebook, hızla diğer okullara yayıldıktan sonra 2006'da halka açıldı (Durmuş vd., 2010: 53).

Facebook'ta yaş, cinsiyet, eğitim durumu ve ilgi alanlarına dair kişisel özelliklerinin yer aldığı profiller oluşturulabilmektedir. Bu profillere, internete bağlı akıllı telefon veya bilgisayar aracılığıyla “www.facebook.com” şeklindeki web sitesi üzerinden ulaşılabilirdiği gibi Google Play Store gibi çevrimiçi uygulama mağazasından indirilen ve kullanım açısından çok daha pratik olan Facebook mobil uygulamadan da erişilebilmektedir. Kullanıcılar, kendi sayfalarında, kişi listesinde yer alan arkadaşlarına ve herkese açık mesajlar gönderebilmekte, farklı arkadaşlık ya da organizasyon gruplarına üye olabilmektedir. Kullanıcılar, Facebook'ta, fotoğraf, video ve çeşitli metinleri internete bağlı olduğu akıllı telefonları, bilgisayar cihazları üzerinden paylaşabilmektedir. Bu paylaşımlar, “Wall” uygulaması ile kullanıcıların duvarında görülebilmektedir (Toprak vd., 2009: 38) Paylaşımlar, kullanıcılara çeşitli ses ve bildirimler eşliğinde iletilmektedir. Kişisel duvarlara yansıyan içeriklerin altında, beğeni butonundan beğeni ve yorum sunulabilmektedir. Her bir paylaşımın altında beğeni ve yorum sayısına ilişkin de veriler de oluşturulmaktadır. Böylece bu veriler, en fazla etkileşime giren içeriklerin belirlenmesine olanak sağlamaktadır. Kullanıcılar, profil duvarında kimlerin veya hangi grupların oluşturduğu içeriklerinin görüleceğini sınırlayabileceği gibi kendi paylaşımlarının da hangi kullanıcı ve gruplar tarafından görüleceğini de belirleyebilmektedir. Dolayısıyla kullanıcılar, Facebook gizlilik ayarlarını düzenleyerek, paylaşımlarına belirli kişi veya grupların erişimini sağlama imkanı bulunmaktadır.

Geleneksel medyada hiyerarşik bir şekilde tek yönlü gerçekleşen bilgi akışı, Facebook gibi sosyal medya platformlarıyla yatay ve çapraz çok yönlü bir akışa dönüşmüştür. Bu çift yönlü bilgi akışı, kullanıcıların, karşılıklı tartışma ortamını oluşturma, sosyal ve siyasal gruplar kurma, kamuoyu oluşturma rolünü güçlendirdiği düşünülmektedir (Kutlu, 2019: 43). Bu durum, ilk başta çoğunlukla gençlerin yer aldığı platform olarak Facebook'a zamanla her yaştan ve gruptan insanların üye olmasına neden olmuştur. Facebook, şimdi dünyadaki en büyük sosyal ağlar arasında yer almaktadır. 2019'un dördüncü çeyreği itibarıyla Facebook'un toplam 2,5 milyardan fazla küresel aktif kullanıcısı bulunmaktadır (Clement, 2020). Londra merkezli sosyal medya kuruluşu We Are Social'ın, "Digital 2020 Raporu"na göre, 30 Ocak 2019 itibarıyla, sosyal medya kullanıcı sayısı, dünyada 3,8 milyarı geçerken, aylık aktif kullanıcı sayısı bakımından ilk sırada 2,449 milyar kullanıcıyla Facebook, ikinci sırada 2 milyar kullanıcıyla Youtube, 1,600 milyar kullanıcıyla da WhatsApp üçüncü sırada yer almaktadır.

Şekil 1. 2. Dünyada en fazla kullanılan sosyal medya platformları (We Are Social Digital 2020 Raporu)

Türkiye’de de dünyada olduğu gibi diğer sosyal medya ağlarının ortaya çıkmasına rağmen en fazla kullanıcısı bulunan sosyal medya platformu olarak ilk

sırada Facebook bulunmaktadır. We Are Social Digital 2020 Raporu'nda, aktif Facebook kullanıcı sayısına göre, 37 milyon üyeye Türkiye dünyada 10. sırada gösterilmektedir.

Facebook, Dünyada ve Türkiye'de en fazla kullanılan sosyal medya platformu olurken, buna bağlı olarak reklam gelirleri bakımından da ön plana çıkmaktadır. 2019 yılında, reklam satışlarından 70,7 milyar ABD doları gelir elde eden Facebook, kullanıcılarından topladığı veri miktarı sayesinde, iyi hedeflenmiş reklam alanı pazarlama şansını elde etmektedir. Bu nedenle Facebook'un reklamcılık işlerinin önümüzdeki yıllarda büyük ölçüde daha da büyümesi beklenmektedir (Clement, 2020).

İlk çıkış amacı sosyalleşmek olan Facebook'ta kullanıcılar çevreleriyle iletişim kurmanın yanı sıra farklı gruplar ve sayfalar üzerinden gündemi takip etme ve yönlendirme amaçlı olarak da yer almaktadırlar. Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de medya kuruluşları, siyasi partiler, kamu ve sivil toplum kuruluşlarının, Facebook'ta aktif oldukları görülmektedir. Gazete, televizyon, haber ajansları, internet haber siteleri, kendi kurumsal bültenlerinde yer verdikleri haberleri aynı zamanda eş zamanlı olarak resmi Facebook sayfalarında da paylaşmaktadır. Siyasi partiler, sivil toplum örgütleri ve bunların temsilcileri de hedef kitlelerine yine Facebook'taki sayfalarından ulaşmaya çalışmaktadır.

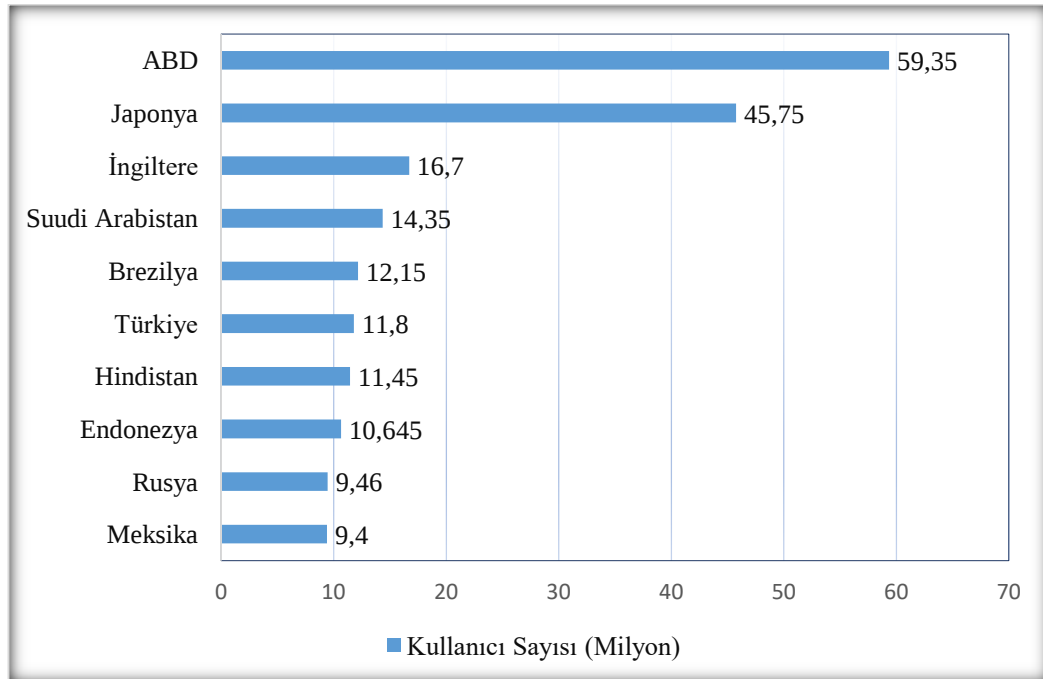
1.4.3. Twitter

Web teknolojilerindeki gelişmelerle birlikte Facebook ile hemen hemen aynı dönemde ortaya çıkan ve günümüzde en yaygın kullanılan sosyal medya platformlarından biri de Twitter'dır. 2006 yılında Jack Dorsey, Evan Williams ve Biz Stone tarafından kurulan San Francisco merkezli Twitter, kullanıcılara belirli sayıda karakterle kronolojik olarak sıralanmış tweet adı verilen kısa mesajların yayınlandığı bir platformdur. İlk dönemlerde, 140 karakterle sınırlandırılan, daha sonra iki katına çıkarılan karakterle oluşturulabilen kısa mesajların, aynı zamanda fotoğraf, video gibi görsel unsurlarla birlikte yayınlanması mümkündür.

Telefon numarası veya mail adresi kullanılarak ücretsiz üyelik kaydının yapılabilirdiği Twitter'da, kullanıcılar, kendi sayfasında oluşturduğu mesajları

takipçileriyle paylaşabildiği gibi, diğer kullanıcıların paylaşımlarına da erişebilmektedir. Takip edilen kişilerin paylaşımları, kullanıcının duvarına anında yansıtılırken, takip edilmeyen ancak sayfasına erişim sınırlaması getirilmemiş kişilerin paylaşımları ise hashtag (#) uygulaması sayesinde takip edilebilmektedir. Kullanıcı aynı zamanda paylaşımlarının kendi takip listesinden bulunanlardan daha fazlasına ulaşmasını sağlamak için hashtag uygulamasını kullanmaktadır. Kısa sürede çok sayıda kişiye pratik bir yöntemle mesaj aktarmanın bir aracı olarak kullanılan Twitter, günümüzde medya alanından siyasete, ekonomiden kültür sanata kadar her alanda ilgi görmektedir. Twitter'a, internete bağlı akıllı telefonlar veya bilgisayarlar aracılığıyla "www.twitter.com" şeklindeki web sitesi veya çevrimiçi mobil uygulama mağazasından indirilen mobil Twitter uygulaması üzerinden erişilebilmektedir.

Twitter, özellikle mobil iletişim teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla, dünyada ve Türkiye'de en fazla aktif olarak kullanılan sosyal medya platformları arasında yerini almıştır. Her alanda ilgiyle takip edilen Twitter, dünyada ve Türkiye'de kullanıcı sayısı giderek artan sosyal medya kuruluşları arasında gösterilmektedir. We Are Social'ın, 2020 Dijital Raporu'na göre, 2020 yılının Ocak ayı itibarıyla, dünya genelinde 339.6 milyon, Türkiye'de ise 11 milyon 800 bin Twitter kullanıcısı bulunmaktadır.

Şekil 1. 3. Twitter'da en fazla üye sayısı bulunan ülke sıralaması (We Are Social Ocak 2020 Digital Report)

Kullanıcının talep ve beklentilerini tespit etmek üzere yapılan bir araştırmada, bireylerin Twitter'ı günlük gevezelik gereksinimlerin giderilmesi, enformasyon paylaşımı, haber verme ve sohbet etme gibi dört farklı nedenden dolayı kullandıkları belirlenmiştir (Java vd., 2007: 2). Günümüzde, haber medyası alanında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar ile bu alanın emekçilerinin hemen hemen tamamı, Twitter platformunda aktif olarak yer almaktadır.

Twitter ile ilgili profesyonel medya tarafından dikte edilen içeriklere karşı alternatif içerikle karşı koyma imkanı sunarak çok sesli bir ortam oluşturduğu iddia edilirken, egemen güçlerin kontrolünde olan denetim mekanizmalarının bu çok sesliliğin oluşmasının önünde çeşitli yöntemlerle engel olmaya devam ettiği yönünde de eleştiriler yöneltilmektedir. Twitter gibi sosyal paylaşım ağlarının, demokrasi ve çok sesliliği sağladığını iddia eden ütöplast düşünürlerin iddialarının aksine, bunların iktidar tarafından kendi iktidarlarını yeniden üretmek üzere kullanıldıkları yönünde görüş öne süren eleştirel bakış açıları da söz konusudur (Türk, 2018: 47).

1.4.4.Instagram

Instagram, günlük hayatta yaygın olarak kullanılan fotoğraf ve video paylaşım temelli bir iletişim ağıdır. Daha az yazı ve daha çok görsel paylaşımların yapılmasına olanak sağlayan instagram, kendisini; "sizi sevdiğiniz insanlara ve şeylere yaklaştıran ortam" olarak tanımlamaktadır. "İnstagram" ismi de "anlık" anlamına gelen ingilizce "instant" kelimesi ile "telgraf" anlamına gelen ingilizce "telegram" kelimelerinin birleşiminden türetilmiştir (Instagram, 2020).

Genel yapısı itibarıyla kullanıcılarına, kaydedilen fotoğraf ve videoları, Facebook ve Twitter gibi platformlarda da paylaşabilme olanağı sunan Instagram'ın en temel özelliğı, işletim sistemi olarak iOS veya Android kullanan akıllı telefonlarda çalışabilen bir uygulamayla yönetilebilmesidir. Web sitesi üzerinden de ulaşılabilen bir platforma sahip olsa da mobil uygulamaya göre birçok yönden kısıtlama içermektedir. Instagram, web tabanlı yükleme ya da manipölasyon özelliğıne sahip değildir. Apple firması tarafından 2010 yılında kullanıcıların hizmetine sunulan, ilk dönemde sadece iPhone, iPad ve iPod Touch cihazlarında kullanılabilen bir sistem olarak hizmet veren Instagram, 2012 Nisan ayından itibaren Android işletim sistemi kullanan kameralı

telefonları da desteklemeye başladı. Instagram uygulaması, günümüzde internete bağlı akıllı telefonlar ve bilgisayarlar aracılığıyla, hem Apple hem de Google firmalarının uygulama satış mağazalarından indirilebilmektedir (Türkmenoğlu, 2015: 95-96).

Ücretsiz olarak, telefon numarası veya mail adresi kullanılarak üyelik kaydının yapılabilirdiği Instagram’da, paylaşımlar, kullanıcıların sayfasına anlık olarak yansıtılmaktadır. Her bir kullanıcı takip ettiği kişilerin paylaşımlarına erişebilmekte, paylaşımlarıyla ilgili gizlilik ayarlarını düzenleyerek erişim sınırlaması da getirebilmektedir. Instagram’da, kullanıcılara paylaşımlarını daha fazla kişiye ulaştırmalarını sağlayacak hashtag (#) uygulaması da bulunmaktadır. Kullanıcı paylaşımlarının kendi takip listesinden bulunanlardan daha fazlasına ulaşmasını sağlamak için paylaşımlarıyla ilgili en uygun anahtar kelimeler belirleyip önüne hashtag işareti ekleyerek bu uygulamayı kullanabilmektedir. Bu uygulama sayesinde, kullanıcıların, kısa sürede çok sayıda kişiye paylaşımlarını ulaştırması mümkündür. Instagram’da, çok görselli postlar ve story uygulamasıyla da hikaye anlatımı ya da veri sunumu yapılabilmektedir.

Instagram’ın en çok beğenilen özelliklerinden bir diğeri de birçok benzer yazılım olmasına rağmen fotoğraf düzenleme araçlarını ve üzerinde çok basit bir şekilde özgün efektler uygulama tekniğini içermesidir. Direkt sesli ve görüntülü iletişim kurma, görüntülü canlı yayın yapma özelliği de bulunmaktadır. Kitlesel öz iletişim aracı olarak değerlendirilen Instagram’da, kullanıcılar, kendilerini takip eden izler kitleye sahiptir. Bu kitleye yönelik içerik üretilmesi, takipçilerinin de içeriğe ilişkin paylaşımların altına yorum yazması, kalp simgesine basarak beğenisini ifade etmesi ve aynı şekilde içeriği kendi takipçileriyle paylaşması neticesinde etkileşimli bir ağ oluşturmak mümkündür (Çakmak ve Baş, 2017: 99, 100).

Instagram’ın kullanım amaçlarıyla ilgili yapılan bir araştırmada, kullanıcıların öncelikle arkadaşlarını ve akrabalarını, bunun yanı sıra beğendikleri ünlüleri veya merak ettikleri kişileri takip ettikleri, beğendikleri ve merak ettikleri kişiler hakkında detaylı bilgiye ulaşabilme amacı güttüğü tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra, alışveriş yapmak da kullanım amaçları arasında ön plana çıkmaktadır (Çakmak ve Baş, 2017: 108, 109)

Instagram, sıradan kullanıcıların yanı sıra siyasi partiler, kurumsal firmalar, kamu ve sivil toplum kuruluşlarının da yer aldığı platformdur. Sıradan kullanıcıların sosyalleşme gereksinimlerini karşılayan Instagram, şirketlerin, siyasi partilerin ise hedef kitlesine ulaşmaları açısından bir iletişim aracı olarak kullanılmaktadır.

Hubspot'un, 2019 Instagram Raporu'na göre de Instagram son dönemde özellikle e-ticaret faaliyetleri açısından önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. 2019 yılı sonu itibarıyla 25 milyondan fazla işletmenin kayıt yaptırdığı Instagram, 14 milyar ABD doları reklam geliri elde etti. Facebook tarafından, 2012 yılında, 1 milyar dolara satın alınan Instagram, üye sayısını giderek artırmaktadır (Çift, 2017: 20-24). We Are Social'ın 2020 Dijital Raporu'na göre, 2020 yılının Ocak ayı itibarıyla dünya genelinde Instagram kullanıcı sayısı 928,5 milyona ulaşırken, Türkiye ise 38 milyon kullanıcıyla dünyada en fazla Instagram üyesi olan ülkeler arasında 6. sırada yer almaktadır. Aynı rapora göre, Instagram kullanıcıları arasında gençlerin çok daha fazla yer aldığı görülmektedir. Kullanıcıların yüzde 65'i, 34 yaş altı üyelerden oluşmaktadır.

2. HABERCİLİK VE MUHABİRLİK MESLEĞİ

2.1. Haber

Türk Dil Kurumu Sözlüğü'ne göre, Arapça bir sözcük olan haber, iletişim veya yayın organlarıyla verilen bilgidir. Larousse Illustrated International ansiklopedik sözlükte de “yeni olmuş bir olay hakkında bilginin gazete, radyo yada televizyonda sunulmasıdır” şeklinde tanımlanmaktadır. Hiebert ve arkadaşları tarafından yapılan tanımda ise “okumak, dinlemek yada izlemek için bireylerin zaman yada para ödeyerek satın almak istedikleri şey” biçiminde ifade edilmektedir (akt. Kars, 2015: 6).

Haber kavramının tanımı üzerine çok fazla anlatı söz konusudur. En yaygın tanımlardan biri, “haber, gerçek dünyada bir yerlerde meydana gelen olaylar, kişiler yada şeyler hakkındaki en son, en yeni ve ilgi çekici enformasyondur.” şeklindedir (Dursun, 2005: 69). Bu tanıma göre, haberi oluşturan enformasyonun, güncel ve dikkat çekici olması gerekir. Her zaman yaşanan sıradan bir olay yada olguya dair enformasyon, ilginç, dikkat çekici olarak görülmediğinden haber olarak da değerlendirilmez. Buna göre, bir köpek bir adamı ısırırsa haber değildir; ancak bir adam bir köpeği ısırırsa, o haberdır.

Olay, kişi yada şeyler hakkında henüz olmuş ve olağandışı bir gelişmenin haber olabilmesi için yayımlanmış olması gerekir. Dolayısıyla haber kişi, şeyler ya da olayla ilgili daha önce bilmediğimiz, yeni ve ilginç enformasyonun, radyo, televizyon ve gazete gibi kitle iletişim aracında yayımlanmış halidir.

Kişi, olay veya olguya dair yeni ve ilginç bir gelişmenin haber olabilmesi için her şeyden önce doğruluğu farklı kaynaklardan teyit edilmiş, gerçek bir bilgi olmalıdır. Yani dedikodu ve söylenti düzeyinde edinilen duyumdan bir haber üretilmez. Günümüzde özellikle yeni medyada yaşanan bilgi kirliliği, her gün ortaya atılan dedikodu ve söylentilere dayalı sözde haberler, gazetecilik alanında yaşanan, habercileri en çok uğraştıran sorunlardan biridir.

Bir olay ya da olguya dair bilginin haber olabilmesi için doğruluğu kadar çok sayıda kişiyi ilgilendirmesi de önem arz eder. Sadece sınırlı bir bölgede yaşayan insanları ilgilendiren bilgiden oluşan haberlere, “yerel haber” denilmektedir. Örneğin, bir ilçe belediyesinin bölge halkına yönelik verdiği rutin altyapı ve kültür sanat hizmetiyle ilgili gelişmelere dair yazılan haberler, bu kapsamda değerlendirilebilir. Söz konusu bilgi, çok daha fazla kişinin ilgisini çekebilecek nitelikte ilginç olması halinde ise ulusal ve dünya basınında yer bulacak bir haber olarak yayımlanabilir.

Stanley Johnson ve Julian Harris'in 1942'de hazırladıkları “The Complete Reporter” adlı çalışmalarında sunulan tanımlar, haber kavramının, insanoğlunun doğası gereği merak duygusu, yeni olanı öğrenme arzusunu giderme noktasında işlevsel bir özellik arz ettiğine vurgu yapmaktadır. Johnson ve Harris'e göre, haber, “okuyucunun ilgileneceği olaydır”, “gazeteye basıldığında okuyucuya yararlı olacağı kabul edilen enformasyondur”, “okuyucunun bilmek istediğidir”, “insanların hakkında konuşacağı şeylerdir”, “yakın zamanda olan, icatlar, görüşler ve insanların etkileneceği veya ilgi duyacakları olay yada olgudur” şeklinde tanımlanmaktadır (akt. Kars, 2015: 7).

Haberin ne olduğu konusunda ortaya konulan yaklaşımlara bakıldığında, iki eğilim dikkati çekmektedir. Haber, ilkinde, gazeteciler yönünden, ikinci eğilimde ise içinde yer alanlar belirlenerek tanımlanır. Tokgöz (2015: 234), haber kavramının niteliğini, taşıdığı anlamı, özelliklerini somut olarak saptayabilmek amacıyla, “toplumda geçerli ve kullanılmakta olan iletişim teknolojisi” ve “mevcut toplumsal altyapı”nın göz önünde bulundurulmasını önermektedir. Haber üretimi işini yapanları genel olarak simgeleyen gazetecinin de bu iki temel etkenle yakından ilişkili olduğunu ifade eden Tokgöz (2015: 235), haberin tanımını gazeteciler yönünden yapmaya çalışanlar arasında farklı görüşler bulunduğu işaret etmektedir.

Geniş bir perspektiften ve farklı disiplinlerden gelen kuramsal ve kavramsal çerçeveler aracılığıyla irdelenmesi durumunda, haberin bir söylem olarak kavranmasının yolu açılacaktır. Farklı iletişim araçlarının ortak paydası olan ve tüm medya türleri arasında özel bir konumu bulunan haber, diğer metinlerden de farklı özellik arz etmektedir. Dili ve söylemi profesyonel ilkelere dayanması gereken bir

metin olarak değerdendirilen haber yazılırken, dikkate alınan belirli kurallar söz konusudur. Birinci tekil şahıs diline yer verilmeyen haberde, kişisel yorumdan kaçınılarak nesnel bir dille olay ele alınmalıdır. Kaynakların görüşleri üzerinden kurgulanan haber, tüm tarafların görüşlerine eşit oranda yer verilmeli ve tarafsızlık ilkesi dikkate alınmalıdır. Üzerinde uzlaşılan tüm bu temel ilkeler, haber metinlerini diğer metinlerden farklı kılmaktadır (İnal, 1996: 23).

Liberal yaklaşımlar, gazetecilerin, mevcut olay veya olguya dair enformasyonu tıpkı bir “ayna” gibi aktardığını savunmaktadır. Haber değerdelerini ve gazeteciliğin profesyonellik kodlarını kapsayan kavramlar seti, liberal yaklaşımların hareket noktasını oluşturmaktadır. Haber ve haberciliğe dair farklı bir görüş ortaya koyan eleştirel yaklaşımlar ise haberin olay yada olguya dair gerçeği tam olarak yansıttığı iddiasını reddetmektedir. Bu düşünceden hareketle, eleştirel yaklaşımlar, kapitalist bir toplumda faaliyette bulunan bir medya kuruluşunun egemen güçlerin kontrolü altında bulunduğunu, bu güçlerin iktidarlarını yeniden üreten bir rolü yerine getirdiğini, dolayısıyla gerçeği olduğu gibi yansıtamayacağını, nesnel ve tarafsız haberciliğin de mümkün olmadığını savunmaktadır (Dursun, 2005: 70).

Haberin ve habercinin gerçeği tam olarak yansıtamayacağına dair düşüncenin temellendirildiği bir diğer görüş ise gerçeğin doğasıyla ilgili durum olduğunu belirten Dursun'a göre (2005: s.71), olay yada olguya dair gerçeğin bilgisi, haberi yapan gazetecinin bütünüyle öznelliğinden geçmesi imkansızdır. Gerçeğe dair sunulan enformasyon, gerçeğin temsili olarak değerdendirilebilir. Dolayısıyla bu bilgi gerçeğin kendisi olarak düşünülemez.

2.1.1 Haber Değeri

Gazete, radyo ve televizyon gibi geleneksel kitle iletişim araçlarında yayımlanan haberler, her gün dünyada yaşanan ve kamuoyunun ilgi gösterebileceği olay, olgu ya da kişilerle ilgili gelişmelerin sadece bir kısmını içermektedir.

Kapitalist toplumlarda faaliyet gösteren medya kuruluşlarının yayın politikaları, politik ve ekonomik sistemden kaynaklı nedenler, bazı olaylarla ilgili enformasyonun habere dönüşmesinin önünde engel teşkil etmektedir. Özellikle ulaşım

ve yeni iletişim teknolojilerinin yaygın olmadığı dönemlerde, medyada yer alan haber sayısı zaman ve mekan faktörünün de etkisiyle sınırlı sayıdaydı. Gerek gazetelerdeki sütun sayısı, gerek televizyonlardaki haber programlarına ayrılan süre sınırlaması, haberlerin de belirli sayıda kalmasına neden olan faktörler olarak görülüyordu. Her ne kadar teknoloji kaynaklı bu sınırlılıklar bugün büyük ölçüde aşılmış olsa da her gün dünyada yaşanan çok sayıdaki olay arasından seçim yapılması gerekmekte ve bazıları gazeteciler tarafından haberleştirilerek sunulmaktadır. Bir muhabir yada editöre göre haber olan bir olay yada olguya dair bilgi, başka bir muhabir yada editöre göre haber değerine haiz görülmemektedir.

Dolayısıyla gazetecilerin haber yapmak üzere çok sayıda olay arasında seçimi neye göre yaptıkları sorusu önem arz etmektedir. Bu sürecin nasıl işlediği, süreç içerisinde hangi unsurların muhabirin karar almasında belirleyici olduğu üzerinde özellikle durulması gereken bir husustur (Türk, 2013: 741). Bu sorunun yanıtını bulmaya çalışan haber değeri araştırmaları, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra önemini artırmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından ABD, Norveç, İngiltere, Batı Almanya'da gerçekleştirilen haber değeri araştırmalarında, haber faktörlerinin gazetecilerin eleme kararına etkisi ortaya çıkarılmaya çalışılmış, haberlerin niceliksel içerik analizi yapılmıştır. Haber değeri araştırmalarının ilkinin ABD'de gerçekleştiren Walter Lippmann, yayımlanmaya değer bir haber ile yayımlanmaya değer olmayan haber arasındaki farkın ne olduğu sorusundan hareketle, haber değerini ve haber olabilmenin kriterlerini ortaya koymuştur.

Alver'in aktarımına göre (2011: 108, 109), Lipman, haber değeri kavramını, çeşitli olayların varlığına ve birleşimine göre basın tarafından yayınlanmaya değer görülmesi olarak tanımlamıştır. Haber değeri, bir haberin haberleştirilecek nitelikte önemli görülüp görülmediğini, gazetenin hangi sütununda, televizyonda bir haber programında kaçınıcı sırada veya internet haber sitesinin hangi bölümde yayınlanacağını da kriteri olarak görülmektedir. Haber değerini belirleyen somut kriterleri ortaya koyan Lippmann, bir olayın haber değerine sahip olabilmesi için sıradışı, tasarlanmış, süreyle sınırlandırılmış, yapısının basit, bir mantığa ve anlama sahip olması, haberin konusunu oluşturan olay yada duruma kamuoyunun yakından tanıdığı kişilerin de dahil olması ve aynı zamanda olay yerinin hedef kitleye yakın

olması gerektiğini belirtir. Haberin değerini belirleyen haber faktörleri, bir olayın medyada yer bulmasında rol oynamaktadır. Söz konusu faktörlerden ne kadar fazlasına sahipse, bir olayın medyada haber olarak yayınlanma olasılığı da o kadar yüksektir.

Ruge ve Galtung (1965: 65, 71), haber değeri olarak değerlendirilen 8'i evrensel ve 4'ü bölgesel olmak üzere 12 faktör bulunduğunu belirtir. Sıklık, eşik değeri, kesinlik, uyumluluk, anlamlılık, devamlılık, beklenmediklik, çeşitleme, seçkin uluslarla ilgililik, seçkin kişilerle ilgililik, kişiselleştirebilme, olumsuz bir şeyle bağlantı, bir olay ya da olguya dair enformasyonun haber değeri taşıyıp taşımadığını ölçmek için dikkate alınan faktörlerdir. Söz konusu faktörleri karşılama oranına göre haber olma ihtimalinin değişebildiğini vurgulayan Ruge ve Galtung, olay seçildikten sonra haberleştirilirken haber değeri sağlayan faktörün ön plana çıkarıldığına ve böylece haberde çarpıtma denilen durumun ortaya çıktığına işaret etmektedir. Ruge ve Galtung, çarpıtmanın, hem haberin seçim süreci hem de olayın ilk gerçekleşme anından okuyucuya haber olarak sunulma aşamalarına kadar tüm adımlarda yaşandığını öne sürmektedir.

Tokgöz (2015: 258), haberde bulunması gereken öğeler olan ve haberciliğin temel ilkelerini oluşturan haber değerlerini, 5 ana kümede toplamaktadır. Buna göre, zamanlılık, yakınlık, önemlilik, sonuç ve insanın ilgisini çekme, haber değerlerini oluşturmaktadır. Zamanlılık faktörü, haberi diğer tüm enformasyondan ayırmasını sağlarken, öğrenildiği anda da bildirilmesini zorunlu kılmaktadır. Dolayısıyla, bir haberin yayınlanıp yayınlanmamasında zaman etkeni rol oynamaktadır.

Yakınlık, zamanlılık gibi bir haber değeri olarak dikkate alınmaktadır. Haberde “nerede” sorusu, yakınlık ilkesine işaret etmektedir. İnsanoğlu, doğası gereği öncelikle kendi yakın çevresinde olup bitenlere ilgi göstermektedir. Habercilikte de herhangi bir kişi, olay yada olguya dair gelişmenin yaşandığı bölge, habercilerin hitap ettiği kitleye yakınlığı açısından önem arz eder. Ancak günümüzde yeni iletişim teknolojileriyle dünyanın her noktasının her an görülebilir olması ve insanların dünyanın herhangi bir bölgesine bir şekilde aşına olma imkanı, yakınlık ilkesiyle ilgili mekansal değerlendirmeyi farklı bir şekilde ele almayı gerektirmektedir. Ulaşım ve iletişim imkanlarının gelişmesi, mekan faktörünün yeniden tanımlanmasına neden olduğu

günümüzde, insanların, gerek sosyal medya, gerek kitle iletişim araçları nedeniyle, geçmiş dönemlere göre dünyada daha fazla bölgeye aşina olmasını sağlamış, ayrıca dünyanın bir bölgesinde yaşanan bir gelişmenin başka bir ülkeyi de ekonomik ve güvenlik anlamında etkileme olasılığını daha da artırmıştır. Buna bağlı olarak habercilerin de bir haber değeri olarak yakınlık ilkesiyle ilgili yaklaşımları günümüz koşullarına göre değişebilmektedir.

Zamanlılık ve yakınlık gibi haber değerlerinden biri olan sonuç ise haberi haber yapan esas değerdir (Tokgöz, 2015: 262). Bir haberin yayınlanıp yayınlanmamasında, yayınlanacaksa gazetede ne kadar yer, televizyonda ne kadar süre ayrılacağı gibi sorularının yanıtının bulunmasında etkili olan esas faktör sonuçtur. Örneğin, bir trafik kazası veya doğal afette ölen veya yaralanan sayısı ne kadar fazlaysa o haber o kadar büyük haber olarak değerlendirilmektedir.

Bir konuyu haberleştirirken nasıl ve neden sorularının yanıtlarıyla ortaya çıkan önemlilik, önemli kişiler, sayılar, garip olaylar ve zıtlık gibi etkenlere bağlıdır (Tokgöz, 2015: 263). Örneğin, sıradan bir vatandaşın yaralandığı trafik kazası haberciler tarafından görmemezlikten gelinirken, ünlü bir kişinin başından geçen buna benzer bir durum medyada gündem konusu olabilmektedir.

Haber değeri olarak insanın ilgisini çekme ilkesi, zamanlılık, yakınlık, sonuç ve önemlilik ilkelerini tamamlayan bir haber değeridir. İnsanın doğası gereği ilgi duyacağı noktalar, haber seçiminde dikkate alınan bir husustur. Olağandışılık, macera, serüven, heyecan, görülmeye değer şeyler ve aşk, insanların ilgisini çeken konular arasında bulunmaktadır.

Alver'in aktarımına göre (2011: 112), Avrupa haber değeri araştırma geleneği içinde İngiliz basınını inceleyen Einar Östgard da bir medya kuruluşunun herhangi bir olay, olgu ya da kişiyle ilgili herhangi bir haberin seçiminde rol oynayan faktörleri iç ve dış faktörler olarak ikiye ayırmaktadır. Politik veya ekonomik çıkarlar nedeniyle hükümetleri, haber ajanslarının ve medya sahiplerinin dolaylı ve dolaysız etkileyen faktörleri dışsal faktör olarak belirleyen Östgard, buna sansür, politik amaçlı haber yönetimi ve ekonomik baskıları örnek olarak öne sürmüştür. İçsel haber faktörleri

olarak da hedef kitle için ilginçlik ve dikkate değer ilkesiyle açıklayan Östgard, bu haber faktörlerinin, haberin yayınlanma ve dikkate alınmasını veya haberin seçilmesini belirlediğini ifade etmektedir.

Ankara’da görev yapan gazetecilerin haber değeri algısına etki eden faktörleri belirlemeye yönelik yapılan bir araştırmada da medya çalışanının almış olduğu gazetecilik eğitimi, okuyucu eğilimi, amirler ve haber kaynaklarının, haber değeri anlayışını yüksek oranda etkilediği ortaya çıkarılmıştır. Medya çalışanının bağlı bulunduğu kurulun bütçesi, medya çalışanının değer yargıları ve dünya görüşü ile kadrodaki arkadaşlar faktörlerinin ise gazetecilerin haber değeri anlayışını az etkilediği belirlenmiştir (Türk, Bıyık, Güven ve İşi, 2013: 746-747).

Söz konusu haber değeri araştırmaları, medya kuruluşlarının haber seçimini neye göre yaptığını açığa çıkaran birçok ilke ortaya koysa da aslında hemen hemen hepsinde, herhangi bir kişi, olay ya da olguyla ilgili gelişmeye dair enformasyonun haber olarak yayınlanabilmesi için haberin temel öğeleri arasında hedef kitlenin ilgi gösterebileceği bir boyuta yer verilmektedir. Bugün de kapitalist toplumlarda faaliyet gösteren medya kuruluşlarının, ayakta kalabilmesi için daha fazla kişinin ilgisini çekecek, böylece reklam pastasından daha fazla pay almasını sağlayacak içerikleri yayınlama çabası gözlenmektedir.

2.1.2. Haber Kuramları

Haber kuramları, verici-mesaj-alıcı alanlarıyla ilgilidir. Bu kuramlar, haberlerin hazırlanması aşamasına ilişkin kuramlar, haberlerin sunduğu mesajların, içeriklerin çözümlenmesi sonucu ortaya çıkan kuramlar ve haberlerin izleyici üzerindeki etkileri olmak üzere üç alanda yapılan çalışmalar sonucu tasarlanmıştır.

Habercilik alanında gerçekleştirilen araştırmalar ve kuramsal tartışmalar, 1970’li yıllara kadar sadece kitle iletişim sorunsalı kapsamında yapılmıştır (İnal, 1996: 31). İletişimin bilimsel alanda gelişim sürecinde liberal ve eleştirel yaklaşımlar ön plana çıkmış, buna bağlı olarak iletişim ve kitle iletişimiyle ilgili liberal ve eleştirel yaklaşımlara göre gerçekleştirilen çalışmalar literatüre kazandırılmıştır.

Haberle ilgili ilk çalışmayı, Amerikalı sosyolog Robert B. Park yapmıştır. 1930'lu yıllarda haberi bilgi edinmenin bir türü olarak ele almış, haber ile bilgi alışverişi arasındaki bağı ortaya koymaya çalışmıştır. Hemen hemen bütün haberler, izleyici açısından belirli bir zaman içerisinde tanık olunan bilgiler olarak değerlendirilmektedir. Haberi bilginin en ham ve temel formu olduğunu öne süren Robert E. Park, her iş bölümünün, diğerlerinin neler yaptığı hususunda bilgilenme gereksiniminin ortaya çıkmasına neden olduğunu, bu durumun da haberi örgütlenmiş toplumsal yapının bir parçasına dönüştürdüğünü ifade etmektedir (Tokgöz, 2015: 249). Günümüzde de yeni iletişim teknolojilerinin geldiği noktada, haberin bu doğal yapısı aynı özelliğini sürdürmektedir.

Liberal-çoğulcu yaklaşım, haberin olgusal olduğunu, yani gerçeği çarpıtmadan, tahrip etmeden olduğu gibi ve düşüncelerden bağımsız bir şekilde yansıttığını öne sürer. Nesnellik, dengelilik ve tarafsızlığın haberde mümkün olduğunu savunan bu yaklaşım, medyayı çağdaş demokratik toplumlarda ve çağdaş siyasal sistemlerde dördüncü kuvvet olarak görür, ayrıca medyanın kendisinden beklenenleri karşılama gücüne potansiyel olarak sahip olduğunu iddia eder (Güz, 2005: 60-63).

Eleştirel yaklaşımlar ise haberi politika oluşturulmasının, kamuoyunun ve metalaşmanın bir nesnesi olarak ele almaktadır. Haberlerin, egemen güçlerin iktidarını yeniden üretimini, hakim ideolojiyi tüm topluma empoze etme işlevine sahip olduğunu öne süren eleştirel yaklaşımlar, ayrıca haberi alınan ve satılan bir mal olarak değerlendirmektedir (Özer, 2011: 11).

Alver'in aktarımına göre (2011: 103), materyalist medya kuramı perspektifinden gazetecilik odaklı çalışmalar yapan bilim insanlarından Wulf D. Hund, haberin belirli toplumsal koşullar içinde üretildiğini belirtir. Haberin bir meta olarak üretilmesinin koşullarının analitik olarak üç alanda açığa çıkarılabileceğini söyleyen Hund, bu alanların tek kapital alanı, tüm toplumsal kapital alanı ve tinsel/düşünsel tüm kapital alanı olduğunu ifade etmektedir. Haber, birinci alanda, yani kapital sağlama alanı medya fabrikalarında meta olarak oluşturulmaktadır. İkinci alan da medya kapitalinin diğer artı değer yaratılan sektörlerle bağlantısını ortaya koymaktadır. Üçüncü alan ise algılanan burjuva devletteki ilgisidir. Amaçlanan yüksek kalitede

enformasyona sahip ve güvenilir haber üretimi değildir. Medya bir endüstriyel kuruluş gibi daha fazla kar elde etmenin mücadelesini vermektedir.

1970 yılında yayınlanan, Halloran, Murdock ve Elliot'un "Demonstrations and Communication" çalışması, haber üretimi ve haber metinlerini çoğulcu liberal yaklaşım dışında ele alan ilk çalışmadır. Bu çalışmada araştırmacılar, haber seçiminde dikkate aldıkları olumsuzluk, kişiselleştirme gibi değerlerin ve haberin oluşturulmasında esas aldıkları nesnellik, tarafsızlık, dengelilik ilkesinin, bir olayın haberinin çerçevelenmesinde etkili olduğunu belirlemişlerdir. Halloran, Murdock ve Elliot'un söz konusu çalışması, olayların haberleştirilmesi sürecinde oluşturulan çerçevelerin sürekliliğine yönelik bir iddiaya dayandırılmıştır. Paris'te yaşanan öğrenci olaylarıyla ilgili haberin yazılı basında sunumunda ortaya konulan çerçevelerin, başka bir zaman Londra'da meydana gelen gösterilerin sunumunda kullanılan çerçeveler üzerinde de bir etkisi bulunmuştur. İngiltere'deki gösteriler, şiddet unsuru bulunmamasına rağmen, Paris olaylarıyla ilgili haberle aynı çerçeveye göre düzenlenmiş ve şiddet ögesi bu ödünç çerçeveler aracılığı ile tekrarlanmıştır (İnal, 1996: 87).

Medyada tekelleşme, basın kuruluşlarının sermaye ile iç içe geçme durumunu ele alan Murdock, Golding ve Garnham gibi ekonomi politikçiler, ideolojik pratiklere dair çalışmalarında haberin söylemi ve bu söylem içinde egemen güç ve iktidarın nasıl yeniden üretildiği sorunu üzerinde durmuşlardır. Avrupa'da ekonomik politik geleneğin temsilcilerinden Murdock ve Golding, medya ve kültür üreten kuruluşları endüstriyel bir yapı olarak ele alırken, medya içeriklerinin kapitalist ekonominin dinamikleri içinde belirlendiğini, bu kuruluşların ürünlerini emtia formunda satışa sunduğunu öne sürmektedir (Golding ve Murdock, 1979: s.15).

Ekonomi politik yaklaşım, haber üretim sürecinin, haber kuruluşunun ekonomik yapısına göre şekillendiğini savunmaktadır. Bu yaklaşım, haberleri egemen güçlerin iktidarının yeniden üretildiği bir alan olarak ele almaktadır (Kars, 2015: 87). Haber üretim sürecindeki temel belirleyicilerden biri haber kuruluşlarının mülkiyet yapılarıdır, buna göre oluşan ekonomik çıkarlarıdır. Kar marjını yükseltme çabası içinde olan medya sahiplerinin, kendi ekonomik ve siyasi çıkarlarıyla uyumlu genel

yayın politikası adı altında kurumsal önceliklerin sıralandığı kurumsal habercilik ilkelerini belirleme durumları söz konusudur. Mülkiyet sahibi, diğer sektörlerde olduğu gibi ürünlerin türüne, içeriğine, biçimine müdahale etme hakkını kendinde görmektedir. Bu durumun sonucu olarak, muhabir, editör ve genel yayın yönetmeni de medya kuruluşunun yayın politikasını dikkate alarak habercilik yapmaktadır. Medya kuruluşunun sahipliğinin belirlediği yayın politikasına uygun habercilik faaliyetini benimseyen muhabir ve editörler, haberleri tarafsız bir şekilde profesyonel haber ölçütlerini temel alarak seçip düzenlediklerine kendilerini inandırmışlardır (Öztekin, 2008: 132-133).

1980 sonrası haber metin analizleriyle haberi bir söylem olarak kavramak gerektiği öne sürülmüş, egemen güç ve iktidarın haber söylemi içinde nasıl yeniden üretildiğine dair bir bakış açısı giderek daha fazla kabul görmeye başlamıştır (İnal, 1996: 88). İnal (1996: 100-102), haber metinlerinde alternatif veya farklı görüşlerin tamamen dışlanmadığına, ancak farklı söylemlerin haberin anlatı yapısı içinde temsilinin sorunlu olduğuna işaret etmektedir. Farklı görüşler, haber metinlerinde, çoğunlukla kabul edilebilir bir konumdan ziyade egemen söylem içinde eritilecek şekilde yer bulmaktadır. Bu durum, haberin sunulduğu iletişim araçlarının semiyotiğine göre farklılaşmaktadır. Dolayısıyla metin içinde anlamın nasıl kurulduğu sorununu ele alırken, iletişim ortamlarında kullanılan farklı kodlar dikkate alınmalıdır. Farklı iletişim araçları üzerinden sunulan haberlerin ortak özelliği, "alıntılanmış konuşmalardan" oluşuyor olmasıdır. Alıntılama biçimi bu araçların semiyotiği içinde değişmektedir. Bir gazetede sunulan haberde alıntılar, tırnak işaretleri kullanılarak düzenlenirken, dolaylı alıntılar tırnakların atıldığı cümlelerle, örtük alıntılar da alıntılanan sözcüğün metnin kendi sesine dönüştüğü şekliyle aktarılmaktadır. Televizyonda da alıntılama tırnak işaretlerinin yerine doğrudan ses ve görüntü kullanılarak yapılmaktadır. Televizyon haberlerinde, gerçeklik, alıntı olarak değerlendirilen "gerçek yaşamın içinden" aktarılan görüntülü metinler üzerinden kurulur. Bir olay esnasında kaydedilen herhangi bir görüntü, "nesnellik" iddiasını taşır. Yani televizyon metni "gerçeklik" ve "nesnellik" yanılsamasını bu şekilde kurmaktadır.

Haber metnlerinin oluşum sürecine dair tespitlerde bulunan İnal (1996: 95), bu metinlerin oluşumunun dayandığı 4 temel unsuru, şöyle açıklamaktadır;

“1. Haberin söylemi, gazeteciliğin günlük pratikleri içinde oluşur. Diğer bir deyişle habercilik zamansal, mekânsal ve mali sınırlılıkları aşmaya yönelik bir iş olarak örgütlenmiştir.

2. Haberin söylemi gazetecilerin profesyonel ideolojileri içinde oluşur. Diğer bir deyişle basının ticari bir işletmeye dönüşümü ve daha sonra oluşan yatay ve dikey tekelleşme olgusu ile birlikte gelişen gazetecilik normları, söylemi biçimlendirir.

3. Haberin söylemi haber metnlerinin üretildiği somut tarihsel koşullar ve üretim anı ile belirlenir. Toplumsal formasyon içinde kesitsel olarak oluşan siyasal, ekonomik güç/iktidar ilişkileri metinlere yansır.

4. Haberin söylemi medyanın ekonomi politikası içinde yapılır. Diğer bir deyişle karlılık kaygısı, daha fazla kişiye yönelik içeriklerin hazırlanmasını gerektirir. Bu da çeşitliliği sınırlarken, benzeşmeye yol açan ve daha çok satan konuların seçilmesine neden olur.”

Haberi bir tür olarak değil bir söylem olarak ele alan van Dijk (1988: 19, 20) de haberin söylemini, toplumda var olan egemen söylemlerin bir ürünü olduğunu savunmaktadır. Haber üretim faaliyetinin, olayların taraflı ya da tarafsız şekilde doğrudan bir sunumu olmadığını savunan van Dijk, bu faaliyeti söylem sürecinin bir formu olarak hayata geçen bir pratik olarak görür. Haberciler, haberlerini, çoğunlukla haber kaynaklarının beyanlarını kullanarak hazırlamaktadır. Buna bağlı olarak haberin oluşturulma süreci hakim söylemlerin yeniden üretilmesi şeklinde gerçekleşmektedir.

Birçok yaklaşıma göre, haberin bir söylem olarak ele alınması, siyasal, ekonomik ve kültürel yapı içerisinde medyanın konumuna dair bir değerlendirmeyi de zorunlu kılmaktadır. Bu nedenle haberi bir söylem olarak ele alan yaklaşımlar, toplumsal yapı, egemenlik ilişkileri ve ekonomi politik yapıdan haber metnlerinin ayrı düşünülmemeyeceğini savunmaktadır (Karaduman, 2017: 43).

2.2. Muhabir

Muhabir, toplumların haber alma gereksiniminin karşılanmasında en fazla başvuru yapılan güvenilir haber kaynakları arasında yer almaktadır. Gazeteci denildiğinde de ilk akla gelen muhabirdir. Muhabir, basın ve yayın organlarına haber toplayan, bildiren ya da yazan kişidir (Gezgin, 1998: 63).

Gazetecilik alanının faillerinden muhabir, haber olarak değerlendirilen bilginin toplanması, belirli kurallara göre işlenmesi ve daha sonra basın kuruluşlarına iletilmesinden sorumludur. Habercilik işinin esas öznesi konumunda bulunan muhabir, sorumlu olduğu belirli bölgede herhangi bir olayla ilgili haber değeri taşıyan gelişmeleri takip ederek, olayı en net şekilde yansıtabilmek için gereken bilgileri araştırıp doğrulattıktan sonra kamuoyuna aktarılmak üzere haber formatında sunan taraftır (Eryılmaz, 2003: 177).

Gazete, radyo, televizyon ve haber ajansları için haber toplayan muhabir, aynı zamanda kamu adına görev yapmaktadır. Dolayısıyla, muhabir, haber değeri taşıyan herhangi bir konuyu kamu adına soruşturur ve haber ölçütlerine göre gereken bilgiyi toplar. Röportaj, gözlem veya araştırma yaparak edindiği bilgiyi haber değeri ölçütlerine göre belirli bir süzgeçten geçiren muhabir, bilgiyi de kamuoyunun net olarak anlayacağı şekilde haber formatında düzenleyerek sunmaktadır.

Haberin bizzat kaynağında bulunan muhabir, aynı zamanda haber eylemini de başlatan taraftır. Sahada haber kaynaklarıyla ikili ilişkiler kuran, haber değeri taşıyan olaylarla ilgili gelişmelere bizzat tanıklık eden muhabir, haber eylemini alanın yerleşik kurallarına göre düzenlemektedir. Gazetecilik alanına ilk girildiği dönemden itibaren öğrenilen alanın verili kurallarını benimseyerek, buna göre üretim yapan muhabir, haber havzasında yaşanan gelişmelere dair en kapsamlı bilgiye sahip olan ve edindiği bilgiyi alan kurallarına göre elemekten geçirdikten sonra haberini oluşturmaktadır. Muhabir, haber ölçütlerine göre değer taşıyan bilgiyi haberleştirirken, olayın özünü yakalamaya, aktarımların kökenine inmeye çalışır. Var olan detaylardan hiç birisini yok saymaz, kişisel görüşünü karıştırmadan, kendince sonuçlar çıkarmaktan uzak durur (Arsan, 2005: 151). Muhabirler, habere bakış açılarını ise ideolojik ve değer yargıları, sezgi gücü veya habercilik refleksi, dahil oldukları gazetecilik alanının yerleşik verili kurallarına göre düzenlemektedir. Haberler, muhabirin bakış açısına göre tasarlanmakta ve alıcıya ulaşmaktadır. Muhabirin ortaya koyduğu haber ürünü, her ne kadar daha sonra redaktör, yayıncı ve editörün de müdahalesiyle değişime uğrama durumu söz konusu olsa da esas özünü korumaktadır.

Gazetecilik alanının direği olarak kabul edilen muhabirlik, alandaki faillerin çoğunluğunun tecrübe ettiği bir meslektir. Gazetecilik alanında, muhabirlik tecrübesini kazananlar arasından redaktör, yayıncı, editörlük gibi konumlara görevlendirmeler yapılır.

2.2.1. İletişim Teknolojileri Bağlamında Muhabirlik Mesleğinin Gelişimi

Tarih boyunca toplumların haber alma gereksiniminin karşılanması için birçok yöntem kullanılmış, iletişim teknolojilerinin icadıyla haberleşme yöntemleri yenilenerek geliştirilmiştir. Haberleşme yöntemleri, insanların sahip olduğu bilgi beceri ve teknik olanaklarına göre düzenlenmiştir. Önce mağara duvarlarına resim çizerek, yazı tekniğinin geliştirilmesiyle de papirüs ve parşömen üzerinde oluşturulan yazılı metinleri kullanarak mesajlarını çevrelerine ileten insanlar, mesaj iletimini, her yeni tekniğin icadıyla hızlandırmıştır.

Topluma mesajların, “tellal” olarak anılan kişiler üzerinden iletildiği İlk ve Orta çağlarda, Roma İmparatorluğu’nda halka yönelik duyurular, bir tür resmi bülten olan “Akta Publica” üzerinden aktarılmış, daha sonraki dönemlerde, 13. yüzyılda ilk örnekleri çıkan ve elle yazılan haber mektupları, 15. yüzyılda gerçekleşen matbaanın icadıyla yaygınlaşarak insanların, özellikle tacirlerin önemli haber alma aracı olmuştur. Tacirler, bankerler ve gemicilerin, pazar bölgelerinde yaşanan önemli olaylara dair haber gereksinimini karşılayan haber mektupları, gazetelerin de öncülleri olarak kabul edilmiştir. 17. yüzyılla birlikte ortaya çıkan gazeteler, sonraki dönemlerde gelişerek daha geniş bir coğrafya içinde, çok daha fazla sayıda insanın haber gereksinimi karşılamış, içerik açısından da geliştirilmesi ihtiyacına bağlı olarak muhabirlik mesleği ortaya çıkmıştır. Gazetecilik alanının, muhabirlik mesleğinin esas gelişimi ise Endüstri Devrimi ile birlikte olmuştur (Özçağlayan, 2008: 133,134).

Avrupa’da ve Anglo-Sakson ülkelerinde gazetelerin zamanla gelişmesi, okuyucu ilgisinin ve buna bağlı olarak sayfa adetlerinin gittikçe artmasıyla, yeni ve daha fazla haber üretimi yapma olanağını oluşturan yeniden yapılanma zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Daha önce haber mektupları yazarları, ajanlar ve kuryeler kanalıyla haberler üretilirken, gazeteler zamanla bunlarla yetinilmez hale gelmiş, daha

profesyonelce ve hızlı haber almak amacıyla tam gün görevlendirilen muhabirlerden yararlanma yoluna gidilmiştir (İnuğur, 1993: 143).

Teknolojik bir kurum olarak gazete, muhabirler tarafından üretilen haberler üzerinden elde edilen kar neticesinde piyasa koşulları içinde var olmuştur. Gazete, gazetecilik ve bu alanının aktörlerinin teknolojiyle olan ilişkisi, sürekli olarak makine parkının yenilenmesi için finansman kaynağı bulma ve yatırım yapma şeklinde gözlenmiştir (Tokgöz, 2015: 131). Gazeteciliğin ilk ortaya çıktığı dönemde, iletişim sürecinin önünde önemli bir engel teşkil eden zaman ve mekan faktöründen kaynaklı sorunlar, sırasıyla telgraf, fotoğraf, telsiz, radyo, televizyon, uydu, internet ve son olarak mobil iletişim teknolojileri sayesinde önemli ölçüde aşılmıştır.

İletişim teknolojilerindeki gelişmelerden en fazla etkilenen çalışma alanlarından muhabirlik alanı, yeni iletişim teknolojilerin icadının etkisiyle değişime uğramaktadır. Bu değişim sürecinde muhabirlerin habere erişimi, haber kaynakları, bilgiyi işleme yöntemi, haber sunumunda yenilikler ortaya çıkmaktadır. Her yeni iletişim teknolojisinin icadıyla hızlanan bu değişim, günümüzde mobil iletişim teknolojileri alanındaki gelişmelerin etkisiyle devam etmektedir.

Bir taraftan yeni iletişim teknolojileri habere ulaşma ve yazma sürecini kolaylaştırırken, bir taraftan da yeni medya alanında hızla tüketilen haberlerin yerine yenisini koyma ihtiyacı muhabirlerin iş yükünü artırmaktadır. Mobil iletişim teknolojilerinin geliştirilmesi ve internet kapsama alanının artmasının sonucu olarak iletişimin önündeki zaman ve mekan engelinin aşılması, her ortamdan bilgiye ulaşma ve edinilen bilgiyi istenilen formatta anlık olarak iletme olanağı, haber kaynaklarının istenilen zamanda haber değeri taşıyan mesajlarını kamuoyuna iletebilecek durumda olması, muhabirlerin çalışma alanlarının da yeniden düzenlenmesine neden olmaktadır.

Muhabirlerin çalışma alanlarını şekillendiren mobil iletişim teknolojileri, alanın faillerine yeni yeni sorumluluklar da yüklemektedir. Geleneksel medyada haber peşinde koşan insanlar olarak tanımlanan muhabirler, günümüzde yeni iletişim teknolojileriyle birlikte haber üretiminin yanı sıra yazdıkları haberlerin dolaşıma sokulduktan sonra dağıtım sürecinde de alıcı ile olan etkileşime girme, geri dönüşleri

takip etme durumu gibi yeni yeni sorumlulukları da ortaya çıkmaya başlamıştır. Thomas'ın, “Sosyal Medya Karşısında Gazeteciliğin Gelişimi” (2013) adlı çalışmasında, yeni iletişim teknolojilerinin gazetecilik mesleği üzerinde ciddi bir dönüşüm etkisi yarattığı, hedef kitle ve potansiyel kaynaklarla etkileşimin, muhabiri sadece haber peşinde koşan biri olmaktan uzaklaştırdığını, muhabirlere tamamıyla farklı bir rol yüklediğini savunuyor. Muhabirlerin haber üretiminin yanı sıra artık hikayelerini daha hızlı takip etme, ağları güçlendirme, haber metinlerinin paylaşımını teşvik etme ve okuyucularına yanıt verme sorumluluğuna da sahip oldukları, bu sorumluluklarını da sosyal medyanın doğası gereği, gerçek zamanlı olarak yapmalarının beklendiği ileri sürülmektedir.

2.2.1.1. Haber Kaynakları

Muhabir, sorumluluk alanında, nerede, ne zaman haber değeri taşıyan bir gelişmenin yaşandığını haber kaynakları sayesinde öğrenmektedir. Haberin altyapısını oluşturan olay, olgu veya bir sorunun görünür hale gelmesini sağlayan, kaynaktır. Her haberin bir kaynağı bulunmaktadır. Medyada yayınlanan birçok haberin içeriği, bir kaynak veya kaynaklardan sağlanmakta, bunun için de çeşitli yol ve yöntemler uygulanmaktadır (Bülbül, 2001: 143).

Muhabirin yazdığı haberin kaynağı, sıradan bir vatandaş da yetkili bir kişi de olabilir. Ancak haber üretiminde gelişmiş güzel bir kaynak kullanımı söz konusu değildir. Örneğin, bir trafik kazası haberinde, görgü tanığı olarak sıradan bir vatandaşa, kazanın meydana geliş şekline dair bilginin edinilmesi için başvurulabilir ancak kazada ölen yada yaralanan kişi sayısı, yaralıların sağlık durumuna ilişkin bilgiyi ise kazanın tutanağını hazırlayan trafik polisi yetkilisinden alınması çok daha doğru olacaktır. Dolayısıyla haberi yapılacak herhangi bir olay, olgu veya soruna dair bilgi edinmek üzere başvurulacak kaynak, en doğru ve güvenilir bilgiyi vermeye yetkin kurum veya kişi olması gerekir. Adli bir soruşturma için savcılık makamı, terör operasyonu için askeri ve polis kaynakları, yasama faaliyetleri için parlamenter, herhangi bir alandaki bilimsel gelişmeler için söz konusu alan üzerine çalışan akademisyenlere başvurulurken dikkate alınan ölçüt, bilgi vermeye yetkin olup olmadıkları hususudur.

Başvurulan kaynak ne kadar doğru seçilmiş ve güvenilir ise haberin etkisi de o kadar güçlü olabilmektedir.

Gazetecilik alanının tarihsel gelişim sürecinde, insanoğlunun değişen ilgisi ve merakına bağlı olarak haber değeri taşıyan konular değişime uğramaktadır. 17. yüzyılda çeşitli ülkelerde bugünkü anlamda yayınlanmaya başlayan gazetelerde genel olarak dış politika ve savaşlarla ilgili haberler yer alırken, siyasi haberlere ise hiç yer verilmemekteydi (İnuğur, 1993: 57). Dolayısıyla, 17. yüzyılda, muhabirlerin haber üretiminde başvurduğu haber kaynakları da sınırlı, genellikle dış politika ve savaş vb. olaylarla ilgili bilgi edinilebilecek taraflar olmuştur. Gezginler, gemi kaptanları ve tüccarlar, basının ilk ortaya çıktığı dönemde, haber üretiminde en çok başvuru kaynakları olarak bilinmektedir (Sloan ve Paroell, 2002: 145).

Gazetecilik alanında, daha sonraki dönemlerde, politika, spor, ekonomi, sağlık, kültür sanat, eğitim gibi yeni alanlarda habercilik faaliyetlerinin başlamasıyla birlikte muhabirlerin haber kaynakları sayısı da artmış, her bir alanda muhabirlerin uzmanlaşmaya başladığı döneme geçilmiştir. Siber saldırı, kredi kartı dolandırıcılığı gibi yeni haber konularının ortaya çıkmasının sonucu, daha önce haber kaynağı olarak değerlendirilmeyen kurum ve kuruluşlar ile örgütler ve konunun uzmanları, muhabirlerin yeni haber kaynakları arasında yerini almıştır (Tokgöz, 2015: 283).

Çağdaş gazetecilikte haber toplama sürecinde başvuru kaynaklar, muhabirlik alanları, muhabirin görev yaptığı bölgeye göre gruplandırılmaktadır. Muhabirin görev yaptığı bölgeye göre haber kaynaklarını gruplandıran Tokgöz (2015: 283), başkentte bulunan muhabirler için Cumhurbaşkanlığı, parlamento, bakanlıklar, siyasal partiler, polis ve jandarma örgütü, silahlı kuvvetler, iktisat, ticaret ve sanayi odaları, sanat ve eğlence yerleri, eğitim kurumları, özel sektör, sivil toplum örgütleri olarak sıralarken, herhangi bir il merkezinde ise valilik, belediye başkanlığı, çeşitli müdürlükler, polis, jandarma ve varsa silahlı kuvvetlere ait alt birlikler, siyasal partiler ve sendikalar, sanayi, iktisat ve ticaret odaları, özel sektör, sanat ve eğlence yerleri, eğitim kurumları, sivil toplum örgütlerinin haber kaynağı olabileceğini ifade etmektedir.

İletişim teknolojileri alanında yaşanan gelişmeler, muhabirlerin görev yaptığı haber havzasının sınırlarını neredeyse ortadan kaldırmış durumdadır. Erzurum’da görev yapan bir muhabir, merkezi başkent Ankara’da bulunan bakanlıkların faaliyetleriyle ilgili bilgiye bulunduğu bölgede, internet üzerinden artık ulaşabilmekte ve haberini yapabilmektedir. Dolayısıyla Tokgöz’ün bu sınıflandırması günümüzde haber kuruluşlarında muhabirlerin esas sorumluluk alanları belirlenirken kısmen geçerliliğini sürdürse de üretken bir muhabir açısından nerede bulunursa bulunsun internet üzerinden erişebildiği birçok bilgiyi kullanarak da haber üretimi yapması mümkündür.

2.2.1.1.1. Muhabir ve haber kaynağı ilişkileri

Haberin içeriğinin belirlenmesinde rol oynayan haber kaynakları ile muhabir arasındaki ilişki, esasında karşılıklı anlaşma ve güvene dayalı olarak gelişmektedir. Gieber ve Johnson’un, muhabir ve kaynak ilişkisini ele aldıkları çalışmada, söz konusu iki taraf arasında karşılıklı bağımlılığa dikkat çekilmektedir. Haberi oluşturan ile ne olduğu bilgisini objektif olarak aktaran arasında, klasik özgür basında tam bir bağımsızlık olduğu varsayımıyla hareket eden Gieber ve Johnson’ın geliştirdiği modele göre, muhabir ve haber kaynağı rollerini yerine getirmek üzere birbirleriyle işbirliğinde bulunmakta, kısmen de iletişim rolleri ve eylemlerinin altında yatan değer yargılarını paylaşmaktadır. Her iki tarafın da belirli amaçları bulunmaktadır. Muhabir, çalıştığı haber kuruluşu tarafından kendisine verilen haber üretme görevini yerine getirmeye, haber kaynağı konumunda bulunanların da kendisinin, temsil ettiği siyasi parti veya içinde bulunduğu çevrenin faydasına olacak mesajın haber organında yayınlamaya gereksinimi söz konusudur (McQuail ve Windahl, 2005: 204, 207). Örneğin çevre sorunları üzerine faaliyet gösteren bir sivil toplum kuruluşunun, kamuoyuna yönelik faaliyetlerinin duyurulması, bir siyasi parti liderinin seçmenlerine mesajının iletilebilmesi için genelde medya özelde ise muhabirler ile kurulacak sağlıklı bir ilişkiyle mümkün olurken, muhabir de görev yaptığı haber kuruluşunun kendisinden beklediği haber üretimini gerçekleştirebilmesi için haber değeri taşıyan bilgiye ulaşabileceği kaynaklara başvurması gerekmektedir. Karşılıklı bağımlılık, zaman zaman çıkara dayalı olarak kurulan ilişkilerde güven duygusunun sağlanması büyük önem arz etmektedir.

Muhabirin, haberini yazarken haber kaynağının verdiği bilgiyi çarpıtmadan aktarması, güven ilişkisinin oluşturulmasında büyük rol oynamaktadır. Yanlış anlaşılmalara neden olabilecek çarpıtma durumu olması halinde, haberi yazan muhabir ile haber kaynağı arasındaki güven ilişkisi zedelenecik, muhabirin aynı haber kaynağından başka bir haber için bilgi alması zorlaşacaktır. Bu durumun tam tersi de söz konusu olabilmektedir. Zaman zaman haber kaynaklarının da muhabirleri kasıtlı yönlendirerek kamuoyuna yanlış bilgi aktarma durumu yaşanabilmektedir. Basın dilinde “News Management” denilen bu durum, basın bültenleri, yazılı açıklamalar ve bildirilerin içerikleriyle gerçekleştirilebilmektedir. Toplantı ve konferanslarda, basın turları ve tanıtma çalışmalarında da gündeme gelen yönlendirmenin sonucunda, haber konusu temel bilgi, kurum ve kuruluşlar tarafından yönlendirilmiş olmaktadır. Ancak iyi bir muhabir de farklı kaynaklara başvurarak edindiği bilgiyi teyit etmesi ve buna göre haberinin içeriğini düzenlemesi haber kaynağından kaynaklanan yönlendirmenin önüne geçilmesini sağlayacaktır (Bülbül, 2001: 167).

Kamunun tarafsız aracı olma durumunda olan muhabirlerin, bağımsızlık adına bazı kayıpları, kamu görevlisinin ise yalnızca basının ilgi ve taleplerine göre enformasyon sağlama durumu söz konusu olacaktır. Tarafların amaçları, çıkarları ve hedef kitlenin tahmin edilen ilgi alanları dikkate alınarak oluşturulan haberler için bazı ortamlarda gazetecilik açısından yüksek düzeyde önem arz eden kıt enformasyona ulaşmak çok güçtür. Kıt enformasyona sahip olan otoriteler, muhabirler karşısında çok güçlü kontrol pozisyonuna sahip olabilir. Bu durumda, muhabirler ya kendi seçimleriyle ya da gereklilik yüzünden resmi siyasaya asimile olabilmektedir (McQuail ve Windahl, 2005: 204, 207).

Farklı güç çevreleri, özellikle de hükümet yetkilileri, çeşitli yöntemlerle baskı altına alabildikleri basına yönelik enformasyon yaptırımı da uygulama gücüne sahiptir. Resmî haber kaynakları, kontrol dışında bulunan basın kuruluşlarına yönelik enformasyon paylaşımı yapmayarak böyle bir yaptırımı işletebilmektedir. Enformasyon üzerinde egemen güç odaklarının sahip olduğu tekel durumu, hükümet yetkilileri, idareciler, polis gibi resmi kaynakları muhabirler karşısında güçlü kılarken, muhabirler de bu duruma karşı enformasyonu elinde tutan farklı haber kaynaklarına başvurarak karşı koymaya çalışır (Bourdieu, 1997: 79).

Özellikle, 19. yüzyılda dünyada modern basının gelişmesiyle birlikte toplumlar üzerinde etki gücünü keşfeden hükümetler ve sermaye sahipleri, basının bu gücünden yararlanmaya çalışmış, bu şekilde iktidarlarını sürdürebilmeleri için basını sıkı denetim altında tutma zorunluluğu duymuşlardır (İnuğur, 1993: 138). Türkiye’de de basın tarihinin gelişim sürecine bakıldığında, ilk gazete sahiplerinin genellikle gazeteciliği meslek edinenlerden oluştuğu görülürken, 1950’li yıllardan itibaren, özellikle 1980’lerden sonra deregülasyon politikalarının uygulanmasıyla, medya sektöründe yoğunlaşma süreci başlamış, mülkiyet yapısı medya dışı büyük sermayenin sektöre girişinin arttığı biçimde değişime uğramıştır. Gerek siyasi iktidar ile ilişkilerinde gerekse iş alanlarında avantajlı konuma sahip olmak açısından işlevsel rolü bulunan basın kuruluşlarını bünyelerinde toplayarak medya alanında tekel bir güç haline gelen sermaye çevreleri, bağlı bulunduğu sermaye grubunun işlerini yapan siyasi grupları desteklemeye, yapmayanları ise kösteklemeye başlamıştır (Taşdemir, 2005: 175). Ekonomi-politik yaklaşıma göre, medya kuruluşları, kapitalist ekonomik ve siyasi bir otoritenin belirlediği ortamda faaliyetlerini gerçekleştirmektedir. Bu yapı içerisinde üretilen kültürel ürünler ve içerikler bir emtia olarak değerlendirilmektedir. Bu emtialar, ideolojik bir işlevi de yerine getirdikleri için diğer emtialardan farklı özellik arz etmektedir. Medya şirketleri kar miktarını artırmak üzere oligopol piyasada rekabet halinde etkinlik gösterirken, reklamcılarının belirlediği bir ekonomik yapı ve siyasi otoritenin farklı düzeylerde ortaya koyduğu yasal sınırlama ve denetlemelerine de maruz kalmaktadır. Dolayısıyla medya şirketleri, hem kar etmek için pazar koşullarıyla hem de ideolojik meşrulaştırma aracı olarak devletin yasal sınırlamaları arasında denge sağlamak durumunda kalmaktadır. Bu durumda, medya kuruluşlarının temel amacı toplumsal gerçeklerin ortaya konulmasından ziyade tamamıyla kapitalist karı en yüksek düzeye çıkarmaktır. Kar oranını artırmanın yolu ise çok izleyici veya okuyucuya ulaşmaktan geçer (Yaylagül, 2006: 127). Dolayısıyla, siyasi ve ekonomik koşulların etkisi altında yapılan medya kuruluşları için içerik üreten muhabirler de çalıştığı kurumun kendisinden beklediği haberi üretme, buna göre de haber kaynaklarıyla ilişki kurma çabasıdır.

Ekonomi-politik yaklaşımın açılımlarından birini, Kitle İletişimin Propaganda Modeli ile gerçekleştiren Herman ve Chomsky, haberlerin seçiminde servet ve iktidar eşitsizliğinin etkili olduğunu, haber kaynağı olarak hükümet ve egemen güçlerinin

mesajları kamuoyuna sınırsız bir şekilde ulaştırılırken, muhalif kaynakların ise kolayca dışlandığını ortaya koymaktadır. Bu modele göre, muhabirler kaynak seçiminde, hükümet ve iş çevreleri ile bunların desteklediği uzmanların görüşlerine başvurmaktadır (Herman ve Chomsky, 2012: 89, 95).

Haber kaynakları ve muhabirler arasındaki ilişkileri etkileyen bir diğer faktör de iki taraf arasında iletişimi sağlayan araçlardır. Ulaşım ve iletişim teknolojilerine bağlı olarak, söz konusu ilişkilerin düzlemi ve boyutunda değişim yaşanmaktadır. Gazetecilik alanının ilk dönemlerinde, haber kaynakları ve muhabirler arasındaki iletişim çok daha sınırlı, ancak yüz yüze kurulurken, günümüzde ise bu ilişkiler yeni iletişim teknolojileri sayesinde çok daha farklı bir düzlemde gerçekleşmektedir. Hükümet yetkilileri, sivil toplum kuruluşları gibi haber kaynakları, medyada yer almasını istedikleri mesajları için muhabirlerin davet edildiği basın toplantısı gibi etkinlikler düzenlemenin yanı sıra internet tabanlı iletişim teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla ortaya çıkan Twitter, Instagram, Facebook, WhatsApp gibi uygulamaları tercih eder hale gelmiştir. Haber kaynağı bu yeni iletişim platformlarını kullanarak mesajlarını doğrudan kamuoyuyla paylaşırken, muhabirler de önemli paylaşımların haberini yapmaktadır.

İletişim teknolojilerindeki gelişmeler haber kaynakları ve muhabirler arasındaki iletişimi çok daha pratik hale getirirken, egemen güçler de aynı teknoloji sayesinde enformasyon denetiminde yeni araçlara sahip olmuştur. İnternet ortamında bilgi kaynaklarına erişimi engelleyen kararları uygulayabilen hükümetler, aynı zamanda önemli enformasyon kaynağı konumunda olma özelliğini sürdüren taraf olarak enformasyon denetimi kapsamında bilgi akışının önemli kısmını belirli bir kanal üzerinden basına aktarmayı tercih etmektedir. Günümüzde, hükümet ve bağlı kuruluşlarının birçoğu, basına yönelik bilgi paylaşımlarını, basına bilgi vermekle yetkilendirilen müşavir ve danışmanlar aracılığıyla yeni iletişim uygulamaları üzerinden yapmaktadır.

2.2.1.2. Haber toplama

Gazetecilikte, herhangi bir haberin üretiminde haberin içeriği olarak mesajın oluşturulması için bilgi alma ve verme işlemleri gerekir. Muhabirler, okuyucu, izleyici veya dinleyiciye haberleri ulaştırırken, kendileri de haber almak durumundadır. Dolayısıyla muhabirler, hem haber toplama hem de topladıkları haberi topluma ulaştırma işlemlerini yerine getirmektedir. İnsanlar arası ilişkilerin temeli olan iletişim, en basit şekliyle bile bilgi alma ve vermeye dayanmaktadır. Bu bakımdan, gazeteciliğin temelinde yüzyıllardır süregelen en temel iletişim ilişkileri yatmaktadır (Tokgöz, 2015: 168).

Muhabirlerin habere, gözlem, görüşme, röportaj, araştırma ve istihbarat yöntemlerini kullanarak ulaşmaktadır. Haber toplama yönünden nerede, ne zaman haber değerine sahip enformasyonu bulacağını, neyi ve kimi göreceğini, toplanan enformasyonu nasıl ayırıp değerlendireceğini bilen muhabir, aynı zamanda iyi bir gözlemci olarak sorunları, olayları izleyerek haberleştirmektedir. Enformasyona erişim sürecinde sürekli haber kaynaklarına başvurması gereken muhabir, olaylar veya sorunları her zaman birebir izleme veya gözlemlene fırsatını bulamadığından, haberler için gereken bilgiyi ikinci elden öğrenir. İkinci elden bilgi edinme, karşılıklı bir etkileşim olarak bazen görüşme, bazen de bilgi notu veya basın bülteni kullanımıyla gerçekleşmektedir. Ancak basın bülteni veya bilgi notu üzerinden haber yazan muhabir, yine de haber kaynağı ile etkileşim kurma ve kaynağa soru sormak durumunda kalabilir (Tokgöz, 2015: 272).

2.2.1.2.1. Yerinden haber toplama

Muhabirlerin, habere erişim sürecinde, olay veya etkinliğin türüne göre kullandıkları yöntemler değişebilmektedir. Trafik kazası, yangın, basın toplantısı, miting, spor müsabakası gibi etkinliklerin haberleştirilmesi sürecinde, muhabirler birden fazla yöntemle bilgiye ulaşabilir. Genellikle olay yada etkinliğin gerçekleştiği yerde bulunarak haber toplayan muhabir, gözlem yaparak, olay yada etkinliğin failleriyle yüz yüze iletişim kurarak, birinci elden kaynaklardan edindiği bilgi üzerinden haberini oluşturabilmektedir. Polis muhabiri, kavga, yangın, soygun

haberini bizzat olay yerinde hazır bulunarak, adliye muhabiri mahkeme salonunda bir davanın duruşmasını izleyerek, spor muhabiri futbol, basketbol gibi müsabakaları sahadan takip ederek, politika muhabiri siyasi parti liderinin halka açık toplantısını bizzat miting alanında gözlemleyerek haberleri için gereken bilgiyi edinebilir.

Muhabirler, sorumlu oldukları bölgede, nerede, ne zaman haber değerine sahip bir enformasyona ulaşılabileceğini araştırırken, haber kaynağı olarak görülen kişilere başvurmaktadır. Haber kaynakları ile aralarında güçlü ve düzenli bir iletişim kanalı oluşturması gereken muhabirler, bu kaynaklardan gelen bilgi sayesinde haber toplama çalışmalarını tasarlamaktadır. Güvenlik kaynaklarının, suç örgütüne yönelik düzenlenecek operasyon bilgisini önceden polis muhabirlerine bildirmesi, yargı kaynaklarının önemli davaların duruşma tarihlerini adliye muhabirlerine iletmesi gibi bilgi akışı, basının önemli haber değeri taşıyan gelişmeleri yerinden izlemesine imkan sunmakta ve muhabirlerin birinci elden kaynaklardan haber için gerekli bilgiye erişmesini sağlamaktadır. Yine bir politika muhabirinin, siyasi partilerin faaliyetlerini, miting, basın toplantısı gibi etkinliklerini yerinden izlemesi, parti yetkilileriyle muhabirlerin kuracağı iletişim sayesinde mümkün olabilmektedir. Haber kaynağı konumunda bulunan siyasi partiler doğrudan kendi etkinliklerinin medyada haber olarak yayınlanmasını sağlamak için girişimde bulunabileceği gibi muhabirin de kendi çabasıyla edindiği bilgi sayesinde bir siyasi partinin etkinliğini yerinden izleme ve haberleştirme durumu olabilmektedir. Dolayısıyla muhabirlerin sorumlu oldukları alanlarda yaşanan gelişmelerden haberdar olabilmeleri için haber kaynaklarıyla kuracağı güçlü iletişim bağı büyük önem arz etmektedir.

Diğer taraftan, muhabirler, önceden bilgisini alarak yerinden izleme imkanı bulduğu bir trafik kazası, terör saldırısı, mahkemede görülen duruşma, siyasi parti liderinin mitingi gibi olay ya da etkinliklere dair bilgi toplarken, gördüklerini ve duyduklarını not alarak, taraflarla görüşmelerde bulunarak, röportaj yaparak, edindiği bilgiyi de haber değeri ölçütleri ve görev yaptığı medya kuruluşunun yayın politikasına göre bir süzgeçten geçirerek haberini oluşturmaktadır.

Muhabirlerin yerinden haber toplama tekniği, iletişim ve ulaşım teknolojileri alanında yaşanan gelişmelerin de etkisiyle yenilenerek değişim geçirmektedir.

Gazetecilik alanının ilk dönemlerinde, haber toplama süreci çok daha fazla zaman aldığı gibi kullanılan yöntemler de bugünkü tekniklerden çok daha farklıydı. Ses ve görüntü kayıt cihazlarının henüz icat edilmediği dönemlerde, muhabirler savaş, deprem, yangın gibi olaylar veya basın toplantısı gibi etkinliklerden okuyucuya ulaştırılacak haberi yerinden toplarken, haberde kullanmak üzere topladığı enformasyonu kalemle bir kağıt üzerine aktararak ya da hafızada tutmak suretiyle kaydedebilmiştir. Sloan ve Paroell (2002: 145), Amerikan basın tarihini ele aldıkları, “American Journalism” adlı kitabında, 18. yüzyılda, haber toplama sürecinin çok zorlu bir mücadele neticesinde gerçekleştiğini belirtir. Amerikalı gazeteci Peter Mumford’un, 1770’li yıllarda, muhabirlik yaptığı dönemde, baskı ofisine 80 kilometre uzaklıkta bulunan bir bölgede haber kaynaklarına ulaşabilmek için 26 saat at sırtında yolculuk ve bu süreçte birkaç at değişikliği yapmak durumunda kaldığı belirtilen kitapta, muhabirlerin, uzak mesafelerde yaşanan gelişmelere dair edindiği bilgiyi ise tırnaklarına, gömlek yakalarına yazarak ve bir kısmını da hafızada tutarak kaydedebildiğine işaret edilmektedir. Ancak daha sonraki dönemlerde, iletişim teknolojileri alanında yaşanan gelişmeler, ses ve görüntü kaydeden cihazların icadıyla gazetecilerin haber toplama işlemleri biraz daha kolay hale gelmiştir.

Türkiye’de de yakın bir geçmişe kadar, muhabirlerin haber toplama çalışmalarında imkanların kısıtlı olması nedeniyle güçlük yaşanmıştır. Coşkun’un editörlüğünü yaptığı “Kendi Anlatımlarıyla Duayen Gazeteciler” adlı kitapta (2004), Türkiye’de yeni iletişim teknolojilerinin gazetecilik alanında henüz kullanılmadığı dönemlerde muhabirlik yapan basın çalışanlarının mesleki pratiklerine dair anlatımlarına yer verilirken, özellikle haber toplama süreçlerine dair ışık tutulmaktadır. Dönemin gazetecilerinden Ercan San’ın anlatımlarında, iletişim kısıtlılıkları nedeniyle haber üretiminin çok fazla zaman alan iş olduğu vurgulanmaktadır. Kitapta, 1950’li yıllarda, Ankara’da muhabirlik yapan Ercan San’ın, haber toplama sürecinin nasıl sürdüğünü belirtirken, şu ifadelerine yer veriliyor;

“Ulaşım imkanları çok dardı. Bir siyasi liderle yurt gezilerine çıktığımız zaman 4-5 gazeteci bir araya gelerek bir araç kiralar ve onunla takip etmeye çalışırdık. Ankara’dan çıktktan 20-25 gün sonra tekrar Ankara’ya dönebilirdik. Çok uzun ve zor seyahatlerdi. Telefonla yazma imkanı da çok kısıtlıydı. Hatırlıyorum, rahmetli Ragıp Gümüşpala ile çıktığımız bir seyahatte Artvin’de 6 saat telefon başında bekledikten sonra Ankara’ya ulaşamadım. Haberimi ancak telgrafla

geçtim. O da herhalde iki gün sonra gazetede yayınlandı. Şartlar çok zordu. O zaman teknik imkanlar çok daha dar anlamdaydı. Biz devamlı not tutardık. Not tutmayı da neredeyse stenoya yakın çabuklukta yapardık. O yüzden benim dönemimin meslektaşlarının el yazıları son derece kötü bir hale gelmiştir” (Coşkun, 204: 139, 140).

Günümüzde, muhabirler, sorumlu oldukları alanlarda yerinden haber toplarken, çok daha fazla teknik ekipman kullanmakta ve çeşitli iletişim kanalları üzerinden haberini oluşturabilmektedir. Bir siyasi parti liderinin, yurtiçi gezisini haberleştirmekle sorumlu olan muhabir, yaşanan gelişmelere dair haberini, kamuoyuna kısa sürede aktarabilmektedir. İletişimin önünde önemli bir engel teşkil eden zaman ve mekan faktörünün aşılmasını sağlayan internet, ses ve görüntü kaydı yapabilen ve internet bağlantısı kurulabilen mobil akıllı telefonlar, 2007’den sonra gazetecilik alanında yaygınlaşmasıyla birlikte, muhabirler yerinden haber toplama sürecinde çok daha pratik imkanlara erişmiştir.

2.2.1.2.2. İnsanlarla konuşarak haber toplama

Muhabirler, sorumlu oldukları bölgelerde, haber değeri taşıyan her gelişmeye tanık olma fırsatını bulamamaktadır. Birçok habere konu olan olay yada etkinlik gerçekleşikten sonra muhabirler tarafından öğrenilmekte ve görgü tanıkları yada taraflarla konuşularak gerekli bilgi toplanabilmektedir. Muhabirlerin, olaya tanık olan yada bilgi sahibi olan yetkili kişiler ile çeşitli yöntemlerle iletişim kurarak, gerekli bilgiye ulaşarak haberini yazmaktadır. Muhabirler, ulaşım ve iletişim imkanlarının bugünkü kadar fazla olmadığı dönemlerde, zaman ve mekan faktörüne göre şekillenen bir iletişim süreci içerisinde gelişmelerle ilgili bilgiye sahip insanlara ulaşabilmiş ve bu insanlardan aldıkları bilgiye dayalı haberlerini oluşturmuştur.

Gazetecilik alanının ilk dönemlerinde, muhabirlerin tanıklığında gerçekleşen olay veya etkinliklerin dışındaki gelişmelere dair birçok bilgi, gezginciler, gemi kaptanları ve tüccarlarla konuşularak edinilmiş ve haberleştirilebilmiştir. Dolayısıyla, habere konu olan olayın haberleştirilmesi süreci, haftalar hatta aylarca zaman alıyordu. Deniz yolculuğunda yaşanan aksilikler zaman zaman bu sürenin çok daha fazla uzamasına neden olabiliyordu. Sahil boyunca kahvehanelerde yolunu gözledikleri gemi kaptanları ve tüccarlardan edindikleri bilgiye dayalı olarak haberlerini yazan

muhabirler, resmi kaynaklara ise çok az başvurmaktaydılar (Sloan ve Paroell, 2002: 145).

İletişim teknolojileri alanında yaşanan gelişmeler, sırasıyla telgraf, daktilo, telefon, telsiz, radyo, teleks, televizyon, bilgisayar, uydu, internet, internete bağlanabilen mobil akıllı cihazlar ve sosyal medya, muhabirlerin haber kaynaklarıyla olan iletişimlerine yeni biçim kazandırmış ve haberlerin çok daha kısa sürede toplanmasını sağlamıştır. Habercilik alanında hızı artıran ilk önemli yenilik telgraf hatlarının kullanılması olmuştur. Gazetecilik tarihinde telgraf hattını ilk kullanan gazete Baltimore-Patriot Gazetesi olurken, bu hat üzerinden iletilen Temsilciler Meclisi'nin Oregon sorunuyla ilgili haberin son bölümünde yer verdiği, "Bundan böyle Washington haberlerini 2 saat içinde iletecek durumdayız" ifadesi, o dönemde yapılan habercilik alanındaki hız algısının daha iyi anlaşılmasını sağlaması açısından dikkat çekicidir (Kars, 2015: 46).

Daha sonraki dönemlerde, muhabirlik alanında kullanılan her yeni teknoloji bir haberin toplanma sürecini kısaltırken, bilgiye ulaşma yöntemlerini de değiştirmiştir. Özellikle insanlarla konuşarak haber toplama sürecinde, muhabirler yeni iletişim teknolojileri sayesinde çok daha pratik yöntemler kullanmışlardır. Gazetecilik alanının ilk dönemlerinde, gömlek yakaları ve tırnaklarına yazarak, hafızalarına kaydederek bilgi toplayan muhabirler, teknolojik gelişmeler sayesinde, haber kaynaklarıyla yüz yüze iletişim kurarken ses ve görüntü kaydı yapma, daha sonra uzak mesafelerde bulunan haber kaynaklarına önce sabit telefonlarla ardından mobil telefonlarla ulaşarak haber için gerekli bilgiyi toplama imkanına sahip olmuştur. Günümüzde, muhabirler, teknolojik olarak haber kaynaklarına anlık olarak ulaşma, etkileşim kurma, her türlü yazılı ve görsel haber malzemesi toplama olanağına sahip olmuştur. Hatta internet ve mobil iletişim teknolojilerinin yaygınlaşmasıyla birlikte, muhabirlerin yetişemediği veya sonradan öğrenilen bir olayın gerçekleştiği anda görgü tanıklarının internete bağlanabilen akıllı telefonlarıyla kaydedilmiş video görüntülerine ulaşılabilmekte ve bu görüntülere dayalı haberler oluşturulabilmektedir.

Haber kaynağı konumunda bulunanların yanı sıra yurttaş gazeteci olarak tanımlanan vatandaşlar da bir taraftan sosyal medya üzerinden bir taraftan da yeni

Whatsapp gibi mobil iletişim uygulamaları üzerinden muhabirlerin haber üretimine katkı sunmaktadır.

2.2.1.2.3. İkinci el kaynaklar kullanma

Muhabirlerin, haber toplama tekniği olarak başvurdukları yaygın yöntemlerden biri de ikinci el kaynaklar kullanımıdır. Duydukları ve başkalarının söylediklerinin dışında, kamu ve özel sektör kuruluşları, oda, dernek, vakıf ve kişilerin basın bültenleri, yazılı açıklamaları, bilgi notu, belge ve veriler, muhabirlerin haber toplama sürecinde başvurdukları kaynaklar arasında yer almaktadır. Haberin ham maddesi olarak değerlendirilen ikinci el kaynaklar, aynı zamanda daha önce yerinden veya insanlarla konuşularak toplanan bilginin denetiminde kullanılabilecek tamamlayıcı metinlerdir (Tokgöz, 2015: 275).

Özgün bir belgeye dayanılarak hazırlanmış bir rapor veya bir basın bülteni, ikinci el kaynak olarak haberi oluşturabilirken, habere diğer yöntemlerle elde edilen ilgili enformasyon da dahil edilebilir. Örneğin süt ve süt ürünleri üretimine ilişkin yetkili kurumun istatistiki verilerine ulaşan bir muhabir, konuyla ilgili taraflarla görüşerek veya röportaj yaparak haberini daha güçlü bir metin olarak sunabilir.

Belge, rapor veya bir konuya dair kapsamlı hazırlanmış dosyadan, muhabirin anlayarak okuma yapması ve analiziyle bir haber oluşturulabilir. Bu tür belgelerin analiz edilebilmesi de muhabirlerin alanında deneyimli ve iyi eğitim almış olmasını gerektirir (Tokgöz, 2015: 275).

İletişim teknolojileri alanında yaşanan gelişmelere bağlı olarak, muhabirlerin, ikincil kaynak olarak değerlendirilen yazılı açıklama, basın bülteni, bilgi notu, veri, rapor, arşiv kayıtları gibi belgelere ulaşma yöntemlerinde de değişim yaşanmaktadır. 20. yüzyılda bilim ve teknik alanında yaşanan gelişmeler, 21. yüzyılda devam ederken, teknoloji alanındaki ilerleme habercilik alanında ikincil kaynak kullanımını da etkisi altına almıştır. Howard (2017: 9), 20. yüzyılın ortalarında, muhabirlerin, devlet istatistikleri, mahkeme ve arşiv kayıtları gibi ikincil haber kaynağına ulaşabilmek için ilgili kurum ve kuruluşlarını ziyaret etmeleri gerektiğine işaret eder. Söz konusu dönemde, ikincil kaynaklara ulaşmak, bu kaynakları okuma ve analizini yaparak

haberde kullanılacak bilgiyi derlemek çok zaman alan bir süreçte gerçekleştirilmekteydi. Daha sonra, telgraf, teleks, faks gibi iletişim araçlarının gazetecilik alanında kullanılmaya başlanmasıyla birlikte bu tür kaynaklara ulaşmak kısmen kolaylaşsa da günümüzde muhabirler çok daha pratik yöntemleri kullanabildiği teknolojik araçlara erişmiş durumdadır.

20. yüzyılın son 30 yılında ortaya çıkan, özellikle 2000’li yılların başından itibaren tüm dünyada yaygınlaşan bilgisayar ve internet teknolojisi üzerinden iletişim ağlarının kurulması, ekonomiden sosyal hayata kadar tüm alanlarda üretilen verinin dijital ortama aktarılmasına yol açmıştır. Bürokrasiye ait arşiv defterleri, dosyalar, hesap listelerinin dijital ortama aktarılmasıyla, gazetecilik alanında ikincil kaynaklara ulaşım, adeta bir tık mesafesine indirgenmiştir. 21. yüzyılın başında, dijital ortama aktarılan verilerin analizini yapabilen bilgisayar yazılımlarının geliştirilmesinin sonucu, muhabirler çok kısa sürede birçok bilgi ve belgeyi tarama, haber üretme olanağına sahip olmuştur (Howard, 2017: 10-11). Bilgisayar destekli raporlama ortamının gelişmesi, dijital ortamda adeta veri patlamasının yaşanması ve bu kadar çok veriyi okuma, analiz etme durumu, hem teknolojiyi iyi kullanan hem de verileri okuyup anlayarak haber metinlerini üretebilecek uzman muhabirlere olan ihtiyacı ortaya çıkarmıştır.

Habere, artık bilgisayar ve mobil akıllı telefonlardan erişebilecek durumda olan muhabirlerin büyük bir bölümünün geleneksel haber elde etme yöntemleri değişim geçirmiş ve internet merkezli arayışlar ortaya çıkmıştır (Furuncu, 2019: 19).

2.2.1.3. Haber metinlerinin düzenlenmesi

Haber metinleri, yazının icat edildiği günden beri kullanılan yazı malzemeleriyle etkileşim içinde olmuştur. Haber olarak aktarılmak istenilen bilgi, değişik yüzeyler üzerinde çeşitli araçlarla biçimlendirilerek ve farklı ortamlara kaydedilerek kamuoyuna aktarılmaktadır.

Basımcılıkta yaşanan gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan ilk gazetelerde haberler tamamen elle, kağıt yüzeyine yazılıp düzenlenirken, gazete sütunu ve baskı merkezine haberin iletilmesi için kullanılan araçların olanakları dikkate alınmıştır.

Kurye, haber mektupları yazarı ve ajanlar tarafından yazılan haberler, zamanla gazetelerin tirajlarının ve sayfa sayısının artmasının ardından, yazı dilini iyi kullanabilen muhabirlerin bu işi üstlenmesiyle, çok daha profesyonelce yaklaşım geliştirilerek, günümüzde de genel kabul gören haber yazım kuralları belirlenmiştir (İnuğur, 1993: 143).

Muhabir, okuyucu, dinleyici veya izleyiciye aktarılacak herhangi bir olay, olgu ve soruna ilişkin gelişmelere dair bilgiyi, haber değeri ölçütleri, çalıştığı kurumun yayın politikasına göre bir süzgeçten geçirdikten sonra, alanın yerleşik haber yazma kuralı olarak geliştirilen 5N ve 1K uygulamasını dikkate alarak, yani ne, nerede, ne zaman, neden, nasıl ve kim sorularının yanıtını içerecek şekilde düzenlemektedir. Sade ve anlaşılır bir dil kullanımının esas alındığı haber metinlerinin düzenlenmesinde temel kurallar, teknolojik gelişmelerin sonucu olarak ortaya çıkan her yeni iletişim aracına uyarlanarak günümüze kadar devam ettirilmiştir (Tokgöz, 2015: 304, 439).

Haber metinlerini düzenleme kuralları içerisinde en eskisi olan ters piramit kuralı, muhabirler tarafından 19. yüzyılda telgraf teknolojinin etkisiyle geliştirilmiştir. Söz konusu dönemde Amerika’da yaşanan iç savaşı takip eden muhabirler, cephe hattından edindikleri bilginin tamamını telgraf hattından iletirken yaşadıkları zorluk nedeniyle, haberlerin girişine mümkün olduğu ölçüde bilgi doldurma, diğer bir ifadeyle 5 N ve 1K’yı da içeren özet sunma çabasında olmuşlardır. İlk olarak haberin giriş cümlesini telgraf hattı üzerinden gazetelere ulaştıran muhabirler, daha sonra ise haber metinlerinin gövde kısmını iletterek, iletişim kesintilerini aşmaya çalışmışlardır. Telgraf teknolojisinin bu şekilde kullanılmasının sonucu olarak ortaya çıkan ters piramit tekniği, hem haberin yazımı hem iletimi hem de okuyucunun metni daha kolay anlamasını sağlaması nedeniyle gazetecilik alanında günümüzde de uygulanan bir haber metni düzenleme yöntemidir (Tokgöz, 2015: 305, 306).

Neil Postman (1994: 80-81), telgraf teknolojisinin haber metinlerinin düzenlenmesi bakımından etkisini değerlendirirken, şu ifadeleri kullanmaktadır:

“Telgrafın dili başlık diliydi. Sansasyonel, parça parça, kişisel olmayan başlıklar. Haberler ya heyecanla dikkat çekilen yada hızla unutulacak sloganlar biçimine bürünmüştü. Haberlerin dilinde hiçbir süreklilik izi görülemezdi. Mesajların

kendisinden önceki ve sonrakilerle hiçbir bağı yoktu. Her başlık kendi bağlamında tek başına duruyordu. Telgraf söylemi tarihsel perspektifler ortaya koymaya zaman bırakmadığı gibi, nitel öğelere de öncelik tanımıyordu. Telgraf açısından zekanın anlamı şeyler hakkında enine boyuna bilgi sahibi olmak değil, şeyleri duymuş olmak anlamına gelmekteydi”

Telgraftan sonra, 1868’de icat edilen daktilo, haberlerin yazımında kullanılan el yazısı tekniğinin yerini almıştır. El yazısını mekanikleştiren daktilo makinesinin, Türkiye’de gazetecilik alanında yaygınlaşması ise zaman almıştır. Ali Gevgilili’nin, Milliyet Gazetesi’nde 3 Mayıs 1985 yılında yayınlanan “Milliyet’in 35 Yılı” başlıklı yazısında, Türkiye’de 1950’lere kadar muhabirlerin, hatta yazarların bile el yazısı kullandığını, daktilo makinelerinin Babıali’ye daha yeni yeni girdiğini belirtir (Özbilgen, 2012).

Gerek haber metinlerinin düzenlenmesi gerekse iletiminde kolaylık ve hız sağlayan telgraf ve daha sonra Alexander Graham Bell tarafından Amerika’da icad edilen, Türkiye’de de 1909’dan itibaren yaygınlaşmaya başlayan telefon santralleri, gazetecilik alanının temel araçlarından olmuştur. Bilgisayar, internet ve mobil telefonlar icat edilene kadar, sabit hatlı telefonlar, muhabirlerin, sahadan haber bildirme ve yazdırma sürecinde en çok yararlandığı iletişim araçları arasında yer almıştır. Muhabirler, sahada takip ettikleri herhangi bir olayla ilgili haberini, önce defterine kaydettiği önemli notları kullanarak kafasında kurgularken, yani haberin başlığı, en önemli bilgilerini içeren bir veya birden fazla olabilen cümlelerden oluşan spotunu, haberin giriş cümlesi ile gövde kısmını belirledikten sonra, ofiste bulunan muhabire telefonla ulaşarak, haberin metnini yazdırmak durumundaydı. 1980’lerde gazetecilik deneyimi yaşayanlardan Füsün Özbilgen (2012), siyasi parti liderlerinin seçim dönemlerinde, Anadolu şehirlerindeki programlarını izlerken, muhabirlerin haberlerine dair notları postane üzerinden erişebildikleri telefonla Ankara’daki gazetenin ofisine aktarabildiğini, sahadaki muhabirin telefonla aktardığı notları ofiste bulunan muhabir tarafından daktiloyla kayda geçirilerek haber şeklinde düzenlendiğini belirtir.

Telefon ya da telgraf hatları üzerinden çalışan, bir metnin uzaktaki bir alıcıya yazılı olarak iletilmesini sağlayan haberleşme aracı olan teleks de bir dönem haberlerin iletimi ve yazılmasında yaygın şekilde kullanılmıştır. Dünyada ilk olarak 1933’te

Almanya’da, Türkiye’de ise ilk kez 1938’de AA tarafından kullanılan ancak 1973’te ülke genelinde yaygınlaşan teleks, habercilik ve haberleşmenin hızının artırılmasında büyük rol oynamıştır.

Coşkun’un aktarımıyla (2004: 90), gazeteci Bekir Çiftçi, 1950’li yıllarda gazetecilik alanında teleks kullanımına dair anılarını, şöyle ifade ediyor:

“Yıl 1957 veya 1958. Hürriyet, sahip olduğu büyük bir teknoloji harikasını, birinci sayfadan ve fotoğrafiyla tanıtıyor. İstanbul’daki merkeze ve Ankara bürosuna teleks kurulmuş. Haberler artık çok hızlı ve doğru olarak verilecekmiş. Biz ne yapıyoruz? PTT santralinden rica minnet telefon bağlatıp haber yazdırıyoruz. Hürriyet’ten sonra, Yeni Sabah ve Cumhuriyet de teleks kurdular. Bir iki ay sonra, bizim Dünya’ya da teleksler geldi. Eşi dostu büroya davet edip, bu teknoloji harikasını gösteriyoruz. Gelemeyenlere de anlatıyoruz: ‘Bir yazı makinesi düşünün. Tuşuna Ankara’da basınca, harfi İstanbul’da yazıyor.’”

Haber metinlerinin düzenlenmesinde yenilikler getiren teknolojik gelişmelerden biri de radyo ve televizyonun icadıyla gerçekleşmiştir. Elektronik basını oluşturan radyo ve televizyon, günümüze kadar varlığını sürdüren ve ayrı ayrı süreçte gelişim gösteren iki farklı kitle iletişim aracıdır. Gelişmiş ülkelerde 1920’li yıllarda, Türkiye’nin de aralarında bulunduğu ülkelerde 1940’lı yıllarda başlayan radyo yayıncılığı, bir yandan siyasilerin propaganda aracı olarak görülürken, diğer yandan habercilik faaliyetlerini hızlanmasında ve gazetecilik mesleğinde yeni atılımların yapılmasında rol oynamıştır (Tokgöz, 2015: 440, 447). Habercilik alanında, radyodan farklı olarak sesin yanına görüntünün de ilave edilmesini olanaklı kılan televizyon yayıncılığı ise 1950’li yıllarda dünyada yaygınlaşırken, Türkiye’de ise 1960’lı yıllarda başlamıştır (Onat, 2017: 40).

Radyo ve televizyonun yapısal özellikleri nedeniyle yeni bir gazetecilik anlayışı benimsenmiş, bu yeni anlayışa bağlı olarak “konuşma şeklinde haber yazma tekniği” geliştirilmiştir. Radyo ve televizyon haberlerinin düzenlenmesinde kullanılan konuşma dili tekniğinde, sözcük zenginliği yerine daha az sözcükle daha çok bilgi aktarımı yapılması esastır. Bu tekniğin ana ilkesi “konuştuğunuz gibi yazın” ya da “yazdıklarınızı sesli okuyun” temeline dayandırılmaktadır. Dolayısıyla radyo ve televizyon haber metinleri, dinleyici ve izleyicilere karşıdaki insanlarla konuşuyormuş gibi bir izlenim vermesi gerekir (Bülbül, 2001: 214).

Günün 24 saati gelişmeleri bildirme olanağı sunan radyo yayıncılığında, insanların sadece işitme duyusuna hitap edilmesi nedeniyle haber metinleri düzenlenirken bu durum dikkate alınarak düzenlenmektedir. Radyo haberlerinde haber yazım ve aktarım teknikleri temelde gazete haberciliğinde benzer özellikler gösterse de sesin ve kayıt teknolojilerinin kullanımıyla spikerin okuduğu habere, daha önce alanda kaydedilmiş sesler de eşlik etmektedir. Yazılı basında esas alınan temel haber yazım kurallarının yanı sıra, kısa cümle ve az heceli sözcük kullanma, haber girişinde kaynak, yer, zaman belirtme, zıtlık gösterilerek veya soru sorularak başlatılan girişler oluşturma gibi uygulamalar söz konusudur. Televizyon haberlerinde de radyo haberlerinden farklı olarak, ses görüntü ile birleştirilerek aktarılmaktadır. Dolayısıyla, televizyon haber metinlerinin düzenlenmesinde kullanılacak bilgi ve görüntü malzemesi birlikte değerlendirilmektedir. Görüntünün işgal edeceği süre dikkate alınarak haber metinleri düzenlenir. Televizyon haberlerinde son sözcük söylenmeden ve son resim gösterilmeden olay tam olarak izleyici tarafından anlaşılamamaktadır. Bu nedenle dramatik bir bütünlük içinde yazılması gerekir. Eğer zaman darlığı söz konusuysa haberi kısaltmak gibi yöntem kullanılmaz. Bunun nedeni, haberin bir kısmından vazgeçilmesi haberi anlamsızlaştırmasındandır. Bu durumda haberin tümüyle çıkarılması tercih edilmektedir (Tokgöz, 2015: 442, 448).

20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren iletişim teknolojileri alanında yaşanan gelişmeler hızlanmış, buna bağlı olarak gerek gazetelerde gerekse elektronik basında haberlerin düzenlenmesinde yeni araçlar ve yeni pratik yöntemler geliştirilmiştir. 1944'te ilki yapılan bilgisayar. 1960'larda ise modern haliyle ortaya çıktı. Dünyadaki milyonlarca bilgisayarı birbirine bağlayan bir ağ sistemi olan internet de önce askeri amaçlı olarak geliştirilmiş, 1990'larda sivil kullanıma, 1993'ten sonra aşamalı olarak ticari alanda kullanılmaya başlanmıştır (Başaran ve Geray, 2005: 181, 182). Radyo, televizyon ve gazetenin üstlendiği işlevin, internet ve bilgisayar teknolojileri alanındaki gelişmelerle yalnızca bir iletişim aracı tarafından yerine getirilmesi mümkün olmuştur. "Teknolojik yöndeşme" veya "farklı iletişim araçlarının bütünleşmesi" olarak ifade edilen bu durumun en temel teknolojik bileşenlerinden birini, dijitalleşme oluşturmaktadır. Veri, ses, müzik, metin, fotoğraf ve görüntü biçiminde her tür enformasyonun bilgisayar diline, mikroişlemciler yardımıyla dönüştürülmesi olarak tanımlanan dijitalleşme, farklı formattaki verilerin iletişim

araçlarında dolaşımı ve dönüşümünü olanaklı kılmaktadır (Törenli, 2005: 98, 99). Medya sektörünün hedef kitle için büyük miktarda bilgi toplama ve yayma ihtiyacı, bu sektörde bilgisayar ve internet teknolojisinin kullanımını vazgeçilmez kılmıştır. Gazeteciliğe bilgisayar teknolojisine girmesiyle haber metinlerin düzenlenmesi, dağıtımı açısından pek çok yeniliğin denenmesi yönünde adımlar atılmıştır. Muhabirlik alanında yeni metin yazma biçimi, yeni metin depolama ve arşivleme yöntemleri geliştirilmiştir (Tokgöz, 2015: 96). Muhabirlerin haber yazımında kullandıkları daktilo ve teleksin yerini bilgisayar almıştır. Yeni iletişim teknolojileri, çeşitli program ve yazılımlar aracılığıyla haberlerin hızlı ve kolay bir şekilde düzenlenmesini sağlamıştır.

Muhabirler, dijital ortamda haberleri düzenlerken, metin, ses, video, grafik animasyon ve 360 derecelik video gibi mevcut imkanların tamamından yararlanabilmektedir. Bu imkanlar, muhabirlerin hikayelerini en uygun şekilde eski analog medyada bulunan sınırlı yöntemlerle kısıtlanmaksızın anlatmalarına olanak tanımaktadır. Baskı, televizyon veya radyo gibi analog medyanın teknik sınırlamalarıyla kısıtlanmamaktadır. Geleneksel kitle iletişim araçlarından gazetede sütun, televizyonda süre sınırlaması nedeniyle haberler bir olay yada sorunu dar çerçevede aktarırken, yeni interaktif, geniş bant ve online cihazlar bu sınırların aşılmasını sağlamıştır. Tüm iletişim yöntemleri en ilginç, interaktif, talep uyandıran ve uyarlanmış bir şekilde hikaye aktarımı için fırsat sunmaktadır. Artık haberlerin anlatı yapısı, okuyucunun bir habere geleneksel haber muhabirliğinde olduğu gibi yalnızca bakmasındansa o haberin içine girmesini de sağlar. Yani yeni teknoloji, insanlarda kendilerini bir haber öyküsünün içindeymiş gibi his uyandırır. Haberler, bu yeni teknolojik ortamda daha bağlamlı, kişiselleştirilmiş özellik sunacak şekilde zenginleştirilerek düzenlenmektedir (Pavlik, 2013: 11, 71).

2.2.1.4. Haberlerin görselleştirilmesi

Haber metinlerinde, fotoğraf ve görüntü kayıt cihazının icadıyla başlayan, baskı teknikleri ve bilgi işlem teknolojilerinin gelişmesiyle yaygınlaşan görseller, medya açısından büyük öneme sahiptir. Haberin kolay anlaşılmasını sağlayan görseller,

bir fikri veya enformasyonu tanımlamaktadır. Habere ilgiyi artırmada etkisi bulunan görsel unsurlar, teknolojiyle birlikte gelişim göstererek basında yerini almıştır.

Gazeteciliğin, profesyonel bir meslek haline geldiği ilk dönemlerinde çıkarılan gazetelerde, haberler görsel olarak sadece çizilmiş resimlerle sunulurken, 19. yüzyılda fotoğraf makinesinin icadı, günlük basın, magazinler, dergiler, ardından haber ajanslarında bu görsel unsurun kullanımını getirdi (Erdoğan, 2011: 349). Işık ve duyarkat yoluyla doğanın gerçekliğini nesne ile birebir benzerliğini yansıtarak iki boyutlu düzleme aktaran ve bu nedenle belge olarak görülen fotoğraf, mekanik bir araç yardımı ile çoğaltılabilir ve paylaşılabilir olması sayesinde, habercilik alanının önemli bir unsuru oldu. Bilgi verme görevini üstlenen, estetik unsurlarla dünyanın görünümünü aktaran özel bir araç olarak fotoğraf, hiçbir resim ürününde bulunmayan inandırma gücü sayesinde haberin etkisini, içerdiği bilginin güvenilirliğini artırdı. Sadece gerçeği yansıttığının kabul edilmesi, fotoğrafa ayrıcalık kazandırırken, bu kabul, gerçeklik yanında ona tarihi belge olma niteliği de sağlamaktaydı (Satkın, 2014: 7).

Fotoğrafın, basın dünyasına girişi, 1850'li yıllara rastlamaktadır. 1855'te Roger Fenton ile başlayan haber fotoğrafçılığı ya da basın fotoğrafçılığında ilk çalışma, Rus, Türk, İngiliz ve Fransız askerlerinin katıldığı Kırım Savaşı'nı yansıtmaktadır (Gezgin, 2002: 3). Türkiye'de ise ilk haber fotoğrafı 1866'da Ayine-i Vatan Gazetesi'nde yayınlanmıştır (Koloğlu, 1992: 38).

İlk haber fotoğraflarının yayınlanmaya başladığı dönemde, çok yaygın olmayan fotoğraf makinalarının fiziki yapısının, haber fotoğrafçılığı açısından elverişli olduğu söylenemez. Yaklaşık 40 kilogram ağırlığında, 50 x 50 cm ebatlarındaki fotoğraf makinası, zaman içinde biçimsel olarak küçülmüştür. İcat edilişinin ilk yıllarında teknik yetersizliklerden dolayı sadece sabit nesneler görüntülenebilmiştir. Fotoğrafın doğrudan gazete ve dergide basılmasının imkansız olduğu bu dönemde, basım için tahta klişelerden oluşturulan kalıplar kullanılmıştır. Teknolojik gelişmeler sonrasında fotoğrafın kitlesel boyutta kullanım olanağının ortaya çıkmasıyla birlikte gazeteler, çizim yerine fotoğraflara yer vermeye başlamış, çizer kadrosu yerini foto muhabiri kadrosuna bırakmıştır (Frizot vd., 1998: 238-361).

Teknolojik ilerlemeler, bir taraftan fotoğraf çekim tekniklerini geliştirirken, bir taraftan da fotoğrafın bir hat üzerinden transferi noktasında da imkanlar oluşturdu. Telgraf hatları üzerinden resim gönderen ve faks benzeri erken cihazlardan biri olarak bilinen telediyagraf, Ernest A. Hummel tarafından 1895 yılında icat edildi. İlk makineler 1898'de New York Herald Gazetesi ofisine kuruldu. Bu cihaz üzerinden gerçekleştirilen ilk resim transferi, yaklaşık 20-30 dakika sürdü. Daha sonra ortaya çıkan telefoto ve benzeri mekanizmalar, geliştirilerek ve transfer hızları artırılarak 1970'lere kadar kullanıldı. (Hansen ve Paul, 2017: 46)

Gazeteci Aytekin Yıldız, telefoto kullanımıyla ilgili zorlukları ve yeni fotoğraf transfer yöntemleriyle ilgili durumu, şöyle ifade ediyor;

“Foto muhabirlerinin sırtında ağırlığı 50 kg gelen telefotolar vardı. İmanları gevverdi bir tane fotoğraf geçeceğim diye. Şimdi bir düğmeyle geçiyorlar. Haberini uçakta falan izliyorlar fıstık gibi yazdırıyorlar...” (Coşkun, 2004: 54).

Diğer taraftan, 1930'lu yıllardan itibaren Avrupa ve Amerika'da, Türkiye'de ise 1960'lı yıllarda televizyon yayıncılığıyla birlikte görüntülü haber yayıncılığı başladı. Görüntülü haberlerde kamera ile çekilmiş hareketli görüntü ve sesin yanı sıra yine yazı, fotoğraf ve bilgisayarlı animasyon gibi görsel unsurlar da kullanıldı (Kars, 2015: 150). Görüntülü haber yayınlarının ilk dönemlerinde uzun yıllar film kamerası kullanılmış, çekilen haber görüntülerinin montaj işlemi ve yayın merkezine iletilmesi çok fazla uzun süren bir süreçte gerçekleştirilebilmiştir. Haber görüntülerinin bölgelerden haber merkezine iletilmesi için otobüs ve yolcu uçakları gibi ulaşım araçlarından yararlanılmıştır. Uçak veya otobüs sefer saatine yetiştirilememesi durumunda, haber görüntüleri bir sonraki gün gecikmeli olarak haber merkezine iletilebilmiştir (Akıllıoğlu, 1990: 75). Kamera ve bilgisayar teknolojilerindeki ilerlemeler sayesinde hem görüntü kalitesi artmış hem de kısa sürede montaj işlemi yapılarak haber merkezine iletimine olanak sağlayan sistemler oluşturulmuştur. Daha önce radyo-link ve uydu bağlantısı üzerinden yayın merkezine iletilebilen kamera görüntü kayıtları, günümüzde mobil 4.5 G cihazları aracılığıyla anlık olarak transfer edilebilmektedir.

Verilerin ikilik sistemdeki rakamların kullanılmasıyla bilginin kodlanması olarak tanımlanan sayısallaştırma, video ve fotoğraf alanındaki teknolojik gelişmeleri tetiklemiş, ses, sabit resim ve hareketli görüntü gibi değişik türden orijinal materyalin, numerik bir formatta temsiliyle evrensel, kompak ve iletilebilir veri akımlarına dönüşümüne olanak sağlamıştır. Böylece veriler geleneksel televizyon teknolojisinden internete kadar farklı ortamlarda dağıtılabilir, paylaşılabilir bir nitelik kazanmıştır (Grünwald, 2001: 720).

Bilişim teknolojilerindeki gelişmelerin sonucunda, haberlerde görsel unsur olarak fotoğraf ve hareketli görüntünün yanı sıra dijital ortamda üretilen grafiklerin aynı ortamda bir uyum içerisinde kurgulanması mümkün olmuş, böylece “yeni medya” diye ifade edilen yeni nesil medya düzeni ortaya çıkmıştır. Yeni medyanın sahip olduğu teknik olanaklar, gerek gazeteciler gerekse kullanıcılar açısından birçok yenilikler sunarken, bunlardan biri de haberlerin görselleştirilmesi durumudur. İnternet üzerinden oluşturulan yeni medya platformlarında, haber metinleri, birden fazla fotoğraf, görüntü, ses dosyası, infografik ve animasyonlarla birlikte uyum içerisinde kurgulanarak oluşturulabilmektedir.

Geleneksel yazılı basında haberlerin oluşturulması metin ve fotoğrafın birlikte kullanımı ile kabul görürken, günümüzde haberlerin sunumunda görsellerin öncelik kazandığı görülmektedir. Aynı zamanda internet ortamında sayfalardaki yer sorununun ortadan kalkmış olması haberlerde kullanılan görsel unsurların sayısının da artmasına neden olmaktadır. Böylece yeni medyanın gelişmesiyle, görsel unsurların egemenliğinde bir dönüşüm süreci yaşanmaktadır (Uçak, 2012: 73).

2.2.1.5. Haberin dağıtımı

Haberin insanlar için hayati değeri olduğu, bilinen ve kabul gören bir konudur. İlkçağlarda, insanların yaşayabilmek için beslenmeyle ilgili gereksinim duyduğu haberlerin önemi, özellikle kapitalizmle birlikte ekonomi ve siyasal alan başta olmak üzere sağlıktan kültür sanata kadar her alanda daha da artmış, bu durumun tetiklemesi neticesinde iletişim ve ulaşım teknolojileri alanında özellikle 20. yüzyılda hızlı bir ilerleme kaydedilmiştir.

İletişim ve ulaşım alanındaki gelişmeler, haberin üretim süreci kadar dağıtımını da belirlemiştir. Basının ortaya çıktığı 17. yüzyılda haberin dağıtımının, günümüzle kıyaslanamayacak ölçüde değişime uğradığı söylenebilir. Küçük boyda ve risale şeklinde yayınlanan dönemin gazeteleri, boyut olarak günümüz gazete ölçülerine ilk defa 1665'te İngiltere'de basılmaya başlanan London Gazette ile ulaştı. İlk gerçek gazete niteliğinde yayınların yapılmaya başlandığı 17. yüzyılda, haberlerin dağıtımı, sınırlı bölgede gerçekleşirken, bu dönemdeki gazeteler günlük değil haftalık olarak yayınlanmaktaydı. Dış politika ve savaş haberleri ile hikaye ve şiirden başka yazıya yer verilmeyen dönemin gazeteleri, buna rağmen sansür uygulamalarına maruz kalmıştır. Basın alanının öncü ülkelerinden İngiltere'de sansür uygulamaları nedeniyle gazetelerde iç haberlerden ziyade dış haberler ağırlık olarak yer almıştır. Ancak dış ülkelerle ilgili haberlerin alınması, yelkenli gemilerin gelişine bağlı olması, yurt haberlerinin de sansür kısıtlamalarına tabi tutulmasından dolayı gazete içeriklerini genellikle önemsiz ve geliş güzel konular oluşturmuştur. Bu dönemde, Hollanda özgür basının sığınma yeri olmuştur. Özellikle ticaret alanında ileri bir düzeye ulaşan bu ülkede, basımevleri gelişmiş ve çeşitli dillerde gazetelerde yayınlanmıştır. Hollanda'da, gazeteler ortak kültür dili haline gelmiş ve İstanbul, İzmir ve Kahire'de bile okuyucuyla buluşmuştur (İnuğur, 1993: 57, 68).

18. yüzyılda, aydınlanmanın etkisiyle basın alanında önemli gelişmeler görülmüştür. Bu dönemde, İngiltere'de partilerin kurulması ve siyasal yaşamın önem kazanmasıyla ilk sürekli günlük gazete yayınlanmaya başlamıştır. 11 Mart 1702'de ilk yayını yapan ve 1735 yılına kadar yayınlarını sürdüren The Daily Courant, tek sayfa olarak basılmıştır. Bu dönemde yayınlanan gazeteler halk tarafından benimsenmiş ve bu durumdan rahatsız olan iktidarlar basını susturmak için pul resmi, basın malzemesine ağır vergiler uygulanması, gazete kapatılması, okuma salonlarının izin belgesine bağlanması gibi baskılar uygulamıştır (Kars, 2015: 34-36).

18. yüzyılda İngiltere'de yaşanan teknolojik gelişmeler ve üretim alanında ortaya çıkan yenilikler, 19. yüzyılda tüm dünyaya yayıldı. Buhar makineleri, demiryolları, telgraf, buharlı ve sac teknelerin icadıyla, pazarın genişlemesi ve ticari emperyalizm dönemi başlamıştır (Oskay, 1982: 177). Bu yüzyılda gerçekleştirilen köklü değişiklikler ve yenilikler, yalnızca mevcut üretim alanlarına yansımının

ötesinde birçok yeni sanayi ve ürünlerin ortaya çıkmasını sağladı. Her yeni ortaya çıkan araç, üretim makineleri ve ürünlerin standartlaşmasına yol açtı.

Sanayi Devrimi ile en önemli gelişmelerden biri de ulaşım ve iletişim alanında gerçekleşti. Uzak yerlerden ham maddelerin sağlanması ve üretilen malların uzak pazarlarda satılması durumu, yeni ulaşım araçlarının geliştirilmesi yönündeki icatları tetiklerken, buhar makineleri ve demiryollarının yapılmasıyla deniz ve kara taşımacılığı hızlanmış ve ulaşım alanı yeni bir boyut kazanmıştır. Düşünsel, siyasal ve teknik alanlarda yaşanan tüm bu gelişmelerle birlikte toplumsal alanda yaşanan kültürel değişim, basının hızla gelişmesine olanak tanıyan ortamı oluşturdu. Sanayi kuruluşuna dönüşen basımevleri, iletişim alanındaki gelişmelerin de etkisiyle, özellikle telgraf ve telefon gibi araçların icadıyla haberi lüks bir meta olmaktan çıkardı (Kars, 2015: 45, 46).

Dünyanın farklı bölgelerine fiziksel veya elektronik olarak ulaşabilme olanağı ve hızı, 20. yüzyılın ikinci yarısında, baskı teknikleri, bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler sayesinde arttı. Bu durum, dünyanın farklı noktalarındaki olayların kısa sürede haberleştirilebilmesine imkan sağlarken, kitlelere ulaşan haberin miktarı ve niteliğini de değiştirdi. Dünyanın her yerinde muhabir bulundurmanın yerel gazeteler açısından yüksek maliyetli olması, uluslararası haberlerin toplanma ve dağıtım süreçlerinin uluslararası haber ajanslarının kontrolüne girmesine yol açtı (Varol, 2018: 78). 1835 yılında kurulan AFP'nin öncülü niteliğindeki Havas Ajansı, dünyanın her yerinden haberin toplanması ve dağıtımında örgütlenen ilk basın kuruluşu oldu. Daha sonra, 1849'da Almanya'da kurulan Wolff ve 1851 yılında İngiltere merkezli yayına başlayan Reuters, uluslararası ölçekte haber servisi yapmaktadır. Bugün gelinen noktada, haber formatı, içeriği ve kurgusu, dünyanın her bölgesinde genel kabul gören "küresel bir olguya" dönüştü (Mattelart, 1994: 15; Thompson, 2008: 235). 1848 yılında kurulan ABD'li haber ajansı Associated Press (AP) ile 6 Nisan 1920'de Türkiye'de kurulan AA da 20. yüzyılda uluslararası habercilik faaliyetinde bulunan haber ajansları arasında yer aldı.

20. yüzyılda, gazeteler daha fazla okuyucuya ulaşmak için baskı ve iletişim alanındaki tekniklerden yararlanarak baskı sayısını artırırken, diğer taraftan da 1900'lü

yılların başında radyo ve 1930'larda televizyonun icadının ardından, haberlerin dağıtımını için iki yeni mecra ortaya çıkmış oldu. Radyo ve televizyon haberciliğiyle birlikte, haberler kitlelere daha hızlı ulaştırılmaya başlandı. Radyo ve televizyon yayın teknolojilerindeki ilerlemelerin yanı sıra uydu, bilgisayar ve internet teknolojisi, habercilik alanında zaman ve mekan faktöründen kaynaklanan sınırlamaların aşılmasını sağladı ve haberlerin dağıtımını çok daha kolay hale getirdi. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler, haber akışını hızlandırmış olsa da bu akış tek yönlü ve Batı merkezli uluslararası haber ajansları lehine gerçekleşmiştir. Uluslararası haber akışı günümüzde de Batı merkezli az sayıdaki haber ajansının denetimi altında sağlanmaktadır.

Batı dünyasında, 1970'lerde yaşanan ekonomik kriz, 1980'lerin başında neo-liberal iktisat politikalarının devreye girmesiyle sonuçlandı. Bu iktisat politikalarıyla gittikçe artan işsizlik- enflasyon sorununun çözümüne yönelik enformasyon teknolojilerine dayalı sanayi politikaları gündeme geldi. Enformasyon yatırımlarının, istihdam ve büyüme üzerinde olumlu etkiler yaratacağı beklentisi ortaya çıkarken, deregülasyon sürecinin, enformasyon endüstrisinin en yaygın bileşenlerinden olan medya sektörüne yansımaları bu süreçle birlikte gelişti. Bilgi üretimi ve dağıtım alanlarında olağanüstü bir hızla gelişen teknolojik yapılar, bu düşüncelerin uygulanmasına zemin oluşturdu. 1980'lerde gerçekleşen bu teknolojik ilerleme beraberinde yeni bir iletişim devrini başlattı. Video kaset ve compact disk, kablolu televizyon, fiber- optik teknolojilerinin kullanılması, uydu yayınlar, teletext, videotext gibi donanımlar, basın alanındaki bilgisayarlaşma, yeni teknolojiler, iletişim alanında önemli dönüşümlere yol açtı. Haber üretim süreci kısalmış, yüksek maliyetli olan geleneksel dağıtım teknolojilerinin yerini daha az maliyetli teknolojiler aldı. Tüm bu gelişmelerin sonucunda medya alanındaki ürün ve hizmetler, çok geniş bir havzaya erişme imkanına sahip oldu. Haberlerin dağıtımını, aynı anda kablo ağıyla elektronik medyada, teletextde ve gazetelerde, internet ortamında bir arada yer alması mümkün oldu (Söylemez, 1997: 210, 211).

Bilgisayar ve internet teknolojilerinin yaygınlaşmaya başlamasının ardından, internet ortamında haber yayıncılığı başlamış, gazeteler de internet ortamına taşınarak okuyucularına yeni imkanlar sunmuştur. İnternet gazeteciliği ilk olarak ABD'de

başlamıştır. 1995'te The Washington Post ve New York Times'in da aralarında bulunduğu bazı gazeteler baskıya hazır gazete sayfalarını aynı zamanda elektronik olarak internet ortamına aktardı (Gürcan, 1999: 32). Türkiye'den de internet üzerinden haber yayını yapan ilk Türk internet gazetesi ise 1995'te kurulan Xn (Eksen)'dir (Karaduman, 2011: 53). Bilişim teknolojileri alanındaki gelişmeler sonucunda ortaya çıkan teknolojik yöndeşme, haberin tüm unsurlarıyla, yazılı metin, fotoğraf, ses, hareketli görüntü, grafik ve animasyonlarla birlikte kitlelere internet ortamında dağıtımına olanaklar sağlamış, bu yeni iletişim aracı dünyada ve Türkiye'de yayıncılık faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır. Bir taraftan geleneksel basın olarak ifade edilen gazeteler ve televizyon yayın kuruluşları internet ortamına taşınırken, Twitter, Facebook, Instagram gibi sosyal medya platformları da bu yayınların alternatif mecrası olmuştur. Haber ajansları, gazeteler, televizyon kanalları ve internet haber siteleri, kendi kurumlarına ait web sitelerinde yayınlarını sürdürmenin yanı sıra sosyal medya platformlarında da yer alarak, kamuoyuna haberleri tüm görsel unsurlarıyla aktarabilmektedir.

Bilgisayar ve internet teknolojisi, gazetenin kağıt üzerine mi basılacağı yoksa kağıtsız gazetenin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği yönündeki tartışmaların da ortaya çıkmasına neden olmuştur (Tokgöz, 2015: 96). Bu tartışmalar günümüzde de devam ederken, Türkiye'de ilk önce Radikal, daha sonra Haber Türk, Aydınlık gibi bazı gazeteler kağıt baskıdan vazgeçip sadece internet ortamında yayın yapmayı tercih etmişlerdir.

Yeni medya ortamında, haberlerin dağıtımı önündeki zaman ve mekan faktörü, internete bağlanabilen, yazılı ve donanımsal olarak bilgisayar fonksiyonlarını sunan akıllı telefon gibi mobil iletişim teknolojileri sayesinde neredeyse tamamen ortadan kalkmıştır. Haber ajansları, gazeteler ve televizyon kanalı muhabirleri, web temelli çeşitli yazılım ve uygulamaları kullanarak, internet kapsama alanı içerisinde, video, ses, yazı, grafik, animasyonlar eşliğinde hazırladıkları haberleri kamuoyuna aktarabilmektedir.

Yeni medya ortamında aktarılan haberler, yer, süre ve sütun sınırlaması olmaksızın görsel olarak zenginleştirilmesinin yanı sıra, içeriklerine göre

kişiselleştirilerek sunulmaktadır. Her okuyucu kitlesi üyesi, kendisine göre anlamlı bir bağlam içerisinde yer verilen kişiselleştirilmiş haberlere erişebilmektedir. Artık haberler baskı, televizyon veya radyo gibi analog medyanın teknik sınırlarının ötesine geçebilmektedir. Bunun yerine tüm insanoğlu için iletişim yöntemleri en ilginç, interaktif, talep uyandıran ve uyarlanmış bir şekilde hikaye aktarımı için mevcuttur (Pavlik, 2013: 10, 31).

3. ARAŞTIRMA BULGULARI

3.1. Anadolu Ajansı A.Ş'nin Genel İncelenmesi

Anadolu Ajansı (AA), Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş sürecinde, Milli Mücadele sırasında cephede kazanılan başarının dış dünyaya duyurulamaması ve hareketin amacının anlatılamaması sorununu çözmek amacıyla Halide Edip ve Yunus Nadi'nin girişimleriyle, Gazi Mustafa Atatürk tarafından 6 Nisan 1920'de kurulmuş bir haber ajansıdır. AA'nın kuruluşunun duyurulduğu ve Atatürk tarafından imzalı genelgede, iki önemli husus dikkati çekmektedir. Genelgede, AA'nın kuruluş amacı söz konusu dönemde haberleşme ihtiyacını karşılamak ve aynı zamanda iç ve dış kamuoyunu aydınlatmak olarak belirtilmektedir. Bu durum, AA'nın bir propaganda örgütü olarak kurulduğu yönünde değerlendirmelere kaynaklık etmektedir (Korkmaz, 1976: 58).

AA'da, devlet etkisinin en somut göstergesinin, bütçeden aldığı pay olduğuna işaret eden Bengi (2012: 313), ajansın kurumsal yapısının tarihsel süreç içinde ele alındığında, devletle bağının her dönem devam ettiğinin görülebileceğini belirtir. Çeşitli yollarla, yasaya veya kararnamelere dayalı olarak Meclis iradesi ile sağlanan bu ilişki, bugün de sürmektedir.

Son olarak, 19 Nisan 2019 tarihinde İletişim Başkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nde yapılan değişiklikle, devletin tüm birimlerinin iletişim standartlarını belirlemede, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı yetkili kılındı. Buna göre, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, her yıl kendi bütçesinin AA bölümündeki ödeneği aşmamak üzere ajans ile en çok 5 yıllık sözleşme yapmaya yetkili olurken, AA'nın faaliyet, bütçe, örgütlenme ve insan kaynakları yönetimi üzerinde denetim yetkisine de sahip hale gelmiştir. Düzenlemede ayrıca yapılacak sözleşmede, AA yöneticilerinin atanma yolları da belirlenmiştir (AA, 2019).

Zaman içerisindeki devirlerle kuruluştaki kamu payı yüzde 47,75 oranında tesis edilen AA, hissedarların vefat etmeleri ve mirasçılarının takip etmemeleri sebebiyle, ajansın hisselerinin bir kısmının sahipleri bilinmemektedir. AA'nın tüzel kişiliğinde bulunan yüzde 50,065'lik sermaye payı üzerinde Hazine ve Maliye Bakanlığının intifa

hakkı bulunmakta olup, AA'nın toplam yüzde 97,8'lik sermayesi, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından temsil edilmektedir (Kamu İşletmeleri Raporu, 2017).

Tarihsel akış içinde ajans yönetiminde yaşanan değişimler ele alındığında, iktidarın el değiştirmesi önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Her hükümet, özerk bir kurum olmasına rağmen AA yönetiminde söz sahibi olmuştur. Aynı siyasi partinin iktidar olduğu dönemde bile ilgili bakanın değişmesine bağlı olarak AA yönetiminde değişiklik yaşandığı görülmektedir. AK Parti'nin iktidara geldiği dönemde, AA Genel Müdürlüğü görevine getirilen Hilmi Bengi, yine aynı partinin iktidarda olduğu dönemde, ilgili bakan değişimine müteakip yerini Kemal Öztürk'e bırakmıştır. Hilmi Bengi ile benzer bir süreç geçiren Kemal Öztürk, AA'nın bağlı olduğu Başbakan Yardımcılığı görevini yürüten Bülent Arınç'ın yerini Numan Kurtulmuş'a bırakmasının ardından AA Genel Müdürlüğü görevinden alınmış ve yerine Şenol Kazancı getirilmiştir.

AA'nın iktidar partisinin kontrolü altında olduğuna dair tartışmalar zaman zaman artmış, tarafsız olmadığı yönündeki eleştiriler kamuoyuna da yansımıştır. Bu bağlamda, 2014 yılında, ana muhalefet partisi CHP Tekirdağ Milletvekili Candan Yüceer'in, mahalli seçimlerine ilişkin olarak TBMM'ye yazılı soru önergesi sunarak, AA'nın seçim haberlerinde “taraf” olduğu iddiasında bulunmuştur. AA'nın kurumsal web sitesi “aa.com.tr” üzerinden yayımladığı bir habere göre, dönemin ajanstan sorumlu Başbakan Yardımcısı Bülent Arınç, soru önergesini şöyle yanıtlamıştır:

“Anadolu Ajansı, her zaman tüm kişi ve kurumlara, siyasi partilere eşit yaklaşmakta ve buralarla iş ilişkisinin dışında bir ilişki kurmamaktadır, Anadolu Ajansı'nın yegane işi haber olduğu için de bu kurumları haber kaynağı olarak görmektedir. AA, 30 Mart Yerel Seçimleri sürecinde iktidarıyla muhalefetiyle tüm partilerin mitinglerini aynı titizlikle takip etmiş ve abonelerine servis etmiştir. AA Parlamento Haberleri Editörlüğü tarafından 2013 yılında yapılan haberlerin partilere göre dağılımı CHP 1586; MHP 908; AK Parti 892 ve BDP 639 şeklindedir. AA, 1-31 Mart 2014 tarihleri arasında abonelerine ana muhalefet partisi CHP içerikli 6 bin 921 haber, 5 bin 481 fotoğraf, 2 bin 16 video servis etmiştir. Bu rakamlar, seçim döneminde AA tarafından Türkiye'deki siyasi partiler içinde en fazla CHP haberlerinin yapıldığını ortaya koymaktadır” (AA Soru Önergesine Cevap, 2014).

31 Mart 2019'da yapılan yerel seçimler sürecinde de İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı seçim sonuçlarıyla ilgili yaptığı yayında veri akışının kesilmesi nedeniyle, AA'nın tarafsızlığı tartışma konusu olmuştur. CHP İstanbul Milletvekili Özgür Karabat, 31 Mart 2019 yerel seçimindeki yayını nedeniyle eleştirilerin hedefinde olan AA için Meclis'e, 12 Nisan 2019 tarihinde, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay tarafından yanıtlanması istemiyle, "31 Mart 2019 Mahalli İdareler Seçimlerinde seçim sonuçlarıyla ilgili veri akışına ve Anadolu Ajansı tarafından veri akışının kesintiye uğratıldığı" iddiasına ilişkin soru önergesi sunulmuştur (TBMM, 2019). Bu örneklerde olduğu gibi, yönetimi üzerinde iktidarın etkisi olması nedeniyle, AA'nın yayıncılık anlamında tarafsız olmadığı iddiaları zaman zaman gündeme gelmektedir.

Mali açıdan ele aldığımızda, AA'nın bütçesinin en önemli kalemlerinden birini hazineden aktarılan ödenek oluşturmaktadır. 2018 yılına kadar devlet katkısını, yapılan sözleşme gereği diğer kuruluşların ödediği tarifenin çok üzerinde bir fiyatla Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü'ne (BYEGM) yaptığı haber satışı karşılığında almıştır. AA, 2012'de, BYEGM'den 130,9 milyon TL kaynak elde etmiştir (Şahin, 2014: 116). BYEGM ve diğer abonelerine yaptığı haber satışı neticesinde, 2017'de elde ettiği toplam gelir ise 309 milyon TL'ye yükselmiştir (Kamu İşletmeleri Raporu, 2017).

Teknik donanım açısından ele alındığında, AA, yayıncılık sektöründe yaşanan teknolojik gelişmelere ayak uydurmaya çalışan bir görünüm arz etmektedir. Osmanlı Bankası'ndan alınan bir daktilo ile yayın hayatına başlayan AA, o dönemde haberlerin dağıtımını teksir makinesiyle çoğaltarak yaparken, Cumhuriyetin ilk yıllarında telgraf hatlarını yoğun olarak kullanmıştır. 1940'lı yıllarda telgraf yerine teleks kullanarak haber servisi yapan AA, 1986 yılında ise bilgisayar teknolojisine geçiş yapmış, 1987'de haberleri, 1988 yılı sonunda fotoğrafları, ayrı ayrı abonelerine ulaştırmıştır (Gönenç, 2001: 195, 196).

AA, günümüzde artık haber, fotoğraf ve videoyu, internet teknolojisini kullanarak kendi yazılım ürünü olan Haber Akış Sistemi (HAS) ile bu servis hizmetini gerçekleştirebilmektedir. Ajansta görev yapan muhabirlerin tamamı, AA tarafından

ücretsiz dağıtılan dizüstü bilgisayar, ses ve data hattı ile akıllı cep telefonu kullanarak haber toplama ve dağıtımını yapmaktadır. 4.5 G internet teknolojisinin yanı sıra uydu teknolojilerini de kullanan AA, özellikle savaş bölgelerinde görev yapan personeline uydu modemleri kullanmaktadır.

Ajansın yayıncılık faaliyetlerine bakıldığında, kuruluşundan bugüne kadar haber havzasını genişletmeye dönük politikaların devam ettiği görülmektedir. Türkçe, İngilizce, Arapça, Rusça, Fransızca, İspanyolca, Kürtçe, Soranice, Farsça, Endonezce, Boşnakça, Arnavutça, Makedonca olmak üzere 13 dilde yayın yapan, 93 ülkede yaklaşık 6 bin kullanıcıya hizmet veren AA, 100 ülkede 3 binden fazla çalışanıyla günlük ortalama bin 600 haber, 2 bin 300 fotoğraf, 6 infografik, 400 video ve 15 canlı yayın yapmaktadır. AA, Türkiye'deki ulusal gazetelerde yayımlanan fotoğrafların yüzde 63'ünü, haberlerin ise yüzde 40'ını üreterek, ulusal en büyük görsel ve yazılı haber sağlayıcısı konumunda bulunmaktadır (AA, 2019).

3.2. AA Katımlı Gözlem Verileri

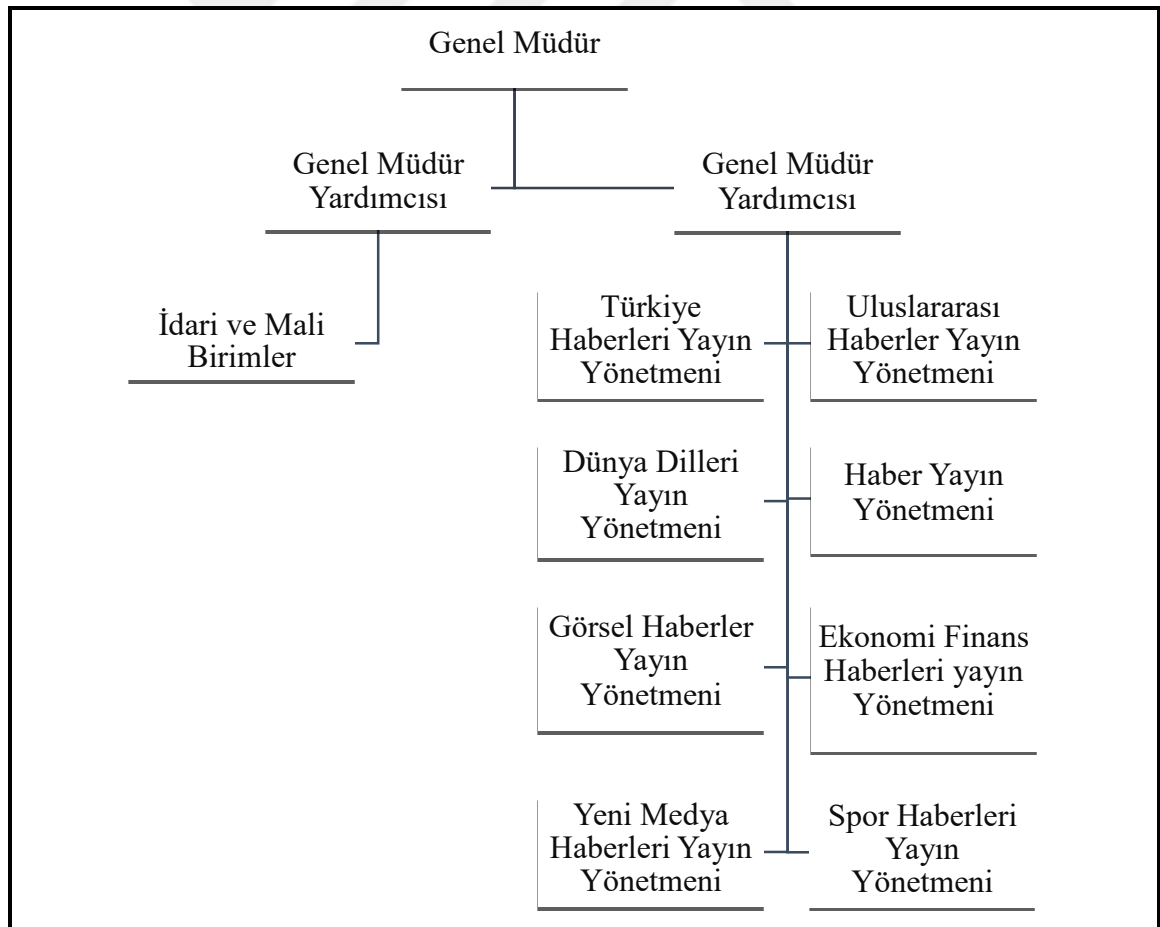
Araştırma kapsamında, Ankara'da, AA Genel Müdürlüğü'nün merkez haber birimlerinde görev yapan politika, diplomasi, ekonomi, kültür sanat, sağlık, eğitim, spor, polis ve adliye muhabirlerinin çalışma alanlarında, 11 Ocak ve 17 Ocak 2019 tarihlerinde katımlı gözlem yapılmıştır. Muhabirlerin çalışmalarının ele alındığı gözlem süresince, kurumun personeli gibi mesai yapılmış, işleyiş yerinde izlenerek gerekli veriler toplanmıştır. Bir haftalık gözlem esnasında, haber servislerinin yoğun çalışma programları nedeniyle zorluk yaşansa da verimli bir süreç geçirilmiştir.

3.2.1. AA Haber Merkezleri ve Alan Muhabirliği

Türkiye'de yazılı ve görsel basının en büyük haber sağlayıcısı konumunda bulunan AA'nın merkezi, Ankara'da bulunmaktadır. Tarihi bir asrı tamamlamak üzere olan AA, 93 ülkede abonesi bulunan ve haber ağı dünyada en geniş ajanslardan biridir. Basın yayın kuruluşlarına haber, fotoğraf ve görüntülü haber servisi sunan AA'nın, Ankara ve İstanbul'da yayın merkezi, Genel Müdürlüğe bağlı Adana, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Edirne, Erzurum, Gaziantep, İzmir, Kayseri, Konya, Sakarya, Samsun ve Trabzon'da bölge müdürlüğü, İstanbul Kadıköy, İstanbul Taksim, Antalya Alanya,

Muğla Bodrum, Ankara Yenimahalle, Ankara Gölbaşı ilçelerinde ofis olmak üzere, 81 ilde toplam 88 ofisi bulunmaktadır.

Dış haberler ağı kapsamında Brüksel, New York, Kudüs, Addis Ababa, Bakü, Cakarta ve İslamabad'da bölge yayın merkezi, Ankara, İstanbul, Addis Ababa, Bakü, Bogota, Brüksel, Cakarta, Erbil, Kudüs, New York, Saraybosna, Tunus ve Üsküp'te yayın merkezine sahip AA, Abuja, Atina, Bağdat, Belgrad, Berlin, Beyrut, Cenevre-BM, Gazze, İslamabad, Kabil, Kahire, Kerkük, Kuala Lumpur, Lefkoşa, Londra, Moskova, New York-BM, Paris, Pekin, Pentagon-DC, Priştine, Rabat, Ramallah, Roma, Sofya, Süleymaniye, Tahran, Tiran, Washington DC'de ofis, Avustralya, Avusturya, Cezayir, Güney Afrika, Gürcistan, İspanya, Katar, Kazakistan, Kenya, Libya, Macaristan, Nijerya, Özbekistan, Somali, Suudi Arabistan, Ukrayna, Ürdün ve Yemen'de ise temsilcilik düzeyinde örgütlenmiş durumdadır.

Şekil 3. 1. AA kurumsal yapı şeması

AA'nın en üstünde Genel Müdür görev yapmaktadır. Genel Müdüre bağlı iki genel müdür yardımcısı bulunmaktadır. Bunlardan biri aynı zamanda Genel Yayın Yönetmeni ünvanıyla habercilik alanından, diğeri ise mali ve idari birimlerden sorumludur. Genel Yayın Yönetmeni altında, Türkiye Haberleri Yayın Yönetmenliği, Uluslararası Haberler Yayın Yönetmenliği, Dünya Dilleri Yayın Yönetmenliği, Haber Merkezi Yayın Yönetmenliği, Görsel Haberler Yayın Yönetmenliği, Ekonomi Finans Haberleri Yayın Yönetmenliği, Yeni Medya Haberleri Yayın Yönetmenliği ve Spor Haberleri Yayın Yönetmenliği birimleri yer almaktadır.

Türkiye Haberleri Yayın Yönetmenine, Ankara'da Genel Müdürlük bünyesinde faaliyet gösteren Ankara Haberler Editörlüğü, Yurt Haberler Editörlüğü, 14 bölge müdürlüğü ve 7 ilçe ofisi bağlıdır. Bizim çalışmamızın da önemli kısmının yapıldığı Ankara Haberleri Editörlüğü, Cumhurbaşkanlığı, TBMM, siyasi partiler, Genelkurmay Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, sivil toplum kuruluşları ile ilgili kuruluşlarla ilişkili alanları takip etmekle görevlendirilmiştir. 1 editör, 3 editör yardımcısı ve 3 redaktör, 35 muhabirin çalıştığı Ankara Haberleri Editörlüğünde, her bir muhabir, görevlendirildiği alanın ismiyle tanımlanırken, kendi alanının da uzmanı olarak kabul edilmektedir. Araştırmamızın, polis, adliye, sağlık, eğitim, kültür-sanat ve politika muhabirliği alanlarıyla ilgili kısmı, Ankara Haberler Editörlüğünde gerçekleştirilmiştir.

Ekonomi ve Finans Haberleri Yayın Yönetmenliğine bağlı Ekonomi Haberleri Editörlüğü de isminden de anlaşılacağı üzere, ekonomi alanıyla ilgili kamu ve sivil toplum kuruluşları ve ilişkili alandaki gelişmeleri takip etmektedir. Hazine ve Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı ile sanayici, iş adamları tarafından kurulan sivil toplum örgütleri gibi kuruluşlar için ekonomi muhabirlerinin görevlendirildiği Ekonomi Haberleri Editörlüğünde, 1 editör ve 3 editör yardımcısı, 3 redaktör, 20 muhabir çalışmaktadır. Her bir bakanlık ve bağlı kuruluşların programlarını takip etmek üzere ekonomi muhabirleri arasından isimler belirlenmiştir. Ekonomi muhabirlerinin çalışmalarıyla ilgili araştırma da bu birimde gerçekleştirilmiştir.

Uluslararası Haberler Yayın Yönetmenliği bünyesinde ise Ankara'da Genel Müdürlük binasında bulunan Dış Haberler Editörlüğü ile yurt dışındaki ofis ve temsilcilikler faaliyet göstermektedir. Dışişleri Bakanlığı, Ankara'daki yabancı ülkelerin büyükelçilikleri, yabancı devlet ve hükümet başkanları ile diplomatlarının Ankara'daki programları ile anlaşmalı yabancı haber ajanslarından Türkçeye haber çevirisi yapma sorumluluğu bulunan Dış Haberler Editörlüğünün çalışanları arasında, 1 editör, 2 editör yardımcısı, 6 redaktör, 6 muhabir ve 5 çevirmen yer almaktadır. Dış Haberlerde muhabir olarak görev yapan muhabirler, diplomasi muhabiri olarak bilinmektedir. Diplomasi muhabirlerinin çalışma alanlarıyla ilgili araştırmamız, bu editörlükte yapılmıştır.

Spor muhabirliğiyle ilgili çalışma ise Spor Haberleri Yayın Yönetmenliği bünyesinde faaliyet gösteren Spor Haberleri Editörlüğünde gerçekleştirilmiştir. Merkezi İstanbul'da bulunan Spor Haberleri Editörlüğünün, Ankara'da 1 editör yardımcısı, 2'si aynı zamanda yabancı dilde spor haberleri çevirisi yapan 7 muhabiri görev yapmaktadır. Ankara'da üretilen haberleri, yayınlama yetkisi İstanbul'daki editörlük yetkisindedir.

3.2.1.1. AA'da polis muhabirliği

Polis muhabirliği, AA'da özel önem verilen, yazılı ve görsel basının da en çok kullandığı haberleri üreten alanlardan biridir. Bizim araştırmamızı gerçekleştirdiğimiz Ankara Haberleri Editörlüğünde polis muhabiri olarak görevlendirilen ve tamamı erkeklerden oluşan 5 haberci bulunmaktadır. Polis muhabirliği alanında görevli muhabirler, alanının güvenlik risklerinden kaynaklanan nedenlerle genellikle erkeklerden seçilmektedir. Yaklaşık 20 yıldır AA'da görev yapan 1 kıdemli polis muhabirinin koordinatörlüğünde, mesleki deneyimleri 3 ila 8 yıl arasında değişen 4 kişi polis muhabiri olarak görev yapmaktadır. Araştırmamız kapsamında, polis muhabirleri ekibine dahil olup, bir günlük çalışmaları ele alınmıştır.

3.2.1.1.1. AA polis muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar

Ankara Haberler Editörlüğünde çalışan polis muhabirlerinin esas görevi, asayiş ve güvenlik alanındaki gelişmeleri takip ederek, ajansın yayın ilkelerine uygun şekilde

haberini yazmaktır. Bu sorumlulukları kapsamında, muhabirlerin, başta Ankara olmak üzere tüm yurttaki güvenlik alanındaki gelişmelerle birlikte, dünyanın her hangi bir bölgesinde yaşanan ve Türkiye'yi de ilgilendiren asayiş olaylarıyla ilgili, İçişleri Bakanlığı ve bağlı birimler düzeyinde takip ederek elde ettikleri haber değeri taşıyan bilgiyi, haberleştirme görevi bulunmaktadır.

Ajans ile toplu iş sözleşme imzalama yetkisi bulunan Medya-İş Sendikası arasında imzalanan sözleşmeye göre, haftada 2 gün izin yapma hakkı bulunan polis muhabirleri, Editörlük tarafından belirlenen vardiyalı çalışma sistemine göre, 08.00-16.00, 09.00-17.00, 17.00-00.00 ve 00.00-08.00 saatleri arasında mesai yapmaktadır. Her ne kadar belirtilen mesai sistemi uygulanmaya çalışılsa da polis muhabirlerinin, söz konusu sürelerden daha fazla çalıştıkları görülmüştür.

Polis muhabirleri, alanlarıyla ilgili gelişmeleri, polis telsizinde geçen muhabereyi kesintisiz dinleyerek, İçişleri Bakanlığı ve bağlı birimlerin basın mensuplarına yönelik oluşturduğu WhatsApp gruplarını, internet web sitelerinde yayımlanan bilgilendirme notları, basın açıklamaları, e-posta uygulamaları ile yazılı ve görsel basında yer alan haberleri, başta Twitter olmak üzere sosyal medya platformlarını sürekli kontrol ederek, ilgili birimlerin yetkilileriyle WhatsApp üzerinden ya da gerek görülmesi halinde yüz yüze görüşme yaparak takip etmektedir.

Çizelge 3. 1. AA polis muhabirlerinin haber toplamada kullandıkları iletişim platformları

Polis Muhabirlerinin Habere Erişim Kanalları	Polis Muhabere Telsizi
	WhatsApp Grupları
	Resmi Kurumsal Web Siteleri
	Sosyal Medya Platformları (Twitter, Facebook, Instagram)
	Telefon
	Yüzyüze Görüşme
	E-posta

AA polis muhabirleri, özellikle son dakika yaşanan trafik kazası, patlama, saldırı vb. olaylardan anlık haberdar olabilmek için polis telsizi kullanmaktadır. Tüm gün belirli süre, sırayla polis telsizini dinleme sorumluluğu bulunan polis muhabirleri, her olayın telsize yansımama ihtimaline karşın diğer iletişim kanallarını da sürekli kontrol etmektedir.

WhatsApp grupları, polis telsizinden sonra polis muhabirlerin gerek haber toplama gerekse haber organizasyonunda en çok başvurduğu ikinci iletişim ortamıdır. Haber kaynakları tarafından basınla bilgi notu, basın açıklaması gibi paylaşımların yapıldığı yeni bir iletişim ortamı olan WhatsApp'ta, polis muhabirleriyle anlık paylaşım yapılabilmesi için İçişleri Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği, Ankara Emniyet Müdürlüğü Özel Kalem, Narkotik ve Asayiş Şube müdürlüklerince polis muhabirlerine yönelik oluşturulmuş sohbet grupları bulunmaktadır. Söz konusu kurumların yetkilileri tarafından yönetilen sohbet gruplarında, AA polis muhabirlerinin yanı sıra diğer bazı basın kuruluşlarının polis muhabirleri de yer almaktadır. İçişleri Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Basın Müşavirliğinin, sadece AA polis muhabirlerinin dahil edildiği bir WhatsApp grubu da bulunmaktadır. AA polis muhabirlerinin, günün herhangi bir zamanında paylaşımın yapılabildiği söz konusu WhatsApp gruplarını da düzenli olarak takip etmesi gerekmektedir.

Haber kaynaklarının yönetiminde bulunan WhatsApp gruplarının haricinde, haber organizasyonu ve üretim sürecinde kullanılmak üzere haber merkezi yetkilileri tarafından oluşturulmuş WhatsApp grupları da bulunmaktadır. AA Ankara Haberleri Editörlüğü tarafından "Ankara Haberleri" adlı whatsapp grubu ile "Güvenlik Masası" adlı WhatsApp grubu aktif olarak kullanılmaktadır. Ankara Haberleri WhatsApp grubunda, polis muhabirleri dışında editörlükte görev yapan diğer tüm muhabirler bulunurken, Güvenlik Masası WhatsApp grubunda ise sadece polis muhabirleri dahil edilmiştir. Polis muhabirleri, bu iki WhatsApp grubunu da düzenli olarak takip etmek durumundadır.

Çizelge 3. 2. AA polis muhabirlerinin dahil edildiği WhatsApp grupları

AA Polis Muhabirlerinin Takip Etmekle Sorumlu Olduğu WhatsApp Grupları	İçişleri Bakanlığı
	İçişleri Bakanlığı-AA
	Ankara Valiliği
	Ankara Emniyet Müdürlüğü
	Narkotik Şube
	Asayiş Şube
	AA Ankara Haberleri Editörlüğü
	AA Güvenlik Masası

İçişleri Bakanlığının Ankara’da görev yapan polis muhabirlerine yönelik kurduğu WhatsApp grubu, Bakanlık Basın Müşaviri yönetiminde aktif olarak kullanılmaktadır. Sohbet gurubuna, muhabirleri, Bakanlık Basın Müşavirliği yetkilileri tarafından eklenmektedir. Sohbet grubunda, AA’dan polis muhabirleri yer almaktadır. Bakanlık Basın müşaviri, hemen hemen her gün düzenli olarak, bu grup üzerinden, Bakanın rutin programları, Bakanlığın duyuruları veya basın açıklamalarını paylaşmaktadır. Bizim araştırma yaptığımız bir haftalık dönemde, İçişleri Bakanlığı WhatsApp Grubu’ndan, 13 adet mesaj paylaşılmıştır. Bakanlık yetkilisi tarafından yapılan paylaşımlarda, seçim güvenliğine dair genelge, uyuşturucu operasyonuna ilişkin bilgi notu, 15 ilde eş zamanlı taksit uygulamasıyla ilgili basın bülteni, İçişleri Bakanı Süleyman Soylu’nun katılımıyla düzenlenecek çalıştayın yeri ve tarihine dair duyuru, terör örgütü PKK’nın 2018 yılında sivillere yönelik gerçekleştirdiği katliamlara dair istatistiki veriler gibi mesajlar yer almaktadır. İçişleri Bakanlığı WhatsApp grubunda, genelde haber kaynaklarından muhabirlere yönelik bir mesaj aktarımı olurken, muhabirlerin bu noktada pasif konumda oldukları görülmüştür. Tek yönlü bir mesaj trafiğinin olduğu whatsapp grubunda, muhabirler, haber kaynağı konumunda bulunan Bakanlık yetkilisinin sunduğu bilgi ile yetinmek durumunda kalmaktadır.

Resim 3. 1. AA güvenlik masası
WhatsApp grubu

Resim 3. 2. İçişleri Bakanlığı Basın
Basın WhatsApp grubu

İçişleri Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliğinin, sadece AA polis muhabirlerinin dahil edildiği “İçişleri Basın-AA” adlı whatsapp grubunda ise basına kapalı olan ancak AA’nın takip edebileceği programlarla ilgili duyurular ve bilgi notu paylaşılmaktadır. Dolayısıyla AA muhabirleri, bu gruptaki paylaşımları da dikkate alarak çalışma planını oluşturmaktadır.

AA polis muhabirlerinden 2’sinin dahil olduğu Ankara Emniyet Müdürlüğü WhatsApp grubu ise 2017 yılından beri aktif olarak kullanılmaktadır. Diğer haber ajansları, gazete ve televizyonlardan katılımlarla toplam 15 polis muhabirinin bulunduğu bu grupta, İl Emniyet Müdürlüğü Basın ve Halkla İlişkiler Şube Müdürlüğü yöneticileri, Emniyet Müdür Yardımcıları ve Özel Kalem Müdürü de katılımcı olarak yer almaktadır. Bu grupta polis muhabirlerine yönelik İl Emniyet Müdürlüğü ve bağlı birimlerinin basın açıklamaları, bilgilendirme notları ile görselleri paylaşılmaktadır. Zaman zaman muhabirlerin de herhangi bir konuya dair sorular sorup, bilgi alabildiği

platform olarak değerlendirilmektedir. Polis muhabirlerine yönelik bu WhatsApp grubunda, bazı günler mesaj trafiği hiç olmazken, bazı günler ise yoğun olabilmektedir. Ancak asayiş olaylarının, ne zaman nasıl ortaya çıkacağı önceden bilinme gibi durumu söz konusu olmadığından, muhabirlerin her an WhatsApp grubundan bir bilgi notu paylaşılabilir düşüncesiyle telefonlarını bir an bile kapatmamaktadırlar. Bizim araştırma yaptığımız dönemde, bir haftalık süreçte, Ankara Emniyetine ait WhatsApp grubundan sadece 3 adet mesaj paylaşılmıştır. Ankara Emniyet Müdürlüğü bünyesinde faaliyet gösteren Narkotik ve Asayiş Şube Müdürlüğü'nün polis muhabirlerine yönelik WhatsApp gruplarında da emniyet birimlerinin faaliyetleriyle ilgili muhabirlere bilgi notu paylaşılmaktadır. Polis muhabirlerinin, bu paylaşımları anlık olarak haberleştirerek ajansa iletme sorumluluğu bulunmaktadır.

Polis muhabirlerinin yer aldığı WhatsApp gruplarından Ankara Valiliğine ait sohbet grubu ise, Valilik Basın ve Halkla İlişkiler Şube Müdürlüğü yetkililerince yönetilmektedir. Bu sohbet grubunda, polis adliye alanlarının yanı sıra Ankara'daki basın kuruluşlarının sağlık, eğitim, kültür sanat alanlarındaki gelişmelerden sorumlu muhabirleri de yer almaktadır. AA polis muhabirleri, Valilik WhatsApp Sohbet Grubu'nda, başkentte yaşanan asayiş olaylarıyla ilgili yapılabilecek paylaşımları takip etmek üzere bulunmaktadır.

AA polis muhabirleri, haber merkezi tarafında ise "Ankara Haberleri" ile "Güvenlik Masası" adlı WhatsApp gruplarında da yer almaktadır. AA Ankara Haberler Editörlüğü tarafından oluşturulan "Ankara Haberleri" adlı WhatsApp grubu, 21 Ağustos 2013 yılından beri, haber organizasyonu yapmak ve anlık gelişmeleri paylaşmak amacıyla kullanılmaktadır. Türkiye Haberleri Yayın Yönetmeni, Ankara Haberler Editörü, editör yardımcıları, redaktörler ile muhabirlerin dahil olduğu WhatsApp grubunda, gün içerisinde takip edilecek her bir programın bilgileri ve görevlendirilen muhabirler ile hangi vardiya döneminde hangi personelin çalışacağını yazılı olduğu liste günlük olarak, günün nöbetçi editör yardımcısı tarafından paylaşılmaktadır. Polis muhabirleri, Editörlüğün WhatsApp grubunda, kendi alanlarıyla ilgili görevlendirmeleri takip ederken, yaşanan herhangi bir gelişmeye dair edindikleri bilgiyi paylaşmakta ve haber yazılım sistemi HAS v2 üzerinden haber sundukları zaman da bunun haberini vermektedirler. Güvenlik Masası

Sohbet Grubu ise AA polis muhabirlerinin kendi aralarında organize olmak, haber organizasyonunda daha hızlı hareket etmek amacıyla kullandıkları iletişim ortamıdır. Bu sohbet grubunda AA polis muhabirlerinin yanı sıra editörlükte görev yapan redaktör ve editör yardımcıları da bulunmaktadır. Polis muhabirlerinin, editörlük tarafından oluşturulmuş bu iki sohbet grubu paylaşımlarını da anlık olarak takip etmesi beklenmektedir.

AA polis muhabirlerinin sorumlulukları anlamında, iş yükünün önemli bir kısmını da haber kaynaklarının web ortamında kurumsal internet sitelerinde yaptıkları paylaşımların takip edilmesi oluşturmaktadır. İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve bağlı daire başkanlıkları, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Ankara Valiliği, Ankara Emniyet Müdürlüğü'nün resmi web sitesinde başta duyurular ve basın açıklamaları bölümü ile rapor, arşiv kayıtları, polis muhabirleri tarafından sürekli taranmaktadır. Polis muhabirlerinin, kurumsal web sitelerinden yapılan paylaşımlardan haber değerine haiz olanların haberini yapmakla sorumludur.

Polis muhabirlerinin, başta İçişleri Bakanlığı olmak üzere, alanla ilgili kurumlar ile bu kurumların yetkililerinin, sosyal medya platformlarından Twitter, Facebook ve Instagram'daki sayfalarındaki paylaşımlardan da haberdar olması ve önemli olanları haberleştirmesi gerekmektedir. Bu nedenle AA polis muhabirlerinin her biri İçişleri Bakanı ile Bakanlıkta üst düzey görevi bulanan yetkililer, Emniyet Genel Müdürlüğü, Ankara Valiliği, Ankara Emniyet Müdürlüğü yöneticilerinin aktif sosyal medya hesaplarını takip listesinde bulundurmaktadır.

AA polis muhabirlerinin, haber üretim sürecinde kullandıkları teknik ekipmanlar açısından ele alındığında ise yeni sayılabilecek teknolojik ürünlerle donatılmış olduklarını söyleyebiliriz. Muhabirler, ajans tarafından ücretsiz dağıtılan Apple MacBook Pro bilgisayar, iPhone 7 Plus cep telefonu, mobil internet paketi, polis teşkilatının muhaberesinin takip edildiği telsiz, kendi imkanlarıyla temin ettikleri dijital ses kayıt cihazlarını kullanmaktadır. Polis muhabirlerinin, mesai saatleri dışında da söz konusu ekipmanları yanlarında bulundurdıkları, her an haber yazabilecek durumda oldukları görülmüştür.

3.2.1.1.2. AA polis muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci

AA polis muhabirliği alanı, mobil iletişim teknolojilerinin sunduğu yeni iletişim ortamlarına göre şekillenirken, bu alandaki değişim sürecinde geline nokta, haber organizasyonu ve üretim sürecinin merkezinde WhatsApp uygulamasının yer aldığı görülmektedir.

Ankara'da, AA polis muhabirlerinin haber üretim sürecine dair organizasyonun tamamı neredeyse WhatsApp uygulaması gruplarında gerçekleşmektedir. Ankara Haberleri Editörlüğü bünyesinde çalışan ve bu birimdeki editör, editör yardımcılarının yönetiminde gerçekleşen haber üretim sürecinde, muhabirlerin dahil olduğu WhatsApp grupların önemli bir yeri bulunmaktadır.

Polis muhabirleri, WhatsApp grupları üzerinden haber kaynakları ile sorumlu oldukları haber merkezi arasında da köprü konumundadır. WhatsApp üzerinden haber kaynakları tarafından gönderilen bir duyuru ya da bilgi notu, bekletilmeksizin haber merkezine aktarılmaktadır. Editör ya da yardımcılardan birinin direktifleri doğrultusunda hareket eden polis muhabirleri, buna göre çalışmalarını şekillendirmektedir.

Polis muhabirleri, mesailerine, öncelikli olarak Ankara Haberler Editörlüğünün WhatsApp grubundan paylaşılan günün görevlendirme listesini kontrol ettikten sonra, kendi alanlarıyla ilgili bir gelişme olup olmadığına dair bilgi edinmek için internet haber siteleri ve basılı gazeteleri düzenli olarak taradıkları gözlenmiştir.

Sabah 08.00'da ofise gelen polis muhabirleri, genel medya gündemine dair bilgi edindikten sonra, Ankara Haberler Editörü yönetiminde 09.00'da başlatılan ve yaklaşık 30 dakika süren, birimdeki diğer alanlarda görevli muhabirlerin de katıldığı gündem toplantısında, asayiş ve güvenlikle ilgili son durumu aktarıp, gün içerisinde takip edilecek konuları sunmaktadır. Araştırmamızın yapıldığı gün de polis muhabirlerinin koordinatörü tarafından yapılan sunumda, Ankara Emniyet Müdürlüğü Mali Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü tarafından bir çeteye yönelik operasyon yapılacağına dair kendisine WhatsApp üzerinden bir emniyet yetkilisinin bilgi gönderdiğini aktarmış, Görüntülü Haberler Editörlüğünden 1 kameraman ve Fotoğraf

Haberleri Editörlüğünden de 1 foto muhabiri talebinde bulunduğunu belirterek, toplantıdan hemen sonra ilgili emniyet birimindeki ekiple buluşacaklarını bildirmiştir. Daha sonra, kıdemli polis muhabiri tarafından söz konusu operasyonu haberleştirmek üzere görevlendirilen bir polis muhabiri, içerisinde diz üstü bilgisayar, polis telsizi, dijital ses kayıt cihazı, bilgisayarına internet bağlantısı kurmak için modem ve not defteri olarak kullanabildiği akıllı cep telefonunun içerisinde olduğu çantasını alarak, fotomuhabiri ve kameraman ile birlikte, ajansın ulaştırma biriminden bir şoför tarafından kullanılan otomobille, İl Emniyet Müdürlüğü Mali Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğüne götürülmüştür. Şubede, operasyonla ilgili sözlü olarak ön bilgilendirme yapılan ekip, daha sonra operasyonun yapılacağı adreste konuşlandırılmıştır.

Emniyet görevlileri tarafından yapılan gözaltı işlemlerini ve bazı işyerlerindeki aramaları birebir takip eden AA ekibi, yaklaşık 1 saat süren operasyon tamamlandıktan sonra, emniyet yetkilisiyle yüz yüze görüşerek, operasyonun kapsamı, kaç kişinin gözaltına alındığı, gözaltı işlemlerinin hangi suçlamalardan dolayı yapıldığına dair detaylı bilgiyi alıp, operasyon bölgesinde, yanında bulunan diz üstü bilgisayarında haberleştirmiş, haber metni ve görsellerini, AA'nın yazılım programı HAS v2'de bulunan Ankara Haberler Editör Masası'na iletmiştir. Her ne kadar bu program, yeni gönderilen ve kontrol edilerek yayına verilmesi beklenen haberlerin, redaktörler tarafından fark edilmesini sağlayacak şekilde tasarlanmış olsa da haberin bir an önce yayınlanmasını sağlamak için, polis muhabirinin haberini sunduktan sonra Ankara Haberler Editörlüğü WhatsApp grubundan, “bir haber gönderdim” şeklinde mesaj paylaştığı görülmüştür.

Muhabirin, söz konusu operasyonla ilgili yazdığı, 15 dakika içerisinde hazırladığı haber, HAS v2 sistemine sunulduktan sonra, 20 dakika içerisinde redaktör ve yayıncı editör tarafından gerekli düzeltmeler yapılarak yayına verilmiştir. AA haber sisteminde yayınlanan söz konusu haber metni, Ek-1.'de sunulmuştur.

Operasyonla ilgili ilk haberin yayınlanmasından 1 gün sonra yaşanan gelişmeleri de yine WhatsApp üzerinden takip eden polis muhabiri, haber kaynaklarıyla yaptığı görüşmelerden, gözaltındaki zanlıların emniyetteki işlemleri ve adliyeye sevk edildiğine dair bilgiyi alıp haberini yazmıştır. Polis muhabiri,

gözetimindeki zanlıların adliyeye sevkine dair bilgiyi, ofiste bulunduğu sırada WhatsApp üzerinden almış, haberini de yine ofiste diz üstü bilgisayarında düzenleyerek HAS v2 sistemi üzerinden editöre sunmuştur.

Çizelge 3. 3. AA polis muhabirliği alanında örnek haber çalışması

Haberin konusu	Tefecilere yönelik operasyon
Haberin kaynağı	Polis yetkilisi
Haber kaynağından istihbarat alınma yöntemi	WhatsApp uygulamasından özel mesaj
Operasyonla ilgili haber toplama yöntemi	Yerinden Haber Toplama Tekniği (Görüşme ve gözlem), ikincil kaynak kullanma
Haber toplamada kullanılan araçlar	Polis muhabere telsizi, dijital ses kayıt cihazı, kamera, fotoğraf makinası, akıllı cep telefonu, WhatsApp
Haberin kurgu tekniği	Ters piramit
Haberin görselleri	Video, fotoğraf
Haber metnini düzenleme ve görselleriyle birlikte iletim yöntemi	4.5G bağlantılı dizüstü bilgisayardan AA kurumsal haber yazılım sistemi HAS v2 üzerinden metin düzenleme ve aynı sistem üzerinden AA yayın merkezine operasyon bölgesinden sunum

AA muhabirlerinin çalışmalarında dikkat çeken bir diğer husus, hıza verilen önemdir. Ajansın önem verdiği konulardan biri olan haberde hızlilik ilkesi, polis muhabirinin çalışmalarında dikkate aldığı bir husustur. Polis muhabiri, haberi zamanında sunma sorumluluğunu yerine getirmenin yanı sıra, haberi ilettikten sonra bir an önce yayına verilmesi için redaktörleri WhatsApp gurubu üzerinden ayrıca uyardıkları görülmüştür.

Polis muhabirleri, emniyet birimlerinin basının takip etmesine izin verdiği operasyonların yanı sıra, daha önce yapılan ancak basına henüz yansımamış bazı çalışmalarını da haberleştirmek üzere günün nöbetçi editörünü de bilgilendirmek kaydıyla, haber kaynaklarıyla yüz yüze görüşmeler yapabilmektedir. Polis muhabirlerinden, kendi alanlarıyla ilgili üzerinde çalıştığı bir haber olmadığı zaman da diğer muhabirlik alanlarına destek vermeleri istenebilmektedir. Nitekim, araştırmamızın yapıldığı dönemde, haber üretim çalışmaları ele alınan polis muhabirlerinden biri, çelik yelekli tefecilere yönelik operasyonu sahadan takip ederek

haberleştirdikten sonra döndüğü ofiste, başka bir alanla ilgili kendisine editör yardımcısı tarafından gönderilen bir basın bültenini haberleştirmiştir. Bu durum, polis muhabirlerinin, ihtiyaç olması halinde başka alanlara kaydırılarak görevlendirebildiğini göstermektedir.

Polis muhabirinin, ofisteki çalışmaları esnasında bir taraftan polis telsizinden geçen muhabereyi dinlediği, bir taraftan da Emniyet Genel Müdürlüğü ve İçişleri Bakanlığına bağlı birimlerin web sitelerini, alanıyla ilgili sosyal medya platformlarındaki sayfaları ve WhatsApp sohbet guruplarındaki mesaj trafiğini takip ettikleri görülmüştür. Polis muhabirlerinin, mesai saatleri dışında da alanlarıyla ilgili gelişmeleri, sosyal medya ve WhatsApp grupları üzerinden yapılan paylaşımları takip etme sorumluluğu bulunduğu belirlenmiştir. Bizim araştırma döneminde, mesai saatleri dışında olağan dışı bir durum yaşanmazken, ajansın haber arşiv kayıtlarında polis muhabirlerinin mesai saatleri dışında da gerçekleştirdikleri haber üretimlerine rastlanmıştır. Polis muhabirleri, mesai saatleri dışında tüm haber ekipmanlarının bulunduğu çantasını ve polis telsizini yanında götürmekte, her an haber yazabilecek durumda bulunmaktadır.

3.2.1.2. AA'da adliye muhabirliği

Adliye Muhabirliği, AA Ankara Haberler Editörlüğünün en yoğun haber üretim alanlarından biridir. Editörlüğe bağlı olarak, Ankara Adliyesi, Etimesgut'taki Batı Adliyesi ve Sincan Ceza İnfaz Kurumu ile Yargıtay, Danıştay ve Anayasa Mahkemesi faaliyetleri için 1'i kadın 8 uzman adliye muhabiri görevlendirilmiştir. Adliye Muhabirliği alanında görev yapanların mesleki tecrübe düzeylerinin yüksek olması dikkati çekmektedir. 8 adliye muhabirinden 4'ünün mesleki deneyimi 15 ila 20 yıl arasında değişirken, 1 muhabirin 5-10 yıl, 3 muhabirin de 3 yıllık mesleki deneyimi bulunmaktadır.

Araştırmamız kapsamında, adliye muhabirleri ekibinin 1 günlük çalışmaları ele alınmıştır.

3.1.2.2.1. AA adliye muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar

Ankara Haberleri Editörlüğü kadrosunda görev yapan adliye muhabirlerinin görevi, yargı birimlerindeki adli işlemleri takip ederek, gazetecilik ve ajansın yayın ilkelerine göre haber değerine haiz olanları seçip haberini yazmaktır. Bu sorumlulukları kapsamında, adliye muhabirlerinin, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Adalet Bakanlığı, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı ve bağlı birimler düzeyinde yaşanan gelişmeleri takip ederek haber üretim faaliyetinde bulunmaktadır.

Esnek bir mesai sistemine göre görev yapan AA adliye muhabirlerinin çalışma saatleri, işin yoğunluğuna göre değişmektedir. Örneğin bir mahkemedeki duruşmayı takip eden muhabir, duruşma bitene kadar mesai yapmak durumundadır. Ancak ajans çalışanlarının sendikal hakları gereği, günlük 8 saatten fazla çalışan adliye muhabirlerine, yaptığı fazla mesainin karşılığında ya belirli bir ücret ya da bunun karşılığında izin verilmesi gerekir. Bizim araştırma yaptığımız dönemde, özellikle terör örgütü FETÖ ile ilgili soruşturma ve yargılama sürecinden kaynaklanan yoğunluk nedeniyle muhabirlerin düzenli çalışma saatleri olmadığı, belirtilen süreden daha fazla mesai yaptıkları görülmüştür. İş yoğunluğu nedeniyle alacak izinlerini kullanamayan adliye muhabirlerinin hemen hemen her birinin birikmiş alacak izni bulunmaktadır.

Adliye muhabirlerinin, günün hangi saatinde olursa olsun alanlarıyla ilgili herhangi bir gelişmeden haberdar olmak ve gerek görülmesi halinde haberini yazmak gibi sorumluluğu bulunduğundan, mesai saatleri dışında da haber kaynaklarını düzenli olarak kontrol etmeleri ve haber merkezi tarafından da her an bir iletişim kanalıyla ulaşılabilecek durumda olmaları beklenmektedir. Adliye muhabirleri, mesai yaptıkları saatlerin dışında WhatsApp guruplarını, alanlarıyla ilgili sosyal medya hesaplarını, bakanlık ve bağlı kuruluşlar ile yüksek yargı birimlerinin web sitelerini ve kişisel e-posta hesaplarını düzenli olarak takip edip haberdar olmak zorundadır.

Adliye muhabirlerinin, alanlarıyla ilgili gelişmeleri takip edebilmek için öncelikle başsavcı, Cumhuriyet savcıları, hakimler ve bağlı birimlerdeki yetkililerle ikili ilişkileri geliştirme, bu ilişkilerde karşı tarafın güvenini kazanması büyük önem

arz etmektedir. Adliye birimlerinde görev yapan yetkililerin, basın mensuplarıyla olan ilişkilerinde mesafeli olmayı tercih etmelerine bağlı olarak adliye muhabirlerinin bilgi edinme sürecinde zaman zaman aksama yaşandığı gözlemlenmiştir. Özellikle soruşturma ve yargılamanın devam ettiği davalarla ilgili bilgi edinme sürecinde, AA muhabirlerinin, adliyelerdeki yetkililerle yüz yüze iletişim kurduğu gözlemlenmiştir. Eski geleneksel habercilik yöntemleri ve araçlarının bir kısmının, alana özgü koşullara bağlı olarak hala devam ettirildiği adliye muhabirliği alanında, not defteri ve kalem hala önemli bilgi toplama ve kaydetme aracı olurken, bunun yanı sıra yeni iletişim teknolojilerinden de yararlandıkları belirlenmiştir.

Haber kaynaklarıyla ilişkilerinde yüz yüze iletişim kanalının yanı sıra yeni iletişim ortamlarını da kullanan AA adliye muhabirleri, Ankara'daki adli gelişmelere dair bilgi notu, basın açıklamalarını, Ankara'da görev yapan basın kuruluşlarının adliye alanından sorumlu habercilere hızlı bir şekilde aktarmak üzere Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından oluşturulmuş "Ankara Medya İletişim" adlı WhatsApp grubunun katılımcısı oldukları görülmüştür. Söz konusu WhatsApp sohbet grubunda, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının yürüttüğü soruşturmalar ve kamuoyuna yansıyan adli bir olayla ilgili yazılı açıklama, bilgi notu vb. mesajlar, Başsavcılık yetkilisi tarafından paylaşılmaktadır. Günün herhangi bir saatinde yapılabilen paylaşımlar, adliye muhabirleri tarafından önemli görülmekte ve bekletmeksizin haberleştirilmektedir. Bu sohbet grubunda, muhabirlere yönelik paylaşımlar yapılırken, haber kaynağı ile adliye muhabirleri arasında bir etkileşim söz konusu değildir. AA adliye muhabirlerinin, sohbet gurubunu sürekli takip etme ve paylaşım olması durumunda haberini yapma sorumluluğu bulunmaktadır.

AA adliye muhabirlerinin bazılarının dahil olduğu bir diğer WhatsApp grubu da Adalet Bakanlığı basın müşavirliğinin basına yönelik oluşturduğu gruptur. Başta Adalet Bakanının programları olmak üzere, bakanlığın ve bağlı birimlerin faaliyetlerine ilişkin çalışmalara dair duyuru, bilgi notu, basın bülteni gibi paylaşımların yer aldığı sohbet gurubu, adliye muhabirlerinin önemli haber enformasyonu edindiği iletişim kanallarından biridir.

AA adliye muhabirleri, bağılı oldukları haber merkezi tarafında ise Ankara Haberleri Editörlüğünün yönetiminde bulunan WhatsApp gruplarında da yer almaktadır. Editörlükte görevli tüm muhabirlerin dahil olduğu sohbet gruplarında yer alan adliye muhabirlerinin ayrıca kendi aralarında organize olmak için oluşturdukları “Adliye” adlı sohbet gurubu kullanmaktadır.

Çizelge 3. 4. AA adliye muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları

AA Adliye Muhabirlerinin Takip Etmekle Sorumlu Olduğu WhatsApp Grupları	Adalet Bakanlığı
	Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı
	AA Ankara Haberleri Editörlüğü
	AA Ankara Haberleri Editörlüğü Adliye Muhabirleri

Teknolojik donanımları açısından ele aldığımızda adliye muhabirlerinin, her ne kadar diğer alan muhabirlerinin sahip olduğu aynı teknik malzemeye sahip olsa da özellikle haber üretim sürecinin bilgi toplama aşamasında, bunları zaman zaman sınırlı kullanabildikleri görülmüştür. Ajans tarafından tahsis edilen MacBook Air dizüstü bilgisayar, Apple iPhone 7 Plus cep telefonu, mobil 4.5 G internet paketi, kendilerinin veya kurumun tedarik ettiği çeşitli markalarda ses kayıt cihazı, bazı durumlarda da yoğun olarak not defteri ve kalem kullanan adliye muhabirleri, haberlerini ajansın HAS v2 yazılım programı üzerinden yazıp ilgili editörlüğe sunmaktadır.

3.2.1.2.2. AA adliye muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci

Araştırmamız kapsamında, 12 Ocak 2019 ve 16 Ocak 2019 tarihlerinde, AA adliye muhabirlerinin haber üretim süreci takip edilmiştir. Sıhhiye'deki Ankara Adliye binasında AA'ya tahsisli ofiste görev yapan adliye muhabirleri, diğer alan muhabirlerinin yaptığı gibi günün basılı gazeteleri, Ankara Haberler Editörlüğü WhatsApp grubu, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı yetkililerince yönetilen “Ankara Medya İletişim” adlı WhatsApp grubu, alanlarıyla ilgili sosyal medya hesapları, web sitelerini ve daha önce önemli davaların gün ve saatlerinin not edildiği defterdeki görevlendirmeleri kontrol ederek çalışmalarına başlamaktadır. Daha sonra, adliye

binasındaki mahkeme salonlarının kapısında liste halinde asılan dava ve yargılananların isim listesini inceleyerek, önemli davaların duruşma saatleri ve yargılanan önemli şahısların isimlerini not ederek, çalışma planını düzenlemektedir.

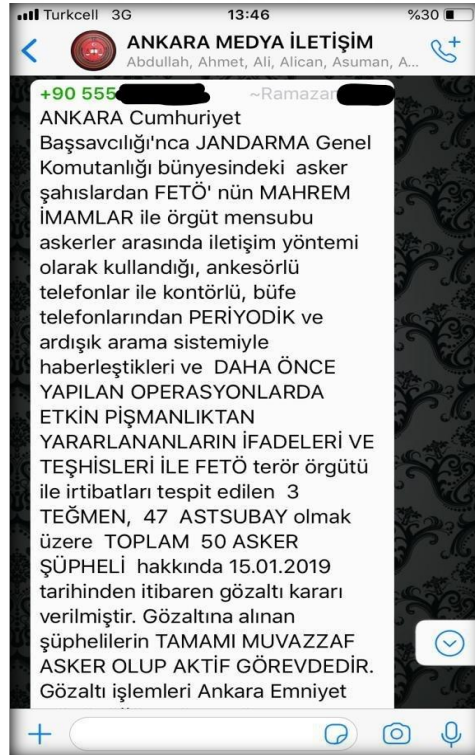
AA'da, adliye muhabirlerinin haber organizasyonunda, yeni mobil iletişim teknolojilerinden yararlanılmasının yanı sıra hala eski geleneksel yöntemlerin kullanımının da devam ettiği görülmüştür. Özellikle haber kaynaklarıyla olan ilişkilerde, haber toplama sürecinde, yeni iletişim teknolojilerinden sınırlı düzeyde yararlanılmaktadır. Bunun temel nedeni, adliye muhabirlerinin çalışma alanıyla ilgilidir. Adli ve yargılama faaliyetlerinde gizliliğe önem verilmesi, yargıçların basınla olan mesafeli ilişkileri, adliye muhabirlerini geçmiş dönemlerdeki gazeteciler gibi çoğunlukla yüz yüze iletişim kanalını kullanmak durumunda bırakmaktadır. Haber kaynakları olarak adli birimlerin yetkililerinin tercihinin sonucu olarak yüz yüze iletişim kanalını kullanan adliye muhabirleri, diğer taraftan haber merkezi ile olan ilişkilerini ise yeni iletişim teknolojileri ortamında yürütmektedir. Bu durum, haber üretim sürecinde, adliye muhabirleri açısından, medya kuruluşlarının bir an önce haberi yayınlamak için uyguladığı hız baskısı nedeniyle sıkıntı oluşturmaktadır. AA Ankara Haberleri Editörlüğü, bu sıkıntıyı aşmak amacıyla adliye alanında görev yapan personel sayısını artırmıştır. Birkaç yıl öncesine kadar, 4 adliye muhabirinin yaptığı iş, bugün AA'da 8 kişi tarafından yürütülmektedir.

Araştırmamızın ilgili bölümünün yapıldığı gün, adliye muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grubunda, saat 09.00'da, Başsavcıvekili tarafından FETÖ ile iltisaklı olduğu gerekçesiyle Ankara ve İstanbul'da 9 kişi hakkında gözaltı kararı verildiğine dair bilgi notu paylaşıldığı görülmüştür. Muhabirlerden biri, ajans tarafından tahsis edilen diz üstü bilgisayarında da yer alan WhatsApp uygulamasından, söz konusu bilgilendirme notunu kopyalayarak, haber yazılım sistemi HAS v2'ye aktardıktan sonra AA'nın yayın ilkelerine göre düzenleyip, haberini Ankara Haberleri Editörlüğü masasına sunmuştur. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının “Ankara Medya İletişim” adlı WhatsApp grubunda 15 Ocak 2019 tarihinde, FETÖ soruşturması kapsamında Jandarma Genel Komutanlığı personeli 50 kişi hakkında gözaltı kararı verildiğine dair bir paylaşım da AA adliye muhabiri tarafından aynı yöntemle

haberleştirilerek yayınlanmıştır. AA haber akış sistemi HAS v2’de yayınlanan söz konusu haber metni, Ek-2.’de sunulmuştur.

Çizelge 3. 5. AA Adliye muhabirinin örnek haber çalışması

Haberin konusu	FETÖ üyelerine yönelik savcılık soruşturması
Haberin kaynağı	Cumhuriyet Başsavcılığı
Haber kaynağından istihbarat alınma yöntemi	WhatsApp uygulaması adliye muhabirleri sohbet gurubu
Operasyonla ilgili haber toplama yöntemi	İkincil kaynak kullanma (Bilgi notu)
Haber toplamada kullanılan cihazlar	Akıllı cep telefonu
Haberin kurgu tekniği	Ters piramit
Haberin görselleri	Görsel bulunmamaktadır
Haber metnini düzenleme ve iletim yöntemi	4.5G bağlantılı dizüstü bilgisayardan AA kurumsal haber yazılım sistemi HAS v2 yazılımı üzerinden metin düzenleme ve aynı sistem üzerinden AA yayın merkezine anlık sunum

Resim 3. 3. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı adliye muhabirleri WhatsApp grubu

Genellikle henüz soruşturma aşamasında olan bu tür gelişmelerle ilgili bilgilendirmeler, WhatsApp üzerinden paylaşılmaktadır. Araştırma süresince, haber kaynakları olan hakim ve savcılar da ziyaret ederek yüz yüze görüşmelerde bulundukları öğrenilen AA adliye muhabirinin, bu görüşmelerin birinde, terör örgütü FETÖ ile ilgili ana çatı davasının gerekçeli kararına ulaşmış, uzun bir metin halinde olan kararın haberinin yazılması işi, bir muhabirin kısa sürede yazması mümkün olmadığından kıdemli adliye muhabirinin yönlendirmesiyle 3 muhabir arasında paylaştırılmıştır. 3 adliye muhabiri, FETÖ Çatı Davası gerekçeli kararını, dizüstü bilgisayarda, 1 saat süren çalışmanın sonucunda haberleştirebilmiş, daha sonra kıdemli muhabir haber merkezine söz konusu haberi sunduklarının bilgisini, WhatsApp üzerinden iletmiştir.

Adliye muhabirleri, adli soruşturmaları genellikle WhatsApp'tan ya da hakim ve savcılarla yüz yüze görüşerek takip ederken, dava aşamasında olanların duruşmalarını ise bizzat yerinde izlemektedir. Basına açık duruşmalarda, davanın önem derecesine göre, görevlendirilen adliye muhabiri sayısı değişmektedir. Kamuoyunun yakından takip ettiği ve önemli kişilerin yargılandığı davanın duruşmasını haberleştirmek üzere görevlendirilen muhabir sayısı daha fazla olabilmektedir. Muhabirler, önemli davalarda, duruşmaları kısa aralıklarla dönüşümlü olarak izleyip haberlerini yazmaktadır. Bir muhabir de sadece son dakika gelişmelerini flaş haber olarak yazmak için görev almaktadır.

Araştırmamız kapsamında, 12 Ocak 2019 günü, Fetullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) 15 Temmuz darbe girişimi sırasında Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı'ndaki eylemlere ilişkin 521 sanıklı davanın duruşmasının haberleştirilme süreci takip edilmiştir. Daha önce tarihi bilinen ve AA'nın gündeminde takip edilecek davalar arasında kaydedilen Muhafız Alayı Davası için, bu davanın önceki duruşmalarını da takip etmiş AA adliye muhabirlerinden 1'i kıdemli 2 kişi görevlendirilmiştir. Sabah 10.00'da başlayan, gece saat 00.00'a kadar süren davanın duruşması için görevlendirmede, her bir muhabir için 20-30 dakikalık bölümler öngörülmüş, buna göre sırayla muhabirlerin duruşmayı izlemesi planlanmıştı. Ancak duruşmada haber değeri görülen çok önemli bir gelişme olmadığından, duruşmayı sadece 1 muhabir izlemiştir. Duruşma esnasında, görüntü ve ses kaydının yapılmasına izin verilmemiş,

bilgisayar kullanılmasına müsaade edilmiştir. Ara karara yönelik savcının mütalaasının ardından, sanıkların ve sanık avukatlarının taleplerinin alındığı duruşmayla ilgili, sadece 1 haber yazılmıştır. Normalde yapılması gereken günlük 8 saatlik mesaiden 6 saat daha fazla çalışarak günü bitiren adliye muhabirleri, bulundukları bölgeden haberi yazdıktan sonra ajansın ulaştırma biriminin tahsis ettiği araçla evlerine bırakılmıştır.

Yakın geçmişe kadar mahkeme salonlarına bilgisayar ve telefon gibi cihazların sokulması yasaklıyken, 2017 yılının sonundan bu yana mahkeme başkanının onay vermesi halinde bu tür cihazların kullanılabildiği belirlenmiştir. Daha önce sadece not defteri ve kalem kullanmak zorunda kalan adliye muhabirleri, duruşmaları izlerken artık dizüstü bilgisayar, internet ve cep telefonu da kullanabilmektedir. Dolayısıyla adliye muhabirleri, duruşma salonlarından anlık gelişmeleri flaş haber olarak aktarma imkanına sahiptir. Ancak, duruşma salonlarında görüntü ve ses kaydı yapılmasına hala izin verilmemektedir.

3.2.1.3. AA'da sağlık muhabirliği

AA'nın Ankara'daki sağlık muhabirleri, Ankara Haberler Editörlüğü kadrosunda görev yapmaktadır. Sağlık alanında uzmanlaşmış ve meslekte 20 yıla yakın deneyime sahip 2 kadın muhabir görevlendirilmiştir. Sağlık muhabirliği, AA'da en fazla özel haber üretilen alanlardan biridir. AA arşiv kayıtlarında, bir sağlık muhabirinin, rutin haberlerin dışında, aylık ortalama 15 özel haberi bulunmaktadır.

Sağlık alanında görev yapan muhabirler, Ankara Haberleri Editörü tarafından belirlenmiştir. Alan muhabirlerini belirleme sürecinde, editörün üzerinde bulunan Türkiye Haberleri Yayın Yönetmeni ve Genel Yayın Yönetmeninin etkisi bulunsa da genellikle bu tür çalışmalarda daha çok editöre inisiyatif tanınmaktadır. Editör, sağlık muhabirini seçerken, dikkate aldığı esas faktör ise muhabirlerin sağlık alanıyla ilgili bilgi donanımıdır. Sağlık alanında yaşanan bilimsel bir gelişmenin çok hızlı bir şekilde kavranıp haberleştirilmesi için bu alana hakim olan muhabirler tercih edilmektedir. Bu prensip gereği, AA'da sağlık alanında uzun yıllardır aynı isimlerin görev yaptığı belirlenmiştir.

3.2.1.3.1. AA sağlık muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar

AA sağlık muhabirleri, Ankara Haberler Editörlüğünün haber üretim organizasyonu kapsamında çalışmalarını yürütmektedir. Sağlık muhabirlerinin görevi, başta Sağlık Bakanının programları olmak üzere Bakanlık ve bağlı kurumlar ile ildeki devlet ve üniversite hastanelerinin çalışmalarını ve sağlık alanında haber değeri taşıyan gelişmeleri, ajansın yayın ilkelerine göre haberleştirmektedir.

Sağlık muhabirleri, kendi alanlarında, rutin programları takip etmenin yanı sıra sağlık alanında özel haber üretme sorumluluğu da bulunmaktadır. Zaman zaman diğer alan muhabirleriyle işbirliği halinde haber üretim çalışmaları da yapmaktadırlar. Polis muhabirlerinin çalışma alanına giren bir patlama, saldırı veya kaza gibi olaylarda da görev alabilirken, ölen ya da yaralananların sayısını, yaralıların sağlık durumlarındaki gelişmeleri takip edip haberleştirmek, sağlık muhabirlerinin görevi olarak kabul edilmektedir. Bunun yanı sıra, sağlık muhabirlerine, yoğunluğun yaşandığı diğer muhabirlik alanlarına destek sunmaları için görev verilebilmektedir.

Esnek bir mesai sistemine göre görev yapan sağlık muhabirlerinin, çalışma saatleri, işin yoğunluğuna göre değişmektedir. Örneğin Sağlık Bakanının bir programını takip eden muhabir, programı tamamlanana kadar mesai yapmak durumundadır. Çalıştığı fazla mesainin karşılığında, ya izin kullanmak ya da fazla mesai ücreti alma hakkı bulunmaktadır.

Sağlık muhabirleri, 24 saat kendi alanlarında yaşanan gelişmeleri takip etme sorumlulukları gereği, haber kaynaklarıyla sürekli iletişim halinde olmaları ve haber niteliği taşıyan bilgi edinmeleri durumunda bunun haberini yapmaları gerekir. Bu nedenle, mesai saatleri dışında da haber yazma durumları olabilen sağlık muhabirlerinin, haber merkezi ile her an irtibat sağlanabilecek durumda olmaları beklenmektedir.

Sağlık muhabirleri, haber kaynakları ve haber merkezi ile iletişimini daha çok WhatsApp uygulaması üzerinden gerçekleştirmektedir. Muhabirler, Bakanlık basın sorumlusu tarafından yönetilen “Ankara Sağlık Muhabirleri” adlı WhatsApp grubu, Ankara Valiliği ile bağlı oldukları haber merkezinin “Ankara Haberleri Editörlüğu”

WhatsApp grubundaki mesaj trafiğini takip etme sorumlulukları bulunmaktadır. Kendi alanlarıyla ilgili haber değerine haiz gelişmeleri de saat kaç olursa olsun sorumlu oldukları birimin yöneticileriyle paylaşmak ve gerek görülmesi halinde nerede bulunursa bulunsun haberini yazmak durumundadırlar.

Çizelge 3. 6. AA sağlık muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp sohbet grupları

AA Sağlık Muhabirlerinin Takip Etmekle Sorumlu Olduğu WhatsApp Grupları	Ankara Sağlık Muhabirleri
	Ankara Valiliği
	AA Ankara Haberleri Editörlüğü

Sağlık Bakanlığı ile sağlık muhabirleri arasındaki ilişkiler çoğunlukla WhatsApp üzerinden yürütülmektedir. Basın müşaviri, Sağlık Bakanlığı Basın Müşavirliği tarafından sağlık muhabirlerine yönelik 2015 yılında kurulan ve bakanlık yetkilileriyle birlikte 68 kişinin yer aldığı WhatsApp grubu üzerinden, bakanın günlük programı, basın açıklamaları ve bilgilendirme notlarını paylaşmakta, muhabirlerin habere dair taleplerini yanıtlamaktadır. Bakanlığın ve bağlı birimlerin çalışma alanlarıyla ilgili haber değeri taşıyan tüm bilgi, Basın müşaviri aracılığıyla muhabirlere aktarılmaktadır. Bu nedenle basın müşaviri, sağlık alanıyla ilgili haber niteliğine haiz her gelişmede, sağlık muhabirlerinin hemen hemen ilk temasa geçtiği yetkilidir. Muhabirler, basın müşavirine, habere dair her türlü soruyu WhatsApp üzerinden sorup yanıtını kısa sürede almaktadır. Ancak, Sağlık Bakanı tarafından onaylanması gerektiği düşünülen soruların yanıtları gecikmeli olarak verilebilmektedir.

Sağlık Bakanlığı Basın Müşavirliğinin sağlık muhabirlerine yönelik WhatsApp grubundan, araştırmamızın yapıldığı 11 Ocak-18 Ocak 2019 tarihlerinde, haber olarak değerlendirilebilecek bir paylaşım yapılmamış, ancak söz konusu grubun arşiv bilgileri ele alındığında, 2019'un Ocak ayının ilk iki haftasında, toplam 10 yazılı mesaj görülmüş, bunlardan 6'sının bakanlık yetkililerince paylaşıldığı tespit edilmiştir. Diğer 4 mesajın ise muhabirlerin, bakanlık yetkililerine yönelik basın bültenleriyle ilgili yönelttikleri sorulardan oluşmaktadır. Mesaj trafiğinde, sağlık muhabirlerinin sorularına haber kaynağı Bakanlık yetkililerinin 1 dakika içerisinde yanıt verdikleri gözlemlenmiştir.

Sağlık muhabirleri, üniversitelerin tıp fakülteleri ve sağlığa dair araştırma merkezleri gibi alanla ilişkili haber kaynaklarıyla ilişkileri ise WhatsApp'ın yanı sıra yüz yüze iletişim kanalını da kullanarak yürütmektedir. Diğer muhabirlik alanlarında olduğu gibi sağlık alanında özellikle haber kaynağı konumunda bulunan kamu kurumu yetkilileri ile muhabir arasında güvene dayalı ilişkiler önem arz etmektedir. Bu nedenle AA sağlık muhabirleri, gerek görülmesi halinde bir haber kaynağı ile yüz yüze iletişime geçebilmektedir.

Sağlık muhabirlerinin, genel olarak teknolojinin tüm imkanlarından yararlanabildiklerini söyleyebiliriz. Ajans tarafından tahsis edilen MacBook Pro dizüstü bilgisayar, Apple iPhone 7 Plus cep telefonu, internet bağlantısı, kurumun veya kendilerinin tedarik ettiği çeşitli markalarda ses kayıt cihazı kullanmaktadırlar. Haberlerin yazım işlemini için de diğer alan muhabirleri gibi ajansın HAS v2 yazılım programını kullanmaktadır.

3.2.1.3.2. AA sağlık muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci

Araştırmamız kapsamında, 14 Ocak 2019 günü, AA sağlık muhabirlerinin haber üretim süreci birebir takip edilmiştir. Sabah 09.00'da, Genel Müdürlük binasında bulunan Ankara Haberleri Editörlüğüne gelen sağlık muhabirleri, çalışmalarına, günün basılı gazeteleri, başta Ankara Haberleri Editörlüğü WhatsApp grubu ile Sağlık Bakanlığı Basın Müşavirinin kurduğu WhatsApp gurubundaki son paylaşımları, alanlarıyla ilgili ilgili web siteleri ve sosyal medya hesaplarını kontrol ederek başlamaktadır. Daha sonra, haber organizasyonunun en önemli aşamalarından, Ankara Haberleri Editörü başkanlığında düzenlenen gündem toplantısına katılan sağlık muhabirleri, editör ve yardımcıları ile birlikte şekillendirdikleri çalışma planına göre, haber üretimi yapmaktadır.

Gündemde takip edilecekler arasında, Sağlık Bakanının programlarına öncelik tanınmaktadır. Bakanın resmi ziyaretleri, katıldığı bir açılış, tören veya bir basın toplantısı gibi programların tamamını takip edip haberleştiren muhabirler, bakanın programının ve alanlarıyla ilgili olağanüstü bir gelişmenin olmadığı durumlarda, genellikle ofiste, WhatsApp üzerinden haber kaynaklarından gelen bilgi notundan ya

da alanlarıyla ilgili web sitelerinden edindikleri veriden haber üretimi yapmaktadırlar. Özel haberler de üreten sağlık muhabirleri, bazı haberlerin görsellerine gerek duyulması halinde, fotomuhabiri ve kameraman ile birlikte koordinasyon sağlayıp ekip halinde çalışma yapmaktadır.

Sağlık muhabirlerinin, alanlarıyla ilgili gelişmeleri takip etmek üzere yararlandıkları en önemli haber kaynağı Sağlık Bakanlığı basın müşaviri ve danışmalarıdır. Bunun yanı sıra, bakanlığa bağlı kurumların genel müdürleri, üniversite hastanelerinin başhekimleri ve basın müşavirleri, tıp fakültelerinde görev yapan öğretim üyeleri ile söz konusu kurumların web siteleri ve sosyal medya hesapları da sağlık muhabirlerinin haber kaynakları arasında yer almaktadır.

Araştırmamız kapsamında, sağlık muhabirlerinden birinin haber üretim süreci birebir gözlemlenmiştir. Araştırmamızın ilgili kısmının yapıldığı gün, AA sağlık muhabiri takip edilmesi gereken rutin bir program olmadığından, özel haber çalışması yapmıştır. Bu çalışmada muhabir, söz konusu dönemde yaşanan grip salgınının geçmiş yıllara göre daha yaygın olduğuna dair iddialarla ilgili yetkililerden alınacak bir açıklamanın haber değeri olacağı düşüncesiyle, Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü yetkilileriyle telefonda görüşmeler yaptı. Daha sonra, bu kurumdaki bir yetkili, muhabire, bilgi notu şeklinde bir açıklamayı WhatsApp üzerinden özel mesaj olarak sundu. Muhabir, bilgisayarındaki WhatsApp uygulamasından kopyaladığı bilgi notunu, haber yazılım sistemi HAS v2'de düzenleyerek, Ankara Haberler Editörlüğü masası özel haberler kutusuna gönderdi. Yaklaşık, 30 dakika süren bir çalışma sonucunda üretilen özel haber için muhabir, sadece internet bağlantısı olan bilgisayar kullandı. AA haber sisteminde yayımlanan haberin metni, Ek-3.'te sunulmuştur.

Çizelge 3. 7. AA sağlık muhabirinin örnek haber çalışması

Haberin konusu	Grip salgını iddiaları
Haberin kaynağı	Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü
Haber toplama yöntemi	İkincil kaynak kullanma (Halk Sağlığı Genel Müdürlüğünce hazırlanan bilgi notu)
Haber toplamada kullanılan araçlar	Akıllı cep telefonu, WIFI, WhatsApp uygulaması
Haberin kurgu tekniği	Ters piramit
Haberin görselleri	Yok
Haber metnini düzenleme ve iletim yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayardan, AA kurumsal haber yazılım sistemi HAS v2 üzerinden metin düzenleme ve aynı sistem üzerinden AA yayın merkezine sunum

Sağlık muhabirlerinin özel haber çalışmalarında, rutin veya anlık gelişmelere dair haberlerin yazımında olduğu gibi çalışmalarını bir an önce tamamlama telaşı içinde olmadıkları, daha rahat çalıştıkları gözlemlenmiştir.

3.2.1.4. AA'da Kültür Sanat Muhabirliği

AA'nın, Ankara'daki kültür sanat muhabirleri, Ankara Haberler Editörlüğü kadrosunda görev yapmaktadır. Kültür sanat muhabirleri, daha önceki dönemlerde farklı alanlarda da görev almış deneyimli kişilerden oluşmaktadır. Kültür sanat alanında, 1'i 20 yıla yakın gazetecilik deneyimine sahip, diğeri 5 yıllık kıdemi bulunan 2 muhabir bulunmaktadır. Kültür sanat muhabirleri, edebi yönü güçlü olduğu düşünülen gazeteciler arasından seçilmektedir.

3.2.1.4.1. AA kültür sanat muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar

AA kültür sanat muhabirleri, Ankara Haberleri Editörü yönetiminde haber üretim çalışmalarını yapmaktadır. Kültür sanat muhabirleri, başta Kültür ve Turizm Bakanlığı olmak üzere, bakanlığa bağlı birimler olan Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, Sinema Genel

Müdürlüğü, Telif Hakları Genel Müdürlüğü, Yunus Emre Enstitüsü, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü, Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Yazma Eserler Kurumu Başkanlığının çalışmaları ile özel kuruluşların kültür ve sanat alanındaki etkinliklerinden haber değerine haiz olanları takip edip, haberleştirmekten sorumludur.

Diğer ajans personeliyle aynı sendikal haklara sahip olan kültür sanat muhabirlerinin, haftada 40 saat çalışma sorumluluğu bulunmaktadır. İşin yoğunluğuna göre çalışma saatleri değişebilen kültür sanat muhabirleri, ayın belirli günlerinde de akşam mesaisi yapmaktadır. Öncelikli olarak Kültür ve Turizm Bakanının programları ile bakanlık birimlerinin rutin faaliyetlerini takip etmesi beklenen kültür sanat muhabirlerinin, aynı zamanda yine kendi alanlarıyla ilgili özel haber üretme görevleri de bulunmaktadır. Kültür sanat muhabirlerinden, üzerinde çalıştıkları bir haber olmadığı durumlarda da diğer muhabirlik alanlarına destek vermeleri istenebilmektedir.

Kendi alanlarıyla ilgili gelişmeleri 24 saat takip etme sorumlulukları bulunan kültür sanat muhabirleri, bu nedenle haber kaynaklarıyla sürekli iletişim halinde olmak ve haber değerine haiz herhangi bir bilgi elde etmeleri halinde bunun haberini yapmak durumundadır. Buna bağlı olarak, kültür sanat muhabirlerinin mesai saatleri dışında da haber yazma durumları olabilmektedir. Diğer alan muhabirleri gibi kültür sanat muhabirlerinin de haber merkezi tarafından her an ulaşılabilecek durumda olmaları gerekmektedir.

AA kültür sanat muhabirleri, alanlarıyla ilgili gelişmelere dair bilgi edinmek ve haberini yapmak üzere, haber kaynaklarıyla ile ilişkilerinin önemli bir kısmını mobil iletişim ortamlarında yürütmektedir. Başta, Kültür ve Turizm Bakanlığı olmak üzere, bakanlığa bağlı birimlerin faaliyetlerinin medyada haber olarak yer alması için Ankara'daki basın kuruluşlarından kültür sanat alanından sorumlu habercilere yönelik kurulmuş WhatsApp sohbet gurubu bulunmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı Basın Müşaviri tarafından kurulan ve AA'dan da 2 kültür sanat muhabirinin katılımcı olduğu "Kültür Bakanlığı-Ankara" adlı whatsapp sohbet grubu mesaj trafiği, düzenli olarak

takip edilmektedir. Kültür ve Turizm Bakanının günlük programı, yazılı açıklamaları, basın bülteni, bilgi notu ve ilgili görsellerin paylaşımının yapıldığı “Kültür Bakanlığı-Ankara” WhatsApp grubu, AA kültür sanat muhabirlerinin habere erişimde kullandıkları önemli iletişim ortamıdır. AA kültür sanat muhabirleri, haber kaynaklarından Ankara Valiliği Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğünün kurduğu WhatsApp grubunda da yer almaktadır. Bu sohbet grubunda, kültür sanat alanına dair paylaşım olması halinde haberini yazmak durumundadırlar. AA kültür sanat muhabirlerinin dahil olduğu ve mesaj trafiğini kesintisi olarak takip etmekle sorumlu olduğu bir diğer önemli whatsapp grubu ise bağlı oldukları haber merkezi olan AA Ankara Haberleri Editörlüğünün “Ankara Haberleri” adlı WhatsApp grubudur. Ankara Haberleri sohbet grubu, editörlüğün haber organizasyonu amacıyla kullanılmaktadır. Günlük görevlendirmeler, anlık gelişmelerle ilgili bilgilendirme ve iş bölümüne dair paylaşımların yapıldığı bu sohbet grubu, kültür sanat muhabirlerinin haber merkezi ile ilişkilerin önemli kısmının yürütüldüğü mobil iletişim ortamıdır.

Çizelge 3. 8. AA kültür sanat muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp sohbet grupları

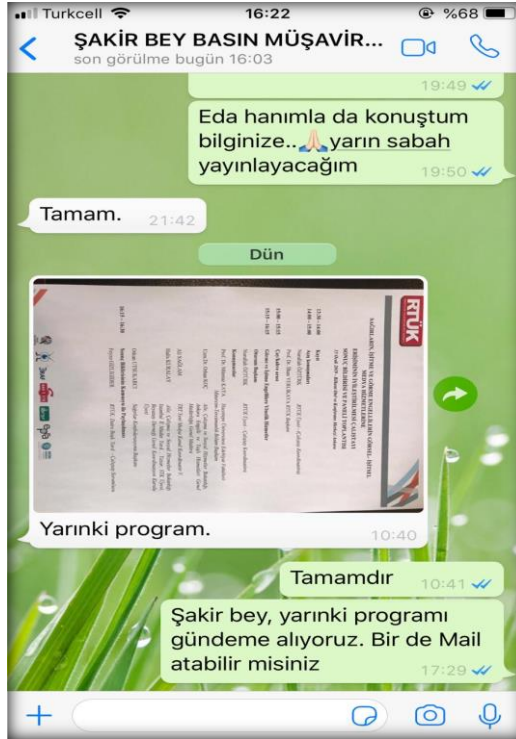
AA Kültür Sanat Muhabirlerinin Takip Etmekle Sorumlu Olduğu WhatsApp Grupları	Kültür Bakanlığı-Ankara
	Ankara Valiliği
	AA Ankara Haberleri Editörlüğü

Kültür sanat muhabirleri, sorumlulukları gereği yaptıkları haber çalışmalarında ajans tarafından tahsis edilen MacBook Air dizüstü bilgisayar, Apple iPhone 7 Plus cep telefonu, internet paketi, kurumun veya kendilerinin temin ettiği çeşitli markalarda ses kayıt cihazı kullanmaktadırlar. Bu teknolojik cihazları en etkin şekilde değerlendirme becerisine sahip olması beklenen kültür sanat muhabirleri, haber toplama, haber kaynakları ve haber merkezi ile iletişim için de çoğunlukla bilgisayar ve akıllı telefonlarında yer alan WhatsApp uygulamasını kullanmaktadırlar. Haber yazma ve sunma işlemlerini ise AA'ya ait HAS v2 yazılım programı üzerinden yapmaktadırlar.

3.2.1.4.2. AA kültür sanat muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci

AA kültür sanat muhabirlerinin, haber organizasyonu ve üretim sürecinde, mobil iletişim teknolojilerinin önemli bir rolü bulunmaktadır. Haber organizasyonu neredeyse tamamen mobil iletişim ortamında gerçekleştirilmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı basın müşaviri tarafından kurulan “Kültür Bakanlığı-Ankara” WhatsApp grubu ile bağlı oldukları haber merkezi Ankara Haberleri Editörlüğünün “Ankara Haberleri” WhatsApp gruplarında yer alan kültür sanat muhabirleri, haber toplama sürecinde haber kaynakları ve haber merkezi ile iletişimi bu bu gruplar üzerinden sağlamaktadır. Günlük çalışma programında takip edilecek programların yeri, tarihi ve saati yani hangi muhabirin hangi programı takip edeceğinin belirtildiği günlük çalışma programı, editör veya yardımcılarının haber operasyonlarındaki direktifleri, Kültür ve Turizm Bakanın programı, yazılı açıklamaları, bakanlığın basın bültenleri, bilgi notları ve bunlara ilişkin kültür sanat muhabirleri ile haber kaynakları ve haber merkezi yetkilileri arasındaki her türlü soru ve cevaplar, büyük çoğunlukla WhatsApp grupları üzerinden paylaşılmaktadır.

Araştırmamızın ilgili kısmının yapıldığı 15 Ocak 2019 günü, bir kültür sanat muhabirinin haber üretim süreci ele alınmıştır. Kültür sanat muhabirinin, WhatsApp üzerinden, 14 Ocak 2019 günü, RTÜK Başkanı İlhan Yerlikaya’nın Ankara’da katılacağı bir çalıştay programıyla ilgili duyuruya dair RTÜK Basın Müşavirinden özel mesaj aldığı, bu mesajı daha sonra bağlı olduğu editörlüğün e-posta adresine ilettiği öğrenilmiştir.

Resim 3. 4. AA kültür sanat muhabirliğinde WhatsApp kullanımı

Sabah diğer muhabirler gibi saat 09.00'da ofiste işbaşı yaparak, alanıyla ilgili gelişmeleri WhatsApp grupları, web sayfaları ve sosyal medya platformları ile basılı gazeteleri kontrol ederek çalışmalarına başlayan kültür sanat muhabirinin, Ankara Haberleri WhatsApp grubu, ajansın haber yazılım programı HAS v2'de Ankara Haberleri Gündem kutusunda ve ayrıca gündemin not edildiği kağıt baskı defterde yazılı, gün içerisinde takip edilecek programlardan birinin haberini yapmak üzere görevlendirildiği görülmüştür. Ankara Haberleri Editörlüğü WhatsApp grubunda, “15 Ocak 2019 Salı Ankara Haberleri Editörlüğü Görevlendirme” başlığı altında yapılan paylaşımda, kültür sanat muhabirinin takip edeceği program ile ilgili bölüm, şu şekilde yer almaktadır;

“RTÜK Başkanı İlhan Yerlikaya, Bilkent Otel'de düzenlenecek "Sağırların, İşitme ve Görme Engellilerin Görsel İşitsel Medya Hizmetlerine Erişiminin İyileştirilmesi Çalıştayı"na katılacak. (Ankara/14.00) (Fotoğraflı-Görüntülü) (YASEMİN)”

Yukarıda verilen görevlendirme notunda, kültür sanat muhabirinin takip edeceği programın ne olduğu, programın ne zaman ve nerede düzenleneceği, programı hangi muhabirin takip edip haberleştireceği, programın haberinin fotoğraflı veya

görüntülü yapıp yapılmayacağına dair bilgi yer almaktadır. Görevlendirmeye uygun bir şekilde çalışma planını yapan kültür sanat muhabiri, aynı binada yer alan Fotoğraf Haberleri Editörlüğü ile Görüntülü Haberler Editörlüğü yetkilileriyle yüz yüze görüşmüş, söz konusu program için görevlendirildiğini öğrendiği fotomuhabiri ve kameraman ile ajansın ulaştırma biriminin tahsis ettiği bir araçla programın düzenlendiği Bilkent Otel'e geçerek, basın için ayrılan bölümde yerini almıştır.

Çalıştay kapsamında yapılan konuşmaları, yanında bulundurduğu ses kayıt cihazı ile kaydeden ve diz üstü bilgisayarında da konuşmalardan önemli bölümleri not eden kültür sanat muhabiri, RTÜK Başkanı İlhan Yerlikaya'nın konuşmasını tamamlamasının ardından, ofise geçerek haberini düzenlemiştir. Muhabir, bilgisayarında tuttuğu notlardan da yararlanarak ve ses kayıt cihazındaki konuşmaların kaydının çözümlemesini yaparak 1 saatlik sürede, haberin metnini düzenleyip, AA haber yazılım programı HAS v2'de Ankara Haberleri masasına sunmuştur. Ankara Haberleri Editörlüğünden bir redaktör tarafından gerekli tashih yapılarak, Haber Yayın Yönetmenliğine, yayıncı editörlerin sorumluluğunda bulunan yayın masasına aktarılmıştır. Yayıncı editör de gerekli kontrolleri yaptıktan sonra, söz konusu çalıştay programının haber metnini yayınlamıştır. Tüm bu işlemler, yaklaşık 3 saatlik bir sürede gerçekleştirilmiştir. AA haber sisteminde yayınlanan haber metni Ek-4'te sunulmuştur.

Çizelge 3. 9. AA kültür sanat muhabirinin örnek haber çalışması

Haberin konusu	"Sağırların, İşitme ve Görme Engellilerin Görsel İşitsel Medya Hizmetlerine Erişiminin İyileştirilmesi" konulu çalıştay
Haberin kaynağı	RTÜK Basın Müşaviri
Haber toplama yöntemi	Yerinden Haber Toplama
Haber toplamada kullanılan araçlar	Akıllı cep telefonu, dizüstü bilgisayar, internet, WhatsApp uygulaması
Haberin kurgu tekniği	Ters piramit
Haberin görselleri	Fotoğraf, video
Haber metnini düzenleme ve iletim yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayardan, AA kurumsal haber yazılım sistemi HAS v2 üzerinden metin düzenleme ve aynı sistemden AA yayın merkezine anlık sunum

Kültür sanat muhabirleri, haber üretiminde, yukarıda yer verilen rutin programların dışında, haber kaynakları tarafından WhatsApp grubu üzerinden gönderilen basın bültenleri, bilgi notu veya yazılı açıklamaları ile bakanlığın, bağlı kuruluşların web siteleri ile bakanın sosyal medya hesaplarında yer alan verileri de kullanmaktadır.

Araştırmamızın yapıldığı dönemde, internet üzerinden yayımlanan verilerden yararlanılarak yapılan 1 haber çalışması da ele alınmıştır. Kültür sanat muhabiri, alanıyla ilgili internet sitelerini tararken, RTÜK tarafından kurumsal web sitesi üzerinden "Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması-2018" dosyasının yer aldığını yayımlandığını fark etti. Dosyayı bilgisayarına indirerek, detaylı incelemesini yapan muhabir, daha sonra haber değeri taşıyan bölümlerdeki verileri kullanarak haberini düzenledi. Yaklaşık 2 saat süren çalışmanın ardından hazırlanan “RTÜK kuşak programlarını mercek altına aldı” başlıklı haber, özel haber olarak ajansın abonelerine sunulduğu HAS v2 sisteminde yayınlandı.

Kültür sanat muhabirleri, diğer muhabirlik alanlarında da zaman zaman haber üretimi yapmaktadır. Özellikle diğer alanlarla ilgili basın bültenleri, yazılı açıklamalar, bilgi notları ile Cumhurbaşkanı gibi önemli isimlerin televizyonlarda canlı yayımlanan konuşmalarının haberleştirilmesine de destek vermektedirler. Araştırmamızın yapıldığı bir haftalık dönemde, bir kültür sanat muhabirinin, 11 Ocak-17 Ocak 2019 tarihlerinde, 5'i özel 18'i rutin toplam 23 haber yazdığı tespit edilmiştir.

3.2.1.5. AA'da spor muhabirliği

Araştırmamızın spor muhabirliği ile ilgili bölümü, AA Spor Haberleri Yayın Yönetmenliği bünyesinde faaliyet gösteren Spor Haberleri Editörlüğüne bağlı Ankara'daki haber merkezinde gerçekleştirilmiştir. Merkezi İstanbul'da bulunan Spor Haberleri Editörlüğü'nün, Ankara'da 1 editör yardımcısı, 2'si aynı zamanda yabancı dilde spor haberlerinin çevirisini yapan 7 muhabiri görev yapmaktadır.

Spor muhabirliği, AA'da özel bir uzmanlık alanı olarak görülmektedir. Bu alanda görev alan muhabirlerin, gazetecilik mesleğinin yanı sıra futbol ve basketbol başta olmak üzere kamuoyunun yoğun ilgi gösterdiği spor branşlarına dair bilgi ve

donanımı sahip olması gerekir. Her bir AA spor muhabiri, bu alan içinde de özel branşlarda uzmanlaşmış kişilerden oluşmaktadır. Spor muhabirlerinden 3'ünün 20 yıla yakın mesleki deneyimi bulunurken, diğerlerinin mesleki deneyimi 3-10 yıl arasında değişmektedir.

3.2.1.5.1. AA spor muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar

AA'da spor muhabirleri, Gençlik ve Spor Bakanlığı ve bağlı birimler ile kamuoyunda yakından takip edilen branşlar başta olmak üzere spor alanında yaşanan gelişmeleri takip edip, haberleştirmekle sorumludur.

Esnek mesai sistemine göre çalışan spor muhabirleri, çalışma planlarını, spor müsabakalarının düzenlendiği gün ve saatlere göre yapmaktadırlar. Spor muhabirleri, sadece kendi alanlarıyla ilgili haber üretimi yapmakla sorumludur. Kültür sanat veya sağlık alanında görevli bir muhabirden, başka alanlarda da haber yapması istenebilirken, spor muhabirliğinde böyle bir durum söz konusu değildir.

Spor muhabirlerinden, görevlendirildikleri spor dallarında yaşanan gelişmeleri haberleştirirken, hızlı hareket etmeleri beklenmektedir. Bu nedenle spor muhabirlerinin mobil iletişim teknolojilerini kullanma noktasında gerekli bilgi ve donanımı sahip olmaları büyük önem arz etmektedir. Dolayısıyla AA'da spor muhabirleri, akıllı telefonları aracılığıyla WhatsApp, Twitter, Instagram gibi mobil iletişim uygulamalarını aktif olarak kullanmaktadır.

Haber kaynakları tarafından gönderilen basın bülteni, bilgi notu gibi haber üretiminde kullanılan enformasyon, çoğunlukla WhatsApp uygulamasında basın mensuplarına yönelik oluşturulan gruplar ile sosyal medya hesaplarından paylaşıldığından, spor muhabirlerinin bu grupları ve ilgili sosyal medya hesaplarını her an takip etmek durumundadır. Dolayısıyla, spor muhabirlerin gerekli görülmesi halinde evden de haber yazma durumları olabilmektedir.

Çizelge 3. 10. AA spor muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp sohbet grupları

AA Spor Muhabirlerinin Takip Etmekle Sorumlu Olduğu WhatsApp Grupları	Gençlik ve Spor Bakanlığı
	Ankaragücü
	Gençlerbirliği
	Osmanlıspor
	AA Spor Haberleri Editörlüğü
	AA Ankara Spor Haberleri

AA spor muhabirleri, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Ankaragücü, Gençlerbirliği, Osmanlıspor kulüplerinin basından sorumlu yetkililerinin basın mensuplarına yönelik kurduğu WhatsApp grupları ile ajansın Spor Haberleri Editörlüğü ile Ankara Spor Haberleri WhatsApp gruplarında yer almaktadırlar. Spor muhabirleri, editör ve yardımcılarının haber organizasyonundaki görevlendirmelerini, görüş ve önerileri ile haber kaynaklarının sunduğu bilgi notu gibi paylaşımlarını, bu gruplar üzerinden takip ederek haber üretim çalışmalarını yapmaktadır.

Çizelge 3. 11. Ankaragücü Spor Kulübü WhatsApp grubundan yapılan paylaşımlar

[12.01.2019 13:33:56]	Ankaragücü Basın: Kulübümüz, Mustafa Kaplan ile anlaşma sağlayarak oyuncu izleme ekibimizin başına getirilmiştir. kulübümüze katkı sağlayacak futbolcuların bulunması ve genç yeteneklerin kulübümüze kazandırılması amacı ile görevine başlamıştır. Kamuoyuna duyurulur.
[13.01.2019 14:29:37]	Ankaragücü Basın: Profesyonel futbolcumuz Moestafa El Kabir, eşinin doğum yapması nedeni ile teknik heyetimizden izinli olarak İsviçre'ye gitmiştir.
[13.01.2019 14:36:59]	Muhabir: Nesi olmus
[13.01.2019 14:50:14]	Muhabir: Bu mesaj silindi.
[13.01.2019 16:38:43]	Muhabir: Hoca istifa etmiş
[13.01.2019 17:21:12]	Muhabir: Bayram Bektaş ile ilgili bir açıklama yapılacak mı
[13.01.2019 17:51:20]	Ankaragücü Basın: Teknik Direktörümüz Bayram Bektaş, yarın Ankara'da Beştepe Tesislerimizde Başkanımız Mehmet Yiğiner ile görüşme gerçekleştirecektir.
[13.01.2019 17:53:17]	Muhabir: Kampta oyuncularının başında olmayan hoca bence Ankara ya da gelmesin, lig 5 gün sonra başlıyor.
[13.01.2019 17:53:32]	Ankaragücü Basın: abi hoca kampta otelde şuan
[13.01.2019 17:53:49]	Ankaragücü Basın: İdmana gidiyorduk tam ne olduysa oldu bilmiyorum orasını
[13.01.2019 17:54:30]	Muhabir: ulusal kanallar istifa haberi geçiyor.
[13.01.2019 17:54:44]	Muhabir: Artık bu doku uyuşmaz.
[13.01.2019 17:54:54]	Ankaragücü Basın: Abi biliyorum istifa kararı alınmış hoca tarafından
[13.01.2019 17:55:11]	Ankaragücü Basın: Başkan ile yarın ankarada görülecekler
[13.01.2019 17:55:21]	Muhabir: Yolu açık olsun
[14.01.2019 19:48:28]	Muhabir: antrenman paylaşımı yapılacak mı?
[14.01.2019 19:56:13]	Ankaragücü Basın: tabi tabi
[14.01.2019 19:56:14]	Ankaragücü Basın: Birazdan
[15.01.2019 15:07:42]	Muhabir: takım ankara ya döndümü
[15.01.2019 15:08:06]	Ankaragücü Basın: Hayır abi burada devam ediyoruz buradan direkt İstanbul
[15.01.2019 15:19:04]	Muhabir: Ok
[15.01.2019 17:17:21]	Muhabir: Twitter üzerinden birkaç spor sayfası Mehmet Yiğiner istifa etti şeklinde haber yayınlamış. Facebook içinde bazı kişilerde istifa etti şeklinde paylaşım yapıyorlar. Buna resmi site üzerinden bir yalanlama yapılacak mı doğru değil ise
[15.01.2019 18:18:19]	Ankaragücü Basın: 3 tane Twitter hesabına yalanlama açıklaması mı yapılır abi?
[15.01.2019 18:18:59]	Muhabir: neyse çok yokmuş zaten dediğin gibi
[16.01.2019 18:51:32]	Ankaragücü Basın: Spor Toto Süper Lig'in 18. haftasında Cumartesi günü saat 19:00'da Galatasaray ile karşılaşacak olan takımımız, hazırlıklarına bugün yaptığı antrenman ile devam etti. Teknik Direktörümüz Mustafa Kaplan yönetiminde gerçekleşen antrenmanda sakatlıkları bulunan Erdem Özgenç ve Yalçın Ayhan katılmadı. Sedat Ağçay ise fizyoterapist eşliğinde takımdan ayrı çalıştı. Başkanımız Mehmet Yiğiner ve Yönetim Kurulu Üyemiz Yaşar Öztürk, antrenmanı saha kenarından takip etti. İzinli olarak kamptan ayrılan Moestafa El Kabir, izninin ardından kampa tekrar katıldı.
[16.01.2019 18:51:46]	Ankaragücü Basın: Haber mail olarak da gönderildi

Haber kaynakları ve haber merkezi ile iletişimlerini büyük oranda mobil iletişim araçları üzerinden gerçekleştiren spor muhabirleri, AA'da diğer alan muhabirliklerinde olduğu gibi haber üretiminde ajansın tahsis ettiği MacBook Air dizüstü bilgisayar, internet paketi ve kendi imkanlarıyla veya kurumun tedarik ettiği çeşitli markalarda ses kayıt cihazlarından yararlanmaktadır.

3.2.1.5.2. AA spor muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci

Araştırmamızın, spor muhabirliğiyle ilgili bölümü, merkezi İstanbul'da bulunan Spor Haberleri Editörlüğüne bağlı Ankara'da, AA Genel Müdürlüğündeki spor haberleri biriminde yapılmıştır. İstanbul'daki editör ve Ankara'da görevli Spor Haberleri Editör Yardımcısının yönetiminde gerçekleşen haber üretim organizasyonunda, mobil iletişim ortamlarının yoğun bir şekilde kullanıldığı belirlenmiştir.

Araştırmamız kapsamında, bir spor muhabirinin haber organizasyonu ve üretim süreci birebir takip edilmiştir. Çalışmamızın yapıldığı dönemde önemli bir spor etkinliği olmamış, Ankaragücü Spor Kulübü'nün WhatsApp grubundan yaptığı bir açıklama ile bir güreşçinin Mehmetçik Vakfına yaptığı bağıştan dolayı düzenlenen şilt ve belge takdim töreninin haberleştirilme süreci ele alınmıştır.

11 Ocak 2019 günü, sabah 09.00'da AA Genel Müdürlüğü Spor biriminde mesaiye gelerek, birimin WhatsApp grubunun yanı sıra AA'nın haber yazılım sistemi HAS v2'deki gündem masasından paylaşılan görevlendirme listesini kontrol ederek çalışmalarına başlayan spor muhabir, haber kaynaklarıyla ile bir dizi telefon görüşmesi gerçekleştirmiştir. Ankaragücü Spor Kulübü'nde teknik heyette bir değişiklik olduğuna dair aldığı duyumu teyit ettirmek ve haberini yazmak üzere, Kulüp Başkanı Mehmet Yiğiner ile bir telefon görüşmesi yapan spor muhabiri, bu görüşmesinde, Yiğiner'in, eski teknik direktörlerden Mustafa Kaplan'ın oyuncu izleme ekibinin başına getirildiğine dair açıklamalarını, bilgisayarda anında not etmiş, daha sonra düzenlemeleri yaparak hazırladığı haberini, HAS v2 üzerinden tashih edilmek üzere spor masasına sunmuştur. Gerekli kontrol işleminin ardından yayıncı editör tarafından abonelerle paylaşılacak üzere yayımlanan söz konusu haberin metni, Ek-5'te sunulmuştur. AA spor muhabirinin kendi kişisel gayretleriyle ulaştığı özel bir çalışma olan bu haber yayınlandıktan 1 gün sonra, 12 Ocak 2019 günü saat 13.33'de, Ankaragücü Spor Kulübü basın sorumlusu tarafından, basın mensuplarına yönelik oluşturulmuş “Ankaragücü Medya İletişim” adlı WhatsApp grubu üzerinden, “Kulübümüz, Mustafa Kaplan ile anlaşma sağlayarak oyuncu izleme ekibimizin başına getirilmiştir. Kulübümüze katkı sağlayacak futbolcuların bulunması ve genç

yeteneklerin kulübümüze kazandırılması amacı ile görevine başlamıştır. Kamuoyuna duyurulur.” şeklinde bir mesaj paylaşılmıştır. AA'nın özel haberinden 1 gün sonra yapılan bu paylaşım, haber değerini yitirmiş bir bilgi olarak dikkat çekici bulunmuştur.

Çizelge 3. 12. AA spor muhabirinin örnek haber çalışması

Haberin konusu	MKE Ankaragücü'nde teknik direktör değişimi
Haberin kaynağı	MKE Ankaragücü Kulüp Başkanlığı
Haber toplama yöntemi	İnsanlarla Konuşarak Haber Toplama (Telefon Görüşmesi)
Haber toplamada kullanılan araçlar	Akıllı cep telefonu, dizüstü bilgisayar, internet, AA HAS v2
Haberin kurgu tekniği	Ters piramit
Haberin görselleri	Yok
Haber metnini düzenleme ve iletim yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayardan, AA kurumsal haber yazılım sistemi HAS v2 üzerinden metin düzenleme ve aynı sistem üzerinden AA yayın merkezine sunum

Spor muhabirlerinin, futbolun yanı sıra güreş dalında yaşanan gelişmeleri de yakından takip ederek haber değeri taşıyan önemli konuları haberleştirdikleri görülmektedir. Araştırma yaptığımız dönemde, 17 Ocak 2019 günü, Spor Haberleri biriminin haberleştirilmek üzere gündeme aldığı Milli Güreşçi Taha Akgül'e Mehmetçik Vakfı tarafından şilt ve belge takdim törenini takip etmekle görevlendirilen bir spor muhabirinin çalışmaları da birebir izlenmiştir. Spor Haberleri WhatsApp gurubunda ve AA'nın haber yazılım sistemi HAS v2'de gündem masasından, paylaşımı yapılan görevlendirme listesinde, milli güreşçi Taha Akgül'e şilt ve belge takdim edileceği töreni için görevlendirildiğini öğrenen spor muhabiri, sabah saat 09.00'da geldiği ofisten, aynı binada bulunan Görüntülü Haberler ve Fotoğraf Haberleri editörlüklerini telefonla arayarak tören için görevlendirilen foto muhabiri ve kameramanlara, saat 09.30'da ajanstan çıkış yaparak programın yapılacağı Mehmetçik Vakfı Genel Müdürlüğüne gidileceğinin bilgisini vermiştir. Daha sonra, söz konusu saatte fotomuhabiri ve kameramanla Mehmetçik Vakfı Genel Müdürlüğüne geçerek, salonda, basın için ayrılan bölümde, çalışmalarına başlayan spor muhabirinin, AA tarafından tahsis edilen dizüstü bilgisayar ve kendi imkanıyla tedarik ettiği ses kayıt

cihazını kullanarak, törenle ilgili yazacağı haberde kullanmak üzere not ve ses kaydı aldığı görülmüştür. Vakıf genel müdürünün konuşma yaptığı ve Milli Güreşçi Taha Akgül'e şilt ve belgenin takdim edildiği tören yaklaşık 30 dakika sürerken, spor muhabiri törenle ilgili gerekli notlarını ve ses kaydını aldıktan sonra yine AA'nın tahsis ettiği araçla ofise dönerek haberini düzenlemiştir. Muhabir, yaklaşık 20 dakika içerisinde, törende aldığı notlarını düzenleyerek HAS v2'de yazdığı haberini yine aynı sistem üzerinden tashih edilmek ve ardından yayınlanmak üzere Spor Masasına aktarmış, yayıncı editörü de son kontrolü yaptıktan sonra haberi abonelerle HAS v2 üzerinden paylaşmıştır. AA haber akış sisteminde yayınlanan haberin metni, EK-6'da sunulmuştur.

Spor muhabirleri açısından futbol müsabakalarının ayrı bir önemi bulunmaktadır. Spor muhabirlerinin en önemli iş yükünü futbol müsabakalarıyla ilgili haber üretimi oluşturmaktadır. Her dakika yaşanan gelişmenin haber değeri taşıdığı düşünülen futbol müsabakalarıyla ilgili haber üretiminde, yine mobil iletişim kanalları etkin olarak kullanılmaktadır. Futbol müsabakalarında yaşanan son dakika gelişmeleri, haber kaynakları tarafından hem sosyal medya hesaplarından hem de basın mensuplarına yönelik oluşturulan WhatsApp gruplarından paylaşılmaktadır. Futbol müsabakasının haberleştirilme süreci, araştırmamızın AA spor muhabirleriyle ilgili bölümünde, Ankara kulüplerinin deplasmanda oynaması nedeniyle izlenememiş, ancak TRT spor muhabirleriyle ilgili çalışmamızda bir futbol maçına dair haber üretim sürecini ele alma imkanı edinilmiştir.

AA'da, çalışmamızın yapıldığı dönemde, haber üretim süreci ele alınan spor muhabiri tarafından günlük ortalama 3 haber üretimi yapılmıştır. Çalışmamızın yapıldığı haftada, haber trafiği açısından sakin bir dönem geçirilmiş, bunun nedeninin Ankara futbol kulüplerinin rakipleriyle deplasmanda karşılaşmalarından kaynaklandığı belirlenmiştir.

3.2.1.6. AA'da eğitim muhabirliği

Araştırmamızın eğitim muhabirliği ile ilgili bölümü, Türkiye Haberleri Yayın Yönetmenliği bünyesinde faaliyet gösteren Ankara Haberleri Editörlüğünde gerçekleştirilmiştir.

Eğitim muhabirliği, genel gazeteciliğin yanı sıra eğitim sektörüyle ilgili belirli düzeyde bilgi ve donanım sahibi olmayı gerektiren ve AA'da kıdemli muhabirlerin görevlendirildiği bir alan olarak değerlendirilmektedir. Eğitim alanında, Ankara Haberleri Editörlüğünde 2'si 10-20 yıl, diğeri 4 yıl mesleki kıdemi bulunan 3 muhabir görev yapmaktadır.

3.2.1.6.1. AA eğitim muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar

Ankara Haberleri Editörlüğü bünyesinde görev yapan eğitim muhabirleri, Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu (YÖK), Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) Başkanlığı cd bağlı birimler ile diğer eğitim kurumlarının faaliyetlerini takip ederek, ajansın yayın ilkelerine göre haberleştirmekle sorumludur.

Türkiye'de eğitim sistemi hemen hemen her yıl yeni düzenlemelerin yapıldığı dinamik bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla eğitim muhabirlerinin eğitim alanında yapılan yasal ve idari düzenlemeleri çok iyi izlemeleri ve yeni düzenlemelere tam manasıyla hakim olmaları gerekir. Bunun yanı sıra, YÖK ve ÖSYM gibi merkezi kuruluşların, yılın belirli dönemlerinde yüzlerce sayfalık yayınladıkları rapor vb. ikincil kaynakları haberleştirebilmeleri alanlarında uzman ve donanımlı olmaları büyük önem arz etmektedir.

Eğitim alanında yaşanan gelişmelerin önemli bir kısmı, basın kuruluşlarına mobil iletişim ortamında, WhatsApp gibi uygulamalar üzerinden servis edilmekte, bu nedenle haber kaynaklarının WhatsApp, sosyal medya hesapları ve ilgili kurumların resmi web siteleri üzerinden yaptıkları paylaşımların AA eğitim muhabirleri tarafından mesai mefhumu gözetilmeksizin takip edilmesi beklenmektedir. Dolayısıyla bir eğitim muhabirinden, normal mesai saatleri dışında evinden veya bulunduğu yerden de haber yazması istenebilmektedir.

Anlık iletişim imkanı sunan WhatsApp gibi uygulamalar, eğitim muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim sürecinde etkin bir şekilde kullanılmaktadır. AA eğitim muhabirleri, haber merkezi ile olan iletişimde “Ankara Haberleri” adlı WhatsApp grubunu sıklıkla kullanırken, en önemli haber kaynakları konumunda bulunan Milli Eğitim Bakanlığı, YÖK ve ÖSYM ile olan ilişkilerde de yine WhatsApp grupları yaygın olarak tercih edilen mobil iletişim kanalıdır.

Eğitim muhabirlerinin dahil olduğu YÖK WhatsApp grubu, araştırmamızın yapıldığı dönem itibarıyla, 82 katılımcıyla en aktif kullanılan mobil iletişim ortamları arasında yer almaktadır. 4 Ağustos 2015 tarihinden bu yana kullanılan YÖK WhatsApp grubundan, eğitim muhabirlerine, basın bülteni, yazılı açıklamalar, rapor, bilgi notu, duyuru gibi çeşitli haber değeri taşıyan paylaşımlar yapılmaktadır. YÖK Basın Müşavirinin yönetiminde gerçekleşen Whatsapp grubundaki paylaşımların, hem muhabirlerin çalışma planlarının belirlenmesinde hem de yazılacak haberlerin içeriğinin oluşturulmasında önemli bir yeri bulunmaktadır. Muhabirlerin gerçek mekanda takip ettikleri salon toplantılarında bile konuşmacıların konuşma metinleri gibi haberde kullanılabilecek çeşitli dokümanlar, etkinlik esnasında, WhatsApp grubu üzerinden muhabirlerle paylaşılmaktadır. Muhabirler, paylaşılan bilgi veya belgeleri kopyala yapıştır yöntemiyle bilgisayarlarına aktararak, haberlerini çok hızlı şekilde düzenleme imkanına sahiptir.

Çizelge 3. 13. AA eğitim muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp sohbet grupları

AA Eğitim Muhabirlerinin Takip Etmekle Sorumlu Olduğu WhatsApp Grupları	Milli Eğitim Bakanlığı
	YÖK
	ÖSYM
	AA Ankara Haberleri Editörlüğü

Eğitim muhabirlerinin en önemli haber kaynakları konumunda bulunan ÖSYM ve YÖK gibi geniş kitlelere hitap eden kurum ve kuruluşların açıklamaları, duyuruları, kamuoyunda büyük ilgiyle takip edildiğinden, 1-2 cümlelik son dakika veya flaş haberlerine eğitim alanında yer verilmektedir. Dolayısıyla bilginin en hızlı şekilde edinilmesi ve haber olarak düzenlenmesine önem verilmektedir. AA eğitim

muhabirlerinden, anlık iletişim olanağı sunan mobil iletişim ortamlarını etkin bir şekilde kullanarak alanlarıyla ilgili son dakika gelişmeleri en hızlı şekilde haberleştirmeleri beklenmektedir.

AA'da eğitim muhabirlerinin, öncelikli olarak kendi alanlarıyla ilgili her gelişmeyi haberleştirme sorumluluğu bulunurken, AA haber arşiv kayıtlarına göre zaman zaman başka alanlarda da görevlendirilebildiği anlaşılmaktadır. Bir eğitim muhabiri, ihtiyaç olması halinde politika muhabirliği gibi iş yoğunluğunun fazla olduğu alanlarda üretim yapabilmektedir.

Haber üretiminde kullanılan araçlar açısından ele alındığında, AA muhabirlerinin diğer alan muhabirleri gibi ajansın tahsis ettiği MacBook Air dizüstü bilgisayar, Iphone 7 Plus cep telefonu, internet paketi ve kendi imkanlarıyla tedarik ettiği ses kayıt cihazı kullanmaktadır.

3.2.1.6.2. AA eğitim muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci

AA eğitim muhabirliğiyle ilgili çalışmamız, AA Ankara Haberleri Editörlüğünde yapılmıştır. Bir eğitim muhabirinin, haber organizasyonu ve üretim süreci birebir izlenmiştir.

Eğitim muhabirleri, haber üretiminde, Ankara Haberleri Editörü ve editör yardımcılarının yönetiminde haber üretimi gerçekleştirmektedir. Olağanüstü veya kamuoyunda gündem olabilecek her haberin üretim organizasyonu, editör veya editör yardımcısı yönetiminde gerçekleşirken, rutin haberlerde ise muhabirler yayım aşamasına kadar süreci yöneten bir kişi olarak rol oynamaktadır.

Araştırmamızın ilgili bölümünün yapıldığı gün, AA eğitim muhabiri, diğer alan muhabirleri gibi Genel Müdürlük binasında bulunan haber merkezine, saat 09.00'da mesaiye gelerek, çalışmalarına, Ankara Haberleri WhatsApp grubu ile HAS v2 sistemi Ankara Haberleri masasında günlük çalışma planı ve görevlendirmelerle ilgili paylaşımı kontrol ederek başlamıştır.

Editörlüğün çalışma planında, eğitim muhabirinin, YÖK'te düzenlenecek “Üniversitelerde Huzur ve Güveni Artırma Komisyonu Toplantısı”nın haberini yapmak üzere görevlendirildiği görülmüştür. YÖK WhatsApp grubundan, " Üniversitelerde Huzur ve Güveni Artırma Komisyonu Toplantısı"nın 15 Ocak 2019 günü düzenleneceğine dair 14 Ocak 2019 günü yapılan duyuru, eğitim muhabiri tarafından anlık olarak AA Ankara Haberleri Editörlüğünün WhatsApp grubuna aktarılmış, bunun üzerine ilgili birimin nöbetçi editör yardımcısı tarafından söz konusu program, haberi yapılmak üzere gündeme alınmıştır. Basına kapalı gerçekleşen toplantıyla ilgili gelişmeler, eğitim muhabiri tarafından ofisten haber kaynaklarıyla WhatsApp üzerinden görüşmeler yapılarak takip edilmiş, daha sonra gün içerisinde YÖK'ün resmi web sitesi duyurular bölümü ile basın mensuplarına yönelik WhatsApp gurubu üzerinden toplantıyla ilgili yazılı açıklama paylaşılmıştır. Eğitim muhabiri, toplantıyla ilgili YÖK Basın Müşaviri tarafından paylaşılan yazılı açıklamayı, kopyala yapıştır yöntemiyle dizüstü bilgisayarına aktararak haber formatına dönüştürmüştür. 15 dakika süre içerisinde hazırlanan haber, HAS v2 sistemi üzerinden, Ankara Haberleri masasına sunulmuş, buradan da bir redaktör tarafından gerekli tashih yapılarak, yayınlanmak üzere, Haber Yayın masasına aktarılmıştır. Yayıncı editör son kontrolü yaptıktan sonra, haberi yine aynı sistem üzerinden abonelerle paylaşmıştır. AA aboneleriyle paylaşılan söz konusu haberin metni, Ek-7’de sunulmuştur.

Çizelge 3. 14. AA eğitim muhabirinin örnek haber çalışması

Haberin konusu	YÖK'te Üniversitelerde Huzur ve Güveni Artırma Komisyonu Toplantısı
Haberin kaynağı	YÖK Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği
Haber toplama yöntemi	İkincil Kaynak Kullanma (Yazılı Açıklama)
Haber toplamada kullanılan araçlar	Akıllı cep telefonu, WhatsApp, dizüstü bilgisayar, internet, AA HAS v2
Haberin kurgu tekniği	Ters piramit
Haberin görselleri	Yok
Haber metnini düzenleme ve iletim yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayardan, AA kurumsal haber yazılım sistemi HAS v2 üzerinden metin düzenleme ve aynı sistem üzerinden AA yayın merkezine sunum

AA eğitim muhabiri, yukarıda bahsedilen toplantıyla ilgili gelişmeleri takip ederken, bir taraftan da alanıyla ilgili başka bir gelişme olup olmadığını tespit etmek için diğer haber kaynaklarıyla da WhatsApp üzerinden yazışmalarda bulunmuş ve mobil telefon aracılığıyla sesli görüşmeler gerçekleştirmiştir. Bu görüşmelerin birinde, ÖSYM'den bir yetkili aracılığıyla, 14 Ocak 2019 günü yapılan ÖSYM Yönetim Kurulu Toplantısında önemli kararlar alındığına dair bilgiye ulaşan eğitim muhabiri, bunun üzerine, ÖSYM Başkanı Prof. Dr. Halis Aygün ile ofisten bir telefon görüşmesi gerçekleştirerek, toplantının sonuçlarına dair açıklama almıştır. Yaklaşık 10 dakika süren görüşmede, ÖSYM Başkanı Aygün'ün açıklamalarını, dizüstü bilgisayarında not eden eğitim muhabiri, daha sonra notlarını kullanarak yazdığı haberini HAS v2 üzerinden Ankara Haberleri Masasına sunmuştur. Redaktör ve yayıncı editör tarafından kontrolleri yapılan haber, daha sonra AA aboneleriyle paylaşılmıştır. Ek-9'de sunulan söz konusu haberin üretim sürecinde, eğitim muhabirinin haber kaynağı ile görüşmesi, haberi düzenlemesi ve ardından sisteme sunulmasıyla redaktör ve yayıncı editörün üzerinde yaptığı işlemlerle yayına verilmesi dahil toplam 45 dakikalık zaman aldığı belirlenmiştir. Söz konusu haberin metni, Ek-8'de sunulmuştur.

Normal mesaisini tamamladıktan sonra, ajans dışında da haber kaynaklarıyla olan iletişimini sürdüren eğitim muhabirinin, 15 Ocak 2019 günü toplam 2 haberi yayımlanmıştır.

3.2.1.7. AA'da politika muhabirliği

AA'da, araştırmamızın politika muhabirliğiyle ilgili bölümü, Genel Müdürlük binasında faaliyet gösteren Ankara Haberleri Editörlüğünde yapılmıştır. İktidar partisi, TBMM'de grubu bulunan muhalif partiler ile Meclis'te yer almayan ancak siyaset alanında özgül ağırlığa sahip siyasi partilerin faaliyetlerini takip etmek için görevlendirilen muhabirler, tecrübeli haberciler arasından seçilmiştir. Politikadan ekonomiye, eğitimden diplomasiye, spordan sağlığa kadar hemen hemen her alanda gündeme hakim olanlar arasından görevlendirilen politika muhabirleri, Cumhurbaşkanlığı, AK Parti, CHP, HDP, MHP, İYİ Parti, Saadet Partisi, BBP ve Yeniden Refah Partisi'nin faaliyetlerini takip etmektedir. Cumhurbaşkanlığı için 4, AK Parti için 3, CHP için 2, MHP, İYİ Parti ve HDP için 1'er muhabir, Saadet Partisi, BBP

ve Yeniden Refah Partisi için de 1 muhabir görev yapmaktadır. Politika muhabirlerinin mesleki deneyimleri açısından değerlendirildiğinde, Cumhurbaşkanlığı muhabirlerinin 3'ünün 10, 1'inin 7 yıllık bir mesleki tecrübesi bulunurken, CHP muhabirlerinden 1'inin 15 yıl, diğerinin ise 10 yıldan daha fazla mesleki deneyime sahip olduğu belirlenmiştir. Mecliste grubu bulunan diğer partilerden İYİ Parti'yi takip etmekle görevli muhabirin de 15 yılın üzerinde mesleki deneyimi bulunurken, Saadet Partisi, HDP ve Yeniden Refah Partisi'nden sorumlu muhabirin ise mesleki deneyiminin diğer politika muhabirlerine nazaran düşük düzeyde olduğu, 5 yıllık bir kıdemi bulunduğu öğrenilmiştir.

3.2.1.7.1. AA politika muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları Araçlar

AA Ankara Haberleri Editörlüğünde, politika muhabirleri, görevlendirildikleri siyasi partilerin faaliyetlerini, parti genel başkanları ve diğer parti yetkililerinin programlarını takip ederek, haber değeri taşıyan gelişmeleri haberleştirmekten sorumludur.

Türkiye'de, 2014 yılında, hükümet sisteminde yapılan değişikliğin ardından, iktidar partisi genel başkanının, aynı zamanda Cumhurbaşkanı olarak görev yapması nedeniyle, Cumhurbaşkanlığı muhabiri olarak görevlendirilen AA muhabirleri, siyasi parti muhabiri olarak da görev yapmaktadır. Cumhurbaşkanlığı muhabirleri, politika muhabirleri arasında iş yükü en fazla olan muhabirler arasındadır. Devletin en üst makamı olan Cumhurbaşkanlığı ve Cumhurbaşkanının Genel Başkanı olduğu AK Parti, medya açısından en önemli haber kaynağı olarak görülmektedir. Dolayısıyla Cumhurbaşkanlığı ve iktidar partisinin her faaliyeti, Cumhurbaşkanı veya AK Parti Genel Başkanının yaptığı her açıklama, medya açısından haber değeri taşımaktadır. Bu nedenle, AA'da Cumhurbaşkanlığı ve iktidar partisi için 4 ayrı deneyimli muhabir görevlendirilmiştir. Cumhurbaşkanlığı ve AK Parti muhabirleri, aynı zamanda Parti Genel Başkanı olan Cumhurbaşkanının her programını kesintisiz takip etme sorumluluğu bulunmaktadır.

Ankara'da ikamet eden AA Cumhurbaşkanlığı muhabirlerinin, Cumhurbaşkanının başkent dışındaki programlarını da takip etme görevi

bulunmaktadır. Yurt içi ve yurt dışı tüm programları, Cumhurbaşkanı muhabirleri tarafından takip edilerek haberleştirilmektedir. Cumhurbaşkanı muhabirleri, alanlarıyla ilgili gelişmelerden haberdar olmak için başta Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı olmak üzere basın müşavirleriyle ikili ilişkilerini güçlü tutmak durumundadır. Cumhurbaşkanının günlük ve haftalık programları, yazılı açıklamaları, bilgi notu gibi paylaşımlar, Cumhurbaşkanlığınca akredite olan muhabirlere, çoğunlukla WhatsApp uygulaması, zaman zaman da e-posta ile iletilmektedir. Sosyal medyayı aktif bir şekilde kullanan Cumhurbaşkanı, Twitter, Instagram ve Facebook'tan da sık sık paylaşımlar yapmaktadır. Dolayısıyla, Cumhurbaşkanlığı muhabirleri, Cumhurbaşkanının gerçek mekanda düzenlenen programlarını takip ederken, bir taraftan da her an sosyal medya üzerinden ve WhatsApp'tan yapılabilecek son dakika bilgilendirmeleri ve basın açıklamalarını takip etme sorumluluğu dikkati çekmektedir. Cumhurbaşkanlığı muhabirlerine, WhatsApp grupları üzerinden gönderilen herhangi bir bilgi notu veya basın açıklaması, anında haberleştirilmesi ve çok kısa sürede yayına verilmesi gerekir. Dolayısıyla Cumhurbaşkanlığı muhabirleri, mesai saatleri dışında da her an haber yazma durumuyla karşı karşıyadır.

AA Cumhurbaşkanlığı muhabirleri, görev yaptıkları editörlükle olan iletişimleri için WhatsApp uygulamasında oluşturulan “Ankara Haberleri” ve “Cumhurbaşkanlığı Ekibi” adlı sohbet gruplarını, Cumhurbaşkanlığı ile iletişimleri için de “CB Basın Merkezi-ANK”, “Cumhurbaşkanlığı Sözcülüğü” ve “İletişim Başkanlığı” adlı WhatsApp gruplarını, AK Parti ile olan ilişkilerinde de “AK Parti Muhabirleri” ve “AK Parti Yerel Yönetimler” adlı grupları olmak üzere toplamda 7 WhatsApp grubunu kullanmaktadır. Haber merkezi yöneticileri, günlük görevlendirmeler, Cumhurbaşkanlığı muhabirlerine yönelik direktifleri, gündeme dair görüş ve önerileri, haberlerle ilgili bilgi notunu WhatsApp grupları üzerinden iletirken, Cumhurbaşkanlığı ve AK Parti Genel Merkezi de basın mensuplarına yönelik oluşturdukları gruplar üzerinden, başta Cumhurbaşkanı ve Genel Başkan olmak üzere, Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü, AK Parti Genel Başkan Vekili, Parti Sözcüsü ve Genel Başkan Yardımcıları, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı ve diğer yetkililerin günlük çalışma programları, kabulleri, ziyaretleri, çeşitli kutlama mesajları ile gündeme dair herhangi bir bilgi notu paylaşmaktadır. Haber kaynakları ve haber merkezi

yöneticilerinin, günün her anında paylaşım yapabildiği bu gruplar, muhabirlerin hem haber organizasyonu hem de haber toplama araçları olarak değerlendirilmektedir.

Çizelge 3. 15. AA cumhurbaşkanlığı muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları

AA Cumhurbaşkanlığı Muhabirlerinin Takip Etmekle Sorumlu Olduğu WhatsApp Grupları	CB Basın Merkezi-ANK
	Cumhurbaşkanlığı Sözcülüğü
	İletişim Başkanlığı
	AK Parti Muhabirleri
	AK Parti Yerel Yönetimler
	AA Cumhurbaşkanlığı Ekibi
	AA Ankara Haberleri Editörlüğü

Resim 3. 5. Cumhurbaşkanlığı muhabirleri WhatsApp sohbet grubu

Cumhurbaşkanlığı muhabirlerine yönelik oluşturulan ve en aktif olarak kullanılan grupların başında, Cumhurbaşkanlığı basın müşavirlerinin yönetiminde bulunan ve Ankara’da faaliyet gösteren basın kuruluşlarından Cumhurbaşkanlığı muhabirlerinin dahil edildiği “CB Basın Merkezi-ANK” grubu yer almaktadır. 16

Eylül 2014 yılından beri aktif olan bu grupta, 5'i AA'dan toplam 65 katılımcı bulunmaktadır. Bu gruptan, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın programları ve buna dair basın açıklamaları, mesajları, yazılı açıklamaları, bilgi notu paylaşılmaktadır.

**Çizelge 3. 16. Cumhurbaşkanlığı Basın Merkezi-Ankara Whatsapp Grubu
12 Ocak-15 Ocak 2019 dönemi paylaşımları**

[12.01.2019 11:27:58] **CB Yetkilisi 1:** Sn. Cumhurbaşkanımızın yarınki *SAKARYA* programını takip edecek arkadaşlar isimlerini saat 13:00'e kadar@tccb.gov.tr adresine göndersinler, yerel ekipleriniz Valiliğe başvuracak.

[12.01.2019 11:32:03] **CB Yetkilisi 2:** 12 01 2019 AK Parti Kocaeli Belediye Başkan Adaylarını Tanıtım Toplantısı frekans bilgisi; HD, TÜRKSAT 3A, D/L: 11155 MHz, S/R: 4444, FEC: 5/6, POL: Yatay, Dvbs-2, 8psk

[14.01.2019 11:42:39] **Muhabir3:** down sendromlu Musa ile ilgili bir görüntü paylaşımı olacak mı ?

[14.01.2019 14:38:37] **Muhabir3 :** Görüntü yok sanırım

[14.01.2019 14:43:51] **CB Yetkilisi3 :** Mrb, görüntü yok

[14.01.2019 14:44:09] **Muhabir3 :** Tamamdır teşekkürler

[14.01.2019 20:31:44] **CB Yetkilisi 4:** TrumpAcıklama • 1 sayfa

[15.01.2019 10:20:09] **CB Yetkilisi 1 :** 15 01 2019 AK parti grup toplantısı frekans bilgisi; HD, Tr3a, 11155, 4444, 5/6, Yatay, Dvbs-2 8psk

[15.01.2019 13:32:55] **CB Yetkilisi 4:** ses dahil edilmedi

[15.01.2019 14:25:26] **CB Yetkilisi 1:** Meclis Soru cevap ftp de

[15.01.2019 15:11:50] **CB Yetkilisi 1:** Kabine toplantısı başladı.

[15.01.2019 16:43:28] **CB Yetkilisi 1:** Açıklama için 17.30 da hareket edilecek.

[15.01.2019 17:37:15] **CB Yetkilisi 1:** 15 01 2019 Kabine toplantısı sonrası basın açıklaması frekans bilgisi HD, Tr3a, 11155, 4444, 5/6, Yatay, Dvbs-2 8psk

[15.01.2019 18:37:32] **Muhabir 1:** Toplantı devam ediyor değil mi

[15.01.2019 20:09:41] **CB Yetkilisi 1 :** Kabine toplantısı sona erdi

AA'da tüm abonelerle paylaşılan, buna göre yayın akışını düzenleyen medya kuruluşları için “Gündem” de büyük önem arz etmektedir. AA'nın yayına verdiği günlük gündem maddeleri arasında, Cumhurbaşkanının bir programı olması halinde ilk sırada yer almaktadır. Cumhurbaşkanın gündeme alınacak programlarını, AA Cumhurbaşkanlığı muhabirleri tarafından düzenli olarak takip edilmekte, hatasız ve resmi olarak teyidi alınmış bir şekilde ajansa bildirilmesi gerekmektedir.

Cumhurbaşkanı muhabirlerinin en önemli iş yükünü, Cumhurbaşkanlığı başkanlığında düzenlenen Bakanlar Kurulu ve Milli Güvenlik Kurulu toplantıları, yabancı devlet ve hükümet başkanları ile görüşmeleri, yurt içi ve yurt dışına gerçekleştirdiği ziyaretler, partisinin Merkez Yürütme Kurulu (MYK) ile Merkez Karar ve Yönetim Kurulu (MKYK), TBMM Grup toplantıları, özellikle de seçim dönemlerinde düzenlediği açık hava toplantıları oluşturmaktadır. AA

Cumhurbaşkanlığı muhabirleri, bu tür programların çoğunu, diğer alan muhabirlerinden de destek alarak haberleştirmektedir.

Cumhurbaşkanlığı ve AK Parti muhabirlerinin, rutin haberin dışında özel haber yapma görevi de bulunmaktadır. Cumhurbaşkanlığı muhabirleri, Cumhurbaşkanı veya AK Parti Genel Başkanı ile özel röportaj yapma fırsatı neredeyse hiç bulamazken, Cumhurbaşkanının önemli programlarıyla ilgili derleme, Genel Başkan Yardımcılarından alınan özel açıklamalardan özel haber üretebilmektedir.¹

Cumhurbaşkanlığı ve AK Parti muhabirleri, bir taraftan sorumlu oldukları alandaki gelişmeleri takip ederken, aynı zamanda başta siyaset alanında olmak üzere ülke ve dünya gündemini yakından takip etmek durumundadır. Genel gazetecilik kuralları açısından, Cumhurbaşkanı veya Genel Başkanın herhangi bir açıklaması haberleştirilirken, ülke gündemi dikkate alınmalıdır. Gündemdeki diğer siyasi parti ve sivil toplum kuruluşlarının açıklamaları, kamuoyunun beklediği yanıt veya değerlendirmeler, Cumhurbaşkanı veya Genel Başkanının açıklamalarına dair haberlerde de ön plana çıkan başlıkları şekillendirmektedir. Haberde doğru başlık, spot ve giriş cümlesi belirleyebilmek adına, Cumhurbaşkanlığı muhabirlerinin gündeme tam manasıyla hakim olmaları büyük önem arz etmektedir.

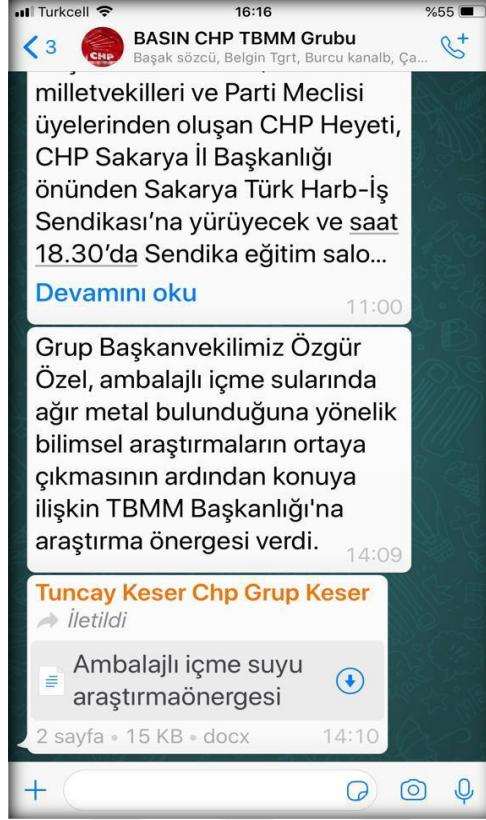
Politika muhabirliği açısından önemli olan bir diğer alanı da ana muhalefet partisinin faaliyetleri oluşturmaktadır. Ana muhalefet partisi olarak CHP için AA'da 2 deneyimli muhabir görev yapmaktadır. Medyanın önemli haber kaynaklarından görülen CHP Genel Başkanı ve partinin diğer yetkililerinin programları, CHP'den sorumlu politika muhabirleri tarafından takip edilerek haberleştirilmektedir. Ana muhalefet partisi liderinin günlük ve haftalık taslak programlarını önceden edinme sorumluluğu bulunan AA CHP muhabirleri, resmi olarak teyit ettirilen programları ajansa bildirerek gündeme aldirmek, CHP Genel Başkanının Ankara'da katıldığı basına açık her programı takip edip haberleştirme görevi bulunmaktadır. İktidar partisi Genel Başkanının başkent dışındaki programları yine iktidar partisinden sorumlu

¹2013-2014 döneminde, Anadolu Ajansı'nın Başbakanlık muhabirliğini yaptığım dönemde, dönemin Cumhurbaşkanı Abdullah Gül 1 kez AA Cumhurbaşkanlığı muhabirine özel röportaj vermiş, daha sonraki yıllarda Cumhurbaşkanı olarak görev yapan Recep Tayyip Erdoğan'ın ise muhabirlerden ziyade basın kuruluşlarının yöneticilerine özel röportaj vermeyi tercih etmiştir.

Ankara'daki muhabirler tarafından takip edilirken, Ana muhalefet partisi liderinin diğer illerdeki programları ise Yurt Haberler Editörlüğüne bağlı bölge muhabirleri tarafından haberleştirilmektedir.

CHP muhabirleri, partinin Genel Başkanının yönetiminde toplanan MYK, MKYK ve TBMM'deki grup toplantıları ve bu toplantılardan sonra yapılan basın açıklamaları, parti liderinin ve diğer parti yetkililerinin Ankara'da düzenlediği basın toplantıları, basın açıklamaları, basına açık ziyaretleri veya katıldıkları herhangi bir etkinliğin haberini, ajansın yayın ilkelerine göre yazma sorumluluğu bulunmaktadır.

CHP Genel Merkezi, faaliyetleriyle ilgili basın mensuplarına yönelik paylaşımlarını çoğunlukla e-posta ve partinin sosyal medya hesapları üzerinden gerçekleştirirken, TBMM'deki faaliyetleriyle ilgili ise WhatsApp grubu kullanmaktadır. Bu nedenle, CHP muhabirleri, alanlarıyla ilgili gelişmeleri, hem sosyal medya ve e-posta hesaplarını hem de WhatsApp gruplarını takip etmek durumundadır. CHP muhabirleri, haber kaynaklarıyla iletişim kurmak için çoğunlukla mobil iletişim ortamlarını kullanırken, gerek görülmesi halinde yüz yüze görüşme yöntemi de tercih edilebilmektedir.

Resim 3. 6. CHP TBMM WhatsApp sohbet grubu

AA CHP muhabirlerinden biri, aynı zamanda İYİ Parti ve HDP'den de sorumlu politika muhabiri olarak görev yapmaktadır. Esas sorumluluk alanı CHP olmakla birlikte İYİ Parti ve HDP'nin faaliyetlerini haberleştirmek üzere görevlendirilebilmektedir. Dolayısıyla söz konusu CHP muhabiri, ana muhalefet partisinin yanı sıra İYİ Parti ve HDP'nin sosyal medya hesapları, WhatsApp sohbet guruplarını da takip etmek ve gerek görülmesi halinde haber değeri taşıyan paylaşımları haberleştirmekle sorumludur.

Çizelge 3. 17. AA CHP muhabirinin dahil olduğu WhatsApp gurupları

AA CHP Muhabirinin Takip Etmekle Sorumlu Olduğu WhatsApp Gurupları	CHP TBMM Grubu
	İYİ Parti
	HDP
	AA Ankara Haberleri Editörlüğü

MHP'den sorumlu politika muhabirlerinin de haber merkezi ve haber kaynaklarıyla olan ilişkilerinde mobil iletişim ortamlarından yararlanıldığı görülmüştür. MHP lideri ve yardımcıları, özellikle Twitter'daki hesabını aktif olarak kullanmakta, gündemle ilgili değerlendirmelerinin önemli kısmını sosyal medya hesabından kamuoyuyla paylaşmaktadır. Bunun yanı sıra, partinin kurumsal faaliyetleri, parti liderinin programları ve basın açıklamaları ile herhangi bir konuya dair bilgi notu gibi paylaşımlar da basın mensuplarına, MHP Genel Merkezi tarafından oluşturulmuş WhatsApp grubu üzerinden iletilmektedir. Bu paylaşımlar, günün herhangi bir saatinde yapılabildiğinden, MHP sorumlu muhabirin, parti lideri ve diğer parti kurmaylarının sosyal medya hesapları ile MHP WhatsApp grubunu düzenli olarak kontrol etmesi gerekmektedir.

Resim 3. 7. MHP Basın WhatsApp sohbet gurubu

MHP'den sorumlu AA muhabirin aynı zamanda, HDP ve İYİ Parti'nin programlarını takip etme ve haberleştirme sorumluluğu bulunmaktadır. İYİ Parti ve HDP Genel Başkanları ile partilerin kurumsal faaliyetlerini, basın açıklamalarını, sosyal medya hesapları ile basın mensuplarına yönelik oluşturulan WhatsApp

gruplarından yaptıkları paylaşımlar, CHP ve MHP muhabirlerinden müsait durumda olan biri tarafından haberleştirilmektedir. CHP ve MHP muhabirleri, işbirliği yaparak takip ettikleri İYİ Parti ve HDP'nin basın mensuplarına yönelik oluşturduğu WhatsApp gruplarında da yer almak ve sosyal medya hesaplarını bildirimleri açık tutarak takip etmek durumundadır.

Çizelge 3. 18. AA MHP muhabirinin dahil olduğu WhatsApp grupları

AA MHP Muhabirinin Takip Etmekle Sorumlu Olduğu WhatsApp Grupları	MHP TBMM
	İYİ Parti
	HDP
	AA Ankara Haberleri Editörlüğü

Resim 3. 8. İYİ Parti Basın Whatsapp grubu

Politika muhabirlerinin, bilgi edinme noktasında haber kaynaklarına, haber kaynaklarının bilgi iletim aracı olarak kullandığı WhatsApp gruplarına bağımlı durumda olduğu ve bu sohbet gruplarından İYİ Parti'nin basın sohbet gurubunda tek yönlü bir mesaj trafiği görülmektedir. İYİ Parti WhatsApp grubunda, partiden sorumlu

politika muhabirleri katılımcı olarak yer alırken, bu iletişim platformunda sadece partiden yetkili olan kişi paylaşım yapabilmektedir.

Politika muhabirlerine yönelik oluşturulan WhatsApp gruplarında, katılımcı muhabirleri belirleyen diğer alan muhabirliklerinde olduğu gibi basın müşavirliği yetkilileri veya basın danışmadır. Bu nedenle sohbet gruplarında bazı muhalif medyadan muhabirlerin yer alamadığı belirlenmiştir.

Politika muhabirlerinin teknolojik donanımlarını ele aldığımızda, ajansın diğer muhabirleriyle hemen hemen aynı ekipmanlara sahip olduğunu söyleyebiliriz. Ajansın tahsis ettiği MacBook Air diz üstü bilgisayar, Iphone 7 Plus akıllı telefon, internet paketi ve kurumun tedarik ettiği çeşitli markalarda ses kayıt cihazları, politika muhabirlerinin kullandığı temel araçlar arasındadır. Politika muhabirleri, haberi sahadan takip ederken de dizüstü bilgisayarını sürekli yanında bulundurmakta ve haberleri internete bağlı bilgisayarında yazmaktadır. Takip ettiği herhangi bir programda konuşmaları ses kayıt cihazı ile kayıt altına alırken, çeşitli bilgi notlarını ise yine bilgisayarında yazmaktadır. Ancak hareket halinde ve açık alanda gerçekleşen bir program olması halinde, dizüstü bilgisayar yerine mobil cep telefonunu kullanmaktadır.

3.2.1.7.2. AA politika muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci

Politika muhabirliğiyle ilgili araştırmamız kapsamında, 11 Ocak-17 Ocak 2019 tarihleri arasında, Cumhurbaşkanlığı ve AK Parti, CHP, MHP ve İYİ Parti muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci birebir izlenmiştir.

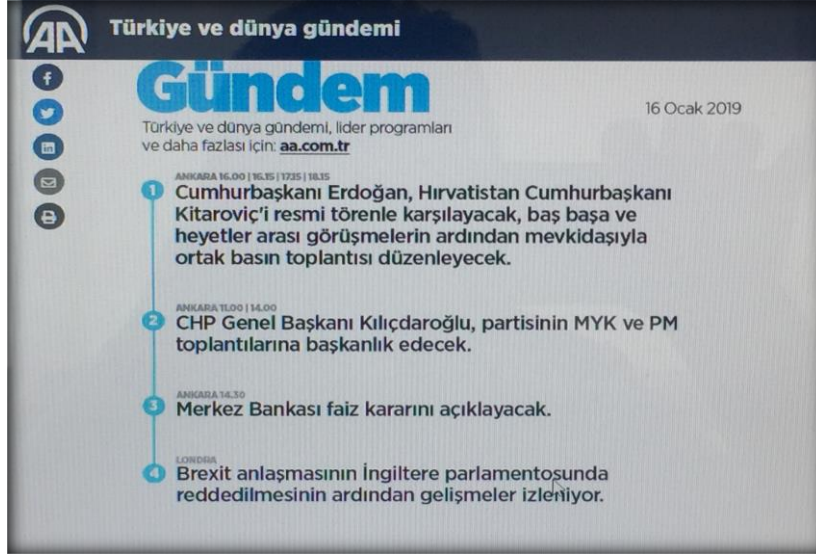
AA'da, politika muhabirliği, ajans yönetiminin en çok duyarlı olduğu alanlardan biridir. Her gün sabah saatlerinde, Genel Müdür başkanlığında tüm haber merkezlerinin yöneticilerinin katılımıyla düzenlenen gündem toplantısında, ele alınan ilk gündem maddesi siyaset alanında yaşanan gelişmeler ve gün içerisinde takip edilecek programlar olmaktadır. Dolayısıyla, Genel Müdürdən başlayarak sırayla, Genel Yayın Yönetmeni, Türkiye Haberleri Yönetmeni, Ankara Haberleri Editörü ve editör yardımcılarının, politika muhabirlerinin çalışmalarında, haber organizasyonunda önemli etkisi bulunmaktadır. Ankara Haberleri Editörlüğü, Genel

Müdür başkanlığındaki gündem toplantısında alınan karar ve sunulan görüşler çerçevesinde, politika muhabirlerinin gün içerisinde takip edecekleri programların organizasyonu ve haberlerin üretimini tasarlamaktadır. Genel Müdürün görüş ve kararları, gündem toplantısı devam ederken, Editör tarafından birim muhabirlerinin dahil olduğu Ankara Haberleri WhatsApp grubunda veya ilgili muhabire doğrudan özel mesaj olarak iletilmektedir. Muhabirler, editör veya yardımcılarının direktifleri doğrultusunda hareket ederek haber üretim çalışmalarını gerçekleştirmektedir.

Politika muhabirleri, ajans yöneticilerinin yönlendirmelerinin yanı sıra, haber kaynağı konumunda bulunan siyasi parti yetkililerinin de görüş ve onaylarını dikkate alarak haber üretimi yapmaktadır. Hem haber kaynakları hem de haber merkezi yöneticileri ile çoğunlukla mobil iletişim ortamlarında iletişim kuran muhabirler, haberleri için gerekli enformasyonu da yine aynı iletişim kanalıyla edinmektedir.

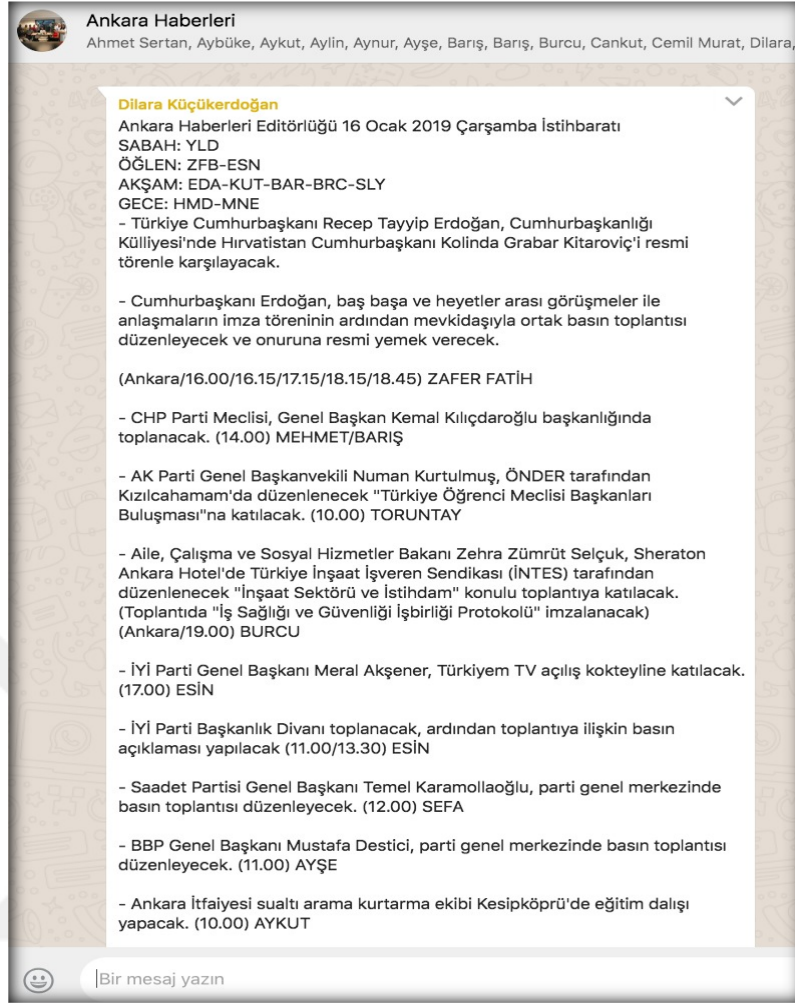
3.2.1.7.2.1. AA Cumhurbaşkanlığı muhabirliği

Araştırmamız kapsamında, 16 Ocak 2019 günü, Cumhurbaşkanlığı Muhabirlerinden birinin haber üretim süreci birebir ele alınmıştır. 15 Ocak 2019 günü, Cumhurbaşkanlığı web sitesinden, Hırvatistan Cumhurbaşkanı Kolinda Grabar-Kitarović'in Ankara'ya resmi ziyarette bulunacağına dair yapılan duyuru, Cumhurbaşkanlığı muhabirinin bilgi vermesi üzerine, AA Ankara Haberleri Editörlüğünde günün nöbetçi editör yardımcısı tarafından abonelerle paylaşılacak üzere Ana Gündem'e birinci madde olarak olarak eklenerek yayımlanmıştır.

Resim 3. 9. 16 Ocak 2019 tarihli AA Gündemi

Editör yardımcısı, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Hırvatistan Cumhurbaşkanı Kolinda Grabar-Kitaroviç ile görüşmesini haberleştirmek üzere takip edecek Cumhurbaşkanlığı muhabirini de belirleyerek, Editörlüğün WhatsApp grubundan 16 Ocak 2019 tarihli çalışma planını paylaşmıştır.

Resim 3. 10. AA Ankara Haberleri Editörlüğünün, WhatsApp'tan muhabirlerle paylaştığı 16 Ocak 2019 tarihli çalışma planı

Ankara Haberleri WhatsApp grubundan, “Ankara Haberleri 16 Ocak 2019 Çarşamba İstihbaratı” başlıklı paylaşımda, söz konusu çalışma planına, şöyle yer verilmiştir:

Türkiye Cumhurbaşkanı Erdoğan, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde, Hırvatistan Cumhurbaşkanı Grabar-Kitarović'i resmi törenle karşılayacak. Erdoğan, baş başa ve heyetler arası görüşmeler ile anlaşmaların imza töreninin ardından mevkidaşıyla ortak basın toplantısı düzenleyecek ve onuruna resmi yemek verecek. (Ankara/16.00/16.15/17.15/18.15/18.45) (Muhabir: Zafer Fatih).

Yapılan görevlendirmede haberleştirilmek üzere takip edilecek programın içeriği, yeri ve saatleri ile programı haberleştirmek üzere görevlendirilen Cumhurbaşkanlığı muhabirinin ismi de belirtilmektedir.

16 Ocak 2019 günü saban saat 09.00'da mesaiye gelen ve WhatsApp grubundan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 16 Ocak 2019 tarihli programını haberleştirmek üzere görevlendirildiğini öğrenen AA Cumhurbaşkanlığı muhabirinin de dahil olduğu Cumhurbaşkanlığının “CB Basın Merkezi ANK” adlı WhatsApp grubundan, saat 12.26'da, basın müşaviri olan bir yetkili tarafından, “Resmi karşılama töreni için 15:20, basın toplantısı için 17:20'de hareket edilecek” şeklinde mesaj paylaşılmıştır. Bu mesaja göre, resmi karşılama törenini takip edecek basın mensuplarının, geniş bir yerleşkeye sahip Külliye'deki Cumhurbaşkanlığı Basın Merkezinden basın minibüsüyle karşılamanın yapılacağı tören alanına götürüleceği belirtilmektedir. Cumhurbaşkanlığı muhabiri, “CB Basın Merkezi ANK” grubundan yapılan bu paylaşımın ardından, dizüstü bilgisayar, ses kayıt cihazı ve akıllı telefonunu da alarak, Görüntülü Haberler Servisi'nden bir kameraman ve Fotoğraf Haberleri Editörlüğünden bir fotomuhabiri ile birlikte saat 15.00'te Cumhurbaşkanlığı Külliyesi Basın Merkezi'ne geçmiş, saat 15.20'de, minibüsle basın müşaviri eşliğinde diğer medya kuruluşlarının mensuplarıyla birlikte, Külliye'deki tören alanına giderek yerini almıştır. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, Hırvatistan Cumhurbaşkanı'nı resmi karşılama törenini izleyen Cumhurbaşkanı muhabiri, notlarını akıllı telefonuna kaydetmiş, fotomuhabiri ve kameramanın da görüntü çekimi yapmıştır. Törenden sonra, diğer medya mensuplarıyla birlikte Cumhurbaşkanlığı Basın Merkezi'ne götürülen AA Cumhurbaşkanlığı muhabiri, dizüstü bilgisayarından Cumhurbaşkanlığı Basın Birimine ait internet hattına WIFI ile bağlanarak HAS v2 sistemi üzerinden haberini yazmış, yaklaşık 10 dakika içerisinde hazırlanan ve Ankara Haberleri masasına sunulan haber, redaktör tarafından tashih edildikten sonra yayın editörü tarafından son kontroller yapılarak yayınlanmıştır. Haberin metni Ek-9'da sunulmuştur.

Çizelge 3. 19. Cumhurbaşkanlığı Basın Merkezi WhatsApp Grubu'ndan Türk ve Hırvat Cumhurbaşkanlarının, Ankara'daki 16 Ocak 2019 tarihli programlarına dair paylaşımlar

[16.01.2019 12:26:37] **CB Yetkilisi 3:** Resmi karşılama töreni için 15:20, basın toplantısı için 17:20'de hareket edilecek.
 [16.01.2019 12:26:59] **CB Yetkilisi 3:** Resmi karşılama töreni ve basın toplantısı frekans:HD, Tr3a, 11155, 4444, 5/6, Yatay, Dvbs-2, 8psk
 [16.01.2019 17:51:52] **Muhabir 1** (Kanal D): Heyetlerarası görüşmeye geçildi mi acaba geçilmediyse bilgi verebilir misiniz başlayınca
 [16.01.2019 17:53:35] **CB Yetkilisi 3 :** Henüz gecilmedi
 [16.01.2019 17:54:09] **Muhabir 1** (kanal D): Teşekkürler
 [16.01.2019 18:01:44] **Muhabir 5 :** Basın toplantısında soru cevap öngörülüyor mu ?
 [16.01.2019 18:11:37] **CB Yetkilisi 3 :** Evet öngörülüyor
 [16.01.2019 18:24:41] **CB Yetkilisi 3 :** Heyetlerarası başladı
 [16.01.2019 18:45:54] **CB Yetkilisi 3 :** 16 01 2019 Hırvatistan Cumhurbaşkanı ile ortak basın toplantısı frekans bilgisi; HD, Tr3a, 11155, 4444, 5/6, Yatay, Dvbs-2, 8psk, 1 Floor, 2 Floor, 3 Türkçe, 4 Hırvatça
 [16.01.2019 20:50:18] **CB Yetkilisi 3 :** Yemek sona erdi

Cumhurbaşkanlığı muhabiri, daha sonra basına kapalı gerçekleştirilen iki ülke Cumhurbaşkanlarının baş başa ve heyetler arası görüşmeleriyle ilgili gelişmeleri, bir taraftan Cumhurbaşkanlığı WhatsApp gruplarını bir taraftan da Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ile konuk cumhurbaşkanının sosyal medya hesaplarını düzenli olarak takip ederek, haber değeri olan bir paylaşımın yapılıp yapılmadığını kontrol ettiği görülmüştür. CB Basın Merkezi ANK adlı basın grubundan, Cumhurbaşkanlığı basın müşaviri, bir basın mensubunun heyetler arası görüşmenin başlayıp başlamadığına dair saat 17.51'de paylaştığı sorusuna, saat 17.53'te "henüz geçilmedi" yanıtını verirken, saat 18.24'te de heyetler arası toplantının başladığını bildiren "heyetler arası başladı" şeklinde mesaj paylaştığı görülmektedir. Bu mesaj trafiğini takip eden AA Cumhurbaşkanlığı muhabiri, saat 19.00'da da Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Twitter hesabından Hırvatistan Cumhurbaşkanı ile olan görüşmelerine dair yaptığı paylaşımı anında fark etmiş ve haberini yazmıştır.

Resim 3. 11. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın, Hırvat Cumhurbaşkanı ile görüşmesine dair Twitter'daki paylaşımı

Erdoğan'ın, Hırvat mevkidaşıyla yaptığı görüşmeyi değerlendirdiği mesajı, AA Cumhurbaşkanlığı muhabiri tarafından, kopyala yapıştır yöntemiyle HAS v2 sistemine aktarılarak haber formatında düzenlenmiştir. AA Cumhurbaşkanlığı muhabirinin, Erdoğan'ın Twitter mesajını da kullanarak yazdığı ve HAS v2'de yayımlanan haberin metni Ek-10'da sunulmuştur.

AA Cumhurbaşkanlığı muhabiri, heyetler arası görüşmenin tamamlanmasının ardından, yine Cumhurbaşkanlığı basın müşaviri eşliğinde, otobüsle, Cumhurbaşkanlığı Basın Merkezi'nden diğer medya kuruluşlarının temsilcileriyle birlikte Türkiye ve Hırvatistan Cumhurbaşkanlarının ortak basın toplantısı düzenleyeceği salona götürülürken, diğer basın kuruluşlarından bir muhabir, Cumhurbaşkanlığı WhatsApp grubu "CB Basın Merkezi ANK"dan, basın toplantısında "soru öngörülüyor mu" şeklinde yönelttiği sorusuna, bir basın müşaviri "evet öngörülüyor" şeklinde yanıt vererek, toplantıda basın mensuplarının liderlere

soru sorma durumunun olabileceğini belirtmiştir. AA Cumhurbaşkanlığı muhabiri, bunun üzerine, AA Ankara Haberleri Editörlüğünden nöbetçi AA editör yardımcısına, WhatsApp'tan, basın toplantısının tahmini olarak başlayacağı saati ve toplantıda soru cevap bölümünün olacağını bildirmiştir. Nöbetçi editör yardımcısı da Cumhurbaşkanlığı tarafından basın mensuplarıyla paylaşılan frekanstan canlı aktarılan ve söz konusu frekans üzerinden televizyon haber kanallarının canlı yayınladığı toplantının haberleştirilmesi için, haber merkezinde müsait durumda olan 3 muhabiri görevlendirmiştir. Toplantıda liderlerin açıklamalarının önemli bölümlerini, flaş haber olarak yazması için haber merkezinden iki muhabir, açıklamanın ilk 10 dakikası için sahada takipte bulunan Cumhurbaşkanlığı muhabiri, diğer bölümü için ise haber merkezinde televizyon kanalı üzerinden toplantıyı takip eden 1 muhabir belirlenmiştir. Liderlerin, toplantının yapılacağı salona girmesiyle birlikte, AA Cumhurbaşkanlığı muhabiri, AA Ankara Haberleri WhatsApp grubu üzerinden toplantının başlamak üzere olduğu yönünde bilgi aktararak, haber merkezinden görevli muhabirleri hazır olmaları konusunda uyarmıştır. Salondaki AA Cumhurbaşkanlığı muhabiri, daha sonra, basın için ayrılan bölümde, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın açıklamalarının ilk 10 dakikalık bölümünün ses kaydını ve ayrıca diz üstü bilgisayarından da notlarını aldıktan sonra, en son yazdığı cümleyi, WhatsApp üzerinden haber merkezinde bekleyen sıradaki muhabire bilgisini verip, haberini yazmaya başlamıştır. Bu sırada da Ankara Haberleri Editörlüğü haber merkezinden de basın toplantısını televizyonların canlı yayınından takip eden bir başka görevli Cumhurbaşkanlığı muhabiri, salondaki cumhurbaşkanlığı muhabirinin bıraktığı cümleden sonra, toplantıdaki liderlerin açıklamalarını takip etmeye başlamıştır. Diz üstü bilgisayarından notlarını ve ses kayıt cihazı ile ses kaydını alan haber merkezindeki Cumhurbaşkanlığı muhabiri, 15 dakikalık bölümü haberleştirmiştir. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın açıklamalarının haberini 2 muhabir yazarken, aynı zamanda haber merkezinden 2 muhabir de önemli bölümlerle ilgili flaş haberler yazmıştır. Toplam 4 AA muhabirinin işbirliği neticesinde, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın açıklamalarından 4 flaş haber ile birlikte “Erdoğan-Kitaroviç ortak basın toplantısı” başlığıyla 2 haber geçilmiştir. Yaklaşık 25 dakika süren Erdoğan'ın açıklamalarıyla ilgili haber, 1 saatlik sürede abonelerle paylaşılmıştır. Toplam bin 713 kelimeden oluşan haberin metni, EK-11’de sunulmuştur.

Salondaki Cumhurbaşkanlığı muhabiri, basın toplantısının ardından, yine Cumhurbaşkanlığı Basın Merkezi'ne geçerek, Türkiye ve Hırvatistan Cumhurbaşkanlarının programlarını, Cumhurbaşkanlığı WhatsApp grubu ve sosyal medya hesapları üzerinden takip etmeye devam etmiştir. Bu arada, iki Cumhurbaşkanının birlikte katıldığı resmi akşam yemeğiyle ilgili, Cumhurbaşkanlığı Basın Müşavirinin “CB Basın Merkezi ANK” adlı WhatsApp grubundan, 20.50'de, “Yemek sona erdi” şeklinde mesaj paylaştığı görülmüştür. Cumhurbaşkanlığı muhabiri, WhatsApp grubundan edindiği bu mesaja ve Cumhurbaşkanlığı web sitesinde yayınlanan “Günlük Program” bölümünde, resmi yemeğin düzenlendiği yer bilgisine dayanarak, “Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan, Kitaroviç Onuruna Yemek” başlıklı haber yazmıştır, Resmi yemekle ilgili AA'da yayınlanan haberin metni, EK-12'de sunulmuştur.

Çizelge 3. 20. AA cumhurbaşkanı muhabirinin örnek haber çalışması

Haberin konusu	Türkiye ve Hırvatistan Cumhurbaşkanlarının Ankara'daki görüşmeleri
Haberin kaynağı	Cumhurbaşkanlığı
Haber toplama yöntemi	Yerinden Haber Toplama, İkincil Kaynak Kullanma
Haber toplamada kullanılan araçlar	Akıllı cep telefonu, WhatsApp, Twitter, dizüstü bilgisayar, Televizyon, dijital ses kayıt cihazı, uydu frekansı, internet, AA HAS v2
Haberin kurgu tekniği	Ters piramit
Haberin görselleri	Yok
Haber metnini düzenleme ve iletim yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayardan, AA kurumsal haber yazılım sistemi HAS v2 üzerinden metin düzenleme ve aynı sistem üzerinden AA yayın merkezine sunum

AA Cumhurbaşkanlığı muhabiri, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın günlük programını tamamlandıktan sonra, mesaisini saat 21.00'de tamamladı. Ancak, olağan üstü ve son dakika paylaşımı yapılması ihtimaline karşın, başta Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan olmak üzere Cumhurbaşkanlığı ve AK Parti yetkililerinin sosyal medya hesapları ile Cumhurbaşkanlığı WhatsApp gruplarını evden de takip ettiği öğrenilmiştir.

AA Cumhurbaşkanlığı muhabirinin gün içerisinde, mesaisini toplam 1'i Erdoğan tarafından Hırvat liderle görüşmesine dair sosyal medya üzerinden yapılan paylaşım ile ilgili olmak toplam 6 haber yazarak tamamlamıştır.

3.2.1.7.2.2. AA CHP muhabiri

AA Ankara Haberleri Editörlüğünde, 15 Ocak 2019 tarihinde, politika muhabirlerinden CHP muhabirinin haber organizasyonu ve üretim süreci ele alınmıştır.

12 Ocak 2019 günü, e-posta yoluyla, medya kuruluşlarına, Ankara Büyükşehir ve bazı belediye başkan adaylarının, 15 Ocak 2019 günü Ankara Ticaret Odası Congresium'da tanıtılacağı toplantının duyurusu gönderilmiş, AA Ankara Haberleri Editörlüğü de buna göre söz konusu toplantıyı takip edecek politika muhabirini belirleyerek görevlendirme yapmıştır. AA Ankara Haberleri Editörlüğünün, “Ankara Haberleri” adlı whatsapp grubundan da paylaşılan 15 Ocak 2019 tarihli gündeminde, CHP Belediye Başkan Adayları Tanıtım Toplantısı ile ilgili görevlendirmeye dair bölümde, “CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, ATO Congresium'da, aday tanıtım ortak toplantısında konuşacak. (Ankara/ 13.30) BARIŞ-MEHMET” ifadelerine yer verilmiştir. WhatsApp sohbet grubundan yapılan söz konusu paylaşımında, CHP Genel Başkanı Kılıçdaroğlu'nun katılımıyla düzenlenecek belediye başkanları aday tanıtım toplantısının, nerede ve ne zaman düzenleneceği yönündeki bilginin yanı sıra söz konusu programı takip edecek politika muhabirlerinin de isimlerinin belirtildiği görülmektedir.

AA CHP muhabiri, “Ankara Haberleri” adlı whatsapp grubunun yanı sıra AA'nın haber yazılım sistemi HAS v2 sistemi üzerinden de paylaşılan gündemde, saat 13.30'da, CHP Ankara Büyükşehir ve bazı belediye başkan adaylarının tanıtılacağı toplantıyı haberleştirmek üzere görevlendirildiği yönündeki bilgiyi edinmiş ve buna göre çalışma planını oluşturmuştur. Sabah saat 09.00 gibi haber merkezine gelerek mesaiye başlayan AA CHP muhabiri, alanıyla ilgili internet haber sitelerini ve basılı gazeteleri gözden geçirip, editör yönetiminde yapılan gündem toplantısında hazır bulunmuştur. Toplantıda, editörün, CHP aday tanıtım programında sürpriz bir gelişme öngörülüp öngörülmediğini sorması üzerine, CHP muhabiri, belediye başkan

adaylarının isimlerinin birçoğunun zaten günlerdir konuşulduğunu, ancak Genel Başkanın gündeme dair önemli açıklamalar yapmasının beklendiğini aktarmıştır. Editör, bunu üzerine, aday tanıtım programını 2 CHP muhabirinin de salondan izlemesini isteyerek, haberlerin hızlı bir şekilde geçilmesi yönünde uyarıda bulunmuştur. Toplantının ardından, CHP muhabirleri, aday tanıtım toplantısının başlama saatinden 1.5 saat önce, ATO Congresium'a, AA'dan bir kameraman ve fotomuhabiri ile birlikte geçerek, haber kaynaklarıyla yüz yüze görüşmelerde bulunmuş, programla ilgili ön bilgi almıştır. Katılımcılar, salondaki afişler ve çeşitli sloganların yazılı olduğu salonla ilgili bilgi notlarını derleyen CHP muhabirleri kendi arasında, toplantıda partililere hitap etmesi beklenen CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu ile Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mansur Yavaş'ın açıklamalarını haberleştirmek üzere iş bölümü yapmıştır. İş bölümüne göre, Ankara Haberleri Editörlüğünden 1 politika muhabirine ofisten toplantıyı, bazı televizyon haber kanallarından yapılan canlı yayın üzerinden takip etme görevi verilmiştir. 3 muhabirin işbirliği neticesinde, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu ile Ankara Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Mansur Yavaş'ın konuşmalarının ses kaydı alınmış ve daha sonra diz üstü bilgisayardan HAS v2 sistemi kullanılarak haber formatına dönüştürülmüştür. AA haber sisteminde yayımlanan haberin metni EK-13'te sunulmuştur. Toplam 2 ayrı haberin geçildiği programın ardından, CHP muhabirleri mesaiye ajansa dönerek ofisten devam etmiştir.

CHP muhabirlerinin, 15 Ocak 2019 günü gerçekleştirilen CHP Belediye Başkan Adayı Tanıtım Toplantısı ile ilgili haber organizasyonu ve üretim sürecinde, WhatsApp uygulamasının sınırlı düzeyde kullanıldığı görüldü. CHP muhabirlerinin, haber üretimi esnasında, sorumlu oldukları haber merkezi olan Ankara Haberleri Editörlüğü ile olan iletişimlerinde Editörlüğün “Ankara Haberleri” adlı WhatsApp grubundan yararlanılırken, haber kaynaklarıyla olan ilişkilerde ise böyle bir iletişim kanalı kullanılmamıştır. CHP Genel Merkezi'nin, CHP muhabirlerine yönelik bir WhatsApp grubu bulunmamaktadır. Ancak muhabirlerin, bazı CHP'li basın danışmanlarıyla, WhatsApp üzerinden birebir iletişim kurdukları görülmüştür.

3.2.1.8. AA'da diplomasi muhabirliği

AA diplomasi muhabirleri, Uluslararası Haberler Yayın Yönetmenliğine bağlı Dış Haberler Editörlüğünde görev yapmaktadır. Editör ve 2 yardımcısının yönetiminde haber üretimi yapan Dış Haberler Editörlüğünün merkezi Ankara'da, AA Genel Müdürlük binasında bulunmaktadır. Toplam 6 diplomasi muhabirinin görevli olduğu bu birimde, ayrıca diplomasi muhabirlerinin haberlerinin tashihinden sorumlu 6 redaktör ve diğer yabancı ajanslardan alınan haberlerin Türkçeye çevirisini gerçekleştiren 5 çevirmen görev yapmaktadır.

Diplomasi muhabirlerinin 1'inin 20 yıla yakın mesleki deneyimi bulunurken, diğer 5'inin ise meslekteki kıdemleri 5-10 yıl arasında değişmektedir.

3.2.1.8.1. AA diplomasi muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar

AA diplomasi muhabirlerinin görevi, başta Türkiye Dışışleri Bakanı olmak üzere Bakanlık ve ilgili birimlerin faaliyetleri ile yabancı devlet ve hükümet başkanlarının Türkiye'ye yönelik resmi ziyaretlerini ve Ankara'daki yabancı ülkelerin büyükelçiliklerinin çalışmalarını takip ederek, ajansın yayın ilkelerine göre haberleştirmektir.

AA'da, diplomasi alanında görevlendirilen muhabirler seçilirken, genel gazetecilik donanımının yanı sıra yabancı dil bilgisi düzeyi de dikkate alınmaktadır. İngilizce, Fransızca, Almanca ve Arapça dillerinden en az biri ile iyi düzeyde konuşabilen ve haber yazabilecek durumda olan muhabirler, diplomasi alanında görev yapabilmektedir. Diplomasi muhabirlerinin, yabancı dil bilgisinin yanı sıra uluslararası ilişkiler ve Türkiye'nin yabancı ülkelerle olan siyasi ve ekonomik alandaki ilişkileri konusundaki bilgi düzeyinin de iyi derecede olması gerekir.

Nitelikli bir gazeteci olarak ön plana çıkan AA diplomasi muhabirlerinin en önemli iş yükü, Dışışleri Bakanının Ankara ve yurt dışındaki programlarını haberleştirmektir. Dışışleri Bakanının günlük ve haftalık programları, yazılı açıklamaları, sosyal medya paylaşımlarını 24 saat kesintisiz takip etme sorumluluğu bulunan AA diplomasi muhabirleri, bu sorumluluklarını yerine getirebilmek için haber

kaynakları ile haber merkezi yetkililerinin oluşturduğu WhatsApp gruplarını düzenli olarak takip etmek durumundadır. Diplomasi muhabirlerinin haber kaynakları tarafından yönetilen Dışişleri Bakanlığının “mf@b@sin” adlı whatsapp grubu ve Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonunun “AB Delegasyonu” adlı grup ile haber merkezi tarafından oluşturulan “Dış Haberler” adlı WhatsApp gruplarını kullanmaktadır. Haber merkezinin günlük işbölümü gibi görevlendirmeleri, nöbet çizelgeleri, son dakika gelişmeleriyle ilgili muhabirlere yönelik yönlendirme mesajları tamamen, Dış Haberler Editörlüğünün WhatsApp grubu üzerinden gerçekleşirken, muhabirlerin ürettiği birçok haber için bilgi edinme amacıyla haber kaynaklarıyla kurulan iletişimde de Dışişleri Bakanlığı Basın Müşaviri ile AB Türkiye Delegasyonu Basın danışmanının oluşturduğu WhatsApp grupları kullanılmaktadır.

Diplomasi muhabirlerinin dahil olduğu AA Dış Haberler WhatsApp grubu 2013, Dışişleri Bakanlığının basın mensuplarına yönelik kurduğu “mf@b@sin” adlı WhatsApp grubu 2 Aralık 2016, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonunun kurduğu “AB Delegasyonu” adlı whatsapp grubu ise 11 Mayıs 2017'den beri aktif olarak kullanılmaktadır.

Dolayısıyla, AA diplomasi muhabirleri, günlük normal mesai saatleri dışında da söz konusu WhatsApp gruplarını, ayrıca Bakan, Bakanlık sözcüsü, Ankara'daki yabancı ülkelerin büyükelçi ve büyükelçilik sosyal medya hesaplarını takip ederek, önemli bir gelişme olması durumunda haberini yazmalıdır.

Çizelge 3. 21. AA diplomasi muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları

AA Diplomasi Muhabirlerinin Takip Etmekle Sorumlu Olduğu WhatsApp Grupları	mf@b@sin (Türkiye Dışişleri Bakanlığı)
	Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu
	AA Dış Haberler Editörlüğü

Diplomasi muhabirliği alanında, politika muhabirliğinde olduğu gibi işbölümü çok fazla yapılmaktadır. Özellikle Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun basın toplantılarında yaptığı açıklamalar, birebir sahadan takipte bulunan diplomasi muhabiri ile haber merkezinden, 4.5 G üzerinden alınan canlı bağlantı aracılığıyla toplantıyı izleyen bir diplomasi muhabiri tarafından paylaşılarak haberleştirilmektedir.

Yani diplomasi muhabirlerinin hem sahada hem de haber merkezinde masa başından haber yazma durumu olabilmektedir.

Diplomasi muhabirlerinin teknolojik donanımı ele alındığında, haber üretiminde ajansın temin ettiği MacBook Air dizüstü bilgisayar, 4.5 G cihazı, Iphone 7 Plus cep telefonu ve personelin kendi imkanlarıyla veya ajansın tedarik ettiği ses kayıt cihazlarını kullanmaktadır.

3.2.1.8.2. AA diplomasi muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci

Araştırmamız kapsamında, 14 Ocak 2019 günü, AA Dış Haberler Editörlüğünde görevli bir diplomasi muhabirinin haber üretim süreci ele alınmıştır.

AA'daki diğer alan muhabirleri gibi günlük 8 saat çalışma sorumluluğu bulunan diplomasi muhabirleri, sabah 09.00'da büroya gelerek mesaiye başlamaktadır. Muhabirler için mesainin ilk işi, hem haber yazılım sistemi HAS v2 hem de editörlüğün WhatsApp grubundan paylaşılan günlük görevlendirme listesini kontrol etmek olmuştur. AA diplomasi muhabirinin haberini yapmak üzere görevlendirildiği, “Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ile Lüksemburg Dışişleri ve Avrupa Bakanı Jean Asselborn’ın Ankara’da, Bakanlık Resmi Konutu’nda, saat 12.00’da düzenleyeceği ortak basın toplantısı” ile ilgili duyurunun, 12 Ocak 2019 günü, Türkiye Dışişleri Bakanlığı WhatsApp grubundan bir Bakanlık yetkilisi tarafından yapıldığı görülmüştür.

Söz konusu duyuruyla ilgili Dışişleri Bakanlığı Basın Müşavirliğinin “mf@b@sin” adlı WhatsApp grubundan yapılan paylaşım şöyle;

[12.01.2019 10:35:06] Engin Bey Dışişleri Bakanlığı: Değerli basın mensupları, Sayın Bakanımızın, Lüksemburg Dışişleri ve Avrupa Bakanı Jean Asselborn ile *14 Ocak 2019 Pazartesi* günü ortak basın toplantısı düzenlemeleri öngörülmektedir. Program aşağıda sunulmaktadır.

14 OCAK 2019, PAZARTESİ

12:00 – 12:30 Ortak Basın Toplantısı

(Dışişleri Bakanlığı Resmi Konutu)

Söz konusu basın toplantısına katılmak isteyen basın mensuplarının *13 Ocak 2019 Pazar, saat 15.00’e kadar* enfd@mfa.gov.tr adresine bildirimde bulunmaları ve basın toplantısından *yarım saat önce* resmi konutta bulunmaları beklenmektedir. "Sarı Basın Kartı" sahibi olmayan basın mensupları toplantıya alınmayacaktır. Saygıyla duyurulur. Enformasyon Genel Müdürlüğü

Bakanlık WhatsApp grubundan yapılan söz konusu programın duyurusu, muhabir tarafından bağılı olduğu Editörlüğe anında iletilmiş, daha sonra Dış Haberler Editörü ve AA diploması muhabirleri koordinatörünün birlikte aldığı karara göre, programı takip edecek muhabirler belirlenmiştir. Bizim çalışmamız kapsamında haber üretim süreci izlenen muhabir de yukarıda bahsedilen programı haberleştirmesi için görevlendirilen diploması muhabirleri arasında yer almıştır.

Program için görevlendirme, 14 Ocak 2019 günü Dış Haberler Editörlüğü WhatsApp gurubu ile AA haber yazılım sistemi HAS v2 üzerinden paylaşılmış, bu paylaşım sayesinde gün içerisinde takip edilecek programları öğrenen diploması muhabiri, buna göre günlük çalışma planı ve hazırlıklarını yapmıştır. Dizüstü bilgisayar ve ses kayıt cihazının pil seviyesini kontrol ederek toplantı için hazırlıklarını yapan muhabir, yaklaşık 1 saat süre boyunca da günün basılı gazeteleri, internet haber siteleri, alanıyla ilgili sosyal medya hesapları ile haber kaynaklarının yönettiği WhatsApp gruplarını tarayarak gündeme dair bilgi notu derlemiştir. Daha sonra, diploması muhabiri, AA'nın Görüntülü Haberler Editörlüğünden 1 kameraman ve Fotoğraf Haberleri Editörlüğünden 1 fotomuhabiri ile birlikte saat 11.30'da AA ulaştırma servisinin aracıyla basın toplantısının yapılacağı Dışişleri Bakanlığı Resmi Konutuna geçmiştir.

Toplantı salonunda, basın için ayrılan bölüme geçen diploması muhabiri, Bakanlık kameramanının Bakanlığa ait WhatsApp grubundan paylaştığı basın toplantısı canlı yayın frekans bilgilerini, editörlüğün WhatsApp grubuna aktardığı, editörlükten de 2 diploması muhabirinin, haber merkezindeki bir televizyondan frekans bilgilerini kullanarak ulaştığı toplantı salonundan yapılan canlı yayını takip etmeye başladığı öğrenilmiştir. Diploması muhabirleri koordinatörünün yönlendirmesiyle, basın toplantısında, Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu'nun açıklamalarını 2 diploması muhabirinin, Lüksemburg Dışişleri Bakanı Jean Asselborn'un açıklamalarını ise 1 diploması muhabirinin haberleştirmesi kararlaştırılmıştır. Haber merkezinden toplantıyı izleyen muhabirlere, aynı zamanda toplantıdan önemli açıklama yapılması durumunda flaş haber yazma sorumluluğu verilmiştir. 1 diploması muhabirinin Bakanlık Resmi Konutunda, 2 diploması muhabirinin de ajansın haber merkezinden televizyon canlı yayınından açıklamaları haberleştirmek üzere basın

toplantısının yapılacağı saati beklemeye başlamış, basın toplantısının başlamasıyla, iş bölümüne göre önce Resmi Konut'ta bulunan diplomasi muhabiri, Bakan Çavuşoğlu'nun açıklamalarının ilk 15 dakikalık bölümünün notlarını ve ses kaydını alıp, kendi haberini düzenlemek üzere, devam eden açıklamayı, tam bıraktığı cümleyi de belirterek haber merkezinden toplantıyı canlı olarak izleyen muhabire devretmiştir. Haberini, basın toplantısı devam ederken düzenlemeye başlayan diplomasi muhabiri, ilk haberi, yarım saat içerisinde AA haber yazılım sistemi HAS v2'den Dış Haberler Masası'na sunduğu görülmüştür. İlk haber olduğunu ve bu haberin devamının da bulunduğunu belirtmek için, haberin başlığına bir sayı eklenirken, sonuna da parantez içerisinde “sürecek” ifadesi konulduğu belirlenmiştir. Haberin metni, EK-14'te sunulmuştur. İlk haber yayınlanmadan önce, Çavuşoğlu'nun açıklamalarından da haber merkezinden toplantıyı izleyen diplomasi muhabirlerinin 1 flaş haber yazdığı belirlenmiştir.

Basın toplantısını yerinde izleyen muhabirin yazdığı haberin ardından, Bakan Çavuşoğlu'nun açıklamalarıyla ilgili ikinci haberi de ofisten televizyon canlı yayınından takip eden diğer diplomasi muhabiri hazırlamıştır. Ofisten yazılan haber metninin en altına “bitti” ifadesinin eklenerek yayımlandığı belirlenmiştir. “Çavuşoğlu-Asselborn ortak basın toplantısı (2)” başlığıyla AA haber sisteminde yayımlanan haberin metni Ek-15'te sunulmuştur.

Çizelge 3. 22. AA diplomasi muhabirinin örnek haber çalışması

Haberin konusu	Türkiye ve Lüksemburg Dışişleri Bakanları ortak basın toplantısı
Haberin kaynağı	Türkiye Dışişleri Bakanlığı
Haber toplama yöntemi	Yerinden Haber Toplama, İkincil Kaynak Kullanma
Haber toplamada kullanılan araçlar	Akıllı cep telefonu, WhatsApp, dizüstü bilgisayar, televizyon, dijital ses kayıt cihazı, uydu frekansı, internet, AA HAS v2
Haberin kurgu tekniği	Ters piramit
Haberin görselleri	Fotoğraf, video
Haber metnini düzenleme ve iletim yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayardan, AA kurumsal haber yazılım sistemi HAS v2 üzerinden metin düzenleme ve aynı sistem üzerinden AA yayın merkezine sunum

Diplomasi muhabirlerine, haber kaynakları tarafından WhatsApp gruplarının yanı sıra, yine aynı iletişim uygulaması üzerinden özel mesaj olarak da haber değeri taşıyan bilgi notu, duyuru gibi notlar iletilebilmektedir. Özellikle resmi haber ajansı olması nedeniyle zaman zaman sadece AA tarafından takip edilmesi uygun görülen programlara dair duyuru, basın açıklaması, bilgi notu gibi paylaşımlar, tüm basın mensuplarının yer aldığı WhatsApp gurupları yerine, doğrudan özel mesaj olarak AA muhabirlerine gönderilmektedir. Bunun yanı sıra, WhatsApp grubu kullanmayı tercih etmeyen bazı kurum ve kuruluşların basın duyuruları için muhabirler ile yine WhatsApp üzerinden özel mesaj uygulaması üzerinden iletişim kurdukları görülmüştür. Araştırmamızın yapıldığı dönemde, Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı olan ancak diplomasi muhabirlerinin sorumluluk alanında bulunan Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığından bir yetkili, KKTC'nin Kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın vefatının 7. yılı vesilesiyle "Müşahedelerimde Denktaş'ın Hayatı ve Hedefi" başlıklı bir söyleşi programıyla ilgili duyuruyu, AA diplomasi muhabirine WhatsApp üzerinden iletilmiştir.

Resim 3. 12. Diplomasi muhabiri-haber kaynağı iletişimi

Dış Haberler Editörlüğünün Ankara dışında, yurt dışındaki ofislerde görev yapan ve Türkçe haber üretimi gerçekleştiren diplomasi muhabirleri ile olan iletişimlerinde de WhatsApp uygulaması önemli bir yer tutmaktadır. Yurt dışında görevli diplomasi muhabirlerin sorumlu oldukları ülkenin gündemi, günlük çalışma planları, takip edilen konularla ilgili üretilen haberlere dair görüş alış veriş, son dakika gelişmelerine dair bilgi notları, Dış Haberler Editörlüğünün editör ve editör yardımcıları ile yurt dışı bürolarda görev yapan muhabirlerin dahil olduğu WhatsApp gurubu üzerinden paylaşılmaktadır.

3.2.1.9. AA'da ekonomi muhabirliği

AA'da ekonomi muhabirleri, Ekonomi ve Finans Haberleri Yayın Yönetmenliğine bağlı Ekonomi Haberleri Editörlüğünde görev yapmaktadır. 1 editör ve 2 editör yardımcısı yönetiminde toplam 22 ekonomi muhabirinin görev yaptığı Ekonomi Haberleri Editörlüğünün haber üretimi alanında, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı ve bağlı kuruluşlar ile ekonomi alanında faaliyet gösteren Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği gibi kurum ve kuruluşlarının faaliyetleri bulunmaktadır. Söz konusu bakanlıklar için ayrı ayrı muhabirlerin görevlendirildiği birimde, personelin mesleki deneyimi 20 ila 3 yıl arasında değişmektedir.

3.2.1.9.1. AA ekonomi muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar

AA Genel Müdürlük binasında faaliyet gösteren Ekonomi Haberleri Editörlüğünde, ekonomi muhabirlerinin görevi, sorumlu oldukları Bakanlıklar ve bağlı kuruluşlar ile sanayi ve finans kuruluşlarının faaliyetlerini takip ederek, haberleştirmektir. Ekonomi alanında üretim yapan muhabirlerin, iktisat bilgisine belirli düzeyde sahip olması gerekir. Ekonomi terimlerini, ekonomik gelişmeleri okuyup kavrayabilecek düzeyde iktisat bilgisi, ekonomi muhabirinin üreteceği haberlerin kalitesini belirlemektedir. Bu nedenle, AA muhabirleri arasında iletişim fakültesi mezunlarının yanı sıra ekonomi alanında ihtisas görmüş muhabirler de bulunmaktadır.

Editör ve editör yardımcılarının yönetiminde çalışmalarını gerçekleştiren ekonomi muhabirleri, haber üretim sürecinde, haber merkezi yöneticileri ve haber kaynaklarıyla olan ilişkilerini çoğunlukla mobil iletişim uygulamaları üzerinden yürütmektedir.

Ekonomi Haberleri Editörlüğü, birimin haber operasyonu ve idari işler için 2013 yılında oluşturulan “Ekonomi Haberleri” adlı WhatsApp grubunu kullanmaktadır. Birimdeki tüm muhabirler ile editör ve editör yardımcılarının yer aldığı bu grupta, günlük görevlendirmeler, son dakika gelişmeleri, takip edilen programlarla ilgili yöneticilerin muhabirlere yönelik mesajları, nöbet listesi gibi paylaşımlar yapılmaktadır. Muhabirler, bu gruptan yapılan paylaşımları düzenli olarak takip etmek durumundadır.

Ekonomi muhabirleri, haber merkezinin oluşturduğu WhatsApp grubunun yanı sıra takip ettikleri Bakanlık ve bağlı kuruluşların da WhatsApp gruplarında yer almaktadır. Basın mensuplarına yönelik oluşturulan Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığı ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanlığının (TOBB) WhatsApp gruplarında, kurum ve kuruluşların alanlarına dair basın açıklamaları, bilgi notu gibi paylaşımlara yer verilmektedir. Ekonomi muhabirleri, mesai saatleri dışında da kesintisiz bir şekilde, hem haber merkezinin hem de haber kaynaklarının WhatsApp guruplarını takip ederek, alanlarıyla ilgili bir gelişme olması durumunda gereğini yapmakla sorumludur.

Çizelge 3. 23. AA ekonomi muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları

AA Ekonomi Muhabirlerinin Takip Etmekle Sorumlu Olduğu WhatsApp Grupları	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
	Ticaret Bakanlığı
	Tarım ve Orman Bakanlığı
	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
	TOBB
	AA Ekonomi Haberleri Editörlüğü

Ekonomi muhabirleri, haber üretiminde diğer alan muhabirleri gibi kurumun tahsis ettiği Apple MacbookAir diz üstü bilgisayar, Apple iPhone 7 Plus cep telefonu, ses kayıt cihazı kullanmaktadır. Haber toplama aşamasında her muhabirin akıllı cep telefonunda mevcut olan WhatsApp uygulaması önemli bir yer tutarken, bunun yanı

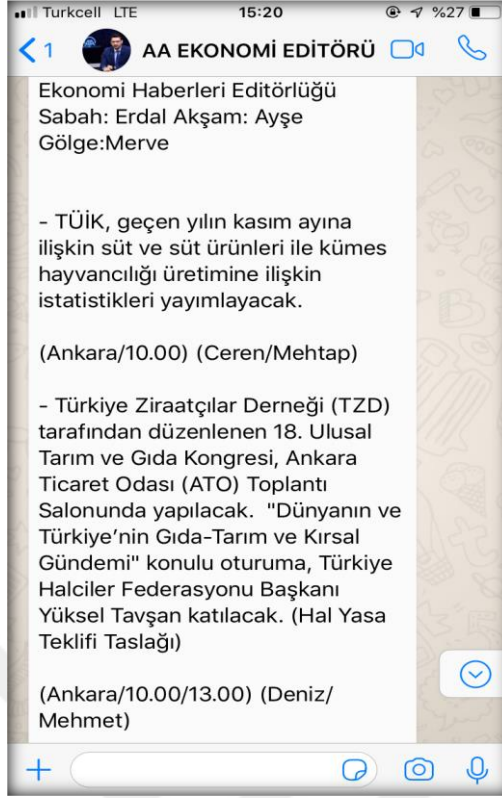
sıra Merkez Bankası gibi bazı kurum ve kuruluşların yayımladığı veriler, bilgi notu, basın açıklamalarına da genellikle resmi web siteleri üzerinden ulaşılmakta ve haberleştirilmektedir. Ekonomi muhabirleri, her ne kadar sınırlı olsa da yüz yüze iletişim yoluyla da haber üretiminde gerekli bilgi veya enformasyonu elde ettiği durumlar söz konusudur.

Ekonomi muhabirlerinden, WhatsApp grupları, takip ettikleri alanlarla ilişkili kurumların web siteleri ve gerçek mekanda basına açık olarak düzenledikleri basın toplantısı gibi faaliyetleri takip etmenin yanı sıra, sosyal medyanın nabzını da tutmaları beklenmektedir. Ekonomi muhabirlerinin her biri, takip ettikleri bakan ve bakanlık yetkilileri ile Merkez Bankası gibi önemli finans kuruluşlarının sosyal medya hesaplarını düzenli olarak tarayıp, önemli bir paylaşım olması durumunda haberini yazmakla sorumludur.

3.2.1.9.2. AA ekonomi muhabirlerinin haber organizasyonu ve haber üretim Süreci

Araştırmamız kapsamında, 17 Ocak 2019 günü, AA Ekonomi Haberleri Editörlüğünde görevli bir ekonomi muhabirinin haber üretim süreci birebir izlenmiştir. Editörlüğün haber organizasyonu ve üretim sürecinde, mobil iletişim araçları önemli bir yer tutarken, en çok tercih edilen iletişim ortamı ise akıllı cep telefonları ve web ortamında yer alan WhatsApp uygulamasıdır. Editörlüğün günlük görevlendirmeleri, iş bölümü gibi çalışma planları, anlık gelişmeler ve buna dair haber üretim sürecini şekillendiren editör ve yardımcılarının muhabirlere yönelik direktifleri, çoğunlukla bu mobil iletişim ortamından iletilmektedir.

AA Ekonomi Haberleri Editörlüğünün günlük paylaşılan görevlendirme planında, hangi ekonomi muhabirinin hangi programı takip edip haberleştireceği, haberleştirilecek programın gerçekleşme saati ve yeri gibi bilgilerin yanı sıra, gün içerisinde sabah ve akşam nöbetçilerinin kim olduğu yönündeki bilgiye de yer verilmektedir.

Resim 3. 13. AA Ekonomi Haberleri Editörlüğünün WhatsApp üzerinden paylaşılan 17 Ocak 2019 tarihli çalışma planı.

Araştırmamız doğrultusunda, 17 Ocak 2019 günü, Ekonomi Haberleri Editörlüğünün görevlendirme listesinde, ilk gündem maddesi olan ve Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayınlanması planlanan 2018 Kasım Süt ve Süt Ürünleri Üretimine İlişkin İstatistiki Verileri'nin, ekonomi muhabiri tarafından haberleştirilme süreci ele alınmıştır. TÜİK'in resmi web sitesi "<http://www.tuik.gov.tr>" üzerinde yer alan Veri Yayınlama Takvimi'nde, hangi alanla ilgili verilerin ne zaman yayımlanacağı öncesinden belirtilmiştir. AA ekonomi muhabirleri tarafından takip edilen bu takvime göre, 1 gün öncesinden editörlüğün gündemine alınan süt ve süt ürünleri üretimi istatistiki verileri, çalışmaları izlenen ekonomi muhabir tarafından haberleştirilmiştir. 17 Ocak 2019 günü saat 10.00'da, TÜİK'in resmi web sitesinde yayınlanan veriler, ekonomi muhabiri tarafından dizüstü bilgisayarından ulaşılarak, kopyala yapıştır yöntemiyle ajansın haber yazılım sistemi HAS v2'ye aktarıldığı görülmüştür. Ajansın haber kurgu sistemine göre düzenlenen süt ve süt ürünleri üretimiyle ilgili haber, muhabir tarafından 15 dakika içerisinde hazırlanıp, yayıncı editöre sunulmuş, HAS v2 sistemi üzerinden yayıncı editörün masasına aktarılan haber, son kontroller yapıldıktan sonra 10.24'te yayına verilmiştir. Haberin metni EK-16'da sunulmuştur.

Çizelge 3. 24. AA ekonomi muhabirliği alanında örnek haber çalışması

Haberin konusu	2018 Kasım süt ve süt ürünlerine dair istatistiki veriler
Haberin kaynağı	TÜİK
Haber toplama yöntemi	İkincil Kaynak Kullanma
Haber toplamada kullanılan araçlar	Akıllı cep telefonu, WhatsApp, dizüstü bilgisayar, internet
Haberin kurgu tekniği	Ters piramit
Haberin görselleri	Fotoğraf, video
Haber metnini düzenleme ve iletim yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayardan, AA kurumsal haber yazılım sistemi HAS v2 üzerinden metin düzenleme ve aynı sistem üzerinden AA yayın merkezine sunum

Ekonomi muhabirlerinin, TÜİK, Merkez Bankası gibi kurum ve kuruluşların resmi web siteleri üzerinden yayımlanan veriler, ekonomi muhabirlerinin iş yoğunluğunun önemli kısmını oluşturmaktadır. Bu tür haberleri, muhabirler, ofisten veya internete bağlı cihazları üzerinden bulundukları herhangi bir yerden yazabilmektedir. Bunun yanı sıra, basın toplantısı gibi durumlarda, muhabirler, doğrudan etkinliğin düzenlediği mekanda bulunmak ve haber için gerekli verilere yerinden ulaşmak durumundadır. Ancak önemli basın toplantılarının da birçoğunun televizyon kanalları tarafından canlı yayınlanması nedeniyle, haberin çok daha hızlı hazırlanmasını sağlamak için toplantıyı yerinden takip eden muhabirlere destek olarak, ofiste bulunan ekonomi muhabirlerine canlı yayın üzerinden basın açıklamalarının haberi yazdırılmaktadır.

Ekonomi muhabirleri, takip ettikleri bakanlıkların WhatsApp gruplarında paylaşılan bilgi notu, basın açıklaması gibi paylaşımları da takip ederek haber üretimi yapmaktadır. Ekonomi alanında basın mensuplarına yönelik paylaşım yapan WhatsApp gruplarından biri Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Basın Müşavirliğinin 26 Temmuz 2018'de kurduğu “STB” adlı WhatsApp grubudur. Basın müşavirinin yetkili olduğu bu grupta, araştırma yaptığımız dönemde, 14 Ocak 2019 ve 15 Ocak 2019 tarihlerinde, 2 ayrı paylaşım yapılmıştır. Her iki paylaşım da Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank'ın yazılı açıklamalarından oluşmaktadır. Ancak, bu paylaşılan yazılı açıklamaların haber formatında düzenlendiği görülmüştür. Bakanlık basın müşaviri tarafından haber formatında paylaşılan Bakan Varank'ın açıklamaları, AA ekonomi muhabiri tarafından WhatsApp grubundan alınarak ajansın haber kurgusuna

göre düzenlenmiştir. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının “STB” adlı WhatsApp gurubundan yapılan söz konusu paylaşım, EK’17’de sunulmuştur.

Çizelge 3. 25. AA ekonomi muhabirliği alanında örnek haber çalışması

Haberin konusu	Sanayi ve Teknoloji Bakanı basın açıklaması
Haberin kaynağı	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği
Haber toplama yöntemi	İkincil Kaynak Kullanma
Haber toplamada kullanılan araçlar	Akıllı cep telefonu, WhatsApp, dizüstü bilgisayar, internet
Haberin kurgu tekniği	Ters piramit
Haberin görselleri	Fotoğraf, video
Haber metnini düzenleme ve iletim yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayardan, AA kurumsal haber yazılım sistemi HAS v2 üzerinden metin düzenleme ve aynı sistem üzerinden AA yayın merkezine sunum

WhatsApp paylaşımlarında, Bakanlık basın müşavirinin Bakan Varank'ın açıklamalarını haber formatında düzenleyerek, haberin medyada kısa sürede yayımlanmasını sağlarken, bir taraftan da haberin kurgusu ve ön plana çıkarılan başlıklarla muhabirleri de yönlendiren bir etkisi olduğu söylenebilir. AA muhabiri, uzun bir metinden oluşan Bakan Varank'ın açıklamalarını ajansın haber kurgusuna göre haber olarak yeniden düzenledikten sonra, 1 saat 10 dakikalık sürede, saat 13.49'da, AA aboneleriyle paylaşmıştır. AA haber sisteminde yayımlanan haberin metni, Ek-18’de sunulmuştur.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının yanı sıra Ticaret Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı ile Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin basın mensuplarına yönelik whatsapp grupları da ekonomi muhabirleri tarafından düzenli olarak takip edilmektedir.

Araştırma yaptığımız dönemde, Ticaret Bakanlığının 27 Ağustos 2018 tarihinden beri aktif olan “Ticaret Bakanlığı Haber” adlı WhatsApp gurubundan 1 basın bülteni paylaşılmıştır. WhatsApp gurubundan 11 Ocak 2019 günü saat 10.53'te, Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan'ın “2019 İhracat Desteği” başlıklı açıklaması paylaşılmıştır.

Ticaret Bakanlığı'nın "Ticaret Bakanlığı Haber" adlı WhatsApp grubundan yapılan paylaşım şöyle;

[11.01.2019 10:53:35] +90 533 166: 2019 İHRACAT DESTEĞİ.docx

[11.01.2019 10:53:40] +90 533 166.....: Ticaret Bakanı Sayın Ruhsar Pekcan'ın 2019 İhracat Desteklerine ilişkin açıklaması ektedir. Bilgilerinize saygıyla duyurulur

Ticaret Bakanı Pekcan'ın ihracat desteğiyle ilgili açıklaması, haber değeri yüksek bilgi içermesi nedeniyle haberleştirme süreci hızlı gerçekleştirilmiştir. Bir ekonomi muhabiri açıklamadan önemli bölümleri tespit edip flash haber yazmak, bir muhabir de açıklamayı tam olarak haberleştirmek üzere görevlendirilmiştir. Flash haber yazmakla görevli muhabir, açıklamayı çok hızlı şekilde inceledikten sonra, önemli gördüğü 1 cümleyi, HAS v2 sistemine aktarmış, editör yardımcısı da gerekli kontrolü yaparak 10.56'da yayınlamıştır. WhatsApp grubunda yapılan paylaşımdan 3 dakika içerisinde 1 flash haber, AA bülteninde abonelerle paylaşılmıştır.

Çizelge 3. 26. AA ekonomi muhabirliği alanında örnek haber çalışması

Haberin konusu	Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan'ın "2019 İhracat Desteği" başlıklı açıklaması
Haberin kaynağı	Ticaret Bakanlığı Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği
Haber toplama yöntemi	Akıllı cep telefonu, WhatsApp, dizüstü bilgisayar, internet
Haber toplamada kullanılan araçlar	Ters piramit
Haberin kurgu tekniği	Fotoğraf, video
Haberin görselleri	
Haber metnini düzenleme ve iletim yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayardan, AA kurumsal haber yazılım sistemi HAS v2 üzerinden metin düzenleme ve aynı sistem üzerinden AA yayın merkezine sunum

Flash haberin ardından, diğer ekonomi muhabiri de 20 dakika içerisinde Bakan Pekcan'ın açıklamasının tamamını haberleştirerek yayıncı editöre sunmuş, bu haber de yayıncı editör tarafından gerekli kontroller yapılarak yayınlanmıştır. Bakan Pekcan'ın açıklamasına ilişkin AA sisteminde yayınlanan haberin metni EK-19'da sunulmuştur.

3.3. TRT'nin Genel İncelenmesi

TRT, devlet adına radyo ve televizyon yayınlarını gerçekleştirmek amacıyla, 1 Mayıs 1964'te, özel yasayla özerk tüzel bir kişiliğine sahip olarak kurulmuş kamu

iktisadi kuruluştur. TRT'nin ilk deneme televizyon yayını, Ankara'da Mithatpaşa Stüdyosu'nda, 31 Ocak 1968'de yapılmıştır. Almanya'nın teknik yardımıyla bir binanın bodrum katında bulunan bu stüdyodan yapılan deneme yayınları, 1971'e dek sürmüştür. Haftada 3 gün, 3'er saat olarak başlayan deneme yayınları, 1 yıl sonra haftada 4 güne çıkarılmış, 1970'de İzmir Televizyonu, ardından 1971'de İstanbul Televizyonu faaliyete geçirilmiştir (TRT, 2019).

Türkiye'de radyo yayınları, dünyadaki ilk radyo yayınlarından 7 yıl sonra başlamasına rağmen, televizyon yayınlarında ise bu arada geçen süre daha fazladır (Gürsoy, 1999: 47). Dünyada ilk olarak 1930'dan itibaren Almanya, İngiltere ve ABD'de deneme niteliğinde televizyon yayınları yapılırken, ilk düzenli yayınlara ise Mart 1935'te Almanya'da başlanmıştır. Almanya'dan sonra 1939 yılına kadar, düzenli televizyon yayınlarına başlanan ülkeler arasında Fransa, İngiltere ve Amerika yer almaktadır (Crowley ve Paul, 2010: 360). Türkiye'de televizyon yayınlarının 32 yıl daha geç başlaması, devlet sermayesinin yetersizliği, dağlık alanların çok oluşu, o yıllarda radyo yayınlarının dahi ülkenin tamamına erişememesine bağlanmaktadır (Öngören, 1974 s.135).

Türkiye'de televizyonun kurulması konusunun, 1950'lerin başından 1968'de düzenli televizyon yayınlarının başlatıldığı döneme kadar geçen sürede, sürekli gündemde tutulduğu görülmektedir. Bu uzun süreç ele alındığında, televizyon ihtiyacının ortaya çıkmasında siyasi alandaki amaçlar ile uluslararası ve yerli sermayenin pazar beklentilerinin, gereksinimlerden daha ön planda tutulduğu söylenebilir. Bu durumun sonucu olarak, Türkiye'de televizyon yayıncılığı, teknik açıdan plansız programsız olarak ve imkansızlıklar içinde başlatılmıştır. Televizyon yayınlarının başlatıldığı dönemde, siyasilerin yeni teknoloji olan televizyondan beklentileri, radyodan beklentilerinden farklı olmamıştır. Yönetici sınıflar, televizyon yayınlarının kendi kontrolleri altında ve çıkarları doğrultusunda yapılması yönünde beklentileri söz konusudur. Bunlar, radyo yayıncılığından devralınan beklentilerdir ve televizyon yayıncılığının sınırlarının saptanmasında da etkili olmuştur (İlaslan, 2014: s. 507).

TRT'de televizyon yayınları 1974 yılında haftanın yedi günü gerçekleştirilirken, yayınlar ülke yüzölçümünün yüzde 28'ini kapsayan 210 bin 861 kilometre karelik alanda, ülke nüfusunun yüzde 55'ine karşılık gelen 19 milyon kişi tarafından izlenilir olmuştur. TRT'nin televizyon yayıncılığının 10. yılında da PTT merkezlerine kayıtlı televizyon alıcı sayısı, 2 milyon 250 bine ulaşmıştır. 1982'de Eurovision bağlantı merkezinin devreye alınmasıyla birlikte yayın saatleri de artmış ve 1984 yılında tamamen renkli yayına geçilmiştir (TRT, 2019).

TRT'nin 1964-1971 yılına kadar özerk olduğu kabul edilmektedir. 1964'te yürürlüğe giren 359 Sayılı Radyo ve Televizyon Kurumu Yasası ile radyo ve televizyon yayınları, Anayasal olarak güvence altına alınmıştı. Bu yasaya göre, TRT Yönetim Kurulu, özerkliğin sağlanması amacıyla, tarafsız, toplumun çeşitli kesimlerinden temsilcilerden oluşturulmuş ve genel müdürler ise bu yönetim kurulu tarafından seçilmişti. Ancak daha sonraki yıllarda kurulan hükümetler tarafından TRT'ye özerklik sağlayan söz konusu yasa siyasetler tarafından eleştirilmeye başlanmış, 1972 yılının Ocak ayında Anayasa'da yapılan değişiklikle TRT Kanunu'nun 121. maddesi değiştirilerek "özerklik" kaldırılmıştır ve "...tarafsız iktisadi kamu tüzel kişiliği.." şeklinde düzenlenerek TRT "tarafsız" bir yayın kurum olarak tanımlanmıştır. Yasadaki bu değişiklik, TRT yönetiminin oluşturulma sürecini de yeniden düzenleyerek, genel müdürün seçiminde belirleyici hükümet olmuş, böylece siyasal erklerin yayınlara daha çok karışma durumu ortaya çıkmıştır. TRT'yi kapsayan düzenlemelere, 1980 darbesi sonrasında kabul edilen yeni Anayasa ile de devam edilmiştir. 1982'de kabul edilen Anayasa'da, radyo ve televizyon yayınlarıyla ilgili düzenlemeye, Anayasa'nın 133. maddesinde yer verilmiştir. Bu maddeye göre, radyo ve televizyon yayınlarının devlet eliyle ve bir kamu tüzel kişiliği halinde düzenleneceği ve tarafsızlık ilkesine göre çalışacağı kuralı getirilmiştir. 1972'deki Anayasa değişikliğine benzer bir düzenleme getiren Anayasası'nın 133. maddesine dayanılarak çıkarılan 2954 sayılı Türkiye Radyo ve Televizyon yasasının bir diğer özelliği ise TRT'ye özel bir yasa olmayıp, ülkedeki tüm radyo ve televizyon yayınlarıyla ilgili düzenlemeleri kapsamasıdır (Aziz, 2006: 179-180). 2954 Sayılı "Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu", TRT'nin özerkliği konusunda bir düzenleme içermemektedir (Canoruç, 2009: s. 308). Yeni yasa ile tüm radyo ve televizyon kuruluşlarının yayınlarını denetim, gözetim ve değerlendirmesini yapmak amacıyla bir

yüksek yayın kurulunun kurulması tasarlanmış, 2954 sayılı yasanın 6 ve 7. maddelerinde yer alan bu yeni kuruluşun adı, Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu olarak belirlenmiştir. Kurul, Türk radyo ve televizyonculuk tarihinde ilk kez kurulan bir düzenleyici üst kurum konumuna sahip olmuştur (Aziz, 2006: 179, 184). Bu yasanın getirdiği bir diğer yenilik ise TRT yönetimine siyasal iktidarın müdahalesini engellemeye yönelik düzenlemedir. Bu yasaya göre ayrıca Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu, haber içerikleri de dahil olmak üzere yayınlarda önemli bir yetkiyle donatılan kurum olmuştur. 2954 sayılı yasa TRT personeliyle ilgili sınıflandırmayı ise "memurlar", "işçi sayılmayan sözleşmeli personel" ve "geçici personel" olmak üzere üç grupta yapmıştır (Akıllıoğlu, 1990: 61).

TRT'nin 1986 yılına kadar televizyon yayınları üzerinde sahip olduğu tekel, Türkiye'ye yönelik yayın yapan özel televizyonların ortaya çıkmasıyla sona ermiştir. Anayasanın 133. maddesinin 1993'te değiştirilmesiyle özel radyo ve televizyon yayınları serbest bırakılırken, TRT'nin özerkliği ise yeniden tesis edilmiştir. TRT bugün, özerkliği ve tarafsızlığı anayasada hükme bağlanan, radyo ve televizyon ile tüm medya araçlarından yayın yapan kamu hizmeti yayıncısı olarak hizmet sunmaktadır (TRT, 2019).

TRT'de, kuruluşundan bugüne kadar kanal sayısını artırma yönünde çaba gösterilmiştir. Nitekim uzun yıllar tek kanal ile televizyon yayıncılığı yapan TRT'de, 1986 yılında, televizyonun 2. kanalı TRT-2 yayın hayatına başladı. TRT-1 ve TRT-2 yayınları, 1987'de "İntelsat" uydusundan kiralanan bir aktarıcudan tüm ülkeye ulaştırıldı. 1989 yılında TRT-3 ve GAP-TV'nin kurulmasıyla TRT'nin kanal sayısı 4'e yükseldi. Daha sonraki dönemde, 1990'da eğitim ağırlıklı TRT-4 ve Avrupa'da yaşayan Türklere yönelik yayın yapan TRT-INT, 1993'te Kafkasya ve Orta Asya'ya yönelik programların yer aldığı TRT-AVRASYA ve 1995'te ise TBMM TV yayınları başlatıldı. 2008'den sonra Türkiye'nin ilk ve tek yerli çocuk kanalı TRT Çocuk, müzik kanalı TRT Müzik, Kürtçe yayın yapan TRT Kurdî, Balkanlar'dan Orta Asya'ya, Ortadoğu'dan Kafkaslara 27 ülke ve 13 muhtar cumhuriyette yaklaşık 250 milyon nüfuslu bir coğrafyaya hitap eden TRT Avaz, Türkçe haber ve kültür kanalı TRT Türk, dini yayınlar yapan TRT Diyanet, belgesel kanalı TRT Belgesel ve haber kanalı TRT Haber, Arapça yayın yapan TRT-El Arabia, İngilizce yayın yapan TRT World ile

birlikte, TRT bugün 14 televizyon kanalıyla Türkiye ve dünyaya yayın yapmaktadır (TRT, 2019).

TRT, mali kaynakları bakımından ele alındığında, en önemli gelir kalemlerinden biri vatandaşın ödediği elektrik faturalarındaki enerji payının oluşturduğu görülmektedir. TRT'nin zaman zaman yayınlarında tarafsızlık ilkesini ihlal ettiği yönündeki eleştiriler ortaya çıktığında, en çok tartışılan konulardan biri de vatandaşın elektrik faturasına yansıyan enerji payı olmaktadır. TRT'nin mali kaynaklarını elektrik hasılatından alınan payın dışında, bandrol, ilan ve reklam gelirleri ile CD, kitap gibi ürün satışlarından elde edilen gelirler oluşturmaktadır. TRT'nin 2016 yılı faaliyet raporuna göre, 2016 yılında elektrik hasılatından alınan pay 793,4 milyon TL, bandrol geliri 962,1 milyon TL, ilan ve reklam geliri 212,1 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. Buna göre, kurumun gelir kaynakları dağılımında bandrol geliri yüzde 45'lik oranla ilk sırada yer alırken, bunu yüzde 37 ile enerji payı, yüzde 6 oranıyla da reklam ve ilan gelirleri takip etmiş, ayrıca CD, kitap gibi ürün satışlarından sağlanan diğer gelirlerin oranı ise yüzde 12 olarak belirlenmiştir.

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan 2017 Kamu İşletmeleri Raporu'na göre, TRT'nin 2017'de elde ettiği gelirin dağılımı, elektrik hasılatından alınan pay olarak 690,2 milyon lira, bandrol geliri olarak 1,473 milyon lira, ilan ve reklam geliri olarak 233,2 milyon lira olarak kaydedilmiştir.

TRT, ticari televizyonların yayın hayatına başladığı döneme kadar tek yayın kuruluşu olarak yayın tekelini elinde tutması nedeniyle reklamcılık alanında da tekel konumunda olup, bu alanda elde ettiği gelirle bütçesinin hemen hemen yarısını karşılamıştır (Yazıcı, 1999: 54). Ticari televizyonların kurulmasıyla birlikte TRT'nin lehine olan bu ortam sona ermiş, reklam pastasını rakip televizyon kuruluşlarıyla paylaşmak durumunda kalmış, hatta reklam pastasındaki payı yüzde 5'lere kadar düşmüştür.

TRT'nin gider kalemlerine bakıldığında ise ana gider kalemlerini personel giderleri, ilk madde ve malzeme giderleri, amortisman ve tüketim payları, dışarıdan sağlanan hizmetler ve diğer giderler oluşturmaktadır. 2016 yılı sonu itibarıyla,

kurumun, toplam 2 milyar 153 milyon 853 bin 48 lira gelire karşılık, 1 milyar 901 milyon 631 bin 318 liralık gider gerçekleşmiş, bu gider kalemleri arasında dışarıdan sağlanan hizmetler yüzde 55 oranıyla ilk sırada yer almıştır. Gider kalemleri arasında personel istihdam gideri yüzde 34 ile ikinci sırada, amortisman ve tüketim payları yüzde 3 oranıyla üçüncü sırada bulunmaktadır. Kamu İşletmeleri 2017 Raporu'na göre, TRT'nin 2015'te 586,5 milyon lira olan personel istihdam gideri, 2016'da 638 milyon, 2017 yılında ise 691,1 milyon liraya yükselmiştir.

TRT'nin personel sayısı da yurt içi ve yurt dışında yeni açılımlar ve yeni kurulan kanallarla birlikte artış eğilimi göstermektedir. 1980 yılında bin 900'ü televizyonda görevli toplam 5 bin 571 personelin istihdam edildiği TRT'de, bugün, bu sayı 7 bin civarındadır. TRT'nin 2016 Yılı Faaliyet Raporuna göre, merkez teşkilatında memur statüsünde 4 bin 42, sözleşmeli statüde 47, Taşra teşkilatında ise memur statüsünde 2 bin 825, sözleşmeli statüde 154 kişi olmak üzere toplam 7 bin 68 kişi görev yapmaktadır.

TRT'nin kuruluş süreciyle birlikte, 1964'te TRT Haber Merkezi'ni oluşturma çalışmaları da başlamış ve 2 yılda tamamlanmıştır. 31 Ocak 1968 tarihinde saat 19.15'te yapılan deneme yayınında yer verilen televizyon haber bülteninin ilk haberi, Suudi Arabistan ve Libya'ya resmi ziyarette bulunan Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın, 30 Ocak 1968 tarihinde yurda dönmesinin ardından Esenboğa Havalimanı'nda karşılanmasıyla ilgilidir (Akıllıoğlu, 1990: 30).

TRT'de televizyon haberlerinin yayınlanmaya başladığı dönemde, ilk haberler, BBC'de kurs alan gazeteciler tarafından üretilmiştir (Esen, 1984: 5). Yurt içinde meydana gelen herhangi bir gelişmeye dair haberler, kurumun kendi görevlendirdiği personel tarafından yapılırken, yurt dışında, dünyanın başka bölgelerindeki gelişmelerle ilgili haberler ise uluslararası haber-film kuruluşlarından temin edilmiştir. TRT, yurt dışındaki gelişmeleri aktarabilmek için 1964 yılında Avrupa Yayın Birliği'ne üye olmuştur. Özellikle yurt dışında yaşanan gelişmelerin haberleştirilmesi sürecinde, görüntü elde edilmesinde söz konusu dönemde zorluklar yaşandığını vurgulayan Cankaya (2003: 79), Avrupa ile radyo-link bağlantısının bulunmaması nedeniyle aya

ilk kez insanoğlunun ayak basışını gerçekleştiren Apollo-II uzay denemesinin, 24 saat sonra banttan yayınlandığına işaret etmektedir.

1980'li yıllarda, TRT, teknik donanım açısından bir ilerleme kaydetmiştir. 1980 yılına kadar habercilik alanında film kamerası kullanılmış, görüntülerin haber merkezine iletilmesi çok fazla uzun süren bir süreçte gerçekleştirilebilmiştir. Haber görüntülerinin bölgelerden haber merkezine iletilmesi için otobüs ve yolcu uçakları gibi ulaşım araçları kullanılmıştır. Uçak veya otobüs sefer saatine yetiştirilememesi durumunda, haber görüntüleri bir sonraki gün gecikmeli olarak haber merkezine iletebilmiştir. Ancak 10 Şubat 1980'den itibaren ENG kameralara sahip olan TRT'de, haber görüntüleri yeni teknoloji sayesinde radyo-linkler aracılığıyla haber merkezine geçilebilmiş ve görüntünün kurgulanması da kolaylaşmıştır. Haber üretim sürecini hızlandıran bu yeni teknolojik kameralar, yerini 1985 yılının Nisan ayında BETACAM kameralara bırakmıştır (Akıllıoğlu, 1990: 75). Hem kamera hem kayıt bölümünün tek bir cihazda toplandığı BETACAM kameralar, iki kişinin yaptığı işi bir kişinin yapabileceği bir kolaylık sağlamıştır.

TRT'de günümüzde haber üretiminde gerek duyulan görüntüler, Sony marka HXR-NX5R Full HD Profesyonel NXCAM video kameralarla elde edilmektedir. Daha yüksek bit hızı sayesinde daha fazla ayrıntı yakalamaya ve parazitleri azaltmaya olanak sağlayan ve HXR-NX5R model kameralarda kullanılan XAVC S, Sony tarafından geliştirilen video kayıt formatıdır. Bu kayıt formatı, kaliteyi ve kullanılabilirliği artırırken, video bit hızlarını yani depolama gereksinimlerini minimumda tutmaktadır. Haber görüntülerinin TV haber merkezine iletilmesinde de yeni teknoloji kullanılmaktadır. Görüntüler, haberin yapıldığı mekandan 4.5 G teknolojiyle anlık olarak haber merkezine ulaştırılmaktadır. Canlı bağlantılar için de 4.5 G cihazına bağlı kameralar veya bazen sadece bir akıllı telefon kullanılmaktadır. Akıllı telefonlarda canlı bağlantı için kullanılan "DMNG App" uygulaması, genellikle uydu bağlantılı canlı yayın aracı veya 4.5 G cihazına bağlı kameraların olmadığı anlarda meydana gelen gelişmeleri aktarmak için tercih edilmektedir. İnternet kapsama alanı dışında bulunan kırsal bölgelerden ise haber görüntülerinin iletimi için uydu teknolojisiyle donatılan canlı yayın araçları kullanılmaktadır.

TRT, kuruluş sürecinde habercilik alanında ihtiyaç duyduğu kadroları oluşturmak için de çaba göstermiştir. TV haberleri üretimi için görevlendirilen personel sayısı, 1964'te sadece 4 kişiden oluşmaktaydı. 1971'de haber üretiminde görevlendirilen personel sayısı 10'a ulaşırken, TRT, 1974'te haber kadrosunu 70 kişilik ekiple desteklemiştir. Yurt dışı açılımı da gerçekleştiren TRT, çeşitli başkentleri kapsayan 11 haber ünitesi kurmuştur. 1974 yılından itibaren 24 saat boyunca her saat başı haber özetleri ve günde 4 ana haber bülteninin sunulduğu TRT'de yayınlarda yer verilen spor, bölgesel haber programları, TBMM saati, naklen maç yayınları da haber hizmeti içinde gerçekleştirilmiştir (Cankaya, 2003: 110).

TRT'nin haber yayın politikalarında dönemin hakim ideolojilerinin etkisi görülmektedir. Özellikle darbe döneminde, bu etkinin daha fazla hissedildiği söylenebilir. Örneğin, 1980 darbesi döneminde, yayınlarda bazı sözcüklerin kullanımına bile kısıtlama getirilmiştir (Cankaya, 2003: 178). Mutlu (1999: 25), TRT'nin, radyo ve televizyon yayıncılığı alanında, BBC'nin kamu hizmeti yayıncılık politikalarını model aldığını öne sürerken, Cankaya ise (2003: s.62), TRT Yasası'nda bu duruma engel teşkil eden bazı maddelerden söz etmektedir. Cankaya, söz konusu yasanın, "Hükümet Bildiri ve Konuşmalarının Yalnız Hükümeti Bağlamak Kaydıyla Radyo ve Televizyonda Yayınlatma Yetkisi", "Milli Güvenliğe Dokunan Hallerde Başbakan veya Görevlendireceği bir Bakanın Bir Haber veya Yayını Menetme Yetkisi", "Devletin Dış Politikası Bakımından Radyo ve Televizyon Yayınlarında Uygulanacak Esas ve Usullerin Dışişleri ve Turizm ve Tanıtma Bakanlıklarınca Tespit Edilerek TRT Genel Müdürlüğü'ne Bildirilme Yetkisi", "TRT'nin Amaçlarına Uygun Olarak Yerli ve Yabancı Tüzel Kişilerle Kuracağı Ortaklıkların Bakanlar Kurulu Kararnamesine Dayanması" şeklindeki maddelerin, hükümetlere, yayınlara karışma olanağı tanıdığını öne sürmektedir.

Anayasanın 133. maddesi ve 2954 sayılı Türkiye Radyo Televizyon Kanunu uyarınca tarafsız bir kamu tüzel kişiliğe sahip olan TRT'nin yayınlarında tarafsızlık esastır. 2954 sayılı Türkiye Radyo Televizyon Kanununun 5. maddesine göre, TRT'nin yayın esasları şunlardır:

- a) Anayasanın sözüne ve ruhuna bağlı olmak; devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü, milli egemenliği, Cumhuriyeti, kamu düzenini, genel asayiş, kamu yararını korumak ve kollamak,
- b) Atatürk ilke ve inkılaplarını kökleştirmek, Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkmasını öngören milli hedeflere ulaşmayı gerçekleştirmek,
- c) Devletin milli güvenlik siyasetinin, milli ve ekonomik menfaatlerinin gereklerine uymak,
- d) Devletin bir kişi veya zümre tarafından yönetilmesini veya sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde egemenliğini sağlamak yahut Devleti ve Devlet otoritesini ortadan kaldırmak veya dil, ırk, din ve mezhep ayrımı yaratmak yahut sair herhangi bir yoldan bu kavramlara ve görüşlere dayanan bir Devlet düzeni kurmak amacı güden rejim ve ideolojilerin propagandasına yer vermemek,
- e) Genel ahlakın gereklerini, milli gelenekleri ve manevi değerleri gözetmek,
- f) Türk milli eğitiminin temel görüş, amaç ve ilkelerine uymak,
- g) Kolayca anlaşılabilir, doğru, temiz ve güzel bir Türkçe kullanmak,
- h) Toplumun beden ve ruh sağlığına zarar verecek hususlara yer vermemek,
- i) Karamsarlık, umutsuzluk, kargaşa, dehşet, saldırganlık gibi olumsuz duygular uyandırmak ve telkin etmek amacına yönelik yayın yapmamak,
- j) Kişilerin özel hayatlarına, şeref ve haysiyetlerine saygılı olmak ve dürüstlük anlayışına bağlı kalmak,
- k) Haberlerin toplanması, seçilmesi ve yayınlanmasında tarafsızlık, doğruluk ve çabukluk ilkeleri ile çağdaş habercilik teknik ve metodlarına bağlı olmak,
- l) Haberler ile yorumları ayırmak ve yorumların kaynaklarını açıklamak,
- m) Kamuoyunun sağlıklı ve serbestçe oluşabilmesi için kamuoyunu ilgilendirecek konularda yeterli yayın yapmak; tek yönlü, taraf tutan yayın yapmamak ve bir siyasi partinin, grubun, çıkar çevresinin, inanç veya düşüncenin menfaatlerine alet olmamak (TRT, 2019).

3.4. TRT Katımlı Gözlem Verileri

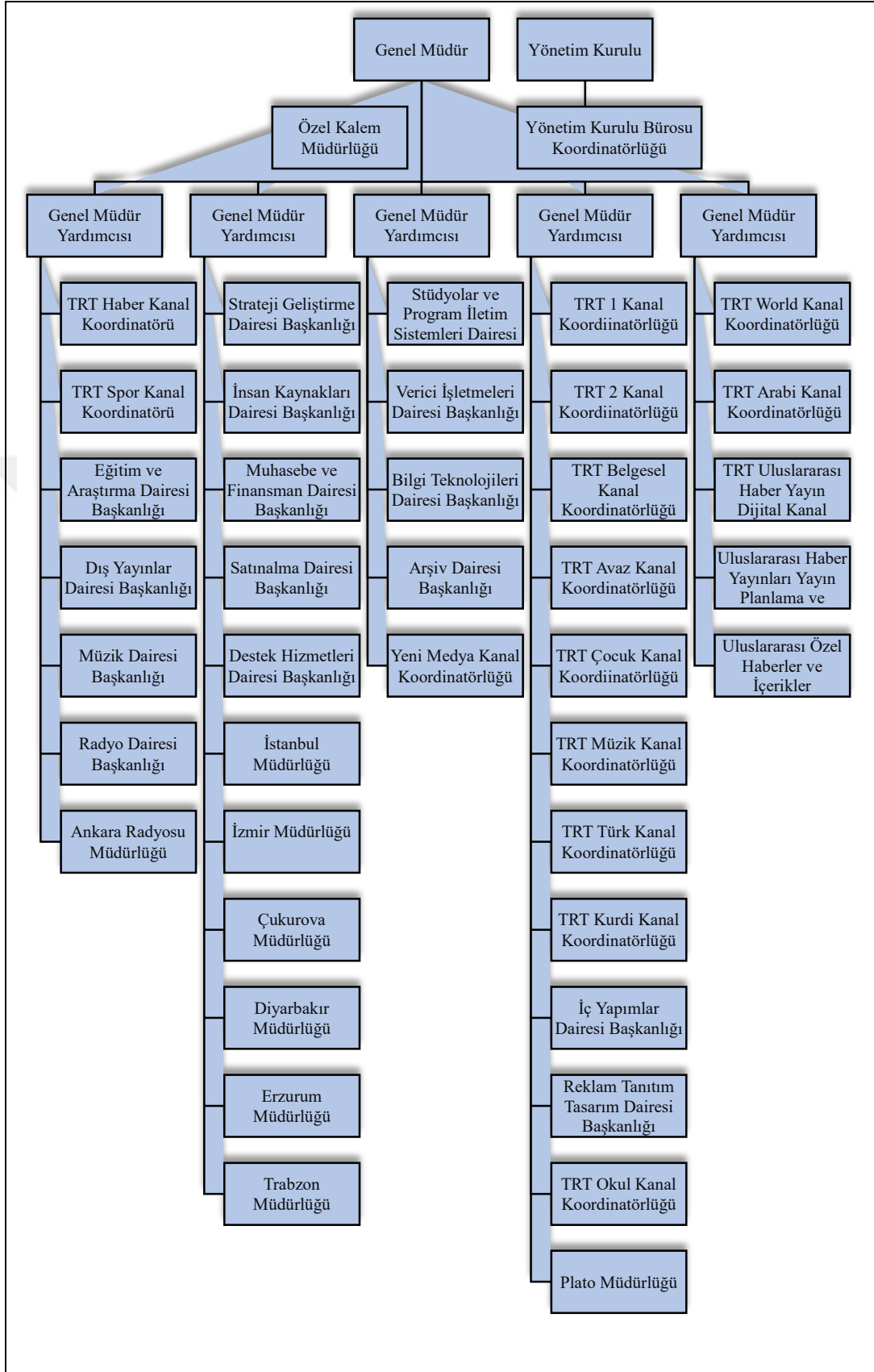
Araştırma kapsamında, Ankara'da, TRT Genel Müdürlüğü binasında bulunan Ankara Haber Merkezi'nde, politika, diplomasi, ekonomi, kültür sanat, sağlık, eğitim, spor, polis ve adliye alanında görev yapan muhabirlerin çalışma alanlarında, 28 Ocak ve 3 Şubat 2019 tarihlerinde katımlı gözlem yapılmıştır. Muhabirlerin çalışmalarının ele alındığı gözlem süresince, kurumun personeli gibi mesai yapılmış, işleyiş yerinde izlenerek gerekli veriler toplanmıştır. Bir haftalık gözlem esnasında, verimli bir süreç geçirilmiştir.

3.4.1. TRT'de Haber Merkezleri ve Alan Muhabirliği

TRT, Ankara'daki Genel Müdürlük binasındaki merkez haber birimlerinin yanı sıra Türkiye'nin dört bir yanında haber büroları, Avrupa'dan Asya'ya, Ortadoğu'dan

Kafkaslara kadar, önemli merkezlerde büro ve temsilciliklerle dinamik bir haber ağına sahiptir. TRT'nin kurumsal yapılanmasına göre, en üstte Genel Müdür ve Genel Müdür başkanlığında oluşturulan Yönetim Kurulu bulunurken, Genel Müdüre bağlı olarak 4 genel müdür yardımcısı görev yapmaktadır. Haber merkezleri, bu genel müdür yardımcılarının birinin sorumluluğundadır. Haber merkezlerinden sorumlu genel müdür yardımcısına bağlı olarak faaliyet gösteren TRT kanalları arasında TRT Haber, TRT World, TRT Arabi ve TRT Spor yer almaktadır. Bu kanallarının her birinin başında ise Kanal Koordinatörü görev yapmaktadır.

Şekil 3.2. TRT kurumsal yapı şeması (TRT, 2019)

TRT'nin haber ağı, merkezde Genel Müdürlük binasında hizmet veren Ankara Haber Merkezi, Adana, İzmir, Antalya, Trabzon, Erzurum ve Diyarbakır il müdürlükleri ile bu müdürlüklere bağlı Samsun, Rize, Konya, Van, Elazığ, Denizli, Manisa, Aydın, Hatay ve Gaziantep'teki haber bürolarından sorumlu Yurt Haberleri Müdürlüğü, yurtdışından alınan ve yurtdışına verilen haber ve spor yayın hizmetlerinin koordinasyonu ile görevli Uluslararası Haber Yayınları ve Haber Görüntüleri Müdürlüğü şeklinde yapılandırılmıştır. Yurt dışında Washington, Brüksel, Saraybosna, Erbil, Berlin ve Bakü temsilcilik düzeyinde faaliyet gösteren TRT'nin, KKTC'de Kıbrıs Haber Bürosu bulunmaktadır. TRT'nin söz konusu haber merkezlerinden toplamda günlük ortalama 200 civarında haber klibi üretilmektedir.

TRT Ankara Haberleri Merkezi, Ankara'da haber değeri taşıyan tüm olaylar ve gelişmeleri izleyip haberleştirmekten sorumludur. Bu birimde, 30'a yakın muhabir, 4 editör eliyle tüm gelişmeler takip edilip, gerek son dakika gerek DSF gerek sesli haber olarak hem gün içindeki bültenlere hem de ana haber kuşaklarına hızlı bir şekilde haberler hazırlanmaktadır.

TRT'nin en aktif birimlerinden Yurt Haberleri Müdürlüğü ise Adana, İzmir, Antalya, Trabzon, Erzurum ve Diyarbakır il müdürlükleri ile bu müdürlüklere bağlı Samsun, Rize, Konya, Van, Elazığ, Denizli, Manisa, Aydın, Hatay ve Gaziantep'teki bürolar aracılığıyla, yurt genelindeki haber değeri taşıyan gelişmeleri haberleştirmekten sorumludur.

Uluslararası Haber Yayınları ve Haber Görüntüleri Müdürlüğünün de yurt dışında Washington, Brüksel, Saraybosna, Üsküp, Erbil, Köln, Berlin, Astana, Taşkent, Aşkabat ve Bakü temsilcilikleri ile KKTC'de Kıbrıs Haber Bürosu üzerinden dünyadaki önemli gelişmeleri haberleştirme görevi bulunmaktadır.

Söz konusu haber merkezlerinde üretilen haberler, kurum bünyesinde bulunan 15 Temmuz Millet, Arim ve Doğan Kasaroğlu Stüdyolarından, TRT 1, TRT Haber, TRT World, TRT Spor, TRT Avaz, TRT Türk ve TRT Diyanet kanallarında yayınlanmaktadır.

TRT haber merkezleri arasında muhabirlerin üretim alanlarıyla ilgili uzmanlaşmanın en çok önem verildiği birimlerin başında Ankara Haberleri Merkezi gelmektedir. Ankara Haberleri Merkezi, Cumhurbaşkanlığı, TBMM, bakanlıklar, yüksek yargı birimleri gibi merkezi kuruluşların faaliyetlerinin haberleştirilebilmesi için alanında uzman ve deneyim kazanmış muhabirler görevlendirmektedir. Bu doğrultuda, Ankara Haberleri Merkezi tarafından Cumhurbaşkanlığı Masası, Muhalefet Partileri Masası, Savunma Masası, Polis- Adliye- Yargı Masası, Diplomasi Masası, Ekonomi Masası, Ulaştırma Masası, Eğitim Masası, Kültür- Sanat- Turizm Masası, Sağlık Masası, Çevre-Orman-Tarım Kent Masası, Çalışma Hayatı Masası oluşturulmuş, söz konusu alanlarla ilgili haber üretimi belirli muhabirlerin sorumluluğunda gerçekleştirilmektedir. Ancak, alanlarda yoğunluk durumuna göre, bir muhabirin, kendi alanı dışında başka bir alanda da görevlendirilmesi söz konusu olabilmektedir.

Yurt dışında ve yurt içinde personel sayısına göre, her bir alanda ayrı ayrı görevlendirme olanağı söz konusu değildir. Yurt dışında görev yapan muhabirler yabancı dil bilgisi iyi düzeyde olanlar arasından seçilirken, Yurt Haberleri müdürlüklerine bağlı birimlerde ise muhabir görevlendirmelerinde televizyon haberciliği alanında yeterlilik daha çok dikkate alınmaktadır.

3.4.1.1. TRT'de polis-adliye muhabirliği

TRT'de gerçekleştirilen araştırmamızın, polis-adliye muhabirliği ile kısmı, Genel Müdürlük binasında faaliyet gösteren Ankara Haberleri Merkezi'nde, 28 Ocak 2019 günü yapılmıştır. Bu birimde, polis ve adliye alanlarıyla ilgili gelişmeleri haberleştirmek üzere oluşturulmuş polis-adliye-yargı masası bulunmaktadır. Bu masada, görevli muhabir sayısı zaman zaman değişirken, araştırmamızın yapıldığı dönemde 2 muhabir görevlendirilmiştir. Araştırma kapsamında, alanında uzman ve 10 yıllık bir mesleki deneyime sahip olan polis adliye ve yargı masası sorumlusu muhabirlerin 2 günlük çalışmaları ele alınmıştır.

3.4.1.1.1. TRT polis-adliye muhabirinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar

TRT Ankara Haberleri Müdürlüğü Polis-Adliye-Yargı Masası'nda görev yapan muhabir, Ankara'da asayiş, adli ve yüksek yargı alanlarında meydana gelen gelişmeleri takip etmek ve haberleştirmekten sorumludur. İçişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve bağlı birimler, Ankara İl Emniyet Müdürlüğü ve bağlı birimler, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, Danıştay, Anayasa Mahkemesi, polis adliye muhabirinin sorumluluk alanı olarak belirlenmiştir. Buna bağlı olarak, TRT polis adliye muhabiri, başta Ankara olmak üzere tüm yurttaki güvenlik alanındaki gelişmelerle birlikte, dünyanın her hangi bir bölgesinde yaşanan ve Türkiye'yi de ilgilendiren asayiş olaylarını, ilgili birimler aracılığıyla takip etmek durumundadır.

TRT polis adliye muhabirinin, kurumun personel yönetmeliğine göre, diğer çalışanlar gibi haftada 40 saat çalışma yükümlülüğü bulunmaktadır. Mesai saatleri her ne kadar 08.00-17.00 olarak düzenlenmişse de polis adliye muhabirinin belirtilen bu süreden daha fazla çalıştığı gözlemlenmiştir. Sorumlu olduğu alanla ilgili gelişmeleri, mesai saatleri dışında da takibini sürdüren polis adliye muhabirinin, iş yoğunluğunun artması durumunda ise hafta sonu tatili ve normal mesai saatleri dışında göreve çağırılma durumu olabilmektedir.

Polis-adliye muhabiri, alanıyla ilgili gelişmeleri, İçişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Ankara Valiliği, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı ile bağlı birimlerin basın mensuplarına yönelik oluşturduğu WhatsApp gruplarını, bakanlıkların ve bağlı birimlerin resmi internet web siteleri ile sosyal medya hesaplarından yapılan paylaşımları, yazılı ve görsel basında yer alan haberleri 24 saat kontrol ederek, gerek görülmesi halinde haber kaynaklarıyla yüz yüze görüşme yaparak takip etmektedir.

Çizelge 3. 27. TRT polis adliye muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları

TRT Polis Adliye Muhabirlerinin Takip Etmekle Sorumlu Olduğu WhatsApp Grupları	İçişleri Bakanlığı
	Adalet Bakanlığı
	Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı
	Milli Savunma Bakanlığı
	Ankara Valiliği
	TRT Merkez Haberler
	Ankara TRT İletişim
	TRT Stil Danışmanlığı

TRT haber merkezi yöneticileri ile 30'a yakın muhabirin katılımıyla oluşturulan Ankara Haberleri Merkezi'nin "TRT Merkez Haberler" adlı WhatsApp grubu, polis adliye muhabirinin de dahil edildiği haber organizasyonunun önemli ayağını oluşturmaktadır. Haber organizasyonu ve idari işlemlerin yürütülmesi amacıyla kullanılan bu grupta, her gün onlarca mesaj paylaşılmaktadır. Polis adliye muhabiri, takip ettiği bir olay ya da davayla ilgili önemli gelişme olması durumunda söz konusu sohbet gurubundan haber merkezine bilgi aktarmakta, son dakika haberi olarak değerlendirilecek gelişmelerle ilgili yazdığı flaş haberleri ise TRT Ankara Haber Merkezi'ndeki diğer tüm alan muhabirlerinin de bulunduğu "Ankara TRT İletişim" adlı WhatsApp grubu üzerinden iletmektedir.

TRT Ankara Haber Merkezi WhatsApp Grubu'ndan, gün içerisinde takip edilecek programlar ve bu programlar için görevlendirilen muhabirler, bir gün öncesinden belirlenerek "Merkez Gündemi" başlığı altında paylaşılmaktadır. Gündem başlığı altında yapılan paylaşımda, gün içerisinde takip edilecek programlar, programların yeri ve saati, programları haberleştirmek üzere görevlendirilen muhabirler, gün içerisinde gündüz, akşam ve gece çalışan muhabirler ve ayrıca resmi haber ajansı AA'nın haber yayın sistemini takiple görevlendirilen personele dair bilgilere yer verilmektedir.

TRT polis adliye muhabirleri, haber merkezinin dışında kurumun çalışanlarının kılık kıyafetlerini düzenlemeden sorumlu birimin "TRT Stil Danışmanlığı" adlı WhatsApp grubunu da takip etmektedir. Bu gruptan, muhabirlerin kılık kıyafet seçimine dair muhabirlere bilgilendirici mesajlar iletilmektedir.

Polis adliye muhabiri, haber merkezinin WhatsApp grubunun yanı sıra haber kaynakları tarafından basın mensuplarına yönelik oluşturulan birçok grubun da katılımcısıdır. TRT polis adliye muhabirinin, dahil olduğu WhatsApp grupları arasında İçişleri Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Ankara Valiliği, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının basın mensuplarına yönelik bilgilendirme amaçlı oluşturdukları WhatsApp grupları yer almaktadır. TRT polis adliye muhabiri, tüm bu WhatsApp gruplarını düzenli olarak takip etmek durumundadır. Bu gruplardan her an, günün herhangi bir saatinde mesaj paylaşımı yapılabilmektedir. Söz konusu gruplardan, mesaj paylaşımı yapıldığında da muhabirlerin özel olarak aranıp bilgilendirilme durumu söz konusu değildir. Dolayısıyla muhabirin kesintisiz olarak, mesai saatleri dışında da WhatsApp gruplarından yapılan mesajlara duyarlı olması gerekir.

Teknolojik donanımı açısından ele alındığında, TRT polis adliye muhabirinin, sorumlu olduğu alanda haber üretim sürecinde kullandığı en önemli ekipmanları arasında başta akıllı mobil telefon gelmektedir. Polis adliye muhabiri, alanıyla ilgili hemen hemen tüm gelişmeleri, çeşitli uygulamalar aracılığıyla takip etme imkanı sunan mobil akıllı telefonlar üzerinden, ürettiği haberleri haber merkezine iletmek ve hatta canlı yayın yapabilmektedir. Dolayısıyla, mobil akıllı telefonların çok fonksiyonlu bu özelliklerini kullanan polis adliye muhabirinin, her gün farklı sürümleriyle farklı özellikler kazanan mobil telefon uygulamalarının iyi düzeyde kullanıcısı olması gerekir. Sosyal medya uygulaması Twitter, Instagram, Facebook platformlarında aktif olarak yer alan TRT polis adliye muhabirleri, haber merkezi ve haber kaynaklarıyla olan iletişimleri için WhatsApp, kameranın olmadığı anlarda canlı yayın bağlantısı kurarak video çekimi yapılmasını sağlayan DMNG uygulamaları ile kurumun haber yazılım sistemi Octobus ve haber görüntülerinin yüklendiği ISOFT sisteminin tüm özelliklerini iyi düzeyde kullanabiliyor olması büyük önem arz etmektedir.

TRT polis adliye muhabirinin, haber üretim sürecinde, akıllı mobil telefonların yanı sıra haber yazmak için dizüstü bilgisayar ve iPad, mobil internet ve canlı yayın bağlantısı için 4.5 G cihazı da kullanmaktadır.

3.4.1.1.2. TRT polis-adliye muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci

TRT polis adliye muhabirlerinin, haber üretim sürecinde, mobil iletişim araçları önemli rol oynamaktadır. Haber merkezi ve haber kaynaklarıyla olan iletişimini, çoğunlukla WhatsApp üzerinden gerçekleştiren TRT polis-adliye muhabiri, yüz yüze iletişimi sınırlı düzeyde kullanmaktadır. Haber kaynaklarının basın mensuplarına yönelik oluşturduğu önemli birçok WhatsApp grubunda yer alan polis adliye muhabirinin iş yükünün önemli kısmını, bu iletişim ortamında yapılan paylaşımları takip etmek oluşturmaktadır.

Çizelge 3. 28. TRT WhatsApp grubundan paylaşılan Ankara Haber Merkezi 28 Ocak 2019 tarihli gündemi

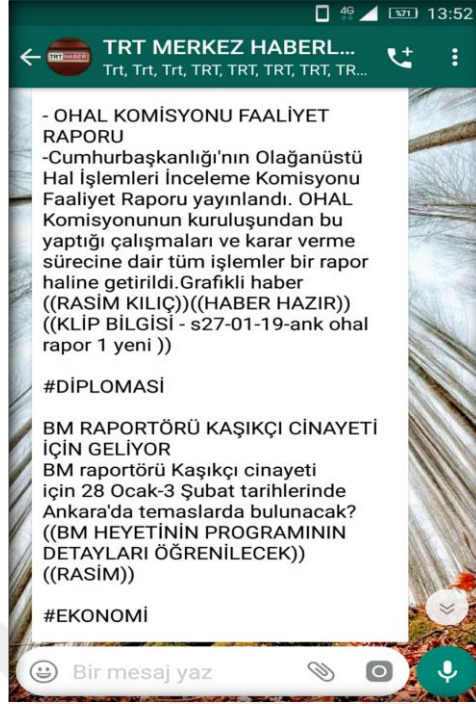
AJANS TAKİBİ: AYNUR+ZÜLEYHA 09:00-18:00, ((AHMET YILMAZ)) 18:00-09:00 ((CANSU DOĞAN +++ İBRAHİM COŞKUN)) 24:00-07:00 #SİYASET #CUMHURBAŞKANI RECEP TAYYİP ERDOĞAN'IN PROGRAMI İSTANBUL VE SAKARYA'DA AÇILIŞLAR((İSTANBUL BÜRO)) ERYAMAN STADI AÇILIYOR 20:00 Cumhurbaşkanı Erdoğan Eryaman Stadı'nın açılışına katılacak. Stadyumda ilk karşılaşma Ankaragücü ile Alanyaspor arasında oynanacak((CANLI YAYIN ARACI+3G))((ÖZLEM ÖZTÜRK)) MERKEZDE AK PARTİ'NİN SEÇİM KAMPANYASI 10:00 AK Parti'de kampanya için 2 firma ile anlaşıldı, YSK takvimine göre mitingler 23 Şubat'ta başlıyor...((3G))((CUMA YAVUZ)) MERKEZDE ALİ COŞKUN CHP'DE YEREL SEÇİM HAZIRLARI 10:00 CHP ve İyi Parti iş birliğinde büyükşehir olmayan 27 ilde anlaşma sağlandı. Bazı illerin ilçelerinin paylaşımı da bu hafta yapılacak((3G))((HURİYE COŞKUN 0.541.744 89 18)) MERKEZDE AHMET YILMAZ MHP'DE SEÇİM ÇALIŞMALARI 10:00 MHP'de aday tanıtımı, slogan, şarkı tamam...Çalışmalar sürüyor((3G))((DEMET GEÇİT MERKEZDE AHMET ATEŞ #TERÖRLE MÜCADELE – GÜVENLİK FETÖ'NÜN 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİ DAVALARI((YİĞİTCAN KARATEPE ((3G))MERKEZDE RASİM -GENELKURMAY DAVASI'NDA SAVUNMALAR ALINACAK 10:00 224 sanıklı Genelkurmay Çatı Davası'nda FETÖ'nün darbe girişiminin askeri kanadındaki planlayıcı ve yöneticilerinin içinde olduğu "yurtta sulh konseyi" üyelerinin esasa ilişkin savunmalarının alınmasına devam edilecek. -KARA HARP OKULU DAVASI 10:00 307 sanıklı Kara Harp Okulu Davası sanıkların esas hakkındaki mütalaaya karşı savunmalarıyla devam ediyor -ETİMESGUT ZIRHLI BİRLİKLER DAVASI 10:00 FETÖ'nün darbe girişimi sırasında Etimesgut Zırhlı Birlikler Okul ve Eğitim Tümen Komutanlığındaki eylemlere ilişkin 52 sanıklı davaya tanık beyanları devam edilecek. -OHAL KOMİSYONU FAALİYET RAPORU -Cumhurbaşkanlığı'nın Olağanüstü Hal İşlemleri İnceleme Komisyonu Faaliyet Raporu yayınlandı. OHAL Komisyonunun kuruluşundan bu yaptığı çalışmaları ve karar verme sürecine dair tüm işlemler bir rapor haline getirildi.Grafikli haber ((RASİM KILIÇ))((HABER HAZIR)) ((KLİP BİLGİSİ - s27-01-19-ank ohal rapor 1 yeni))	#POLİS ADLİYE VERİ KORUMA GÜNÜ 09:30 Adalet Bakanı Abdulhamit Gül, Kişisel Verileri Koruma Kurumu tarafından gerçekleştirilecek “Veri Koruma Günü Konferansı” na katılacak. ((Yer: Kişisel Verileri Koruma Kurumu Konferans Salonu, Adres: Nasuh Akar Mahallesi Ziyabey Cad. 1407. Sok. No:4, 06520 Çankaya)) #SAĞLIK PROBİYOTİKLERLE İLGİLİ NELERE DİKKAT EDİLMELİ? 14:00 Marketlerde son zamanlarda probiyotik gıdalar ve içecekler raflarda yerini aldı. Peki bu gıdalarla ilgili nelere dikkat etmek gerekiyor. Peki mikrobiyaya nedir? Gerçekten bağırsaklarımız ikinci beynimiz mi? Probiyotik ve prebiyotik alımı neden bu kadar önemli?Uzman röp((YAYIN+HABER))((3G))((ÇAĞLA GÜL TUNCER 0.538.886. 32.33)) #EĞİTİM #KENT/YAŞAM/ÇEVRE #BİLİM /TEKNOLOJİ #KÜLTÜR-SANAT-TARİH 10:00 TİKA ANKARA BULUŞMASI TİKA, 59 ülkedeki 61 Ofisiyle Ankara'da buluşuyor. Programın açılışını Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın yapacak. 4 gün sürecek organizasyon ile yürütülen projeler değerlendirilerek, bu yılın proje ve faaliyet planlamaları yapılacak Yer: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı – Konferans Salonu((3G))((EYLEM COŞKUN)) HİNT YEMEK GÜNLERİ 19:00 Hindistan Büyükelçiliği işbirliğiyle Hint Yemek Günleri düzenlenecek; vegan /vejeterian açık büfe 28 Ocak saat 19:00 , Alakart menü akşam yemeği 29-30 Ocak 19:00'da, Açık büfe akşam yemeği 31 Ocak 2 Şubat arasında düzenlenecek. ((İrtibat 0530 566 27 11 Yer: Hilton Kavaklıdere)) ((İBRAHİM COŞKUN)) ANKARA GÜNDEMİ YAYINI: ((CANSU DOĞAN)) PAZARTESİ ÇALIŞANLAR: (12) ÖZLEM, CUMA, EYLEM, DEMET, AYNUR, AHMET ATEŞ, HURİYE, ÇAĞLA, YİĞİTCAN, RASİM, ZÜLEYHA, MUSTAFA Ö, AHMET YILMAZ ALİ ((ÖĞLEDEN SONRA BÜRODA)) MERVE TORUN (NÖBET ÇIKIŞI) CANSU DOĞAN (GECE NÖBETÇİSİ) İBRAHİM COŞKUN (GECE NÖBETÇİSİ) #DİPLOMASİ BM RAPORTÖRÜ KAŞIKÇI CİNAYETİ İÇİN GELİYOR BM raportörü Kaşıkçı cinayeti için 28 Ocak-3 Şubat tarihlerinde Ankara'da temaslarda bulunacak? ((BM HEYETİNİN PROGRAMININ DETAYLARI ÖĞRENİLECEK)) ((RASİM)) #EKONOMİ DÜNYA GÜMRÜK GÜNÜ 10:30 Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan "Dünya Gümrük Günü Etkinliği ve Sertifika Dağıtım Töreni" ne katılacak. Yer: Ticaret Bakanlığı Eskişehir Yolu (Mülga Gümrük ve Ticaret Bakanlığı)((3G))((AYNUR BAYRAM)) MERKEZDE ZÜLEYHA
---	---

Araştırmamız kapsamında, 28 Ocak 2019 günü, TRT polis adliye muhabirinin, haber üretim süreci birebir takip edilmiştir. Sabah saat 08.00 gibi ofise gelen polis adliye muhabiri, eski bir TRT çalışanının TRT Haber WhatsApp ihbar hattına, saat 09.00'da, görüntüsünü gönderdiği Ankara'daki bir trafik kazasıyla ilgili haber çalışması yaptı. Editörün görevlendirmesi üzerine, görüntüyü gönderen kişiden kaza bölgesinin adresini öğrenen muhabir, daha sonra, kameraman ile birlikte kurum aracılığıyla olay yeri İncek Bulvarı'na geçti. Olay yerine varır varmaz, kameraman, canlı bağlantı için hazırlıklar kapsamında, anlık görüntü transferini gerçekleştiren 4.5 G cihazını ve kamerayı açtı. Bu sırada, bölgede gözlem yapan muhabir de olay yerinde bulunan polis yetkilisinden kazayla ilgili gerekli bilgiyi aldı. Daha sonra, telefonla yayıncıları arayan muhabir, TRT Haber TV canlı yayını için gerekli görüntü ve ses kontrolleri yapılmasının ardından, yayına alındı. TRT Haber TV'nin 3 dakika süren canlı yayınında, muhabir kazayla ilgili bilgi vermiş, kameramanın da kaza yapan araçları göstererek hareketli bir çekim yaptığı görülmüştür. Kameraman, canlı bağlantının ardından, bölgeden detay ve muhabirin kazayla ilgili anonsunu çekip, görüntüyü anında haber merkezine gönderirken, muhabir de TRT Merkez Haberler WhatsApp grubu üzerinden kaza görüntüsünün geçildiğinin bilgisini paylaşmıştır. Bu arada, editörün, haber merkezinden görevlendirdiği bir kişi de kaza haberinin bir an önce ilk bültene yetiştirilebilmesi için geçilen görüntülere göre yazdığı DSF (Doğal Ses Fonda) haber metninin, TRT Haber kanalının saat 10.00 bülteninde yayınlandığı belirlenmiştir. Kazayla ilgili TRT muhabirinin hazırladığı DSF haberin metni EK-20'de sunulmuştur.

Çizelge 3. 29. TRT polis adliye muhabirliği alanında örnek haber çalışması

Haberin konusu	Trafik kazası
Haberin kaynağı	WhatsApp ihbar hattı
Haber toplama yöntemi	Yerinden Haber Toplama
Haber toplamada kullanılan araçlar	4.5 G cihazı, kamera, akıllı cep telefonu, dizüstü bilgisayar, WhatsApp
Haberin görselleri	Video
Haber metnini düzenleme yöntemi	Dizüstü bilgisayardan, TRT kurumsal haber yazılım sistemi Octopus üzerinden metin düzenleme
Görüntü iletim yöntemi	4.5 G cihazı üzerinden, sahadan anlık görüntü transferi
Haber metni iletim yöntemi	WIFI ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayar üzerinden, Octopus yazılımı aracılığıyla sahadan anlık haber merkezinde iletim

TRT polis adliye muhabirinin, trafik kazası haberinin yanı sıra, söz konusu tarihte Türkiye ve dünya gündeminde bulunan Suudi Gazeteci Cemal Kaşıkçı cinayetiyle ilgili gelişmelere dair yaptığı haber çalışması da ele alınmıştır. Cinayetle ilgili temaslarda bulunmak üzere Türkiye'de bulunan Birleşmiş Milletler özel raportörü Agnes Callamard'ın Ankara programını takip etmekle görevlendirilen TRT polis adliye muhabiri, raportörün programı kapsamında Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ile Dışişleri Resmi Konutu'nda gerçekleştirdiği görüşmeyle ilgili haber çalışması yapmıştır. Dışişleri Bakanlığındaki programların haberleştirilmesi sorumluluğu normalde diplomasi muhabirlerinin olsa da söz konusu görüşmenin bir cinayetle ilgili olması nedeniyle haber merkezi tarafından polis adliye muhabiri görevlendirilmiştir.

Resim 3. 14. TRT Merkez Haberler WhatsApp grubu

Söz konusu görevlendirmenin yer aldığı gündemin, TRT Merkez Haberleri WhatsApp grubundan bir gün önce paylaşılarak da muhabirlere bildirildiği görülmüştür. Polis adliye muhabiri, bu görevlendirme doğrultusunda, saat 11.00'de, BM Raportörü ve Dışişleri Bakanı görüşmesi öncesinde, bir kameraman ile birlikte Bakanlık Konutu geçerek, haber üretim çalışmalarına başlamıştır. TRT Haber TV kanalı canlı yayınına, söz konusu görüşmeyle ilgili canlı bağlantı öncesinde hazırlık yapan TRT muhabirinin, kameraman tarafından 4.5 G cihazı açılıp, canlı yayın bağlantısı için sistem kurulana kadar, çok kısa sürede, Suudi gazeteci Kaşıkçı cinayetiyle ilgili gündemde yer alan son gelişmeleri ve raportörün programıyla ilgili detayları internetin bağlı olduğu mobil telefonundan araştırdığı gözlemlenmiştir. Derinlemesine bir araştırma yapmak için yeterli zamanı olmayan muhabir, kısıtlı sürede edinebildiği bilgiyle, Dışişleri Bakanlığı Resmi Konutu önünde, 4.5 G cihazı aracılığıyla TRT Haber TV canlı yayınına katılmıştır. Muhabir, yaklaşık 2 dakikalık bir yayında, Suudi gazeteci Kaşıkçı cinayetiyle ilgili temaslarda bulunmak üzere Türkiye'ye gelen BM özel raportör programıyla ilgili bilgi verdikten sonra, Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu'nun Dışişleri Konutunda BM Raportörü ve beraberindeki heyeti ile basına kapalı gerçekleşen görüşmesini anlatmıştır.

Muhabirin, canlı yayın yayında kullandığı ifadeler şöyle;

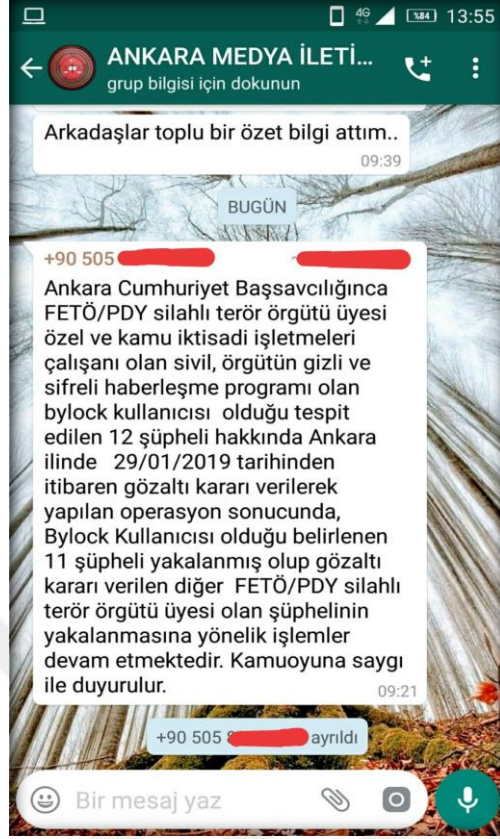
“Birleşmiş Milletler özel raportörü Agnes Callamard, Suudi Gazeteci Cemal Kaşıkçı cinayetini araştırmak üzere Türkiye’de. Temaslarına Ankara’da başlayan raportörü, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu kabul etti. Adalet Bakanı Abdulhamit Gül ile de bir araya gelecek heyet, İstanbul’da Kaşıkçı’nın nişanlısı ile de görüşecek. Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, Birleşmiş Milletler Özel Raportörü Kalamar’ın da aralarında yer aldığı heyeti Resmi Konutta kabul etti. Heyette Kalamar ile birlikte adli tıp konusunda uzman isimler de var.”

Polis adliye muhabiri, canlı bağlantının ardından, BM özel raportörü ile Bakan Çavuşoğlu’nun görüşmesine dair haberini, yine Dışişleri Konutu önünden, tablet üzerinden yazarak, TRT Octopus haber yazım sistemi aracılığıyla haber merkezine iletmiştir. Editörün gerekli kontrolleri yaptığı haber metninin, son düzeltmelerden sonra, yayına gönderildiği görülmüştür. TRT haber merkezinde, muhabirinden spikerine kadar herkesin kullanıcı olarak katılımcı olduğu bu haber yazım sisteminde yayınlanan haber, ilk olarak TRT Haber kanalının 14.00 bülteninde, daha sonra TRT’nin diğer kanallarının haber bültenlerinde yayınlandığı tespit edilmiştir.

Çizelge 3. 30. TRT polis adliye muhabirliği alanında örnek haber çalışması

Haberin konusu	BM özel raportörünün Kaşıkçı cinayetiyle ilgili Ankara programı
Haberin kaynağı	Dışişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı WhatsApp grubu
Haber toplama yöntemi	Yerinden Haber Toplama
Haber toplamada kullanılan araçlar	4.5 G cihazı, kamera, akıllı cep telefonu, dizüstü bilgisayar, WhatsApp
Haberin görselleri	Video
Haber metnini düzenleme yöntemi	Dizüstü bilgisayardan, TRT kurumsal haber yazılım sistemi Octopus üzerinden metin düzenleme
Görüntü iletim yöntemi	4.5 G cihazı üzerinden, sahadan anlık görüntü transferi
Haber metni iletim yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayar üzerinden, sahadan, TRT haber akış sistemi Octopus’tan haber merkezine iletim

Araştırmamız kapsamında, TRT polis adliye muhabirinin, adliye alanındaki çalışmaları ise 29 Ocak 2019 günü ele alınmıştır. 29 Ocak 2019 günü, sabah saat 09.21’de, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı WhatsApp grubundan bir paylaşım yapıldığı, bu paylaşımda Fetullahçı Terör Örgütü ile mücadele kapsamında yürütülen bir operasyona dair bilgilendirme yapıldığı görülmüştür.

Resim 3. 15. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının basına yönelik WhatsApp grubu

TRT polis adliye muhabiri, yukarıda da yer verilen Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının WhatsApp grubundan yapılan paylaşım ile ilgili, "Ankara'da FETÖ Operasyonu: Gözaltı kararı verilen 12 şüpheliden 11'i yakalandı" şeklinde bir son dakika haber yazmış, haber merkezine WhatsApp üzerinden iletmiştir. TRT Ankara İletişim WhatsApp grubuna aktarılan son dakika haber, ilgili editör tarafından TRT Octopus haber sisteminden yayınlanmıştır. Polis adliye muhabiri, bu arada aynı binada bulunan görüntü servisini telefonla arayarak son dakika gelişmesiyle ilgili bilgi vermiş ve daha sonra bir kameramanla birlikte TRT Haber TV canlı yayınına bağlanmak için Genel Müdürlük binasının önünde, canlı yayın sisteminin her an hazır olduğu bölgeye geçerek hazırlık yapmıştır. Haber merkezinden, canlı yayın bağlantı bölgesine geçene kadar, 2-3 dakikalık sürede, son dakika paylaşımı hızlı bir şekilde okuyup yayına hazırlanan polis adliye muhabiri, daha sonra canlı yayında, terör örgütü FETÖ'ye yönelik Ankara'da gerçekleştirilen operasyonla ilgili bilgi sunmuştur. Yaklaşık 2 dakika süren yayında, muhabirin verdiği bilgiler, haber kaynağının WhatsApp grubu

üzerinden yaptığı paylaşım ile sınırlı kalmıştır. Muhabirin, canlı bağlantının ardından, ofise geçerek, operasyonla ilgili yazdığı DSF haber metni, EK-21’de sunulmuştur.

Burada dikkati çeken noktalardan biri, Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı’nın WhatsApp grubundan gelen mesajlar için uyarı sesinin farklı olmasıdır. Bu grupta yoğun mesaj trafiği olmazken, paylaşılan her mesajın TRT haber arşivine göre son dakika haber olarak değerlendirildiği görülmüştür. Özellikle kamuoyunun yakından takip ettiği FETÖ davalarıyla ilgili bilgi notlarının paylaşıldığı bu grup, polis adliye muhabirleri açısından önemli bir bilgi kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Bu grupta dikkat çeken bir diğer nokta ise muhabirlerin genellikle paylaşılan bilgi notuyla yetinmeye çalışmasıdır. Muhabirler tarafından, WhatsApp grubunda, paylaşılan herhangi bir operasyona dair bilgi notuyla ilgili ekstra bilgi talebine yönelik bir soru neredeyse hiç sorulmamaktadır. TRT polis adliye muhabiri, adliye ve polis kaynaklarına, WhatsApp grubundan ziyade çoğunlukla doğrudan yine aynı iletişim uygulamasından özel mesaj göndermek suretiyle bilgi taleplerini iletmektedir. Nitekim, haber üretim sürecini izlediğimiz polis adliye muhabirinin, FETÖ operasyonu ile ilgili yeni bir gelişme olup olmadığını, adliyedeki haber kaynağı ile WhatsApp üzerinden özel iletişim kurarak takip etmeye çalıştığı görülmüştür.

Çizelge 3. 31. TRT polis adliye muhabirliği alanında örnek haber çalışması

Haberin konusu	Ankara’da FETÖ Operasyonu
Haberin kaynağı	Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı WhatsApp grubu
Haber toplama yöntemi	İkincil Kaynak Kullanma
Haber toplamada kullanılan araçlar	Akıllı cep telefonu, dizüstü bilgisayar, internet, WhatsApp
Haberin görselleri	Video (arşiv)
Haber metnini düzenleme yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayardan, TRT kurumsal haber yazılım sistemi Octopus üzerinden metin düzenleme
Haber metni iletim yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayar üzerinden, Octopus üzerinden haber merkezine iletim

TRT polis adliye muhabiri, bir taraftan gün içerisinde trafik kazası, çeşitli programları sahada izleyip haberleştirirken, bir taraftan da WhatsApp gruplarında olduğu gibi günün her anında sosyal medyada alanıyla ilgili paylaşımları takip etmektedir. İçişleri, Adalet ve Milli Savunma bakanları ile bakanlık yetkililerinin sosyal medya hesaplarının mesaj bildirimlerini açık tutan TRT polis adliye muhabiri,

Twitter, Facebook veya Instagram'dan yapılan önemli paylaşımları da haberleştirmektedir. Bu kapsamda, polis adliye muhabiri, adliye alanındaki çalışmalarını takip ettiğimiz gün, 29 Eylül 2019 tarihinde saat 11.04'de Milli Savunma Üniversitesi'nin sosyal paylaşım platformu Twitter hesabından yaptığı bir paylaşımı da haberleştirmiştir.

Resim 3. 16. Milli Savunma Üniversitesi'nin Twitter'dan yaptığı paylaşım

Milli Savunma Üniversitesi Askeri Öğrenci Aday Belirleme Başvuruları ile ilgili yapılan paylaşım, muhabir tarafından haber merkezindeki bilgisayardan, TRT'nin yazılımı Octopus'a aktarılarak haber formatında düzenlenmiştir. Söz konusu paylaşımın dair son dakika haber yazılmazken, arşivden görüntü kullanılarak sesli haber yazılmıştır. Haberin metni EK-22'de sunulmuştur.

Çizelge 3. 32. TRT polis adliye muhabirliği alanında örnek haber çalışması

Haberin konusu	Milli Savunma Üniversitesi Askeri Öğrenci Aday Belirleme Başvuruları
Haberin kaynağı	Milli Savunma Üniversitesi Twitter Hesabı
Haber toplama yöntemi	İkincil Kaynak Kullanma
Haber toplamada kullanılan araçlar	Akıllı cep telefonu, dizüstü bilgisayar, internet, Twitter
Haberin görselleri	Video (arşiv)
Haber metnini düzenleme ve iletim yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayardan, TRT kurumsal haber yazılım sistemi Octopus üzerinden metin düzenleme ve aynı sistem üzerinden TRT yayın merkezine sunum

TRT polis adliye muhabirinin dahil olduğu İçişleri Bakanlığı WhatsApp grubundan da saat 16.30'da bir bilgi notu paylaşıldı. İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun, 30 Ocak 2019 tarihli programına dair bilginin yer aldığı paylaşım, TRT muhabiri tarafından, editörler tarafından gündeme alınmak üzere, TRT Merkez Haberleri WhatsApp grubuna aktarıldı.

TRT polis adliye muhabirinin haber üretim çalışmalarında, dikkate alınan hususlar arasında hızın büyük önem taşıdığı görülmüştür. Önemli gelişmelerin olduğu anda, haberlerin bir an önce yayınlanması ve mümkün olan en kısa sürede canlı bağlantı yapıp haberin aktarılması için büyük bir çaba ortaya konulmaktadır. 4.5 G cihazı sayesinde, internetin çektiği her mekanda canlı yayına bağlanma olanağı bulan muhabirler, son dakika gelişmesi olarak değerlendirilecek bir bilgi edindikten 3-5 dakika sonra TRT Haber TV canlı yayınına bağlanarak haberlerini sunabilmektedir. Son dakika haberi geçildikten hemen sonra canlı yayın biriminden, ilgili muhabir anında aranmakta ve yayına bağlanacağı bilgisi verilmektedir. Bu bilgiyi alan muhabir, yayın için hazırlanmaya ancak 3-5 dakikalık bir zaman bulabilmektedir. Kısa süre içerisinde yayına hazırlanma baskısı, muhabirde büyük bir stres oluşturduğu gözlemlenirken, aktarılan haberlerin WhatsApp gruplarından yapılan paylaşım ile sınırlı kaldığı, ilave bir bilgi içermediği görülmektedir. Bunun en önemli nedeninin zaman kısıtlılığı olduğu anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra, TRT'de, kamu yayıncısı olmasına bağlı olarak FETÖ operasyonu gibi kritik konularda resmi açıklamalara tamamen bağlı kalınması gibi bir durum esas alınmaktadır.

3.4.1.2. TRT'de sağlık muhabirliği

Araştırmamızın, sağlık muhabirliğiyle ilgili bölümü, TRT Genel Müdürlük binasında faaliyet gösteren TRT Haber Kanal Koordinatörlüğüne bağlı Ankara Haberleri Merkezi'nde, 29 Ocak 2019 günü yapılmıştır. Bu birimde, başta Sağlık Bakanı olmak üzere bağlı birimlerin faaliyetleri ile sağlık çalışanları, insan ve toplum sağlığını ilgilendiren konularda haber üretmek üzerine oluşturulan sağlık masası faaliyet göstermektedir. Araştırmamız kapsamında, bu alanda uzmanlaşmış ve mesleki deneyimi olan 2 muhabirin görev yaptığı sağlık masasının, haber üretim süreci ele alınmıştır.

3.4.1.2.1. TRT sağlık muhabirinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar

TRT sağlık muhabirlerinin görevi, Ankara Haberleri Müdürlüğünün yönetiminde başta Sağlık Bakanının programları olmak üzere Bakanlık ve bağlı kurumlar ile başkentteki devlet ve niversite hastanelerinin çalışmalarını, insan ve toplum sağlığını ilgilendiren gelişmeleri takip etmek ve kurumun yayın ilkelerine göre haberleştirmektir.

Sağlık Bakanının günlük ve haftalık programlarını, Bakanlığın basın müşaviri üzerinden önceden bilgisini edinerek, basına açık olan programlarını ve açıklamalarını haberleştirmek, TRT sağlık muhabirlerinin birincil sorumluluğu olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, Bakanlık basın müşaviri ile ikili ilişkileri güçlü tutmak durumunda olan TRT sağlık muhabiri, bu doğrultuda mevcut tüm iletişim kanallarından en etkin şekilde yararlanması beklenmektedir. Sağlık muhabirleri, gerek kurum yöneticileri gerekse haber kaynaklarıyla olan iletişimlerini çoğunlukla mobil akıllı telefonlar üzerinden WhatsApp uygulaması aracılığıyla kurmaktadır. Haber organizasyonu ve üretim süreci için haber merkezi ve haber kaynaklarının oluşturduğu ve sağlık muhabirlerinin dahil edildiği WhatsApp grupları önemli rol oynamaktadır.

TRT sağlık muhabirleri, Ankara Haberleri Müdürünün yönetiminde oluşturulan "TRT Merkez Haberler" ve "Ankara TRT İletişim" ve haber merkezinin dışında kurumun çalışanlarının kılık kıyafetlerini düzenlemeden sorumlu birimin "TRT Stil Danışmanlığı" adlı WhatsApp grubu ile haber kaynaklarından Sağlık

Bakanlığının "Ankara Sağlık Muhabirleri", Ankara Valiliği'nin "Valilik Basın" ve İYİ Parti'nin "İYİ Parti Basın" adlı WhatsApp gruplarında yer almaktadır.

TRT Merkez Haberler WhatsApp grubu, diğer muhabirlik alanlarında olduğu gibi sağlık muhabirliği alanında da haber organizasyonu ve üretim sürecinde en yoğun kullanılan iletişim platformudur. Sağlık muhabirleri, bu WhatsApp grubunda, çalışma saatleri, izin günleri ve günlük yapmaları gereken görevler, görevleri kapsamında takip edecekleri programlarla ilgili bilgiye ulaşmaktadır. Sağlık muhabirleri, bu iletişim ortamını aynı zamanda takip ettikleri herhangi gibi bir olay ya da programla ilgili önemli gelişmelere ilişkin yöneticilere bilgi vermek için de kullanmaktadır. Haber müdürü ve editörler, gün içerisinde yaşanan son dakika gelişmeleriyle ilgili muhabirleri görevlendirmeleri veya bu gelişmelere dair muhabirlere iletmek istediği mesajları da paylaşmak için yine bu WhatsApp grubundan yararlanmaktadır. Sağlık muhabirleri, alanlarıyla ilgili yüksek haber değerine haiz bir durum olması halinde haber merkezine flaş haber iletmek için "Ankara TRT İletişim" adlı WhatsApp grubunu kullanmaktadır.

"Ankara Sağlık Muhabirleri" WhatsApp grubu ise TRT sağlık muhabirlerinin en önemli haber toplama aracıdır. Sağlık Bakanlığı Basın danışmanının yönetiminde, Ankara'da faaliyet gösteren basın kuruluşlarının sağlık muhabirlerine yönelik oluşturulmuş bu WhatsApp grubunda, Sağlık Bakanının günlük programları ve kamuoyuna yönelik açıklamaları, bakanlık birimlerinin faaliyetleriyle ilgili basın bültenleri, bilgi notları gibi paylaşımlar yapılmaktadır. TRT sağlık muhabirleri, bu grup üzerinden bir paylaşım yapıldığında, haber değerinin düzeyine göre hareket etmektedir. Kamuoyunda tartışılan veya ilgi görebilecek herhangi bir konuyla ilgili olması durumunda yapılan paylaşımı, anında "Ankara TRT İletişim " adlı WhatsApp grubuna son dakika haber olarak geçilmesi için aktarmaktadır. Sağlık muhabiri, daha sonra, eğer büroda ise Genel Müdürlük binası önünde sistemi hazır kurulu canlı bağlantı bölgeden 2-3 dakika içerisinde TRT Haber TV'nin haber bülteni yayınına bağlanarak, WhatsApp paylaşımıyla ilgili haberini aktarmaktadır. Sağlık muhabirleri yayın yapacak durumda değilse, bürodan birine, söz konusu paylaşım yönlendirilerek canlı yayına bağlanması ve konuyla ilgili haberi aktarması istenebilmektedir. Bu durumda, alan dışından bir muhabirin çok fazla hakim olmadığı bir konuda kendisine

yönlendirilen mesaja bağlı kalması, haberin aktarım gücünü ve içeriğini zayıflatma durumu söz konusudur.

Sağlık muhabirlerinin dahil olduğu bir diğer WhatsApp gurubu olan Ankara Valiliğinin "Valilik Basın" adlı WhatsApp grubundan da Valilik tarafından basına yönelik açıklamalar ve bültenler paylaşılmaktadır. TRT sağlık muhabirleri, Valilik koordinasyonu ile başkentte gerçekleştirilen sağlık alanıyla ilgili yatırımlar, hastanelerde yaşanan olaylar gibi gelişmeleri bu WhatsApp gurubu üzerinden takip etmekte, önemli bir paylaşım olması halinde haberini yapmaktadır.

Her ne kadar esas sorumluluk alanları sağlık olsa da diğer alanlarda da görevlendirilme durumu olabilen TRT sağlık muhabirlerinden, farklı alanlardan da haber yapmaları istenebilmektedir. Nitekim sağlık muhabirlerinden biri, aynı zamanda İYİ Parti'nin faaliyetlerini takip etmektedir. Bu sorumluluğundan dolayı, TRT sağlık muhabiri İYİ Parti'nin politika muhabirlerine yönelik oluşturduğu WhatsApp grubunda katılımcı olarak yer almaktadır. İYİ Parti'nin WhatsApp grubunda, partinin genel başkanı ve diğer yetkililerinin programları, basın açıklamaları, mesajları veya partiyle ilgili gelişmelere dair bilgi notu paylaşımı yapılmaktadır. TRT sağlık muhabiri, bu paylaşımları da takip etme ve gereğini yerine getirme sorumluluğu bulunmaktadır.

TRT sağlık muhabirlerinin, WhatsApp gruplarının dışında, mobil akıllı telefonları aracılığıyla sürekli takipte oldukları bir diğer iletişim platformu ise sosyal medyadır. Başta Sağlık Bakanı olmak üzere bakanlık yetkililerinin Twitter, Instagram ve Facebook hesaplarını takip eden ve bu hesaplardan paylaşılan mesajlar için uyarı bildirimlerini açık tutan TRT sağlık muhabirleri, mesai saatleri içerisinde bir paylaşım olması durumunda bekletmeksizin haberini yaparken, mesai saatleri dışında veya izin gününde bir paylaşım olması durumunda ise nöbetçi muhabire yönlendirmektedir. Ancak burada dikkat çeken husus, sağlık muhabirinin izin gününde veya mesai saatleri dışında da söz konusu mesaj trafiğini takip etme sorumluluğunun olmasıdır.

Sağlık Bakanı ve bağlı birimlerin dışında, insan ve toplum sağlığını ilgilendiren gelişmeleri takip etmek, sağlık muhabirinin sorumluluk alanına girmektedir. Öyle ki bu sorumluluk sadece görev yaptıkları başkent ile sınırlı olmamaktadır. Dünyanın

herhangi bir ülkesinde bir bilim insanının sağlık açısından önemli görülebilecek bir çalışmasını bile takip etmek ve haberleştirmek, TRT sağlık muhabirlerinin sorumluluk alanındadır. Bu nedenle, TRT sağlık muhabirleri, internet üzerinden sağlıkla ilgili önemli web sitelerini de düzenli olarak taramak ve önemli bir gelişme olması durumunda haberini yapmak durumundadır.

Kamuoyunun ilgisini çekebilecek, haber değeri yüksek herhangi bir çalışmada önce flaş veya son dakika haber metnini yayın birimine iletme, ardından canlı yayın yapma ve haberini yazma görevi bulunan TRT sağlık muhabirinin, kurumun yayın ilkelerine göre, çalışmalarını mümkün olan en hızlı şekilde tamamlaması gerekmektedir. TRT sağlık muhabirlerinin, diğer televizyon kanallarıyla bir rekabet durumu söz konusu olması, haberi ilk önce verme yarışının da etkisiyle hız konusunda hassasiyete sahip oldukları söylenebilir.

Çizelge 3. 33. TRT sağlık muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları

TRT Sağlık Muhabirlerinin Takip Etmekle Sorumlu Olduğu WhatsApp Grupları	Sağlık Bakanlığı
	Ankara Valiliği
	İYİ Parti
	TRT Ankara Haber Merkezi
	Ankara TRT İletişim
	TRT Stil Danışmanlığı

Kurumun esnek çalışma sistemine göre mesai yapan TRT sağlık muhabirlerinin, günlük 8 saat çalışma sorumluluğu bulunmaktadır. Zaman zaman bunun üzerinde mesai yapmak durumunda kalan TRT sağlık muhabirlerine, yaptığı fazla mesainin karşılığında sabit mesai ücreti ödenmektedir. Bunun yanı sıra, TRT Ankara Haberleri Müdürlüğü, izin gününde çalışan ya da fazla mesai yapan personele gündemin yoğun olmadığı günlerde izin kullandırabilmektedir. Sağlık muhabirleri de fazla mesai yaptığı günlere karşılık böyle bir haktan yararlanmaktadır.

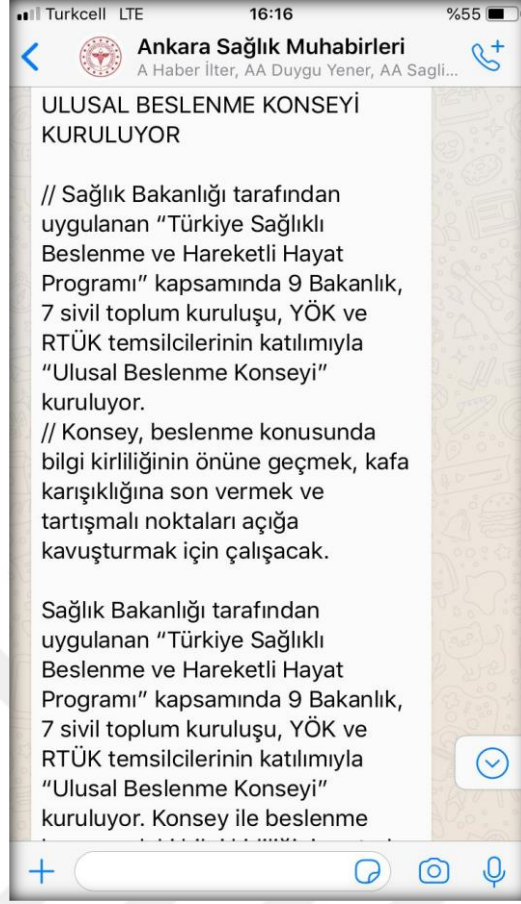
Sağlık muhabirlerinin, sorumlulukları yerine getirmek üzere kullandıkları en temel araç internet bağlantısı bulunan mobil akıllı telefonlar ve iPad'dir. Hem haber merkezi ve haber kaynaklarıyla olan iletişimlerinde hem de haber yaparken gerekli veriyi edinmede bu cihazlar, sağlık muhabirler açısından vazgeçilmezdir. Son dakika

gelişmelerini canlı bağlantı yoluyla aktarmak için de 4.5 G teknolojisini kullanan sağlık muhabirleri, internet kapsama alanı dışında kaldıkları anlarda ise uydu teknolojisinden yararlanmaktadırlar.

3.4.1.2.2. TRT sağlık muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim Süreci

TRT Haber Kanal Koordinatörlüğü sağlık masasında, haber organizasyonu ve üretim süreci, Ankara Haberleri Merkezi Müdürü ve editörlerin yönetiminde gerçekleşmektedir.

Araştırmamız kapsamında, TRT sağlık muhabirinin haber üretim süreci birebir takip edilmiş, bu süreçte mobil iletişim ortamlarının merkezi bir rol üstlendiği görülmüştür. Sabah saat 09.00 gibi mesaisine başlayan TRT sağlık muhabiri, gün içerisinde takip edeceği programlar veya kendisine verilen görevlerden, TRT Merkez Haberler WhatsApp grubundan “Ankara Haber Merkezi Gündemi” başlığı altında yapılan paylaşım sayesinde haberdar olmaktadır. Bu paylaşımında, çalışmalarını takip edilen TRT sağlık muhabirinin, "çocuklarda horlama" konulu bir haber çalışması yapmak üzere görevlendirildiği görülmektedir. Ancak gün içerisinde Sağlık Bakanlığının WhatsApp grubundan, "Ulusal Beslenme Konseyi Kuruluyor" başlıklı bir yazılı bir açıklama yapılmış, bu nedenle söz konusu yazılı açıklamayı haberleştirmek üzere çalışma planı yeniden oluşturulan sağlık muhabiri, görevlendirme listesinde yer alan “çocuklarda horlama” konulu haber çalışmasını ertelemek durumunda kalmıştır. Sağlık muhabiri, Sağlık Bakanlığı WhatsApp grubundan yapılan "Ulusal Beslenme Konseyi Kuruluyor" başlıklı açıklamanın paylaşılmasının hemen ardından, açıklamadan önemli kısımdan son dakika veya flaş haber cümlesi yazmış ve yayınlanmak üzere “Ankara TRT İletişim” adlı WhatsApp grubuna aktarmıştır. Flaş haber, ilgili editör tarafından gerekli kontrolü yapılarak yayınlanırken, sağlık muhabiri, son dakika gelişmesiyle ilgili görüntü servisinden yönlendirilen bir kameraman ile kurum önünden canlı yayın bağlantısı için hazırlık yapmıştır. WhatsApp grubundan yapılan paylaşımdan yaklaşık 7-8 dakika sonra TRT Haber kanalına canlı yayın için bağlanan sağlık muhabiri, yayında, ulusal beslenme konseyinin kurulmasına ilişkin Bakanlığın WhatsApp üzerinden paylaştığı bültenle ilgili detayları aktarmıştır.

Resim 3. 17. Ankara sağlık muhabirleri WhatsApp grubundan 29 Ocak 2019 tarihli paylaşım

Sağlık muhabiri, ulusal beslenme konseyinin kurulmasına ilişkin, canlı yayın bağlantısını gerçekleştirdikten sonra sesli haberin metnini düzenlemiştir. TRT'nin haber yazım sistemi Octopus üzerinden, grafikli haber çalışması yapan sağlık muhabirinin aynı sistemden sunduğu haberini, editör gerekli kontrolü yaptıktan sonra yayına vermiştir. Haber bülteni yayınlarında TRT kanallarında, promter üzerinden yansıyan ve spiker tarafından izleyiciye aktarılan Octopus'daki bu haberin metni EK-23'te sunulmuştur.

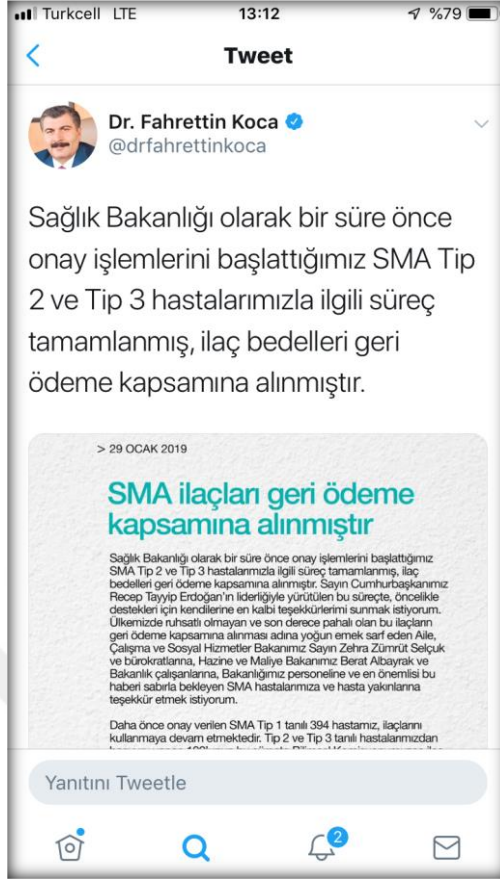
Sağlık muhabiri, Ulusal Beslenme Konseyi'nin kurulmasına dair Sağlık Bakanlığının basın açıklamasını haberleştirdikten sonra, bir editör, WhatsApp'tan, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, AK Parti Genel Merkezi'nde düzenlenen Genişletilmiş İl Seçim İşleri Başkanları Toplantısı'nda, SMA hastalarının kullandığı ilaçların bedelinin geri ödeme kapsamına alındığına dair açıklama yaptığını belirterek, sağlık muhabirinden, bu konuyla ilgili detayları öğrenmesini ve haberini yapmasını

istemiştir. Bunun üzerine, Bakanlık yetkilileriyle telefonda görüşen ve Bakan Fahrettin Koca'nın SMA hastalarıyla ilgili sosyal medya platformu Twitter'daki hesabından konuyla ilgili açıklama yapacağı yönünde bilgi almasının ardından, konuyla ilgili paylaşımın yapılmasını beklemiştir.

Çizelge 3. 34. TRT sağlık muhabirliği alanında örnek haber çalışması

Haberin konusu	Ulusal Beslenme Konseyi'nin kurulmasına yönelik yazılı açıklama
Haberin kaynağı	Sağlık Bakanlığı WhatsApp Grubu, Sağlık Bakanının Twitter Hesabı
Haber toplama yöntemi	İkincil Kaynak Kullanma
Haber toplamada kullanılan araçlar	Akıllı cep telefonu, dizüstü bilgisayar, internet, Twitter, WhatsApp
Haberin görselleri	Video (arşiv)
Haber metnini düzenleme ve iletim yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayardan, TRT kurumsal haber yazılım sistemi Octopus üzerinden metin düzenleme ve aynı sistem üzerinden TRT yayın merkezine sunum

Bakan Koca, SMA hastalarıyla ilgili açıklamasını, saat 16.51'de, Twitter'daki resmi hesabından paylaşmıştır. TRT sağlık muhabiri, Bakan Koca'nın Twitter mesaj uyarısıyla ilgili bildirim alırmaz, açıklamayı bilgisayarına aktararak haberleştirmiştir. Muhabirin, TRT'nin haber yazım sistemi Octopus üzerinden editör masına aktardığı haberin, editör tarafından Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın SMA hastalarıyla ilgili açıklamasının yer aldığı haber ile bileştirilip, sesli haber olarak yayımlandığı görülmüştür.

Resim 3. 18. Sağlık Bakanı Koca'nın 29 Ocak 2019 tarihli Twitter'dan yazılı açıklaması

3.4.1.3. TRT'de eğitim muhabirliği

Araştırmamızın, eğitim muhabirliğiyle ilgili bölümü, TRT Genel Müdürlüğünde faaliyet gösteren TRT Haber Kanal Koordinatörlüğüne bağlı Ankara Haberleri Merkezi'nde, 30 Ocak 2019 günü yapılmıştır. Bu birimde, Milli Eğitim Bakanlığı, YÖK, ÖSYM ve bağlı birimlerin faaliyetleri ile eğitim alanındaki gelişmeleri haberleştirmek üzere oluşturulan ve iki muhabirin görevlendirildiği eğitim masası faaliyet göstermektedir.

3.4.1.3.1. TRT'de Eğitim Muhabirlerinin Sorumlulukları ve Kullandıkları

Araçlar

TRT eğitim muhabirlerinin görevi, Ankara Haberleri Müdürlüğü'nün yönetiminde başta Milli Eğitim Bakanının programları olmak üzere Bakanlık, YÖK,

ÖSYM ve bağlı kuruluşların faaliyetleri ile eğitim alanında yaşanan gelişmeleri izlemek ve kurumun yayın ilkelerine göre haberleştirmektir.

TRT eğitim muhabirlerinin, sınav takvimleri, sonuçları, eğitim öğretim yılının başlangıcı ve bitimiyle birlikte bu alandaki her türlü faaliyetleri haber kaynakları aracılığıyla yakından takip ederken, haber değeri taşıyan önemli bir gelişme olması halinde edindiği bilginin haberini yapması gerekir.

TRT eğitim muhabirlerinin en önemli haber kaynakları, Milli Eğitim Bakanlığı, YÖK ve ÖSYM basın sorumlularıdır. Haber üretim sürecinde, muhabirlerin söz konusu kurumların basın sorumlularıyla ilişkilerinde, mobil iletişim uygulamaları aktif olarak kullanılmaktadır. Bu süreçte, haber kaynaklarıyla olan iletişim için basın müşavirlerinin yönetiminde bulunan WhatsApp grupları önemli rol oynamaktadır. Eğitim alanında, haber kaynakları tarafından oluşturulan ve TRT eğitim muhabirlerinin dahil olduğu en önemli WhatsApp grupları arasında, Milli Eğitim Bakanlığı, YÖK ve ÖSYM basın müşavirleri yönetimindeki WhatsApp gruplarıdır. TRT eğitim muhabirleri, bu kurumların yanı sıra Ankara Üniversitesi ve TED Koleji'nin basın mensuplarına yönelik kurduğu WhatsApp gruplarında da yer almaktadır. Eğitim muhabirleri, diğer TRT alan muhabirlerinin dahil olduğu TRT Ankara Haberleri Müdürlüğü yönetimindeki "TRT Merkez Haberler" adlı WhatsApp grubu ile yüksek haber değerine haiz bir durum olması halinde de muhabirlerin kısa cümleler halinde flaş haberleri aktarması için haber merkezi tarafından oluşturulan "Ankara TRT İletişim" ile kılık kıyafet düzenlemeden sorumlu birimin "TRT Stil Danışmanlığı" adlı whatsapp gruplarının katılımcısıdır.

TRT eğitim muhabirleri açısından, basın müşavirlerinin basın mensuplarına yönelik oluşturduğu WhatsApp gruplarında yer almak, bu platformdan yapılan paylaşımları düzenli ve dikkatlice takip etmek önemli bir sorumluluktur. Söz konusu WhatsApp gruplarından, haber kaynakları basın mensuplarına haberleştirilmesi için bilgi notu, basın bülteni, kamuoyu açıklamaları, rapor gibi çeşitli paylaşımlar yapmaktadır. Basın müşavirleri, WhatsApp gruplarında, muhabirlerin, kurumların faaliyetleriyle ilgili bilgi taleplerini de almaktadır. Bu iletişim platformu, muhabirler ve haber kaynaklarına anlık iletişim kurma olanağı sağlamaktadır.

Basın mensuplarına yönelik oluşturulan WhatsApp gruplarına katılmak isteyen eğitim muhabirleri, basın müşavirlerinin onayını almak durumundadır. ÖSYM, YÖK ve Milli Eğitim Bakanlığı basın müşavirliğinin yönettiği WhatsApp gruplarında, TRT'den sadece eğitim muhabirleri katılımcı olarak yer alabilmektedir. Dolayısıyla, TRT eğitim muhabirlerinin izinli oldukları günlerde veya mesai saatleri dışında da dahili olduğu WhatsApp gruplarını düzenli olarak kontrol etmesi ve önemli bir paylaşım olması durumunda haber merkezinde bulunan nöbetçi muhabire iletmesi gerekir.

Çizelge 3. 35. TRT eğitim muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları

TRT Eğitim Muhabirlerinin Takip Etmekle Sorumlu Olduğu WhatsApp Grupları	Milli Eğitim Bakanlığı
	YÖK
	ÖSYM
	Ankara Valiliği
	Ankara Üniversitesi
	TED
	TRT Ankara Haber Merkezi
	Ankara TRT İletişim
	TRT Stil Danışmanlığı

Eğitim muhabirlerinin bir diğer önemli sorumluluğu, Milli Eğitim Bakanının günlük programlarını önceden edinerek, haber merkeziyle paylaşıp gündeme alınmasını sağlama görevi bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanının programları, bakanlık ve bağlı birimlerin faaliyetleriyle ilgili açıklamalar, bilgi notu, Bakanlığın basın müşaviri tarafından çoğunlukla WhatsApp grubundan paylaşılmaktadır. Bu paylaşımları zamanında haberleştirebilmek için WhatsApp grubu düzenli olarak takip edilmelidir ancak zaman zaman basına kapalı gerçekleşen, bu nedenle basına duyurulmayan ve haberi değeri taşıyan önemli bir program veya faaliyet de olabilmektedir. Bu durumda, TRT eğitim muhabirinin ikili ilişkilerini kullanarak, basın müşaviri, Bakan yardımcısı, bakanlık özel kalem müdürü veya bakan danışmanları aracılığıyla söz konusu programlar veya etkinliklerle ilgili bilgiye ulaşması ve haberini yapması gerekir.

TRT eğitim muhabirlerinin, Türkiye'de eğitim sektöründe hemen hemen her yıl yapılan yeni yasal ve idari düzenlemeler ile uygulamaları da yakından takip

etmeleri beklenmektedir. Yeni düzenlemelere ve uygulamalara göre faaliyetlerini sürdüren eğitim alanındaki önemli kuruluşlarından ÖSYM ve YÖK'ün yılın belirli dönemlerinde yayımladığı yüzlerce sayfalık raporlar da ancak bu şekilde değerlendirilerek yorumlanabilir. Dolayısıyla TRT muhabirlerinin önemli bir sorumluluğu da TBMM'nin gündeminde yer alan çalışmaları yakından takip etmektir.

Eğitim muhabirlerinin haber kaynakları tarafından basına sunulan bilgi, basın açıklaması veya çeşitli bültenler yalnızca WhatsApp üzerinden değil Twitter, Facebook ve Instagram gibi sosyal medya platformları ile kurum ve kuruluşların resmi web sitelerinden de paylaşılabilmektedir. Dolayısıyla, eğitim muhabirleri bir taraftan WhatsApp gruplarını bir taraftan da Milli Eğitim Bakanı ve bakanlık yetkilileri, YÖK ve ÖSYM'nin resmi sosyal medya hesapları ile bakanlık ve söz konusu kuruluşların web sitelerini de sürekli kontrol etmesi gerekir. Eğitim muhabirlerine, alanlarıyla ilgili herhangi bir bilgi notu veya basın açıklaması, e-posta yoluyla da gönderilmektedir. Bu nedenle, muhabirler e-posta kutularını da düzenli olarak takip etmektedir.

Kurumun esnek çalışma sistemine göre, günlük 8 saat çalışma sorumluluğu bulunan TRT eğitim muhabirlerinin, iş yoğunluğu olması halinde çalışma süreleri 8 saatlik mesainin üzerine çıkabilmektedir. Yapılan fazla çalışmanın karşılığında, her ay belirli miktarda sabit mesai ücreti ödenmektedir. Bunun yanı sıra, TRT Ankara Haberleri Müdürlüğü, izin gününde çalışan ya da fazla mesai yapan diğer alan muhabirlerine olduğu gibi eğitim muhabirlerine de gündemin yoğun olmadığı günlerde izin kullandırma durumu söz konusudur.

TRT eğitim muhabirlerinin sorumlulukları gereğini yerine getirirken, kullandıkları en önemli araç mobil iletişim teknolojileridir. Mobil akıllı telefon, hareket halindeyken de internet bağlantısı sunan 4.5 G, Ipad, dizüstü bilgisayar ve bu cihazlarda kullanılabilen WhatsApp gibi çeşitli uygulamalardır. WhatsApp uygulamasını, TRT'de diğer alanlarda olduğu gibi eğitim alanında görev yapan muhabirler de haber kaynakları ve haber merkezi yöneticileriyle iletişim kurmak, haber kaynaklarından bilgi edinmek ve edindikleri bilgiyi haber merkezine aktarmak için çoğunlukla akıllı telefonları üzerinden kullanmaktadır. Yine sosyal medya hesaplardan yapılan paylaşımlar ile bakanlık ve diğer ilgili kurumların resmi web

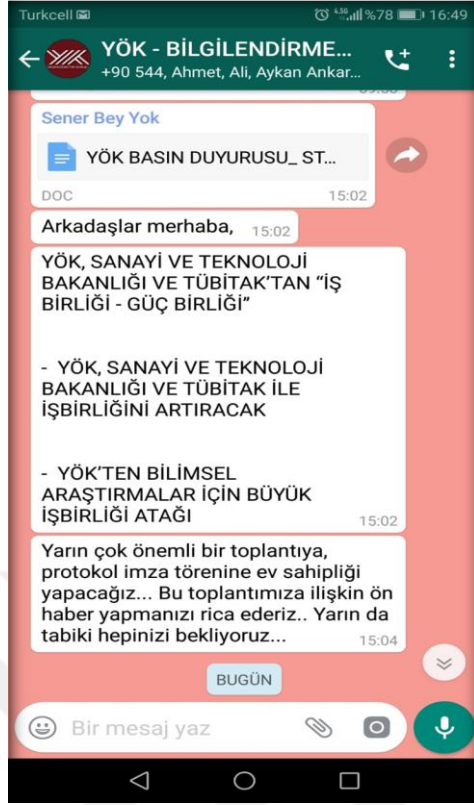
sitelerine ulaşmak için de mobil akıllı telefonlar tercih edilmektedir. Muhabirler, haberleriyle ilgili canlı yayın bağlantısı için kurumun temin ettiği 4.5 G cihazı ve Sony marka HXR-NX5R Full HD Profesyonel NXCAM video kameralarından yararlanmaktadır. DSF ve sesli haber metinlerinin yazılması, tashihi ve yayınlanması ise Octopus yazılım sistemi üzerinden gerçekleştirilmektedir.

3.4.1.3.2. TRT eğitim muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci

TRT Ankara Haber Merkezi'nde eğitim haberleri üretimi, bu alanda uzmanlaşmış 2 muhabir tarafından, TRT Haber Kanal Koordinatörlüğüne bağlı haber müdürü ve 4 editörün yönetiminde gerçekleştirilmektedir. TRT eğitim muhabirleri, alanın aktörlerinin eylemlerini gözlemleyerek farkında olduğu hakim normlara göre hareket edip, eğitim haberleri üretim sürecini ağırlıklı olarak mobil iletişim teknolojileri üzerinden gerçekleştirmektedir.

Araştırmamız kapsamında, eğitim muhabirlerinden birinin haber üretim süreci, 30 Ocak 2019 günü birebir takip edilmiştir. Çalışmaları ele alınan muhabir, YÖK, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu arasında doktora işbirliğine yönelik protokol imza törenini takip etmekle görevlendirilmiş, muhabirin bu görevini yerine getirme süreci birebir izlenmiştir.

Söz konusu törenle ilgili basın duyurusu, 29 Ocak 2019 günü, YÖK Basın müşaviri yönetiminde eğitim muhabirlerine yönelik oluşturulan "YÖK Bilgilendirme" adlı WhatsApp grubundan paylaşılmıştır. Paylaşımında, YÖK, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu arasında imzalanacak işbirliği protokolüne ilişkin kısa bir bilgi notuna yer verilmiş, muhabirlerden de tören öncesinde, protokolün önemli olduğunu vurgulayarak bir ön haber yapılması talep edilmiştir.

Resim 3. 19. YÖK WhatsApp eğitim muhabirleri sohbet gurubu

YÖK Basın Müşavirliği, söz konusu törenle ilgili basın duyurusunu, eğitim muhabirlerine "YÖK Bilgilendirme" adlı WhatsApp gurubunun yanı sıra, hem e-posta yoluyla hem de kurumun resmi web sitesi gibi farklı iletişim kanallarından da iletmiştir.

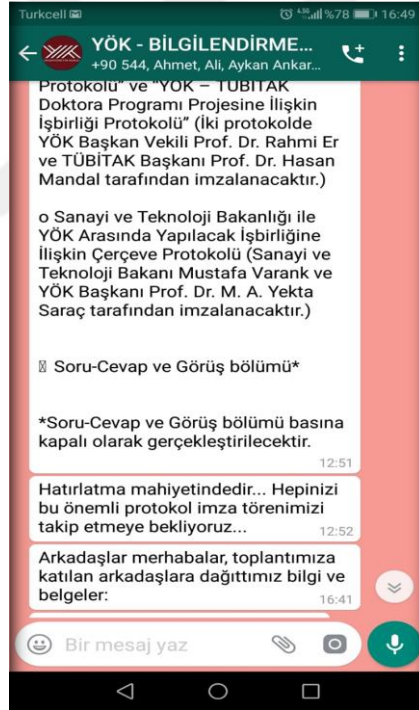
Eğitim muhabirinin, WhatsApp grubundan gelen paylaşım ile ilgili ön haber çalışmasını tamamlamasının ardından, gündeme alınması için tören programını yine aynı uygulama üzerinden sorumlu editöre gönderdiği görülmüştür. Tören programı, nöbetçi editör tarafından gündeme alınmış, 30 Ocak 2019 TRT Ankara Haber Merkezi'nin WhatsApp grubu ile haber sistemi Octopus'ta paylaşılmıştır. EK-24'te sunulan, TRT Ankara Haber Merkezi'nin 30 Ocak 2019 tarihli gündeminde, eğitim muhabirinin görevlendirildiği tören programıyla ilgili bölüme, şöyle yer verilmiştir:

“#EĞİTİM

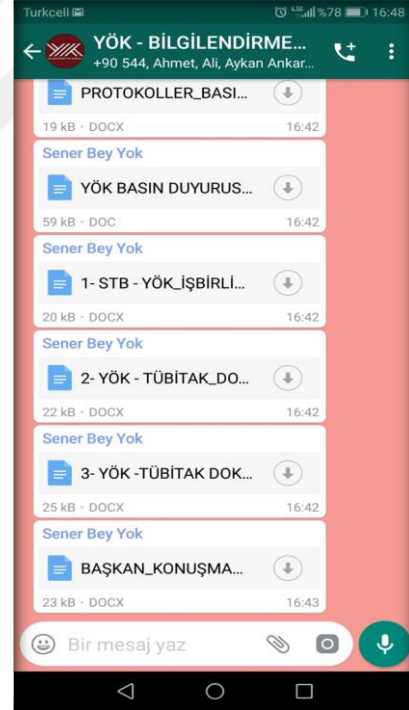
YÖK'TEN BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR İÇİN İŞBİRLİĞİ

-14:00 YÖK, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu arasında doktora işbirliğine yönelik protokol imzalanacak. Bakan Varank'ın da katılması bekleniyor. Yer: YÖK Konferans salonu ((EYLEM COŞKUN)) ((3G)) MERKEZDE CANSU D.”

TRT Ankara Haber Merkezi'nin gündemi, haber sistemi Octopus üzerinden diğer birimler tarafından da görülebilmekte, buna göre görüntü ve kurgu servisi gibi birimler çalışmalarını planlamaktadır. Eğitim muhabiri, diğer birimlerden görevlendirilen personel ile de koordineli hareket ederek protokolün imzalanacağı YÖK'deki salona, programın başlamasından 1 saat öncesinde giderek, hazırlıklarını yapmıştır. Muhabir, tören için tahsis edilen salonda, program başlamadan önce, YÖK ve bakanlık yetkilileriyle görüşerek, protokole ilişkin detayları öğrenmeye çalışırken, kameramanın da kamera ve 4.5 G sistemini kurarak salondan çektiği görüntüyü anlık olarak TRT haber yayın merkezine aktarmaya başladığı belirlenmiştir. Bu arada, imzalanacak işbirliği protokolünün metni ile konuşmacıların yazılı metinlerin dijital formatının, töreni takip eden muhabirlerin talebi üzerine, YÖK basın müşaviri tarafından "YÖK Bilgilendirme" adlı WhatsApp grubundan paylaşıldığı görülmüştür.

Resim 3. 20. YÖK WhatsApp Grubundan 30 Ocak 2019 günü yapılan paylaşımlar

Resim 3. 21. YÖK WhatsApp Grubundan 30 Ocak 2019 günü yapılan paylaşımlar

TRT eğitim muhabiri, akıllı telefonu aracılığıyla edindiği bu metinlerden önemli bölümlerin altını çizerek, yapacağı haberin çerçevesini belirlemeye başlarken, daha sonra törenin başlamasıyla, TRT haber yayın merkezine WhatsApp üzerinden

programın başladığı yönünde mesaj göndermiştir. Törenden görüntünün, TRT haber merkezine anlık olarak ulaştığı, ancak törenin canlı olarak yayınlanmayacağı yönünde haber merkezinde görevli teknik yayın yönetmeninden bilgi alan muhabir, planlanan konuşmaların yapılmasıyla başlayan ve protokol metnlerinin taraflarca imzalanmasıyla basına açık bölümü tamamlanan programın ardından, haber merkezine geçerek sesli haberini yazmıştır. TRT'nin görüntü arşivinin yer aldığı ISOFT programı üzerinden izlediği görüntülere göre, sesli haberini yazan muhabir, aynı zamanda montajcı ile beraber, haberin klibini düzenlemiştir. Eğitim muhabirinin, törenle ilgili hazırladığı sesli haberin metni EK-25'te sunulmuştur.

Çizelge 3. 36. TRT eğitim muhabirliği alanında örnek haber çalışması

Haberin konusu	YÖK, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu arasında doktora işbirliğine yönelik protokol imza töreni
Haberin kaynağı	YÖK Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği
Haber toplama yöntemi	Yerinden haber toplama, ikincil kaynak kullanma
Haber toplamada kullanılan araçlar	Kamera, dizüstü bilgisayar, internet, akıllı cep telefonu, akıllı cep telefonu ses kayıt uygulaması, akıllı cep telefonu not defteri uygulaması, WhatsApp uygulaması
Haberin görselleri	Video
Haber metnini düzenleme yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayardan, TRT kurumsal haber yazılım sistemi Octopus üzerinden haber metnini düzenleme
Haber metni iletim yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayar üzerinden, Octopus'tan haber merkezine iletim
Görüntü iletim yöntemi	4.5 G cihazı üzerinden, sahadan anlık görüntü transferi

Muhabirin öncesinden ön haberini yaptığı protokol töreni, TRT haber merkezi tarafından canlı yayınlanmadığı gibi flaş haberlere de konu olmamıştır. Eğitim muhabiri, protokol metninde ve Sanayi ve Teknoloji Bakanı ile YÖK Başkanının törende yaptığı konuşmada, haber değeri yüksek bir ifade olmadığını düşünerek, son dakika haber geçilmesine gerek duymamıştır. Salonda farklı kanallar ve haber ajanslarının muhabirleriyle de zaman zaman görüş alış veriş yaptığı görülen TRT eğitim muhabirinin, son dakika haber verilmemesi gerektiği yönündeki kararına, TRT haber merkezinden de herhangi bir müdahale görülmemiştir. TRT'de diğer alan muhabirliklerinde olduğu gibi eğitim alanından sorumlu muhabirlerin de haber takiplerinde, son dakika veya flaş haber verilmesi, haberde ön plana çıkarılan konular, ifadeler, çoğunlukla muhabirler tarafından belirlenmektedir. Muhabir, haberde neyi ön

plana çıkaracağına veya takip ettiği program ya da olayla ilgili son dakika geçilmesi gereken bir durum olup olmadığına karar verirken, alan tecrübesine dayanarak hareket etmektedir. Çalıştığı kurumdaki yöneticilerin, kıdemli muhabirlerin, editörlerin yönlendirmeleri, rakip medya kuruluşu çalışanlarının takındığı tutum ve bunun yanı sıra kendi edindiği habercilik tecrübesi, muhabirin haberlerini şekillendirmede etkili olduğu görülmüştür. Nitekim, eğitim muhabirinin, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile YÖK arasında gerçekleşen işbirliği protokolüne ilişkin haber üretim sürecinde, bir taraftan rakip medya kuruluşlarını gözlemleyip ve onların hamlelerini takip ederken, diğer taraftan da sahadaki gözlemini haber merkezinde bulunan editöre aktararak habere dair istişarelerde bulunmuştur. Muhabir, programda yaşanan gelişmeleri habercilik ilkelerine göre, hem rakip medya kuruluşu muhabirlerinin hem de haber merkezindeki yetkililerin görüşlerini birlikte değerlendirdikten sonra söz konusu protokol imza töreninden son dakika haberi geçmeden yazdığı sesli haberin çerçevesini oluşturmuştur. Programın ardından, sesli haberin yazılması ve yayına verilmesi yaklaşık 1,5 saat zaman almıştır.

3.4.1.4. TRT'de Kültür Sanat-Turizm Muhabirliği

Araştırmamızın TRT kültür sanat muhabirliğiyle ilgili bölümü, TRT Haber Kanal Koordinatörlüğüne bağlı Ankara Haber Merkezi Müdürlüğünde gerçekleştirilmiştir. Bu birimde, kültür sanat ve turizm alanında haber üretimi yapmak üzere kurulan Kültür-Sanat-Turizm Masası bulunmaktadır. Bu masada bir muhabir görev yapmaktadır. Araştırmamız kapsamında, kültür sanat alanında uzman ve 10 yıllık gazetecilik tecrübesi bulunan muhabirin bir günlük çalışması ele alınmıştır.

3.4.1.4.1. TRT'de kültür-sanat-turizm muhabirinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar

TRT Genel Müdürlüğüne bağlı TRT Haber Kanal Koordinatörlüğü bünyesinde faaliyet gösteren Ankara Haber Merkezi Müdürlüğünde görevli kültür-sanat-turizm muhabirinin esas görevi, haber müdürü ve 4 editörün yönetiminde, kültür, sanat ve turizm alanında yaşanan gelişmeleri takip edip haberleştirmektir.

TRT kültür sanat-turizm muhabiri, başta Kültür ve Turizm Bakanlığı olmak üzere, bakanlığa bağlı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürlüğü, Sinema Genel Müdürlüğü, Telif Hakları Genel Müdürlüğü, Yunus Emre Enstitüsü, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü, Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı ile Aile, Çalışma, Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı ilgili birimler ve Diyanet İşleri Başkanlığının faaliyetlerini izleme, haberini yapma sorumluluğu bulunmaktadır.

Kültür-sanat alanında haber üretimi yapan muhabirin, Bakanlık ve bağlı birimlerin faaliyetleriyle ilgili bilgi edinmek için başvurduğu en önemli kaynak, basın müşavirleridir. Basın müşavirinin, medyada yayınlanacak haberlerde bakan ve bakanlıkla ilgili bilginin en doğru şekilde yer almasını sağlamak için işin esas sahadaki failleri olan kültür-sanat muhabirleriyle olan iletişimini sağlıklı bir şekilde yürütme çabası söz konusudur.

TRT kültür sanat ve turizm muhabirlerinin, gerek haber merkezi gerekse haber kaynaklarıyla olan ilişkilerinde mobil iletişim uygulamaları yoğun bir şekilde kullanılmaktadır. Haber merkezi tarafından, haber organizasyonu ve üretim sürecinde anlık iletişim olanağı sağlamak amacıyla oluşturulan ve editörler ile diğer TRT alan muhabirlerinin dahil olduğu “TRT Merkez Haber” adlı WhatsApp grubunun katılımcıları arasında, TRT kültür sanat ve turizm muhabiri de yer almaktadır. Muhabir, bu WhatsApp grubu üzerinden, sorumlu olduğu alanda öncesinden bildirilen programları paylaşarak, haber merkezi editörleri tarafından gündeme alınmasını sağlamaktadır. Muhabirin aktardığı programlar, haber merkezi editörleri tarafından gündem başlığı altında, programın gerçekleştirileceği gün hem bu WhatsApp grubundan hem de muhabirler ve editörlerin yanı sıra diğer birimlerdeki yayıncılar ve kameramanların da görebildiği TRT haber yazılım sistemi Octopus üzerinden paylaşılmaktadır. Gündeme alınan programlara göre, muhabir, kameraman, editör ve yayıncılar günlük çalışma planlarını oluşturmaktadır. Haber merkezi müdürü, editörler ve TRT haber yayın akışına yön veren teknik yayın yönetmenleri, haberleştirilmek üzere programların takip sürecinde, muhabirlerle söz konusu WhatsApp grupları

 zerinden iletişim kurarak, muhabirden takip ettiği haberle ilgili gelişmelerin bilgisini almaktadır. Muhabir de takip ettiği haberle ilgili fikir alış verişinde bulunmak veya programla ilgili ani bir gelişme olması halinde bilgi sunmak üzere yine bu WhatsApp grubunu kullanmaktadır. TRT kültür sanat ve turizm muhabiri ayrıca, yüksek haber değerine haiz bir durum olması halinde de muhabirlerin kısa c mler halinde flaş haberleri aktarması için haber merkezi tarafından oluşturulan "Ankara TRT İletişim" adlı WhatsApp grubunun da aktif üyesidir. Kültür sanat ve turizm muhabiri, katılımcısı olduğu bir diğer WhatsApp grubu ise kılık kıyafetlerini düzenlemeden sorumlu birimin "TRT Stil Danışmanlığı" adlı sohbet grubudur.

Muhabir, alanıyla ilgili haber çalışmalarında bilgi toplama sürecinde de haber kaynaklarıyla ilişkilerini çoğu zaman WhatsApp grupları üzerinden yürütmektedir. TRT kültür sanat-turizm muhabirinin, haber kaynaklarıyla etkileşim kurduğu 3 önemli WhatsApp gurubu bulunmaktadır. Kültür sanat alanındaki haber organizasyonunda ve üretiminde en yoğun kullanılan iletişim kanalı, Kültür ve Turizm Bakanlığı basın müşavirinin yönetiminde, 13 Haziran 2016'da kurulan "Kültür Bakanlığı-Ankara" adlı WhatsApp grubudur. Kültür ve Turizm Bakanının günlük programları, bakanlık faaliyetleriyle ilgili bilgi notu, basın bülteni gibi basına yönelik paylaşımlar, bu WhatsApp grubu üzerinden, basın müşavirleri tarafından yapılmaktadır.

Aile,  alışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı basın müşavirinin yönetimindeki "AÇSHB Ankara" adlı WhatsApp grubunda da yer alan TRT kültür-sanat-turizm muhabiri, bakanlığın aile bölümüyle ilgili faaliyetlerine dair bu gruptan yapılan paylaşımları takip etmektedir.

Diyanet İşleri Bakanlığı basın müşaviri tarafından basın mensuplarına yönelik 17 Mart 2018'de oluşturulan "Diyanet İşleri Bakanlığı Basın" adlı WhatsApp grubu da TRT kültür-sanat-turizm muhabirinin dahil olduğu bir diğer önemli iletişim ortamıdır. Bu WhatsApp grubu üzerinden de basın mensuplarına, Diyanet İşleri Bakanının katılacağı programları, basın açıklamaları ve Bakanlığa bağlı birimlerin faaliyetleriyle ilgili bilgi notu gibi paylaşımlar iletilmektedir.

TRT kültür-sanat-turizm muhabiri, yukarıda bahsedilen WhatsApp guruplarının yanı sıra, Ankara Valiliği, Ankara Büyükşehir Belediyesi ile Memur-Sen'in basına yönelik WhatsApp guruplarında da bulunmaktadır. Bu guruplardan yapılan paylaşımları takip eden TRT muhabiri, paylaşımlar arasında önemli bir açıklama veya bilgi notu olması halinde haberini yapmakla sorumludur.

Muhabirin yaptığı haberlerin önemli kısmı, WhatsApp gurupları üzerinden gerçekleşen paylaşımlardan oluşurken, aynı zamanda haber kaynakları ve haber merkezi yetkilileriyle haber çalışmalarına dair özel görüşmelerini de yine bu iletişim uygulaması üzerinden gerçekleştirmektedir.

Çizelge 3. 37. TRT kültür sanat muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp gurupları

TRT Kültür Sanat Turizm Muhabirlerinin Takip Etmekle Sorumlu Olduğu WhatsApp Grupları	Kültür ve Turizm Bakanlığı
	Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
	Diyanet İşleri Başkanlığı
	Ankara Valiliği
	Ankara Büyükşehir Belediyesi
	Memur-Sen
	Ankara TRT İletişim
	TRT Merkez Haber
	TRT Stil Danışmanlığı

Haber kaynakları tarafından görevlendirilen basın sorumluları, WhatsApp guruplarını tamamen kendi kontrolleri altında bulundurmakta ve gruba katılacak muhabirleri de kendileri belirlemektedir. Muhabirler, dolayısıyla bu guruplardan yapılan paylaşımlarda, basın sorumlularının hassasiyetleri, uyarıları ve beklentilerini dikkate almak durumundadır. TRT kültür-sanat-turizm muhabirinin de çalıştığı kurumun bir kamu yayın kuruluşu olması nedeniyle söz konusu hassasiyetleri daha fazla önemsemesi beklenmektedir. Sağlıklı bilgi akışını sağlayarak haber üretme sorumluluğu bulunan TRT kültür-sanat-turizm muhabirinin, bu doğrultuda haber kaynakları ile ilişkilerini iyi düzeyde tutmak durumundadır.

Basın sorumluları, basına yönelik iletileri, WhatsApp guruplarının yanı sıra zaman zaman yüz yüze görüşme yaparak, WhatsApp'tan özel mesaj göndererek veya e-posta yoluyla da paylaşabilmektedir. Dolayısıyla, TRT kültür-sanat-turizm

muhabirinin, bu tür paylaşımları zamanında edinmek ve haberleştirmek için WhatsApp ve kişisel e-mail hesaplarını sürekli kontrol etme sorumluluğu bulunmaktadır. Mesai saatleri dışında bir paylaşım olması halinde de bunu bekletmeksizin haber merkezinde bulunan nöbetçi bir personele yönlendirmesi gerekir.

TRT kültür-sanat-turizm muhabiri, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile bağlı birimlerinin yanı sıra, kültür-sanat alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının da haber değeri taşıyan faaliyetlerini takip etmektedir. Sosyal medya alanı da bu anlamda haber üretim platformları arasında yer almaktadır. Sosyal medyada kendi alanıyla ilgili gündemi takip etmek durumunda bulunan TRT kültür-sanat-turizm muhabiri, alanıyla ilgili öne çıkan aktörlerin faaliyetlerine dair birçok bilgiye YouTube, Twitter, Facebook ve Instagram gibi platformlardan ulaşmaktadır. Dolayısıyla, iyi bir kültür-sanat ve turizm muhabirinin aynı zamanda iyi bir sosyal medya kullanıcısı olması gerekir.

TRT kültür-sanat-turizm muhabirinin, sorumluluk alanına bakıldığında, çok yoğun bir iş yükünün söz konusu olduğu söylenebilir. Sinema, tiyatro, müzik gibi toplumun ilgi gösterdiği alanlardaki gelişmeler, Kültür ve Turizm Bakanının günlük programları ve bakanlık ile bağlı birimlerin çalışmaları, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının aile ile ilgili birimlerin sorumluluk alanındaki çalışmaları ve aynı zamanda son dönemde çok kez medyada gündem olan Diyanet İşleri Başkanlığının faaliyetleri, TRT kültür-sanat-turizm muhabirinin haber üretiminde iş yükünü oluşturmaktadır. Kurumun esnek çalışma sistemine göre, günlük 8 saat çalışma sorumluluğu bulunan TRT kültür sanat-turizm muhabirinin çalışma süresi bu saatin üzerine çıkabilmektedir. TRT Ankara Haber Merkezi Müdürlüğü, izin gününde çalışan ya da fazla mesai yapan kültür-sanat-turizm muhabirine, diğer alan muhabirlerine olduğu gibi gündemin yoğun olmadığı günlerde izin kullandırabilmektedir.

TRT kültür-sanat-turizm muhabirinin, alanıyla ilgili haber üretimi yaparken kullandığı en önemli araç, akıllı mobil telefonlardır. İnternet kullanıcı sayısının artmasıyla birlikte kültür-sanat alanında söz sahibi kamu kuruluşlarının yetkilileri ile sanatçıların kamuoyuna yönelik mesajlarını Twitter, Instagram gibi sosyal medya

uygulamalarından paylaşması, yine resmi kurum ve kuruluşlarının bu alandaki faaliyetlerine dair bilgi notu ve basın açıklamalarının muhabirlere iletilmesi için basın müşavirleri tarafından WhatsApp gibi uygulamaların kullanılması, akıllı telefonları kültür-sanat muhabir açısından vazgeçilmez kılmıştır. Mobil akıllı telefonların yanı sıra, hareket halindeyken internet bağlantısı sunan 4.5 G, iPad, dizüstü bilgisayar ve bu cihazlarda kullanılabilen çeşitli iletişim uygulamaları, kültür sanat muhabirlerinin temel haber üretim araçlarıdır. Muhabirler, haberleriyle ilgili canlı yayın bağlantısı için de kurumun Sony marka HXR-NX5R Full HD profesyonel NXCAM video kameralarını kullanmaktadır. DSF ve sesli haber metinlerinin yazılması, tashihi ve yayınlanması ise Octopus yazılım sistemi üzerinden gerçekleştirilmektedir.

3.4.1.4.2. TRT kültür-sanat- turizm muhabirinin haber organizasyonu ve üretim Süreci

TRT Ankara Haber Merkezi'nde, kültür-sanat alanında haber üretimi, bu alanda uzman 1 muhabir tarafından haber müdürü ve 4 editörün yönetiminde gerçekleştirilmektedir. Kültür-sanat alanındaki haber organizasyonunda, haber merkezi ve haber kaynakları arasında koordinasyon bağlantısını sağlamada öne çıkan fail, kültür-sanat-turizm muhabiridir. TRT kültür sanat ve turizm muhabiri, bu alanda haber değeri taşıyan gelişmeler takip edilirken ve haber takibi esnasında ulaşılan önemli bir bilgi haberleştirilirken, hem haber merkezi hem de haber kaynaklarıyla iletişim halinde olan taraftır.

Araştırmamız kapsamında, 31 Ocak 2019 günü, kültür sanat-turizm muhabirinin haber üretim süreci birebir takip edilmiştir. Kültür-sanat-turizm muhabirinin gün içerisinde haberini yapmak üzere takip edeceği programın ne olduğu, bu programın gerçekleştirileceği yer ve saatine dair bilgiye yer verilen gündem, TRT Merkez Haber WhatsApp grubu ile haber yazılım sistemi Octopus üzerinden paylaşılmış, günlük çalışma planı da buna göre belirlenmiştir. EK-26'ta sunulan TRT Ankara Haber Merkezi'nin 31 Ocak 2019 tarihli gündemine göre, kültür-sanat-turizm muhabirine, Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından düzenlenen "Din Eğitimi ve İlahiyat Tamamlama Programı" konulu çalıştayı haberleştirme görevi verilmiştir. Haber Merkezi Müdürünün, editörler ve muhabirlerin katılımıyla düzenlediği sabah gündem

toplantısında da kültür sanat-turizm muhabirinin takip edeceği program ele alınmış, çalıştayın kapsamı ve katılımcılarıyla ilgili muhabir tarafından bilgi sunulmuştur. Muhabir, toplantıda haber müdürü ve editörler ile diğer muhabirlerin de görüş ve önerilerini dikkate alarak çalışma planını yapmıştır.

Toplantıdan hemen sonra, çalıştayın yapıldığı Kamu Denetçiliği Kurumuna geçen kültür-sanat-turizm muhabiri, programa katılan Kamu Baş Denetçisi ile Diyanet İşleri Başkanının konuşmasını takip ederken akıllı telefonu aracılığıyla not tutmuş, TRT kameramanı da görüntü çekimi yapmıştır. Açılış konuşmalarının ardından kuruma dönen muhabir, haber değeri taşıyan önemli bir şey olmadığı gerekçesiyle çalıştayla ilgili haber yazmamıştır.

Yaklaşık 2 saatlik sürede, "Din Eğitimi ve İlahiyat Programı Tamamlama" çalıştayını takip edip ofise dönen muhabirin, bu süreçte bir taraftan da sosyal medya hesapları ile dahil olduğu WhatsApp gruplarını, önemli bir paylaşım olup olmadığını tespit etmek üzere taradığı görülmüştür. Kültür ve Turizm Bakanlığının basın mensuplarına yönelik "Kültür Bakanlığı-Ankara" adlı whatsapp grubundan, saat 11.21'de bir paylaşım yapılmış, paylaşımda, "Turizmde Rekor Yılı" başlıklı basın bülteni yer almıştır. Muhabir, Bakanlığın basın müşaviri tarafından gerçekleştirilen paylaşımı, akıllı telefonunda kullandığı WhatsApp uygulamasının mesaj bildirim uyarısını üzerine fark eder etmez, haber yapmak için çalışmalarına başlamıştır.

Resim 3. 22. Kültür ve Turizm Bakanlığı Whatsapp Grubu'ndan 31 Ocak 2019 Günü yapılan paylaşım

TRT kültür-sanat-muhabiri, Kültür ve Turizm Bakanlığı basın müşaviri tarafından yapılan ve yukarıda yer verilen paylaşım ile ilgili haber merkezi editörleri ve yayıncılara kurumun WhatsApp gruplarından bilgi vermiş ve canlı yayın istenip istenmediğini sormuştur. Sadece DSF haber yapılmasının yeterli olacağı yönünde geri dönüş yapılan TRT kültür sanat-turizm muhabiri, bilgisayarından söz konusu basın bülteninin yer aldığı dosyayı açarak, Octopus üzerinden haberini düzenlemiştir. Basın müşavirinin, Whatsapp'tan paylaştığı basın bülteninde kullandığı başlığın, TRT muhabirinin yazdığı haberde de haber başlığı olarak kullanıldığı görülmüştür. Aynı sistem üzerinden editöre sunulan turizmle ilgili haber, ekonomi alanında yapılan ihracat verileriyle ilgili haberle birleştirilerek yayınlanmıştır. Muhabirin yazdığı DSF haberin metni, EK 27'de sunulmuştur.

Çizelge 3. 38. TRT kültür sanat ve turizm muhabirliği alanında örnek haber çalışması

Haberin konusu	Türkiye’de turizmle ilgili istatistiki veriler
Haberin kaynağı	Kültür ve Turizm Bakanlığı
Haber toplama yöntemi	İkincil kaynak kullanma (basın bülteni)
Haber toplamada kullanılan araçlar	Kamera, dizüstü bilgisayar, internet, akıllı cep telefonu, WhatsApp uygulaması
Haberin görselleri	Video (arşiv)
Haber metnini düzenleme yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayardan, TRT kurumsal haber yazılım sistemi Octopus üzerinden haber metni düzenleme
Haber metni iletim yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayar üzerinden, Octopus’tan haber merkezine iletim

3.4.1.5. TRT’de ekonomi muhabirliği

Araştırmamız kapsamında, TRT’de ekonomi muhabirliğiyle ilgili çalışma, TRT Haber Kanal Koordinatörlüğüne bağlı Ankara Haber Merkezi Müdürlüğünde faaliyet gösteren, ekonomi alanındaki gelişmelere dair haber üretimi yapmak için bu alana hakim ve uzman 3 muhabirin görevlendirildiği Ekonomi Masasının, 30 Ocak 2019 günü gerçekleştirdiği çalışmaları izlenmiştir.

3.4.1.5.1. TRT ekonomi muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar

TRT ekonomi muhabirleri, Ankara Haber Merkezi Müdürü ve editörlerin yönetiminde, ekonomi alanında faaliyet gösteren bakanlık ve bağlı kuruluşlar ile bu alanda yaşanan gelişmelere dair haber üretimi yapmakla sorumludur.

Ekonomi Masasında görev yapan muhabirlerin haber üretme sorumluluk alanında, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile bu bakanlıklara bağlı kuruluşların faaliyetleri ön plana çıkmaktadır. Bakanlık ve bağlı birimlerin yanı sıra, Merkez Bankası, BDDK, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği gibi sanayici ve işadamlarının örgütlendiği dernekler de ekonomi muhabirlerinin haber üretim alanları arasında yer almaktadır. Bakanlık ve ilgili kuruluşların faaliyetleriyle ilgili en önemli bilgi kaynağı Bakanlardır. Muhabirlerden, yapacağı haberlerde bilgi kaynağı olarak ekonomi alanının en yetkilisi olan bakana ulaşmaları ve onlardan bir açıklama almaları beklenmektedir. Muhabirler, basın toplantısı gibi etkinliklerde,

bakanlara doğrudan soru sorma ve yapacağı haberle ilgili bilgi talep etme imkanına sahipken, diğer durumlarda ise bu imkan sınırlıdır. Dolayısıyla, bakanlıkların faaliyetleriyle ilgili günün herhangi bir saatinde bilgi akışını sağlamak üzere basın müşavirleri yönetiminde internet tabanlı mobil iletişim uygulamaları kullanılmaktadır. Ekonomi muhabirleri, bu alanlardaki faaliyetleri ve haber değeri taşıyan gelişmeleri, çoğunlukla mobil iletişim uygulamaları üzerinden takip etmektedir. Diğer muhabirlik alanlarında olduğu gibi ekonomi muhabirliği alanında da haber kaynaklarıyla olan iletişimi sağlamak için kullanılan en yaygın mobil iletişim uygulaması, WhatsApp'tır. TRT ekonomi muhabirleri, ekonomi alanında faaliyetleri bulunan Bakanlıklar ve bağlı kuruluşlar ile büyük sanayici ve işadamları derneklerinin basın sorumluları tarafından oluşturulmuş WhatsApp gruplarının aktif üyesidir. TRT ekonomi muhabirlerinin, haber kaynakları tarafında dahil olduğu Whatsapp sohbet gurupları arasında, Ticaret Bakanlığı basın müşaviri yönetimindeki "Ticaret Bakanlığı Haber", Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı basın müşavirinin kurduğu "STB", Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı basın müşavirliğinin basına yönelik oluşturduğu "AÇSHB Ankara Basın" ile TOBB'un basın yetkilileri tarafından yönetilen WhatsApp grupları, bulunmaktadır. Bu gruplar üzerinden, günün her hangi bir saatinde haber değeri taşıyan bir paylaşım yapılabilir. Paylaşım yapıldığında da muhabirler tek tek uyarılmamaktadır. Muhabirler, WhatsApp gruplarını sürekli kontrol etmek durumundadır. Dolayısıyla TRT ekonomi muhabirlerinin en fazla iş yükünü oluşturan görevlerinden biri, bu WhatsApp guruplarındaki mesaj trafiğini takip etmektir. Ekonomi muhabirlerinden, WhatsApp guruplarından paylaşım yapılır yapılmaz, hemen harekete geçip haberini yapmaları beklenmektedir. Tüm basın mensuplarına aynı anda ulaşan paylaşımları bir an önce haberleştirmesi istenen ekonomi muhabirleri, izin gününde veya istirahat saatinde bulunması durumunda da haber merkezinde bulunan editörü bilgilendirmesi ve görevlendirilecek bir muhabire söz konusu paylaşımı yönlendirmesi gerekir. TRT ekonomi muhabirlerinin, WhatsApp guruplarından yapılan paylaşımları atlamamaları için uygulamanın mesaj bildirimlerini açık tuttukları görülmüştür. Özel veya rutin haber çalışmaları esnasında ihtiyaç duyulan bilgiyi edinmek için kaynaklara başvururken WhatsApp uygulamasını kullanan muhabirler, söz konusu bilgiyi edinmek ve haberleştirmek üzere kaynaklarıyla gerekli görüşmeleri ve planlamaları da bu iletişim ortamında gerçekleştirmektedir.

Ekonomi alanında Merkez Bankası gibi bazı kurum ve kuruluşlar ise basına yönelik paylaşımlar için daha çok resmi web sitelerini ve e-posta uygulamaları ile Twitter gibi sosyal medya hesaplarını tercih etmektedir. Bu nedenle, TRT ekonomi muhabirleri WhatsApp grupları ile birlikte alanıyla ilgili önemli sosyal medya hesaplarını, web sitelerini ve kişisel e-posta hesaplarını da düzenli olarak kontrol edip, haber değeri taşıyan bir ileti olması durumunda haberleştirmesi gerekmektedir.

Ekonomi alanında haber üretimi için her ne kadar birçok veri mobil iletişim araçları üzerinden elde edilse de muhabirlerin sahada haber takibini gerektiren etkinlikler de bulunmaktadır. Özellikle basın toplantısı, tören ve benzeri etkinlikler, ekonomi muhabirlerinin doğrudan sahadan takibini gerektirmektedir. Bu nedenle TRT ekonomi muhabirleri, söz konusu etkinlikleri yerinde izlemek ve gerek duyulması halinde canlı yayın bağlantısı yapma ve buna göre de haberini düzenleme görevi bulunmaktadır.

TRT ekonomi muhabirleri, alanlarıyla ilgili haber üretimi yapmanın yanı sıra haber merkezinin günlük çalışma planlarını oluşturmasında rol almaktadır. Bu rollerinin gereği, haber kaynakları ile haber merkezi arasında adeta bir köprü görevi görmektedir. Muhabirlerin, WhatsApp grupları üzerinden haber kaynakları tarafından paylaşılan günlük ve haftalık programlarla ilgili haber merkezi müdürü ve editörleri bilgilendirme sorumluluğu bulunmaktadır. Her gün editörler tarafından hazırlanan Haber Merkezi Gündemi, muhabirler tarafından bildirilen ve haber merkezi e-posta hesabına haber kaynakları tarafından gönderilen programlara göre tasarlanmaktadır. Muhabirler, günlük ve haftalık takip edilmesi gereken bir etkinlikle ilgili bülten veya bilgi notlarını haber merkeziyle paylaşırken, kurumun "TRT Merkez Haber" WhatsApp grubunu kullanmaktadır. TRT ekonomi muhabirlerinin, haber yazma görevi dışında, kurumun günlük çalışma planının yerine getirilmesi doğrultusunda bir diğer sorumluluğu ise takip ettiği herhangi bir programla ilgili gelişmeleri anlık olarak TRT Haber Merkezi yayıncı editörlerine bildirmektir. Bu sorumlulukları kapsamında, TRT ekonomi muhabirleri, yayıncı editörlere, takip ettikleri programın başlama ve bitiş saatleri, programda yüksek haber değerine haiz bir durum olması halinde de kısa cümleler halinde flaş haberleri yazıp "Ankara TRT İletişim" adlı WhatsApp grubu üzerinden paylaşmaktadır. Ekonomi muhabirleri, haber merkezinin dışında kurumun

çalışanlarının kılık kıyafetlerini düzenlemeden sorumlu birimin "TRT Stil Danışmanlığı" adlı WhatsApp grubunu da takip etme sorumluluğu bulunmaktadır. Bu gruptan, muhabirlerin kılık kıyafet seçimine dair muhabirlere bilgilendirici mesajlar paylaşılmaktadır.

Çizelge 3. 39. TRT ekonomi muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları

TRT Ekonomi Muhabirlerinin Takip Etmekle Sorumlu Olduğu WhatsApp Grupları	Ticaret Bakanlığı
	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı
	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
	TOBB
	Ankara TRT İletişim
	TRT Merkez Haber
	TRT Stil Danışmanlığı

Ekonomi muhabirleri, WhatsApp'ın, gerek akıllı telefon gerekse dizüstü ve masaüstü bilgisayarda kullanılabilen iletişim uygulaması olmasına bağlı olarak yazılı ve görsel ileti trafiğini akıllı telefonlar üzerinden takip ederken, bu iletileri haber halinde düzenlemek istediklerinde ise tablet PC veya dizüstü bilgisayar kullanmaktadır. Bu cihazların yanı sıra, ekonomi muhabirlerinin haber üretiminde kullandığı bir diğer araç ise 4.5 G cihazıdır. Bu cihaz sayesinde internet kapsama alanında herhangi bir yerde düzenlenen etkinliklerle ilgili televizyon canlı yayın bağlantısı yapılabilmektedir. Canlı yayın bağlantılarında kullanılan kamera ise Sony marka HXR-NX5R Full HD profesyonel NXCAM'dir. Ekonomi muhabirlerinin haber yazmak için ise diğer kurum personeliyle birlikte Octopus yazılımını kullanmaktadır.

3.4.1.5.2. TRT ekonomi muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci

TRT Ankara Haber Merkezi'nde, ekonomi alanında haber üretimi, alanında uzman 3 muhabir tarafından haber müdürü ve 4 editörün yönetiminde gerçekleştirilmektedir. Ekonomi haberleri üretiminde, ham veriyi bulup, işleyen ve haber formatında düzenleyen taraf, muhabirdir. Muhabirin, çalıştığı kurumda sorumlu olduğu amirleri bulunmaktadır. TRT Ankara Haber Merkezi'nde görev yapan ekonomi muhabirlerinin üretiminde, asttan üste doğru sırasıyla 4 editör, haber müdürü ve TRT Haber Kanal Koordinatörü rol almaktadır. Ekonomi muhabirlerinin sahadaki çalışmaları esnasında, haber merkezi tarafında sürekli temas halinde olduğu amirleri

ise editörlerdir. Editörler, haber çalışmalarında muhabirleri yönlendirme, muhabirlerin yaptığı DSF ve sesli haberleri kontrol ederek, son şeklini verme gibi rolleri yerine getirmektedir. Haber müdürü ise birimin haber çalışmalarından kritik öneme sahip olanlarına doğrudan dahil olmaktadır. Haber merkezi biriminde, haber organizasyonunun temelini atılmasında ve yapılan organizasyona göre sahada aktif olarak uygulanmasında muhabir ön plana çıkarken, muhabirin ortaya koyduğu haber ürününün son kontrolleri yapılarak izleyiciye sunulmasında ise editörler daha çok etkin rol oynamaktadır.

Araştırmamız kapsamında, 30 Ocak 2019 günü, TRT ekonomi muhabirinin, Merkez Bankası Başkanının basın toplantısıyla ilgili haber çalışması birebir takip edilmiştir. Toplantı tarihinden 5 gün önce, 25 Ocak 2019 günü, Merkez Bankası'nın web sitesi üzerinden bir basın duyurusu paylaşılmıştır. Bu duyuruda, "Enflasyon Raporu 2019-I" 30 Ocak 2019 Çarşamba günü yayımlanacak olup, raporun tanıtımı amacıyla söz konusu tarihte saat 10.30'da Ankara'da bir bilgilendirme toplantısı düzenlenecektir. Başkan Murat Çetinkaya, toplantıda bir sunum yapacaktır." şeklinde ifadelere yer verilmiştir. Toplantının, Merkez Bankası genel ağ sitesinden canlı yayımlanacağı bildirilen duyuruda, ayrıca toplantıyı takip etmek isteyen basın mensuplarından, isimlerini, 28 Ocak 2019 pazartesi günü saat 18.00'e kadar "basin@tcmb.gov.tr" adresine iletmeleri gerektiği belirtilmiştir. Her gün ekonomi alanında faaliyet gösteren kuruluşların web sitelerini kontrol eden TRT ekonomi muhabiri, Merkez Bankasının duyurusunu da yayınlandığı gün fark etmiş ve haber merkezi gündemine alınması için WhatsApp üzerinden editöre yönlendirmiştir.

tcmb.gov.tr

**TÜRKİYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI**

Enflasyon Raporu 2019-I Bilgilendirme Toplantısı 30 Ocak 2019 tarihinde Ankara'da yapılacaktır

25 Ocak 2019, Sayı: 2019-05

"Enflasyon Raporu 2019-I" 30 Ocak 2019 Çarşamba günü yayımlanacak olup Rapor'un tanıtımı amacıyla söz konusu tarihte saat 10.30'da Ankara'da bir bilgilendirme toplantısı düzenlenecektir.

Başkan Murat Çetinkaya toplantıda bir sunum yapacaktır.

Toplantı Genel Ağ sitemizden canlı yayımlanacak olup yayına [buradan](#) erişilebilecektir.

BASIN YAYIN KURULUŞLARININ DİKKATİNE
BASIN YAYIN KURULUŞLARININ, TOPLANTIYA KATILACAK MENSUPLARININ İSİMLERİNİ
28 OCAK 2019 PAZARTESİ GÜNÜ SAAT 18:00'E KADAR BİLDİRMELERİ GEREKMEKTEDİR.
Kayıt için: Basin@tcmb.gov.tr

Adres: Sheraton Ankara Hotel & Convention Center
Noktalı Sokak,
Kavaklıdere / Ankara, 06700

"Enflasyon Raporu 2018-IV" ün tanıtımına ilişkin bilgilendirme toplantısında yapılan konuşmaya [buradan](#) ulaşılabilir.

Enflasyon Raporu'nun daha önceki sayıları için [Yayınlar/Raporlar/Enflasyon Raporu](#) sayfasını ziyaret edebilirsiniz.

Kamuoyunun bilgisine sunulur.

İletişim
Ayrıntılı bilgi için basin@tcmb.gov.tr e-posta adresine elektronik posta gönderilebilir.

Resim 3. 23. Merkez Bankası Web Sitesi'nde yer alan 25 Ocak 2019 tarihli basın duyurusu

Editör tarafından, Merkez Bankası'ndaki program, 30 Ocak 2019 tarihli TRT Ankara Haber Merkezi gündemine alınmış, gündem, hem haber yazım sistemi Octopus hem de TRT Merkez Haber WhatsApp gurubuna sunulmuştur. Paylaşılan gündemde, Merkez Bankası'ndaki programla ilgili bölüm ise şöyle;

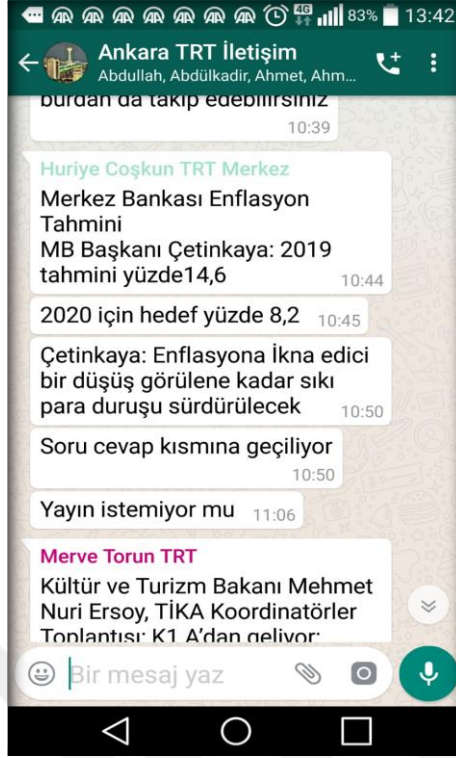
"ENFLASYON RAPORU AÇIKLANIYOR

-10:30 Enflasyon Raporu 2019-I açıklanacak Başkan Murat Çetinkaya toplantıda bir sunum yapacak. Yer: Sheraton Ankara Hotel ((3G)) ((HURİYE COŞKUN)) MERKEZDE KADİR"

TRT Ankara Haber Merkezi'nin gündeminde, Merkez Bankası'nın programıyla ilgili yer ve saat bilgisinin yanı sıra, programın içeriği, programı takip edecek muhabirlerin isimleri ile programın takibi sırasında kullanılacak canlı yayın aracının ne olduğuna dair bilgiye de yer verilmiştir. Buna göre, programı, yerinde ve haber merkezinde izleyecek 1'er muhabir görevlendirilmiştir. Canlı yayın bağlantısına gerek duyulması ihtimaline karşın, sahadaki muhabirin yanında 4.5G cihazı bulundurulması notu da düşülmüştür.

Aynı zamanda sabah gündem toplantısında da ele alınan Merkez Bankasındaki programla ilgili ekonomi muhabiri, söz konusu programda açıklanması beklenen enflasyon raporuyla ilgili muhtemel beklentilere dair sunum yapmıştır. Haber müdürü ve editörler de ekonomi muhabirinin yapacağı haber çalışmasında dikkate alınması gerekenlere dair görüş ve önerilerini paylaşmıştır. Ekonomi muhabiri, gündem toplantısının ardından, basın toplantısını izlemek üzere, kurumun kameramanıyla birlikte programın yapılacağı otele geçmiştir.

Teknik yayın yönetmen tarafından, WhatsApp üzerinden, Merkez Bankası programı ile aynı saatte Cumhurbaşkanının da basına açık programı bulunduğu, bu nedenle Merkez Bankası programının canlı yayınlanmayacağı yönünde bilgi verilen ekonomi muhabiri, buna göre hazırlıklarını yaparak programın başlama saatinden önce salonda basın için ayrılan bölümde yerini almıştır. Merkez Bankası Başkanının basın toplantısı için salona girmesiyle programın başlamak üzere olduğu bilgisini WhatsApp üzerinden yayıncı editörlerle paylaşan muhabirin, toplantı devam ederken de sunulan enflasyon raporuyla ilgili haber değeri yüksek kısımlardan biri iki cümle halinde yazdığı flaş haberleri, internet bağlı akıllı telefon aracılığıyla, "Ankara TRT İletişim" adlı WhatsApp grubu üzerinden paylaştığı görülmüştür. Yayıncı editörler, WhatsApp üzerinden paylaşılan flaş haberleri gözden geçirdikten sonra haber yazım sistemi Octopus üzerinden yayına vermiştir. Bu arada, haber merkezinden toplantıyı izleyen diğer ekonomi muhabiri tarafından da Merkez Bankası Başkanının açıklamalarından önemli bölümlerden kısa ses seçildiği, yazdığı metni Octopus üzerinden editöre gönderdiği belirlenmiştir.

Resim 3.24. TRT ekonomi muhabirinin, Whatsapp üzerinden flaş haber paylaşımı

Programın sona ermesinin ardından, yayıncı editörlere canlı yayın bağlantısı istenip istenmediğini WhatsApp üzerinden soran muhabir, yayına gerek olmadığının bildirilmesi üzerine, ofise dönerek, toplantıyla ilgili sesli haberini yazmaya başlamıştır. Bu esnada, Hazine ve Maliye Bakanının başkanlığında basına kapalı gerçekleştirilen Finansal İstikrar ve Kalkınma Toplantısı ile ilgili bir bilgi notunun paylaşılması üzerine, ekonomi muhabirinden, elindeki haber çalışmasına ara vermesi ve söz konusu bilgi notuyla ilgili TRT Genel Müdürlüğü binası önünden canlı yayın bağlantısı yapması istenmiş, bunun üzerine, ekonomi muhabiri, Whatsapp üzerinden gönderilen notu kısa sürede okuyup, Genel Müdürlük binası önünde yayın sistemine bağlı kamera önüne geçerek, TRT Haber TV kanalından izleyiciye aktarmıştır. Muhabir buradaki yayının ardından, tekrar ofise dönerek, yarım kalan Merkez Bankası programıyla ilgili sesli haberini tamamlamıştır.

Ekonomi muhabirinin, Merkez Bankası Başkanının enflasyon raporuyla ilgili sunumuna dair hazırladığı sesli haber, editör tarafından gerekli kontroller yapıldıktan sonra Octopus üzerinden yayına verilmiştir. Octopus sisteminde yer alan ve daha sonra

TRT yayınlarında izleyiciye sunulduğu tespit edilen haberin metni, E-28'de sunulmuştur.

Çizelge 3. 40. TRT ekonomi muhabirliği alanında örnek haber çalışması

Haberin konusu	Merkez Bankası Başkanı'nın Enflasyon Raporu Sunumu
Haberin kaynağı	Merkez Bankası Başkanlığı, Merkez Bankası Web Sitesi
Haber toplama yöntemi	Yerinden haber toplama
Haber toplamada kullanılan araçlar	Kamera, dizüstü bilgisayar, internet, akıllı cep telefonu, WhatsApp uygulaması
Haberin görselleri	Video
Haber metnini düzenleme yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayardan, TRT kurumsal haber yazılım sistemi Octopus üzerinden haber metni düzenleme
Haber metni iletim yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayar üzerinden, Octopus'tan haber merkezine iletim
Görüntü iletim yöntemi	4.5 G cihazı üzerinden, sahadan anlık görüntü transferi

3.4.1.6. TRT'de diplomasi muhabirliği

Araştırmamızın diplomasiyle ilgili bölümü, TRT Genel Müdürlüğü binasında faaliyet gösteren TRT Ankara Haber Merkezi'nde, 25 Ocak 2019 günü gerçekleştirilmiştir. Bu birimde görev yapan, mesleki deneyimi 10 yılın üzerinde olan 2 diplomasi muhabirinin alanlarıyla ilgili haber organizasyonu ve üretim süreci birebir takip edilmiştir.

3.4.1.6.1. TRT'de diplomasi muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar

TRT Ankara Haber Merkezi'nde görev yapan diplomasi muhabirleri, başta Türkiye Dışişleri Bakanı olmak üzere, Bakanlık ve bağlı birimlerin faaliyetleri ile yabancı ülkelerin devlet ve hükümet başkanlarının Türkiye'de gerçekleştirdikleri programlar ve Ankara'daki yabancı ülkelerin büyükelçiliklerinin faaliyetlerini takip ederek, kurumun yayın ilkelerine göre haberleştirmekten sorumludur.

TRT Ankara Haber Merkezi'nde diplomasi alanında görevlendirilen muhabirler belirlenirken, yabancı dil ve gazetecilik alanındaki deneyimi dikkate alınmaktadır. Diplomasi alanında görev yapan kıdemli muhabirlerin özellikle İngilizce bilmesi,

bunun yanı sıra uluslararası ilişkiler, Türkiye'nin yabancı devlet ve uluslararası örgütlerle olan münasebetlerine belirli düzeyde hakim olması önem arz etmektedir.

Diplomasi muhabirlerinin haber üretim alanında, Dışışleri Bakanının Ankara ve yurt dışındaki programları, yazılı açıklamaları, sosyal medya paylaşımları ile Bakanlığa bağlı birimlerin çalışmaları, uluslararası örgütlerin ve yabancı ülkelerin temsilcilerinin Türkiye'ye yönelik ziyaretleri ile Ankara'daki yabancı büyükelçiliklerinin faaliyetleri yer almaktadır. Dışışleri Bakanının günlük ve haftalık programlarını önceden edinmesi gereken diplomasi muhabirlerinin, programın gerçekleşeceği bölgeye göre yapması gereken bir dizi hazırlıklar söz konusudur. Yurt dışındaki programı takip edebilmek için vize ve uçak bileti rezervasyon işlemlerini bizzat kendisi takip eden diplomasi muhabiri, söz konusu programlarla ilgili de bir ön haber yapma sorumluluğu bulunmaktadır.

TRT diplomasi muhabirlerinin sorumluluk alanlarındaki haber değeri taşıyan gelişmeleri izlerken, bilgi edinmede en çok başvurdukları kaynak Dışışleri Bakanlığı sözcüsü tarafından basın mensuplarıyla bilgi paylaşmak için oluşturulan "mf@b@sin" adlı WhatsApp grubudur. Bu gruptan, Dışışleri Bakanının günlük ve haftalık programları, basın açıklamaları, basına açık ve kapalı gerçekleşen görüşmelere dair bilgi notları ile basına kapalı gerçekleşen görüşme veya toplantılardan Bakanlık kameramanı ve fotomuhabiri tarafından çekilen video ve fotoğraflar paylaşılmaktadır. Bilgi kaynağı olarak kullanılan diğer WhatsApp grubu da Avrupa Birliği Delegasyon Başkanlığına ait "AB Delegasyonu" adlı gruptur. AB Delegasyonunun Türkiye ile ilgili faaliyetlerine dair haber değeri taşıyan bilgi notu, basın açıklamaları da bu grup üzerinden edinilmektedir. Söz konusu gruplar, muhabirlere iletilmek istenen mesajları paylaşma, paylaşılan içeriklerle ilgili gerek duyulması halinde açıklayıcı bilgi vermenin yanı sıra, basın mensuplarının, sahada birebir takibini gerektiren programları izleyebilmesi için de önceden yerine getirilmesi gereken işlemlerle ilgili duyuru gibi paylaşımların yapıldığı platformdur. Bu paylaşımlar günün belirli saatlerinde değil herhangi bir zamanda yapılabilmektedir. Mesai saatleri dışında da bu gruptan mesaj trafiği devam etmektedir. Söz konusu grupta, TRT'den sadece diplomasi muhabirleri yer almaktadır. Dolayısıyla TRT diplomasi muhabirlerinin, en önemli sorumluluklarından biri bu WhatsApp grubundan yapılan paylaşımları TRT adına

kesintisiz takip etmek ve anında haberleştirmektir. Mesai saatleri dışında bir paylaşım olması durumunda ise haber merkezinde bulunan editör veya muhabiri bilgilendirerek, haberin yapılmasını sağlaması gerekir.

Diplomasi muhabirliği alanında haber organizasyonu ve üretiminin önemli kısmının mobil iletişim ortamlarında yürütüldüğünü söyleyebiliriz. Ancak özellikle özel haber üretimi için yapılan çalışmalarda, organizasyon aşaması WhatsApp uygulaması aracılığıyla veya doğrudan telefon görüşmesiyle gerçekleştirilse de haberin yapılması açısından gerek duyulan görüntünün ve bilginin alınması için fiziki bir mekanda haber kaynaklarıyla yüz yüze görüşme durumu da sözkonusu olabilmektedir.

TRT diplomasi muhabirleri, haber kaynaklarının oluşturduğu WhatsApp sohbet gruplarının yanı sıra haber organizasyonu amacıyla haber merkezi tarafından oluşturulan WhatsApp gruplarının da aktif katılımcısıdır. TRT Ankara Haber Merkezi muhabirleri, editörleri ve haber müdürünün dahil olduğu "TRT Merkez Haberler", TRT yayın editörlerinin de üye olduğu "Ankara TRT İletişim", TRT'nin tüm haber birimlerindeki diplomasi muhabirlerinin bulunduğu "TRT Diplomasi", Cumhurbaşkanlığı muhabirlerinin alanlarıyla ilgili önemli bilgi notlarını paylaştığı "TRT Cumhurbaşkanlığı", diğer basın kuruluşlarının diplomasi alanında görev yapan muhabirlerin kendi aralarında bilgi alış verişi yapmak üzere kurduğu "Diplomasi muhabirleri" ile TRT muhabirlerinin kılık kıyafetiyle ilgili çalışmalar yapan birim tarafından oluşturulmuş "TRT Stil Danışmanlığı" adlı WhatsApp grupları, TRT diplomasi muhabirlerinin haber üretim sürecinde takip etmesi gereken gruplardır. TRT diplomasi muhabirinin bu gruplarla birlikte mesaj trafiğini takip etmekten sorumlu olduğu toplam 8 WhatsApp grubu bulunmaktadır.

Çizelge 3. 41. TRT diplomasi muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları

TRT Diplomasi Muhabirlerinin Takip Etmekle Sorumlu Olduğu WhatsApp Grupları	Dışişleri Bakanlığı
	AB Delegasyon Başkanlığı
	Diplomasi muhabirleri
	TRT Diplomasi
	TRT Cumhurbaşkanlığı
	Ankara TRT İletişim
	TRT Merkez Haberler
	TRT Stil Danışmanlığı

Diplomasi muhabirlerinin Whatsapp uygulamasında olduğu gibi her an takip altında tuttıkları bir diğer iletişim platformu da yine genellikle akıllı telefonlar aracılığıyla takip edilen Twitter, Instagram gibi sosyal medya uygulamalarıdır. Dışişleri Bakanı ve diplomasi alanında önemli isimlerin sosyal medya paylaşımlarını kesintisiz takip eden diplomasi muhabirinin, önemli bir gelişme olması durumunda haberini yapma görevi bulunmaktadır. Diplomasi muhabirlerinin sosyal medya bağlamındaki sorumlulukları alanında, Türkiye'de temaslarda bulunan yabancı ülke yetkililerinin sosyal medya hesaplarını ziyaretleri boyunca takip etmek ve bu hesaplardan haber değeri taşıyan önemli bir paylaşım olması halinde haberleştirme görevi de yer almaktadır. Whatsapp gruplarından veya sosyal medyadan yapılan paylaşımı atlayan ve zamanında haberini yapmayan diplomasi muhabirlerinin, sorumluluklarını yerine getirmediği gerekçesiyle hakkında idari işlem yapılma durumu söz konusudur. Bu nedenle, TRT diplomasi muhabirlerinin, söz konusu mesaj trafiğini takip edebilmek için akıllı telefonlarını ve mesaj bildirimlerini sürekli açık tuttıkları görülmüştür.

TRT diplomasi muhabirlerinin haber üretim sürecinde kullandığı araçlara bakıldığında ise diğer muhabirliklerde olduğu gibi alanlarıyla ilgili internet ağ tabanı üzerinden gerekli bilgiyi toplamak, DSF ve sesli haber metinlerini düzenlemek, haber organizasyonu kapsamında kaynaklar ve haber merkezi ile Whatsapp gibi uygulamalar üzerinden iletişim kurmak amacıyla en çok yararlandığı iletişim aracının akıllı telefonlar olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra haber metinlerini daha kolay düzenleme olanağı bulunan talbet PC ve dizüstü bilgisayarlar da TRT diplomasi muhabirlerinin haber üretiminde kullandığı araçlar arasında yer almaktadır. Söz konusu araçların kullanımında gereken internet bağlantısı için ise tercih edilen bağlantı aracı 4.5 G cihazıdır. TRT diplomasi muhabiri internet kapsama alanlarında 4.5 G, bu

alanın dışında kalan kırsal bölgelerde kullanmak için de uydu internet araçlarına sahiptir. Haber metinlerini düzenleme ve haber merkezine sunmak için de tüm kurumun ortak haber havuz sistemi olan Octopus yazılımını kullanmaktadır.

3.4.1.6.2. TRT diplomasi muhabirlerinin haber organizasyonu ve haber üretim süreci

TRT Ankara Haber Merkezi'nde görev yapan diplomasi muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim süreci, haber müdürü ve 4 editörün yönetiminde gerçekleşmektedir. TRT'de diplomasi haberleri, alanın failleri olan muhabir, editör, haber müdürü ve haber kaynaklarının işbirliği ile yapılan organizasyon neticesinde, mobil iletişim araçlarından yararlanılarak üretilmektedir. Diplomasi haberleri alanında, hem haber merkezinde hem haber sahada aktif olarak görev alan fail, muhabirdir. Sahada diplomasi alanındaki gelişmeleri takip ederek bilgi toplayan ve haber formatında bu bilgiyi işleyen muhabir, haber merkezi ile haber kaynakları arasında, haber üretim sürecinde oluşan işbirliğinde de öne çıkmaktadır. Haber merkezi, diplomasi alanında gelişmeleri haberleştirmek üzere ekip görevlendirmek ve çalışma planı hazırlamak için, haber kaynağı olarak nitelenen kurum ve kuruluşların yetkilileri de çalışmalarının kamuoyunu gündemine taşınması için muhabir üzerinden iletişim eylemini gerçekleştirmektedir. Adeta köprü görevini yerine getiren diplomasi muhabiri, bu eylemi çoğunlukla mobil iletişim araçları üzerinden WhatsApp uygulaması aracılığıyla gerçekleştirmektedir.

TRT diplomasi muhabirleri, haber organizasyonu ve üretim sürecinde, haber merkezi müdürü, editörler ve diğer muhabirlerle işbirliğini, bu işbirliği neticesinde oluşan işbölümüne göre yapılması gereken eylemlerin önemli bir kısmını, TRT Ankara Haber Merkezi'nin "TRT Merkez Haberler" ile "Ankara TRT İletişim" adlı WhatsApp grupları üzerinden yapmaktadır. Diplomasi muhabiri, haber üretim sahasındaki faaliyetlere dair önceden duyurulan programlar, anlık yaşanan gelişmelere dair bilgiyi, TRT'nin gündemine alınmak üzere veya flaş haber olarak değerlendirilmesi için haber merkezindeki yayıncı editörlere iletirken, söz konusu WhatsApp gruplarından yararlanmaktadır. Sahada haber üretim çalışması yapan bir diplomasi muhabirinin, haberleştirmek üzere takip ettiği programla ilgili anlık gelişmeleri, son dakika bilgisini,

TRT'nin yayın akışını planlayan yönetmenlere yine WhatsApp grupları üzerinden bildirmektedir. Whatsapp uygulaması, özellikle sıcak haber takibi esnasında, haber müdürü ve editörlerin görüş ve önerilerinin iletilmesi, yeni çalışma planlamaların duyurulması, haber merkezine gelen yeni istihbaratın aktarılması için de tercih edilmektedir. Diplomasi alanında muhabirlerin haber organizasyonu ve üretim sürecinde önemli yeri olan bir diğer etkinlik ise her sabah haber müdürü, editörler ve gün içerisinde görevli muhabirlerin katılımıyla yapılan sabah gündem toplantıdır. Gündem toplantılarında, WhatsApp grubundan da paylaşılan, gün içerisinde haberleştirilmek üzere takip edilmesi gereken programlara dair planlamalar ele alınmakta, yapılacak işbirliği son kez gözden geçirilmektedir. Toplantıda, yapılan istişareler neticesinde alınan kararlar doğrultusunda, çalışma planlamalarına son hali verilmekte ve haber üretimi aşamasına geçilmektedir.

Araştırmamız kapsamında, 25 Ocak 2019 Cuma günü bir diplomasi muhabirinin haber organizasyonu ve üretim süreci birebir izlenmiştir. Çalışmaları ele alınan TRT diplomasi muhabiri, gün içerisinde haber merkezinde, nöbetçi muhabir olarak alanda haber takibinde bulunan muhabirlere destek vermekle görevlendirilmiş, bunun yanı sıra kendi alanıyla ilgili gelişmeleri de web, WhatsApp grupları ve sosyal medya üzerinden takip etmiştir. Dışişleri Bakanın KKTC'deki programından, basına açık bölümlerden canlı aktarılan görüntüleri ofisten izleyen TRT diplomasi muhabiri, konuşmaların önemli bölümlerinden, 30-40 saniyelik kısa ses seçme görevini yerine getirmiştir. Bu arada, saat 21.22'de, Dışişleri Bakanlığının basın mensuplarına yönelik oluşturduğu "mf@b@sin" adlı WhatsApp grubundan bilgi notu paylaşılmıştır.

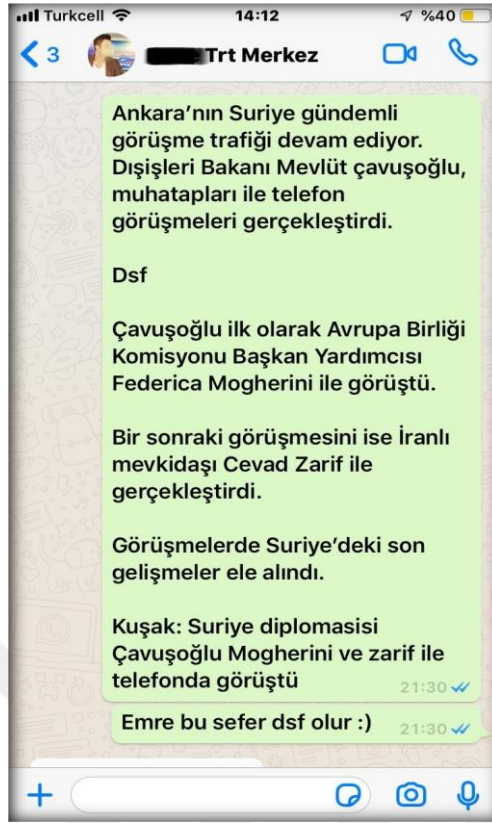

Resim 3. 25. Dışişleri Bakanlığının, basın mensuplarına Yönelik 25 Ocak 2019 tarihli paylaşımları

Dışişleri Bakanlığı yetkilisinin, "mf@b@sin" adlı WhatsApp grubundan paylaştığı bilgi notunda, "Sn. Bakanımız, AB Komisyonu Başkan Yardımcısı Federica Mogherini ile görüşmüştür" ifadeleri yer almaktadır. Bakanlık yetkilisinin paylaştığı bilgi notuna ilişkin, bir televizyon kanalı muhabirinin "arka plan alabilir miyiz" şeklindeki sorusu üzerine, aynı yetkilinin "Görüşme konusu, Suriye" şeklinde bir paylaşım daha yaptığı görülmüştür. Bu mesaj trafiğinin hemen ardından, sahada Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun programlarını izleyen TRT diplomasi muhabiri, "Ankara TRT İletişim" grubu üzerinden, söz konusu telefon görüşmesine dair "Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu, AB Komisyonu Başkan Yardımcısı Mogherini bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Görüşme'de Suriye meselesinin ele alındığı öğrenildi" şeklinde bir son dakika haberi geçmiştir. Daha sonra, TRT Haber Merkezi son dakika masasını, telefonla arayarak, WhatsApp üzerinden flaş haber gönderdiği bilgisini veren muhabir, yayın yönetmenine de "TRT Ankara İletişim" WhatsApp grubu aracılığıyla son dakika haberle ilgili canlı yayın bağlantısı istenip istenmediğini sormuştur. Canlı yayın talebi üzerine, sahadaki muhabir, bulunduğu bölgeden 4.5 G cihazından TRT Haber TV yayınına bağlanarak Bakan Çavuşoğlu'nun, AB Komisyonu Başkan Yardımcısı Federica Mogherini ile telefon görüşmesini aktarmıştır. TRT

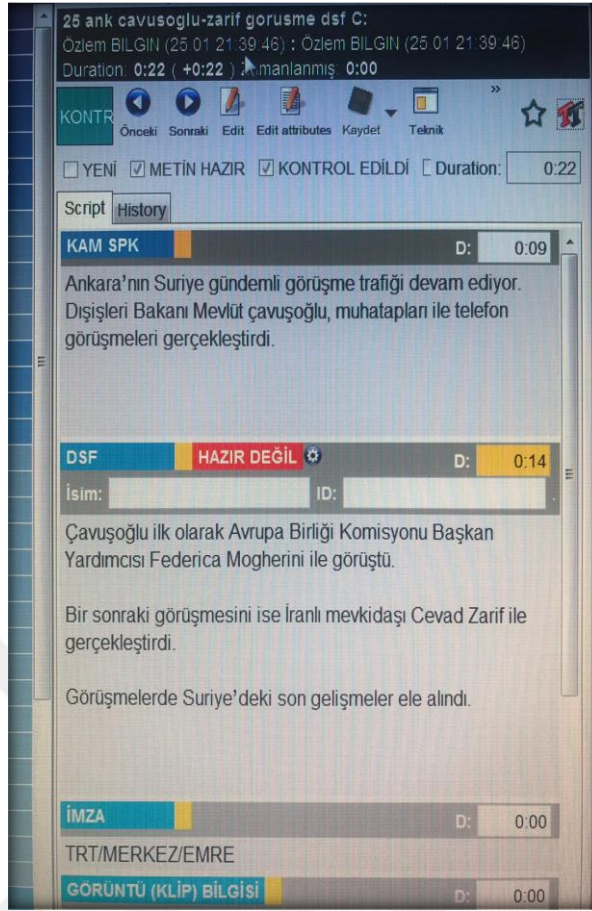
diplomasi muhabirinin, canlı yayın bağlantısında, görüşmeye dair sunduğu bilgi, Bakanlık yetkilisinin "mf@b@sin" adlı WhatsApp grubundan paylaştığı bilgiyle sınırlandırıldığı belirlenmiştir. Bakanlığının bilgi notunu paylaşmasının hemen ardından, bir kaç dakika içerisinde canlı yayına bağlantısını gerçekleştiren TRT diplomasi muhabirinin, görüşmeye dair detaylı bilgi almak için yeterli zamanı bulunmamaktadır. Çünkü aynı anda tüm diplomasi muhabirlerine ulaşan bilgi notunu en hızlı şekilde yayınlama, kamuoyuna son dakika haber olarak duyurma yarışı söz konusudur. TRT muhabiri de bu yarışın etkisiyle, WhatsApp üzerinden bakanlık yetkilisinin paylaştığı bir cümlelik bilgi notuyla yetinerek, görüşmeye dair sunumunu yapmıştır. Biraz daha zamanı olması halinde, söz konusu haberde Suriye konusuna dair yapılan görüşmede, Dışışleri Bakanı ve Mogherini'nin konuşmalarından bilgi edinmek mümkün olabilirdi. Burada haberin daha kapsamlı aktarılamamasının nedeni olarak haberciler arasındaki rekabetin sonucu yaşanan "haberi bir an önce verme" telaşesinin yanı sıra haber kaynağının bilgiyi sınırlı verme yönündeki tercihi de etkili olmuştur.

Dışışleri Bakanı Çavuşoğlu'nun, Avrupa Birliği Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Federica Mogherini ile telefonda görüşmesi canlı yayında aktarılmasının ardından, bu görüşmeye dair bir de DSF haber yazılmıştır. Sahada bulunan muhabir, telefonda yazdığı DSF haberini Whatsapp üzerinden, 21.30'da özel mesaj olarak TRT Haber Merkezinde nöbetçi olan diplomasi muhabirine iletmiştir.

Resim 3.26. TRT diplomasi muhabirinin nöbetçi muhabire Whatsapp'tan gönderdiği DSF haber metni

Dışişleri Bakanlığının "mf@b@sin" adlı whatsapp grubundan 20.22'de yaptığı bilgilendirmeden sonra, 8 dakika içerisinde, muhabir bu bilgilendirmeye dair 1 adet flaş haber yazmış, haber merkezi ile görüşmeler yaparak canlı yayın organizasyonu gerçekleştirmiş ve canlı yayın bağlantısının hemen ardından da DSF haberi yazarak haber merkezindeki nöbetçi muhabire sunmuştur. Söz konusu işlemler çok kısa bir zaman diliminde ve tamamen mobil iletişim araçları üzerinden gerçekleşmiştir. Gerek haber kaynağı gerekse muhabir tarafında haber ürününün ortaya çıkması için kullanılan temel araç akıllı telefon ve WhatsApp uygulaması olmuştur. Haber kaynağı, Dışişleri Bakanının temasları çerçevesinde gerçekleştirdiği bir görüşmenin haberleştirilmesi için düzenlediği bilgi notunu, WhatsApp grubu üzerinden aynı anda tüm muhabirlerle paylaşmış, TRT diplomasi muhabiri de haberleştirme sürecinde yine aynı araçları kullanmıştır. Gerek Dışişleri Bakanlığı yetkilisinden haber için bilgi notunun edinilmesinde gerek bu paylaşımın haber olarak düzenlenme ve yayına verilme sürecinde, WhatsApp uygulamasının yoğun olarak kullanılan bir iletişim aracı olarak ön plana çıktığı görülmektedir.

Resim 3.27. TRT haber yazılım sistemi Octopus'tan TRT diploması muhabirinin yazdığı DSF haber metni

TRT diploması muhabirinin haber üretimi faaliyeti, 25 Ocak 2019 günü saat 22.00'ye kadar sürmüştür. Yaklaşık 13 saatlik bir mesai yapan muhabir, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun Mogherini ile görüşmesiyle ilgili haberin yazılmasından yaklaşık 1 saat sonra, 21.19'da, "mf@b@sin" adlı WhatsApp grubundan bir paylaşım daha yapılmıştır. Bu paylaşım da "Sn. Bakanımız İran DB Muhammed Cevad Zarif ile görüşmüştür" şeklinde ifadeler yer almaktadır. Paylaşım da, Dışişleri Bakanı ifadesi "DB" şeklinde kısaltılarak yazılmıştır. Bu mesajı alan sahadaki TRT diploması muhabiri, haber merkezindeki nöbetçi muhabir, son dakika masasındaki nöbetçi yayıncı ve teknik yayın yönetmen ile önceki paylaşım ile ilgili haberleştirme sürecinde olduğu gibi gereken işbirliği ve koordinasyonu sağlamış, 2 dakikalık TRT Haber TV'ye canlı yayın bağlantısı yapmış, 1 son dakika ve 1 adet de DSF haber yazmıştır.

Çizelge 3. 42. TRT diplomasi muhabirliği alanında örnek haber çalışması.

Haberin konusu	Türkiye Dışişleri Bakanının, AB Komisyonu Başkan Yardımcısı Federica Mogherini ile telefon görüşmesi
Haberin kaynağı	Dışişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı diplomasi muhabirleri WhatsApp grubu
Haber toplama yöntemi	İkincil kaynak kullanma (bilgi notu)
Haber toplamada kullanılan araçlar	Kamera, dizüstü bilgisayar, internet, akıllı cep telefonu, WhatsApp uygulaması
Haberin görselleri	Video
Haber metnini düzenleme yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayardan, TRT kurumsal haber yazılım sistemi Octopus üzerinden haber metni düzenleme
Haber metni iletim yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayar üzerinden, Octopus'tan haber merkezine iletim
Görüntü iletim yöntemi	4.5 G cihazı üzerinden, sahadan anlık görüntü transferi

3.4.1.7. TRT'de spor muhabirliği

Araştırmamız kapsamında, spor muhabirliğiyle ilgili TRT'de yaptığımız çalışma, TRT Genel Müdürlük binasında TRT Spor Kanal Koordinatörlüğüne bağlı faaliyet gösteren Ankara Spor Haberleri Merkezi'nde yapılmıştır. Spor alanında futbol, basketbol, güreş gibi her bir branşta uzman toplam 12 muhabirin görev yaptığı bu serviste, mesleki deneyimi ve alan tecrübesi 10 yılın üzerinde olan bir muhabirin çalışmaları ele alınmıştır.

3.4.1.7.1. TRT spor muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları araçlar

TRT Ankara Spor Servisi'nde görev yapan spor muhabirlerinin, Gençlik ve Spor Bakanlığı ve bağlı birimlerin faaliyetleri ile futbol, basketbol, güreş gibi kamuoyunun ilgi gösterdiği spor alanlarındaki gelişmeleri, kurumun yayın ilkelerine göre takip edip haberleştirme görevi bulunmaktadır.

TRT'de spor muhabirliği alanında muhabir görevlendirilirken, televizyon haberi toplama ve yazma tekniklerinin yanı sıra, futbol, basketbol, güreş gibi spor dallarında da ayrıntılı ve teknik bilgilere sahip olup olmadıkları dikkate alınmaktadır. Spor muhabirlerinin, mesleki donanımı ve alanına hakim olmasının yanı sıra iletişim teknolojileri kullanımı konusunda da iyi düzeyde olması beklenmektedir.

TRT spor muhabirlerinin haber üretim alanında, Gençlik ve Spor Bakanının Ankara'daki programları, kamuoyuna yönelik açıklamaları, Bakanlığa bağlı birimlerin faaliyetleri ile başkentteki spor müsabakalarını haberleştirmek üzere takip ederken, çoğunlukla mobil iletişim araçlarından yararlanmaktadır. Spor haberlerinde kullanılan bilgi veya görseller, haber kaynakları tarafından muhabirlere WhatsApp, Twitter, Instagram, Facebook ve Youtube gibi iletişim uygulamaları aracılığıyla sunulmaktadır. Dolayısıyla, TRT spor muhabirlerinin alanıyla ilgili gelişmeleri haberleştirme görevini yerine getirebilmek için söz konusu iletişim uygulamalarına tam manasıyla hakim olma ve bu uygulamalar aracılığıyla yapılan tüm paylaşımları takip etme sorumluluğu bulunmaktadır.

Ankara'daki TRT spor muhabirlerine yönelik haber merkezi ve haber kaynakları tarafından oluşturulmuş özel WhatsApp gurupları, spor alanında yaşanan gelişmelerin nabzının attığı ortamdır. Haber merkezi tarafından, spor alanıyla ilgili haber üretimi için istihbaratın değerlendirilmesi ve haberleştirilmesi uygun görülen konularla ilgili organizasyonun sağlanması için "TRT Spor Haber Havuzu" adlı WhatsApp grubu oluşturulmuştur. TRT Ankara Spor Servisi ile İstanbul Spor Haberleri Müdürlüğü çalışanlarından toplam 85 kişinin dahil olduğu "TRT Spor Haber Havuzu" adlı WhatsApp grubunun, haber organizasyonu ve haber üretim sürecinde çok yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmüştür. Muhabirler, gündemin belirlenmesi ve gündeme alınan programların haberleştirilmesi için haber kaynaklarından gereken bilgiyi alıp, haber merkezine iletme sürecinde, TRT Spor Haber Havuzu grubunu kullanmaktadır. Söz konusu WhatsApp gurubunda, editörler de muhabirlerin aktardığı bilgiye göre takip edilmesi kararlaştırılan spor müsabakaları veya programlar, programların yeri ve saati, bu etkinliklerde görevlendirilen muhabirlerin isimlerinin yer aldığı haber merkezinin gündemini, çalışma planları ve kurumun idari işleyişine dair çeşitli duyuruları paylaşmaktadır.

Haber kaynakları da basın mensupları ile anlık ve toplu mesaj paylaşmak, basına yönelik bilgi akışının belirli bir kanal üzerinden gerçekleşmesini sağlamak amacıyla WhatsApp uygulamasından yararlanmaktadır. Önemli haber kaynaklarından MKE Ankaragücü, Gençler Birliği ve Osmanlı Spor kulüpleri, Ankara'da faaliyet gösteren basın kuruluşlarının spor muhabirlerine yönelik oluşturduğu WhatsApp

sohbet gurupları bulunmaktadır. TRT spor muhabirleri yd bu sohbet guruplarında yer alarak, söz konusu kulüplerin basına yönelik haber değeri taşıyan paylaşımlarını takip etme ve haberleştirme görevi bulunmaktadır. Kulüplerin basın sorumluları, futbol, basketbol gibi alanlarda mücadele eden takımlarıyla ilgili haber değeri taşıyan bilgi notu, basın açıklamaları veya çeşitli etkinliklerle ilgili duyurular ile muhabirlerin sorularına verilen yanıtları, söz konusu WhatsApp guruplarından paylaşmaktadır.

Çizelge 3. 43. TRT spor muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp gurupları

TRT Spor Muhabirlerinin Takip Etmekle Sorumlu Olduğu WhatsApp Gurupları	Gençlik ve Spor Bakanlığı
	Osmanlıspor Kulübü
	Gençler Birliği Spor kulübü
	MKE Ankaragücü Spor kulübü
	TRT Spor Haber Havuzu

TRT spor muhabirlerinin, haber üretim alanlarıyla ilgili bilgi akışının sağlandığı bir diğer iletişim platformu ise sosyal medyadır. Gerek spor kulüpleri gerek spor camiasının önde gelen aktörlerinin kamuoyuna yönelik mesajları, bir basın toplantısı gibi etkinliklerin yanı sıra Twitter gibi sosyal medya platformlarından da paylaşabilmektedir. Bu nedenle TRT spor muhabirlerinin, bir taraftan haber merkezi ve haber kaynaklarının bahsedilen WhatsApp guruplarını diğer taraftan futbol, basketbol, güreş gibi kamuoyunun en çok ilgi gösterdiği spor alanlarında varlık gösteren önemli kulüplerin sosyal medya hesaplarını düzenli olarak takip etmek gibi sorumluluğu söz konusudur. Kesintisiz, 24 saat, WhatsApp ve sosyal medya alanındaki mesaj trafiğini takip etmesi beklenen TRT spor muhabirlerinin, günlük 8 saat yaptığı mesai dilimi dışında, haberi yapılması gereken paylaşımları anında bekletmeksizin haber merkezindeki sorumlu nöbetçi muhabir veya editöre yönlendirmesi gerekmektedir.

Spor alanında yaşanan her gelişme kamuoyunda ilgiyle takip edildiğinden, TRT Spor kanalının da bu gelişmeleri anında izleyiciye aktarma gayreti söz konusudur. Spor alanındaki gelişmelerin haberleştirilme sürecinde son dakika haberleri ön plana çıkmakta, buna dair canlı bağlantılar yapılmaktadır. Bir haberin gecikmeli olarak haberleştirilmesi ve yayınlanması, spor muhabirliği açısından kabul edilmeyen bir durumdur. Spor muhabirlerinin, bir taraftan günün her anında farklı mobil iletişim

kanalları aracılığıyla devam edebilen veri akışını takip etme, değerlendirme ve haberleştirme diğer taraftan haber değeri taşıyan veriyi en hızlı şekilde, rakip kanalların gerisinde kalmadan kamuoyuna aktarma gibi ağır sorumlulukları olduğunu söyleyebiliriz.

TRT spor muhabirlerinin, haber kaynaklarından gelen veri akışını takip edebilmek, bu veriyi en hızlı şekilde haberleştirmek ve yayınlamak için mobil iletişim araçlarını kullanmaktadır. Mobil iletişim araçlarından akıllı cep telefonu, hareket halindeyken internet bağlantısı sunan ve internet kapsama alanı içinde istenilen noktadan canlı yayın bağlantısı yapma imkanı bulunan 4.5 G cihazı, haber üretim sürecinde ön plana çıkmaktadır. Spor muhabirleri, WhatsApp, Twitter, e-posta gibi iletişim uygulamaları, haber kaynaklarının web sitelerinden yapılan paylaşımlara ve internet ağı üzerinden alanlarıyla ilgili arşiv bilgiye ulaşmak için internet bağlantısı bulunan akıllı cep telefonlarından yararlanmaktadır. Cep telefonlarından, kameranın olmadığı anlarda, son dakika yaşanan gelişmelere dair canlı yayın bağlantısı da yapabilen spor muhabirleri, haber metinlerini de yine bu cihaz üzerinden de düzenleyebilmektedir. Spor muhabirlerinin haber çalışmaları sırasında yararlandığı cihazlar arasında tablet PC ve dizüstü bilgisayarlar da bulunmaktadır. TRT'nin haber yazılım sistemi Octopus, diğer muhabirlik alanlarında olduğu gibi spor muhabirliği alanında da haber metinlerini düzenleme ve haber merkezine sunmak için kullanılmaktadır.

3.4.1.7.2. TRT spor muhabirlerinin haber organizasyonu ve haber aretim süreci

TRT Ankara Spor Servisi'nde görevli muhabirler, TRT Spor Kanal Koordinatörüne bağlı editör yönetiminde gerçekleşen haber organizasyonu ve üretim sürecinde rol almaktadır. Spor alanında hem haber organizasyonu hem de üretim sürecinde bizzat aktif rol alan spor muhabiri, alanın en fazla iş yükünü üstlenen failidir. Hem haber merkezine karşı hem de haber kaynaklarına karşı sorumlulukları bulunan spor muhabiri, haber organizasyonunu başlatan taraftır. Spor gündemine dair haber kaynakları tarafından sunulan veya kendi çabalarıyla bilgiye ulaşan muhabir, bu veriyi, gazetecilik kuralları ve çalıştığı kurumun yayın ilkelerine göre bir elemeyden geçirdikten sonra, TRT spor kanalı editörleri ile paylaşarak haber organizasyonunu

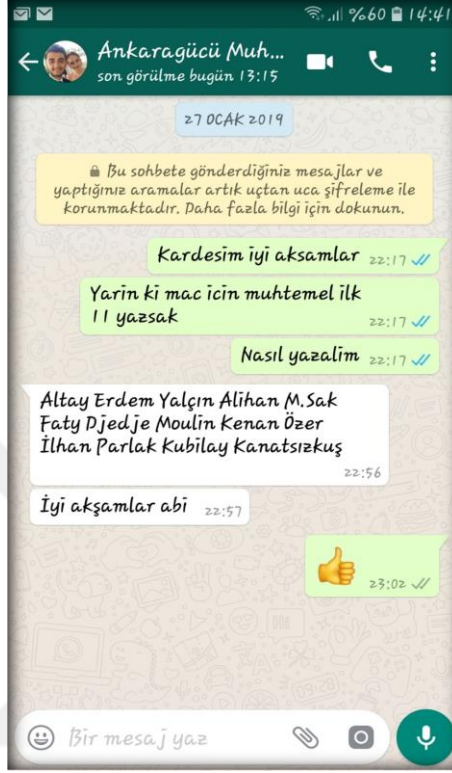
başlatmaktadır. Editörlerin de eleme süzgecinden geçen bu veriye göre, TRT Ankara Spor Servisi'nin çalışma planı veya gündemi belirlenmektedir. Kanalın haber yayın akışını şekillendiren çalışma planı, TRT Ankara Spor Servisi'nin WhatsApp gurubunda ve haber yazılım sistemi Octopus'ta her gün düzenli olarak Ankara Spor Servisi gündemi başlığı altında paylaşılmaktadır. Muhabirler ve diğer personel, bu gündem listesine bakarak, haberleştirmek üzere takip etmekle görevlendirildiği programları öğrenmekte ve buna göre çalışma planlarını yapmaktadır.

Kanalın yayın akışında yer verilecek program veya etkinliklerin en az bir gün öncesinden tespit edilerek gündemin belirlenmesinin yanı sıra bu etkinliklerin haberleştirilme sürecinde haber kaynaklarından ham veriyi toplama, işleme ve haber merkezine sunma süreçleri de mobil iletişim araçları üzerinden gerçekleşmektedir. Haber merkezi ve haber kaynaklarıyla ilişkilerini mobil iletişim ortamları üzerinden yürüten spor muhabirlerinin, haber üretim sürecini, bir an bile yüz yüze iletişim kurmadan tamamlayabilme imkanı bulunmaktadır. Muhabir, hem kanalın gündemini oluşturma hem de gündeme alınan etkinlik veya programı haberleştirme sürecinde gerekli veriyi haber kaynaklarının kurduğu WhatsApp grupları, web siteleri ve Twitter gibi sosyal medya hesaplarından toplayabilmektedir.

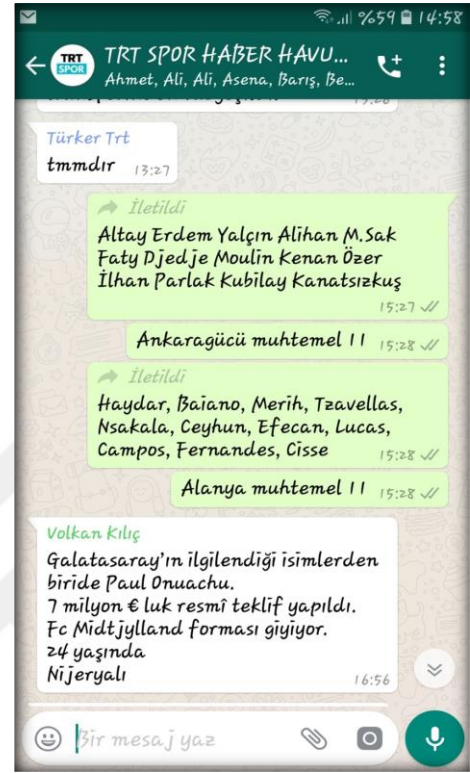
Araştırmamız kapsamında, 28 Ocak 2019 Pazartesi günü saat 20.00'de, Ankara'daki Eryaman Stadı'nda, Ankaragücü-Aytemiz Alanyaspor kulüplerinin futbol takımları arasında oynanan maçın TRT spor muhabiri tarafından haberleştirilme süreci ele alınmıştır.

Ankaragücü-Aytemiz Alanyaspor karşılaşmasının, akşam saatlerinde yapılacak olması nedeniyle, maçı haberleştirmek üzere görevlendirilen TRT spor muhabiri de mesaisini akşam vardiyasında yapacak şekilde görevlendirilmiştir. Maç saatinden önce, saat 17.30'da, kameraman ile birlikte Eryaman Stadı'nda hazır bulunan TRT spor muhabiri, karşılaşmayla ilgili ön haber çalışmaları yapmıştır. Her iki takımın maçta sahaya çıkacak muhtemel ilk 11'i ve maç için satılan bilet sayısını öğrenmeye çalışan TRT spor muhabiri, bu doğrultuda kulüplerin basın sorumlularıyla WhatsApp üzerinden yazışmalarda bulunmuş, bu yazışmalarının sonucunda, daha önce kulüplerin

basın sorumlularından edindiği her iki kulübün ilk 11'ini, maç başlamadan, “TRT Spor Haber Havuzu” adlı WhatsApp grubuna iletmiştir.

Resim 3. 28. TRT Spor muhabiri ile haber kaynağı arasında futbol karşılaşmasıyla ilgili yazışmalar

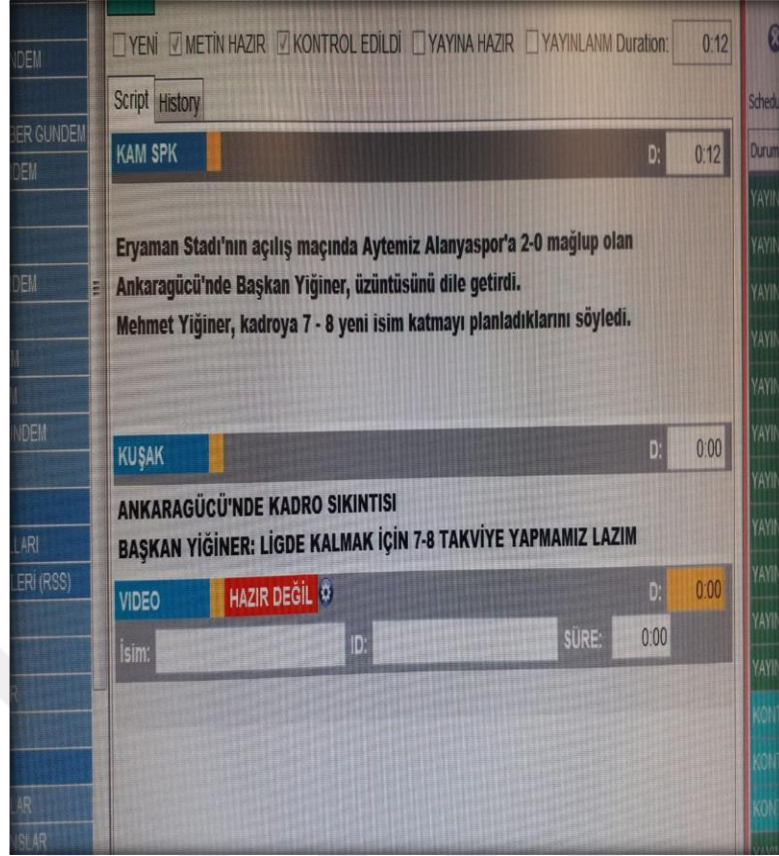
Resim 3. 29. Haber merkezi ile WhatsApp grubu üzerinden yazışmalar

Maç başlamadan, TRT Spor TV'de bir kez Haber Bülteni yayınına bir kez de Anadolu'dan Futbol Programı'na 4.5 G cihazı aracılığıyla canlı bağlanan TRT spor muhabiri, yayında, takımların muhtemel 11'lerini ve stattaki son duruma dair gözlemlerini aktardı. Yayın esnasında, daha önce muhabirin paylaştığı bilgiye göre hazırlanan takımların 11'i bir grafik halinde ekrana yansdı. Söz konusu karşılaşmayı ayrıca önemli kılan, maçın yapılacağı 20 bin kişilik Eryaman Stadı'nın ilk kez bir müsabakaya ev sahipliği yapacak olması ve bu nedenle stadın dolup dolmayacağı konusuydu. Muhabir, bu nedenle yayında, stattaki atmosfer ve doluluk oranına dair de bilgi sundu.

Resim 3. 30. Ankaragücü Spor Kulübü'nün resmi Instagram sayfasından Alanyaspor maçına çıkacak ilk 11'in grafikli sunumu

Maç başladıktan sonra, stat içerisinde görsel yayın bağlantı yapılması yasak olduğu gerekçesiyle sadece telefon bağlantısı gerçekleştirilmiştir. Rejinin talebi üzerine, maç esnasında yaşanan önemli anları, gol pozisyonlarını izleyiciye aktarması için TRT yayınlarına 4 kez telefonla bağlanan muhabir, Alanyaspor'un Ankaragücü kalesine attığı 2 golü, ayrıca Ankaragücü'nün 85. dakikada attığı ve Video Hakem Sistemi'nin (VAR) iptal ettiği gol pozisyonunu anlatmıştır. TRT Spor muhabiri, Alanyaspor'un Ankaragücü futbol takımını 2-0 yendiği karşılaşmayla ilgili, maç sonrası, Ankaragücü Kulüp Başkanı ile görüntülü kısa bir röportaj yapmıştır. Röportajın ardından sesli haberini yazan TRT Spor muhabiri, bir futbol karşılaşmasıyla ilgili haber çalışmasını tamamlamıştır.

Resim 3.31. TRT Octopus Sistemi'nde yayınlanan Ankaragücü-Alanyaspor maçına dair sesli haber

Ankaragücü-Alanyaspor futbol takımlarının karşılaşmasıyla ilgili haber organizasyonu ve haber üretim sürecinde öne çıkan en önemli araç ve uygulama, akıllı cep telefonu ile akıllı telefon üzerinden kullanılan WhatsApp, Instagram uygulamalarıdır. Muhabir, söz konusu uygulamalar aracılığıyla habersiz için gerek duyduğu bilgiyi toplamaya çalışmıştır. WhatsApp üzerinden etkileşim kurduğu haber kaynağı olarak basın sorumlusundan belirli düzeyde bilgi alan muhabir, aynı zamanda sosyal medya hesaplarını da düzenli olarak tarayıp, maçla ilgili yapılan paylaşımlardan edindiği bilgiyi de kullanarak, canlı yayın bağlantılarında sunumunu yapmıştır.

Çizelge 3. 44. TRT spor muhabirliği alanında örnek haber çalışması

Haberin konusu	Ankaragücü-Alanyaspor futbol maçı
Haberin kaynağı	Ankaragücü Spor Kulübü Başkanlığı
Haber toplama yöntemi	Yerinden haber toplama, insanlarla konuşarak haber toplama, ikincil kaynak kullanma (bilgi notu),
Haber toplamada kullanılan araçlar	Akıllı cep telefonu, WhatsApp uygulaması, kamera, dizüstü bilgisayar, internet
Haberin görselleri	Video
Haber metnini düzenleme yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayardan, TRT kurumsal haber yazılım sistemi Octopus üzerinden haber metni düzenleme
Haber metni iletim yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayar üzerinden, Octopus'tan haber merkezine iletim
Görüntü iletim yöntemi	4.5 G cihazı üzerinden, sahadan anlık görüntü transferi

3.4.1.8. TRT'de politika muhabirliği

Araştırmamızın politika muhabirliğiyle ilgili bölümü, TRT Genel Müdürlüğü yerleşkesinde, TRT Haber Kanal Koordinatörlüğüne bağlı faaliyet gösteren TRT Ankara Haber Merkezi'nde yapılmıştır. Haber merkezinde, iktidar partisi, ana muhalefet partisi ve TBMM'de grubu bulunan muhalif partiler ile Meclis'te yer almayan ancak kamuoyunda belirli bir etki alanına sahip siyasi partilerin faaliyetlerini takip etmek için görevlendirilen muhabirler bulunmaktadır. Araştırmamız kapsamında, bir politika muhabirinin çalışmaları ele alınmıştır.

3.4.1.8.1. TRT'de politika muhabirlerinin sorumlulukları ve kullandıkları

Araçlar

TRT Ankara Haber Merkezi'nde görev yapan politika muhabirlerinin görevi, siyasi partilerin faaliyetlerini takip edip, haberleştirmektir. Habercilik alanında tecrübeli muhabirler arasından seçilen politika muhabirlerinin aynı zamanda siyaset, ekonomi, eğitim, sağlık, diplomasi ve kültür sanat alanlarıyla ilgili belirli bilgi birikimine sahip olmaları gerekir. Diğer muhabirlik alanlarında, her bir muhabir daha spesifik bir alandaki gelişmeleri takip ederken, politika muhabirlerinin ise hemen hemen tüm muhabirlik alanlarında öne çıkan gündemi takip etmek, bilgi sahibi olmak ve buna göre haber üretim faaliyetinde bulunmak gibi bir sorumluluğu bulunmaktadır.

Politika muhabirlerinin haber üretim alanı, iktidar partisi, ana muhalefet partisi, TBMM'de grubu bulunan ve Meclis dışında kalan diğer siyasi partilerin kamuoyuna

yönelik mesajları, basına açık programlarını kapsamaktadır. TRT'de, söz konusu siyasi partiler için özel muhabirler belirlenmiş, her bir politika muhabirine, sorumlu olduğu siyasi partinin lideri ile diğer yetkililerin günlük programlarının bilgisini önceden edinerek haber merkezine bildirmek, gerek görülmesi halinde önceden edinilen programlarla ilgili ön haber yapmak, siyasi parti lideri ve diğer yetkililerin katıldığı programları izlemek ve kamuoyuna yönelik açıklamalarını haberleştirmek görevi verilmiştir. Politika haberleri, kamuoyunda en çok takip edilen haber türleri arasında yer alması nedeniyle bu alanla ilgili önemli gelişmelerin haberleştirilme sürecinde, son dakika haber uygulamalarına sıklıkla başvurulmaktadır.

TRT Ankara Haber Merkezi'nde görevli politika muhabirlerinden, iktidar partisi ve Cumhurbaşkanlığı için 4 ayrı muhabir görevlendirilirken, ana muhalefet partisi için 2, TBMM'de grubu bulunan diğer partiler için ise 1 muhabir çalıştırılmaktadır. TBMM dışında kalan diğer siyasi partilerle ilgili haber çalışmaları ise politika muhabirlerinin ortak sorumluluğundadır. Cumhurbaşkanlığı ve iktidar partisi için görevlendirilen politika muhabirleri, aynı zamanda iktidar partisinin genel başkanı olan Cumhurbaşkanının günlük programlarını takip ederek, en hızlı şekilde haberini hazırlamakla sorumludur. TRT cumhurbaşkanlığı muhabirleri, Cumhurbaşkanının yurt içi ve yurt dışındaki tüm programlarını takip etmektedir. Dolayısıyla muhabirlerin, Cumhurbaşkanının netleşen programlarını önceden edinerek, programın yapılacağı bölge için uçak bileti ve otel rezervasyonu gibi işlemleri de yerine getirmesi gerekir.

Anamuhalefet partisi ve TBMM'de grubu bulunan diğer siyasi partilerden sorumlu TRT politika muhabirlerinin de haber üretim alanlarında, parti lideri ve diğer yetkililerin katıldığı programlar, basına açık programlardaki konuşmaları, yazılı basın açıklamaları, sosyal medya paylaşımları gibi etkinlikler yer almaktadır. Bu partilerden sorumlu politika muhabirleri, alanlarıyla ilgili gelişmelere dair bilgiyi, çoğunlukla WhatsApp gurupları, partilerin web siteleri, sosyal medya ve e-posta hesapları aracılığıyla, bazen de bizzat haber kaynaklarıyla yüz yüze görüşmelerde bulunarak edinmektedir.

Politika muhabirlerinin, alanlarıyla ilgili kaynaklarından haber toplam sürecinde kullandıkları en önemli iletişim kanalı WhatsApp gruplarıdır. Hemen hemen her siyasi partinin basın sorumluları tarafından, politika muhabirlerine yönelik oluşturulmuş bir WhatsApp grubu bulunmaktadır. Bu gruplardan, siyasi partinin kurumsal faaliyetleri, parti liderinin programları, basın açıklamaları, bilgi notu, parti görevlisi tarafından çekilen fotoğraf ve video gibi görseller paylaşılmaktadır. TRT politika muhabirlerinin de sorumlu olduğu siyasi partinin basın sorumlusu tarafından oluşturulan bu tür WhatsApp grubunda yer alması, paylaşımları anlık olarak takip edip haberleştirmesi gerekir.

Muhabirler, haberleri için gerekli bilgi ve görselleri edinebildiği bu iletişim platformlarını, haber kaynaklarıyla her türlü iş ilişkilerini yürütmek için de kullanmaktadır. Politika muhabirlerine, parti liderinin basın toplantısı, katıldığı miting ve tören gibi etkinliklerde organize hareket edebilmelerini sağlamak için WhatsApp grupları üzerinden gereken her türlü bilgi sunulmaktadır. Muhabir-haber kaynağı ilişkilerinin, neredeyse tamamen bu iletişim platformları üzerinden yürütüldüğünü söyleyebiliriz. Haber organizasyonu ve haber üretim sürecinde, muhabir ve haber kaynaklarının yüz yüze iletişim kanalını çok az kullanmaktadırlar.

İktidar partisi ve Cumhurbaşkanlığı muhabiri olarak görevlendirilenler, diğer TRT politika muhabirlerine göre, daha fazla WhatsApp grubunda yer almaktadır. Haber merkezi tarafından oluşturulan "TRT Merkez Haberler", "Ankara TRT İletişim", Cumhurbaşkanlığı muhabirlerinin alanlarıyla ilgili önemli bilgi notlarını paylaştığı "TRT Cumhurbaşkanlığı", TRT muhabirlerinin kılık kıyafetiyle ilgili çalışmalar yapan birim tarafından oluşturulmuş "TRT Stil Danışmanlığı" WhatsApp grupları ile haber kaynaklarından AK Parti basın sorumlusu tarafından kurulan "AK Parti Muhabirleri" ve "AK Parti Yerel Yönetimler", Cumhurbaşkanlığı Basın müşaviri tarafından yönetilen "CB Basın Merkezi-ANK", Cumhurbaşkanlığı Sözcülüğü tarafından oluşturulmuş "Cumhurbaşkanlığı Sözcülüğü" ve Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından kurulan "İletişim Başkanlığı" adlı WhatsApp grubunun katılımcısıdır. Toplam 9 farklı WhatsApp grubunun, iktidar partisinden sorumlu muhabirlerin günlük çalışma planlarına ve haber organizasyonu ve üretim sürecine yön veren önemli bir faktör olduğunu ifade edebiliriz.

Çizelge 3. 45. TRT Cumhurbaşkanlığı muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları

TRT Cumhurbaşkanlığı Muhabirlerinin Takip Etmekle Sorumlu Olduğu WhatsApp Grupları	Cumhurbaşkanlığı Basın Merkezi
	AK Parti Muhabirleri
	AK Parti Yerel Yönetimler
	Cumhurbaşkanlığı Sözcülüğü
	Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı
	TRT Cumhurbaşkanlığı
	TRT Merkez Haberler
	Ankara TRT İletişim
	TRT Stil Danışmanlığı

Anamuhalefet partisinden sorumlu politika muhabirlerinin haber organizasyonu ve üretim sürecinde, haber merkezi tarafında WhatsApp grupları öne çıkarken, haber kaynağı tarafında ise e-posta ve Twitter daha çok tercih edilen iletişim uygulamasıdır. TRT CHP muhabirleri, haber merkezi tarafında, diğer alan muhabirlerinin de dahil olduğu "TRT Merkez Haberler", "Ankara TRT İletişim" ve kılık kıyafetle ilgili çalışmalar yapan birime ait "TRT Stil Danışmanlığı" adlı WhatsApp gruplarının üyesidirler. Sorumlu oldukları alanla ilgili haber merkezinin dahil olması gereken çalışmalarını söz konusu WhatsApp grupları üzerinden yürüten CHP muhabirleri, haber toplama sürecinde kaynaklarla olan ilişkilerini ise WhatsApp grupları yerine yine bu uygulamanın özel mesaj bölümünden yürütmektedir. CHP Genel Merkezi tarafından politika muhabirlerine yönelik kurulmuş bir WhatsApp grubu bulunmamaktadır. CHP Genel Merkezi'nin faaliyetleriyle ilgili basın mensuplarına yönelik haber organizasyonuna yönelik paylaşımlar çoğunlukla e-posta ve partinin web sitesi üzerinden yapılırken, CHP TBMM Grubu'unun ise parlamentoda görev yapan politika muhabirlerine yönelik oluşturulmuş bir WhatsApp sohbet grubu bulunmaktadır.

Çizelge 3. 46. TRT CHP muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları

TRT Spor Muhabirlerinin Takip Etmekle Sorumlu Olduğu WhatsApp Grupları	CHP TBMM Grubu
	TRT Merkez Haberler
	Ankara TRT İletişim
	TRT Stil Danışmanlığı

TRT politika muhabirleri, bir taraftan haber üretim sürecinde WhatsApp gruplarından yararlanırken, bazı haberlerin hazırlanmasında ise haber kaynaklarıyla yüz yüze görüşme yapma ihtiyacı duyabilmektedir. Özellikle özel haber çalışmalarında, anons çekimi gerektiren haberlerin üretiminde, TRT politika muhabiri, haber kaynağı ile birlikte belirledikleri mekana bizzat giderek haber üretim faaliyetinde bulunmaktadır.

Siyasi parti yetkilileri, yeni iletişim teknolojilerinin gelişmesi, ülkemizde sosyal medya kullanıcı sayısının artmasıyla birlikte belirli bir mekanda bir etkinlik yapmanın yanı sıra Facebook, Twitter ve Instagram gibi platformlarda da görünür olma çabası içindedir. Artık siyasi parti yetkilileri, herhangi bir konuya dair mesajlarını, sadece basın toplantısı veya açık hava toplantısı gibi bir etkinlikte değil aynı zamanda sosyal medya hesabı üzerinden de paylaşabilmektedir. Sosyal medya üzerinden yapılan paylaşımların haberleştirilmesi için siyasi parti yetkililerinin hesaplarının sıkı bir takip altında tutulması zorunludur. Politikacıların sosyal medya mesajlarını haberleştirmek, alan muhabirlerinin önemli sorumlulukları arasında yer almaktadır. Siyasilerin, sosyal medya hesaplarından günün her hangi bir anında mesajlarını paylaşabilme olanağı nedeniyle muhabirler de söz konusu paylaşımları sadece mesai saatleri içerisinde değil ofis dışında da takip etmek durumundadır. Politika muhabirlerinin, sorumlu oldukları siyasi partinin öne çıkan isimlerinin sosyal medya hesaplarından yapılan mesajları kaçırmamak, anında haberini yapabilmek için mesaj bildirimlerini aktif hale getirip, paylaşılan mesajların anında ekrana yansımaları sağlamaları gerekmektedir. Mesai saati dışında yapılan paylaşımları ise haber merkezinde nöbetçi bir muhabire aktararak haberinin yapılmasını sağlama sorumluluğu, politika muhabirine aittir.

TRT Politika muhabirleri, alanlarıyla ilgili en önemli sorumluluklarından biri de haber merkezinin bir gün öncesinden hazırlanması gereken ve Octopus üzerinden yayınlanan gündemin oluşmasına katkı sunmaktır. Sorumlu oldukları partinin günlük programlarını sorumlu editöre bildirip gündeme alınmasını sağlama görevi bulunan politika muhabiri, söz konusu programla ilgili bir değişiklik olması halinde ise anında haber merkezini bilgilendirmesi gerekir. Politika muhabirlerinin haber merkezinde yerine getirmesi gereken bir diğer görev ise yapılan işbölümüne göre, sahada haber

takibinde olan muhabirlere haber merkezinden destek vermektir. Bir siyasi parti liderinin programını haberleştirmek için sahada takip eden muhabire destek vermek üzere haber merkezinde de bir politika muhabiri "merkezci" olarak görevlendirilmekte, "merkezci" muhabire, sahada sıcak haber takibinde olan muhabire, canlı yayınlar aracılığıyla takip edilen programlardan kısa ses kesme, flaş haber yazma gibi görevler verilmektedir.

TRT politika muhabirlerinin haber üretim sürecinde kullandıkları araçlar bakımından ele alındığında da ağırlıklı olarak mobil iletişim araçlarının kullanıldığı görülmüştür. Özellikle Cumhurbaşkanlığından sorumlu muhabirlerin, alanlarıyla ilgili haber üretim sürecinde, WhatsApp ve Twitter gibi uygulamaların sıklıkla kullanılıyor olması nedeniyle akıllı cep telefonu ön plandadır. Politika muhabirleri, bir an bile yanlarından ayırmadığı ve 24 saat açık tuttıkları akıllı mobil telefonlarına gelen her mesajı anında kontrol etmek durumundadır. Muhabirlerin, canlı yayın bağlantıları esnasında son dakika yaşanan gelişmelere dair internet ağı üzerinden hızlı bir şekilde araştırma yaparak bilgi edinmek için en fazla başvurdukları aracın da cep telefonu olduğu söylenebilir. Cep telefonları ayrıca muhabirlere kameranin olmadığı anlarda, son dakika yaşanan gelişmelere dair canlı yayın bağlantısı yapma, haber metinlerini düzenleme imkanı da sunmaktadır. Diğer taraftan haber merkezi yöneticileri de haber koordinasyonu sürecinde ağırlıklı olarak WhatsApp uygulamasını tercih etmeleri nedeniyle akıllı cep telefonunu kullanmaktadır. Politika muhabirlerinin sık sık televizyon yayınlarına canlı bağlantı yapmak durumunda olmaları nedeniyle 4.5 G cihazı da her zaman yanlarında bulundurdıkları temel araçlar arasında yer almaktadır. Tablet PC veya dizüstü bilgisayar ise özellikle uzun haber metinlerinin düzenlenmesinde kullanılmaktadır. TRT'nin haber yazılım sistemi Octopus, diğer muhabirlik alanlarında olduğu gibi politika muhabirliği alanında da haber metinlerini düzenleme ve haber merkezine sunmak için kullanılmaktadır.

3.4.1.8.2. TRT politika muhabirlerinin haber organizasyonu ve haber üretim süreci

TRT Ankara Haber Merkezi'nde görev yapan politika muhabirleri, TRT Haber Kanal Koordinatörüne bağlı haber müdürü ve 4 editör yönetiminde, haber üretimi yapmaktadır. Muhabirlerin haber organizasyonu ve üretimi, çoğunlukla mobil iletişim ortamlarında gerçekleştirilmektedir.

Haber organizasyonu ve üretim süreci, muhabirin sahadan edindiği bilgiyi belirli bir eleme süzgecine tabi tutmasıyla başlamaktadır. Haber kaynaklarının doğrudan aktardığı veya özel bir çaba sonucunda elde ettiği bilgiyi, kurumun yayın ilkeleri ve gazetecilik kurallarına göre değerlendirerek bir elemeyden geçiren politika muhabiri, daha sonra bu bilgiyi haber müdürü ve editörlere, "TRT Merkez Haberler" ve "TRT Ankara İletişim" adlı WhatsApp grupları üzerinden aktarmaktadır. Haber merkezi yöneticileri bu şekilde aktarılan bilgiyi, son kontrollerden geçirdikten sonra haber merkezi gündemine almakta, ardından muhabirler tarafından haberleştirilmesi için ekip planlaması ve işbölümü yapmaktadır. Politika muhabirlerin alandan verdiği bilgiye göre hazırlanan haber merkezi gündemi, yine söz konusu WhatsApp gruplarından tüm birim çalışanlarının dikkatine sunulmaktadır. Siyasi parti liderlerinin programları, programların yeri ve saati, programları haberleştirecek politika muhabirinin adı soyadı, sahada haber takibinde bulunan muhabire destek verecek merkezci muhabirin adı soyadı gibi bilgilere yer verilen gündem, her gün düzenli olarak Octopus ve "TRT Merkez Haberler" WhatsApp grubunda yayınlanmakta, sabah saatlerinde de haber merkezi müdürü ve editörlerinin yönetiminde tüm muhabirlerin katılımıyla düzenlenen toplantıda değerlendirilip, gözden geçirilmektedir. Bu toplantıda, gündeme alınan programların haberleştirilmesi için yapılan işbirliği ve ekip planlamalarına dair haber müdürü, editör ve muhabirler görüş ve önerilerini sunmakta, böylece görüş alış verişi sonucunda belirli kararlar alınmaktadır.

Haber merkezi gündemi ve gündem toplantısında gözden geçirilen planlamaya göre çalışmalarına başlayan politika muhabirleri, haber üretim sürecinde daha sonra, eylem aşamasına geçmektedir. Habere konu olan şey, belirli bir mekanda fiziki takip gerektiren özellik arz ediyorsa doğrudan bildirilen bölgede kameraman ile hazır

bulunan muhabir, gerek görülmesi halinde, haber kaynaklarıyla yüz yüze veya WhatsApp üzerinden görüşmelerde bulunarak edindiği bilgi çerçevesinde ön haber veya canlı yayın bağlantısı yapmaktadır. Fiziki takip gerektirmeyen, e-posta, siyasi partinin web sitesi, sosyal medya hesapları veya haber kaynaklarının yönettiği WhatsApp guruplarından aktarılan paylaşımların haberleştirilmesi sürecinde ise politika muhabiri bulunduğu yerden çalışmaktadır. İhtiyaç duyulması durumunda ise ekstra bilgi edinebilmek için haber kaynağının yönettiği WhatsApp guruplarına başvurulmakta, bu gruplardan bilgi alınamaması durumunda da farklı kaynaklara yönelerek telefon veya yüz yüze iletişim kanalıyla görüşmelerde bulunulması beklenmektedir.

Araştırmamız kapsamında, 31 Ocak 2019 Perşembe günü, iktidar partisi ve Cumhurbaşkanlığından sorumlu politika muhabirlerinin, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın da katılımıyla düzenlenen "AK Parti 31 Mart Yerel Seçimler Manifestosu ve Aday Tanıtım Toplantısı" programını haberleştirme süreci birebir izlenmiştir. AK Parti Genel Merkezi tarafından, "AK Parti Muhabirleri" WhatsApp grubundan, daha önce duyurusu yapılan söz konusu programın takibiyle ilgili gerekli işbölümü ve ekip planlaması, 30 Mart 2019 günü, haber müdürü ve editörü, alandan sorumlu muhabirlerle yaptığı istişare sonucunda yapılmıştır. Daha sonra, nöbetçi editör tarafından hazırlanan 31 Ocak 2019 tarihli TRT Merkez Haber Gündemi'ne alınan program, tüm haber birimlerinin erişebildiği TRT Octopus sistemine sunulmuş, ayrıca TRT Merkez Haberler Whatsapp grubunda yayınlanmıştır. AK Parti 31 Mart Yerel Seçimler Manifestosu ve Aday Tanıtım Toplantısı'nın haberleştirilmesi için yapılan ekip planlamasına göre, toplam 6 muhabir görevlendirilmiştir. Haber değeri yüksek olduğu düşünülen bu tür programlar için alan muhabirlerine, farklı alanlardan sorumlu muhabirlerden destek vermeleri söz konusu olabilmektedir. Görevlendirilen muhabirler arasında 2 Cumhurbaşkanlığı, 1 diplomasi, 1 parlamento, 1 eğitim ve 1 merkezci muhabir yer almıştır. Ankara Spor Salonu'nda düzenlenen toplantının haberleştirilmesinde yapılan iş bölümüne göre, salon içinde konuk alınarak yapılacak 4.5 G yayını için 2, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın salona girişini karşıma bölümü ve ardından salondaki ekibe destek olması için 1, toplantıda yapılan konuşmaların önemli bölümlerinden kısa ses kesmesi için 1, toplantının sesli haberini yazması için 1 ve toplantıda atılan slogan, açılan pankartlar ve benzeri izlenimleri aktarması için de 1

muhabir tahsis edilmiştir. Bu iş bölümü ve planlama, TRT Merkez Haberler WhatsApp grubunda paylaşılan gündem metninde, şöyle belirtilmiştir:

“#SİYASET

SİYASİ PARTİLER VE YEREL SEÇİM GÜNDEMİ: AK PARTİ MANİFESTO VE ADAY TANITIMI GÜNÜ

-10:00 ((İLK BAĞLANTI SAAT 08'DE YAPILACAK)) Cumhurbaşkanı Erdoğan,

AK Parti'nin 11 maddeden oluşan seçim bildirgesini açıklayacak. AK Parti'nin adayları tanıtılacak. Seçim kampanyasının slogan, şarkıları da tanıtılacak.

Yer: Ankara Spor Salonu ((CANLI YAYIN ARACI/ KONUKLU YAYIN))

SALON İÇİ YAYIN: MUSTAFA ((3G)) ((ALİ))((3G)) SALON DIŞI YAYIN

VE SONRA İÇERİYE DESTEK: ((FATİH)) ((3G)) MANİFESTO HABERİ:

KISALAR AHMET + SESLİ CUMA SLOGAN ADAYLAR KAMPANYA İZLENİM HABERİ: EYLEM”

Bu arada, toplantının haberleştirilme sürecinde daha iyi organize olabilmek için muhabir, editörler ve haber müdürünün de dahil edildiği "Manifesto özel yayını" adlı WhatsApp grubu kurulmuştur. Toplantının haberleştirilme sürecinde görev alan tüm TRT ekibi, bu WhatsApp grubu üzerinden organize olmuş, bilgi paylaşımında bulunmuştur. 2'si salon içinde 1'i salon dışında olmak üzere 3 muhabir, sabah saat 08.00'de Ankara Spor Salonu'nda yerini almış, çalışmalarına başlamıştır. Salonda ayrıca, konuklu canlı yayın yapmak için 2 spiker, teknik ekip ve kameramanlar görevlendirilmiştir. Saat 08.00'de 4.5 G üzerinden her an canlı yayın bağlantısı yapacak şekilde hazır bekleyen muhabirlerden biri, “AK Parti Muhabirleri” adlı WhatsApp grubu üzerinden paylaşılan seçim şarkıları, programın özel davetlileri ve manifesto metniyle ilgili bilgileri yayında sunmak için hızlı bir şekilde derlemiştir. Daha sonra, salon içerisinden 4.5G üzerinden kurulan canlı bağlantı ile TRT Haber TV yayınına katılan muhabir, yayında, programla ilgili derlediği bilgiyi aktarmıştır. Muhabirin, edindiği bu bilgiyi, ayrıca merkezde programın sesli haberini yazacak olan muhabire ulaştırmak için "Manifesto özel yayını" adlı whatsapp grubundan paylaştığı görülmüştür. Salonun dışında görevli muhabir de 4.5 G üzerinden TRT Haber TV canlı yayınına bağlanarak, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı karşılamak üzere toplanan partililere dair izlenimleri, programla ilgili edindiği detayları aktarmıştır. Program öncesinde yapılan canlı bağlantıların tamamlanmasının ardından, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın gelişi öncesinde, basın sorumluları, salon önünde bekleyen muhabirler ile görüntü alan kameramanları bulundukları bölgeden uzaklaşmaları, basına bir frekans üzerinden

görüntü servisi yapılacağı bildirilmiş, bunun üzerine, TRT muhabiri de WhatsApp grubundan, merkezde görevli olan muhabirleri uyararak, paylaşılan frekans üzerinden Cumhurbaşkanının salona girişi öncesinde yapacağı konuşmayı takip etmeleri gerektiğini yazmıştır.

Cumhurbaşkanının dışarıda, otobüs üzerinden yaptığı kısa konuşmayı canlı yayın üzerinden takip eden muhabirin, önemli bölümlerden not aldığı cümleleri son dakika haber olarak kullanılması için WhatsApp üzerinden paylaştığı görülmüştür. Daha sonra, salondaki partililere hitap eden Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın konuşmasını, partinin basın sorumlusu tarafından paylaşılan frekanstan, haber merkezinde takip eden muhabirlerden biri, konuşmanın önemli bölümünden kısa ses kesmiş, 2 muhabir de 1'er adet sesli haber yazarak, Octopus üzerinden editöre sunmuş, editör de son kontrolleri yaparak yayına vermiştir. Haberin metni EK-30'da sunulmuştur.

Çizelge 3. 47. TRT politika muhabirliği alanında örnek haber çalışması

Haberin konusu	AK Parti Manifesto ve Belediye Başkan Adayları Tanıtım Toplantısı
Haberin kaynağı	AK Parti Genel Başkanlığı, AK Parti Muhabirleri WhatsApp grupları
Haber toplama yöntemi	Yerinden haber toplama, insanlarla konuşarak haber toplama, ikincil kaynak kullanma (bilgi notu)
Haber toplamada kullanılan araçlar	Akıllı cep telefonu, WhatsApp uygulaması, kamera, dizüstü bilgisayar, internet
Haberin görselleri	Video
Haber metnini düzenleme yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayardan, TRT kurumsal haber yazılım sistemi Octopus üzerinden haber metni düzenleme
Haber metni iletim yöntemi	WIFI teknolojisi ile internet bağlantısı kurulan dizüstü bilgisayar üzerinden, Octopus'tan haber merkezine iletim
Görüntü iletim yöntemi	4.5 G cihazı üzerinden, sahadan anlık görüntü transferi

Toplantıyı merkezden takip eden ve esas sorumluluk alanı eğitim olan muhabir de alanda görev yapan bir Cumhurbaşkanlığı muhabirinin "AK Parti Muhabirleri" adlı WhatsApp grubundan paylaşıldıktan hemen sonra, "Manifesto özel yayın" adlı WhatsApp grubuna aktardığı AK Parti'nin seçim şarkıları ve toplantının yapıldığı salondan izlenimlere dair notları kullanarak bir haber hazırlamıştır. Octopus üzerinden

editöre sunulan, son kontrolleri yapıldıktan sonra izleyiciye aktarılmak üzere yayına verilen haberin metni EK-31’de sunulmuştur.

İktidar partisinin aday tanıtım toplantısının haberleştirilme sürecinde, TRT’de yapılan iş bölümü, görevlendirilen muhabir ve kameraman sayısı, teknolojik donanım dikkate alındığında, hız konusuna özel bir önem verildiği anlaşılmaktadır. Toplantının yapılacağı salon önünde Cumhurbaşkanının yapacağı konuşma ve salon içindeki program için ayrı ayrı muhabirler konumlandırılmış, her bir muhabir de 4.5 G üzerinden her an canlı yayın yapacak şekilde donatılmıştır. Diğer taraftan, Cumhurbaşkanının salon dışı ve salon içerisindeki konuşmalarından önemli bölümler de neredeyse eş zamanlı olarak son dakika haber şeklinde TRT Octopus’ta yayınlanmış ve izleyiciye aktarılmıştır. Merkezden alandaki muhabirlere destek veren ekip de programdan sonra yaklaşık 20 dakika içerisinde sesli haberi yazarak yayına verilmesini sağlamıştır.

4. ARAŞTIRMA VERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE YORUMLANMASI

4.1. Katımlı Gözlem Verilerinin Değerlendirilmesi ve Yorumlanması

Bu kısımda, AA ve TRT’de, muhabirlik alanlarıyla ilgili yapılan araştırmada elde edilen katımlı gözlem verilerinin kapsamlı bir değerlendirmesi yapılacaktır. Bu sayede, muhabirlik alanlarının, mobil iletişim teknolojileri bağlamında, haber kaynakları, haber toplama yöntemleri, haber metinlerini düzenlenme, haberlerin görselleştirilmesi ve haberin dağıtım süreçleri bakımından geçirdiği dönüşüm ortaya konulacaktır.

4.1.1. Haber Kaynakları Bakımından

Bu kategoride, muhabirlik alanlarında, haber kaynaklarıyla ilişkilere bakılmıştır. Buradaki amaç, mobil iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmelerin muhabir haber kaynakları arasındaki ilişkileri nasıl etkilediğinin belirlenmeye çalışılmasıdır.

Araştırmamızda elde edilen bulgular, muhabirlerin alanlarıyla ilgili haber üretmek üzere kaynaklara başvurma yöntemlerinin mobil iletişim ortamlarına uyarlandığı görülmektedir. Her bir muhabirlik alanında, alanla bağlantılı kurum ve kuruluşların haber kaynağı konumundaki yetkilileriyle yüz yüze görüşmenin yerine yeni mobil iletişim ortamları yoğun olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Politika muhabirlerinin haber kaynakları; Cumhurbaşkanlığı, TBMM ve siyasi partiler, adliye muhabirlerinin haber kaynakları; yargı birimleri, Adalet Bakanlığı ve bağlı birimler, polis muhabirlerinin haber kaynakları; Emniyet Genel Müdürlüğü, Ankara Valiliği, Ankara Emniyet Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı ve bağlı birimler, ekonomi muhabirlerinin haber kaynakları; Ticaret Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Sayıştay, Merkez Bankası, Türkiye İstatistik Kurumu, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye İhracatçılar Meclisi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ve

bağlı birimler ile ekonomi alanında faaliyet gösteren diğer sivil platformlar, eğitim muhabirlerinin haber kaynakları; Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu, Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, üniversiteler ve diğer eğitim kurumları, diplomasi muhabirlerinin haber kaynakları; Dışişleri Bakanlığı, yabancı ülkelerin Ankara büyükelçilikleri, Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Yunus Emre Enstitüsü, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı ve bağlı birimler, kültür sanat muhabirlerinin haber kaynakları; Kültür ve Turizm Bakanlığı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü, Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Vakıflar Genel Müdürlüğü, Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı ve bağlı birimler ile kültür sanat alanında faaliyet gösteren özel kuruluşlar ve tanınmış kişiler, sağlık muhabirlerinin haber kaynakları; Sağlık Bakanlığı ve bağlı birimler ile hastaneler, üniversitelerin tıp fakülteleri ve sağlık alanıyla ilgili araştırma merkezleri, spor muhabirlerinin haber kaynakları; Gençlik ve Spor Bakanlığı ve spor kulüpleri, dernekleri ve federasyonlardır.

Haber kaynağı konumunda bulunan kurum ve kuruluşlar, faaliyetlerinin medyada yer almasını sağlamak üzere muhabirlerle sağlıklı iletişim kurmak için yetkilendirdiği basın sorumluları çalıştırmaktadır. Araştırmamız kapsamında, haber üretim süreci gözlemlenen muhabirlerin haber kaynakları tarafında çoğunlukla iletişim kurduğu yetkililer, basın müşavirleri olmuştur. Basın müşavirleri, kurumların alanlarıyla ilgili çalışmalara dair medyaya bilgi paylaşımında bulunan, aynı zamanda basın mensuplarının bilgi talebini değerlendiren ve gereğini yerine getiren taraf olarak, muhabirlerin her an iletişime geçebildiği yetkili oldukları görülmüştür.

Haber kaynakları olarak basın müşavirleri, temsil ettikleri kurum ve kuruluşların faaliyetlerinin kısa sürede haberleştirilerek kamuoyuna duyurulmasını sağlamak için basınla olan ilişkilerini muhabirler üzerinden gerçekleştirmektedir. Haber kaynağı ve muhabirlerin iletişimde, mobil iletişim uygulaması WhatsApp yoğun olarak kullanılmaktadır. Polis, adliye, eğitim, ekonomi, sağlık, politika, kültür sanat, diplomasi ve spor muhabirliği alanıyla bağlantılı üst düzey kurum ve kuruluşların tamamının basın sorumluları tarafından oluşturulmuş bir WhatsApp grubu bulunmaktadır. Bu uygulama, haber kaynakları tarafından sorumlu oldukları

kurum ve kuruluşların faaliyetlerinin haberleştirilmesi sürecinde, gerek bilgi aktarmak gerekse herhangi bir etkinlik veya faaliyetle ilgili haber çalışmalarında basının organize edilmesinde kullanılan en önemli iletişim aracı olduğu söylenebilir. Mobil iletişim teknolojileri öncesinde, yüz yüze veya telefonla görüşme, davetiye kartı gönderme, faks ve e-posta yoluyla davetiye veya program içeriği iletmek suretiyle kurum ve kuruluşların faaliyetlerine muhabirlerin katılımı talep edilirken, bizim araştırmamızda bu yöntemlerin yerini artık WhatsApp uygulamasının aldığı görülmüştür. WhatsApp gruplarının arşivleri incelendiğinde, ekonomi, kültür sanat, eğitim, spor, ekonomi, diplomasi, politika ve polis muhabirlerinin dahil olduğu WhatsApp grupları, basına yönelik faaliyetlerin duyurulması, bu faaliyetlerle ilgili yer ve zaman bildirimlerinin iletilmesine yönelik paylaşımlar yapıldığı görülürken, adliye muhabirlerine yönelik Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından oluşturulmuş WhatsApp grubunda ise bu tür paylaşımların olmadığı belirlenmiştir. Adliye muhabirlerinin, çalışma alanlarıyla ilgili duruşma vb. adli etkinlikleri, mahkeme salonlarının kapılarına asılan duruşma tarihlerinin yer aldığı listeleri kontrol ederek takip ettikleri ve çalışma planlarını da buna göre düzenledikleri belirlenmiştir.

Muhabir ile haber kaynağı ilişkilerinin, günümüzde çoğunlukla WhatsApp aracılığıyla yürütüldüğü söylenebilir. Mobil iletişim araçlarının henüz geliştirilmediği dönemde, haber kaynakları ile muhabir arasındaki ilişkiler belirli bir plan veya programa göre düzenlenirken, öncesinden bildirilen, bilinen yer ve zaman söz konusuydu. Yeni mobil iletişim araçlarının kullanıldığı günümüzde ise muhabir ve haber kaynakları arasındaki iletişim açısından zaman ve mekan faktöründen kaynaklanan engeller tamamen ortadan kalkmış, iki taraf arasında anlık iletişim kurma olanağı bulunmaktadır. Haber kaynakları, günün herhangi bir saatinde haber değeri taşıyan bir gelişme olması durumunda, WhatsApp üzerinden anında muhabirlerle paylaşabilmektedir. Bu paylaşımlar yapılırken, muhabirler önceden haberdar edilmemektedir.

TRT ve AA alan muhabirlerinin de dahil olduğu haber kaynakları tarafından yönetilen WhatsApp gruplarının arşiv bilgilerine göre, 1-18 Ocak 2019 döneminde, mesai saatleri dışında, ekonomi muhabirlerinin yer aldığı Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın WhatsApp Grubu "STB"den 11, politika muhabirlerinin dahil olduğu

Cumhurbaşkanlığının “CB Basın Merkezi-ANK” WhatsApp grubundan 40, “MHP TBMM” adlı WhatsApp grubundan 14, “AK Parti Muhabirleri” WhatsApp Grubundan 12 ve İYİ Parti WhatsApp Grubundan 2, Dışişleri Bakanlığının diplomasi muhabirlerine yönelik “m@b@sin” adlı whatsapp grubundan 26, spor muhabirlerinin dahil olduğu Ankaragücü Spor Kulübü’nün “Ankaragücü Medya İletişim” adlı WhatsApp grubundan 40, polis muhabirlerinin bulunduğu İçişleri Bakanlığına ait “İçişleri Bakanlığı Basın” WhatsApp grubunda ise 8 mesaj paylaşılırken, diğer muhabirlik alanlarına ait WhatsApp gruplarında mesaj paylaşılmamıştır. Bu durum muhabirler açısından söz konusu iletişim platformlarını günün her anında takip etme sorumluluğuyla karşı karşıya bırakmaktadır. Bu paylaşımların anında haberleştirilmesi gereği, muhabirler üzerinde önemli bir iş yükü oluşturduğu söylenebilir. Muhabirlerin, haber kaynaklarına ait WhatsApp hesaplarından veya gruplarından yapılan paylaşımlar için özel mesaj uyarı bildirim ayarı yaptıkları görülmüştür.

Basın müşavirleri dışında, haber kaynağı konumunda bulunan diğer yetkililer de TRT ve AA muhabirleriyle olan iletişimlerinde, WhatsApp grubu olmasa da yine aynı uygulamanın birebir mesajlaşma özelliğini kullanabilmektedir. Araştırma döneminde, haber üretim faaliyetini takip ettiğimiz 1 AA eğitim muhabirinin YÖK’ten, 1 AA polis muhabirinin de Ankara Emniyet Müdürlüğünden üst düzey bir yetkiliye WhatsApp üzerinden ulaşarak haber üretimine dair iletişim eylemini gerçekleştirdiği gözlenmiştir. Muhabirlerin, gerek görülmesi halinde, yayına sunmadan önce yazdıkları haberleri de haberde taraf olan bu kaynak kişilerle paylaştığı ve bu şekilde habere son şeklinin verildiği görülmüştür. Bu durum, muhabirin haberindeki maddi hataların giderilmesi açısından olumlu bir etkisi olurken, haberin içeriği ve kurgusunu haber kaynağının yönlendirmelerine açık hale getirdiği söylenebilir.

Çalışmamızda dikkat çeken bir diğer bulgu da TRT ve AA muhabirleri ile üst düzey haber kaynakları arasındaki ilişkilerin sınırlı düzeyde kaldığı yönündedir. Geçmiş dönemlerde, Cumhurbaşkanı, Başbakan ve bakan gibi üst düzey haber kaynakları ile muhabirler arasındaki ilişkilerin çok güçlü olduğu bilinmektedir. 1966-1992 yıllarında fiili gazetecilik yapan Aytekin Yıldız, muhabirlik yaptığı dönemde, haber kaynaklarıyla olan ikili ilişkilerinin çok güçlü olduğunu, çok önemli bir durum

söz konusu olduğunda gece yarısı bile başbakanı telefonla arayabildiklerini belirtir (Coşkun, 2004: 55). Bizim araştırmamızda elde edilen verilere göre, cumhurbaşkanı, siyasi parti lideri, bakan gibi üst düzey görevde bulunan haber kaynaklarının, TRT ve AA muhabirleriyle olan ilişkilerinin güçlü olmadığını söyleyebiliriz. Araştırma yaptığımız dönemde, çalışmaları takip edilen hiçbir muhabir ile Cumhurbaşkanı, bakan veya siyasi parti lideri gibi kamuoyunda etkili isimlerin birebir iletişimine rastlanmamıştır. Sadece, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, Hırvatistan Cumhurbaşkanı ile Ankara programı kapsamında düzenledikleri ortak basın toplantısında, muhabirlerle arasında soru cevap şeklinde bir diyalog kurduğu, basın toplantısını izleyen muhabirlerden iki kişinin sorularına yanıt verdiği görülmüştür. Siyasi parti lideri ve bakanlar da Cumhurbaşkanı gibi muhabirlerle birebir görüşme yerine çoğunlukla kameralar karşısına geçerek soru cevap şeklinde iletişim kurmayı tercih etmektedirler.

Muhabir ve kaynak ilişkisi ele alınan çalışmalarda belirtildiği gibi, TRT ve AA muhabirleri ile haber kaynakları arasında karşılıklı bir bağımlılık söz konusu olsa da bizim elde ettiğimiz bulgulara göre ilişkilerin daha çok haber kaynaklarının yönetiminde yürütüldüğü söylenebilir. Haber kaynakları, TRT ve AA muhabirleri aracılığıyla medyada yer almasını istedikleri haberlerin üretilmesini sağlarken, söz konusu basın kuruluşlarının muhabirleri de haber merkezlerinin kendilerinden beklediği haber üretimi görevini, haber kaynaklarının sunduğu bilgi sayesinde yerine getirebilmektedir. Ancak TRT ve AA muhabirlerinin, devlet destekli haber üretimi gerçekleştirmelerine bağlı olarak, başvurduğu haber kaynaklarının güvenilirliği ve haberlerinde kullandığı bilginin kaynağı tarafından teyidinin alınmış olması hususunda, diğer basın kuruluşlarının muhabirlerinden daha fazla hassasiyet göstermesi beklenmekte, bu durum öteden beri bu iki kurumun habercilerinin, haber kaynaklarıyla ilişkilerinde belirleyici olmaktadır. Bu hassasiyetle birlikte haber üretim sürecini hızlandıran mobil iletişim uygulamalarının, TRT ve AA muhabirlerini, özellikle resmi kurum ve kuruluşların faaliyetlerine ilişkin haber üretim çalışmalarında, haber kaynaklarına daha fazla bağımlı hale getirdiğini, haber toplamada gerek duyulan bilgiye erişimin haber kaynaklarının istediği şekilde tasarlandığını söyleyebiliriz. Yeni mobil iletişim ortamlarında, haber kaynaklarının WhatsApp gruplarında paylaşılan bilgi, izleyici, okuyucu veya dinleyiciye iletilmesi

birkaç dakika içerisinde gerçekleşmektedir. Özellikle önemli haberlerle ilgili paylaşımlardan anlık olarak flaş haber verilmesi ve ardından haberinin yayınlanması beklenmektedir. Birkaç dakikalık gecikme bile muhabirler ile haber merkezi arasında kriz yaşanmasına neden olma durumu söz konusudur. Söz konusu paylaşımları aynı anda edinen sohbet guruplarındaki farklı basın kuruluşlarının muhabirleri, haberlerini bir an önce yayınlama telaşesi içinde haber kaynaklarının sunduğu bilgi çerçevesinde, haberlerini düzenlemek durumunda kalmaktadır. Ayrıca, bazı haber kaynaklarının WhatsApp sohbet guruplarında, tek yönlü bir iletişimin söz konusu olduğu belirlenmiştir. İçişleri Bakanlığının, güvenlik ve yargı alanında görevli muhabirlere yönelik oluşturduğu WhatsApp sohbet grubu ile İYİ Parti'nin politika muhabirlerine yönelik kurduğu WhatsApp grubunda, muhabirlerin paylaşım yapamadığı, sadece basın sorumlularının paylaşım yapabilecek şekilde bir ayarlama yapılarak grup yöneticisi haricindekilere paylaşım engeli konulduğu tespit edilmiştir. Bu durum da muhabirlerin ilave bilgi almak istediklerinde haber kaynaklarına erişim açısından önemli bir engel oluşturmaktadır. Nitekim, araştırma kapsamında, haber çalışmaları izlenen TRT ve AA muhabirlerinin, sohbet guruplarından haber değeri taşıyan bir paylaşım olması durumunda, haberlerini düzenlerken, zaman kaybetmemek ve bir an önce çalışmasını tamamlamak için haber kaynağının sunduğu bilgi çerçevesinin dışına çıkmadıkları gözlemlenmiştir.

Öte yandan, haber kaynaklarının kurduğu sohbet guruplarındaki işleyişe dair bulgular diğer basın kuruluşlarında görevli muhabirler açısından da benzer bir durum olduğunu ortaya koymaktadır. Haber kaynakları konumunda bulunan kurum veya kuruluşlar, muhabirlere haber için gerek duyduğu bilgiyi sınırlı sayıda yetkilendirilmiş kişiler aracılığıyla aktarmaktadır. Özellikle üst düzey haber kaynakları olan Cumhurbaşkanlığı ve bakanlıklar ile bağlı birimlerin faaliyetlerine dair haber üretim sürecinde, bu kurumların basın sorumlusu olarak yetkilendirdiği kişilerin onayı olmadan bilgi alınması mümkün görülmemektedir. Örneğin İçişleri Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren bir birimin amiri pozisyonunda bulunan kişi, sorumluluk alanıyla ilgili faaliyetlere dair, Bakanlık Basın Müşavirinin onayı dışında muhabirlere bilgi verme durumu söz konusu değildir. Muhabirler, ya basın sorumluları ya da doğrudan Cumhurbaşkanı, Bakan gibi üst düzey konumda görev yapan haber kaynaklarına başvurmak durumundadır. Muhabirlerin, edindikleri bilgiyi tam

kavramalarına bile olanak bulamadıkları kısa sürede düzenlenmesinin beklendiği bir habercilik düzeninde, söz konusu üst düzey haber kaynaklarına ulaşma zamanı bulunmamaktadır. Bu nedenle, muhabirler, haberlerin geciktirilmemesi, bir an önce yayınlanmasını sağlamak amacıyla kurum ve kuruluşların basından sorumlu yetkililerince yönetilen WhatsApp gruplarına başvurmak durumundadır. Bu WhatsApp gruplarına dahil edilen kullanıcıları belirleyen taraf da yine haber kaynağı konumunda bulunan basın müşavirleri veya sorumlularıdır. Bu sohbet guruplarına, basın sorumlularının onay verdiği basın kuruluşlarından muhabirler katılımcı olabilmektedir. Nitekim AA ve TRT muhabirlerinin katılımcı olduğu bazı haber kaynaklarına ait WhatsApp sohbet gruplarına, muhalif basın kuruluşlarından bazılarının habercilerin dahil olmadığı belirlenmiştir. Bu durum, basınla bilgi paylaşımının yapıldığı basın toplantısı gibi etkinliklere, kriterlere uygun habercileri belirlemeye yönelik akreditasyon uygulamasıyla benzerlik gösterse de sohbet gruplarında bulunmayan muhabirlerin haber kaynaklarına erişimi açısından çok daha büyük dezavantaj oluşturmaktadır. Muhabirler, mobil iletişim uygulamaları öncesinde, haber üretim sürecinin günümüzdeki kadar hızlı olmadığı dönemde, akreditasyon uygulamaları nedeniyle basın toplantısı vb. etkinliklerine katılamadıkları kurumlarla ilgili haber değeri taşıyan gelişmelere dair bilgiyi farklı kaynaklardan edinmek için belirli bir zamanı bulunmaktaydı. Günümüzde ise haber kaynaklarının sohbet grupları dışında kalan muhabirlerin farklı kaynaklara ulaşıp bilgi alması belirli bir zaman alacağından, edineceği bilginin de haber değerini yitirmesi söz konusudur. Dolayısıyla, WhatsApp uygulaması, sohbet gruplarının dışında kalan muhabirlerin haber kaynaklarına ulaşımı açısından bir dezavantaj oluştururken, sohbet gruplarına dahil edilenleri de haberleri için sunulan bilgi akışında belirli haber kaynaklarına bağlı kıldığını söyleyebiliriz.

WhatsApp grupları, haber kaynaklarına, bilgiyi kontrollü bir şekilde basına kullandırma olanağı sunarken, muhabirlerin de buna karşın farklı iletişim platformlarından alternatif kaynaklara erişme çabaları gözlenmiştir. Araştırmamızda, haber üretim sürecinde, basın sorumlularının muhabirlere bilgi sunduğu WhatsApp sohbet guruplarının dışında, Twitter, Facebook, Instagram platformları üzerinden resmi haber kaynakların haber değeri taşıyan paylaşımlarının da takip edilip değerlendirildiği görülmüştür. Nitekim, AA muhabirinin, Türk ve Hırvat

Cumhurbaşkanlarının görüşmelerini haberleştirme sürecinde, Cumhurbaşkanlığı Basın Merkezinin WhatsApp grubunda basın sorumlusunun yaptığı paylaşımlara ilave bilgiyi, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Twitter hesabından paylaştığı mesajdan edinmiş ve haberinde kullanmıştır.

Sonuç olarak, muhabir ve haber kaynağı ilişkilerinin, yeni mobil iletişim uygulamalarından özellikle WhatsApp sohbet grupları aracılığıyla yeniden tasarlandığı, haber kaynaklarının, anlık etkileşim kurabildikleri muhabirlere bilgiyi kontrollü kullandırma noktasında avantaj sağladığı, muhabirlerin ise haberleri için gereken bilgi akış sürecinin tasarlanmasında haber kaynaklarına daha fazla bağlı hale geldiği anlaşılmaktadır.

4.1.2. Haber Toplama Bakımından

Bu kategoride, muhabirlik alanlarında, haber toplama teknikleri ele alınmıştır. Buradaki amaç, mobil iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin muhabirlerin kullandığı haber toplama tekniklerini nasıl etkilediğinin ortaya çıkarılmaya çalışılmasıdır.

Araştırmamızda elde edilen bulgular, muhabirlerin habere erişim sürecinde kullandığı “insanlarla konuşarak haber toplama”, “ikincil kaynaklar kullanma” ve “yerinde haber toplama” tekniklerinin mobil iletişim ortamlarına uyarlandığını göstermektedir. TRT ve AA alan muhabirlerinin, sorumlu oldukları alanlarda, haber değeri taşıyan ancak tanık olma fırsatını bulamadıkları gelişmelere dair bilgiyi toplamak üzere, insanlarla konuşarak haber toplama tekniğine başvurdukları, bu tekniğe başvururken çoğunlukla mobil iletişim uygulaması WhatsApp'ı kullanmayı tercih ettikleri görülmüştür. Birebir takip edilen haber üretim çalışmalarına ilişkin elde ettiğimiz bulgulara göre, WhatsApp üzerinden insanlarla konuşma tekniği kullanılarak habere erişimin sağlandığının gözlemlendiği muhabirlik alanları, spor, polis, sağlık, kültür sanat, eğitim, politika, diplomasi ve ekonomi muhabirliği olduğu belirlenmiştir. Haber üretim sürecinde, WhatsApp üzerinden birebir diyalog kurarak haber üretimine rastlanılmayan tek muhabirlik alanı, adliye muhabirliğidir. Adliye muhabirleri, insanlarla konuşarak haber toplama tekniğini, yüz yüze görüşme ve telefonda sesli

görüşme yapmak suretiyle uygulamaktadır. Adliye alanıyla ilgili haberlerin yargı boyutuyla taşıdığı hassasiyete bağlı olarak, bilgiyi aktaran kişilerin yüz yüze görüşmeyi tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

Çizelge 4. 1. Muhabirlik alanlarında “insanlarla konuşarak haber toplama” tekniği kullanımında başvurulan iletişim kanalları

Polis muhabirliği	Yüz yüze iletişim, WhatsApp
Adliye muhabirliği	Yüz yüze iletişim
Eğitim muhabirliği	WhatsApp
Sağlık muhabirliği	WhatsApp
Kültür sanat muhabirliği	Whatsapp
Spor muhabirliği	Telefon, WhatsApp
Politika muhabirliği	WhatsApp
Diplomasi muhabirliği	WhatsApp

Haber toplama tekniklerinden ikincil kaynak kullanımına ilişkin üzerinde durulması gereken bulgu da basın bülteni, yazılı açıklama, bilgi notu, belge ve verilerin kullanımıyla ilgilidir. Araştırma bulguları, haber toplama tekniği olarak ikincil kaynaklara artık tamamen dijital ortamda ulaşıldığını göstermektedir. Daha önce, bilginin kaynağının bulunduğu fiziki mekanda bizzat bulunarak, daha sonra teknolojinin gelişmesiyle sırasıyla telgraf hatları, teleks, faks ve e-posta yoluyla ulaşılabilen basın bülteni, yazılı açıklama, bilgi notu ve rapor gibi ikincil kaynaklara, mobil iletişim teknolojileri sayesinde istenilen yerde ve zamanda anlık olarak erişim mümkün olmuştur. Araştırmamız kapsamında, haber toplama süreçleri kapsamında ikincil kaynaklara, mobil iletişim uygulaması WhatsApp, Twitter gibi sosyal medya hesapları ve internet web siteleri aracılığıyla ulaşıldığı görülmüştür. Her muhabirlik alanında görevli muhabirlerin, alanlarıyla ilgili haber kaynaklarının oluşturduğu WhatsApp gruplarına dahil olduğu, Twitter, Instagram ve Facebook gibi hesapları takip ettiği görülmektedir. Birebir izlenen haber toplama sürecinde, polis muhabirliği alanında WhatsApp ve Twitter, adliye muhabirliği alanında WhatsApp, sağlık muhabirliğinde WhatsApp, kültür ve sanat muhabirliği alanında kurumsal web sitesi, eğitim muhabirliği alanında WhatsApp ve kurumsal web sitesi, politika muhabirliği alanında WhatsApp ve Twitter, ekonomi muhabirliğinde WhatsApp, kurumsal web sitesi ve e-posta, spor muhabirliğinde WhatsApp ve Instagram, diplomasi muhabirliğinde de WhatsApp’ın kullanıldığı görülmüştür. Bu veriler, aslında tüm

muhabirlik alanlarında, ikincil kaynak kullanımının artık dijital olarak mobil iletişim ortamlarında mümkün olduğunu göstermektedir. Muhabirlerin, dijital ortamda farklı formatlarla oluşturulan ikincil kaynaklara anlık olarak ulaşabilme olanağı sayesinde haberlerini çok kısa sürede yazdıkları belirlenmiştir.

Çizelge 4. 2. Muhabirlik alanlarında ikincil kaynaklara erişimde kullanıldığı belirlenen platformlar

Polis muhabirliği	WhatsApp, Twitter
Adliye muhabirliği	WhatsApp
Eğitim muhabirliği	WhatsApp, Kurumsal Web Sitesi
Sağlık muhabirliği	WhatsApp
Kültür sanat	Kurumsal Web sitesi
Spor	WhatsApp, Instagram
Politika	WhatsApp, Twitter
Diplomasi	WhatsApp
Ekonomi	WhatsApp, Kurumsal Web Sitesi, e-posta

Muhabirler, haber toplama tekniği olarak ikincil kaynaklara başvururken özellikle WhatsApp uygulamasını tercih etmektedir. Tüm muhabirlik alanlarında, ikincil kaynaklara WhatsApp üzerinden ulaşılabilirdiği, bunun yanı sıra kişisel e-posta hesapları, Instagram ve Twitter'ın da kullanıldığı belirlenmiştir.

Muhabirlik alanlarında, haber üretim sürecinde kullanılan ikincil kaynaklardan bazı basın bültenlerinin, haber metni formatında düzenlendiği görülmüştür. Ekonomi muhabirliği alanının haber kaynakları olan Ticaret Bakanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının basın müşavirlerinin, WhatsApp gruplarında, basın bülteni olarak yaptığı paylaşımlar, haber formatı özelliğini taşımaktadır. AA örneğinde yaptığımız araştırmada, ekonomi muhabirinin haber formatında düzenlenmiş basın bültenini haberleştirme süreci gözlemlenmiş ve muhabirin söz konusu bültende yer verilen haberi ajansın haber kurgusuna göre yeniden düzenlediği tespit edilmiştir. Burada, haber kaynaklarının basın bültenlerini haber formatında düzenlemelerindeki maksadın, haberin bir an önce yayına verilmesini ve basında arzu ettikleri şekilde haberin yayınlanmasını sağlamak olduğu düşünülebilir.

Muhabirlik alanlarında, haber toplama sürecinde başvuru bir diğer teknik olarak yerinden haber toplama yönteminin de yeni teknolojik araçlarla çok daha pratik

bir şekilde kullanıldığı ve bu sürecin çok kısa sürede tamamlandığı belirlenmiştir. TRT ve AA'da, siyasi parti kongresi, trafik kazası, basın toplantısı, spor müsabakası gibi etkinliklerin haberleştirilmesi sürecinde, diğer haber toplama tekniklerinin yanı sıra yerinden haber toplama yönteminin de tercih edildiği görülmüştür. Araştırmamız kapsamında, tüm muhabirlik alanlarında yerinden haber toplama tekniğiyle haber üretimi yapıldığına rastlanmıştır. Yerinden haber toplama tekniğinde, yeni teknolojik araçlarla birlikte yeni tarz işbirliği yapıldığı tespit edilmiştir. Yerinden haber toplama tekniğine başvurulurken, haber değeri ölçütüne göre, kullanılan teknolojik araç ve işbirliğine dahil edilen muhabir ile haber operasyonunda yönetici pozisyonunda bulunan kişi sayısının değişebildiği görülmüştür. Haber değeri çok yüksek olmayan rutin bir tören, toplantı gibi etkinlikleri, sadece 1 muhabirin, beraberindeki fotomuhabiri ve kameraman ile etkinliğin bizzat gerçekleştiği fiziki mekanda izleyerek, yerinden haber toplama tekniğini kullanmak suretiyle haberini oluştururken, haber değeri yüksek bir etkinlik ile ilgili ise görevlendirilen muhabir sayısı ve teknolojik araçların kullanımı değişebilmektedir. Nitekim, araştırma yaptığımız dönemde, yerinden haber toplama tekniği kullanılarak haber üretimi yapılan hem haber değeri yüksek hem de haber değeri az olan haber üretim çalışmaları gözlemlenmiştir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, Türkiye'ye resmi ziyarette bulunan Hırvatistan Cumhurbaşkanı ile görüşmeleri ve ardından düzenlediği ortak basın toplantısı ile Türkiye Dışişleri Bakanı ve Lüksemburg Dışişleri Bakanının birlikte düzenlediği basın toplantıları ve yine ana muhalefet partisi CHP Genel Başkanının katılımıyla düzenlenen belediye başkanları aday tanıtım toplantısı, muhabirler tarafından haber değeri yüksek etkinlikler olarak ele alınmış, haberleştirilme sürecinde, çok boyutlu işbirliği yapılarak, birden fazla muhabir görevlendirilerek, farklı iletişim araçları ve haber toplama teknikleri kullanılarak haberleştirilmiştir. Türk ve Hırvat Cumhurbaşkanlarının ortak basın toplantılarının haberleştirilme sürecinde, AA politika muhabirlerinin çalışmaları ele alınmıştır. AA, söz konusu toplantıyı izlemek ve liderlerin açıklamalarını yazarak haberleştirmek üzere, toplantının yapıldığı mekanda 1, haber merkezinde ise 3 muhabir görevlendirmiştir. Yaklaşık 25 dakika süren basın toplantısından açıklamaları 10'ar dakikalık bölümler halinde yazmak üzere 3 muhabir, açıklamalardan çok önemli ifadeleri flaş haber olarak yazmak üzere de 1 muhabir görevlendirilmiştir. Sahadaki muhabir konuşmayı bizzat salonda basına ayrılan bölümden takip etmiştir. Diğer 3 muhabir ise AA Genel Müdürlüğü binasında,

cumhurbaşkanlarının konuşmasını bir frekans üzerinden görüntülerini alarak canlı yayınlayan televizyon kanallarından izlemiştir. İş bölümüne göre, sahadaki muhabir açıklamanın ilk 10 dakikası tamamlanır tamamlanmaz, konuşmanın bağlamı ve bütünlüğünü dikkate alarak en son aldığı cümleyi, WhatsApp üzerinden, haber merkezinde bulunan muhabirlerden sıraya göre görevli kişiye aktarmış, daha sonra bulunduğu salondan, notları ve ses kayıt cihazındaki kayda göre haberini, mobil internet bağlantısı bulunan dizüstü bilgisayardan yazarak 25 dakika içerisinde haber merkezine sunmuştur. Haber merkezinde toplantının ikinci 10 dakikalık bölümünün ses kaydını televizyon yayını aracılığıyla almakla görevli muhabir de aynı şekilde kendi bölümünü tamamladıktan sonra, en son haberinde kullanmak üzere aldığı cümleyi, sıradan bekleyen görevli üçüncü muhabire aktarmayı planlarken, toplantı beklenenden kısa sürmüş ve böylece 2 ayrı parça haber yazılmıştır. Konuşmanın son bölümünü alan ikinci muhabir açıklamalar tamamlanana kadar canlı yayının ses kaydını almış, haberini yazdıktan sonra da metnin en altına “Bitti” ibaresini ekleyerek editöre haberini sunmuştur. Bu arada, işbölümüne göre flaş haberleri yazmakla görevli haber merkezindeki 1 muhabir de açıklama esnasında 4 adet flaş cümle yazmış, toplantı devam ederken AA sisteminde yayınlanmasını sağlamıştır. 1’i sahada, 3’ü haber merkezinde 4 muhabir, 25 dakikalık basın toplantısında, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığının uydu frekansı üzerinden alınan canlı yayın, dizüstü bilgisayarlar, mobil internet, ses kayıt cihazları kullanılarak 2 flaş, 2 ayrı parça halinde haber üretilmiştir. AA’da, politika muhabirliği alanında, buna benzer işbölümü ve teknoloji kullanımı, CHP Genel Başkanının katıldığı aday tanıtım toplantısının haberleştirilme sürecinde de görülmüştür. Flaş haber için, haber merkezinde 1, toplantı salonunda açıklamaları almak için 1, izlenimleri aktarması için de 1 olmak üzere toplam 3 muhabir görevlendirilmiş, toplantı hem salonda bizzat bulunan muhabirler hem de haber merkezinde bulunan muhabir tarafından uydu frekansı üzerinden yapılan televizyon canlı yayını aracılığıyla takip edilmiş, 2 ayrı parça halinde haber yazılmıştır.

Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın partisinin seçim manifestosunu açıkladığı ve belediye başkanları aday tanıtımının yapıldığı toplantının, TRT politika muhabirleri tarafından haberleştirilme sürecinde de yerinden haber toplama tekniğine başvurulmuş ve kapsamlı bir işbirliği yapılmıştır. Bu işbölümüne göre, toplam 6 muhabir görevlendirilmiştir. 1 muhabir, haber merkezinde, canlı yayın aracılığıyla,

konuşmalardan önemli kısımlardan 30-40 saniyelik “kısa ses” alırken, salon içinde konuk alınarak yapılan 4.5 G yayını için 2, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın salona girişini karşıma bölümü ve ardından salondaki ekibe destek olması için 1, toplantının sesli haberini yazması için 1 ve toplantıda atılan slogan, açılan pankartlar ve benzeri izlenimleri aktarması için de 1 muhabir tahsis edilmiştir. TRT ekibi, sırf bu toplantı için "Manifesto özel yayını" adlı WhatsApp grubu kurmuş, bu WhatsApp grubu üzerinden organize olup, toplantıyı haberleştirmiştir. Cumhurbaşkanının konuşmasının tamamı, TRT Haber TV'den, AK Parti tarafından tahsis edilen uydu frekansı üzerinden canlı aktarılırken, daha sonra salondan 2 muhabir aralıklarla 4.5 G cihazı aracılığıyla canlı yayın yapmış, bu canlı yayınlara ise partili kurmayları da konuk edilerek röportaj gerçekleştirilmiştir. Toplantının sona ermesinin ardından, 2 ayrı parça halinde DSF haber yapılmıştır.

Yerinden haber toplama tekniğini kullanmak suretiyle yapılan haber üretim faaliyetlerinde, kullanılan temel araçlar, mobil internetin bağlı olduğu akıllı telefonlar, dizüstü bilgisayar, kamera, fotoğraf makinesi, canlı yayın ve sahadan çekilen video görüntüsünün anlık olarak haber merkezine iletilmesini sağlayan 4.5 G cihazıdır. Yerinden haber toplama tekniğine başvuran TRT ve AA alan muhabirlerinin, haberin kaynağında bizzat bulunarak gözlem yaptıkları, WhatsApp üzerinden haber kaynakları ve haber merkezi ekibiyle anlık etkileşim kurdukları, dizüstü ve akıllı telefon uygulamalarıyla not tuttukları, dijital ses kayıt cihazıyla habere ilişkin tarafların konuşmalarından ses kaydı aldıkları ya da 4.5 G cihazı ve uydu frekansı üzerinden sahadan yapılan canlı yayını TV kanalı üzerinden takip ederek haberlerine dair bilgiyi topladıkları belirlenmiştir. Canlı yayın ve mobil iletişim teknolojilerinin, yerinden haber toplama sürecinde, adliye muhabirliği alanı hariç diğer tüm muhabirlik alanlarında yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmüştür. Adliye muhabirlerinin, iş yükünün önemli kısmını oluşturan mahkeme duruşmalarda, ilgili kanuna göre canlı yayın ve mobil iletişim araçlarını kullanmalarının yasak olması nedeniyle, geleneksel yöntemleri devam ettirdikleri belirlenmiştir. Adliye muhabirlerinin, mahkeme salonlarındaki duruşmayla ilgili haberde kullanmak üzere gerekli bilgiyi toplarken kullandığı temel araçlar, kalem ve kağıt baskı defterdir. Bu durum, haberciliğin çok hızlandığı bir dönemde adliye muhabirleri üzerinde ciddi bir baskı oluşturduğu söylenebilir. AA ve TRT, muhabirlerin üzerindeki bu baskıyı azaltmaya yönelik,

önemli davaların duruşmalarında görevlendirilen muhabir sayısını artırarak iş bölümü yapılmasını sağlamaktadır. Nitekim araştırmanın yapıldığı dönemde kamuoyunun yakından takip ettiği terör örgütü FETÖ ile ilgili davaların duruşmalarında, en az 2 muhabirin görevlendirildiği görülmüştür.

Çizelge 4. 3. Muhabirlik alanlarında yerinden haber toplama tekniğine başvurulurken kullanıldığı belirlenen yöntemler

Politika ve Diplomasi Muhabirlikleri	-Uydu frekansı ve 4.5 G üzerinden, sahadan yapılan TV canlı yayını izleme, ses ve görüntü kaydını alma -Sahada, haberin taraflarıyla WhatsApp üzerinden etkileşim kurma -Gözlem -Röportaj -Dijital ses kayıt cihazı ile ses kaydı alma -Anlık görüntü transferi yapan video kamera ile görüntü kaydetme -Dizüstü bilgisayar veya akıllı telefon ile not tutma
Ekonomi, Kültür Sanat, Spor, Eğitim ve Polis Muhabirlikleri	-Sahada, haberin taraflarıyla WhatsApp üzerinden etkileşim kurma -Sahada gözlem -Röportaj -Dijital ses kayıt cihazı ile ses kaydı alma -Anlık görüntü transferi yapan video kamera ile görüntü kaydetme -Dizüstü bilgisayar ve akıllı telefon ile not tutma
Adliye muhabirliği	-Gözlem -Kağıt baskı not defteri ve kalem aracılığıyla not tutmak -Dijital ses kayıt cihazı kullanmak (müsaade edildiği durumlarda)

Araştırmamız kapsamında, üretim süreci birebir izlenen haberlerin toplanmasında, birden fazla tekniğin bir arada kullanıldığına da rastlanılmıştır. Nitekim, insanlarla konuşarak haber toplama tekniği kapsamında telefonda görüşme, WhatsApp üzerinden yazışmalar, yüz yüze görüşmelerde bulunmanın yanı sıra, ikincil kaynak ve yerinden haber toplama tekniklerinin de birlikte kullanılarak haber için gerekli bilgiye erişimin sağlandığı görülmüştür. Tüm haber toplama tekniklerini birlikte kullanmak suretiyle yapılan haber üretimi, TRT’de eğitim ve polis muhabirlerinin çalışmaları esnasında gözlemlenmiştir. 31 Ocak 2019 tarihinde, YÖK, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu arasında doktora işbirliğine yönelik protokol töreninin haberleştirilmesinde, TRT muhabiri, yerinden haber toplama, ikincil kaynak kullanıma, insanlarla konuşarak haber toplama tekniklerini birlikte kullanmıştır. Kameraman, haber için törenden gerekli görüntü çekimini yaparken, eğitim muhabirinin de akıllı telefonu aracılığıyla konuşmaların ses kaydını, yine akıllı telefonun not defteri uygulamasıyla salondaki gözlemleriyle ilgili not tutma işlemlerini yapmış, aynı zamanda “YÖK-Bilgilendirme”

adlı WhatsApp grubundan basın müşaviri tarafından paylaşılan işbirliği protokolü ve konuşma metinlerini ve ayrıca protokolü imzalayan taraflarla birebir yüz yüze görüşmelerde bulunarak edindiği bilgiyi haberinde kullandığı görülmüştür. Birden fazla haber toplama tekniğinin kullanıldığı bir diğer haber çalışması da polis muhabirliği alanında yapılmıştır. 28 Ocak 2019 tarihinde, Ankara’da buzlanma nedeniyle meydana gelen trafik kazasıyla ilgili, bir görgü tanığı, WhatsApp üzerinden TRT’ye ihbarda bulunmuş, bunun üzerine kurumun aracıyla kaza yerine geçen polis muhabiri, yolda, görgü tanığı ile telefonla görüşerek kazanın meydana geliş şekliyle ilgili bilgi almıştır. Kaza yerinde de diğer vatandaşlarla röportaj yapan muhabir, bu şekilde topladığı bilgileri kullanarak haberini oluşturmuştur. Polis muhabiri, yazdığı bu haberde, kazaya tanık olan vatandaş tarafından WhatsApp üzerinden gönderilen ve ikincil kaynak olarak değerlendirilen bilgi notunu kullanmış, aynı zamanda yine görgü tanığıyla telefonda görüşme yapmak suretiyle insanlarla konuşarak haber toplama tekniğine başvurmuş ve en son kaza bölgesinde bizzat bulunarak ve gözlem yaparak, yerinden haber toplama tekniğini kullanmıştır.

4.1.3. Haber Metinlerinin Düzenlenmesi Bakımından

Bu kategoride, muhabirlik alanlarında, haber metinlerini düzenlenme yöntemleri ve teknikleri ele alınmıştır. Buradaki amaç, mobil iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin, haber metinlerinin düzenlenmesinde muhabirlerin kullandıkları teknikler ve yöntemler üzerindeki etkilerini belirlemeye yöneliktir.

Haber metinlerinin düzenlenmesi, muhabirlerin kullandığı teknolojik araçların gelişim süreci içerisinde yapılmış, teknolojiyle etkileşim içinde olmuştur. Haberi yapılmak üzere edinilmiş bilgi, farklı kanallar aracılığıyla kamuoyuna aktarılmak üzere teknolojik araçlarla biçimlendirilmektedir.

Katılmalı gözlem verilerine göre, AA ve TRT’de muhabirleri, haber metinlerini, WhatsApp vb. iletişim uygulamaları aracılığıyla haber kaynaklarından edindikleri bilgiye bağlı olarak dizüstü ve tablet gibi mobil iletişim araçları üzerinden Google Chrome web tarayıcısı ile çalıştırılan çeşitli yazılım ve programlar kullanarak düzenlemektedir.

AA muhabirleri, ajansın kendi imkanlarıyla geliştirdiği Haber Akış Sistemi v2'yi (HAS), TRT muhabirleri Octopus Haber Odası Sistemi'ni kullanarak haber metinlerini düzenlemektedir. Haber metinlerinin düzenlendiği söz konusu iki sisteme de web tabanlı internet teknolojileri aracılığıyla erişilebilmektedir. Haber metinlerinin düzenlenmesinde muhabirlere birçok pratik yöntem sunan haber sistemleri, yazılı metinler oluşturma, çeşitli yazı tipi ve formatı seçenekleri, Türk Dil Kurumu'nun imla kılavuzuna göre yazı denetimi, üzerinde çalışılan haber metinlerini otomatik kayıt özelliği, hazırlanan haber metinlerini yayınlanmak üzere ilgili editör masasına anlık iletme, redaktör ve yayıncı editör tarafından muhabirlerin sunduğu haberler üzerinde tashih işlemi, muhabirin yazdığı haber ile yayıncı tarafından gerçekleştirilen işlemlerin ardından yayınlanan haberdeki değişiklikleri kayıtlı olarak arşivleme, dijital ortamda farklı formatlarda kayıtlı yazılı metinlere, yayınlanan haber ve ilgili görseller ile sistem arşivine erişim gibi fonksiyonları yerine getirebilmektedir.

TRT muhabirlerinin kullandığı Octopus ise aynı zamanda 3D modeller üzerinden gelişmiş grafik üreten Vizrt ve kamera önüne yerleştirilerek, çekimi yapılan spikere yazılı veya görüntülü hatırlatmalar yapan Autocue teleprompter yazılımları ile video haber görüntülerinin kaydedildiği ve arşivinin tutulduğu ISOFT'u da içermektedir. Muhabirler, söz konusu sistem üzerinden DSF ve sesli haberleri düzenlerken, haberin tüm unsurlarını aynı kanal üzerinden kontrol ederek düzenleyebilmektedir.

Muhabirler, mobil internet sayesinde taşınabilir bilgisayar aracılığıyla giriş yapabildiği haber yazılım sistemleri üzerinden yazdıkları haberleri, hedef klasör veya ilgili editör masasına bir tıkla ulaştırabilmektedir. Yayıncı editör de muhabirin gönderdiği haberi, gerekli kontrolleri yaptıktan sonra bir butona tıklayarak yayına sunabilmektedir. Mobil olarak kullanım olanağı sunan bu sistemlerin, haber yazma ve tashih ile yayına verme işlemlerinde kolaylık sağlamasının da etkisiyle haber metinlerini düzenleme süreçleri hızlanmış ve muhabirler tarafından yeni haber düzenleme yöntemleri kullanıldığı görülmüştür. Haberin mümkün olduğunca en kısa sürede verilmesi kaygısının yaşandığı haber merkezlerinde, muhabirler önemli gelişmelerin bir an önce haberini yazmaya, yayıncı editörler de bu haberlerin bir an önce yayına verilmesi için çaba göstermektedir.

AA ve TRT alan muhabirlerinin, kamuoyunun ilgisini çekebilecek gelişmeleri haberleştirirken, öncelikli olarak haberin en önemli bilgisini içeren 1-2 cümleyi flaş haber olarak düzenleme yöntemlerine başvurdıkları görülmüştür. AA muhabirlerinin kullandığı haber yazılım sisteminde, flaş olarak sunulan haber, yayıncının dikkatini çekmesini sağlamak amacıyla ilgili editörlük masasında en üst sıraya, metin arka planı kırmızı renkli olarak yansımaktadır. Yayıncı, arka planı kırmızı olan haberi fark eder etmez, üzerinde çalıştığı rutin haberi bekletip, flaş olarak sunulan haberi ele almakta ve gerekli kontrollerin ardından yayına vermektedir. Araştırmamız döneminde, AA'da politika, diplomasi ve ekonomi muhabirliği alanlarında flaş haber metnlerinin yazıldığı görülürken, diğer muhabirlik alanlarında ise haber değeri çok yüksek bir durum söz konusu olmadığından flaş haber düzenlenmemiştir. Haber değerine göre, flaş haber sayısı değişebilmektedir. TRT alan muhabirlerinin ise flaş haberleri, bir an önce yayınlanmasını sağlamak üzere WhatsApp üzerinden düzenledikleri belirlenmiştir. WhatsApp uygulaması üzerinden düzenlenen 1-2 cümlelik flaş haber, haber merkezine ait WhatsApp sohbet grubuna aktarılmakta, daha sonra haber merkezinde bulunan ilgili editör buradan kopyala yapıştır yöntemiyle TRT Octopus sistemine aktararak yayınlamaktadır. Flaş haber, canlı yayın ve internet teknolojilerinin ortaya çıktığı dönemden beri haber medyasında yaygın bir şekilde kullanılmakta, ancak gerek mobil internetin yaygınlaşması gerekse canlı yayın teknolojilerindeki ilerlemeler, haberin neredeyse anlık olarak hedef kitleye aktarılabilmesi için daha önce 1 metin olarak sunulan haberlerin, ajans ve televizyon haberciliğinde artık birkaç parçaya bölünerek düzenlendiği ve yayınlandığı görülmüştür. Nitekim, araştırmacının muhabir olarak görev yaptığı AA'da, 2002-2010 yılları arasında haber değeri yüksek olan bir etkinlikle ilgili haber, bir muhabir tarafından tek bir parça metin halinde düzenlenirken, 2010 yılından itibaren özellikle politika muhabirliği alanında haberler parçalı olarak düzenlenerek yayınlanmaya başlamıştır. Araştırmanın yapıldığı dönemde ise hemen hemen her muhabirlik alanında, önemli bir gelişmeyle ilgili haber yapılırken, birden fazla muhabirin işbirliği yaptığı ve en az 2-3 parça haber yazdığı tespit edilmiştir. Araştırmamız kapsamında, flaşlarla birlikte haberlerin parçalanarak düzenlendiği haber üretim çalışmalarına, adliye muhabirliği, diplomasi, politika muhabirliği ve ekonomi muhabirliği alanlarında rastlanmıştır.

Çizelge 4. 4. AA’da muhabirlik alanlarında üretilen haberler

Muhabirlik Alanı	Haberin Konusu	Parça Haber Metni Sayısı	Flaş Haber Sayısı	Haberi yazan muhabir sayısı
Adliye Muhabirliği	FETÖ çatı davasında mahkemenin gerekçeli kararı	3	2	3
Ekonomi Muhabirliği	Ticaret Bakanının ihracat desteğiyle ilgili yazılı açıklaması	1	1	1
Politika Muhabirliği	Türk ve Hırvat Cumhurbaşkanlarının ortak basın toplantısı	2	4	3
Eğitim Muhabirliği	ÖSYM Yönetim Kurulu toplantısı	1	0	1
Kültür-sanat Muhabirliği	RTÜK Başkanının katılımıyla düzenlenen “Sağırların, İşitme ve Görme Engellilerin Görsel İşitsel Medya Hizmetlerine Erişiminin İyileştirilmesi” konulu çalıştay	1	0	1
Sağlık Muhabirliği	Sağlık Bakanlığı’ndan "grip salgını" iddiaları ile ilgili açıklama	1	0	1
Spor Muhabirliği	Ankaragücü Spor Kulübü’nde teknik heyette değişiklik	1	0	1
Diplomasi Muhabirliği	Türkiye ve Lüksemburg Dışişleri Bakanları ortak basın toplantısı	2	1	3
Polis Muhabirliği	Ankara’da suç örgütüne yönelik polis operasyonu	1	0	2

AA’da, adliye muhabirliği alanında, terör örgütü FETÖ çatı davasıyla ilgili mahkemenin gerekçeli kararıyla ilgili 3 muhabir tarafından 3 ayrı parça haber ve 2 flaş haber, ekonomi muhabirliği alanında Ticaret Bakanının basın açıklamasıyla ilgili 1 muhabir tarafından 1 flaş ve 1 haber, politika muhabirliği alanında Türk ve Hırvat Cumhurbaşkanlarının ortak basın toplantısıyla ilgili 3 muhabir tarafından 4 flaş ve 2 ayrı parça haber, diplomasi muhabirliği alanında Türk ve Lüksemburg dışişleri bakanlarının ortak basın açıklamalarıyla ilgili 3 muhabir tarafından 1 flaş ve 2 parça haber, diğer muhabirlik alanlarında ise 1 muhabir tarafından 1’er haber yazılmıştır.

Çizelge 4. 5. TRT’de muhabirlik alanlarında üretilen haberler

Muhabirlik Alanı	Haberin Konusu	Parça Haber Metni Sayısı	Flaş Haber Sayısı	Haberi Düzenleyen Muhabir Sayısı
Polis Adliye Muhabirliği	Ankara’da FETÖ operasyonu	1	1	1
Ekonomi Muhabirliği	Merkez Bankası Başkanının basın toplantısı	1	3	1
Politika Muhabirliği	AK Parti 2019 yerel seçimleri belediye başkanı adayları tanıtım programı	2	10	6
Eğitim Muhabirliği	Doktora işbirliğine yönelik protokol imza töreni	1	0	1
Kültür-sanat ve turizm Muhabirliği	Türkiye’de turizmle ilgili istatistiki veriler	1	1	1
Sağlık Muhabirliği	Ulusal Beslenme Konseyi kurulmasına dair yazılı açıklama	1	1	1
Spor Muhabirliği	Ankaragücü-Alanyaspor futbol maçı	1	2	2
Diplomasi Muhabirliği	Tür Dışişleri Bakanı ile AB ve İranlı yetkililerle telefon görüşmeleri	2	1	2

TRT’de de muhabirlik alanlarında bir program, etkinlik veya herhangi bir haber değeri taşıyan gelişmeyle ilgili haberlerin, izleyiciye daha hızlı ulaştırılmasını sağlamak amacıyla parçalanarak düzenlendiği görülmüştür. TRT diplomasi muhabirliği alanında, 2 muhabir tarafından Türkiye Dışişleri Bakanının AB Komisyonu Başkan Yardımcısı Federica Mogherini ile İran Dışişleri Bakanı ile telefon görüşmeleriyle ilgili 1 flaş ve 2 ayrı parça DSF haber, politika muhabirliği alanında 6 muhabir tarafından Cumhurbaşkanı ve AK Parti Genel Başkanı Erdoğan’ın, partisinin 2019 yerel seçimleri belediye başkanı adayları tanıtım programıyla ilgili 10 flaş ve 2 parça sesli haber, ekonomi muhabirliği alanında 2 muhabir tarafından Merkez Bankası Başkanının basın toplantısıyla ilgili 3 flaş ve 1 parça DSF haber düzenlendiği, diğer muhabirlik alanlarında ise haber değeri yüksek bir gelişme olmadığı gerekçesiyle tek 1 haber düzenlendiği belirlenmiştir.

TRT ve AA’da, muhabirlik alanlarında geçmişte tek bir metin halinde düzenlenen bir devlet başkanı veya siyasi partinin günlük programlarının da her bir bölümünün ayrı ayrı haberleştirildiği görülmüştür. Örneğin, araştırmamız kapsamında ele alınan AA politika muhabirlerinin, Türk ve Hırvat Cumhurbaşkanlarının

Ankara'daki programının her bir bölümü ayrı ayrı haberleştirilmiş, toplamda 9 parça haber yazılmıştır. “Türk Cumhurbaşkanı'nın, askeri törenle Hırvat Cumhurbaşkanı'na karşılaması”, “iki liderin baş başa görüşme için bir araya gelmesi”, “baş başa görüşmenin sona ermesi”, “heyetler arası toplantının başlaması”, “heyetler arası toplantının sona ermesi”, “2 saate yakın süren heyetler arası görüşmenin ardından Türk ve Hırvat cumhurbaşkanlarının ortak basın toplantısı”, “basına kapalı gerçekleşen resmi akşam yemeğinin verilmesi” ile birlikte toplam 9 ayrı haber yazılmıştır. Yine TRT'de de muhabirlik alanlarında aynı olay ve etkinlikle ilgili haber değeri yüksek gelişmelere ilişkin edinilen her bilginin bekletilmeden hem canlı televizyon yayını bağlantısıyla aktarıldığı hem de ayrı ayrı haber metinlerinin düzenlendiği görülmüştür. Bu tür bir haber düzenleme faaliyeti, TRT'de politika muhabirliği alanında gerçekleşmiştir. AK Parti'nin 2019 yerel seçimler belediye başkanları aday tanıtım toplantısıyla ilgili, farklı alan muhabirleri arasında iş bölümü yapılmış, programın başlamasından sona ermesine kadar, Parti Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, programın düzenlediği salona gelmesi, salon önünde toplanan kalabalığa hitabı, salona geçmesiyle birlikte toplantının başlaması, Erdoğan'ın toplantıda yaptığı konuşma, belediye başkan adaylarının tanıtımıyla ilgili hemen hemen her gelişme canlı olarak yayınlanmış, muhabirler TRT Haber TV kanalında yayınlan haber bültenlerine canlı bağlanarak gelişmeleri bildirmiştir. Muhabirler, söz konusu programla ilgili 4 ayrı canlı yayın bağlantısı yaparken, 10'a yakın flaş, 2 parça DSF ve sesli haber metni düzenlenmiştir. Bu tür haberler, mobil internet teknolojilerinin kullanılmadığı dönemde tek bir parça metin halinde düzenlenirken, haberin yazımında da bu kadar çok fazla ekip görevlendirilmezdi. Bu değişimin temelinde, mobil internet teknolojilerinin ortaya çıkardığı habercilik anlayışı söz konusudur. Günümüzde yeni mobil iletişim teknolojileri, herhangi bir olay ya da etkinlikle ilgili gelişmeleri, anlık olarak yayınlama imkanı sunmakta ve buna bağlı olarak yayınlanan her haberin yerine de yenisini ekleme gereksinimi ortaya çıkmaktadır. Haberin yayınlandığı an hızlı şekilde bayatlamasından kaynaklanan bu durumu dikkate alan haber ajansları ile televizyon haber kanalları ve internet haber siteleri, 24 saat güncellenen haber yayınları yapmak durumundadır.

Araştırmada, muhabirlerin yazdığı haberlerle ilgili bulgular, ayrıca haber metinlerinin kurgusu ve sözcük sayısında da bir değişimi ortaya koymaktadır. AA'da

muhabirlerin haber metinlerini ters piramit kuralına göre ve oldukça uzun yazdıkları görülmüştür. Özellikle politika, diplomasi ve ekonomi muhabirliği alanlarında, haberler, birkaç parça ve uzun metinler halinde yazılmaktadır. AA diplomasi muhabirinin Türk Dışışleri Bakanı ile Lüksemburg Dışışleri Bakanının ortak basın toplantısıyla ilgili bin 400 sözcükten oluşan 2 parça haber metni, AA adliye muhabirlerinin “FETÖ Çatı Davasında” mahkemenin gerekçeli kararıyla ilgili bin 710 sözcük içeren 3 parça haber, AA politika muhabirlerinden Cumhurbaşkanlığı muhabirlerinin, Türk ve Hırvat Cumhurbaşkanlarının ortak basın toplantısından bin 730 sözcük içeren 2 parça haber, AA politika muhabirlerinden CHP muhabirinin CHP Genel Başkanının katıldığı, partisinin 2019 yerel seçimler belediye başkanları aday tanıtım toplantısıyla ilgili 2 bin 130 sözcükten oluşan 2 parça haber ve AA ekonomi muhabirinin de Sanayi ve Teknoloji Bakanının basın açıklamasını 778 sözcükten oluşan 1 parça metin halinde haberini yazdığı tespit edilmiştir. Diğer muhabirlik alanlarında yazılan haberler ise 280-600 sözcükten oluşurken, AA arşivinde birkaç parça halinde düzenlenen ve uzun metinler halinde yazılan haberler de bulunduğu görülmüştür. Araştırmacının AA’da çalıştığı dönemde, 2006 yılına kadar, haber metinlerinin mümkün olduğunca kısa yazılması ve en uzun haberin 550 sözcükle sınırlandırılması yönünde uygulama söz konusuydu. Bu uygulamanın olduğu dönemde, mobil internet teknolojilerinin henüz kullanılmıyordu ve canlı yayın teknolojileri ise bugünkü kadar yaygın değildi. Bu nedenle haberin özetlenerek düzenlenmesindeki amaç da bir an önce yayınlanmasını sağlamaktı. Günümüzde ise her önemli olay ya da etkinlik, mobil cihazlar 4.5 G sayesinde canlı olarak televizyon kanallarında yayınlanmaktadır. AA ve TRT muhabirleri, televizyonların canlı yayınlarını haber üretimlerinde kullanarak, sahada bulunan muhabire ofisten destek verebilmekte ve canlı yayın üzerinden takip edilen basın toplantıları, miting, toplantı gibi etkinliklerdeki konuşmalar böylece çok kısa sürede yazılarak haberleştirilebilmektedir. Ancak bu durum, bir etkinliğin kısa sürede haber yapılmasını sağlasa da özellikle AA’da hafta sonu tatillerinde ve akşam saatlerinde, son dakika önemli gelişmeler olması halinde iş yoğunluğunun artmasına bağlı olarak, evde istirahat halinde bulunan muhabirlerin, televizyon kanallarında canlı yayınlanan bir etkinlikteki konuşmaları yazmakla ve haberleştirmekle görevlendirilebildikleri tespit edilmiştir. Bu durum muhabirler açısından ekstra bir iş yükü ortaya çıkarmaktadır. Muhabirlerin iş dışında boş zamanlarını değerlendirme ve özel yaşamıyla ilgili mesleklerine özgü koşullardan

kaynaklı olarak zaten var olan sıkıntıların daha da artmasına neden olduğu düşünülmektedir.

TRT’de muhabirlik alanlarında DSF ve sesli haber metinler düzenlenirken, ses ve görüntü unsuruyla birlikte düzenlenmekte, ajans haberlerine göre çok daha kısa yazılmaktadır. Haber metinleri düzenleme işleminde, Octopus sistemine bağlı ISOFT üzerinden haber video görüntülerine de ulaşabilen muhabirlerin, hem sesi hem de görüntüyü takip etme ve kısa sürede haberlerini yazma olanağı bulunmaktadır. TRT muhabiri, yanında bulunan taşınabilir bilgisayar aracılığıyla, herhangi bir yer ve zamanda, söz konusu sistem üzerinden kameraman tarafından çekilen ve ISOFT’a yüklenen görüntü kayıtları veya arşivde kayıtlı ilgili haber videosuna ulaşabilmekte, önemli bölümlerden seçtiği kısa ses kullanarak DSF ve sesli haber metinlerini düzenleyebilmektedir. Televizyon muhabirlerinin, DSF ve sesli haberlerin yanı sıra üzerinde çalıştıkları bir diğer metin ise canlı bağlantıları esnasında aktaracakları bilgiyi içeren kısa notlardır. Araştırma yaptığımız dönemde, hemen hemen her muhabirlik alanında, TRT Haber TV kanalına canlı yayın bağlantısı yapıldığı, bağlantı öncesinde de tablet bilgisayar veya akıllı telefonda metin düzenleme uygulamalarını kullanarak kısa notlar derlediği ve bu notlar üzerinde bir düzenleme yaptığı görülmüştür. Çoğunlukla canlı yayın bağlantıları öncesinde, konuyla ilgili derinlemesine araştırma yapma fırsatı bulamayan muhabirler, haber kaynaklarının WhatsApp gibi iletişim uygulamalarından son dakika gelişmelerle ilgili gönderdiği notları tam olarak kavrama ve derinlemesine analiz etme fırsatı bulamadan birebir aktarmak durumunda kalmaktadır. Bu durum, bir muhabirin kendi alanı dışında bir gelişmeyle ilgili yaptığı canlı yayın bağlantılarında çok daha fazla ortaya çıkmaktadır. TRT Ankara Haber Merkezi’nde muhabirlik alanlarının herhangi birinde iş yoğunluğu yaşanması halinde, diğer alan muhabirlerinden destek alınabilmekte ve muhabirlerin uzmanı olmadıkları alanlarda yaşanan gelişmeye ilişkin WhatsApp veya e-posta yoluyla edinilen notları, yayın hazırlıkları yapılırken 2-3 dakika içerisinde anlamaya ve notları yayında sunacakları şekilde yeniden düzenlemeye çalıştıkları görülmüştür. Araştırmamız döneminde, TRT diploması ve eğitim muhabirlerinin, politika muhabirlerine destek olmaları için AK Parti’nin, 2019 yerel seçimleri belediye başkanı aday tanıtım toplantısıyla ilgili haber çalışmasında görevlendirilmiş, diploması muhabiri WhatsApp üzerinden iletilen notları, yayına bağlanmadan önce, yanında

bulunan telefonunda not defteri uygulamasından, izleyiciye konuşuyormuş izlenimi yansıtan cümleler halinde yeniden düzenlemiştir. Bu durum, televizyon haberlerinin yüzeysel ve derinlikten uzak kalmasına neden olmaktadır. Hızlanan habercilik sektörü, muhabirlere haberleştirmek için ele aldıkları olay ya da etkinlikle ilgili kapsamlı bir çalışma yapmaları için gereken süreyi tanımamaktadır. Muhabirden beklenen de çok kısa sürede, haberleri hazırlayarak neredeyse canlı yayınla eş güdümlü olarak aktarmaktır.

4.1.4. Haberlerin Görselleştirilmesi

Bu kategoride, muhabirlik alanlarında, haber metnlerinin görselleştirilmesi ele alınmıştır. Buradaki amaç, muhabirlerin hazırladıkları haber metnlerinin görselleştirilmesi bakımından kullanılan yöntemler üzerindeki mobil iletişim teknolojilerinin etkilerini ortaya koymaktır.

Katımlı gözlem verilerine göre, muhabirlik alanlarının tamamında, haberlerde görsel unsurlar, önemli görülmekte ve her bir haber için fotoğraf, video, grafik vb. görseller, çok pratik yöntemlerle elde edilmektedir. Haberlerin görsel unsurları, fotomuhabiri, kameraman tarafından sahadan çekilen fotoğraf ve video kayıtları, haber merkezlerindeki grafikerlerin çeşitli yazılım ve programları kullanarak ürettikleri grafik, infografikler, animasyonlar ile haber kaynakları tarafından oluşturulan çeşitli görsellerden oluşmaktadır.

AA'da muhabirlik alanlarında üretilen haberlerin görselleştirilmesinden esas sorumlu olanlar, foto muhabiri, kameraman ve grafikerlerdir. AA'da grafikerler, çeşitli bilgisayarlı grafik tasarım programları aracılığıyla, haberlerde ön plana çıkarılan unsurlara dikkat çekmek ve haberin daha kolay anlaşılmasını sağlamak için infografikler üretmektedir. Bizim araştırmamız dönemde ele aldığımız haberlerden herhangi biri için infografik oluşturulmazken, AA haber arşiv kayıtlarında, grafik destekli haberlere rastlanılmaktadır. Sahadan fotoğraf ve video çekimi yapan fotomuhabiri ve kameramanlar da gerek mobil iletişim teknolojileri gerekse kamera kayıt ve fotoğraf makinası teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde elde edilen üst düzey kalitede görselleri çok kısa sürede haber merkezine iletebilmektedir. Haberlerin

görselleri arasında ayrı bir yeri bulunan fotoğraf çekimi için AA Görsel Haberleri Yayın Yönetmenliğine bağlı Fotoğraf Haberleri Editörlüğü bünyesinde görev yapan fotomuhabirler tarafından ajans tarafından tahsis edilen Nikon ve Canon marka fotoğraf makineleri kullanılmaktadır. Saniyede 6 kare, 22.3 milyon megapiksel fotoğraf çekilebilen söz konusu markalara ait profesyonel dijital fotoğraf makinelerle elde edilen fotoğraflar, makinenin body kısmında yer alan WIFI özelliği sayesinde anlık olarak da bilgisayara aktarılması mümkündür. Diz üstü bilgisayarlarına aktarılan fotoğraflar, Photoshop programıyla boyut ve format ayarları yapılmakta ve mobil internet bağlantısı sağlanarak HAS v2'den ilgili haber başlığıyla ilişkilendirilerek yayınlanmak üzere Fotoğraf Haberleri Editörlüğü masasına aktarılmakta ve fotoğraf editörlerinin gerekli kontrollerinin ardından yayınlanmaktadır. AA Fotoğraf Haberleri Editörlüğü, yayınlanan fotoğrafların seçiminde, başta AA'nın yayın ilkeleri olmak üzere, görsel açıdan haberi anlatıp anlatmadığı, ne derece önemli haberi içerdiği, renk ve teknik uygunluğu olup olmadığı gibi kriterleri dikkate almaktadır. AA'da haberlerin bir diğer önemli görsel unsuru olan video görüntüsü ise kameramanlar tarafından Sony marka PXW-X200 model dijital kameralar kullanılarak elde edilmektedir. Gövdesi, ufak tasarlanan, Ful HD XAVC Intra/Uzun GOP kayıt, MPEG HD 422 50 Mb/sn ve üstün görüntü kalitesi sunan söz konusu model kameralar, gelişmiş kablosuz özellikleriyle kullanım açısından önemli kolaylıklar sağlamaktadır. Uzaktan kontrol, dosya aktarımı ve akıllı telefonlar ve tabletler üzerinden izleme ve akış gibi özellikler arz eden bu kameralarla elde edilen görüntüler, canlı yayın esnasında SD karta H.264 proxy video kaydı yapabilmektedir. İçeriğin düşük bant genişliğine sahip mobil ağlar üzerinden hızlı şekilde paylaşılması için küçük proxy video dosyalarını ana hat kaydından ayrı olarak oluşturmak da mümkündür. Kablosuz LAN modülüyle de video kameranin kablosuz işlevi etkinleştirilerek, internet yönlendiricilerini de bağlayarak yüksek çözünürlüklü dosyaları bulut sunucusuna aktarılabilir. Bu olanak sayesinde sahada çekim devam ederken, bir taraftan da bilgisayar ortamına aktarılan görüntü düzenleme işlemi yapılabilir. Fotoğraf makineleri ve video kameralar, haberciler açısından kullanım kolaylığı sağlarken, bir taraftan da yüksek kalitede elde edilen fotoğraf ve video görüntülerinin işlenmesinin ve yayın merkezine transferinin mobil teknolojiler sayesinde dakikalar içerisinde yapıldığı görülmüştür. AA'da, foto muhabirleri dijital fotoğraf makinalarıyla çektikleri fotoğrafları, yanlarında taşıdıkları ve mobil internet bağlantısı bulunan dizüstü bilgisayarları aracılığıyla veya makinenin

WIFI özelliğini kullanarak bilgisayara aktarmadan doğrudan haber merkezine gönderebilirken, kameramanlar ise video kayıtlarını görüntülü haberler merkezine, 4.5 G cihazı üzerinden anlık olarak aktarabilmektedir. Görüntü ve fotoğrafların, muhabirler tarafından yazılan haber metninden önce haber merkezine iletildiği görülmüştür. Mobil internet ve web teknolojilerinin ilk sürümlerinde, fotoğraf ve video gibi görsellerin transferi çok zaman alan işlemler olarak bilinmektedir. Araştırmacının, muhabirlik yaptığı 2000'li yılların başlarında, haber merkezlerine önce yazılı metinler, ardından fotoğraf ve video görüntüsü ulaştırılırdı. Bu durum, mobil internet teknolojilerinin yaygınlaşmaya başladığı döneme kadar devam etti. Yeni mobil ve web teknolojileri sayesinde görsellerin, haber merkezlerine gönderilme süreci artık hızlanmış ve kolaylaşmış ancak haber yarışı içerisinde olan haber kuruluşları arasındaki rekabeti de artırmıştır. Son dakika olarak verilen 1-2 cümlelik flaş haberle birlikte görselleri bir an önce haber merkezine iletmesi beklenen habercilerin, çok kısa süreli bir gecikme yaşanması halinde bile kurumun ilgili editörlüğü tarafından anında uyarılmakta ve buna bağlı olarak büyük stres yaşama durumu olabilmektedir. Nitekim araştırmacının muhabir olarak görev yaptığı dönemde, 2015 yılında, terör örgütü DEAŞ tarafından Irak'ta alıkonulan ve Türk istihbaratının operasyonu ile kurtarılan Türkiye'nin Musul Başkonsolosluğu personelinin, Irak'tan Şanlıurfa'ya oradan da dönemin Türkiye Başbakanı Ahmet Davutoğlu'nun bulunduğu özel uçakla Ankara'ya getirilme süreciyle ilgili haber çalışmasında, AA foto muhabiri, kurtarılan Başkonsolosluk personelinin uçaktan çekilmiş fotoğraflarını, uçak havadayken Ankara haber merkezine geçmek isterken internet bağlantısındaki sıkıntı nedeniyle veri transferi yavaş gerçekleşmiş ve bu nedenle AA yetkililerince uyarılmıştır. Uçağın, Ankara'ya henüz varmamış olmasına rağmen, fotoğrafların Ankara'ya çok kısa süreli bir gecikmeyle iletilmiş olması nedeniyle uyarılan AA foto muhabirinin yaşadığı benzer baskılar, hemen hemen her habercinin karşılaştığı durum olarak düşünülmektedir. Mobil iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle haber ve görsel unsurlarını elde etme, düzenleme ve yayına verme süreci kısalmış, bu bakımdan habercilerin de işi kolaylaşmış gibi görülse de aslında işin yarattığı stres ve baskının da artarak devam ettiği söylenebilir.

AA'da, hemen hemen her haber, fotoğraflı ve video görüntülü yayınlanmaktadır. Nitekim, bizim araştırmamız döneminde, politika, diplomasi, kültür

sanat, spor, polis muhabirliği alanlarında ele alınan haberler, fotoğraflı ve görüntülü olarak yapılmıştır. Öneme göre artan yada azalan sayıda fotoğraf ve en az 2 dakikalık video görüntüsü, haberle birlikte AA haber akış sistemi HAS v2 üzerinden sunulmuştur. Ancak bunun yanı sıra fotoğraf ve görüntüsü bulunmayan haberler de üretilmiştir. Bizim çalışmamız kapsamında haber üretim süreci izlenen adliye muhabirliği alanında FETÖ ana çatı davasının gerekçeli kararı, sağlık muhabirliği alanında Sağlık Bakanlığı'nın artan grip vakalarıyla ilgili yazılı açıklaması, kültür sanat muhabirliği alanında RTÜK'ün televizyon izleme eğilimleriyle ilgili raporu, spor muhabirliği alanında da Ankaragücü Kulüp Başkanı ile muhabirin telefonda yaptığı bir görüşmede kulüp teknik yönetim değişikliğine ilişkin edindiği bilgiye dair haber, fotoğraf, görüntü veya grafik kullanılmadan HAS V2 sisteminde yayınlanmıştır.

TRT'de ise haberler, kameraman, montajcı ve diğer canlı yayın ekibi ile haber merkezinde görevli grafikerlerin çalışmalarıyla görselleştirilmektedir. Mobil iletişim teknolojileri öncesi motorlu taşıtlar üzerine kurulan ve sınırlı sayıda bulunan canlı yayın sistemleri üzerinden veya video kasetlerini bir motorlu ulaşım aracıyla ulaştırmak suretiyle haber görüntüsünün kaydını haber merkezlerine gönderebilen kameramanların, araştırma yaptığımız dönemde her bir haberde yanlarında mobil canlı yayın cihazı 4.5 G sistemi bulundurduğu görülmüştür. TRT muhabirlerin, her haberini canlı olarak TRT Haber TV'de aktaracak durumda oldukları tespit edilmiştir. Yayıncı editörlerin gerek gördüğü haberlerde, muhabirler, 4.5G cihazı üzerinden TRT Haber TV'de haber bülteni yayınına katılabilmektedir. Muhabirlerin, son dakika gelişmelerle ilgili TRT Haber TV yayınına bağlanabilmesi için, TRT Genel Müdürlüğü yerleşkesinde Ankara Haber Merkezi'nin bulunduğu binanın önünde, canlı yayın noktası bulunmaktadır. Muhabirler, söz konusu canlı yayın noktasında 24 saat hazır kurulu bekletilen sistem üzerinden, istenilen her an canlı yayın bağlantısı yapabilecek durumdadır. Özellikle son dakika yazılı açıklamalar, bilgi notu paylaşımlarının yapılması durumunda, söz konusu canlı yayın noktası kullanılmaktadır. Gerek sabit canlı yayın bağlantı noktaları gerekse mobil canlı yayın cihazı 4.5G, hemen hemen her haberin görselleştirilmesi açısından imkan sunmaktadır. Tüm bu olanakların yanı sıra, TRT muhabirleri, yanlarında kameraman bulunmadığı zaman, akıllı telefonlarda canlı bağlantı için kullanılan "DMNG " uygulamasına başvurmaktadır. Söz konusu uygulama, muhabirlerin sürekli yanlarında bulunan akıllı telefonları profesyonel canlı

video kameralarına dönüştürmektedir. Kullanıcıların yüksek kaliteli video içerikleri, akıllı telefonların bağlı olduğu 3G / 4G ve Wi-Fi bağlantıları üzerinden canlı yayınlamasını sağlayan DMNG uygulamasının, bizim çalışmamız döneminde kullanıldığına rastlanmamış, ancak TRT arşiv kayıtlarına göre, muhabirlerin bu uygulama üzerinden canlı yayınların kullanılabildiği görülmüştür.

TRT'de haberin olmazsa olmazı olan video görüntüsü, her haberde kullanılmaktadır. Yazılı açıklama, önemli bir gelişmeye dair son dakika edinilen önemli bir bilginin aktarıldığı haberlerde yeni çekilmiş görüntü olmasa bile ilişkili arşiv video görüntüleri kullanılmaktadır. Bizim araştırma yaptığımız dönemde de TRT polis adliye muhabirliği alanında, Ankara Adliyesi WhatsApp grubundan terör örgütü FETÖ ile ilgili soruşturmaya dair yapılan paylaşım ile ilgili haberin, TRT Haber TV'de arşiv görüntü kayıtlarının kullanıldığı görülmüştür.

Gerek TRT gerekse AA'da, haberlerin görselleştirilmesinde kullanılan içeriklerin önemli bir kısmı da haber kaynaklarının gönderilerinden oluşmaktadır. Araştırma yaptığımız dönemde, haber kaynağı konumunda bulunan bütün kamu kurum ve kuruluşları ile önemli sivil toplum örgütlerinin, faaliyetlerinin basında yer almasını sağlamak üzere haber bülteni ve görseller hazırlayan ekip istihdam ettiği görülmüştür. Nitekim bizim araştırma yaptığımız dönemde de AA'da, politika muhabirliği alanında Türk ve Hırvat Cumhurbaşkanlarının, Ankara'da basına kapalı gerçekleşen baş başa ve heyetler arası görüşmelerinin fotoğraf ve video çekimleri Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı personeli tarafından yapılmış, FTP sistemi üzerinden basınla paylaşılmıştır. Politika muhabirliği alanında yine AA CHP muhabirlerinin haberini yaptığı, CHP 31 Mart 2019 yerel seçimler belediye başkanları aday tanıtım toplantısından CHP Medya Tanıtım Başkanlığının organizasyonu ile tahsis edilen bir frekans üzerinden canlı yayın yapılmış, toplantının video görüntüleri bu frekanstan alınarak kullanılmıştır. Buna benzer uygulamalar tüm bakanlıklar, TSK, YÖK, AFAD gibi kuruluşların yanı sıra sendikalar, vakıflar gibi çeşitli sivil toplum örgütlerinin bünyelerinde oluşturulan basın birimleri aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Haber kaynaklarının, haberlerin görselleştirilmesine katkısının, mobil iletişim teknolojilerinin sunduğu imkanlar sayesinde gerçekleştiğini söyleyebiliriz. İnternet üzerinden yüksek çözünürlüklü video kamera görüntüsü ve

fotoğrafların, çok kısa sürede muhabirlere gerek File Transfer Protocol (FTP) gerek e-posta hesapları aracılığıyla haber merkezleri ile paylaşılabilmektedir.

4.1.5. Haberlerin Dağıtımı

Bu kategoride, muhabirlerin hazırladığı haber metnlerinin dağıtımı ele alınmıştır. Buradaki amaç, mobil iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin muhabirlerin topladığı haberin dağıtım yöntem ve tekniklerini nasıl etkilediğinin ortaya çıkarılmaya çalışılmasıdır.

Basın tarihinde, iletişim ve ulaşım imkanlarına göre şekillenen haber dağıtımı, mobil iletişim teknolojileriyle yeni bir düzlemde ve anlık olarak gerçekleştirilebilmektedir. Araştırmamız kapsamında, AA'da alan muhabirlerinin haberlerinin iletiminde, yaygın şekilde mobil iletişim platformlarından yararlandıkları görülmüştür. Ankara'da görev yapan AA alan muhabirlerinin, hazırladıkları haberin hızlı bir şekilde yayına verilmesini sağlamak amacıyla mobil teknolojilerle donatıldığı belirlenmiştir. Kurum tarafından tahsis edilen mobil akıllı telefon ve tanımlı 4.5G internet paketi, Apple marka Macbook Air model diz üstü bilgisayara sahip AA alan muhabirleri, sahada haber takibi esnasında, kurumun tahsis ettiği bu cihazları da yanlarında bulundurmaktadırlar. Nitekim bizim araştırmamız kapsamında haber üretim süreci ele alınan alan muhabirliklerinden polis, adliye, politika, kültür sanat, spor ve diplomasi muhabirliği alanında görevli habercilerin, sahada görev yaparken, ofise dönmeden önce, bulunduğu bölgeden haberleri ve görsellerini, 4.5 G sistemi üzerinden internet bağlantısı kurduğu dizüstü bilgisayarları aracılığıyla, AA'nın haber yazılım sistemi HAS v2 sistemini kullanarak yayın merkezine iletmış ve daha sonra bu sistem üzerinden de AA aboneleriyle çok kısa sürede paylaşılmıştır. Sağlık, eğitim ve ekonomi alanında görev yapan muhabirler ise ofiste bulundukları esnada, WhatsApp ve e-posta uygulamaları aracılığıyla paylaşılan yazılı açıklama ve bilgi notlarından hazırladıkları haberleri, ajansa ait WIFI ile internet bağlantısını kurdukları dizüstü bilgisayarları aracılığıyla yine HAS V2 sistemi üzerinden AA'nın haber havuzuna aktarmışlardır.

AA'da, haberlerin anlık olarak dağıtımına politika, diplomasi, ekonomi ve adliye muhabirliği alanlarında rastlanmıştır. Politika muhabirliği alanında Türk ve Hırvat Cumhurbaşkanlarının görüşmeleri, diplomasi muhabirliği alanında Türk ve Lüksemburg Dışişleri Bakanlarının ortak basın toplantısı, ekonomi muhabirliği alanında Ticaret Bakanının ihracat desteğine yönelik yazılı açıklaması ve adliye muhabirliği alanında FETÖ'ye yönelik operasyon ile FETÖ çatı davasının gerekçeli kararına ilişkin yazılan haberlerden öncelikli olarak flaş cümleler ardından, haber metinleri yayınlanmıştır. Dakikalar içerisinde, haberlerin yazılarak dağıtımının tamamlanması, muhabirlerin üretimlerini kolaylaştırmış gibi gösterse de habercilik alanındaki hız kavramının da dönüştüğü ve buna göre yeni uygulamaların devreye alındığını belirtmek gerekir. Kamuoyunun gündeminde ilk sırada yer alan olay ya da herhangi bir meseleye dair gelişmeyle ilgili haberlerin dağıtımı, neredeyse anlık olarak yapılmakta ve hızlı haber dağıtımı için de muhabirlerin üzerindeki baskının artmakta olduğunu söyleyebiliriz. Önemli haber takibinde olan muhabirler, her yeni gelişmenin bir dakika dahi bekletmeksizin önce flaş haberini, ardından da haber metnini hazırlayarak haber merkezine sunması gerektiğini dikkate alarak bir performans sergilemektedir. Haberin dağıtım sürecinin hızlandırılması amacıyla gerek görüldüğünde 1'den fazla muhabir görevlendirilebilmekte ve haberler parçalanarak abonelere iletilmektedir. Bizim araştırmamız döneminde de AA alan muhabirlikleri arasında bu duruma örnek oluşturacak bir haber dağıtımı, politika muhabirliği ve diplomasi muhabirliğinde gerçekleşmiştir.

Çizelge 4. 6. AA'da parçalı haber dağıtımı

Türk ve Hırvat Cumhurbaşkanlarının, Ankara'daki Programlarının Akışı		Haber Sayısı	Flaş Sayısı	Yayınlanma Saati	Kullanılan Teknoloji	Dağıtımın Yapıldığı Platformlar
16 Ocak 2019 16:00	Erdoğan, Hırvatistan Cumhurbaşkanı Kolinda Grabar-Kitarović'i Resmi Törenle Karşıladi	1	-	16:28	4.5 G Internet Akıllı Telefon Dizüstü Bilgisayar	AA HAS v2 www.aa.com.tr Twitter Facebook Instagram YouTube
16 Ocak 2019 16:15-18:15	Baş başa ve Heyetlerarası Görüşmeler Gerçekleştirildi	1	-	18:15		
16 Ocak 2019 18:45	Ortak Basın Toplantısı	1	1	19:20		
	Ortak Basın Toplantısı	1	3	20:48		
16 Ocak 2019 18:45	Resmi Akşam Yemeği	1	-	21.20		

Mobil iletişim imkanlarının bu kadar gelişmediği dönemlerde, 2000-2010 döneminde, araştırmacının da muhabir olarak görev yaptığı AA'da, flaş haber niteliğinde bir gelişme olmadığı sürece, rutin programlar birleştirilerek tek bir haber metni içerisinde aktarılırken, araştırmamız kapsamında ele alınan haber üretim çalışmalarında ise artık her yeni gelişmenin bekletilmeden ayrı bir haber metni halinde hazırlanarak, dağıtıldığı belirlenmiştir. Yukarıda, haber dağıtımına dair verilen çizelgede de görüldüğü üzere, muhabirlerin, takip ettikleri programla ilgili her yeni bir gelişmeyi bekletmeksizin haberleştirdiği belirlenmiştir. Türk ve Hırvat liderlerin Ankara'daki programları kapsamındaki basın toplantılarının yanı sıra diğer katıldıkları etkinlikler ayrı ayrı haberleştirilmiştir. Söz konusu program kapsamında, Hırvat lider için Cumhurbaşkanlığı yerleşkesinde 10 dakika süren karşılama töreni, tören sonrasında aynı yerleşkede 2 saate yakın sürede gerçekleşen baş başa ve heyetler arası görüşmeleri ve ortak basın toplantısı ile resmi yemek, ayrı ayrı haberleştirilerek kronolojik sıralamayla HAS v2 sistemi üzerinden abonelere dağıtılmıştır.

AA'da haber metinleri ve görseller, HAS v2 sisteminin yanı sıra, sosyal medya platformları Twitter, Facebook ve Instagram ile ajansın “www.aa.com.tr” şeklindeki resmi web sitesinden de paylaşılmaktadır. Haberlerin, fotoğraf ve video gibi görsellerle birlikte hem HAS v2 hem de ajansın web sitesi ve sosyal medya hesaplarından dağıtımı, söz konusu mobil iletişim ve web teknolojilerinin sunduğu yeni olanaklar sayesinde dakikalar içerisinde gerçekleştirilebilmektedir. Ajansın web sitesi ve sosyal medya platformlarında yayınlanan haberler, HAS v2'de öne çıkan önemli haberlerden seçilmektedir. AA web sitesinde, HAS v2 sisteminde yer alan bu haberlerin özet kısmına yer verilirken, sosyal medya platformlarında ise haber metninin başlığı ve spotu ile haber metninin gövde kısmının yer aldığı web sitesinin link uzantısı sunulmaktadır.

Yeni mobil iletişim teknolojilerinin, haberlerin anlık olarak ve parçalı iletilmesine imkan sağlamasının sonucu ortaya çıkan bu durum, muhabirler açısından daha fazla iş yükü ortaya çıkardığı gibi alana tam manasıyla hakim olmayı da zorlaştırdığı düşünülebilir. Muhabirler, aynı gün içerisinde 2-3 farklı programa katılarak konuşma yapabilen haber kaynaklarının açıklamalarının sadece haberini yazmakla görevlendirildikleri belirli bir bölümünü takip etmektedirler. Dolayısıyla belirli bölüme dair bilgi sahibi olan muhabirlerin, zaman bulması halinde alanıyla ilgili diğer gelişmeleri ayrıca takip etmesi gerekmektedir.

TRT'de de haber dağıtımının çok hızlı bir şekilde yapılmasını sağlamak amacıyla mobil iletişim teknolojilerinin yoğun bir şekilde kullanıldığı ve iş bölümünün esas alındığını söyleyebiliriz. Özellikle haber değeri yüksek görülen çalışmalarda, birçok muhabirin iş bölümüne dahil edildiği ve kullanılan mobil iletişim araç sayısının da artırılabilirdiği görülmüştür. Üretilen haberlerin dağıtımında en fazla kullanılan temel araç ise 4.5G canlı yayın cihazıdır. Araştırmamız döneminde haber üretim çalışmaları ele alınan hemen hemen her muhabirin yanında bir 4.5 G cihazı bulundurduğu tespit edilmiştir. Kurumun mobil canlı yayın cihazının yanı sıra, haber kaynaklarının tahsis ettiği canlı yayın frekansları da haberin kaynağından alınan görüntülerin televizyon yayınında canlı aktarılması için kullanılabilmektedir. Hemen hemen her haberde sahada görev yapan muhabire destek olmak üzere haber merkezinde de bir muhabir görevlendirilmektedir. Haber merkezinde görev yapan bu muhabirler, sahadaki

muhabirin takip ettiği habere ilişkin, haber kaynağı veya televizyon kanalının frekansı üzerinden canlı yayını takip ederek, açıklamalardan önemli cümleleri belirleyip, kısa sesler kesmekte ve anlık olarak canlı yayında kullanılmasını sağlamaktadır. Bizim araştırmamız için ele alınan muhabirlik alanlarında, özellikle politika muhabirliği alanında haberin dağıtımını sürecinde mobil teknolojilerin yoğun bir şekilde kullanıldığđı belirlenmiştir. Araştırmamız kapsamında, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın da katılımıyla düzenlenen AK Parti'nin belediye başkanları aday tanıtım toplantısıyla ilgili hazırlanan haberlerin kısa sürede yayınlanmasını sağlamak için sahada 3 politika muhabiri, haber merkezinde ise 2 muhabir görevlendirilmiştir. Kanal koordinatörü, haber merkezi müdürü ve editörlerin de dahil edildiği bir WhatsApp gurubu oluşturularak, organize edilen muhabirlerden 1'i, Cumhurbaşkanının, programın düzenlendiği salonda yer kalmaması nedeniyle salonun girişinde bekleyen partililere yaptığı konuşmayı, 2 muhabir de salon içerisinde toplantıyla ilgili gelişmelerden edindikleri notları TRT Haber TV yayınına canlı bağlanarak aktarmıştır. Haber merkezinde, AK Parti'nin medya kuruluşları için tahsis ettiği uydu frekansı üzerinden canlı yayını takip ederek kısa sesler düzenleyen 1 muhabirin yazdığı DSF haber metni ise TRT'nin Wifi bağlantısı ile internet erişimi bulunan masa üstü bilgisayarı kullanarak haber yazılım sistemi Octopus üzerinden, editöre sunulmuş ve gerekli kontrollerin ardından yayına verilmiştir. Aday tanıtım toplantılarıyla ilgili edindikleri her yeni bilgiyi bekletmeksizin canlı olarak 4.5 G cihazıyla TRT Haber TV yayınında aktaran sahadaki TRT politika muhabirleri, bu program boyunca 3 canlı bağlantı yapmıştır. Yaklaşık 2 saat süren toplantının bitmesiyle, TRT ekibinin de haber çalışmalarını tamamladığı görülmüştür. Söz konusu alan muhabirliğinde, TRT muhabirlerinin kullandığı mobil teknolojiler ve yapılan iş bölümü, haberin dağıtımının mümkün olduğuunca en kısa sürede izleyiciye aktarılmasını sağlamaktadır. Öyle ki tüm basın kuruluşlarının büyük ilgiyle takip ettiği söz konusu program, TRT Haber TV'den canlı aktarıldığđı gibi yazılan 2 adet DSF haber de neredeyse program bittikten hemen sonra, ilk haber bülteninde izleyiciye sunulmuştur.

TRT'de haber değeri yüksek rutin programların dışında, son dakika gelişmeleri de önce WhatsApp ile haber merkezi ile paylaşılmakta, ardından çok kısa sürede aktif hale getirilen 4.5G sistemi üzerinden TRT Haber TV'de canlı olarak aktarılmaktadır. Bizim çalışmamız sürecinde, politika muhabirlerinin yanı sıra polis adliye, sağlık,

ekonomi, diplomasi ve spor alanlarında çalışmaları izlenen muhabirlerin, önemli gelişmelere dair haberleri, anlık olarak aktarmak için 4.5 G cihazı üzerinden canlı yayın bağlantısı gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir. Canlı yayın bağlantıları sonrasında, haber metinleri TRT Octopus sistemi üzerinden, haberin görüntüsü de ISOFT yazılım sisteminden yayın merkezine ulaştırılmaktadır. Haber metni ve yayın merkezindeki muhabirin de nezaretinde montaj ekibi tarafından düzenlemelerin yapıldığı haber video görüntüsü, editörler ve yayın yönetmenleri tarafından gerekli kontrollerin sağlanmasının ardından doğrudan haber bülteni sunucusunun promterine da yansıyan TRT Octopus sisteminden yayınlanmaktadır.

TRT’de canlı yayın bağlantıları için internet ağının kapsama alanı içerisinde bulunan bölgelerde, taşınabilen 4.5G cihazı kullanılırken, önceden planlanan ve haber değeri yüksek herhangi bir program veya etkinlikler ile internet kapsama alanı dışında sel, heyelan, deprem anlarında ise uydu teknolojileriyle donatılmış canlı yayın araçlarından yararlanılmaktadır. Bizim araştırma dönemimizde, canlı yayın araçlarından ziyade, taşınabilen 4.5 G canlı yayın cihazlarının yoğun bir şekilde kullanıldığı görülmüştür.

Çizelge 4. 7. TRT’de muhabirlik alanlarında yapılan canlı yayın bağlantıları

Muhabirlik Alanı	Haberin Konusu	Canlı Yayın Sistemi	Muhabir Canlı Yayın Bağlantı Sayısı
Politika Muhabirliği	AK Parti Belediye Başkan Adayları Tanıtım Programı	Uydu Frekansı 4.5 G Cihazı	3
Polis Adliye Muhabirliği	Ankara’da FETÖ operasyonu	4.5 G Cihazı	1
Ekonomi Muhabirliği	Hazine ve Maliye Bakanlığı yazılı açıklaması	4.5 G Cihazı	1
Sağlık Muhabirliği	Ulusal Beslenme Konseyi kurulmasına dair yazılı açıklama	4.5 G Cihazı	1
Spor Muhabirliği	Ankaragücü-Alanyaspor futbol maçı	Telefon Bağlantısı	2
Diplomasi Muhabirliği	Tür Dışişleri Bakanı ile AB ve İranlı yetkililerle telefon görüşmeleri	4.5 G Cihazı	1

Haber değeri yüksek görülen olay, etkinlik veya herhangi bir önemli gelişmeyle ilgili haber yapım sürecinin kısa sürede tamamlanması için birçok muhabirin dahil edilmesiyle işbirliği ve anlık haber iletimi gerçekleşirken, haber değerinin düşük

görüldüğü gelişmeler için ise daha düşük düzeyde işbirliğinin yapıldığı ve buna bağlı olarak haberin iletim sürecinin ise biraz daha uzun sürdüğünü söyleyebiliriz.

TRT alan muhabirlerinin hazırladığı haberler, öncelikli olarak haber kanalı TRT Haber TV olmak üzere TRT 1, TRT Spor TV kanalları ile bu kanalların sosyal medya platformlarındaki hesapları ve resmi web sitelerinden de yayınlanmaktadır. Mobil iletişim teknolojilerinin sunduğu imkanların tam olarak kullanıldığı TRT’de, alan muhabirlerinin bulundukları yerden haber yazılım sistemi Octopus üzerinden ilettikleri haber ve kameramanların ISOFT aracılığıyla aktardıkları görüntü, editörlerin kontrollerinin ardından söz konusu platformlarda kısa sürede takipçileriyle paylaşımaktadır. TV yayınlarında haberin dağıtımı, spiker tarafından, Octopus’un yansıdığı promter üzerinden haberleri okunması eşliğinde ilgili görsellerin yayına verilmesi suretiyle gerçekleşirken, sosyal medya platformlarında ise haberler ayrı ayrı başlıklar altında, haber metni, fotoğraf, video görüntüsü gibi görselleriyle birlikte bir link aracılığıyla sunulmaktadır. TRT Haber TV’de gün boyu gerçekleştirilen haber yayınında, alan muhabirlerinin hazırladığı haberler anlık olarak aktarılırken, TRT’nin diğer televizyon kanallarında ise günün belirli saatlerindeki haber programlarında yayınlanmaktadır. Haberin dağıtımında kullanılan platformların çeşitliliğinin artması, sürekli güncellenerek yenilenebilmesi, mobil iletişim teknolojileri alanında ortaya çıkan imkanların sonucudur. Haberin dağıtımının yapıldığı bu platformların sürekli güncellenebilmesi için muhabirlerin alandan daha fazla haber üretmesi ve haberleri çok hızlı şekilde haber merkezine aktarması beklenmektedir.

5. SONUÇ

Uygarlık tarihine bakıldığında, temel ihtiyaçlar ve gereksinimlerin daha kolay karşılanması amacıyla gerçekleştirilen her yeni icat ve teknolojik gelişmenin, ekonomiden kültür sanata, eğitimden sağlığa kadar hemen hemen her alanda değişime ön ayak olduğu görülmektedir. Birçok iş kolunda olduğu gibi muhabirlik mesleğinin icrasında da yeni gelişmelere uyum sağlanarak üretimde yeni teknolojik araçlar kullanılmıştır. Özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin sonucu ortaya çıkan bilgisayar ve internetin, medya sektöründe içerik oluşturma ve dağıtımın temel araçları arasında yerini almasının ardından, muhabirlerin çalışma alanlarında adeta bir evrim yaşanmıştır. Analog medya döneminde uzun süren ve bedenen yorucu bir sürecin sonunda tamamlanabilen haberlerin, bilgisayar ve internet teknolojisi sayesinde çok daha hızlı üretimi mümkün olmuştur. Haber üretimi, internete erişim imkanı sağlayan ve bir bilgisayarın hemen hemen tüm fonksiyonlarını yerine getirebilen akıllı telefonların piyasaya sürülmesiyle çok daha fazla hızlanmıştır.

Mobil iletişim teknolojileri alanındaki gelişmelerin, medya içeriklerini yeni platformlarda anlık olarak iletme olanağını sunmasına bağlı olarak içerik aktarımındaki artan hızın üretim ve tüketimi de etkilediği birçok çalışmada ortaya konulmuştur. Medyada, özellikle gazetecilik alanında mobil iletişim teknolojilerinin etkisiyle yaşanan dönüşüme işaret edilirken, bu dönüşüm sürecinde alanın önemli faillerinden muhabirlerin çalışma alanlarındaki üretimlerinin çok daha pratik hale geldiği yönünde değerlendirmelere sıkça rastlanmaktadır. Bizim araştırmamızın sonucunda ise çıkarım yapılabilecek en önemli fikir, mobil iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin sonucu habercilik alanında ortaya çıkan yeni üretim pratiklerinin muhabirlerin işini kolaylaştırmak bir yana onları üstesinden gelmeleri çok zor görünen yeni sorumluluklarla karşı karşıya bıraktığıdır.

Mobil internetin kapsama alanı ve hızının giderek artması, akıllı telefonların işlem kapasitesinin geliştirilmesi, WhatsApp gibi mobil iletişim uygulamalarının yaygınlaşması gibi mobil iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelere bağlı olarak muhabirlik mesleğinde yaşanan değişimi inceleyen bu araştırmada, polis, adliye, sağlık, eğitim, kültür sanat, diplomasi, ekonomi, politika ve spor muhabirliği

alanlarının, mobil iletişim teknolojilerinin oluşturduğu yeni iletişim ortamlarında nasıl yeniden yapılandığı ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Mobil iletişim teknolojilerindeki gelişmeler ve bununla ilişkili gazetecilik alanındaki içerik üretim sürecinin farklı aşamalarında ortaya çıkan yeniliklerin, sadece teknolojinin etkisi altında tasarlanmadığı, içinde geliştikleri yapıdan da etkilendiği varsayımından hareketle, muhabirlik alanlarında yaşanan değişim, iletişime eleştirel ekonomi politik yaklaşımın sunduğu perspektiften yararlanılarak analiz edilmiştir. Bu yaklaşım maddi ve simgesel kaynakların eşitsiz paylaşımının iletişim etkinliklerinin düzenlenmesinde etkisinin açığa çıkarılması, gerçek dünyada karşılığı olan bir kuramsal çerçeveden hareket etmesi noktasında iletişim faaliyetlerinin içinde gerçekleştiği yapıyla ilişkilendirilmesini ve bu yapının koşullarıyla birlikte değerlendirilmesini sağlayan bir çıkış yolu göstermektedir (Golding ve Murdock, 1997: 65, 67). Muhabirlik alanı özelinde bakıldığında medya endüstrisinin koşulları, haberi oluşturan enformasyona erişim dinamiklerini belirleyen ekonomik, siyasi ve teknolojik koşullar, muhabirlik mesleğinin mevcut görünümünde, yapılma biçiminde etkili olan faktörlerden sadece birkaçıdır. Dolayısıyla muhabirlik alanının analizinde teknolojik değişimin sonuçlarıyla birlikte değişimin yaşandığı koşulların bütüncül bir yaklaşımla dikkate alınması önem arz etmektedir. Bu yaklaşım çerçevesinde gerçekleştirdiğimiz araştırmamız kapsamında, örneklem olarak, Türkiye’de devletin mali olarak desteklediği ve en fazla muhabir istihdam eden TRT ve AA’da aktif olan muhabirlik alanları seçilmiştir. Bu iki basın kuruluşunda, alan muhabirlerinin, mobil iletişim teknolojilerindeki gelişmeler bağlamında haber organizasyonu ve üretim süreci ve bu süreçte kullanılan yeni iletişim ortamları ele alınmış, muhabirlik mesleğinde yaşanan evrim sürecinin şu anki görünümü katımlı gözlem yöntemi kullanılarak ortaya konulmuştur.

Bu tez çalışması, mobil iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin sonucu olarak ortaya çıkan yeni iletişim uygulamalarının, muhabirlik alanlarında, haber organizasyonu ve üretim sürecinin hemen hemen her bir aşamasında değişime, farklılaşmaya neden olduğunu varsaymaktadır. İnternet tabanlı bilgi ve iletişim teknolojilerinin sahip olduğu özellikleri nedeniyle demokratik bir iletişim platformu oluşumuna dair potansiyel taşıdığı göz ardı edilmeden, haber merkezi ve haber

kaynakları ile olan ilişkilerin kurulduğu bu yeni ortamın, mevcut siyasi ve ekonomik şartlardan da etkilenmesinin kaçınılmaz olacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın bir diğer varsayımı, sürekli güncellemelerle yeni özelliklerin ilave edilmesiyle farklı bir boyut kazandırılan WhatsApp gibi mobil iletişim uygulamalarının sunduğu yeni iletişim ortamlarında denetimi elinde bulunduranların, iletişim eylemlerini yönlendirebileceği veya sınırlandırabileceği yönündedir. Bu varsayımların temelindeki yaklaşım, herhangi bir teknolojiyi tek başına, bağımsız bir değişken olarak değerlendirmenin, onun sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel alanlardaki gelişim içindeki yerini ve önemini, alanların faillerinin onunla kurduğu ilişkiyi açıklamada yetersiz kalacağı düşüncesidir. Mobil iletişim teknolojilerinin muhabirlerin çalışma alanlarıyla ilişkisinin, bu bağlamda incelenmesinin, tartışılmasının yeni iletişim ortamları, özgür habercilik ve demokrasi ilişkisi üzerinde de anlamlı katkıda bulunabileceğine inanılmaktadır.

Bu tez çalışmasında, elde edilen bulguların değerlendirilmesiyle şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- AA ve TRT’de ele alınan tüm muhabirlik alanlarında, gerek haber toplama ve yazma gerekse haber organizasyonu sürecinde, mobil iletişim araçları ve bu araçlara özgü geliştirilen yeni iletişim uygulamaları kullanılmaktadır. Alan muhabirlerinin, önemli görülen bir olay, etkinlik veya programın haberleştirilme sürecinde, haber merkezi ve haber kaynaklarıyla iletişimi, akıllı telefon ve bilgisayar aracılığıyla kullanılan mobil iletişim uygulaması WhatsApp üzerinden gerçekleştirmektedir. Muhabirlerin, özellikle haber kaynaklarıyla ilişkilerinin neredeyse tamamen WhatsApp aracılığıyla yürütüldüğünü söyleyebiliriz.
- TRT ve AA’da her alan muhabiri, haber merkezi ve Ankara’daki haber kaynakları ile iletişimin sağlandığı birden fazla WhatsApp grubunun katılımcısıdır. TRT’de, haber kaynakları tarafından oluşturulmuş, polis adliye muhabirliği alanında 5, sağlık muhabirliği alanında 3, eğitim muhabirliği ve kültür sanat turizm muhabirliği alanında 6, ekonomi muhabirliği alanında 4, diplomasi muhabirliği alanında 5, spor muhabirliği alanında 5, Cumhurbaşkanlığı ve AK Parti muhabirliği alanında 6, CHP muhabirliği alanında 1 WhatsApp grubu bulunurken, alan muhabirlerinin tamamı çalıştıkları

kurum tarafından yönetilen 3 ayrı WhatsApp grubunun da üyesidirler. AA'da ise polis muhabirliği alanında 6, adliye muhabirliği alanında 3, sağlık ve kültür sanat muhabirliği alanlarında 2, spor muhabirliği alanında 4, eğitim muhabirliği alanında 3, diplomasi muhabirliği alanında 2, Cumhurbaşkanlığı ve AK Parti muhabirliği alanında 6, CHP muhabirliği alanında 1 adet haber kaynağı tarafından oluşturulmuş WhatsApp grubu kullanılmaktadır. AA alan muhabirlerinin, haber kaynaklarının dışında 1'er adet haber merkezi tarafından oluşturulmuş WhatsApp grubunun katılımcısıdır. Basına yönelik duyuru, bülten, yazılı açıklama, bilgi notu ve fotoğraf, video gibi ilgili görselleri içeren paylaşımları, alan muhabirlerine, geleneksel medyada haber kaynakları olarak sınıflandırılan kurum ve kuruluşların görevlendirdiği basın sorumluları tarafından WhatsApp sohbet grupları ve e-posta uygulaması üzerinden iletilmektedir. WhatsApp uygulamasının sunduğu bu yeni iletişim ortamı, her ne kadar muhabirlerin haber kaynakları ile anlık iletişim kurma, habere dair içerik paylaşımlarına erişimini kolaylaştırmış olsa da tüm alan muhabirleri için ekstra önemli bir iş yükü getirdiği anlaşılmaktadır. Her bir alan muhabiri, kendi alanıyla ilgili dahil olduğu sohbet guruplarında, her an bir haber kaynağının haberleştirilmek üzere yaptığı paylaşımıyla karşı karşıyadır. Sohbet gruplarında, belirli zaman diliminde değil, önemli bir gelişme olması durumunda günün her hangi bir vaktinde anlık paylaşım yapılabildiğinden, alan muhabirleri, bu sohbet gruplarındaki mesaj trafiğini sürekli takip etme sorumluluğunu üstlenmiştir. Mesai saatleri dışında da bu sohbet guruplarından yapılan paylaşımlar bekletilmeden haberinin yapılması beklenmektedir. Mesaj trafiğinin düzenli takip edilmemesi halinde, alan muhabirlerinin haber atlama riski söz konusudur.

- Her bir muhabirlik alanında, haber kaynağı olarak görülen kurum ve kuruluşlar ile önemli kişilerin, Twitter, Facebook, Instagram ve Youtube hesapları da takip edilmektedir. Bu sosyal medya hesaplarından günün herhangi bir saatinde haber değeri taşıyan paylaşımlar olabilmektedir. Haber kaynaklarının, analog medya döneminde, kamuoyuna yönelik mesajlarını iletmek istediğinde, önceden basına duyuruda bulunup bir toplantı organizasyonu yapması veya gazetelerin baskı, televizyon kanallarının ise haber bülteni saatini dikkate alarak yazılı açıklama yapması gerekirken, şimdi ise dilediği anda Twitter veya başka bir sosyal medya platformundan görüntülü veya yazılı olarak mesajını paylaşabilmektedir. TRT ve AA muhabirlerinin de işte bu sosyal

medyadaki paylaşımlardan haber değeri olanları, mesai mefhumu gözetmeksizin belirleme ve bekletmeksizin haberleştirme sorumluluğu bulunmaktadır. Muhabirler, alanlarıyla ilgili paylaşımlardan zamanında haberdar olabilmek için mesaj uyarı bildirimlerini sürekli açık tutarak bu sorumluluğu yerine getirme çabası içindedir. Bir taraftan WhatsApp, bir taraftan sosyal medya platformlarında belirsiz bir zaman diliminde gerçekleşen paylaşımlar, muhabirler açısından ciddi bir iş yükü oluşturmaktadır. Muhabirler, analog medya döneminde, sadece önemli olay veya gelişmelerin olduğu günlerde mesai saatleri dışında haber üretim faaliyetinde bulunurken, günümüzde ise artık mesai saatleri dışında çalışmak rutin bir iş haline gelmiştir. Bu durum muhabirlerin özel hayat ve iş hayatı arasındaki dengenin bozulmasına neden olmuş olabileceği düşünülebilir.

- Haber kaynakları, sorumlu oldukları kurum ve kuruluşların faaliyetlerinin haberleştirilmesi sürecinde olduğu gibi haber çalışmalarında alan muhabirlerinin organize edilmesinde de WhatsApp gruplarını kullanmaktadır. Mobil iletişim teknolojileri öncesinde, yüz yüze veya telefonla görüşme, davetiye kartı gönderme, faks ve e-posta yoluyla davetiye veya program içeriği iletmek suretiyle kurum ve kuruluşların faaliyetlerine muhabirlerin katılımı talep edilirken, bizim araştırmamızda bu yöntemlerin yerini artık WhatsApp uygulamasının aldığı görülmüştür. TRT ve AA muhabirleri, alanlarıyla ilgili bildirilen programları, vaktinde, haber merkezine aktararak, çalışma planının oluşturulmasını sağlamaktadır.
- Muhabir ve kaynak ilişkisi ele alınan çalışmalarda belirtildiği gibi, TRT ve AA muhabirleri ile haber kaynakları arasında karşılıklı bir bağımlılık söz konusu olsa da bizim elde ettiğimiz bulgulara göre, ilişkilerin daha çok haber kaynaklarının yönetiminde yürütüldüğü söylenebilir. Haber üretim sürecini hızlandıran mobil iletişim uygulamalarının, TRT ve AA muhabirlerinin, özellikle resmi kurum ve kuruluşların faaliyetlerine ilişkin haber üretim çalışmalarında, haber kaynaklarına daha fazla bağımlı hale getirdiği, haber toplamada gerek duyulan bilgiye erişimin haber kaynaklarının istediği şekilde tasarlandığı anlaşılmaktadır. Farklı basın kuruluşlarının muhabirleri, haber kaynaklarının WhatsApp sohbet gruplarından aynı anda erişim sağladıkları bilgiyi, birkaç dakika içerisinde haberini yapıp yayına verebilecek durumdadır. TRT ve AA muhabirlerinin, bu paylaşımları bir an önce

haberleştirmesi, diğer basın kuruluşların muhabirlerinden geride kalmamaları beklenmektedir. Ayrıca, bazı haber kaynaklarının WhatsApp sohbet gruplarında, tek yönlü bir iletişimin söz konusu olduğu belirlenmiştir. İçişleri Bakanlığının, güvenlik alanında görevli muhabirlere yönelik oluşturduğu WhatsApp sohbet grubu ile İYİ Parti'nin politika muhabirlerine yönelik kurduğu WhatsApp grubunda, muhabirlerin paylaşım yapamadığı, sadece basın sorumlularının paylaşım yapabilecek şekilde bir ayarlama yapılarak grup yöneticisi haricindekilere paylaşım engeli konulduğu tespit edilmiştir. Bu durum da muhabirlerin ilave bilgi almak istediklerinde haber kaynaklarına erişim açısından önemli bir engel oluşturmaktadır. Dolayısıyla diğer basın kuruluşlarından geride kalmamak için bir an önce haberlerini iletme çabasında olan TRT ve AA muhabirlerinin, haber kaynaklarının WhatsApp sohbet guruplarından gerçekleştirdiği bilgi akışına bağlı kalarak haberlerini düzenlediği gözlemlenmiştir.

- Haber kaynakları konumunda bulunan kurum veya kuruluşlar, muhabirlere haber için gerek duyduğu bilgiyi, sınırlı sayıda yetkilendirilmiş kişiler aracılığıyla aktarmaktadır. Özellikle üst düzey haber kaynakları olan Cumhurbaşkanlığı ve bakanlıklar ile bağlı birimlerin faaliyetlerine dair haber üretim sürecinde, bu kurumların basın sorumlusu olarak yetkilendirdiği kişilerin onayı olmadan bilgi alınması mümkün görülmemektedir. Örneğin İçişleri Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren bir birimin amiri pozisyonunda bulunan kişi, sorumluluk alanıyla ilgili faaliyetlere dair, Bakanlık Basın Müşavirinin onayı dışında muhabirlere bilgi verme durumu söz konusu değildir. Muhabirler, ya basın sorumluları ya da doğrudan Cumhurbaşkanı, Bakan gibi üst düzey konumda görev yapan haber kaynaklarına başvurmak durumundadır. Muhabirlerin, edindikleri bilgiyi tam kavramalarına bile olanak bulamadıkları kısa sürede düzenlenmesinin beklendiği bir habercilik düzeninde, söz konusu üst düzey haber kaynaklarına ulaşma zamanı bulunmamaktadır. Bu nedenle, muhabirler, haberlerin geciktirilmemesi, bir an önce yayınlanmasını sağlamak amacıyla kurum ve kuruluşların basından sorumlu yetkililerince yönetilen WhatsApp gruplarına başvurmak durumundadır. Bu WhatsApp gruplarına dahil edilen kullanıcıları belirleyen taraf da yine haber kaynağı konumunda bulunan basın müşavirleri veya sorumlularıdır. Bu sohbet guruplarına, basın sorumlularının onay verdiği basın kuruluşlarından muhabirler katılımcı olabilmektedir. Nitekim AA ve TRT muhabirlerinin katılımcı olduğu bazı haber kaynaklarına ait WhatsApp sohbet

gruplarına, haber kaynaklarının uygun gördüğü basın kuruluşlarından muhabirler katılımcı olabilmektedir. Cumhurbaşkanlığı ve bakanlıkların basın sorumluları tarafından basına yönelik oluşturulmuş sohbet gruplarında, hükümet karşıtı yayınlarıyla öne çıkan bazı basın kuruluşlarından muhabirlerin katılımcı olmadığı belirlenmiştir. Basın sorumlularının, WhatsApp gruplarına dâhil olacak muhabirleri belirlerken, muhabirlerin bağlı oldukları basın kuruluşlarının yayın politikalarını da dikkate almış olduklarını söyleyebiliriz. Haber kaynaklarının denetiminde kullanılan WhatsApp gibi yeni iletişim uygulamalarının, enformasyon yaptırımında bir araç olarak kullanılabilmesini de ortaya koyan bu durum, basınla bilgi paylaşımının yapıldığı basın toplantısı gibi etkinliklere, kriterlere uygun habercileri belirlemeye yönelik akreditasyon uygulamasıyla benzerlik gösterse de sohbet gruplarında bulunmayan muhabirlerin haber kaynaklarına erişimi açısından çok daha büyük dezavantaj oluşturmaktadır. Muhabirler, mobil iletişim uygulamaları öncesinde, haber üretim sürecinin günümüzdeki kadar hızlı olmadığı dönemde, akreditasyon uygulamaları nedeniyle basın toplantısı vb. etkinliklerine katılamadıkları kurumlarla ilgili haber değeri taşıyan gelişmelere dair bilgiyi farklı kaynaklardan edinmek için belirli bir zamanı bulmaktaydı. Günümüzde ise haber kaynaklarının sohbet grupları dışında kalan muhabirlerin farklı kaynaklara ulaşip bilgi alması belirli bir zaman alacağından, edineceği bilginin de haber değerini yitirmesi söz konusudur. Dolayısıyla, WhatsApp uygulaması, sohbet gruplarının dışında kalan muhabirlerin haber kaynaklarına ulaşımı açısından bir dezavantaj oluştururken, sohbet gruplarına dahil edilenleri de haberleri için sunulan bilgi akışında belirli haber kaynaklarına bağlı kıldığını söyleyebiliriz.

- Muhabirlerin habere erişim sürecinde kullandığı “insanlarla konuşarak haber toplama”, “ikincil kaynaklar kullanma” ve “yerinde haber toplama” tekniklerinin mobil iletişim ortamlarına uyarlanmıştır. Söz konusu üç haber toplama tekniğinde de kullanılan temel araç, WhatsApp iletişim uygulamasıdır. Sahada haber takibinde bulunan alan muhabirlerinin, haberin taraflarıyla WhatsApp üzerinden etkileşim halinde oldukları belirlenmiştir. Bu yeni iletişim ortamının, alan muhabirlerine, özellikle tanık olma fırsatı bulamadıkları gelişmelere dair bilgi ve ilgili görselleri, haber kaynaklarından temin etme avantajı sunduğunu söyleyebiliriz.

- Habere erişim sürecinde, “insanlarla konuşarak haber toplama” ve “yerinden haber toplama” yönteminde mobil iletişim araçlarının kullanılmadığı tek muhabirlik alanı, adliye muhabirliğidir. TRT ve AA’da, adliye muhabirliği alanında, söz konusu iki haber toplama sürecinde mobil iletişim teknolojilerinin kullanımına rastlanmamıştır. Adliye muhabirliğinin yargı boyutuyla taşıdığı hassasiyete bağlı olarak, bu alanda haber toplama süreci, doğrudan yüz yüze iletişim ve gözlemde bulunarak gerçekleştirilmektedir. Mahkeme duruşmasına katılarak, “yerinden haber toplama” tekniğini veya tanık olunmayan bir gelişmeyle ilgili yargı mensubu birinden bilgi almak için “insanlarla konuşarak haber toplama” tekniğini kullanan adliye muhabirleri genellikle not tutarken kâğıt baskı not defteri ve kalem kullanmakta, ilgili kanun gereği ses ve görüntü kaydı almasına izin verilmemektedir. Dolayısıyla, adliye muhabirleri, çok iyi gözlem yapmak ve dikkatli bir şekilde not tutmak durumundadır. Görüntü ve ses kaydı alınmasına hiçbir zaman izin verilmezken, zaman zaman haber kaynağı konumunda bulunan yargı yetkilisinin onay vermesi halinde, sadece not tutmak ve düzenlenen metni haber merkezine iletmek için dizüstü bilgisayar, akıllı telefon ve mobil internet kullanımına izin verilebilmektedir. Adliye haberciliğinde, mobil iletişim teknolojilerinden tam olarak yararlanılamaması, muhabirlerin yeni haber medyası düzenine uyum sağlamada sorunlar yaşamasına neden olabilmektedir. Mobil iletişim teknolojileri ile haber dolaşım hızının arttığı yeni medya düzenine uyum sağlamada zorluk yaşayan adliye muhabirleri, haberleri toplama sürecini hızlandırmak için yeni iş bölümü uygulamalarına başvurmaktadır. Özellikle AA’da adliye muhabirliği alanında, önemli her bir gelişme en az 3 adliye muhabirinin işbirliğiyle takip edilmekte ve habere dair bilgi toplanmaktadır.
- Haber toplama sürecinde, basın bülteni, yazılı açıklama, bilgi notu, belge, istatistiki ve arşiv verileri gibi ikincil kaynaklara erişimde, tüm muhabirlik alanlarında öncelikle WhatsApp uygulamasına başvurulmaktadır. Kağıt vb. malzemeye basılmış yazılı veya görsel içeriklere ulaşmak için, doğrudan yerinde veya fiziki bir mekanda bulunmak, telgraf, teleks ve faks cihazlarını kullanmak gibi eski yöntemler, dijital dönüşüm süreciyle birlikte terk edilerek yerini web sitesi ve e-posta üzerinden erişime bırakırken, günümüzde ise çok daha pratik ve hızlı erişim imkanı sunan WhatsApp, Twitter, Instagram, Facebook gibi yeni iletişim platformlarının kullanıldığı saptanmıştır. Haber kaynağı kamu kurum ve kuruluşları, haber değeri taşıyan paylaşımlarını sadece kendi

resmi web sitelerinde değil aynı zamanda sosyal medya platformlarında da yayınlamakta ve bu paylaşımların muhabirler tarafından akıllı telefon aracılığıyla sosyal medya uygulamaları üzerinden takip edilmektedir.

- Haber kaynakları, basın bülteni, yazılı açıklama gibi ikincil kaynak olarak değerlendirilen içerikleri, zaman zaman haber formatında basına servis etmektedir.² Haber formatında düzenlenen basın bültenlerinin, muhabirler açısından “hazır haber” olarak düşünülmemesi gerekir. Bir an önce haberin medyada yer almasını sağlamak amacıyla haber formatında düzenlenen basın bültenleri, muhabirler tarafından bağlı oldukları basın kuruluşunun kendi yayın politikası ve haber kurgusuna göre yeniden ele alınarak düzenlenmektedir.
- Muhabirlik alanlarında, haber, sahadan takip edilirken, yerinden haber toplama yönteminin kullanıldığı çalışmalarda, mobil iletişim araçlarıyla yeni tarz işbirliği yapıldığı tespit edilmiştir. Haberin değerine göre, kullanılan mobil iletişim teknolojileri ve işbirliğinin kapsamı değişebilmektedir. Önemli bir etkinlik, olay veya program, çok boyutlu işbirliğiyle, birden fazla muhabir görevlendirilerek, farklı iletişim araçları ve haber toplama teknikleri kullanılarak haberleştirilmektedir. Haberi yerinden takip eden muhabire, mobil 4.5 G cihazı veya uydu frekansı üzerinden yapılan canlı yayın aracılığıyla haber merkezinde bulunan muhabir veya muhabirler tarafından destek verilmektedir. Örneğin, Cumhurbaşkanı veya bir siyasi parti liderinin, canlı yayınlanan konuşması, haber merkezinden izleyen muhabirler arasında paylaştırılarak yazılırken, bizzat konuşmanın yapıldığı program veya etkinliği yerinde izleyen muhabir ise kamera açısına veya canlı yayına yansımaya detayları aktarmaktadır. Mobil canlı yayın teknolojilerinden yararlanma imkanı ve işbirliği sayesinde, haber çalışmaları çok kısa sürede, neredeyse programın gerçekleşme süresiyle eş zamanlı tamamlanabilmektedir.
- AA ve TRT’de muhabirler, haber metinlerini, haber kaynaklarından edinilen ses ve görüntü kaydını, farklı formattaki içeriği çözümleyerek, dizüstü bilgisayar veya tablet aracılığıyla, Google Chrome web tarayıcısı ile çalıştırılan yazılım ve programları

² Ticaret Bakanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı basın sorumluları, Bakan açıklamaları ve ilgili birimlerin faaliyetleriyle ilgili basın bülteni veya yazılı açıklama gibi ikincil kaynakları, haber kurgusuna göre düzenleyip ekonomi muhabirlerine servis etmektedir.

kullanarak düzenlemektedir. AA muhabirleri, ajansın kendi imkanlarıyla geliştirdiği Haber Akış Sistemi v2'yi (HAS), TRT muhabirleri Octopus Haber Odası Sistemi'ni kullanmaktadır. Haber metinlerinin düzenlendiği söz konusu iki sisteme de web tabanlı internet teknolojileri aracılığıyla erişilebilmektedir. Dolayısıyla, mobil internet ile muhabirler bulundukları herhangi bir yerden haberlerini düzenleme imkanına sahiptir. Çeşitli yazı tipi ve formatı seçenekleri, imla kılavuzuna göre yazı denetimi, üzerinde çalışılan haber metinlerini otomatik kayıt özelliği, hazırlanan haber metinlerini yayınlanmak üzere ilgili editör masasına anlık iletme, haber arşivine erişim gibi birçok özellik sunan söz konusu haber sistemleri, alan muhabirlerinin haberlerini düzenleme işini pratik hale getirmiş ve kolaylaştırmıştır.

- Haber metinlerinin, haber medyası takipçileri tarafından hızla tüketilmesi nedeniyle yerine yenisini koyma güdüsüyle hareket eden basın kuruluşlarının mobil iletişim araçlarının sunduğu kapasiteyi tam olarak kullanma çabalarına bağlı olarak, bir an önce yayınlanmasını sağlamak amacıyla haber parçalanarak veya bölünerek düzenlendiği belirlenmiştir. Bu parçalı haber düzenleme yöntemi, önemi ve süresine göre bir haber kaynağının konuşmasını haberleştirirken uygulandığı gibi siyasi parti kongresi, kutlama programı veya iki ülke devlet başkanlarının görüşme programlarının her bir bölümü neredeyse anlık olarak aktarılması için ayrıştırılarak haberleri yazılmaktadır. Bu tür haber düzenleme yöntemi, haber değeri yüksek bir açıklama, olay veya etkinlikler için uygulanırken, haber değeri fazla olmayan haberler ise tek bir metin halinde düzenlenmektedir.
- AA'da muhabirler, bir olay, etkinlik gibi belirli bir mekanda gerçekleşen ve haber değeri olan gelişmeleri, fotomuhabiri ve kameramanla birlikte sahada yerinde takip ederek haberleştirdiği, haberlerin görselleştirilmesinde kullanılan fotoğraf makinası ve video kameraların mobil internet teknolojisiyle uyumlu olduğu, içeriklerin WIFI gibi kablosuz bağlantı yoluyla neredeyse çekim hızıyla eş sürede, anlık olarak dizüstü bilgisayara aktarıldığı, fotoğraf ve video düzenleme programları aracılığıyla da gerekli işlemlerin yapılmasının ardından yayınlanması için haber merkezine kısa sürede aktarıldığı saptanmıştır. AA'da ayrıca önemli haberler, okuyucu tarafından daha hızlı kavranmasını sağlamaya yönelik infografiklerle görselleştirilmektedir. TRT'de ise tüm haberler öncelikle yeni çekilmiş görüntüleriyle yayınlanırken, yeni görüntü olmaması

halinde sahadan video iletimi kullanılan ISOFT sisteminden ilişkili arşiv görüntü kullanılabilir. TRT’de her bir muhabirlik alanında, önemli bir gelişme yaşanması ihtimaline karşın 4.5G canlı yayın cihazı her haber takibinde hazır bulundurulmakta, mesai saatleri dışında ise son dakika bir gelişme olması durumunda canlı yayın için akıllı telefonlara özgü geliştirilmiş "DMNG " adlı uygulamaya başvurulmakta, söz konusu uygulamayla, akıllı telefonlar profesyonel canlı video kameralarına dönüştürülmektedir.

- Mobil iletişim teknolojileri alanındaki gelişmeler, haberlerin görselleştirilmesi sürecine, haber kaynaklarının daha fazla dahil olmasını sağlamıştır. Birçok haber kaynağı konumunda bulunan kurum ve kuruluşların basın ve halkla ilişkiler biriminde hem fotoğraf hem de kameraman çalıştırmakta, bu birimler, haber değeri taşıyan gelişmelerle ilgili basını davet etmeden kendi personelinin çektiği fotoğraf ve kamera video görüntüsü veya hazırladıkları grafikleri, FTP sistemi, WhatsApp, e-posta ve web sitesi üzerinden paylaşmaktadır.
- Basın tarihinde, iletişim ve ulaşım teknolojileri alanındaki gelişmelere göre şekillenen ve yenilenen haber dağıtımı, günümüzde mobil iletişim teknolojileriyle yeni bir düzlemde anlık olarak gerçekleştirilebilmektedir. AA ve TRT alan muhabirleri, haberlerinin iletiminde, yaygın şekilde mobil iletişim platformlarından yararlanmaktadır. Mobil iletişim teknolojileriyle donatılmış her bir alan muhabiri 4.5G internet paketi tanımlı akıllı telefon, diz üstü veya tablet bilgisayarın bulunduğu çantasını her daim yanında bulundurmakta, bu cihazları kullanarak haberi yerinden veya bulunduğu mekandan anlık olarak iletebilmektedir. 4.5 G sistemini kullanarak internet bağlantısı kurulan taşınabilir bilgisayarlar veya akıllı telefon aracılığıyla haber yazılım sistemleri üzerinden, haber bir butona tıklanarak anında aktarılmaktadır. Önemli gelişmelerin olduğu durumlarda, bir an önce yayınlanmasını sağlamak üzere, parçalı veya bölümler halinde hazırlanan haberlerin, bekletilmeksizin kronolojik sıraya göre dağıtımını yapılmaktadır. Kamuoyunun gündeminde ilk sırada yer alan olay ya da herhangi bir meseleye dair gelişmeyle ilgili haberlerin dağıtımı, neredeyse anlık olarak yapılmakta ve hızlı haber dağıtımına duyulan gereksinimin de muhabirlerin çalışma temposunu daha da artırdığını söyleyebiliriz.

- AA'da haber metinleri ve görseller, HAS v2 sisteminin yanı sıra, sosyal medya platformları Twitter, Facebook ve Instagram ile ajansın “www.aa.com.tr” şeklindeki resmi web sitesinden de paylaşılmaktadır. Haberlerin, fotoğraf ve video gibi görsellerle birlikte hem HAS v2 hem de ajansın web sitesi ve sosyal medya hesaplarından dağıtımı, söz konusu mobil iletişim ve web teknolojilerinin sunduğu yeni olanaklar sayesinde dakikalar içerisinde gerçekleştirilebilmektedir. Ajansın web sitesi ve sosyal medya platformlarında yayınlanan haberler, HAS v2'de öne çıkan önemli haberlerden seçilmektedir. AA web sitesinde, HAS v2 sisteminde yer alan bu haberlerin özet kısmına yer verilirken, sosyal medya platformlarında ise haber metninin başlığı ve spotu ile haber metninin gövde kısmının yer aldığı web sitesinin link uzantısı sunulmaktadır.
- Mobil iletişim teknolojilerinin sunduğu imkanların tam olarak kullanıldığı TRT'de, alan muhabirlerinin bulundukları yerden haber yazılım sistemi Octopus üzerinden ilettikleri haber ve kameramanların ISOFT aracılığıyla aktardıkları görüntü, editörlerin kontrollerinin ardından, öncelikli olarak haber kanalı TRT Haber TV olmak üzere TRT 1, TRT Spor TV kanalları ile bu kanalların sosyal medya platformlarındaki hesapları ve resmi web sitelerinden de yayınlanmaktadır. TV yayınlarında haberin dağıtımı, spiker tarafından, Octopus'un yansıdığı promter üzerinden haberleri okunması eşliğinde ilgili görsellerin yayına verilmesi suretiyle gerçekleşirken, sosyal medya platformlarında ise haberler ayrı ayrı başlıklar altında, haber metni, fotoğraf, video görüntüsü birlikte bir link aracılığıyla sunulmaktadır. TRT Haber TV'de gün boyu gerçekleştirilen haber yayınında, alan muhabirlerinin hazırladığı haberler anlık olarak aktarılırken, TRT'nin diğer televizyon kanallarında ise günün belirli saatlerindeki haber programlarında yayınlanmaktadır. Haberin dağıtımında kullanılan platformların çeşitliliğinin artması, sürekli güncellenerek yenilenebilmesi, mobil iletişim teknolojileri alanında ortaya çıkan imkanların sonucudur. Haberin dağıtımının yapıldığı bu platformların sürekli güncellenebilmesi için muhabirlerin alandan daha fazla haber üretmesi ve haberleri çok hızlı şekilde haber merkezine aktarması beklenmektedir.

Muhabirlik alanlarında, mobil 4.5 G canlı yayın cihazlarından önce uydu teknolojileri ile donatılmış canlı yayın araçları kullanılırken, bu araçların maliyetinin

yüksek ve az sayıda bulunması nedeniyle her haber çalışmasında canlı yayın yapma imkanı söz konusu değildi. Günümüzde ise hemen hemen her yeni gelişme, taşınabilir ve maliyeti çok yüksek olmayan 4.5 G cihazı sayesinde canlı yayınlanabilmektedir. Sahadaki muhabirlerin, canlı yayın sayesinde, haber merkezinden destek alabilmesi, haber kaynakları ile WhatsApp, Twitter gibi uygulamalar sayesinde her an etkileşim halinde bulunması, haberlerin hazırlanma ve yayınlanma sürecini çok daha fazla hızlandırmış, habercilikte hız çok daha farklı bir boyuta ulaşmıştır. Kullanılan teknolojik araçların haberi düzenleme ve iletme kapasitesine göre bu hız algının değiştiği, özellikle mobil iletişim teknolojilerindeki gelişmelerle haberin üretim, dağıtım ve tüketim süreçlerinin de bu hız algısına göre yeniden düzenlendiği anlaşılmıştır. Artık bir olay ya da etkinlik ile ilgili haberin birkaç dakika bile geçirilmeden, anlık olarak hedef kitleyle paylaşılması gerekmektedir. Eğer bir olay ya da etkinlik anlık olarak haberleştirilip aktarılamıyorsa hızlı habercilikten söz edilemez. AA ve TRT’de, özellikle güvenilirliği tartışma konusu olan Twitter gibi duyuma ve söylentiye dayalı her bilginin anında paylaşılabilirdiği sosyal medya platformlarının hızının gölgesinde kalmama, yeni gelişmeleri anında bildirme çabası, muhabirleri, neredeyse kendilerinin bile tam olarak kavrayamadıkları veya derinlemesine araştırma zamanı bulamamaları nedeniyle haber kaynaklarının sunduğu ölçüde bilgiyle yetinmek zorunda bıraktığını söyleyebiliriz. Haber kaynaklarının sunduğu bilgiyle yetinmek, haberlerin içerik açısından zayıf kalmasına neden olabileceği ve bu konunun da başka bir araştırmada ele alınabileceği düşünülebilir.

Diğer taraftan, mobil iletişim teknolojilerinin sağladığı yeni iletişim ortamlarının sebep olduğu belirsiz bir mesai düzeni, özel hayat ve iş hayatı arasında olması gereken dengenin giderek daha fazla bozulması, muhabirlik mesleğini icra edenler açısından önemli bir sorundur. Haber merkezi ile haber kaynaklarının mesai saatleri dışında devam eden mesaj trafiğinde adeta sıkışık bir durumda bırakılan muhabirlik alanında, aynı koşulların devam etmesi durumunda, alanın failleri açısından mesleğe olan ilgiyi ve bağlılığı olumsuz yönde etkileyebilir. Bu hususta, mesleğin doğasında var olan mesai saatlerindeki belirsizliğin, muhabirlerin rutini haline dönüşmesini önleyecek bir çalışma düzeni ve sisteminin geliştirilmesi büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKLAR

- Akıllıoğlu, S. (1990). Dünden Bugüne Televizyon, TRT, Ankara, 75.
- Alver, F. (2011). Gazetecilik Bilimi ve Kuramları, Kalkedon Yayınevi, İstanbul, s. 108-113.
- Arsan, E. (2005). Haber ve Habercilik, Sevdâ Alankuş (der.), IPS İletişim Vakfı Yayınları, 151.
- Awada, G. (2016). Effect of WhatsApp on critique writing proficiency and perceptions toward learning, Cogent Education, The University of Southern Mississippi, 5.
- Aziz, A. (2006). Televizyon ve Radyo Yayıncılığı (Giriş), Turhan Kitabevi, Ankara, 179-184.
- Başaran, F., Geray, H. (2005). "İnternetin Ekonomi Politikası." M. Binark ve B. Kılıçbay (Editörler). İnternet, Toplum, Kültür, Epos Yayınları, Ankara, 170-182.
- Başaran, F. (2010). İletişim ve Emeperyalizm: Türkiye’de Telekomünikasyonun Ekonomi Politikası, Ütopya Yayınevi, Ankara, 34-35.
- Başkaya, Z. (2010). Mobil İletişim Teknolojilerinin Bir Paradigma Olarak Türk Toplumsal Yaşamına Etileri ve Toplumsal Düzenin Yeniden Şekillenmesi Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Bengi, H. (2012). Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi S 50, Güz, 313.
- Bourdieu, P. (1997). Televizyon Üzerine, (Çev. T. Ilgaz), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, (Eserin orijinali 1996’da yayımlandı), 79.
- Bülbül, R. (2001). Haberin Anatomisi ve Temel Yaklaşımlar, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 143-214.
- Büyükbaş, A. (2005). CDMA ve UMTS: Üçüncü Nesil Mobil Haberleşme teknolojilerinin Karşılaştırılması, Türkiye Önerisi, Telekomünikasyon Kurumu Uzmanlık Tezi, Ankara, 13-17.
- Canatac A. M. ve Bulduk, N. (2019). Dijital Çağ Türk Edebiyatı ve Medyalararasılık Tartışmaları, Hiperyayın, İstanbul, 65.
- Cankaya, Ö. (2003). Bir Kitle İletişim Kurumunun Tarihi TRT 1927-2000, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 62-178.

- Castells, M. (2013). “Ağ Toplumunun Yükselişi,” (3. Baskı), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2013, 26.
- Coşkun, S. (2004). Kendi Anlatımlarıyla Duayen Gazeteciler 2, Ankara Üniversitesi İletişim Araştırmaları ve Uygulama Merkezi, Ankara, 54-90
- Crowley, D. ve Paul H. (2010). İletişim Tarihi: Teknoloji, Kültür, Toplum, (Çev. Berkay Ersöz), Ankara: Phoenix Yayınları, (Eserin orijinali 2002’de yayımlandı), 360
- Çağlak, E. (2013). “Kitle İletişim Araçlarındaki Teknolojik Gelişmelerin Haber Üzerine Etkileri” Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Çakmak, V., Baş, Ü. (2017). Benlik Sunum Aracı Olarak Instagram Kullanımı: Öğrenciler Üzerinde Nitel Bir Araştırma, Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi, 99-109.
- Canoruç, M., Ş. (2009). Anayasal Kurum Olan TRT’nin Özerkliği, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, C. 8, S.27, 293-322.
- Çift, Z., A. (2017). Sosyal Medyayı Anlamak ve Yönetmek, Samsun: e-kitap, s.20-24.
- Diker, C. (2017). 1. Uluslararası İletişimde Yeni Yönelimler Konferansı Editör: Gülay Öztürk, İhsan Eken, İstanbul: Nobel Yayınları, 152
- Dove, J. (February 2020). What is WhatsApp?, Web: <https://www.digitaltrends.com/mobile/what-is-whatsapp/>. adresinden 25 Şubat 2020’de alınmıştır.
- Dönmez, K., Karadeniz, M. (1999) Bilişim Teknolojilerine Giriş, Manas: K.T.M.Ü Yayınları, 3-5.
- Durmuş, B., Yurtkoru, E. S., Uslu, Y., ve Kılıç, B. (2010). Facebook’tayız. Sosyal Paylaşım Ağlarının Bireylere ve İşletmelere Yönelik İncelenmesi: Facebook Üzerine Bir Araştırma, İstanbul: Beta Yayınları, 2. Baskı, 53
- Dursun, Ç. (2005). “Haber ve Habercilik/Gazetecilik Üzerine Düşünmek”, S. Alankuş. (Derleyen). Gazetecilik ve Habercilik. İkinci Baskı. İstanbul. IPS İletişim Vakfı Yayınları, 69-71.
- Edoğan, İ., Alemdar, K. (2002) Öteki Kuram, Ankara: Erk Yayınları, 438-443
- Edoğan, İ., Alemdar, K. (2010) Öteki Kuram, Ankara: Erk Yayınları, 142
- Erdoğan, İ. (2007). Pozitivist Metodoloji, Ankara: Erk Yayınları, 174-176
- Erdoğan, İ. (2011). İletişimi Anlama, Ankara: Pozitif Matbaacılık, 4. Baskı, 349.

- Eryılmaz, T. (2003). Muhabirliğe Kısa Bir Giriş, Habercinin El Kitabı-4, İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, 177
- Esen, S. (1984). TV Haberciliği ve TV Yapım Tekniği, Ankara: TRT Eğitim Dairesi Başkanlığı Eğitim Uygulama Müdürlüğü, 5.
- Frizot, M., Albert, P. ve Harding, C. (Editörler). (1998). A New History Of Photography, Köln: Könnemann, 238-361.
- Furuncu, D., (2019) Haber Üretim Pratikleri Bağlamında Veri Gazeteciliği; Türkiye'deki Gazetecilerin Vergi Gazeteciliğine Yaklaşımı, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul
- Geray, H. (2017). "İletişim Alanından Örneklerle Toplumsal Araştırmalarda Nicel ve Nitel Yöntemlere Giriş", Ütopya Yayınevi, Ankara, 164-165.
- Gevgili, A., (3 Mayıs 1985). Milliyet'in 35 Yılı, Milliyet Gazetesi Arşivi.
- Gezgin S., (1998). Basın Sözlüğü, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 63.
- Gezgin, S., (2002) Basında Fotoğrafçılık, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 2. Baskı, 3.
- Golding, P, Murdock G, (1997) "Kültür, İletişim ve Ekonomi Politik", Medya, Kültür Siyaset, (Der: Süleyman İrvan), Ankara: Ark Yayınları, 59-67
- Golding, P., Murdock, G. (1979). "Capitalism, Communication and Class Relation". (in) Mas communication and society, (Eds). Curran, James, Gurevitch, Michael, Woollacott, Janet, 12-43, Landon: Open University Press, 15.
- Gönenç, Ö., (2001). "Anadolu Ajansının Teknik Donanımı", İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 195-196
- Grünwald, A. (2001). Riding the US Wave: Spectrum Auctions In the Digital Age, Telecommunications Policy, Vol.25, Issues: 10-11, Elsevier Science, 720
- Güngör, N. (2013). İletişim Kuramlar Yaklaşımlar, Ankara: Siyasal Kitabevi, 168.
- Gürbüz, G. (2010). "Geleneksel ve Yeni Medyada Haber Üretim Tarzı", Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara
- Gürcan, H. İ. (1999) Sanal Gazetecilik, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi, 32.
- Gürsoy, Ayşe B., (1999) TRT ve BBC'nin Anahaber Bültenlerinin Kamu Haberciliği Açısından Karşılaştırmalı Analizi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul

- Güz, N. (2005). Haberde Yönlendirme ve Kamuoyu Araştırmaları. Ankara: Nobel. 60,63.
- Hansen, K. A. and Paul, N. (2017). Future-Proofing the News, Rowman and Littlefield, New York, 47.
- Hassan, A., A. (2017). İletişim Aracı Olarak Akıllı Telefonlarda Mobil İnternetin Kullanımının İncelenmesi: Somali Örneği, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Herman, E. S. ve Chomsky N., (2012). Rızanın İmalatı: Kitle Medyasının Ekonomi Politikası. (Çev. E. Abadoğlu) 2. Basım, İstanbul: BGST Yayınları, (Eserin Orijinali 2002’de yayımlandı), 89-95.
- Işık, T. (2018). Dijital Çağda İletişim, Dijital Bir İletişim Kanalı Olarak Sosyal Medya, Editör: Suat Sezgin, Konya: Eğitim Yayınevi, 142.
- İçel, K. (2013). Kitle İletişim Hukuku, İstanbul: Beta, 461
- İlaslan, S. (2014). Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 69/3, 481-510.
- İnal, A., (1996) Haberi Okumak, İstanbul: Timuçin Yayınları, 23-102.
- İnuğur, M. N, (1993) Basın ve Yayın Tarihi, İstanbul: Der Yayınları, 57-143.
- İnternet: Java, A., Song, X., Finin., T., Tseng, B., (2007). Why We Twitter: Understanding Microblogging Usage and Communities, Web: <https://www.researchgate.net/publication/234786863> adresinden 2 Mart 2020’de alınmıştır.
- İnternet: Clement, J., (July 2019) 2017 Yılı Ülke Nüfuslarına Göre WhatsApp KullanımOranları, Web:: <https://www.statista.com/statistics/291540/mobile-internet-user-whatsapp/> adresinden 27 Şubat 2020’de alınmıştır.
- İnternet: Clement, J., (February 2020) Facebook–Statistic ve Facts, Web: <https://www.statista.com/topics/751/facebook/> adresinden 27 Şubat 2020’de alınmıştır.
- İnternet: Boyinbode, O., K., Agbonifo, O., C., Ogundare, A., Supporting Mobile Learning with WhatsApp based on Media Richness, Circulation in Computer Science Vol.2, No.3, pp: (37-46), April 2017, URL: <https://doi.org/10.22632/ccs-2017-251-89> adresinden 26 Şubat2020’de alınmıştır.
- İnternet: Galtung, J. and Ruge, M. (March 1965) “The structure of foreign news: the presentation of the Congo, Cuba and Cyprus crises in four Norwegian newspapers”, Journal of Peace Research, Vol. 2, No. 1, 65-71 Web: <https://www.researchgate.net/publication/238431199> adresinden 10 Temmuz 2019 tarihinde alınmıştır.

- İnternet: Ertuğrul, S. (Şubat 2020). “Akıllı Telefon Tarihi”. Web: <https://mediatrend.mediamarkt.com.tr/akilli-telefon-tarihi/> adresinden 24 Şubat 2020’de alınmıştır.
- İnternet: Howard, A., B. (2017). The Art And Science of Data-Driven Journalism, Tow Center for Digital Journalism Publications, Colombia University, Web: <https://academiccommons.columbia.edu/doi/10.7916/D8Q531V1> adresinden 23 Ocak 2020’de alınmıştır.
- İnternet: Kutlu, A. (2019). Suskunluk sarmalı 2.0: Türkiye’de facebook kullanımı üzerine bir araştırma, Tesam Akademi Dergisi, 6(1), 43-75, Web: <http://dx.doi.org/10.30626/> adresinden 27 Şubat 2020’de alınmıştır.
- İnternet: Rathee, G. (June 2015). How WhatsApp Works? Web: <http://digitalperiod.com/explore-whatsapp-clock-sign-and-tick/> adresinden 25 Şubat 2020’de alınmıştır.
- İnternet: Instagram (2020), Instagram Hakkında, Web: <https://about.instagram.com/about-us> adresinden 12 Şubat 2020’de alınmıştır.
- İnternet: Yarar, B. (2014). Yeni Toplumsal Hareketler, Medya ve Yeni İletişim Teknolojileri, Web: https://www.academia.edu/33678179/Yeni_Toplumsal_Hareketler_Medya_ve_Yeni%C5%9F_%C4%B0leti%C5%9Fim_Teknolojileri adresinden 31 Mayıs 2018’de alınmıştır.
- İnternet: Narin, B. (2015). Mobil Telefonlar ve Gazetecilik: Mobil Haber Üretimi ve Habere Mobilden Erişim, Web: <http://inet-tr.org.tr/inetconf20/bildiri/45.pdf> adresinden 8 Aralık 2018 tarihinde alınmıştır.
- İnternet: Thomas, C. (2013). The development of journalism in the face of social media, Web: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/33941/1/gupea_2077_33941_1.pdf adresinden 23 Şubat 2019’da alınmıştır.
- İnternet: Newman, N. (2019), Journalism, Media, and Technology Trends and Predictions 2019, Web: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2019-01/Newman_Predictions_2019_FINAL_1.pdf adresinden 24 Şubat 2019’da alınmıştır.
- İnternet: Westlund, O. (2012). Mobile News, Web: <https://doi.org/10.1080/21670811.2012.740273> adresinden 24 Şubat 2019’da alınmıştır.
- İnternet: AA. (2014). AA tüm partilerin mitinglerini aynı titizlikle takip etmiştir, Web: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/aa-tum-partilerin-mitinglerini-ayni-titizlikle-takip-etmistir/155996> adresinden 10 Temmuz 2019’da alınmıştır.

İnternet: AA. (2019). Devlet birimlerinin iletişim standartlarını Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı belirleyecek, Web: <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/devlet-birimlerinin-iletisim-standartlarini-cumhurbaskanligi-iletisim-baskanligi-belirleyecek/1457467> adresinden 10 Temmuz 2019'da alınmıştır.

İnternet: AA. (2019). Anadolu Ajansı Uluslararası Yapılanması, Web: <https://www.aa.com.tr/uploads/userFilesShared/Anadolu-Ajansi-Global-Yapilanma.pdf> adresinden 10 Temmuz 2019'da alınmıştır.

İnternet: Gündoğmuş Y. N. (2019). Güvenilir Haberin Kaynağı AA 99 Yaşında, Web: <https://www.aa.com.tr/tr/kurumsal-haberler/guvenilir-haberin-kaynagi-anadolu-ajansi-99-yasinda/1443034> adresinden 11 Temmuz 2019'da alınmıştır.

İnternet: Kamu Sermayeli İşletmeler Genel Müdürlüğü. (2018). Kamu İşletmeleri Raporu- 2017, Web: <https://ms.hmb.gov.tr/uploads/2018/11/2017-Kamu-%C4%B0%C5%9Fletmeleri-Raporu-1.pdf> adresinden 10 Temmuz 2019'da alınmıştır.

İnternet: TBMM. (2019). Yazılı Soru Önergesi Bilgileri, Web: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/yazili_soru_sd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=247955 adresinden 10 Temmuz 2019'da alınmıştır.

İnternet: TRT (2019). Tarihçe, Web: <https://www.trt.net.tr/kurumsal/tarihce.aspx> adresinden 26 Eylül 2019 tarihinde alınmıştır.

İnternet: TRT. (2019). Yayın İlkelerimiz, Web: <http://www.trt.net.tr/Kurumsal/YayinIlkelerimiz.aspx> adresinden 7 Ekim 2019 tarihinde alınmıştır.

İnternet: TRT. (2019). TRT Kurumsal Teşkilat Yapımız, Web: <http://www.trt.net.tr/kurumsal/kurumsalyapi.aspx> adresinden 15 Eylül 2019 tarihinde alınmıştır.

İnternet: Özbilgen, F. (2012). Yeni Habercilik Anlayışı ve Medya, BİA Haber Merkezi, Web: <http://bianet.org/biamag/print/140951-yeni-habercilik-anlayisi-ve-medya> adresinden 3 Şubat 2020'de alınmıştır.

İnternet: Türk, M., S. (2018). Yeni Medya ve Demokorasi, Web: https://www.academia.edu/31225358/Akademik_Bak%C4%B1%C5%9F adresinden 20 Şubat 2020'de alınmıştır.

Kara, T. (2006). Medyada Olmayanlar, Bilişim Teknolojilerinin Gelişimi ve Gazeteciliğin Değişen Yüzü, Der. Can Bilgili, İstanbul: Beta, 21.

Karaduman, M., (2005). Yeni İletişim Teknolojileri ve Medya, İnternet ve İnternet Gazeteciliği, (Der. Sevdâ Alankuş), İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, 2. Baskı, 143.

- Karaduman, M. (2009). “Yeni İletişim Teknolojileri Bağlamında Haber Üretim Süreci Ve Haberin Yapısı: Doğan ve Doğu Grubu Örneği”, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Gazetecilik Anabilim Dalı, İzmir
- Karaduman, M. (2011). Sosyal Medya Geleneksel Medyanın Alternatifi Olabilir mi? Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Dergisi, Sayı: 6, Ekim 2011, 47-64.
- Karaduman, S. (2017). Eleştirel Söylem Çözümlemesinin Eleştirel Haber Araştırmalarına Katkısı ve Sunduğu Perspektif, Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 4(2), güz/fall: 31-46, 43.
- Kars, N. (2015). Radyo-Televizyon Haberciliği, İstanbul: Derin Yayınları, 6-150.
- Koponen, T. and Heli, V. (2009). Early adopters' experiences of using mobile multimedia phones in news journalism, In Proceedings of ECCE 2009, (Edited by Leena Norros, Hanna Koskinen, Leena Salo, and Paula Savioja) 65–8, Vuorimiehentie, Finland: VTT.
- Koloğlu, O. (1992). Osmanlı’dan Günümüze Basın, İstanbul: İletişim Yayınları, 38-72.
- Korkmaz A, (1976). İletişim ve Tarih, Ankara: İmge Kitabevi, 58.
- Kutlu, T. (2014). Yeni İletişim Teknolojileri Bağlamında Yeni Gazeteci Kimliği, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.
- McQuail, D, Windahl, S. (2005). İletişim Modelleri, (Çev. Konca Yumlu), Ankara: İmge Kitapevi, (Eserin orijinali 1995’te yayımlanmıştır), 204-207.
- Mattelart, A. (1994). Mapping World Communication: War, Progress, Culture. (S. Emanuel & J. A. Cohen, Trans.). Minneapolis: University of Minnesota Press, 15.
- Meyer, T. (2014). Medya Demokrasisi, (Çev:Ahmet Fethi), İstanbul: İş Bankası Kültür Yayınları, (Eserin Orijinali 2002’de yayımlanmıştır), 54.
- Musayeva, G. (2015). Gelişen Teknoloji Sayesinde Cep Telefon Operatörlerinin Değişimindeki Beklentiler, İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi, 7/28, 57.
- Mutlu, E. (1999). Televizyon ve Toplum, Ankara: TRT Eğitim Dairesi Başkanlığı, 25.
- Narin, B. (2013). “Sosyal Medya ve Gazetecilik Etiği: Yemeğimi Yedim, Konsere Gidiyorum”, Sosyal Medya ve Ağ Toplumu-1: Kitle İletişiminde Yaşanan Değişimler, (Editör: Can Bilgili, Gülüm Şener), İstanbul: Grafik Tasarım Yayıncılık, 87.

- Ollman, B. (2012). Yabancılaşma: Marx'ın Kapitalist Toplumdaki İnsan Anlayışı, (Çev. Ayşegül Kars), İstanbul: Yordam Kitap, (Eserin orijinali 1977'de yayımlandı), 314.
- Onat, S., G. (2017). Yeni İletişim Teknolojileri Yakınsama Kültürü ve Online Çevrimiçi Katılım, İstanbul: Cinius Yayınları, 40.
- Oskay, Ü. (1982). 19. Yüzyıldan Günümüze Kitle İletişimin Kültürel İşlevleri-Kuramsal Bir Yaklaşım, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, 177.
- Öngören, M. (1974). Ankara Televizyonu 1968, Ankara Üniversitesi SBF. Basın ve Yayın Yüksek Okulu Yıllık, Ankara, 135.
- Özçağlayan, M. (2008). Gazetelerin Gelişimi ve Gazeteciliğin Geleceği, Marmara İletişim Dergisi 13/13, 133-134.
- Özer, Ö. (2011) Haber Söylem İdeoloji Eleştirel Haber Çözümlemeleri, Konya: Literatürk Yayınları, 1. Baskı, 11.
- Öztekin, H. (2008). Haber Üretim Sürecinde Medyanın Ekonomi Politikası; Star Gazetesi Örneği, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 0/32, 132-133.
- Özutku, F., Çopur H., Sığın G., İlter K., Küçükylmaz M., Arı Y. (2014). Sosyal Medyanın ABC'si, İstanbul: Alfa, 72.
- Pavlik, J. V., (2013). Yeni Medya ve Gazetecilik, Çev. Müge Demir ve Berrin Kalsın, Ankara: phoenix, 11-71.
- Postman, N. (1994). Televizyon: Öldüren Eğlence-Gösteri Çağında Kamusal Söylem, (Çev. Osman Akınhay), İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 80-81.
- Satkin, M., B. (2014), "Fotoğraf, Gerçeklik ve İdeoloji", DergiPark, Sayı: 5, 7.
- Seçkin, G. (2013). Medya Sektöründe Ürün, Hizmet ve İçerik Üreticilerindeki Çeşitlenmeler, Akdeniz İletişim Dergisi, Sayı 20, 55-63.
- Sencer, M. (1989). Toplumbilimlerinde Yöntem, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım, 386.
- Sloan, D., W., Parcell, L., M. (2002). American Journalism, History, Principles, Practices, Nort Carolina, 145.
- Söylemez, A., (1997), Medya Ekonomisi Üzerine, Ekonomik Yaklaşım, 8/27, 210-211.
- Steensen, S. (2011). "Online Journalism and the Promises of New Technology." Journalism Studies, 312.

- Şahin, M. (2014). Siyasal İletişimde Anadolu Ajansı'nın Rolü, *İletişim ve Diplomasi*, 1/3, 106-116.
- Tambini, M. (2000). 21. Yüzyıl, (Çev. Zeynep Gürsoy), İstanbul: TÜBİTAK Yayınları, (Eserin orijinali 1996'da yayımlanmıştır), 10.
- Taşdemir, E. (2005). "1980 Sonrası Türk Basını, Türk Siyasi Hayatı ve Basın-Siyaset İlişkisi", *Selçuk Üniversitesi İletişim Dergisi*, 3/4, 175.
- Tekeli, H. (1994). *Bilgi Çağı*, İstanbul: Simavi Yayınları, 1.Baskı, 28.
- Thompson, J. B. (2008). *Medya ve Modernite*, (Çev. Serdar Öztürk), İstanbul: Kırmızı Yayınları, (Eserin Orijinali 1995'te yayımlanmıştır), 235.
- Tılıç, L. D. (1998). *Utaniyorum Ama Gazeteciyim*, "Türkiye ve Yunanistan'da Gazetecilik", 1. Baskı, İstanbul: İletişim Yayınları, 185.
- Tokgöz, O. (2015). *Temel Gazetecilik*, 11 Baskı, Ankara: İmge Kitapevi, 89-448.
- Toprak, A., Yıldırım, A., Aygül, E., Binark, M., Börekçi, S. ve Çomu, T. (2009). *Toplumsal Paylaşım Ağı Facebook: Görülüyorum Öyleyse Varım*, İstanbul: Kalkedon Yayınları, 38.
- Toruk, İ. (2008). *Gutenberg'den Dijital Çağa Gazetecilik*, İstanbul: Literatürk Yayınları, 269.
- Tosun, G., E. (2016). *Değişen Dünyada Gazetecilik*, Ankara: Orion Yayınları, 7.
- Törenli, N. (2005). *Yeni Medya Yeni İletişim Ortamı*, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları, 98-99.
- Türk, M. S., Bıyık A., Güven A. ve İşi A. (2013). Türk Gazetecilerin Haber Değeri Algısına Yönelik Bir Araştırma, *International Journal of Social Science*, 6/5, 739-754.
- Türk, M., S. (Haziran 2020). 5G Hayatımızı Nasıl Değiştirecek, *ICT Media Bilgi İletişim Teknolojileri ve Enreji Dergisi*, Sayı: 126, 66.
- Türkmenoğlu, H. (2015). Teknoloji ile Sanat İlişkisi ve Bir Dijital Sanat Örneği Olarak Instagram, *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 95-96.
- Uçak, O. (July 2012). Yazılı Basında ve İnternet Gazeteciliğinde Kullanılan Haber Fotoğraflarının Karşılaştırılması, *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 2/3, 73.
- Van Dijk, T. (1988). *News as Discourse*. New Jersey: Lawrence Eearlbaum Associates Publication, 19-20.

Varol, S. F. (2018). Haberin Küreselleşmesi: Kuramsal Bir Değerlendirme, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 5/2, 77-92.

Vasseur, F. (1993). Geleceğin Medyaları, (Çev. Galip Üstün), İstanbul: İletişim Yayınları, (Eserin orijinali 1992’de yayımlanmıştır), 70.

Yaylagül, L. (2006). Kitle İletişim Kuramları, Ankara: Dipnot Yayınları, 127.

Yazıcı, A. N. (1999). Kamu Yayın Kurumları ve Yeniden Yapılanma, Ankara: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, 54

Yılmaz, E., Öztürk, E. (2007). “Yeni Nesil Kablosuz İletişim Teknolojileri Karşılaştırmalı Analizi”, EMO III. İletişim Teknolojileri Ulusal Sempozyumu, Zonguldak

EKLER

EK- 1. AA polis muhabirliği alanından örnek haber metni

- "Çelik yelekli tefeciler"e operasyon
- Ankara'da "oto galerisi" adı altında "tefecilik, yüksek faizle borçlandırma, para aklama, baskı ve cebirle tahsilat" yaptığı iddia edilen şebekeye yönelik operasyonda 6 zanlı gözaltına alındı
- Zanlıların ev ve iş yerlerinde yapılan aramalarda, ruhsatsız tabanca, iki ruhsatsız pompalı tüfek, çok sayıda mermi, çelik yelek, polis yeleği ve rozetleri ele geçirildi

ANKARA (AA) - Ankara'da "oto galerisi" adı altında "tefecilik, yüksek faizle borçlandırma, para aklama, baskı ve cebirle tahsilat" yaptığı iddia edilen şebekeye yönelik operasyonda, 6 zanlı gözaltına alındı. Zanlıların ev ve iş yerlerinde yapılan aramalarda, ruhsatsız tabanca, iki ruhsatsız pompalı tüfek, çok sayıda mermi, çelik yelek, polis yeleği ve rozetleri ele geçirildi.

AA muhabirinin edindiği bilgiye göre, Çankaya Öveçler'de "oto galerisi" adı altında faaliyet gösteren bir iş yeri üzerinden "tefecilik, yüksek faizle borçlandırma, para aklama, baskı ve cebirle tahsilat" yapıldığı iddiası üzerine Ankara Emniyet Müdürlüğü Mali Suçlarla Mücadele Şube Müdürlüğü ekipleri harekete geçti.

Yaklaşık 150 kişinin değişik tarihlerde aynı şekilde mağdur edildikleri yönündeki şikayetleri üzerine, polis zanlıları yaklaşık 2 yıl süren teknik ve fiziki takibe aldı.

Zanlıların tefecilik ve para aklama yöntemiyle lüks bir hayat sürdükleri, rezidanslarda yaşadıkları, aralarında bir petrol istasyonu sahibinin de bulunduğu bazı mağdurlara silah zoruyla senet imzalattıkları, buradan elde ettikleri gelirleri sahte evrak düzenleyerek üçüncü şahıslar üzerine kurulan şirketlerin geliri gibi gösterdikleri iddia edildi.

Çelik yelek ve polis rozetleri ele geçirildi

Operasyon kapsamında zanlıların ev ve iş yerlerinde yapılan aramalarda, 1'i ruhsatsız 2 tabanca, 2 kuru sıkı tabanca, 2 ruhsatsız pompalı tüfek, bu silahlara ait çok sayıda mermi, çok sayıda kasa defteri, çek, senet, tapu, evrak ile çelik yelek, polis yeleği ve rozetleri ele geçirildi.

Zanlıların işlettikleri galeride bulunan çok sayıda lüks araç muhafaza altına alındı. Gözaltına alınan zanlıların emniyetteki işlemlerinin sürdüğü öğrenildi.

EK- 2. AA Adliye muhabirliği alanından örnek haber metni

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı, FETÖ soruşturması kapsamında Jandarma Genel Komutanlığı personeli 50 kişi hakkında gözaltı kararı aldı.

Ankara Cumhuriyet Başsavcılığından yapılan açıklamada, örgütün "mahrem imamları" ile ankesörlü ve kontörlü büfe telefonlarından periyodik ve ardışık arama sistemiyle haberleştikleri belirlenen ve daha önce düzenlenen operasyonlarda etkin pişmanlıktan yararlananların ifade ve teşhisleriyle FETÖ ile irtibatları teşpit edilen 3 teğmen ve 47 astsubay hakkında gözaltı kararı verildiği belirtildi.

şüphelilerin tamamının muvazzaf asker olduğu ve aktif görevde bulunduğu bildirilen açıklamada, gözaltı işlemlerinin Ankara Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele şube Müdürlüğüne sürdürüldüğü kaydedildi.

EK- 3. AA sağlık muhabirliği alanından örnek haber metni

Sağlık Bakanlığı'ndan "grip salgını" iddiaları ile ilgili açıklama
Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü'nden yapılan grip salgını açıklamasında "Son haftalarda Avrupa'da ve Kuzey Yarım Küre'de yer alan ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de grip olan hasta sayılarında artış görülmektedir ve artış devam edebilir. Grip hasta sayılarındaki artış olağan bir durum olup geçmiş grip sezonları ile kıyasladığımızda benzer olduğu görülmektedir" denildi.

ANKARA - Sağlık Bakanlığı tarafından, geçmiş grip sezonları ile kıyaslandığında Türkiye'deki gripli hasta sayısındaki artışın olağan olduğu bildirildi.

Sağlık Bakanlığı yetkililerinin AA muhabirine yaptığı açıklamaya göre grip (influenza), genellikle ekim ayından başlayarak mart sonu nisan başına kadarki dönemde sık görülen, bulaşıcı bir solunum yolu hastalığı olarak tanımlanıyor.

Bu aylarda hasta sayısında belirgin bir artışın beklendiği ancak bunun bir salgın olarak değil, mevsimsel grip hastalığının aktif dönemi olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulanıyor.

Mevsimsel grip hastalığının etkenleri olan influenza virüslerinin çok sayıda alt tipi bulunuyor. Yıllar içerisinde toplumda sık görülen influenza virüsleri sürekli değişerek hastalık yapıyor.

Sağlık Bakanlığı yetkilileri Türkiye'de görülen mevcut grip vakalarına ilişkin şu değerlendirmelerde bulundu:

"Son haftalarda Avrupa'da ve kuzey yarım kürede yer alan ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de grip olan hasta sayılarında artış görülmektedir ve artış devam edebilir. Gripli hasta sayılarındaki artış olağan bir durum olup geçmiş grip sezonları ile kıyaslandığında benzer olduğu görülmektedir. Ülkemizde dolaşımdaki baskın grip virüsü influenza A (H3N2) virüsüdür.

Bununla birlikte grip benzeri hastalıklara neden olan diğer solunum yolu virüsleri de dolaşımda yüksek düzeyde yer almaktadır. Dolaşımdaki diğer solunum yolu virüslerinin baskınlığı mevsimlere göre değişkenlik göstermektedir. Grip sezonu başlarında soğuk algınlığına neden olan rhinovirüs baskın seyretmekte iken son haftalarda özellikle 5 yaş altı çocukları etkileyen respiratory syncytial virüsün baskın olduğu görülmektedir."

"AŞI, RİSK GRUBUNDAKİLERE SAĞLIK KURULUŞLARINCA ÜCRETSİZ YAPILIYOR"

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından hastalıktan korunmada en etkili yöntemin grip aşısı olduğuna yönelik öneriler bulunuyor.

Grip aşısı, içerisine bir önceki yıl en çok hastalık yapan virüsleri içeren 3 veya 4 alt tip influenza virüsü dahil edilerek aşı her yıl yeniden hazırlanıyor ve bir önceki yılın aşıları kullanılmıyor.

Diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de de grip aşıları her yıl Sağlık Bakanlığı tarafından hekim reçetesi ile risk grubundaki kişilere tüm sağlık kuruluşları tarafından ücretsiz yapılıyor.

EK- 3. (Devam) AA sağlık muhabirliği alanından örnek haber metni

2009 yılında tüm dünyada görülen domuz gribi salgınında olduğu gibi, hayvanlardaki grip virüsleri insanlara geçiş özelliği kazanıp tüm dünyayı etkileyen pandemiye neden olabiliyor. Ancak bu virüsler bir salgına neden olma yetisini birkaç yıl içerisinde kaybediyor, sonraki yıllarda mevsimsel influenza etkenleri arasında yerini alıyor.

Sağlık Bakanlığı yetkilileri bu nedenle, "domuz gribi" ifadesinin sadece tüm dünyayı etkilediği pandemi döneminde kullanıldığına dikkati çekerek, "Artık salgın sonrasındaki yıllarda, mevsimsel grip etkenleri arasında yer almaktadır, domuz gribi olarak tanımlanmamaktadır." vurgusunu yaptı.

Gribin tedavisi olan bir hastalık olduğunun altını çizen yetkililer, tedavinin olabildiğince erken dönemde başlamasının önemine işaret ediyor ve hastalık belirtilerinin görülmesinden sonraki ilk 48 saat içerisinde başlanan tedavinin daha etkili olduğunu vurguluyor.

EK- 4. AA kültür sanat muhabirliği alanından örnek haber metni

TÜK Başkanı Yerlikaya: Medyada engellilere yönelik iyileştirmeler lütuf değil haktır

RTÜK Başkanı Yerlikaya, "Medya alanında engellilere yönelik gerekli iyileştirmelerin yapılması lütuf değil bir haktır." dedi.

ANKARA

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından gerçekleştirilen "Sağırların, İşitme ve Görme Engellilerin Görsel, İşitsel Medya Hizmetlerine Erişiminin İyileştirilmesi Çalıştayı" Bilkent Otel ve Konferans Merkezi'nde düzenlendi.

Programın açılışında konuşan RTÜK Başkanı İlhan Yerlikaya, engelli olmanın, bireylere toplumsal hayatta çoğu zaman dezavantaj oluşturduğunu, engelli bireylerin hayatın çeşitli alanlarında ayrımcılığa maruz kaldığını söyledi.

Engellilere yönelik düzenlemelerin, hayatlarını kolaylaştırmak açısından çok önemli olduğuna işaret eden Yerlikaya, "Yapılacak düzenlemeler yalnızca eğitim, sağlık gibi alanlarla sınırlı kalmamalı. Medya alanında engellilere yönelik gerekli iyileştirmelerin yapılması lütuf değil bir haktır." dedi.

Yerlikaya, haber alma hakkının öncelikli haklardan olmasının yanında, eğlence ve benzeri içeriklere erişimin kolaylıkla sağlanabilmesinin de önemini vurguladı.

Çalıştaya engelli bireyler katıldı

RTÜK'ün engellilerin yayın hizmetlerine erişimlerinin iyileştirilmesi için ilk adımı 2007'de "Özürlülerin Televizyon İzleme ve Dinleme Eğilimleri Kamuoyu Araştırması" ile attığını anımsatan Yerlikaya, 2011'de de bu konuda ilk yasal düzenlemenin yapıldığını aktardı.

"Yayın Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" değişikliğinin 2014'te yürürlüğe girdiğini vurgulayan Yerlikaya, düzenleme uyarınca, dizi, film ve haber programlarında engellilere yönelik alt yazı hizmetinin zorunlu hale geldiğini söyledi.

Yerlikaya, aynı zorunluluğun ulusal karasal yayın lisansına sahip özel medya hizmet sağlayıcı kuruluşlar için de getirildiğini, yayınlarda 3 yıl içinde yüzde 20'ye, 5 yıl içinde yüzde 40'a ulaşılacak şekilde alt yazı zorunluluğu bulunduğunu belirtti.

"Hava durumu ve mali piyasa bilgilerinin seslendirilmesi isteniyor"

Yerlikaya, çalıştay için başta engelli bireyler olmak üzere ilgili sivil toplum örgütleri, kamu kurumları, ulusal yayın kuruluşları temsilcileri ve akademisyenlerin katılımıyla 3 ayrı çalışma grubu oluşturulduğunu söyledi.

"İşaret dili", "ayrıntılı alt yazı" ve "sesli betimleme" konularında toplanmalar yapıldığını bildiren Yerlikaya, görme ve işitme engelli bireylerin taleplerinin alındığını, dezavantajlı grupların medya hizmetlerine erişimlerini kolaylaştırmak için çalışmalar yürütüldüğünü kaydetti.

EK- 4. (devam) AA kültür sanat muhabirliği alanından örnek haber metni

Yerlikaya, alıştay için engellilerin taleplerini dinlediklerini belirterek, şöyle devam etti:

"Medya hizmetlerine erişimde dezavantajlı grupta yer alan vatandaşlarımız, ana haber bültenleri ve olağanüstü durum haberlerinin işaret diliyle verilmesini ve haber esnasında ekrana yansıtılan bilgi veren spotların ekrandaki haberi açıklayacak şekilde olmasını istiyorlar. Görme engelliler için bültenlerde sadece görsel içerikle verilen hava durumu ve mali piyasalar gibi bilgilerin seslendirilmesi talep ediliyor. Gündüz kuşağındaki yayınlarla ilgili olarak, izlenirliği en yüksek olan canlı yapımların anlık işaret dili çevirisinin olması, banttan yayınlanan ve reytingi en yüksek programın ilk yayınıni takiben tekrarı olduğu takdirde 48 saat sonraki yayınında, ayrıntılı alt yazı, işaret dili ve sesli betimlemeyle erişiminin sağlanması bekleniyor."

Yerlikaya, televizyonlarda "Koruyucu Sembol Sistemi"nin (Akıllı İşaretler) seslendirilmesi, kamu spotlarının ve zorunlu yayınların sesli betimleme veya işaret dili çevirisi, ayrıntılı alt yazı uygulamasıyla yayınlanması, reklam kuşaklarının da sağır, işitme ve görme engellilerin erişimine açık olmasının istendiğini bildirdi.

Beklentileri karşılamak için azami gayret içerisinde olduklarını ifade eden Yerlikaya, alıştayla bu konudaki sorunların ya tamamen ortadan kaldırılmasını ya da en aza indirilmesini hedeflediklerini vurguladı. Yerlikaya, "RTÜK olarak üzerimize düşeni yaptığımız gibi, medya hizmet sağlayıcı kuruluşlarımızın da aynı hassasiyeti göstermelerini talep ediyoruz. Sizlerden ricamız, görme ve işitme engelli vatandaşlarımızın yayınlara erişimini azami ölçüde sağlamanızdır." dedi.

EK- 5. AA spor muhabirliği alanından örnek haber metni

**MKE Ankaragücü'nde Mustafa Kaplan'a görev
Spor Toto Süper Lig ekiplerinden MKE Ankaragücü'nde
yönetim kurulu, eski teknik direktörlerden Mustafa Kaplan'ı
göreve getirdi.**

ANKARA

Spor Toto Süper Lig ekiplerinden MKE Ankaragücü'nde yönetim kurulu, eski teknik direktörlerden Mustafa Kaplan'ı göreve getirdi.

MKE Ankaragücü Kulübü başkanı Mehmet Yiğiner, AA muhabirine yaptığı açıklamada, Kaplan ile sezon sonuna kadar anlaştıklarını belirterek, "Mustafa Kaplan, futbolcu izleme ekibinin de başında olacak. Takımda da yönetsel anlamda bize yardımcı olacak." dedi.

Mustafa Kaplan'a sportif direktörlük görevi vermediklerini açıklayan Yiğiner, "Kendisi daha çok futbolcu izleyecek. Takımda koordinasyonu sağlayacak. Sezon sonuna kadar anlaştık. Sezon bitince tekrar gözden geçireceğiz." ifadelerini kullandı.

EK- 6. AA spor muhabirliği alanından örnek haber metni

Taha Akgöl'den örnek davranış

Olimpiyat, dünya ve Avrupa şampiyonu milli güreşçi Taha Akgöl'e, Mehmetçik Vakfına yaptığı bağış nedeniyle şilt ve belge takdim edildi.

ANKARA

Olimpiyat, dünya ve Avrupa şampiyonu milli güreşçi Taha Akgöl'e, Mehmetçik Vakfına yaptığı bağış nedeniyle şilt ve belge takdim edildi. Mehmetçik Vakfı Genel Müdürlüğünde gerçekleşen törende Taha'nın şilt ve belgesini vakıf genel müdürü emekli Tümgeneral Yaşar Bal verdi.

Törende konuşan Mehmetçik Vakfı Genel Müdürü Yaşar Bal, vakıflarının Taha gibi güzel insanların bağışlarıyla ayakta durduğuna dikkati çekti.

"Altı Avrupa, iki dünya ve bir olimpiyat şampiyonluğu elde eden Taha göğsümüzü kabarttı." diyerek konuşmasını sürdüren Bal, "İstiklal Marşı'mızı okutarak, bayrağımızı göndere çekti. Taha gibi insanların başarıları devam etsin. Taha'nın bu anlamlı bağışı yapması çok güzel. Vakıf ailesi olarak teşekkür ediyorum. Sizi çalıştıranlara, anne ve babanıza da ayrıca teşekkür ediyorum." ifadelerini kullandı.

Milli güreşçi Taha Akgöl de şilt ve belgenin takdiminin ardından yaptığı konuşmada, Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK) ve genel müdüre teşekkür etti.

TSK'nın Türkiye'nin en önemli kurumları arasında olduğunun altını çizen Taha, "Doğu ve Güneydoğu'da askerlerimiz mücadele ediyor. Mehmetçik Vakfına böyle bir bağışta bulunmak istedim. Gazilerimiz ve şehit ailelerine inşallah katkısı olur. Her zaman vatan için elimizden geleni yapıyoruz. Bizler güreş camiası olarak milli bilinci olan sporcularız." değerlendirmesinde bulundu.

Törene, Taha Akgöl ve Mehmetçik Vakfı Genel Müdürü Yaşar Bal'ın yanı sıra ASKİ Spor Kulübü Başkanı Mehmet Genç, ASKİ Spor Kulübü Yöneticisi İbrahim Babür, Serbest Güreş Milli Takımı Yardımcı Antrenörü Abdullah Çakmar da katıldı. (AA, 2019)

EK- 7. AA eğitim muhabirliği alanından örnek haber metni

YÖK'ten üniversitelerde güvenlik tedbirlerinin artırılması kararı
YÖK'teki "Üniversitelerde Huzur ve Güveni Artırma Komisyonu"nda,
yerleşkelerin girişlerinde önleyici güvenlik tedbirlerinin artırılması kararı
alındı.

ANKARA

Yükseköğretim Kurulunda (YÖK) toplanan "Üniversitelerde Huzur ve Güveni Artırma Komisyonu"nda, yerleşkelerin girişlerinde önleyici güvenlik tedbirlerinin artırılması ile şiddet ve huzursuzluğa sebep olan nedenlere ilişkin bilimsel çalışmaların teşvik edilmesi kararı alındı.

YÖK'ten yapılan yazılı açıklamada, Kurulun, son dönemlerde üniversitelerde akademisyenlerin maruz kaldığı ve bazılarının ölümle sonuçlandığı şiddet olaylarına karşı harekete geçtiği ifade edildi.

"YÖK'ün bu kapsamda son olarak Çankaya Üniversitesinde araştırma görevlisi Ceren Damar Şenel'in sınavda kopya çekerken yakaladığı öğrencisi tarafından odasında öldürülmesi olayı sonrasında, üniversitelerde akademisyenlere yönelik hadiseler üzerine olayların nedenlerinin araştırılıp, önleyici tedbirler alınmasına yönelik bir çalışma başlattığı" hatırlatılan açıklamada, YÖK ve İçişleri Bakanlığının "geçici ortak komisyon" kurma kararı aldığı anlatıldı.

Açıklamada, YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç'ın, İçişleri Bakanı Süleyman Soylu ile üniversitelerdeki şiddet olaylarına ilişkin görüştüğü ve bu görüşme sonrasında İçişleri Bakanlığının temsilcilerinin de içerisinde yer alacağı bir ortak çalışma grubunun kurulması hususunda mutabık kalındığı anımsatıldı.

İlk toplantı yapıldı

Buna göre, YÖK'te, üniversitelerdeki şiddet olaylarının nedenlerini araştırmak ve tedbirler almak için kurulan, İçişleri Bakanlığı ve İller idaresi Genel Müdürlüğü yetkilileri ile üniversitelerden uzman akademisyenlerin yer aldığı geçici ortak komisyonun ilk toplantısı "Üniversitelerde Huzuru ve Güveni Artırma Toplantısı" adı altında gerçekleştirildi.

YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç'ın başkanlığında gerçekleştirilen toplantıya, İçişleri Bakan Yardımcısı Muhterem İnce, ilgili YÖK Yürütme Kurulu Üyeleri, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığından üst düzey yetkililerin yanı sıra üniversitelerde ilgili alanlarda uzman akademisyenler katıldı.

Toplantı sonrasında alınan ilk kararlar

"Üniversitelerde Huzuru ve Güveni Artırma Toplantısı" sonrasında öncelikli olarak alınan ilk kararlara ilişkin bir basın bildirisi yayımlandı.

Yükseköğretim kurumlarının odaklanması gereken iki hususun nitelikli bilgi ve nitelikli insan gücünün oluşturulması olduğuna işaret edilen bildiride, "Akademik özerklik ile güvenlik arasındaki hassas ilişkiyi de dikkate alarak akademik personel, idari personel ve öğrencilerimizin huzur ve güvenliğini önemsemekteyiz." ifadesine yer verildi.

EK- 7. (Devam) AA eğitim muhabirliği alanından örnek haber metni

Öğrencilerin ve akademisyenlerin huzur ve güven içinde eğitim ve öğretim, araştırma ve geliştirme ile topluma hizmet misyonlarını gerçekleştirmeyi teminen "Üniversitelerde Huzur ve Güveni Artırma Komisyonu"nun toplandığı belirtilen bildiride, alınan kararlar şöyle anlatıldı:

"Huzur ve güveni artırmaya yönelik devlet/vakıf bütün üniversiteler dahil bütün yerleşkelere yönelik güvenlik verilerinin toplanması ve risk analizinin yapılması, üniversitelere ait yerleşkelerin girişinde özel güvenlik görevlileri tarafından yapılan önleyici güvenlik tedbirlerinin artırılması, fiziki tedbirlere yardımcı olan araç ve gereçlerin nicel ve niteliğinin artırılması, üniversitelerde şiddet ve huzursuzluğa sebep olan nedenlere ilişkin bilimsel çalışmaların başlatılmasının teşvik edilmesi."

EK- 8. AA eğitim muhabirliği alanından örnek haber metni

Gaziler ve şehit yakınları sınav ücreti ödemeyecek
ÖSYM Başkanı Aygün, gaziler ile şehit ve gazilerin eş ve çocuklarından
sınav, başvuru hizmeti ve yerleştirme ücreti alınmayacağını açıkladı.

ANKARA

Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) Başkanı Prof. Dr. Halis Aygün, AA muhabirine ÖSYM Yönetim Kurulu Toplantısı'nda alınan kararlara ilişkin açıklama yaptı.

ÖSYM'nin düzenlediği sınavlara katılmak için başvuru yapan şehit ve gazilerin eş ve çocukları ile gazilerin kendilerine ilişkin yeni bir karar aldıklarını belirten Aygün, "Yapılan düzenleme ile ÖSYM sınavlarına başvuruda bulunan şehitlerimizin ve gazilerimizin eş ve çocukları ile gazilerimizin kendilerinden sınav ücreti, başvuru hizmet ücreti ve yerleştirme ücreti alınmayacak." bilgisini verdi.

ÖSYM Başkanı Aygün, "Karar, Terörle Mücadele Kanunu kapsamında, hem yurt içi hem de yurt dışındaki terörle mücadele sırasında şehit olan Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Türk Silahlı Kuvvetleri personeli, 15 Temmuz darbe girişiminde şehit düşen vatandaşların eş ve çocukları ile bu kapsamda gazi olanların kendileri, eş ve çocuklarını kapsamaktadır." ifadelerini kullandı.

EK-9. AA Politika muhabirliği alanından örnek haber metni

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Kitaroviç'i resmi törenle karşıladı
Cumhurbaşkanı Erdoğan, resmi ziyaret için Türkiye'de bulunan
Hırvatistan Cumhurbaşkanı Kitaroviç'i resmi törenle karşıladı.

ANKARA

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Hırvatistan Cumhurbaşkanı Kolinda Grabar Kitaroviç'i Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde resmi törenle karşıladı.

Törende, Erdoğan ve konuk cumhurbaşkanının alandaki yerlerini almasının ardından iki ülkenin milli marşları çalındı ve 21 pare top atışı yapıldı.

Konuk Cumhurbaşkanı Kitaroviç, Muhafız Alayı Tören Kıtası'nı, "Merhaba asker" diyerek selamladı. Törende, tarihte kurulan 16 Türk devletini temsil eden bayraklar ve o dönemin kostümlerini giyen askerler de yer aldı.

İki ülke heyetlerinin takdimi sonrasında Erdoğan ve Kitaroviç, merdivenlerde Türkiye ve Hırvatistan bayrakları önünde poz verdi.

Baş başa ve heyetler arası görüşmelerin ardından Erdoğan ve Kitaroviç ortak basın toplantısı düzenleyecek. Cumhurbaşkanı Erdoğan, konuğu onuruna resmi akşam yemeği verecek.

Törende, Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan, Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü İbrahim Kalın, Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş, Savunma Sanayi Başkanı İsmail Demir, Ankara Valisi Vasip Şahin, Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Tuna ile diğer yetkililer de hazır bulundu.

EK-10 . AA Politika Muhabirliği alanından örnek haber metni**"Türkiye-Hırvatistan ilişkilerini tüm boyutlarıyla değerlendirdik"**

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Hırvatistan Cumhurbaşkanı Kolinda Grabar Kitarović ile Türkiye-Hırvatistan ilişkilerini tüm boyutlarıyla değerlendirdiklerini belirtti.

Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Hırvatistan Cumhurbaşkanı Kolinda Grabar Kitarović Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde bir araya geldi.

Basına kapalı gerçekleşen baş başa ve heyetlerarası görüşmelerin ardından Cumhurbaşkanı Erdoğan, Twitter hesabı üzerinden yaptığı açıklamada, "Bugün ülkemize resmi bir ziyaret gerçekleştiren Hırvatistan Cumhurbaşkanı Kolinda Grabar Kitarović ile Türkiye-Hırvatistan ilişkilerini tüm boyutlarıyla değerlendirdik." ifadesini kullandı.

Erdoğan, iki ülke arasındaki iş birliğinin bu ziyaret vesilesiyle daha da güçleneceğine inandığını bildirdi.

EK-11. AA Politika muhabirliği alanından örnek haber

Cumhurbaşkanı Erdoğan: Dayton Anlaşması'nın gözden geçirilmesi şart
Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Dayton Anlaşması'nın gözden geçirilmesi şart.
Bu haliyle Bosna Hersek'in geleceğine yönelik çözüm üretmediği geçen
sürede ortaya çıkmıştır." dedi.

ANKARA

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Brexit ihtimaline karşısında Birleşik Krallık ile ticari, ekonomik ilişkilerin etkilenmemesi için görüşmelerin sürdüğünü belirterek, "Vatandaşlarımızın Türkiye-Avrupa Birliği ortaklık hukukundan kaynaklanan haklarını koruyacak önlemlerin alınması için de muhataplarımızla temas halindeyiz." dedi.

Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde, Cumhurbaşkanı Erdoğan ile Hırvatistan Cumhurbaşkanı Kolinda Grabar Kitaroviç baş başa ve heyetler arası görüşme yaptı. İki ülke arasında yapılan anlaşmaların imza töreni sonrasında liderler ortak basın toplantısı düzenlendi.

Mevkidaşı Kitaroviç ve heyeti başkentte ağırlamaktan duyduğu memnuniyeti dile getiren Erdoğan, görüşmelerde Türkiye-Hırvatistan arasındaki bütün ilişkileri ele alma fırsatı bulduklarını söyledi.

Erdoğan, "Müttefikimiz Hırvatistan ile ortak coğrafyamız Balkanlar başta olmak üzere pek çok alanda kuvvetli iş birliğine sahibiz. Sayın Cumhurbaşkanı ile az önce yaptığımız görüşmelerde, özellikle ülkelerimizin karşılıklı menfaatleri ve bölgedeki gelişmeleri değerlendirme bakımından çok çok faydalı bir teatide bulunduk." diye konuştu.

Görüşmede ikili ilişkilerin tüm boyutlarıyla ele alındığını belirten Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Ekonomik ve ticari ilişkilerimizin gerçek potansiyeli yansıtabilecek düzeye yükseltilmesi yönündeki ortak idealimizi teyit ettik. Bu alanda atılabilecek adımlar üzerinde görüş alışverişinde de bulunduk. Karşılıklı yatırımların ve ticaret hacminin artırılması üzerinde çabalarımızı daha da yoğunlaştıracamız." ifadelerini kullandı.

Kültür ve sanat alanlarında iş birliği programının imzalandığını vurgulayan Erdoğan, "Bunun yanında SİSAK İslam Kültür Merkezi Projesi de bugün imzalanmış bulunuyor, bu mutabakat zaptının imzalanmasından memnuniyet duyuyoruz. Bunları uygulamaya geçirmekte de kararlıyız. Bu metinlerin, ülkelerimiz arasındaki kültürel ve insani bağların daha da güçlendirilmesinde katkı sağlayacağına inanıyorum." dedi.

Hırvatistan Cumhurbaşkanı Kitaroviç ile bölgesel gelişmeler ve uluslararası konular hakkında da fikir teatisinde bulunduklarını kaydeden Erdoğan, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Ülkelerimizi yakından ilgilendiren birçok bölgesel ve uluslararası konularda aynı hassasiyetleri paylaştığımızı memnuniyetle ifade etmek istiyorum. Türkiye, Hırvatistan ve Bosna Hersek üçlü danışma mekanizmasının yeniden canlandırılması gerektiğine inanıyoruz. Hırvatistan, Türkiye'nin Avrupa Birliği üyelik sürecinin her zaman en büyük destekçilerinden biri olmuştur. Bu desteğin, Hırvatistan'ın 2020'nin ilk yarısında üstleneceği dönem başkanlığı sırasında daha da güçleneceğine inanıyorum. Avrupa Birliği, Brexit meselesi dolayısıyla hassas bir dönemden

EK-11. (Devam) AA Politika muhabirliği alanından örnek haber

geçiyor. Bizler de Brexit sürecini ve tartışmaları yakından takip ediyoruz. Brexit ihtimali karşısında Birleşik Krallık ile ticari, ekonomik ilişkilerimizin etkilenmemesi için görüşmelerimiz sürüyor. Ayrıca vatandaşlarımızın, Türkiye-Avrupa Birliği ortaklık hukukundan kaynaklanan haklarını koruyacak önlemlerin alınması için de muhataplarımızla temas halindeyiz."

"Hedefimiz 1 milyar dolar"

Hırvatistan Cumhurbaşkanı Kitaroviç ile ekonomik ve ticari iş birliğinin güçlendirilmesi noktasında mutabık olduklarını bildiren Cumhurbaşkanı Erdoğan, "2017'de ikili ticaretimiz yüzde 29 artışla 531 milyon dolara ulaştı. 2018'in ilk 11 ayı itibarıyla bu rakam 575 milyon dolar seviyesinde, tabii temennim odur ki 2018'in sonu itibarıyla bu rakam 600 milyon dolara ulaşmış olsun. Bizim aramızda başka bir hedef var, o da 1 milyar dolarlık bir hedeftir. Bu hedefe 2019'da biraz daha yaklaşıyoruz diye temenni ediyorum." ifadelerini kullandı.

Alınması gereken bazı tedbirlerin bulunduğunu söyleyen Erdoğan, şunları kaydetti:

"Bu noktada karma ekonomik komisyon ve kara ulaştırması karma komisyonu gibi mekanizmalarını canlandırmamız gerekiyor. Bunun yanında iş adamlarımızı teşvik etmeyi karşılıklı sürdüreceğiz. Sayın Başkana da ifade ettim, 'İlk Zagreb ziyaretime iş adamlarımızla beraber gelip, orada Hırvatistanlı iş adamlarıyla karşılıklı olarak aynı masa etrafında toplayalım ve orada çok ciddi bir sıçramanın kararını alalım.' diyorum. Sayın Cumhurbaşkanı Hırvatistan'daki müteşebbislerimize gerçekten güçlü destek veriyor. Bu destekler neticesinde Hırvatistan'daki Türk yatırımlarının toplam değeri 350 milyon avroyu buldu. Türk müteahhitlik firmalarınca üstlenilen projelerin bedeli de 610 milyon doları geçti. Temennimiz, önümüzdeki dönemde her iki ülkenin yatırımlarını karşılıklı artırmalarıdır. Liderler olarak bizler bu noktada üzerimize düşeni yapmayı sürdüreceğiz."

Anlaşmaların imza töreni

Basın toplantısı öncesinde, Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Kitaroviç huzurunda iki ülke arasındaki bazı anlaşmaların imza töreni gerçekleştirildi.

Buna göre Türkiye ile Hırvatistan arasında 2019-2021 yıllarında kültür ve sanat alanındaki iş birliği anlaşmasını Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı Nadir Alpaslan ile Hırvatistan Dış ve Avrupa İşleri Bakan Yardımcısı Zdravka Busic imzaladı.

SİSAK İslam Kültür Merkezi Projesi kapsamındaki iş birliği mutabakat zaptı, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) Başkanı Serdar Çam ve Hırvatistan İslam Birliği (Meşihad) Başkanı Müftü Aziz Hasanoviç tarafından imza altına alındı.

Münbiç'te ABD askerlerine yönelik bombalı saldırı

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Münbiç'teki bombalı saldırıyla ilgili, "Bu olay ABD'nin almış olduğu kararı, Sayın Trump'ın almış olduğu kararı etkileme anlamında olabilir. Fakat ben Sayın Trump'ın bu noktadaki kararlılığını gördüğüm için bu tür bir terör eylemine karşı geri durmayacağına inanıyorum. Çünkü bir geri durma söz konusu olabilirse bu bir defa DEAŞ'ın bir zaferi olur." dedi.

EK-11. (Devam) AA Politika muhabirliği alanından örnek haber

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Hırvatistan Cumhurbaşkanı Kolinda Grabar Kitaroviç ile Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde düzenlediği ortak basın toplantısında Türk ve Hırvat gazetecilerin sorularını yanıtladı.

Bir gazetecinin "Bosna Hersek'teki gelişmeler hakkında sormak istiyorum. Üçlü mekanizmanın önemi üzerinde duruyorsunuz. Sizin özellikle Bosna Hersek'teki siyasi durum hakkındaki düşüncelerinizi duymak istiyoruz. Dayton Anlaşması'ndan kaynaklanan sorunlar var. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?" sorusu üzerine Erdoğan, Türkiye-Bosna Hersek-Hırvatistan'dan oluşan üçlü mekanizmayı çok samimi niyetlerle başlattıklarını söyledi.Şu anda bir ara verildiğini söyleyebileceğini ifade eden Erdoğan, "Şu anda da henüz Bosna Hersek'te hükümet kurulmuş değil. Böyle bir sıkıntı var. Temennim odur ki hükümetin kurulmasından sonra bu üçlü mekanizmayı çalıştırmamız. Bu, ülkelerin samimiyetiyle ilgili olarak Bosna Hersek'teki sıkıntıların aşılmasına gerek Türkiye tarafından gerek Hırvatistan tarafından bir katkı sağlama zeminini hazırlayacaktır." dedi.

Erdoğan, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Şunu da çok açık, net söylemek zorundayım. Aslında bana göre Dayton Anlaşması'nın gözden geçirilmesi şarttır. Dayton Anlaşması'nın bu haliyle Bosna Hersek'in geleceğine yönelik bir çözüm üretmediği bugüne kadar geçen sürede ortaya çıkmıştır. Bununla ilgili olarak BM'nin aslında yeniden devreye girmesi ve burada çok daha güçlü bir adımın atılması gerekir diye düşünüyorum. Zira bütün o sıkıntılı dönemlerden sonra tabii çok acil bir şekilde hatta aklımda kaldığı kadarıyla 21 gün içerisinde bir Dayton Anlaşması yapılmıştır. Onun da ne kadar eksiklikleri olduğu ortaya çıkmıştır ve bir çözüm üretememiştir. Ama bugüne kadar öyle veya böyle gelinmiştir. Şu anda da görülüyor, 8 aylık dönemler halinde orada dönem başkanlarının olması, daha doğru dürüst bir ordusunun dahi oluşamaması, bunlar Bosna Hersek için ciddi sıkıntılardır. Bosna Hersek'in temennimiz odur ki Boşnak'ı, Hırvat'ı Sırp'ı ile birbirleriyle dayanışma içerisinde olması ve bu dayanışmanın neticesinde de barış içinde yaşayan bir Bosna Hersek yeniden tesis edilmelidir diye düşünüyorum."

"Bosna Hersek'in buna çok ihtiyacı var"

"Geçen sene seçimler yaşandı. Seçim kanunu üzerinde değişiklik yaşanmadı fakat Sayın (Zeliko) Komsic bildiğimiz gibi Boşnakların oylarıyla seçildi. Dolayısıyla siz onu destekliyor musunuz? Bu konuyu konuştunuz mu?" sorusu üzerine de Erdoğan, "Her şeyden önce bu seçimlerde kullanılan oyların hangi iradeler tarafından, hangi tür kullanılmıştır, bunun tespitini yapmak tabii ki bizim haddimize değil. Yani sandıkta irade, oy kullananındır. Bu iradesini nasıl gerçekleştirmiştir, bunu bilemeyiz, bilemem. Ne kadarı Komsic'e vermiş, ne kadarı diğerlerine vermiş, bu konuda doğrusu bizim, kesin iki kere iki dört bir tespitimiz söz konusu değil." dedi.

İradenin seçmene ait olduğunu ifade eden Erdoğan, "Seçmen nasıl oyunu kullanmışsa ona da ister istemez saygı duymak durumundayız. Ama bizim buradaki tek hedefimiz şudur, ortaya bir netice çıkmıştır. Bu neticeyle birlikte buradaki gerek Boşnak, gerek Hırvat, gerekse Sırlarla ilgili olarak önümüzdeki süreçte bir dayanışmanın, birlikteliğin, beraberliğin olması çok önemli. Çünkü Bosna Hersek'in buna ihtiyacı var. Sayın Kitarovic'in de ifade ettiği gibi bir AB

EK-11. (Devam) AA Politika muhabirliği alanından örnek haber

sürecini yaşayan Bosna Hersek var. Bu konuda Hırvatistan en önemli desteklerden bir tanesi." diye konuştu.

Hırvatistan'ın 2020'nin ilk yarısında dönem başkanlığını alacağını ve burada atılacak adımların önem arz ettiğini dile getiren Erdoğan, "Burada bizim Bosna Hersek'teki birlikteliği sağlamaya vereceğimiz destek özellikle de Boşnak, Hırvat, Sırp bunlar düşman gözlerle değil barışa yönelik gözlerle birbirlerine yaklaşırlarsa Bosna Hersek'in barışına hep birlikte katkıda bulunuruz. Ben de bu süreç içerisinde değerli dostuma onu ifade ediyorum, bize de ne düşerse biz de onu yapalım. Hükümet kurulduktan sonra da bu üçlü mekanizmayı yeniden devreye sokmak suretiyle bölgenin barışına katkıda bulunalım diyorum. Temennim budur." ifadelerini kullandı.

"Bütün mesele Suriye'nin bütünlüğünü korumaktır"

"Suriye'den ABD'nin çekilme süreci malum, geçtiğimiz günlerde Bolton'un başı çektiği bir heyet de Türkiye'ye geldi, çalışmalar gerçekleştirildi. Türkiye açısından o bölgede teröristlere dağıtılan silahların toplatılması önemli. Bu noktada ABD Başkanı Trump ile telefon görüşmesi gerçekleştirdiniz. Bu mesele gündeme geldi mi?" sorusuna karşılık Erdoğan, bu konunun görüşmede gündeme gelmediğini söyledi.

Görüşmede ağırlıklı olarak bölgeden ABD askerlerinin çekilmesi ve bu çekilme esnasında müşterek neler yapılabileceğinin konuşulduğunu aktaran Erdoğan, şöyle devam etti:

"Bir diğer önemli konu da buradaki 20 mil güvenli bölge konusu. Bunun üzerinde hassasiyetle durduk ki bu konuda da Türkiye olarak biz bu güvenli bölgeyle ilgili üzerimize düşen her türlü görevi yapmaya hazır olduğumuzu, başta DEAŞ terör örgütü olmak üzere buradaki tüm terör örgütleriyle sonuna kadar mücadele etmekte biz varız. Biz onlarla savaşıyoruz. Bütün mesele Suriye'nin bütünlüğünü korumaktır. Suriye'deki Arap'ı, Kürt'ü, Hristiyan'ıyla kim varsa hepsinin oradaki güvence altında yaşaması için gerekenleri nasıl ki 4 milyon Suriyeliyi şu anda ülkemizde misafir ediyorsak, orada da aynı şekilde Suriye'nin yerli halkını birlik beraberlik içerisinde yaşamasına imkan tanıyalım diyoruz."

Türkiye'nin Kürtlere karşı farklı bir uygulama içerisinde olduğuna yönelik spekülasyon bulunduğunu ifade eden Erdoğan, şunları söyledi:

"Bunun tamamen uydurma bir haber olduğu, zira böyle bir şey olmuş olsa biz sadece Kobani'den 300 bin Kürt'ü ülkemizde şu anda halen misafir ediyoruz. Geldiler ve bizim misafirimiz konumundalar, biz ev sahipliğini yapıyoruz. Bunun dışında birçok Suriye'deki Hristiyanlara, Aramiler özellikle onlara karşı PYD/YPG bu terör örgütleri biliyorsunuz acımasız uygulamalar yapmışlardır, birçoklarına zulmetmişlerdir, öldürmüşlerdir. Biz hepsine kapımızı açtık. Aynı şekilde Araplara, Türkmenlere kapımızı açtık. Bunları aramızda konuşma fırsatı bulduk ve bu çekilme sürecinin de devam edeceği noktasında Sayın Trump'ın kararlılığını gördük."

"DEAŞ'ı o topraklarda bitireceğiz"

Münbiç'te devriye görev yapan askerlere yönelik saldırı gerçekleştirildiği hatırlatılarak, "Bombalı saldırıda 4 ABD askeri yaşamını yitirdi, toplamda 16 kişinin de yaşamını yitirdiğine ilişkin bilgiler var. Sizdeki son bilgi nedir? Diğer taraftan Trump'ın tam da ABD askerlerinin çekileceğini açıklamasından sonra

EK-11. (Devam) AA Politika muhabirliği alanından örnek haber

DEAŞ'ın üstlendiği bu saldırı, çekilme sürecini etkiler mi?" sorusu üzerine de Erdoğan, "Bendeki bilgilerde de 5 ABD askerinin olduğu, toplamda ise 20'yi bulduğu istikametinde bir haber." dedi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Tabii bu olayı DEAŞ üstlendi ama anlaşılan o ki buradaki şu anda ABD'nin almış olduğu kararı, Sayın Trump'ın almış olduğu kararı etkileme anlamına olabilir. Fakat ben Sayın Trump'ın bu noktadaki kararlılığını gördüğüm için bu tür bir terör eylemine karşı geri durmayacağına inanıyorum. Çünkü bir geri durma söz konusu olabilirse bu bir defa DEAŞ'ın bir zaferi olur. Biz tam aksine DEAŞ'ın üzerine üzerine ülkemiz de dahil olmak üzere gitmeye devam edeceğiz. Çünkü biz DEAŞ'ı o topraklarda bitireceğiz, Aynı şekilde diğer terör örgütlerini de bitireceğiz. Çünkü Suriye halkı bu teröristlerle iç içe yaşayamaz. Biz Suriye halkının huzurunu, mutluluğunu yaşamak, yaşatmak durumundayız. Kaldı ki 20 mil meselesi artık bir güvenli bölge olarak önümüzdedir. Bu konuda da Türkiye 911 kilometre sınırıyla buralarda önemli bir adım atacaktır. Aynı şekilde Hatay sınırı yine burada önemli bir yerdir ve bu çalışmalarımızı kararlılıkla devam ettireceğiz. Hedefimiz bir an önce oradaki huzuru, sükunu ve Suriye'nin bütünlüğünü sağlayabilmektir." diye konuştu.

EK-12. AA politika muhabirliği alanından örnek haber**Cumhurbaşkanı Erdoğan'dan, Kitaroviç Onuruna Yemek****ANKARA**

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Hırvatistan Cumhurbaşkanı Kolinda Grabar Kitaroviç onuruna akşam yemeği verdi.

Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Hırvatistan Cumhurbaşkanı Kolinda Grabar Kitaroviç onuruna akşam yemeği verdi.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, resmi ziyaret için Türkiye'de bulunan Kitaroviç ile baş başa ve heyetler arası görüşmelerin ardından, ortak basın toplantısı düzenledi.

Erdoğan, Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde Kitaroviç onuruna resmi akşam yemeği verdi.

EK-13. AA politika muhabirliği alanından örnek haber

CHP Ankara Aday tanıtım Toplantısı CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, ATO Congresium'da, Ankara Büyükşehir Belediyesi Başkan Adayı Mansur Yavaş ve bazı belediye başkan adaylarının kamuoyuna tanıtıldığı toplantıda konuştu.

Kılıçdaroğlu, TBMM Başkanvekili Levent Gök'ün tarafsızlığı nedeniyle, yasaya duyduğu saygı nedeniyle aday tanıtım toplantısına katılmadığını bildirdi.

Bu toplantıda Ankara'yı konuşacaklarını, Ankara'nın herkesin gönlünde yatan bir şehir olduğunu, güzel yönetilen, herkesin sokaklarında huzur içinde gezdiği bir Ankara istediklerini belirten Kılıçdaroğlu, Başkent'in Kurtuluş Savaşı öncesinde ve sonrasında imece kültürü ile oluşturulduğunu ifade etti.

“Ankara 3 bin yıllık tarihi olan bir kent”

Kemal Kılıçdaroğlu, kente imece kültürünü Hacı Bayram Veli ve arkadaşlarının getirdiğini, Kurtuluş Savaşı sonrasında ise Atatürk ve arkadaşları tarafından bu kültürün sürdürüldüğünü vurgulayarak, "Ankara'nın başkent oluşunun özünde olan bu felsefedir. Birlikte yaşayacağız, birlikte mücadele edeceğiz. Hiçbir çocuğun yatağa aç girmediği bir kent yaratacağız. Ankara 3 bin yıllık tarihi olan bir kent. Cumhuriyetin 100. yılında inşallah Sayın Mansur Yavaş Ankara'yı yönetecek." diye konuştu.

Cumhuriyet öncesinde Ankara'nın yoksulluk ve bataklık içinde bir şehir olduğunu anımsatan Kılıçdaroğlu, şunları söyledi:

"Gazi Mustafa Kemal ve arkadaşları Ankara'yı başkent olarak ilan ettikten sonra Ankara dünyanın ilk planlı kentlerinden biri olarak tarihe geçti. Ankara'yı Ankara yaptılar. O bozkırı yemyeşil bir Ankara yaptılar. Yemyeşil bir Ankara'ya dönüştüren o yıllarda çaba harcayan bütün Ankaralı büyükleri selamla ve saygıyla anıyoruz. Bozkırı yeşillığe dönüştüren o dönemin kahramanları, bugün beton Ankara'yla, bir beton ormanıyla karşılaşacağımızı asla düşünmüyorlardı. Onlar güzel bir Ankara'yı sürekli kılmak istiyorlardı. Ama olmadı. Bir beton ormanıyla karşı karşıyayız. Ama bunu değiştireceğiz. Bir kişinin gücü ve iradesiyle değiştireceğiz. O kişi ve arkadaşları Ankara'yı çağdaş bir kent haline getirecek, o kişinin adı Mansur Yavaş. Ankara'nın kaderini değiştireceğiz. 21'nci yüzyılın kendisinden söz edilen en görkemli başkentlerinden biri olacak Ankara."

"Üç şey istiyorum

CHP'li belediye başkanlarından üç şey istediğini belirten Kılıçdaroğlu, bunlardan ilkinin tüm çalışanların iş güvencesinin sağlanması olduğunu aktardı. Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığını kazanmaları durumunda herkesin aşına ve işine saygı gösterileceğini bildiren Kılıçdaroğlu, ikinci olarak her kuruluşun hesabını millete vereceklerini kaydetti.

Kılıçdaroğlu, "Çünkü harcanan her para milletin parasıdır ve millete hesabına vermek zorundayız. Sayın Yavaş da harcadığı her kuruluşun hesabını millete ve Ankaralılara verecek." açıklamasını yaptı.

Üçüncü olarak hiç kimseyi ötekileştirmeyeceklerinin sözünü veren Kılıçdaroğlu, "Sayın Mansur Yavaş da aynı politikayı savunuyor. Hangi partiden, hangi inançtan olursa olsun sorunları varsa, o sorunları çözmek bizim boynumuzun

EK-13 (Devam) AA politika muhabirliği alanından örnek haber

borcudur. Biz insanları seviyoruz ve sorunlarını çözmek için her türlü çabayı göstereceğiz." diye konuştu.

CHP Genel Başkanı Kılıçdaroğlu, birkaç konuya daha değinmek istediğini vurgulayarak, bunlardan ilkinin ABD Başkanı Donald Trump'un, Twitter üzerinden Türkiye ile ilgili yaptığı paylaşım olduğunu aktardı.

Trump'ın, "Türkiye'yi ekonomik olarak mahvederiz." şeklindeki sözlerini eleştiren Kılıçdaroğlu, şu değerlendirmeyi yaptı:

"Bekledim ki en sert tepki iktidar kanadından gelsin ama en sert tepki gelmedi. Buradan açık ve net söylüyorum; bir sokak kabadayısının diliyle Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni hiç kimse tehdit edemez. Dünyada yaşayan hiç kimse şunu unutmasın; Türkiye Cumhuriyeti Devleti egemen güçlerin lütfuyla kurulan bir devlet değildir.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temelinde kan vardır, acı vardır, gözyaşı vardır, milyonlarca şehit vardır. Hangi gerekçeyle söylüyorum bunu? Çünkü bu ülkede egemen güçlere teslim olmamak için mücadele eden bir Kuvayımiliye vardı. Kuvayımiliyeciler vardı Anadolu'nun her bölgesinde, her kimlikten, her inançtan insanlar, kendi ülkelerinin bağımsızlığı için mücadele ettiler. Bizler onların torunlarıyız. Ve onlar sonra CHP'yi kurdular.

CHP'li olmak kolay değildir. CHP'li olmak egemen güçlere karşı inatla, kararlılıkla mücadele etmek demektir. CHP, avukat odalarında kurulan bir parti değildir. CHP savaş meydanlarında kurulan bir partidir. O nedenle Batı'nın egemen güçleri iktidarı kolayca tehdit ediyorlar. Sabaha kadar bekliyor, acaba sabah olsa da ben bir Trump'ı arasam diye. Bakabiliyor musunuz? Geldiğimiz noktayı görüyor musunuz?"

"Asla ve asla egemen güçlere teslim olmayacağız"

Kılıçdaroğlu, Türkiye'nin 16 yılın sonunda "bir grup tefeciye" teslim edildiğini ileri sürerek, "Onlara muhtaç hale gelerseniz, onlar gelirler sizden ensenize vurup ağzınızdaki lokmayı alırlar ve siz sesinizi çıkaramazsınız. Ama bizler bu ülkenin yurtseverleri, bu ülkenin sessiz çoğunluğu asla ve asla egemen güçlere teslim olmayacağız. Teslim olunmaz bizim kitabımızda, inancımızda, karakterimizde, terbiyemizde yoktur, ahlakımızda yoktur." ifadelerini kullandı. Kılıçdaroğlu, Osmanlı'nın borçlandığı için battığını, Düyun-u Umumiye'nin borç için kurulduğunu hatırlattı. Kılıçdaroğlu, AK Parti iktidarlarının Türkiye'yi yönettiği 16 yılda Londra'daki bir avuç tefeciye ödenen faizin 162 milyar 156 milyon dolar olduğunu söyledi.

"Neden ses çıkaramıyorlar? Tefecilere teslim oldukları, onların emirlerini dinledikleri için." ifadesini kullanan Kılıçdaroğlu, Cumhuriyeti kuranların yaptığı ilk işlerden birisinin, Osmanlı'nın borcunu son kuruşuna kadar ödemek ve egemen güçlere karşı onurlu ve dik durmak olduğunu vurguladı.

İktidarın, milletin parasıyla yapılan ne varsa sattığını belirten Kılıçdaroğlu, "Şimdi sıra askeri fabrikaları satmaya geldi. Sakarya'da 1975 yılında kurulan Tank Palet Fabrikası şimdi satılıyor. Özelleştirme adı altında birilerine peşkeş çekiliyor." diye konuştu.

Kılıçdaroğlu, bu fabrikada, Türkiye'nin övündüğü Fırtına obüslerinin yapıldığını, tankların onarıldığına işaret ederek, "Eğer bu fabrika verimlilik açısından değerlendirilecekse Türkiye'de en verimli üçüncü fabrika.

EK-13 (Devam) AA politika muhabirliği alanından örnek haber

Sakarya'daki Tank Palet Fabrikası dünya sıralamasında beşinci sırada geliyor. Eğer yeniden böyle bir fabrika kurulacaksa bunun bedeli 20 milyar dolar. Yani o fabrikanın değeri 20 milyar dolar. Şimdi kalkıyorsunuz siz bunu özelleştiriyorsunuz." dedi.

"Yalan söylemek ayıp değil mi?"

Fabrikanın özelleştirilmesine ilişkin kararın Resmi Gazete'de yayımlandığını hatırlatan Kılıçdaroğlu, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Sakarya'da yaptığı konuşmada "Bu özelleştirme değildir, işletme hakkının belli şartlar, süreler, kısıtlamalar dahilinde BMC'ye devredilmesidir." dediğini aktardı. BMC'nin kimin olduğunu gayet iyi bildiklerini dile getiren Kılıçdaroğlu, "Devleti yönetenlerin yapmaları gereken, halkına yalan söylememektir. Çünkü yalancıdan devlet adamı olmaz, yalandan millete hayır gelmez. Yalancı, dünyanın her tarafında itibar görmez. 'Özelleştirme değildir' diyor." ifadesini kullandı.

Resmi Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanı kararını okuyarak, burada "özelleştirme" ifadelerinin bulunduğu dikkati çeken Kılıçdaroğlu, şöyle devam etti:

"Ne diyordu? 'Özelleştirme yapılmayacak' diyordu. Bereket yazmış, kararname var elimizde, kararname olmasa çark edecek, diyecek ki 'Ben öyle söylemedim' ama kararname var ve Resmi Gazete'de. Sen kalkıyorsun Sakarya'da açıklama yapıyorsun, 'Bu bir özelleştirme değildir' diyorsun. Yazdığına mı inanalım, konuştuğuna mı inanalım? Milletin önüne çıkıp yalan söylemek, devleti yönetenler için bir ayıp değil mi? Eğer bu ülkede 'milliyetçilik' diye, 'vatan sevgisi' diye bir kavram varsa eğer bu ülkede 'bayrak, vatan' diye bir inanç, bir sevgi varsa hiçbir devlet kendi askeri fabrikalarını yabancılara peşkeş çekemez."

"Dokuz sorunun cevabını bekliyorum"

Boya, tekstil fabrikası gibi fabrikaların satılabileceğini, ancak 20 milyar dolarlık askeri fabrikanın satılamayacağını vurgulayan Kılıçdaroğlu, şu dokuz soruyu yöneltti:

"Bir, fabrikanın özelleştirme işlemleri için değer tespit komisyonu oluşturulmuş mudur? Komisyon değer tespiti yapmış mıdır? İki, komisyon bir değer tespiti yaptıysa bu değer kaç liradır? Üç, fabrikanın özelleştirme işlemleri için ihale komisyonu oluşturulmuş mudur? Dört, ihale yapılmış mıdır? Yapıldı ise ne zaman ve nerede yapılmıştır? İhale hangi usule göre yapılmıştır? Soru beş, ihaleye kaç firma teklif vermiştir, verilen teklifler nelerdir? Öyle ya ihale olduysa belki birden fazla firma teklif vermiştir. Bizim de bunu bilmeye hakkımız var. Çünkü o fabrikalar, tüyü bitmemiş yetimin ödediği vergilerle kuruldu.

Soru altı, ihaleyi alan şirkete üretim ve satış garantisi verilmiş midir? Soru yedi, fabrikada çalışan askeri personel özelleştirmeden sonra da çalışmaya devam edecek mi? Edecekse askerlerimiz ihaleyi alan Katar şirketinin emrinde mi çalışacaklar? Bu çok önemli. İlk kez Türkiye Cumhuriyeti tarihinde yabancılardan emrinde bizim subaylar, askerler çalışacaklar eğer bu olursa. Bu tablonun Türkiye'nin geldiği nokta açısından ne kadar vahim olduğunu düşünün.

Soru sekiz, tank, palet yapacak olan BMC şirketinin yüzde 49,9'u Katarlılara kaçta satıldı? Size 'bedava verildiği' söylenen uçan sarayla bu ihalenin bir bağlantısı var mı? Soru dokuz, bu özelleştirmede bir ihlale yapılmadıysa bunun sebebi nedir? Hangi kanun size bu yetkiyi veriyor? Bu dokuz sorunun cevabını bekliyorum."

EK-13 (Devam) AA politika muhabirliği alanından örnek haber

Kılıçdaroğlu, egemen güçlerin teslim aldığı bir yönetimin, ülkenin çıkarlarını savunamayacağını ifade ederek, "Onlar, yabancılar tarafından teslim alınmışlardır. Osmanlı'nın son dönemlerinde yaşadığımız tablonun bir benzerini 21. yüzyılın Türkiye'sine yaşıyorlar." diye konuştu.

"Her vatandaşımız oy verecek"

Vatani, milleti, bayrağı, halkı, bu ülkenin çocuklarını sevdiğini vurgulayan Kılıçdaroğlu, bu kapsamda yerelden bir çalışma başlatacaklarını söyledi.

"Diyorlar ki 'Efendim YSK'ye güvenmiyorsanız, seçimlere girmeyin.' Biz, YSK'ye güvenmiyoruz ama seçimlere katılan milyonlara, halkımıza güveniyoruz." diyen Kılıçdaroğlu, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Biz, sandık ittifakı yapacağız. O sandıkta bizim adaylarımıza her partiden vatandaşlarımız oy verecek. Neden? Çünkü bizim belediye başkanlarımız hiç kimseyi ötekileştirmeyecek, harcadıkları her kuruşun hesabını millete verecek, namuslu, dürüst, ahlaklı ve adaletli olacaklar. Pozitif ayrımcılığı geçeköndü bölgelerinden, fakir fukaradan başlatacaklar ama fakir fukaraya yardım yaparken onun yoksulluğunu teşhir etmeyecekler.

Çünkü bizim inancımıza göre sağ elin verdiğini sol el görmeyecek. Bunu Mansur Yavaş yapacak. İnanıyorum ve güveniyorum Sayın Mansur Yavaş önümüzdeki 5 yıl içinde Ankara'yı dünyanın merkezi haline getirecek, Ankara'yı konuşulan, turist çeken bir kent haline getirecek. Yemyeşil, güzel, caddelerinde rahat rahat yürüyeceğimiz, aydınlık bir Ankara'ya hepimiz birlikte kavuşacağız."

CHP Ankara Büyükşehir Belediye Başkan Adayı Yavaş:

"Alnının teriyle üreten, emek veren belediye personelinin, herhangi bir kişisel nedenden dolayı işten çıkarmayacağız. Kimsenin ekmeğiyle oynamayacağız."

ATO Congresium'da düzenlenen CHP'nin aday tanıtım toplantısında konuşan Yavaş, nefret dilini kendilerinden uzak tutacaklarını, sevgi ekip sevgi biçeceklerini ve hiçbir ayırım yapmadan 5,5 milyon Ankaralıyla birlikte Ankara'yı kardeşçe kucaklayıp, ileriye taşıyacaklarını ifade etti.

Yavaş, "Bundan dolayı seçimi kazandığımızda kendimizi asla zafer kazanmış saymayacağız. Bu savaş değil ki. Ne zaferi, kime karşı zafer? Demokrasilerde kaybeden olmaz. Biz bu seçimi, Ankara halkının bize sadece beş yıl için verdiği hizmet etme yetkisi olarak göreceğiz." şeklinde konuştu.

Oy veren vermeyen bütün Ankaralılara adil ve eşit hizmet vermeyi, izzet, şeref ve kul hakkının gereği sayacaklarını vurgulayan Yavaş, şöyle devam etti:

"Göreve başladıktan itibaren belediyede liyakat ve ehliyeti en büyük kriter olarak göreceğiz. Partizanlık, akrabalık veya başka aidiyetlere asla prim vermeyeceğiz. Belediyemizin çalışanlarını mesai arkadaşımız olarak kabul edeceğiz. Alnının teriyle üreten, emek veren belediye personelinin, herhangi bir kişisel nedenden dolayı işten çıkarmayacağız. Kimsenin ekmeğiyle oynamayacağız. Hizmeti ihtiyaç ve aciliyet sırasına göre dağıtacağız."

EK-13 (Devam) AA politika muhabirliği alanından örnek haber

ulaşım hakkını önemsiyoruz. Sosyal yardımlara devam edeceğiz. Bizler sağ elle verileni sol elden gizlemeyi emreden kültürden geliyoruz. Yardımları yaparken kameralarla gitmeyeceğiz, hiçbir ihtiyaç sahibini rencide ettirmeyeceğiz. Ayrıca, hem onların çocuklarının sağlığı ve eğitimiyle ilgilenip hem de meslek sahibi olmalarını sağlayacağız. Çarpık kentleşmeye ve ranta dayalı imar uygulamalarına asla izin vermeyeceğiz. Yatay mimariyi özendirip, sağlıklı şehirler meydana getirmeyi planlıyoruz. Çevreci ve yeşil enerjiyi her alanda kullanacak ve teşvik edeceğiz. Ankaramızı betona değil, yeşile boğacağız."

Mansur Yavaş, bir yandan kentin ekonomik kalkınması ve işsizliğin azalması için gerekli bütün hamleleri yaparken, diğer yandan turizmde çeşitliliği artırmayı hedeflediklerini anlattı.

Sağlık yatırımlarını destekleyeceklerini dile getiren Yavaş, "Akıllı Ankara Projesi" ile de insanların hayatını kolaylaştırmayı, kadınlara, emeklilere, emeklilikte yaşa takılanlara, gençlere ve çocuklara, öğrencilere, engellilere, yaşlılara, esnafa, işsizlere huzurlu ve mutlu yaşayabilecekleri bir Ankara vaat ettiklerini söyledi.

Sokak hayvanlarının özgürce dolaşacağı ve hayvanseverler ile buluşacağı barınaklar kuracaklarını kaydeden Yavaş, Ankara Büyükşehir Belediyesinin yurt dışından fidan ve ağaç getirme uygulamasına son vereceklerini belirtti. Yavaş, tüm ürünleri Ankara ve çevresinden temin edeceklerini ve Avrupalı köylü yerine, Ankara'nın çiftçi ve köylüsünü zengin etmeyi hedeflediklerini aktardı.

"Ayrıcalıklı davranmayacağız"

Ankara'nın en önemli marka değerlerinden Ankaragücü'nün Şampiyonlar Ligi'nde mücadele etmesi ve Gençlerbirliği'nin de yeniden Süper Lig'e dönerek büyük zaferlere imza atması için hiçbir fedakarlıktan kaçınmayacaklarının altını çizen Yavaş, kentteki amatör spor kulüplerini de unutmayacaklarını söyledi.

Yavaş, "Buradan söz veriyoruz; belediyedeki görevimize başladığımızda ilk icraatımız, makam araçlarını azaltmak ve şahsımınki de dahil olmak üzere, belediyeye ait bütün makam araçlarının çakarlarını sökmek olacaktır. Ankara halkı ile bütünleşeceğiz, ayrıcalıklı davranmayacağız." diye konuştu.

Büyükşehir Belediye Meclisince su ücretlerinde indirim yapılması kararı alındığını dile getiren Yavaş, içme suyunda yapılan yüzde 30'luk indirim ve fiyatların sabitlenmesinin kendilerinin daha işbaşına gelmeden gerçekleşen projeleri olduğunu iddia etti.

Ankara'da yapılma sebebi bilinmeyen, programı ve planı belli olmayan, estetiğe aykırı birçok proje olduğunu savunan Yavaş, tüm harcamaların hesabını vereceklerini bildirdi.

Yavaş, proje yarıştırmayacaklarını, seçimi kazanmaları halinde rakiplerinin de akılcı projelerini en az kendi projeleri kadar özenli bir şekilde hayata geçirmek için çalışacaklarını söyledi.

Ankara'nın bir üniversite kenti olduğunu anımsatan Yavaş, şunları kaydetti:

"İç Anadolu çanağının tüm kentlerinden, Yozgat'tan, Kırşehir'den, Çankırı'dan, Çorum'dan, Kırıkkale'den gelen güzel kardeşlerimin sadece kentli değil, Başkentli olmasının zamanı geldi. Ankara'yı tarafsız bir şekilde yöneteceğimize söz veriyoruz. Ankara çevre ilçelerinden başlayarak önce en yoksulu, en muhtacı gözüteceğimize söz veriyoruz. Belediyeyi, çağdaş bir belediyecilik anlayışıyla katılımcı, şeffaf ve hesap verebilir bir şekilde yönetmeye söz veriyoruz. Bizler

EK-13 (Devam) AA politika muhabirliği alanından örnek haber

hesap vermeye talip oluyoruz. Ankara'yı inovasyon, endüstri, tasarım, turizm, spor ve sanat merkezi haline getireceğimize söz veriyoruz. Attığımız her adımda, esnafımızın bereketini, halkımızın huzurunu arttıracak disiplin içerisinde olacağımıza söz veriyoruz. Benim en büyük projem, Ankara'nın güzel günler görmesidir. Ankara'nın mutlu yaşamasıdır."

Ankaragücü'nden destek

Toplantıda, "Mansur başkan, Ankaragücü şampiyon" ve "Halkın umudu Kılıçdaroğlu" sloganları atıldı.

Salondaki platformda kürsünün arkasında yer alan ekranlarda Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve Türk Bayrağı ile Kılıçdaroğlu ve Yavaş'ın fotoğrafları yer aldı.

Çankaya Belediyesi Hoy-Tur halk dansları topluluğunun gösterisiyle başlayan törene, Kemal Kılıçdaroğlu'nun eşi Selvi Kılıçdaroğlu, Mansur Yavaş'ın eşi Nurşen Yavaş'ın yanı sıra CHP'nin 24 Haziran'daki Cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce, İYİ Parti Genel Başkan Yardımcısı Aytun Çıray, eski Ülkü Ocakları Genel Başkanı Alaattin Aldemir, eski Ankara Büyükşehir Belediye Başkanı Murat Karayalçın da katıldı.

Toplantıda, Mansur Yavaş'ın seçim süreci boyunca kullanacağı klip de izletildi.

EK-14. AA diplomasi muhabirliği alanından örnek haber

Çavuşoğlu-Asselborn ortak basın toplantısı (1)

-Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu:

-"(Trump'ın açıklaması) Stratejik ortaklar sosyal medya üzerinden konuşmaz"

- "(30 kilometre güvenli bölge) Türkiye'nin kararlılığından sonra bu fikri ortaya atıldılar,

buna karşı değiliz"

-"Trump'ın üzerinde ciddi bir baskı var. Güvenlik birimleri çekilmemesi için baskı yapıyor"

- "Biz hiçbir tehditten korkmayacağımızı söyledik. Ekonomik tehditle bir yere varılamaz"

ANKARA (AA) - Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, ABD Başkanı Donald Trump'ın Twitter üzerinden yaptığı tehdit içerikli açıklamaya ilişkin, "Stratejik ortaklar sosyal medya üzerinden konuşmaz." dedi.

Çavuşoğlu, Lüksemburg Dışişleri ve Avrupa Bakanı Jean Asselborn ile ortak basın toplantısında, Trump'ın Twitter'dan yaptığı Suriye'ye yönelik tehdit içerikli açıklamasıyla ilgili soruyu yanıtladı.

"Stratejik ortaklar sosyal medya üzerinden konuşmaz. Ve kanallarımız açık." diyen Çavuşoğlu, "Sayın Trump, Cumhurbaşkanımızı arayarak Suriye'den çekilmek istediklerini ve bunu Türkiye ile koordine etmek istediklerini söyledi. Biz de muhataplarımızla görüştük. Daha iki gün önce ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo ile de telefonda görüştük." ifadelerini kullandı.

Çavuşoğlu, ikili toplantılarda ABD'nin çekilmesini tüm detaylarıyla nasıl koordine edilebileceğinin görüşüldüğünü vurgulayarak, Suriye'nin kuzeyinde 30 kilometrelik bir güvenli bölge fikrinin ABD'ye değil, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a ait olduğunu anımsattı.

Bakan Çavuşoğlu, şöyle devam etti:

"Bu, cumhurbaşkanımızın sadece ABD değil, tüm Avrupalılara teklifidir. Ruslar da dahil. Suriye ile ilgilenen herkesle yaptığımız görüşmelerde biz bunu gündeme getirdik. Obama yönetimi bunu gerçekçi bulmuyordu. 'Havadan burayı korumak mümkün olmaz, nasıl olacak' gibi bahanelerle bu fikrimizi desteklemediler. Şimdi Türkiye'nin kararlılığını gördükten sonra bu fikri ortaya atıldılar. Biz bu fikre karşı değiliz. Bizim derdimiz nedir?"

EK-14. (Devam) AA diplomasi muhabirliği alanından örnek haber

Sınırımızın ötesinde bir terör koridoru var. Suriye'yi bölmek isteyen bir terör örgütü var. Bu terör örgüt bize tehdit oluşturuyor. Biz bu terör örgütünü hedef alıyoruz." Türkiye'nin bölgede Kürt halkının en büyük savunucusu olduğunun altını çizen Çavuşoğlu, şunları kaydetti:

"Türkiye'de PKK ile Kürtleri bir tutarsak, Irak'ta terör örgütleriyle Kürtleri, İran'da PJAK ile Kürtleri bir tutarsak, Suriye'de YPG; PKK, SDF, kimse SDF diyerek bizi kandırmaya kalkmasın, aynı şeydir, bir tutmak doğru değildir. Bunu ABD'li Avrupalı muhataplarımıza anlatıyoruz. Ama şu bir gerçek ki Avrupalı dostlarımız ve ABD bu gerçeği bizden çok daha iyi biliyorlar. Şimdi Trump'ın içinde bulunduğu durum zordur. Görüyoruz. Üzerinde ciddi bir baskı var. Kendisi çekilme kararı aldı ve özellikle güvenlikle ilgili birimleri de çekilmemesi için sürekli baskı yapıyor. Son tweet'in de bir iç politika mesajı olduğu biz biliyoruz. Ama biraz önce söylediğim gibi stratejik ortaklar, Twitter, sosyal medya üzerinden görüşmez. Biz konuları kendi aramızda görüşmeye davet etmemiz lazım."

Trump'ın tehdit diline ilişkin Çavuşoğlu, "Biz hiçbir tehditten korkmayacağımız ve hiçbir tehdide pabuç bırakmayacağımızı defalarca söyledik. Türkiye'yi ekonomik olarak tehdit etmekle bir yere varılamaz." dedi. Türkiye'nin zorlukları bertaraf etmek için ne gerekiyorsa yapacağını dile getiren Çavuşoğlu şöyle konuştu:

"Bir tarafta ekonomik zorluklar diğer tarafta terör tehdidi. 'İkisinden birini seç.' derlerse bize, bu millet de der ki, 'Ben aç kalırım, susuz kalırım ama geçmişte olduğu olduğu gibi, Kut'ül Amare'de olduğu gibi, Çanakkale'de olduğu gibi, Kurtuluş Savaşı'nda olduğu gibi boyun eğmem' der ve karşı karşıya kaldığı tehdidi yok etmek için millet, devlet ve hükümetimiz olarak biz ne gerekiyorsa onu yaparız. Baskı altında Trump'ın yaptığı bu açıklamayı ve kullandığı dili doğru bulmuyoruz. Her şeyden önce Türkiye'nin hak ettiği saygıyı ve muameleyi, ABD ve herkes göstermeli ve üslubunu ve tüm davranışlarını buna göre ayarlamalıdır." (Sürecek)

EK-15. AA diplomasi muhabirliğinden örnek haber

Çavuşoğlu-Asselborn ortak basın toplantısı

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu (2):

"İdlib bir terör yuvası olduysa bunun sorumlusu Suriye halkı da değildir, Türkiye de değildir. Bunun sorumlusu rejimdir ve rejimi destekleyen ülkelerdir"

"HTŞ'nin veya El Nusra'nın terör örgütlerinin İdlib bölgesinin yüzde 50'sini ele geçirdiği söylemi doğru değil"

"Bugüne kadar DEAŞ'a karşı mücadele eden tek ülke Türkiye olmuştur. Sizlerin verdiğiniz paralar PKK/YPG'ye silah olarak gitmiştir"

"Avrupa (göç mutabakatında) eksik kalan yükümlülüklerini yerine getirmelidir"

ANKARA

Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu, "İdlib bir terör yuvası olduysa bunun sorumlusu Suriye halkı da değildir, Türkiye de değildir. Bunun sorumlusu rejimdir ve rejimi destekleyen ülkelerdir." dedi.

Çavuşoğlu, Lüksemburg Dışişleri ve Avrupa Bakanı Jean Asselborn ile Ankara'da ortak basın toplantısı düzenledi.

Asselborn'un "Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyine müdahalesinden endişe duydukları" belirtmesi ve FETÖ ile mücadeledeki tedbirlere ilişkin değerlendirmesine cevap veren Çavuşoğlu, 15 Temmuz sonrası Türkiye'nin aldığı tedbirlerin milleti ve demokrasiyi koruma amaçlı olduğunu söyledi.

Demokrasiyi savunan herkesten destek beklediklerini vurgulayan Çavuşoğlu, AB'nin yeterince destek vermediğini kabul ettiğini dile getirdi. Çavuşoğlu, şöyle devam etti:

"PKK/YPG'nin ve FETÖ'nün Avrupa'da kirli kara propagandası yüzünden halen yanlış bilgiler içinde farklı yorumlar geliyor. Bugün Asselborn'a 'Adalet Bakanlığından randevu da alırız, bilgileri rakamlarıyla beraber oradan öğrenebilirsiniz' dedik. Bugün teröre karşı Fransa, Belçika ve terörden etkilenen ülkeler yasa değişiklikleri ve olağanüstü hal gibi tedbirlere Lüksemburg dahil AB ülkeleri sadece dayanışma adı altında, bunu bahane ederek ses çıkarmaması ve destek vermesi, Türkiye'ye gelirken bile onların tereddüt eden ülkelerin ve kişilerin gelip de sadece Türkiye'ye ders vermeye çalışmasını biz ülke olarak da, millet olarak da kabul edemeyiz."

"Suriye'de tek taraflı müdahaleye karşıyız diyorsunuz, o zaman gelin terörle birlikte mücadele edelim." diyen Çavuşoğlu, Türkiye'nin Suriye'deki terörle mücadelesinin Avrupa'nın güvenliği için de çok önemli olduğuna dikkati çekti.

Çavuşoğlu, PKK/YPG'nin Suriye topraklarının yüzde 33'ünü ülkeyi bölmek için işgal ettiğini belirterek, "Ona karşı niye ses çıkaramıyorsunuz? DEAŞ'a karşı olduğunuzu söylüyorsunuz da diğer terör örgütlerine karşı olduğunuzu söylemiyorsunuz. İşte bunlar Avrupa'nın terörle mücadelede güvenilirliğini zedeliyor." diye konuştu.

- "İdlib terör yuvası olduysa sorumlusu rejim"

EK-15. (Devam) AA diplomasi muhabirliğinden örnek haber

İdlib'deki gelişmeleri ilişkin bir soruyu yanıtlayan Çavuşoğlu, "İdlib bir terör yuvası olduysa bunun sorumlusu Suriye halkı da değildir, Türkiye de değildir. Bunun sorumlusu rejimdir ve rejimi destekleyen ülkelerdir." dedi.

Doğu Guta, Humus, Dara gibi kentlerden teröristlerin silahlarıyla beraber İdlib'e gönderildiğini hatırlatan Çavuşoğlu, rejim ve destekçilerinin teröristleri bahane ederek İdlib'e saldırmayı amaçladıklarını belirtti.

İdlib mutabakatının zor şartlara rağmen başarılı şekilde uygulandığını vurgulayan Çavuşoğlu, radikal grupların, teröristlerin bundan rahatsız olduğunu söyledi. Çavuşoğlu, hem rejimin hem de terör gruplarının zaman zaman ihlaller yaptığını, ancak genel anlamda mutabakatın başarılı ilerlediğini, ufak aksaklıkların giderilmesi için birimlerin çalıştığını aktardı.

Çavuşoğlu, "HTŞ'nin veya El Nusra'nın terör örgütlerinin İdlib bölgesinin yüzde 50'sini ele geçirdiği söylemi doğru değil. Zaten büyük bölümü şimdi silahtan arındırılmış bölge oldu ve burada yaşayan milyonlarca sivil var. Ama bu radikal gruplar alınan tedbirlerden rahatsız ve ılımlı muhalefete saldırıyorlar." ifadelerini kullandı.

Çavuşoğlu, terör gruplarının içindeki yabancı savaşçıların durumunu da bu kişilerin geldiği ülkelerle konuşmaları gerektiğine işaret ederek, "NATO'da ben bunu gündeme getirdim ama tüm dışişleri bakanları dostlarımız sadece gülümsedi. 'Bunları evinize kabul etmek istemiyorsunuz biliyorum ama ne yapacağız. Bunlar sizin vatandaşlarınız' dedim. Burada ciddi bir durum var." dedi.

- "DEAŞ ile mücadele eden sadece Türkiye"

Çavuşoğlu, ABD ile görüşmeler hakkındaki soru üzerine de hem liderler, hem bakanlar hem de çalışma grupları düzeyinde görüşmelerin devam ettiğini söyledi.

Patriot füze sistemlerinin satışı, FBI'nın FETÖ hakkındaki soruşturması gibi konularda diyalogun sürdüğünü aktaran Çavuşoğlu, Türkiye ile ABD arasında Suriye, konsolosluk işleri ve PKK ile mücadele konularında üç çalışma grubu bulunduğunu hatırlattı.

Çavuşoğlu, çalışma gruplarının 8 Ocak'ta Washington'da görüşmesinin planlandığını ancak Beyaz Saray Ulusal Güvenlik Danışmanı John Bolton'un Ankara ziyareti nedeniyle 5 Şubat'a ertelendiğini, Dışişleri Bakan Yardımcısı Sedat Önal başkanlığındaki heyetin Washington'a gideceğini söyledi.

Çavuşoğlu, 6 Şubat'ta da DEAŞ ile Mücadele Koalisyonunun toplantısı olacağını, koalisyonda 65 ülke bulunduğunu belirterek, "Fakat bugüne kadar DEAŞ'e karşı mücadele eden tek ülke Türkiye olmuştur. Sizlerin verdiğiniz paralar PKK/YPG'ye silah olarak gitmiştir. Biz sadece Suriye'de 3 binden fazla DEAŞ üyesini etkisiz hale getirdik." diye konuştu.

Çavuşoğlu, Irak'ta da binden fazla DEAŞ'lıyı etkisiz hale getirdiklerini, Türkiye'den başka hiçbir ülkenin DEAŞ ile göğüs göğüse çarpışmadığını vurguladı.

- "Avrupa yükümlülüklerini yerine getirmeli"

Asselborn'un dünyanın en tecrübeli dışişleri bakanlarından biri olduğunu söyleyen Çavuşoğlu, Lüksemburg Dışişleri Bakanı'nın Türkiye'nin AB sürecine destek verdiğini belirtti ve desteğinden ötürü teşekkür etti. Karşılıklı

EK-15. (Devam) AA diplomasi muhabirliğinden örnek haber

ziyaretlerin devamı konusunda hemfikir olduklarını dile getiren Çavuşoğlu, ikili ilişkiler ve bölgesel konuları ele aldıklarını ifade etti.

Suriye'deki son gelişmeler, AB'nin içinden geçtiği süreç, mayısta yapılacak Avrupa Parlamentosu seçimleri, Avrupa Konseyi'ndeki gelişmeleri değerlendirdiklerini kaydeden Çavuşoğlu, iki ülke arasında siyasi sorun bulunmadığını, dostluk ve müttefiklik ilişkilerinin iyi ilerlediğini belirtti. Bunun ekonomik ilişkilere de yansıdığını aktaran Çavuşoğlu, Türkiye'deki yabancı yatırımlarda Lüksemburg'un 10 milyar dolar ile 6. sırada bulunduğu bilgisini verdi.

Çavuşoğlu, ticaret hacminin birkaç yüz milyon dolar seviyesinde bulunduğunu ama potansiyelin daha fazla olduğunu, karma ekonomik ve ticari komisyon toplantılarını

yaparak ticareti artırmak istediklerini dile getirdi. Türkiye'ye gelen Lüksemburglu turist sayısının arttığını vurgulayan Çavuşoğlu, artışın devamını arzu ettiklerini bildirdi.

Terör konusunu da ele aldıklarını anlatan Çavuşoğlu, terör örgütleri PKK ve FETÖ'nün Avrupa'da yoğun olarak faaliyet gösterdiğini, bu örgütlere mensup kişilerin Lüksemburg'da ilişkileri zehirlemek için faaliyetlerde bulunduklarını Asselborn'a söylediklerini aktardı. Çavuşoğlu, bu tür terör faaliyetlerinin önlenmesinin önemini vurguladı. Türkiye'nin 2016'da Türkiye ile AB arasında imzalanan göç mutabakatındaki yükümlülüklerini kusursuz şekilde yerine getirdiğine işaret ederek, "Avrupa da eksik kalan yükümlülüklerini yerine getirmelidir." dedi. Çavuşoğlu, Asselborn ile görüşmesinde ayrıca Türkiye'nin reform sürecini, Reform Eylem Grubu toplantılarını ve Türkiye'nin üzerinde çalıştığı yargı reform stratejisini değerlendirme imkanını bulduklarını belirtti.

(Bitti)

EK- 16. AA ekonomi muhabirliği alanından örnek haber**Toplanan inek sütü miktarı kasımda azaldı**

Ülke genelinde toplanan inek sütü miktarı, Kasım 2018'de bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 0,8 azalarak 743 bin 427 ton oldu

ANKARA (AA) - Türkiye genelinde toplanan inek sütü miktarı, Kasım 2018'de bir önceki yılın aynı ayına kıyasla yüzde 0,8 düşerek 743 bin 427 tona geriledi.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Kasım 2018'e ilişkin süt ve süt ürünleri üretimi verilerini açıkladı. Buna göre, toplanan inek sütü miktarı, geçen yıl kasımda yıllık bazda yüzde 0,8 düşüşle 743 bin 427 ton oldu. Bu dönemde ticari süt işletmeleri tarafından gerçekleştirilen içme sütü üretimi yüzde 9,9 gerileyerek 131 bin 655 tona düştü. Aynı dönemde inek peyniri üretimi yüzde 0,3 azalışla 54 bin 872 tona indi.

Koyun, keçi, manda ve karışık sütlerden elde edilen peynir çeşitleri üretimi ise yüzde 97,2 artarak 451 tona yükseldi.

Yoğurt üretimi, Kasım 2018'de bir önceki yılın aynı ayına kıyasla yüzde 0,5 düştü ve 91 bin 755 tona indi. Bu dönemde ayran üretimi ise yüzde 0,5 artışla 57 bin 836 tona çıktı. Ticari süt işletmeleri tarafından toplanan inek sütü yağ oranı, ortalama yüzde 3,4 ve protein oranı ortalama yüzde 3,1 olarak tespit edildi.

Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış toplanan inek sütü miktarı, geçen yıl kasımda bir önceki aya göre yüzde 1,1 azaldı. Kasım 2018'de takvim etkisinden arındırılmış toplanan inek sütü miktarı da bir önceki yılın aynı ayına kıyasla yüzde 0,8 azalış gösterdi.

EK-17. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı WhatsApp grubu paylaşımı

[14.01.2019 12:38:34] Basın müşaviri:

-BAKAN VARANK YENİ DESTEKLERİ AÇIKLADI

-KOSGEB'İN VİZYONU YÜKSEK TEKNOLOJİ ÖNCÜLÜĞÜNDE ÜRETİM VE

İSTİHDAM ARTIŞLARI TEKNOLOJİNİN TABANA YAYILMASI SAĞLANACAK

-BAKAN VARANK:

-KOBİ'LERE ERKEN ÖDEME İMKÂNI GETİRİYORUZ

-YENİ DÖNEMDE TEKNOLOJİ TABANLI KOBİ'LERİ DAHA ÇOK DESTEKLEYECEĞİZ

-KOBİ'LERİ ULUSLARARASI REKABETİN AKTÖRÜ HALİNE GETİRMEK İSTİYORUZ

-SANAYİDE ÇARKLARIN DÖNMESİ EN TEMEL ÖNCELİĞİMİZ

-EKONOMİK TEHDİTLERE KARŞI TÜM İMKÂNLARIMIZLA SANAYİCİLERİMİZİN YANINDA OLMAYA DEVAM EDİYORUZ.

Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı'nın (KOSGEB) 2019 yılı desteklerini ve yeni vizyonunu açıkladı.

KOSGEB'in büyümeyi ve istihdamı odağına alarak; katma değerli ve kapasiteyi geliştiren yatırımlara öncelik vereceğini vurgulayan Bakan Varank, "İş Birliği Destek Programı ile ilk kez teknoloji düzeyi yüksek KOBİ'leri büyük işletmelerle işbirliği yapmaları halinde 10 milyon TL'ye kadar destekleyeceğiz. Girişimciliği Geliştirme Destek Programını yüksek teknolojiye uyarladık. Yeni girişimciye 360 bin TL'ye kadar kaynak sağlayacağız. Teknoyatırım Destek Programını ise hazırlıklarını sürdürdüğümüz Uçtan Uca Yerleştirme Programı şemsiyesi altında çalıştırarak ülke ekonomimizin önceliklerine göre hayata geçireceğiz." dedi.

Varank, söz konusu programlarda erken ödeme imkânı getirdiklerini belirterek, "Destegin başlangıç tarihinden itibaren üç ay içerisinde başvuranlar, erken ödemededen yararlanabilecek, erken ödeme için Kredi Garanti Fonu kefaleti de devreye girecek. KOSGEB'in başvuru süreçlerini de basitleştirerek dijital dönüşüme tabi tuttuk. Daha önce KOBİ'lerimizden yaklaşık 400 evrak istiyorduk. Artık bunlar e-Devlet'e taşındı. KOSGEB, 88 hizmeti e-Devlet üzerinden vermeye başladı. Yeni dönemde teknoloji tabanlı KOBİ'leri daha çok destekleyip, KOBİ'leri uluslararası rekabetin aktörü haline getirmek istiyoruz." diye konuştu.

-Ticarileşme Destek

KOSGEB, 2019 yılına yeni bir vizyonla giriyor. Yüksek teknolojiyi odağına alan KOSGEB'in 2019 yılında tamamen yenilenen üç destek programını Bakan Varank, kamuoyu ile paylaştı.

"Milli Teknoloji ve Güçlü Sanayi" vizyonu ile çalışmalarını yürüttüklerini belirten Varank, "Teknoyatırım Destek Programını, hazırlıklarını sürdürdüğümüz Uçtan Uca Yerleştirme Programı şemsiyesi altında çalıştırarak ülke ekonomimizin önceliklerine göre hayata geçireceğiz. Yeni yılda Teknoyatırım Destek Programı ile Ar-Ge ürünlerinin endüstrileşmesine ve ticarileşmesine özel önem vereceğiz. Program çağrısını bu hafta açacağız. 2018 yılında orta-yüksek ve yüksek teknoloji alanında kabul edilen 73 projenin 490 milyon TL'lik bir

EK-17. (Devam) Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı WhatsApp grubu paylaşımı

yatırım hacmi oluşturmasını bekliyoruz. Bu bütçenin 208.6 milyon TL’si KOSGEB tarafından desteklenecek. Bunlar içerisinde makine, teçhizat, yazılım, personel, kira, teknik danışmanlık ve eğitim giderleri yer alıyor.” dedi.

-Uçtan Uca yerlileştirme

Varank, programla birlikte firmaların yatırım süreci içerisinde ticarileşmeye yönelik giderlerinin destekleneceğini de ifade etti. Mevcut durumda destek kararı alınan 73 projeye de ilgili bilgi veren Varank, “Nanoteknolojik su bazlı radar soğurucu kaplama malzemesi, milli metro aracı boji iskeleti, askeri kullanım amaçlı yardımcı güç ünitesi APU ve yerli modüler trafik radarı (TRAFİDAR) gibi teknolojik ürünlerin üretimi desteklenecek. Yapılan yatırımlar ile istihdama da katkı sağlayacağız. Özellikle ithalatı yüksek ara malların yerlileştirilmesi için yakında ilan edeceğimiz, Uçtan Uca Yerlileştirme programıyla KOSGEB desteklerine daha bütüncül ve stratejik yaklaşma şansını yakalayacağız. Bu sayede tedarikçi ve üreticilerin beraber çalışarak cari açığı azaltacağı bir modelde KOSGEB’ten daha verimli bir şekilde faydalanacağız.” diye konuştu.

-İş Birliğine 10 milyon TL

Varank, 2019’da KOBİ’lerin büyük işletmelerle yapacakları iş birliklerini ilk kez destek kapsamına aldıklarını bildirerek, “KOBİ’ler, tabiri caizse abileri olan büyük işletmelerle iş birliği yapmaları halinde destekten faydalanacak. İş Birliği Destek Programı kapsamında ilk kez teknoloji düzeyi yüksek KOBİ’leri 10 milyon TL’ye kadar destekleyeceğiz. Daha önce bu rakam, sadece 1.5 milyon TL idi. Yine önceki versiyonda 5 KOBİ’nin bir araya gelmesi şartı vardı. Bunu da ikiye indirdik. Programımızın çağrısı açık, başvuruları bekliyoruz” dedi.

-Yüksek Teknolojiye 360 bin TL

KOSGEB’in yeni girişimcilere yönelik planlanan Girişimciliği Geliştirme Destek Programında önemli bir değişikliğe gittiklerini anlatan Varank, “Yeni girişimci programımızla, hem geleneksel girişimcileri destekleyecek hem de imalat sektöründe faaliyet gösteren ileri teknoloji girişimcilerin yanında olacağız. Yani Girişimciliği Geliştirme Destek Programını yüksek teknolojiye uyarladık. Eğitimini almış, işletmesini kurmuş ve yüksek teknoloji seviyesinde faaliyet gösterecek cesur girişimcilere 360 bin TL’ye kadar destek sağlayacağız. Girişimcilerimizi çağrısı açık olan bu programa başvurmaya davet ediyorum” diye konuştu.

-Gazi, şehit yakınlarına pozitif ayrımcılık

Varank, bu program kapsamına giren girişimcilerin kadın, engelli, gazi, şehit yakını veya genç olması halinde pozitif ayrımcılık uygulayacaklarının da altını çizerek, “İşletmede çalışanların sigortalarının kaç gün yatırıldığı üzerine kurulu bir performans desteğimiz var. Bu girişimcilere her yıl performans desteğine ek olarak 5 bin TL daha destek vereceğiz. Girişimcilerimiz 2 yıl boyunca bu destekten faydalanabilecek.” dedi.

-Erken ödeme imkanı

Üç programda da ilk kez erken ödeme yapılacağının müjdesini veren Varank, şunları söyledi:

“Girişimcilikte desteklemeye esas tutarın yüzde 50’si, iş birliğinde yüzde 30’u, teknolojik üründe yüzde 25’i erken ödenebilecek. Erken ödeme; makine, teçhizat ve yazılım için olacak. Desteğin başlangıç tarihinden itibaren üç ay

EK-17. (Devam) Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı WhatsApp grubu paylaşımı

içerisinde başvuranlar, bu imkandan yararlanacak ve erken ödeme için Kredi Garanti Fonu kefaleti de devreye girecek.”

-İşlemler -e-devlet'e taşındı

Varank, KOSGEB tarafından sunulan hizmetlerin bürokrasiden arındırılmasına özel önem verdiklerini vurgulayarak, “KOSGEB’e başvuru süreçlerini basitleştirerek dijital dönüşüme tabi tuttuk. Daha önce KOBİ’lerimizden yaklaşık 400 evrak istiyorduk. Artık bunlar e-Devlet’e taşındı. KOSGEB, 88 hizmeti e-Devlet üzerinden vermeye başladı.” Diye konuştu.

Açıklanan destek programlarının KOBİ’lere, girişimcilere hayırlı olması temennisinde bulunan Varank, “Yeni dönemde teknoloji tabanlı KOBİ’leri daha çok destekleyeceğiz. Yüksek teknolojiyi KOBİ’lerle tabana yayarak, bu işletmeleri küresel rekabetin aktörü haline getirmek istiyoruz. KOSGEB’in vizyonuna uygun olarak yeni destek modellerimiz de yolda. Onları da zamanı geldiğinde açıklayacağız” dedi.

Bakan Varank ayrıca, sanayi üretimindeki gelişmeleri yakından takip ettiklerini belirterek sözlerine şöyle devam etti;

“Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan’ın liderliğinde, yeni hükümet sistemimizin sağladığı güçlü koordinasyondan faydalanarak başta KOBİ’lerimiz olmak üzere sanayicilerimizin gücüne güç katacak gerekli adımları atmaya devam edeceğiz. Bakanlık olarak en temel önceliğimiz sanayide çarkların dönmesi. Sektör bazlı üretim verilerini yakından takip ediyor, ekonomik tehditlere karşı tüm imkânlarımızla sanayicilerimizin yanında olmayı sürdürüyoruz. Ağustos ayında yaşadığımız ve ekonomik temellerimizden tamamen bağımsız olarak gerçekleşen dış şokların sektördeki etkilerini silmek için çalışıyoruz. Bakanlığımız ve ilgili kuruluşlarımızın bu yıl 5 milyar 600 milyon liralık bir destek bütçesi var; bu imkanlar tüm üretici ve girişimcilerimize açık durumda”

[14.01.2019 12:41:00] BaşMuh- Sultan Akdoğan: ses olacak mı ?

[14.01.2019 12:41:09] Basın Müşaviri: hayır.

[14.01.2019 12:41:19] BaşMuh- Sultan Akdoğan: teşekkürler

EK-18. AA ekonomi muhabirliği alanından örnek haber

-Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank:

"KOSGEB, yeni girişimcilere yönelik planlanan Girişimciliği Geliştirme Destek Programı'nda önemli bir değişikliğe gitti. Eğitimini almış, işletmesini kurmuş ve yüksek teknoloji seviyesinde faaliyet gösterecek cesur girişimcilere 360 bin liraya kadar destek sağlayacağız"

- "İş Birliği Destek Programı ile ilk kez teknoloji düzeyi yüksek KOBİ'leri, büyük işletmelerle iş birliği yapmaları halinde 10 milyon liraya kadar destekleyeceğiz"

- "KOSGEB'in başvuru süreçlerini basitleştirdik. Daha önce KOBİ'lerimizden yaklaşık 400 evrak istiyorduk, artık bunlar e-Devlet'e taşındı. KOSGEB, 88 hizmeti e-Devlet üzerinden vermeye başladı"

ANKARA (AA) - Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığının (KOSGEB) desteklerinin ve vizyonunun yenilendiğini belirterek, "KOSGEB, yeni girişimcilere yönelik planlanan Girişimciliği Geliştirme Destek Programı'nda önemli bir değişikliğe gitti. Eğitimini almış, işletmesini kurmuş ve yüksek teknoloji seviyesinde faaliyet gösterecek cesur girişimcilere 360 bin liraya kadar destek sağlayacağız." ifadesini kullandı.

Varank, yaptığı yazılı açıklamada, KOSGEB'in bu yıla yeni bir vizyonla girdiğini ve yüksek teknolojiyi odağına aldığını belirterek, kurumun tamamen yenilenen 3 destek programının detaylarına ilişkin bilgi verdi.

Bakan Varank, "Teknoyatırım Destek Programı'nı, hazırlıklarını sürdürdüğümüz Uçtan Uca Yerlileştirme Programı şemsiyesi altında çalıştırarak, ülke ekonomimizin önceliklerine göre hayata geçireceğiz. Yeni yılda Teknoyatırım Destek Programı ile Ar-Ge ürünlerinin endüstrileşmesine ve ticarileşmesine özel önem vereceğiz. Program çağrısını bu hafta açacağız. 2018 yılında orta-yüksek ve yüksek teknoloji alanında kabul edilen 73 projenin, 490 milyon liralık bir yatırım hacmi oluşturmasını bekliyoruz. Bu bütçenin 208,6 milyon lirası KOSGEB tarafından desteklenecek. Bunlar içinde makine, teçhizat, yazılım, personel, kira, teknik danışmanlık ve eğitim giderleri yer alıyor." değerlendirmesinde bulundu.

Programla birlikte firmaların yatırım sürecinde ticarileşmeye yönelik giderlerinin destekleneceğini belirten Varank, desteklenen 73 projeye ilişkin şunları kaydetti:

"Yapılan yatırımlarla istihdama katkı sağlayacağız. Özellikle ithalatı yüksek ara malların yerlileştirilmesi için yakında ilan edeceğimiz Uçtan Uca Yerlileştirme Programı ile KOSGEB desteklerine daha bütüncül ve stratejik yaklaşma şansını yakalayacağız. Bu sayede tedarikçi ve üreticilerin beraber çalışarak, cari açığı azaltacağı bir modelde KOSGEB'den daha verimli bir şekilde faydalanacağız."

"Cesur girişimcilere 360 bin liraya kadar destek"

Bu yıl KOBİ'lerin büyük işletmelerle yapacakları iş birliklerini ilk kez destek kapsamına aldıklarına işaret eden Varank, "KOBİ'ler, tabiri caizse 'abi'leri olan büyük işletmelerle iş birliği yapmaları halinde destekten faydalanacak. İş Birliği Destek Programı kapsamında ilk kez teknoloji düzeyi yüksek KOBİ'leri 10 milyon liraya kadar destekleyeceğiz. Daha önce bu rakam sadece 1,5 milyon liraydı. Yine

EK-18. (Devam) AA ekonomi muhabirliği alanından örnek haber

önceki versiyonda 5 KOBİ'nin bir araya gelmesi şartı vardı, bunu da 2'ye indirdik. Programımızın çağrısı açık, başvuruları bekliyoruz." ifadesini kullandı.

Varank, KOSGEB'in yeni girişimcilere yönelik planlanan Girişimciliği Geliştirme Destek Programı'nda önemli bir değişikliğe gittiğini vurgulayarak, programla hem geleneksel girişimcileri hem de imalat sektöründe faaliyet gösteren ileri teknoloji girişimcilerin yanında olacaklarını bildirdi. Girişimciliği Geliştirme Destek Programı'nı yüksek teknolojiye uyarladıklarını kaydetti.

Bakan Varank, "Eğitimi almış, işletmesini kurmuş ve yüksek teknoloji seviyesinde faaliyet gösterecek cesur girişimcilere 360 bin liraya kadar destek sağlayacağız. Girişimcilerimizi çağrısı açık olan bu programa başvurmaya davet ediyorum." değerlendirmesini yaptı.

Program kapsamına giren girişimcilerin kadın, engelli, gazi, şehit yakını veya genç olması halinde, pozitif ayrımcılık uygulayacaklarını da belirten Varank, "İşletmede çalışanların sigortalarının kaç gün yatırıldığı üzerine kurulu bir performans desteğimiz var. Bu girişimcilere her yıl performans desteğine ek olarak 5 bin TL daha destek vereceğiz. Girişimcilerimiz 2 yıl boyunca bu destekten faydalanabilecek." ifadesini kullandı.

- "KOSGEB'in yeni destekleri yolda"

Varank, söz konusu programlarda erken ödeme imkanı getirdiklerine değinerek, açıklamasında şu bilgilere yer verdi:

"Girişimcilikte desteklemeye esas tutarın yüzde 50'si, iş birliğinde yüzde 30'u, teknolojik üründe yüzde 25'i erken ödenebilecek. Erken ödeme makine, teçhizat ve yazılım için olacak. Desteğin başlangıç tarihinden itibaren 3 ay içinde başvuranlar bu imkandan yararlanacak ve erken ödeme için Kredi Garanti Fonu kefaleti de devreye girecek. Yeni dönemde teknoloji tabanlı KOBİ'leri daha çok destekleyeceğiz. Yüksek teknolojiyi KOBİ'lerle tabana yayarak, bu işletmeleri küresel rekabetin aktörü haline getirmek istiyoruz. KOSGEB'in vizyonuna uygun olarak yeni destek modellerimiz de yolda. Onları da zamanı geldiğinde açıklayacağız."

KOSGEB'in başvuru süreçlerini basitleştirdiklerine işaret eden Varank, "Daha önce KOBİ'lerimizden yaklaşık 400 evrak istiyorduk, artık bunlar e-Devlet'e taşındı. KOSGEB, 88 hizmeti e-Devlet üzerinden vermeye başladı. Yeni dönemde teknoloji tabanlı KOBİ'leri daha çok destekleyip, onları uluslararası rekabetin aktörü haline getirmek istiyoruz." ifadesini kullandı.

- "Temel önceliğimiz sanayide çarkların dönmesi"

Bugün açıklanan Sanayi Üretim Endeksi verilerini de değerlendiren Bakan Varank, sanayi üretimindeki gelişmeleri yakından takip ettiklerini bildirdi.

Varank, şunları kaydetti:

"Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde, yeni hükümet sistemimizin sağladığı güçlü koordinasyondan faydalanarak başta KOBİ'lerimiz olmak üzere sanayicilerimizin gücüne güç katacak gerekli adımları atmaya devam edeceğiz. Bakanlık olarak en temel önceliğimiz, sanayide çarkların dönmesi. Sektör bazlı üretim verilerini yakından takip ediyor, ekonomik tehditlere karşı tüm imkanlarımızla sanayicilerimizin yanında olmayı sürdürüyoruz. Ağustos ayında yaşadığımız ve ekonomik temellerimizden tamamen bağımsız olarak gerçekleşen dış şokların sektördeki etkilerini silmek için çalışıyoruz."

EK-19. Ekonomi muhabirliği alanından örnek haber

-Bakan Pekcan'dan ihracatçılara destek müjdesi

-Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan:

"2019'da değişen ve gelişen ihracat portföyümüze uygun olacak şekilde ihracatçılarımıza 3 milyar 104 milyon liralık destek vereceğiz"

-"KOBİ düzeyinden başlayıp her seviyedeki ihracatçımıza bu yıl sağlamayı öngördüğümüz desteğin etkin şekilde kullanılacağına inancımız tamdır"

ANKARA (AA) - Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan, "2019'da değişen ve gelişen ihracat portföyümüze uygun olacak şekilde ihracatçılarımıza 3 milyar 104 milyon liralık destek vereceğiz." ifadesini kullandı.

Pekcan, yazılı açıklamasında, Türkiye'nin, 2018 yılında global üretim, büyüme ve ihracat üzerinde görülen olumsuzluklar, küresel ticaret savaşları, Avrupa ekonomisindeki yavaşlama ve artan jeopolitik risklere rağmen Cumhuriyet tarihinin ihracat rekorunu, daha önceki rekorun 10,5 milyar dolar üzerine çıkarak kırdığını ve 168,1 milyar dolarlık rakama ulaştığını belirtti.

Ihracat hedeflerine ulaşmak ve bu konudaki artışı yapısal ve sürdürülebilir şekilde uzun döneme yaymak için gelecek dönemde yeni ve doğru politikalar geliştirmek, alternatif pazarlara ve yeni nesil teknolojilere odaklanmak gerektiğini bildiren Pekcan, bu çerçevede Bakanlık olarak tüm ihracat desteklerini Türkiye'nin ihracat potansiyeline doğrudan katkı sağlayacak alanları geliştirmek üzere tasarladıklarını ifade etti.

Pekcan, yeni dönemde de bugüne kadar olduğu gibi öncelikli olarak küresel alanda ihracat ürünlerinde teknolojiye, tasarıma, markalaşmaya ve pazarlamaya yatırım yapan firmaların en büyük destekçisi olacaklarını vurgulayarak, şu değerlendirmede bulundu:

"Bakanlığımızca sunulan mal ihracatına yönelik devlet yardımlarımız gerek nitelik gerek nicelik olarak sürekli iyileştirilirken, KOBİ'ler başta olmak üzere her ölçekte firmamızdan artan talep görmektedir. Bu doğrultuda, 2018 yılında toplam 12 bin 255 firmamıza destek sağladık. 2019'da değişen ve gelişen ihracat portföyümüze uygun olacak şekilde ihracatçılarımıza 3 milyar 104 milyon liralık destek vereceğiz. Bu şekilde ihracatçılarımızın son dönemdeki güçlü performansını taçlandırmış bulunuyoruz. Yeni Ekonomi Programı'nda da ilan edildiği gibi önümüzdeki 3 yıllık dönemde kamu kaynaklarımızın öncelikli olarak ihracatı artıracak, teknolojik ürün üretimini sağlayacak, cari açığı azaltacak yatırımlara kanalize edilecek olması, ihracat odaklı politikalara verilen önemin en büyük göstergesidir."

Pekcan, söz konusu desteklerin daha yüksek katma değerli ihracatı teşvik ederek dış satıma yeni bir ivme kazandıracağını belirtti.

- En büyük pay teknoloji, markalaşma ve tasarıma

Destek programlarında ihracata yeni başlayacak girişimciden pazar faaliyetlerini artırmak isteyen ihracatçıya ve dünya markası olmaya aday olanlara kadar her ölçekte firmanın kendine özgü ihtiyaçlarına hızlı ve kolay cevap bulacağına işaret eden Pekcan, anılan vizyon çerçevesinde ihracatın yüksek katma değerli dönüşümünü sağlamada en önemli öncelikleri olan teknoloji, markalaşma ve tasarıma yönelik 2018'de verilen toplam 861 milyon liralık tutarın destek bütçesinden en büyük payı aldığını bildirdi.

EK-19. (Devam) Ekonomi muhabirliği alanından örnek haber

Pekcan, geçen yıl yaklaşık 600 firmanın teknoloji, tasarım ve markalaşma faaliyetlerinin desteklendiğine dikkati çekerek, "Yeni dönemde daha fazla markamızı, yerli ve milli teknolojimizi dünya pazarlarına taşımak, her sektörden daha fazla sayıda firmamızın tasarım ve ürün geliştirme kapasitelerini artırmak için destek sağlamaya devam edeceğiz." ifadesini kullandı.

- Fuar ve TTM'lere sağlanan destekler

İhracatın ürün ve ülke bazında geliştirilmesine yönelik, firmalar tarafından en çok kullanılan desteklerden olan fuar destekleri için geçen yıl 8 bin 700'ü aşkın firmaya toplam 520 milyon liralık kaynak sağlandığını belirten Pekcan, bireysel ve milli katılımlı fuarlarda bulunmayı en etkin şekilde teşvike devam edeceklerini, ulaşım ve nakliye dahil ihracatçıların harcamalarını desteklemeyi sürdüreceklerini vurguladı.

Pekcan, Türkiye'de üretilen ürünün ihraç pazarlarındaki reklam ve marka tescil giderlerinin, ihracatçıların yurt dışında münferit olarak açacakları ofis, mağaza ve depoların kira masrafının yanı sıra bu pazarlarda ihtiyaç duydukları ofis, depo, danışmanlık gibi pek çok unsuru toplu olarak kullanabilecekleri Türkiye Ticaret Merkezleri (TTM) için geçen yıl 120 milyon liralık kaynak aktarıldığını ve destek programlarından 743 firmanın yararlandığını aktardı.

İhracatın ürün ve ülke bazında geliştirilmesi amacına yönelik olarak, ihracatçıların yeni pazarlar ve potansiyel müşteriler keşfetmelerini sağlayan pazar araştırmalarına, yurt dışındaki şirketlerle buluşmalarını sağlayan ticaret ve alım heyetlerine, anılan pazarlarda önde gelen e-ticaret sitesi üyeliklerine, aynı zamanda yurt dışında şirket satın almak üzere ihtiyaç duydukları analizlere ve ileri teknolojiye sahip yurt dışı şirket alımında finansman giderlerine destek verdiklerini anımsatan Pekcan, şu bilgileri verdi:

"2018 yılında bu alanlarda 80 milyon lira bütçe tahsis edilmiş ve 2 bin civarında firmamız destek kapsamına alınmıştır. Diğer taraftan, ihracat sırasında firmalarımızın almak zorunda oldukları belgelerin yanı sıra ihracat gerçekleştirirken kendilerine avantaj sağlayacak belgeler için yapacakları harcamalarına destek sağlamaya devam ediyoruz."

Firmaların ihraç ürünlerini yurt dışındaki küresel ölçekte alıcılara pazarlamaya yönelik en fazla 2 senelik projelerine destek verdiklerini ve geçen yıl 860 firmanın bu alandaki 40 milyon lira destekten faydalandığını bildiren Pekcan, başta KOBİ'lerin uluslararası rekabetçiliğini artırmak ve bu yolla sürdürülebilir ihracat artışı sağlamak üzere, firmaların sektör paydaşlarıyla kümelenme anlayışı çerçevesinde bir iş birliği kuruluşu vasıtasıyla 5 yıl yürütecekleri UR-GE projelerini desteklemeye devam ettiklerini vurguladı.

Pekcan, UR-GE destekleri kapsamında geçen yıl 92 aktif proje çerçevesinde, 92 iş birliği kuruluşuna toplam 40 milyon liralık kaynak sağlandığını bildirdi.

Tüm destek programlarının nihai hedefinin ihracatçıları yüksek teknoloji ve katma değerli ürünler ihraç etmeye yönlendirmek olduğuna dikkati çeken Pekcan, şunları kaydetti:

"KOBİ düzeyinden başlayıp her seviyedeki ihracatçımıza bu yıl sağlamayı öngördüğümüz toplam 3 milyar 104 milyon liralık desteğin etkin şekilde kullanılacağına inancımız tamdır."

EK-20. TRT polis adliye muhabirliği alanından örnek haber

KAM SPK] Ankara'da sabah saatlerinde etkili olan yoğun sis ve gizli buzlanma sürücülere zor anlar yaşattı.Birkaç saat içerisinde 50'ye yakın maddi hasarlı kaza meydana geldi.Neyse ki kazalarda can kaybı yaşanmadı. [SESLENDİRME METNİ] EFEKT ((SİSLİ YOL)) Yoğun sis,,, EFEKT ((YOL YAKIN)) Gizli buzlanma,,, EFEKT Ankara'da olumsuz hava koşulları sürücülere zor anlar yaşattı. ANONS ((MUHABİR)) 10:59 "BAŞKENTTE SABAH SAATLERİNDE ETKİLİ OLAN YOĞUN SİS TRAFİKTE GÖRÜŞ MESAFESİNİ ZAMAN ZAMAN 10 METREYE KADAR İNDİRDİ BU DA KAZALARI BERABERİNDE GETİRDİ. YAŞANAN KAZALARDA ARAÇLAR DA BÜYÜK MADDİ HASAR ALDI" İncek Bulvarı başta olmak üzere Ankara genelinde irili ufaklı 50'ye yakın maddi hasarlı kaza meydana geldi. RÖP 19:06 "SİSLENME, BUZLANMA, ARABALAR ZATEN KAYIYORDU BELLİ EDİYORDU. BİR SÜRÜ KAZA OLDU, SONRASINDA BURADA ANİDEN BÜTÜN	ARABALAR DURMUŞ. DURUNCA HEPSİ FRENE BASTI, 10-15 SANİYE İÇİNDE HEPSİ BİRBİRİNE GİRDİ" Kazaya karışan araçlar, çekicilerle olay yerinden kaldırıldı. EFEKT[İMZA]TRT/MERKEZ/rasim [GÖRÜNTÜ (KLİP) BİLGİSİ] [KUŞAK] BAŞKENTTE YOĞUN SİS[MOS:VIZRT-CP2 2014530 BAŞKENTTE YOĞUN SİS / Ankara genelinde 50'ye yakın maddi hasarlı kaza oldu] Ankara genelinde 50'ye yakın maddi hasarlı kaza oldu ANKARA'DA 50'YE YAKIN KAZA[MOS:VIZRT-CP2 2014628 ANKARA'DA 50'YE YAKIN KAZA / Sis ve buzlanma nedeniyle maddi hasarlı kazalar yaşandı] Sis ve buzlanma nedeniyle maddi hasarlı kazalar yaşandı [KJ] HABER: RASİM KILIÇ[MOS:VIZRT-CP2 2014631 HABER: RASİM KILIÇ / KAMERA: KAAAN KUTLU - KURGU: DİLARA AKTAŞ] KAMERA: KAAAN KUTLU - KURGU: DİLARA AKTAŞ [VIDEO]
--	--

EK-21. TRT polis adliye muhabirliği alanından örnek haber

[KAM SPK]

Fetullahçı Terör Örgütü ile mücadele sürüyor.

Ankara'da gözaltı kararı verilen 12 şüpheliden 11'i yakalandı.

[DSF]

Soruşturma Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yürütölüyor. Örgütün şifreli haberleşme programı olan ByLock kullandıkları gerekçesiyle 12 kişi hakkında yakalama kararı çıkarıldı. Bu kişilerin özel ve kamu iktisadi işletmeleri çalışanı oldukları belirlendi.

Gözaltı kararının ardından Ankara'da yapılan operasyonda şüphelilerden 11'i yakalandı.

[İMZA]

TRT/MERKEZ/rasim/LEVENT İÇGEN

[GÖRÜNTÜ (KLİP) BİLGİSİ]

ARŞİV

[KUŞAK]

ANKARA'DA FETÖ OPERASYONU[MOS:VIZRT-

CP2|2016304|ANKARA'DA FETÖ

OPERASYONU / Gözaltı kararı verilen 12 şüpheliden 11'i yakalandı]

Gözaltı kararı verilen 12 şüpheliden 11'i yakalandı

EK-22. TRT Polis adliye muhabirliği alanından örnek haber**[KAM SPK]**

Milli Savunma Üniversitesi yeni subay ve astsubay adaylarını bekliyor. Giriş sınavları için başvurular alınmaya başlandı. 27 Şubat'a kadar devam edecek başvurular, ÖSYM'nin internet sitesinden yapılabilir.

[SESLENDİRME METNİ]

EFEKT ((AKAR HARBİYE MARŞI)) Milli Savunma Üniversitesi yeni subay ve

astsubay adaylarını bekliyor.

SES ((HULUSİ AKAR)) 29.52 "ÜLKEMİZİN HAK VE MENFAATLERİNİ KORUMAK VE KOLLAMAK İÇİN, ASİL MİLLETİMİZİN EGEMENLİĞİ VE BAĞIMSIZLIĞINI, KUTSAL VATAN TOPRAKLARININ GÜVENLİĞİNİ SAĞLAMAK ÜZERE...30:38

"YİĞİT GENÇLERİMİZİ BEKLİYORUZ."

2019 yılı giriş sınavı için başvurular 27 Şubat'a kadar sürecek. Başvurular Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nin internet sitesi üzerinden alınıyor.

SES ((HULUSİ AKAR)) "7 NİSAN 2019'DA 81 İLDE YAPILACAK SINAV. BAŞVURULAR BAŞLADI 16 OCAK -27 ŞUBAT 2019 ARASI OSYMYE BAŞVURU YAPILACAK..."

Sınava 2017 ve 2018 yılında lise ve dengi okullardan mezun olanlar başvurabilecek. Harp Okulları için 1 Ocak 1999 ve sonrası, Astsubay Meslek Yüksekokulları için ise 1 Ocak 1998 ve sonrası doğumlu olma şartı aranıyor.

EFEKT [İMZA] TRT/MERKEZ/rasim **[GÖRÜNTÜ (KLİP) BİLGİSİ]**

[KUŞAK]

MİLLİ SAVUNMA ÜNİVERSİTESİ[MOS:VIZRT-CP2|2016561|MİLLİ SAVUNMA ÜNİVERSİTESİ / Subay ve astsubay sınavı başvuruları 27 Şubat'a kadar sürecek] Subay ve astsubay sınavı başvuruları 27 Şubat'a kadar sürecek

"YİĞİT GENÇLERİ BEKLİYORUZ"[MOS:VIZRT-CP2|2016565]"YİĞİT GENÇLERİ BEKLİYORUZ" /

Akar: Ülkemizin hak ve menfaatlerini koruyacaklar] Akar: Ülkemizin hak ve menfaatlerini koruyacaklar

SINAV 7 NİSAN'DA YAPILACAK [MOS:VIZRT-CP2|2016567]

SINAV 7 NİSAN'DA YAPILACAK / MSÜ giriş sınavı başvuruları ÖSYM internet sitesinden alınıyor] MSÜ giriş sınavı başvuruları ÖSYM internet sitesinden alınıyor

[KJ]

HULUSİ AKAR [MOS:VIZRT-CP2|2016570] HULUSİ AKAR / Milli Savunma Bakanı] Milli Savunma Bakanı

[VIDEO]

EK-23.TRT Sağlık muhabirliği alanından örnek haber

[KAM SPK]

Ulusal Beslenme Konseyi kuruluyor. Konsey, beslenme konusunda bilgi kirliliğinin önüne geçmek ve tartışmalı noktaları açığa kavuşturmak için çalışacak. Konseyde 9 bakanlık, 7 sivil toplum kuruluşu, YÖK ve RTÜK temsilcileri yer alacak.

[SESLENDİRME METNİ]

Beslenme konusundaki bilgi kirliliği ortadan kaldırılacak. Tartışmalı konular açığa kavuşturulacak. Yeni kurulacak Ulusal Beslenme Konseyi ile gıda güvenliği konusunda yeni politikalar geliştirilecek. EFEKT// Konsey ilgili tüm kuruluşları biraraya getirecek. Konseyde 9 bakanlık, 7 sivil toplum kuruluşu, YÖK ve RTÜK temsilcileri yer alacak. İhtiyaç duyulması halinde özel sektör temsilcileri de konseye davet edilebilecek.

GRAFİK//

ULUSAL BESLENME KONSEYİ

- SAĞLIK BAKANLIĞI
- TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI
- ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI
- TİCARET BAKANLIĞI
- HAZİNE VE MALİYE BAKANLIĞI
- KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
- AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
- SANAYİ VE TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

GRAFİK/// 2

ULUSAL BESLENME KONSEYİ

- RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU
- YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
- TÜRKİYE GIDA VE İÇECEK SANAYİİ
- TÜRKİYE LOKANTACILAR DERNEKLERİ FEDERASYONU
- KEBAPÇILAR
- PASTACILAR VE TATLICILAR FEDERASYONU
- TÜRKİYE FIRINCILAR FEDERASYONU
- TÜRKİYE ESNAF VE SANATKARLARI KONFEDERASYONU
- TÜKETİCİ DERNEKLERİ FEDERASYONU
- TÜRKİYE DİYETİSYENLER DERNEĞİ
- TÜRKİYE ZİRAAT ODALARI BİRLİĞİ

Konsey ile sağlıklı beslenme kültürü yaygınlaştırılacak. Ulusal Beslenme Konseyi; toplum eğitimleri, bilgilendirmeleri, bilinçlendirme çalışmaları gibi konularda görüş bildirecek. Konsey gerektiğinde sağlıklı beslenme, yiyecek ve içecekler ile ilgili konularda bilimsel komisyonlar kurabilecek. Hazırlanan raporlar doğrultusunda kararlar alınacak. Tüketicileri ve özellikle de çocukları yanlış yönlendiren aldatıcı, yanıltıcı reklam ve tanıtımlar ile ilgili önlem alacak.

EK-23. (Devam) TRT Sağlık muhabirliği alanından örnek haber**GRAFİK// 3**

ULUSAL BESLENME KONSEYİ KURULUYOR

-BESLENME KONUSUNDAKİ TARTIŞMALI KONULAR AÇIĞA KAVUŞTURULACAK

-SAĞLIKLI BESLENME KÜLTÜRÜ ÜLKE GENELİNDE YAYGINLAŞTIRILACAK

-BİLİMSEL KOMİSYONLAR KURULABİLECEK

-TÜKETİCİLERİ YANLIŞ YÖNLENDİREN REKLAMLAR İLE İLGİLİ ÖNLEM ALINACAK

Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan Ulusal Beslenme Rehberi de kısa süre içinde yayınlanacak.

EFEKT// [İMZA]trt/merkez/eylem

[GÖRÜNTÜ (KLİP) BİLGİSİ]

s23-12-2018 KİLOLU KADINLAR SPOR OBEZİTE SPOR EĞİTİM HASTANE

DSF s19-12-18-MHV izm saglikli beslenme s17-12-18-tbmm obezite ameliyatları

SAĞLIK BAKANLIĞI YENİ BİNA ARŞİV

[KUŞAK]

BİLGİ KİRLİLİĞİ ÖNLENECEK

9 bakanlığın katılımıyla Ulusal Beslenme Konseyi kurulacak [MOS:VIZRT CP2|2016403|BİLGİ KİRLİLİĞİ ÖNLENECEK / 9 bakanlığın katılımıyla Ulusal Beslenme Konseyi kurulacak]

ULUSAL BESLENME KONSEYİ

Konsey, sağlıklı beslenme ile ilgili toplumu bilgilendirecek

[MOS:VIZRT CP2|2016405]

ULUSAL BESLENME KONSEYİ / Konsey, sağlıklı beslenme ile ilgili toplumu bilgilendirecek]

[MOS:VIZRT-CP2|2016443]

YANILTICI REKLAM ÖNLENECEK / Ulusal Beslenme Rehberi de kısa süre içinde yayınlanacak]

YANILTICI REKLAM ÖNLENECEK

Ulusal Beslenme Rehberi de kısa süre içinde yayınlanacak

[KJ]

[VIDEO]

**EK-24. TRT Merkez Haberler WhatsApp Grubu'ndan paylaşılan 30 Ocak 2019
Tarihli Gündem**

*AJANS TAKİBİ: MERVE + CANSU D.

09:00 - 18:00 MERVE T.

18:00 - 09:00 ÇAĞLA GÜL TUNCER

24:00 -07:00 BİRCAN BARUT TEKİN

#SİYASET

-CUMHURBAŞKANI ERDOĞAN KAYMAKAMLAR İLE BULUŞACAK

-13:30 Cumhurbaşkanı Erdoğan Beştepe'de kaymakamlar ile bir araya gelecek ((CANLI YAYIN ARACI+3G/ İÇ FREKANS)) ((MUSTAFA YILDIRIM))

MERKEZDE AHMET A+ KADİR

-MİLLİ GÜVENLİK KURULU TOPLANİYOR

-15:00 Yeni yılın ilk Milli Güvenlik Kurulu Cumhurbaşkanı

Erdoğan başkanlığında Beştepe'de yapılacak ((KÜLLİYE'DEKİ EKİP))

YEREL SEÇİMLER VE SİYASİ PARTİLER

AK PARTİ'DE ADAY TANITIMI VE MANİFESTO YARIN

-10:00 AK Parti'de manifesto ve aday tanıtımı yarın. Programda seçim şarkıları ve sloganlar da tanıtılacak AK Parti Genel Başkan Yardımcısı Mahir Ünal saat 11.00'de basın toplantısı yapacak Yer: Ankara Spor Salonu ((3G)) ((ALİ COŞKUN)) MERKEZDE FATİH

CHP'DE LİSTE KRİZİ VE TEPKİLER

-10:00 CHP'deki liste krizi sürüyor.İstanbul'un 5 ilçesi 2 Şubat Cumartesi günü yapılacak Parti Meclisi toplantısında kesinleştirilecek. Toplantıda ayrıca 842 belediye başkan adayını belirleyen CHP'de 200'e yakın daha adayın açıklanması bekleniyor ((3G))

((DUYGU ÖZDEMİR))

MHP GENEL BAŞKANI, ÖZHASEKİ'Yİ ZİYARET EDECEK

-10:00 ((öncesinde MHP'den yayın)) MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli saat 14'te AK Parti'nin Ankara Büyükşehir Belediyesi Başkan Adayı Mehmet Özhaseki'yi ziyaret edecek

((3G)) ((HÜSNİYE ORAL))

CHP'DEN İSTİFA EDEN SARIGÜL, DSP'YE Mİ KATILIYOR?

-12:00 CHP'den istifa eden Şişli Belediye Başkanı Mustafa Sarıgül, DSP Genel Merkezi'ni ziyaret edecek ((3G))((RASİM KILIÇ))

AKŞENER, ANMA KONFERANSINDA KONUŞACAK

14:00 Türkiye-Yunanistan Nüfus Mübadelesi Anlaşması'nın 96. yıl dönümü sebebiyle İYİ Parti Genel Merkez'inde, Genel Başkan Meral Akşener ve Genel Başkan Yardımcılarının katılacağı bir anma konferansı gerçekleşecek.((3G)) ((İBRAHİM COŞKUN))

#TERÖRLE MÜCADELE - GÜVENLİK -SAVUNMA

- FETÖ'NÜN 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİ DAVALARI

((3G)) ((YİĞİTCAN KARATEPE))

GENELKURMAY DAVASI'NDA SAVUNMALAR ALINIYOR

10.00 224 sanıklı Genelkurmay Çatı Davası'nda FETÖ'nün darbe girişiminin askeri kanadındaki planlayıcı ve yöneticilerinin içinde olduğu "yurtta sulh konseyi" üyelerinin esasa ilişkin savunmalarının alınmasına devam edilecek. Yurtta Sulh Konseyi Üyesi ve 15 Temmuz gecesi TSK mesaj sisteminden gönderilen sıkıyönetim belgesinde imzası olan Barış Avıalan savunma yapacak.

EK-24. TRT Merkez Haberler WhatsApp Grubu'ndan paylaşılan 30 Ocak 2019 Tarihli Gündem

KARA HARP OKULU DAVASI

10:00 307 sanıklı Kara Harp Okulu Davası sanıkların esas hakkındaki mütalaaya karşı savunmalarıyla devam ediyor

ETİMESGUT ZIRHLI BİRLİKLER DAVASI

10.00 FETÖ'nün darbe girişimi sırasında Etimesgut Zırhlı Birlikler Okul ve Eğitim Tümen

Komutanlığındaki eylemlere ilişkin 52 sanıklı davaya tanık beyanları devam edilecek

OSTİM'DE SAVUNMA VE HAVACILIK TOPLANTISI

-10:00 Savunma Sanayi Başkanı İsmail Demir, OSTİM Savunma ve Havacılık Kümelenmesi Derneği'nin (OSSA) 5. Olağan Genel Kurul Toplantısı'na katılacak. Yer: Hilton Garden Inn Ankara Gimat Adres: Çamlıca Mah. Anadolu Bulvarı No. 26 Gimat-Yenimahalle((DOĞANCAN AKSOY))

#EKONOMİ

ENFLASYON RAPORU AÇIKLANIYOR

-10:30 Enflasyon Raporu 2019-I açıklanacak Başkan Murat Çetinkaya toplantıda bir sunum yapacak. Yer: Sheraton Ankara Hotel ((3G)) ((HURİYE COŞKUN))

MERKEZDE KADİR

#EĞİTİM

YÖK'TEN BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR İÇİN İŞBİRLİĞİ

-14:00 YÖK , Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu arasında doktora işbirliğine yönelik protokol imzalanacak. Bakan Varank'ın da katılması bekleniyor. Yer: YÖK Konferans salonu ((EYLEM COŞKUN)) ((3G)) MERKEZDE CANSU D.

JAPONLAR AFET EĞİTİM TEKNİKLERİNİ ANLATACAK

-17:00-19:00 Türk- Japon kültür merkezinde "Kapsayıcı Afet Risk Azaltma Çalışmaları" semineri. Japonya Büyükelçisi, MEB Bakan Yardımcısı Reha Denemeç atılacak. Bölgesel afet eğitim etkinlikleri ve zihinsel engellilere yönelik afet eğitimi programı tanıtılacak. Yer: Türk Japon Vakfı iletişim: 4472530 ((AYNUR BAYRAM))

#KENT/ YAŞAM/ÇEVRE

-BİR TATLI HUZUR KOROSU 12:00 Ümitköy Huzurevin'den Türk Sanat Müziği'nin en güzel nağmeleri yükseliyor. İkinci baharını yaşayan huzurevi sakinlerinin kimi 70, kimi 85 yaşında. Huzurevi'nin çiçeği burnunda sanatçıları koro sayesinde keyifli

vakit geçiriyor. Şubat'ta Külliye'de de konser verecekler

((PROVALARDAN RÖPLÜ- ANONSLU)) ((SABAHNUR SAYILGAN))

#KÜLTÜR-SANAT-TARİH

KÜLTÜR BAKANI TİKA ÇALIŞANLARI İLE BULUŞUYOR

-Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy, TİKA'nın Program Koordinasyon Ofisi çalışanları ile bir araya gelecek. Yer: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı Konferans Salonu ((MERVE TORUN))

-SANATSEVERLERE MÜZEDE MÜZİK KEYFİ

14:00 Devlet Opera ve Balesince, tarih ile müziği bir araya getirmek amacıyla müzelerde konserler düzenlenecek. YER: ANADOLU MEDENİYETLERİ MÜZESİ ((AYNUR BAYRAM))

**EK-24. (Devam) TRT Merkez Haberler WhatsApp Grubu'ndan
paylaşılan 30 Ocak 2019 Tarihli Gündem**

#GECE YAYINLARI

-e-REÇETE İLE İSRAFIN ÖNÜNE GEÇİLDİ

Kağıt israfının önüne geçmek için başlatılan elektronik reçete uygulaması sonuç verdi. 2018'de 400 milyon reçetenin yüzde 87'si elektronik ortamda düzenlendi. Nöbetçi bir eczaneden yayın ((3G)) ((ÇAĞLA GÜL TUNCER))

ANKARA GÜNDEMİ YAYINI:BİRCAN BARUT TEKİN

ÇARŞAMBA OLMAYANLAR:8

BURCU- RAPOR

AYBÜKE + ÖZLEM+ EMRE +ENES-YILLIK İZİN

DEMET-HAFTALIK İZİN

SEMİH- NÖBET ÇIKIŞI

ÇAĞLA - NÖBET

EK-25. TRT eğitim muhabirliği alanından örnek haber**[KAM SPK]**

Üniversiteler sanayi kuruluşları ile ortak projeler geliştirecekler. Üniversitelerin insan kaynağı sanayi kuruluşlarında çalışacak. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile YÖK, üniversite sanayi iş birliğinin bir üst seviyeye çıkarılması için protokol imzaladı.

[SESLENDİRME METNİ]

EFEKT//

YÖK hem Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı; hem de TÜBİTAK ile protokol imzaladı. "İş birliği - güç birliği" dedi.

EFEKT//imza

O protokollerden ilki YÖK ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı arasındaydı. Protokolün amacı kaynakların daha etkin kullanılması.

SES:((MUSTAFA VARANK - Sanayi ve Teknoloji Bakanı))

18:36 ÜNİVERSİTELER; SANAYİ KURULUŞLARI,
ARAŞTIRMA MERKEZLERİ VE ENSTİTÜLERLE
BİRLİKTE AR-GE VE YENİLİK FAALİYETLERİNDE
ORTAK PROGRAMLAR VE PROJELER

GELİŞTİRİLECEK. Üniversitelerin zengin insan kaynağı sanayi kuruluşlarında çalışacak.

SES: ((MUSTAFA VARANK - Sanayi ve Teknoloji Bakanı)) ((kısadan)) 19:04

SONUÇTA HEM KAYNAKLARIN DAHA ETKİN KULLANIMI SAĞLANMIŞ
OLACAK, HEM DE UZMANLAŞMANIN VERİMLİLİK ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ
DAHA ÇABUK ORTAYA ÇIKACAK. BİRLİKTE ÇALIŞACAĞIMIZ BİR DİĞER
ALAN, MESLEK YÜKSEKOKULLARINDA SANAYİCİMİZİN İHTİYAÇ
DUYDUĞU İNSAN KAYNAĞININ YETİŞTİRİLMESİ HUSUSU.

YÖK ve TÜBİTAK arasında ise "Doktora burs programlarında iş birliği" ile "YÖK – TÜBİTAK Doktora Programı" projesine ilişkin iki ayrı protokol imzalandı.

SES: ((YEKTA SARAÇ - YÖK Başkanı))

11:30 ÜLKEMİZ ÖNCELİKLERİ DOĞRULTUSUNDA DOKTORA
ÖĞRENCİLERİNİN YETİŞTİRİLMESİNE ÖNCELİK VERECEĞİZ. YÖK-100/2000
VE YÖK-YUDAB ÖĞRENCİLERİ ARASINDAN ALAN BAZLI SEÇİLEN
ÖĞRENCİLERİN ALDIKLARI BURS MİKTARI DA ARTMIŞ OLACAKTIR. ++
13:05 ÜNİVERSİTELERDE DOKTORA ÖĞRENİMLERİNE DEVAM EDEN
ÖĞRENCİLER TÜBİTAK ENSTİTÜLERİNDEKİ BU AR-GE ÇALIŞMALARINA
DAHİL OLABİLECEKLER.

EFEKT//

[İMZA]

TRT/MERKEZ/EYLEM

[GÖRÜNTÜ (KLİP) BİLGİSİ]

default/KAM30-VARANK YÖK

s08-11-18-ank meb arge dsf

s30-01-19 ÜNİVERSİTE DSF

[KUŞAK]

“İŞ BİRLİĞİ-GÜÇ BİRLİĞİ”[MOS:VIZRT-CP2|2019255|“İŞ BİRLİĞİ-GÜÇ BİRLİĞİ”
/ YÖK, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile iş birliğini artıracak] YÖK, Sanayi ve Teknoloji
Bakanlığı ile iş birliğini artıracak

EK-26. TRT eğitim muhabirliği alanından örnek haber

ÜNİVERSİTE-SANAYİ İŞ BİRLİĞİ [MOS:VIZRT-CP2|2019086|ÜNİVERSİTE-SANAYİ İŞ BİRLİĞİ / Bakan Varank: AR-GE faaliyetlerinde ortak projeler geliştirilecek]
Bakan Varank: Ar-Ge faaliyetlerinde ortak projeler geliştirilecek
"KAYNAKLAR ETKİN KULLANILACAK" [MOS:VIZRT-CP2|2019095|"KAYNAKLAR ETKİN KULLANILACAK" / Bakan Varank: Uzmanlaşmanın etkileri daha çabuk ortaya çıkacak] Bakan Varank: Uzmanlaşmanın etkileri daha çabuk ortaya çıkacak
"İŞ BİRLİĞİ-GÜÇ BİRLİĞİ"[MOS:VIZRT-CP2|2019256|"İŞ BİRLİĞİ-GÜÇ BİRLİĞİ" / Saraç: Doktora öğrencileri AR-GE çalışmalarına dahil olabilecek] Saraç: Doktora öğrencileri AR-GE çalışmalarına dahil olabilecek
[KJ]
YEKTA SARAÇ - YÖK Başkanı[MOS:VIZRT-CP2|2019253|YEKTA SARAÇ / YÖK Başkanı] MUSTAFA VARANK-Sanayi ve Teknoloji Bakanı
[MOS:VIZRT-CP2|2019139|MUSTAFA VARANK / Sanayi ve Teknoloji Bakanı]
[VIDEO]

EK-27. TRT Ankara Haber Merkezi 31 Ocak 2019 tarihli gündemi

***AJANS TAKİBİ:**

MERVE + AHMET Y

09:00 - 18:00 MUHAMMED ALİ PEHLİVAN

18:00 - 09:00 HURİYE COŞKUN

24:00 -07:00 BİRCAN BARUT TEKİN

#SİYASET

SİYASİ PARTİLER VE YEREL SEÇİM GÜNDEMİ:

AK PARTİ MANİFESTO VE ADAY TANITIMI GÜNÜ

-10:00 ((İLK BAĞLANTI SAAT 08'DE YAPILACAK))

Cumhurbaşkanı Erdoğan, AK Parti'nin 11 maddeden oluşan seçim bildirgesini açıklayacak. AK Parti'nin adayları tanıtılacak. Seçim kampanyasının slogan, şarkıları da tanıtılacak. Yer: Ankara Spor Salonu ((CANLI YAYIN ARACI/ KONUKLU YAYIN)) SALON İÇİ YAYIN: MUSTAFA YILDIRIM)) ((ALİ COŞKUN))((3G)) SALON DIŞI YAYIN VE SONRA İÇERİYE DESTEK: ((FATİH ORUK)) ((3G)) MANİFESTO

HABERİ: KISALAR AHMET ATEŞ+ SESLİ CUMA SLOGAN ADAYLAR

KAMPANYA İZLENİM HABERİ: EYLEM

-CHP'DE LİSTE TARTIŞMASI SÜRÜYOR

10:00 CHP'de tartışmalı geçen Parti Meclisi toplantısının ardından kriz aşılamadı. Listelere tepki gösteren teşkilatlardan istifalar peş peşe geliyor. Gözler, cumartesi yapılacak Parti Meclisi toplantısına çevrildi. ((3G))((DUYGU ÖZDEMİR))

-MHP'DE YEREL SEÇİM MESAİSİ

10:00 MHP'de yerel seçim mesaisi sürüyor. Haftasonu Mersin'de MHP'nin etkinliğine AK Parti de katılacak. Bir yandan da Adana'da 8-9 Şubatta yapılacak MHP'nin 50. Yıl

etkinliği için çalışılıyor. ((3G)) ((HÜSNİYE ORAL))

#TERÖRLE MÜCADELE – GÜVENLİK

AZERBAYCAN'DAN GETİRİLEN FETÖ'CÜNÜN İFADESİ

-Fetullahçı Terör Örgütü'nün Azerbaycan yapılanmasının sözde üst düzey yöneticilerinden biri yakalanıp Ankara'ya getirildi. Azerbaycan'da çıkan FETÖ ile bağlantılı gazetenin matbaasını işleten İbrahim E'nin TEM'deki sorgusu sürüyor. ((RASİM KILIÇ))

-GENELKURMAY DAVASI'NDA SAVUNMALAR ALINIYOR

10.00 224 sanıklı Genelkurmay Çatı Davası'nda FETÖ'nün darbe girişiminin askeri kanadındaki planlayıcı ve yöneticilerinin içinde olduğu "yurtta sulh konseyi" üyelerinin esasa ilişkin savunmalarının alınmasına devam edilecek. Yurtta Sulh Konseyi eski yarbay

Ertuğrul Terzi savunma yapacak.

KARA HARP OKULU DAVASI

10:00 307 sanıklı Kara Harp Okulu Davası sanıkların esas hakkındaki mütalaaya karşı

savunmalarıyla devam ediyor

ETİMESGUT ZIRHLI BİRLİKLER DAVASI

10.00 FETÖ'nün darbe girişimi sırasında Etimesgut Zırhlı Birlikler Okul ve Eğitim Tümen Komutanlığındaki eylemlere ilişkin 52 sanıklı davaya tanık beyanları devam edilecek.

EK-27. (Devam) TRT Ankara Haber Merkezi 31 Ocak 2019 tarihli gündemi

#EKONOMİ

DIŞ TİCARET VERİLERİ AÇIKLANACAK

-10:00 TÜİK Aralık Ayı Dış Ticaret İstatistikleri'ni açıklayacak. ((Kasım 2018 Verileri:

İhracat %9,4 arttı, ithalat %21,3 azaldı)) ((CUMA YAVUZ))

2019 MTV ÖDEMESİNİN İLK TAKSİTİ İÇİN BUGÜN SON GÜN-Motorlu taşıtlar vergisinin (MTV) bu yıla ilişkin ilk taksit ödeme süresi 31 Ocak Perşembe günü dolacak.(KADİR) KAMUDA ÇALIŞAN İŞÇİLERE İLK EK ÖDEME BUGÜN

Kamuda çalışan işçilere 2019 yılında ilave tediye (ikramiye) ödeme tarihleri belli oldu. İşçiler, ilave tediye'nin ilk taksitini yarın, ikinci taksitini 31 Mayıs'ta alacak. İlave tediye'den kadroya alınan taşeron işçiler de yararlanacak. ((KADİR))

#POLİS

ADLİYE

-ARABULUCULUK UYGULAMASI NEDİR, NASIL ÇALIŞIR? 09:30 Adalet Bakanı Abdulhamit Gül, "Birinci Yılında Dava Şartı Arabuluculuk Sempozyumu"na katılacak

Bakan sesleri ve sempozyumdakiler ile röportaj yapılarak bir haber yapılabilir. Yer: Ankara Hakimevi – Dikmen

((3G)) ((DOĞANCAN AKSOY)) MERKEZDE AHMET Y.

SEÇİMLER İÇİN SİBER ÖNLEM

Seçim sürecinde sosyal medya provakatif ve toplumu infiale sürükleyebilecek paylaşımlara karşı sanal devriye polisleri görevde olacak. Tespit edilen hesaplar hakkında işlem yapılacak. Siber Suçlarla Mücadele Daire Başkan Yardımcısı İhsan Erdoğan, birimin faaliyetlerini anlatacak.((11:00 veya 12:00'de yayın yapılabilir ya da TULUM)) ((3G)) ((RASİM KILIÇ))

#SAĞLIK

YEMekten HEMEN SONRA ÇAY İÇİLİR Mİ ?

-11.00 Öğle yemeği veya akşam yemeği fark etmez, yemekten kalkar kalkmaz çaylar demlenmeye başlanır. Türkiye'de bu beslenme davranışı pek çok kişide ciddi bir alışkanlıktır ama yemekten sonra içilen çay demir emilimini olumsuz etkiliyor. Yemekle birlikte alınan mineraller etkisini kaybediyor. ((UZMAN-SOKAK RÖPLÜ- ANONSLU)) (SABAHNUR SAYILGAN))

#EĞİTİM

-EĞİTİMİN YENİ YOL HARİTASI

-Özel eğitim kurumlarının kapatılmasının ardından öğrenci ve velileri mağdur etmeyecek yeni yol haritası açıklanacak.Yeni proje öğrenilmeye çalışılıyor. (((EYLEM + CANSU))

EĞİTİMDE İKİ ÖNEMLİ PROJE HAYATA GEÇECEK

((14)) Şubat ayında okul profili değerlendirme projesine başlanacak, bir anlamda okulların MR'ı çekilecek.Böylece imkanı daha az olan okulların iyileştirilmesi için yol haritası belirlenecek. Tasarım beceri atölyeleri Şubat ayında 30 okulda pilot olarak başlayacak.Bir eğitimci ile varsa örnek uygulamanın olduğu bir yerden konuşulabilir. ((CANSU DOĞAN))((3G))

EK-27. (Devam) TRT Ankara Haber Merkezi 31 Ocak 2019 tarihli gündemi**KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU DİN EĞİTİMİNİ GÜNDEMİNE ALIYOR**

-09:30 Kamu Denetçiliği Kurumu'na 2018'de din eğitimi ile ilgili çok sayıda başvuru oldu. Ağırlıklı olarak İlahiyat Lisans Tamamlama (İLİTAM) sistemiyle ilgili yapılan başvuruları inceleyen ve 80.000 kişinin yararlanacağı tavsiye kararını veren Kamu Denetçiliği Kurumu, konuyu din eğitimi ve din adamlarının eğitimi açısından değerlendirmeye alıyor. Diyanet İşleri Başkanı Prof.Dr Ali Erbaş'ın ve Cumhurbaşkanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı, Üniversiteler, Sivil Toplum Kuruluşları, İLİTAM öğrencilerinin bir araya geleceği kapsamlı bir çalıştay yapılacak
Yer : Kamu Denetçiliği Kurumu ((AYNUR BAYRAM))

#KENT/YAŞAM /ÇEVRE**BİSİKLET İLE MESAIYE GİDİP GELEN BİLET KONTROLÖRÜNÜN HİKAYESİ**

- İsmail Yurdadön... Tiyatroda bilet kontrol ediyor. 55 yaşında maratoncu, eski atlet... 1990 yılından itibaren bisiklete biniyor. Ankara'da her gün evden işe, işten eve bisikletiyle gidiyor. ((EYLEM COŞKUN))

#BİLİM /TEKNOLOJİ**#KÜLTÜR-SANAT-TARİH****RAFADAN TAYFA TRT AİLESİ İLE BULUYOR**

-10:30/// 14:00 Vizyona girdiği günden bu yana en çok izlenen çocuk filmi rekorunu elinde tutan Rafadan Tayfa Dehliz Macerası TRT ailesinin küçük fertleri ile özel gösterimde buluşacak. Yer: Adnan Öztrak Konferans Salonu - Anonslu ve röplü bir haber ((MERVE TORUN))

#SPOR**#TAKİP EDİLENLER****#DOSYA HABER ÇALIŞMALARI****#GECE YAYINLARI****ANKARA GÜNDEMİ YAYINI****PERŞEMBE OLMAYANLAR:8****BURCU-RAPOR**

AYBÜKE+ ÖZLEM+ EMRE +ENES- YILLIK İZİN HURİYE- NÖBET
ÇAĞLA- NÖBET ÇIKIŞI MUSTAFA Ö- HAFTALIK İZNİ

EK-28. TRT kültür sanat ve turizm muhabirliği alanından örnek haber

[KAM SPK]

2018 turizmde rekor yılı oldu.

Türkiye'ye gelen toplam ziyaretçi sayısı 46 milyon 112 bin olarak gerçekleşti.

Turizm geliri 29 milyar doları aştı.

Aralık ayında ihracat yüzde 0 virgöl 2 arttı, ithalat yüzde 28 virgöl 3 azaldı. Dış ticaret açığı ise 2 milyar 674 milyon dolara geriledi.

[SESLENDİRME METNİ]

EFEKT „Turizm geliri 2018 yılında bir önceki yıla göre yüzde 12 virgöl 3 arttı.

Türkiye turizmden 29 milyar 512 milyon 926 bin dolar kazanç elde etti. 46

milyon 112 bin 592 ziyaretçi sayısı ile rekor yaşandı.

EFEKT

TURİZM GELİRİ

	Değer (Bin \$)	Artış (%)	Ziyaretçi Sayısı
2018 YILI	29.512.926	12,3	46.112.592

Ziyaretçilerin 39 milyon 488 binini yabancılar oluşturdu. En çok ziyaretçi 5 milyon 964 bin ile Rusya'dan geldi. Ziyaretçilerin kişi başına ortalama harcaması 678 dolar oldu.

EFEKT „

Türkiye İstatistik Kurumu, 2018 Aralık ayına ilişkin dış ticaret istatistiklerini de açıkladı. İhracat, aralık ayında da yükselişini sürdürdü. Geçen yılın aynı ayına göre yüzde 0 virgöl 2 artan ihracat, 13 milyar 879 milyon dolara yükseldi. İthalat yüzde 28 virgöl 3 oranında azaldı,,16 milyar 553 milyon dolar oldu.

((SES RUHSAR PEKCAN TİCARET BAKANİ))

03.39 KÜRESEL ANLAMDAKİ TÜM OLUMSUZ GELİŞMELERE RAĞMEN
2018 YILI FİİLİ İHRACATIMIZ YÜZDE 7.1 ARTIŞLA 168.1 MİLYAR
DOLAR OLARAK GERÇEKLEŞMİŞ BULUNMAKTADIR.

EFEKT „

GRAFİK:

İHRACAT

İTHALAT

DIŞ TİCARET AÇIĞI

	Değer(Milyar \$)	(%)	Değer(Milyar \$)	
(%)	Değer(Milyar \$)	(%)		
ARALIK AYI	13.879	0,2	16.553	-28,3
-2,674	-71,1			
OCAK-ARALIK	168.023	7,0	223.039	-4,6
-55.016	-28,4			

Aralık ayında dış ticaret açığı da azaldı. Açık, yüzde 71,1'lik düşüşle 2 milyar 674 milyon dolara geriledi. İhracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 83,8'e yükseldi.

((SES RUHSAR PEKCAN TİCARET BAKANİ))s04-01-19 ank ihracat
BÖYLECE İHRACATIMIZIN İTHALATIMIZI KARŞILAMA ORANI 2018
YILINDA YÜZDE 8.2 ARTIŞLA YÜZDE 75.3 OLARAK GERÇEKLEŞMİŞ
BULUNMAKTADIR.

EK-28. (Devam) TRT kültür sanat ve turizm muhabirliği alanından örnek haber**EFEKT,,**

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne olan ihracatı Aralık ayında da arttı. En çok ihracat yapılan ülke Almanya oldu. Almanya'ya Aralık ayında 1 milyar 205 milyon dolarlık ürün satıldı.

[İMZA]

TRT/MERKEZ/DEMET/LEVENT İÇGEN

[GÖRÜNTÜ (KLİP) BİLGİSİ]

s04-01-19 ank ihracat

S31-10-18 AH yurt turizm 1 Rating 9

[KUŞAK]

TURİZM GELİRİNDE ARTIŞ[MOS:VIZRT-CP2|2020595|TURİZM

GELİRİNDE BÜYÜK ARTIŞ / 2018'de turizm geliri bir önceki yıla göre yüzde 12,3 arttı]

2018'de turizm geliri bir önceki yıla göre yüzde 12,3 arttı

TURİZMDE 2018 REKORU

Türkiye'ye gelen ziyaretçi sayısı 46 milyon 112 bin 592 oldu

[MOS:VIZRT-CP2|2020599|TURİZMDE 2018 REKORU / Türkiye'ye gelen ziyaretçi sayısı 46 milyon 112 bin 592 oldu]

EN ÇOK ZİYARETÇİ RUSYA'DAN[MOS:VIZRT-CP2|2020602|EN ÇOK ZİYARETÇİ RUSYA'DAN / Türkiye'ye en çok ziyaretçi 5 milyon 964 bin ile Rusya'dan geldi]

Türkiye'ye en çok ziyaretçi 5 milyon 964 bin ile Rusya'dan geldi

ARALIK DIŞ TİCARET VERİLERİ[MOS:VIZRT-CP2|2020604|ARALIK DIŞ TİCARET VERİLERİ / TÜİK: İhracat yüzde 0,2 arttı, ithalat yüzde 28,3 azaldı]

TÜİK: İhracat yüzde 0,2 arttı, ithalat yüzde 28,3 azaldı

DIŞ TİCARET AÇIĞI AZALDI

Aralık ayında açık 2 milyar 674 milyon dolara geriledi

[MOS:VIZRT-CP2|2020607|DIŞ TİCARET AÇIĞI AZALDI / Aralık ayında açık 2 milyar 674 milyon dolara geriledi]

[KJ]

RUHSAR PEKCAN Ticaret Bakanı [MOS:VIZRT-CP2|2020388|RUHSAR PEKCAN / Ticaret Bakanı]

[VIDEO]

EK-29. Ekonomi muhabirliği alanından örnek haber

KAM/SPK

Yılın ilk enflasyon raporu açıklandı. Merkez Bankası, enflasyon beklentilerini aşağı yönlü revize etti. Bu yıl beklenti yüzde 15 virgöl 2'den yüzde 14 virgöl 6'ya geriledi.

Merkez Bankası Başkanı Murat Çetinkaya, enflasyonda ikna edici bir düşüş görülene kadar sıkı duruşun süreceğini vurguladı.

SESLENDİRME

SES MURAT ÇETİNKAYA-Merkez Bankası Başkanı

"15.45 Ana mesaj enflasyonda ikna edici bir düşüş görülene kadar sıkı para politikası durulunun sürdürüleceğidir. Gerekirse ilave sıkılaştırma yapılabilecektir." Enflasyonda hedef, önce tek hane.. 3 yıllık zaman diliminde ise yüzde 5'e yaklaşmak. Yılın ilk enflasyon raporunu Merkez Bankası Başkanı Murat Çetinkaya açıkladı. 2019 yılı enflasyon tahmini sıfır virgöl 6 puan aşağı çekildi.

SES MURAT ÇETİNKAYA-Merkez Bankası Başkanı

"10.55 Enflasyonun 2019 yıl sonunda yüzde 14 virgöl 6 olarak gerçekleşeceğini, 2020 yıl sonunda yüzde 8 virgöl 2, 2021 yıl sonunda ise 5,4 geriledikten sonra orta vadede yüzde 5 düzeyinde istikrar kazanacağını tahmin ediyoruz. "

Bu yıl için ham petrol fiyatları tahmini 80 dolardan 63 dolara geriledi. Gıda enflasyonunda ise yüzde 13 tahmini korundu.

((GRAFİK

MERKEZ BANKASI ENFLASYON TAHMİNİ (BAŞLIK)

	2019	2020	2021
EKİM 2018 RAPORU	%15,2	%9,3	
OCAK 2019 RAPORU	% 14,6	% 8,2	% 5,4))

EFEKT

Enflasyonda aşağı yönlü güncellemenin başlıca nedeni Türk Lirasındaki değer artışı..

SES MURAT ÇETİNKAYA-Merkez Bankası Başkanı

" 11.35 TL deki değerlenme, petrol fiyatlarında düşüş ile birlikte TL ile ithalat fiyatları gerilerken vergi indirimleri ve iç talepteki zayıf seyrin etkisiyle enflasyonun ana eğiliminde yavaşlama gözlenmektedir. // Enflasyon tahminlerimizdeki aşağı yönlü güncelleme de belirleyici rol oynadı."

EFEKT

Merkez Bankası'na göre, enflasyonun bulunduğu seviyeler yukarı yönlü risklere karşı temkinli olmayı gerektiriyor.

Bu doğrultuda fiyatlama davranışlarına etki eden tüm unsurlar yakından takip edilecek.

EK- 30. TRT Politika Muhabirlerinin Haber Üretim Sürecinde WhatsApp Kullanımına Örnek

31.01.2019 09:28 - Bu gruba gönderdiğiniz mesajlar artık uçtan uca şifreleme ile korunmaktadır. Daha fazla bilgi için dokununuz.
30.01.2019 19:00 - T.A "Manifesto özel yayını" grubunu oluşturdu
31.01.2019 09:54 - Selçuk Yönetmen: Kulaklıkları takarmisiniz
31.01.2019 09:55 - İbrahim K. Yayın Editör: Cumhurbaşkanının salon dışı hitabını bekliyor muyuz hazırlığınız var mıdır?
31.01.2019 09:57 - Fatih O.: 4,5G K1B'den vereceğiz, frekanstan da gelir ama
31.01.2019 09:57 - İbrahim K. Yayın Editör: Teşekkür ederim
31.01.2019 10:23 - Nurdan Trt Haber: Konuk Hamza Dağ hazır
31.01.2019 10:24 - Nurdan Trt Haber: Ak parti gen başk yardımcısı
31.01.2019 10:24 - Fatih O. : Cumhurbaşkanlığından Hacı Bey in talimatı ile dışarıdaki alandan çıkarılıyor. Bu alanda kamera istemiyorlar. O yüzden dış hitabı frekanstan takip etmeniz gerekiyor
31.01.2019 10:26 - İbrahim K. Yayın Editör: 🖱
31.01.2019 10:27 - Yeşilkaya M. : A haber duruyor
31.01.2019 10:27 - Yeşilkaya M. : Siz durun
31.01.2019 10:30 - Fatih O. : Çıkardılar bile
31.01.2019 10:31 - Nurdan Trt Haber: Saat 11.00'de AK PARTİ GENEL SEKRETERİ FATİH ŞAHİN konuk olacak
31.01.2019 10:32 - Nurdan Trt Haber: Hamza Dağ'ın arkasına konuk istiyor musunuz
31.01.2019 10:35 - Coşkun A.: Seçim şarkıları
31.01.2019 10:40 - Mustafa Y.: ADAY TANITIM programı frekans bilgisi; HD Tr3a 11155 4444 5/6 Yatay Dvbs-2 8psk
31.01.2019 10:40 - Mustafa Y. : Dışarıda konuşma olursa aynı frekans
31.01.2019 10:41 - Fatih O.: Otobüs görünmüyor ama konuşma olurken belki detay verilebilir
31.01.2019 11:52 - Mustafa Y.: Sn Cumhurbaşkanı geliyor
31.01.2019 11:57 - Mustafa Y.: Dışardaki konuşma başlıyor
31.01.2019 12:01 - İbrahim K. Yayın Editör: Başladı
31.01.2019 12:03 - Nurdan Trt Haber: Erdiç Yazıcı hazır yanına birazdan Vedat Demiröz gelicek
31.01.2019 12:08 - Mustafa Y.: CUMHURBAŞKANI ERDOĞAN OTOBÜ ÜSTÜNDE KONUŞMA
12:01 başlangıç. Sevgili kardeşler. En kalbi duygu vs.
12:03 biz de sizlerle guruluyoruz. Kardeşler gerçekten yerel seçimlere partimiz mkyk myk yoğun çalışma ile hazırlanmış şu an bu hazırlık neticesinde bu yerel seçimde hangi çerçevede neler yapacağız bunların hazırlıkları bitirdik bizi zaten özellikle neler yaptığımızı biliyorsunuz eğitim sağlık neler adaet emniyet neler yapıyoruz

**EK- 30. (Devam) TRT Politika Muhabirlerinin Haber Üretim Sürecinde
WhatsApp Kullanımına Örnek**

12:04 ulaşım nele ryaptık enerji nele ryaptık yapıyoruz dış politika dünyadaki konum nedir biliyorsunuz şimdi yerel seçim dolayısıyla yerelde istanbuldan yola çıkarken çöp çukur çamur 3 ç niye chp çöp çukur çamur demek biz geldik yok ettik
12:05 tertemiz hale getirdik burayı modern şehir haline getirdik. Hiç endişe etmeyin dik duruyor dikleşmiyoruz. İstanbulda binali bey ile bu yola devam edeceğiz. Ankara'da Özhasseki kardeş ile yola devam ediyoruz.
12:06 izmir nihat zeybekçi ile izmiri kardeşler bize emanet edecek izmiri farklı bir şehir haline getirecekler.. zillet ittifakı cumhur ittifakı bu ittifakla pkk temörür kolkola girdiği chp öbür tarafta malum partilere 31 marta gereken dersi vermeye hazır mıyız sandıkları patlatmaya hazır mıyız ana kademe gece gündüz çalışmaya hazır mıyız
12:07 kadın koları gençler gece gündüz çalışmaya var mıyız allah yar yardımcı olsun öyleyse rabia yapalım hazır mıyız tek millet bayrak vatan devlet. bir iri diri kardeş hep birlikte türkiye olacağız.
31.01.2019 12:10 – Haber müdürü: Ak partinin bez torbasını dağıtmışlar
31.01.2019 12:10 – Haber Müdürü: Onu alabilirsek gösteririz yayında
31.01.2019 12:10 – Haber müdürü: Birileri anıns vs çekiyo
31.01.2019 12:10 – Haber müdürü: Muhabir bağlantısıyla anlattırabiliriz
31.01.2019 12:16 - Karaca : Ali sendemi bu torba
31.01.2019 12:16 - Karaca : Senle yayın yapalım
31.01.2019 12:17 - Birgül M.: KİM ÖNCE BULURSA 58 00'I ARASIN
31.01.2019 12:19 - Mustafa Y.: ali geçiyor yayın için..
31.01.2019 12:34 - Mustafa Y.: salon dışından yayın istenmiyorsa destek için içeri gireyim
31.01.2019 12:35 - Birgül M.: Şimdilik bekleyelim Mustafa
31.01.2019 12:35 - Mustafa Y.: tamam
31.01.2019 12:36 - Coşkun A.: Bülent Turan'ı alalım mı
31.01.2019 12:37 - Mustafa Y.: Yayın istenirse Fatih Oruk dışarıda olacak.. ben içeri geçiyorum bir büne
31.01.2019 12:38 - Mustafa Y.: *bir süre
31.01.2019 13:55 - Ömer Canlı Yayın: Altus kapattı
31.01.2019 14:31 – T.A.: Bitiriyoruz

EK-31. TRT politika muhabirliği alanından örnek haber**[KAM SPK]**

Siyasette gözler AK Parti'de idi. Cumhurbaşkanı Erdoğan 11 maddelik seçim manifestosunu açıkladı. AK Parti, "Gönül belediyeçiliği" odaklı bir bildirge ile seçim yarışına giriyor. Değer üreten şehirler halka birlikte yönetilecek. O manifestoyu açıklayan Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Cumhur İttifakı olarak yeni bir dönem başlatacağız" dedi. "Cumhur ittifakı beka meselesidir, taviz yok" mesajını verdi. İşte AK Parti'nin seçim bildirgesinden öne çıkan başlıklar.

[SESLENDİRME METNİ]

EFEKT: ERDOĞAN KÜRSÜDEN EL SALLAMA

((RECEP TAYYİP ERDOĞAN - Cumhurbaşkanı))

"CUMHUR İTTİFAKINA BAĞLILIĞIMIZDAN TAVİZ VERMEYECEĞİZ. ///// CUMHUR İTTİFAKI BİR BEKA MESELESİDİR"

Cumhur İttifakı'nın önemini "beka meselesi" diyerek anlattı. Salonda ve dışarıdaki konuşmasında Cumhur İttifakı mesajı verdi.

((RECEP TAYYİP ERDOĞAN - Cumhurbaşkanı))

50:10 "BÜTÜN BÜYÜKŞEHİRLERDE İLLERDE, CUMHUR İTTİFAKI OLARAK İNŞALLAH YENİ BİR DÖNEM BAŞLATACAĞIZ. BİR TARAFTA ZİLLET İTTİFAKI DİĞER TARAFTA CUMHUR İTTİFAKI."

Siyasette tüm gözler Ankara Spor Salonunda idi. AK Parti Genel Başkanı ve Cumhurbaşkanı Erdoğan, 11 maddelik seçim manifestosunu açıkladı. 31 Mart'ın önemini altını kalın kalın çizdi.

((RECEP TAYYİP ERDOĞAN - Cumhurbaşkanı - ank erdogan secim ks))"DARBE ÇIĞIRTKANLIĞI YAPAN, ASMAYI, KESMEYİ, ZEHİRLEMİYİ, SÜRMEYİ HESAP EDEN ANTI-DEMOKRATİK SİYASET ANLAYIŞININ DÖNEMİ, İNŞALLAH 31 MART'TA TAMAMEN KAPANACAKTIR."////TÜRKİYE'NİN,TEHT SİYASETİNE DEĞİL HİZMET SİYASETİNE İHTİYACI VARDIR. AK PARTİ OLARAK, KENDİ SEÇİM KAMPANYAMIZI BU ŞEKİLDE YÜRÜTECEĞİZ." AK Parti'nin manifestosunda "gönül belediyeçiliği" ana tema.

((RECEP TAYYİP ERDOĞAN - Cumhurbaşkanı))

18:20 "TEVAZU SAMİMİYET VE GAYRET İLE MEMLEKET İŞİGÖNÜL İŞİ" DİYEREK, "GÖNÜL BELEDİYEÇİLİĞİ" SÖZÜYLE MİLLETİMİZİN

HUZURUNA ÇIKIYORUZ."

Çevreye saygılı, akıllı, benzersiz şehirler,sosyal belediyeçilik, tasarruf ve şeffaflık... Manifestodaki dikkat çeken başlıklar...

((((GRAFİK/ OKUNMAYACAK PERFORE ÜSTÜNDE OLSUN.

ÜST BAŞLIK: İŞTE 11 MADDE LİK AK PARTİ

MANİFESTOSU

1-ŞEHİR PLANLARI

2-ALTYAPI VE ULAŞIM

3-KENTSEL DÖNÜŞÜM

4-BENZERSİZ ŞEHİRLER

5-AKILLI ŞEHİRLER

EK-31. (Devam) TRT politika muhabirliği alanından örnek haber

6-ÇEVREYE SAYGILI ŞEHİRLER

7-SOSYAL BELEDİYESİLİK

8-YATAY ŞEHİRLEŞME

9-HALKLA BİRLİKTE YÖNETİM

10-TASARRUF VE ŞEFFAFLIK

11-DEĞER ÜRETEEN ŞEHİRLER))))

((((SES ERDOĞAN)))AK PARTİLİ BELEDİYESİLERİMİZDE İŞTE BU 11 BAŞLIKTA İFADE ETTİĞİMİZ İLKELER ÇERÇEVESİNDE HİZMET VERECEĞİZ.

Değer üreten şehirler halka birlikte yönetilecek. Belediyelerin kaynakları doğru ve açık şekilde kullanılacak. Manifestoda Erdoğan'ın İstanbul Büyükşehir Belediye başkanlığı yaptığı döneme atıf ile "94 ruhu " ön plana çıktı.

((RECEP TAYYİP ERDOĞAN - Cumhurbaşkanı))

13:30 "MİLLETİMİZİN KARŞISINA 1994 MAHALLİ

İDARELER SEÇİMLERİNDE BU ÜLKENİN CHP'DEN

TEVARÜS ETTİĞİ ÇÖP, ÇUKUR VE ÇAMURLA

MÜCADELE DİYEREK ÇIKTIK. ÇÜNKÜ CHP ÇÖPTÜR

ÇUKURDUR ÇAMURDUR. İSTANBUL'U ÖYLE

DEVRALDIK VE TAMAMEN ARINDIRDIK."

EK-32. TRT politika muhabirliği alanından örnek haber**[KAM SPK]**

AK Parti 12 yeni şarkıyla; "Memleket işi, gönül işi" sloganıyla inecek meydanlara. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan hem adayların tanıtıldığı hem de AK Parti manifestosunun açıklandığı toplantıda Türkiye'nin dört bir yanından gelen partililerle buluştu. Şimdi o toplantıdan izlenimler geliyor ekranlarınıza.

[SESLENDİRME METNİ]

EFEKT// SES: ((RECEP TAYYİP ERDOĞAN- Cumhurbaşkanı)) 02:05:12 31 MART SEÇİMLERİNDE MİLLETİMİZİN KARŞISINA MEMLEKET İŞİ GÖNÜL İŞİ DİYEREK ÇIKIYORUZ.

AK Parti meydanlara "Memleket işi gönül işi" diyerek inecek.

12 yeni şarkıyla seçmenin karşısına çıkacak...

EFEKT/// ((default/h31-cumbaş ak parti seçim bild4)) 01:35:47

((erdoğan bu şarkıyla girdi))

BUGÜNLERE ANLIMIZIN AKIYLA GELDİK. MAZLUM SESİ OLMADIK YILMADIK.

Onlardan biri "Nereden nereye" Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın AK Parti'nin manifestosunu açıkladığı toplantının girişinde de sonunda da o çaldı.

Erdoğan, toplantının sonunda şarkıya eşlik de etti.

EFEKT// ((default/h31-cumbaş ak parti seçim bild4))

02:37:22((ERDOĞAN ŞARKIYA EŞLİK)) ÖNCE MİLLET ÖNCE MEMLEKET HEP BERBER HAYDİ TÜRKİYE...

Toplantıdan saatler öncesinde doldu Ankara Spor Salonu...

ANONS:((ALİ)) ((default/h31-ak parti manifesto detay 3g)) 09:04 ANKARA SPOR SALONUN KAPILARININ AÇILMASIYLA BİRLİKTE SALONUN DOLMASI BİR OLDU. YAKLAŞIK YARIM SAAT İÇİNDE SALONDAKİ BÜTÜN KOLTUKLAR DOLDU.

EFEKT// **ANONS: ((MUSTAFA))** ((default/h31-ak parti salon dışı detay 4g)) 01:38 ANKARA SPOR SALONUNA GİREMEYENLER İÇİN SALONUN HEMEN DIŞINDA DEV BİR ÇADIR KURULDU. YAKLAŞIK 10 BİN KİŞİ KAPASİTELİ BU DEV ÇADIRA VATANDAŞLARIN ÜŞÜMEMELERİ İÇİN ÇOK SAYIDA BU ISITICILARDAN YERLEŞTİRİLDİ. AYRICA HEM TANITIM PROGRAMI HEM DE CUMHURBAŞKANI ERDOĞAN'IN YAPACAĞI KONUŞMA ÇADIRA KURULAN DEV EKRANDAN İZLENEBİLECEK.

RÖP: ((default/h31-ak parti manifesto detay 3g)) 04:32

ERZİNCAN'DAN GELİYORUZ EFENDİM. ++04:42 AKŞAM 8'DE

ÇIKTIK 4 GİBİ GELDİK. -GİREBİLECEK MİSİNİZ SALONA?

-GİREMEDİK GİTTİK DENEDİK GİREMEDİK.

RÖP: ((default/h31-ak parti manifesto detay 3g)) 05:17 İĞNE ATSAM

BULAMAYACAĞIM KADAR KALABALIK BİR ORTAM VAR.

GİRDİM YER BULAMADIM ÇIKMAK ZORUNDA KALDIM.

RÖP: ((default/h31-ak parti manifesto detay 3g)) 06:14 YOL

BOYUNCA UYKUSUZ BİR ŞEKİLDE REİSİMİZİ GÖRMEK

AŞKIYLA BURAYA GELMİŞ BULUNUYORUZ.

EK-32. (Devam) TRT politika muhabirliği alanından örnek haber

EFEKT//

Toplantıda hem adaylar tanıtıldı, hem de manifesto açıklandı. ((02:36:24 BOZKURT İŞARETİ YAPAN ÇOCUK 02: 37:00))

SES: ((RECEP TAYYİP ERDOĞAN- Cumhurbaşkanı)) ((default/h31 cumbaş ak parti seçim bild4))

02:24:36 BÖYLECE SEÇİM KAMPANYAMIZI DA RESMEN BAŞLATMIŞ ++ OLUYORUZ.

AK Parti, 480 mevcut belediye başkanı ile yola devam edecek ((default/h31-cumbaş ak parti seçim bild4

01:03:37 DEĞİŞİKŞAPKALI ADAY))

817 isim ise ilk kez aday gösterildi.

EFEKT// ((default/h31-cumbaş ak parti seçim bild4))

01:29 Erdoğan'ın konuşması sırasında dev pankartlar açıldı.

efekt// ((default/h31-cumbaş ak parti seçim bild4))

02:03:13 ((pankart))

AŞK İLE ÇALIŞMAK BU İŞİN ÖZÜ 31 MART ZAFERİ... AK PARTİNİN SÖZÜ. +++ 01:50:09 BİZİMKİSİ BİR AŞK HİKAYESİDİR. AŞK SEVDİĞİNDE YOK OLMAKTIR.

[İMZA]TRT/MERKEZ/EYLEM

GÖRÜNTÜ (KLİP) BİLGİSİ]

default/h31-ak parti manifesto detay 3g

default/h31-ak parti salon dışı detay 4g

default/h31-cumbaş ak parti seçim bild4

efekt// ((default/h31-cumbaş ak parti seçim bild4)) güzel detay 01:37:15

+++ 01:42:11 ++ 01:45:25 +++01:47:21 ++01:50:45 ++01:52:09

+01:58:07 ++01:58:18 +++02:01:44 +++02:05:24 +++02:06:04

+02:24:58

[KUŞAK]

"MEMLEKET İŞİ, GÖNÜL İŞİ"[MOS:VIZRT-CP2

2020937]"MEMLEKET İŞİ, GÖNÜL İŞİ" /

AK Parti 12 yeni şarkıyla inecek meydanlara]

AK Parti 12 yeni şarkıyla inecek meydanlara

"NEREDEN NEREYE"[MOS:VIZRT-CP2|2020940]"NEREDEN NEREYE"

/ Cumhurbaşkanı yeni seçim şarkısına eşlik etti] Cumhurbaşkanı yeni seçim şarkısına eşlik etti

480 MEVCUT BAŞKAN İLE DEVAM[MOS:VIZRT-CP2|2020944|480

MEVCUT BAŞKAN İLE DEVAM / AK Parti 817 yeni isim aday gösterdi]

AK Parti 817 yeni isim aday gösterdi

SEÇİM KAMPANYASI BAŞLADI[MOS:VIZRT-CP2|2020945|SEÇİM

KAMPANYASI BAŞLADI / Erdoğan'ın konuşması sırasında dev

pankartlar açıldı]

Erdoğan'ın konuşması sırasında dev pankartlar açıldı

[KJ]

RECEP TAYYİP ERDOĞAN- Cumhurbaşkanı[MOS:VIZRT-CP2|2020948|RECEP TAYYİP ERDOĞAN / Cumhurbaşkanı]

[VIDEO]

ÖZGEÇMİŞ

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek lisans	AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Radyo TV Sinema Anabilim Dalı	2008
Lisans	Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo TV Sinema Bölümü	2003
Lise	Erzurum Lisesi	1999

İş Deneyimi Yıl	Yer	Görev
2002-2003	AA Kocaeli Büro Müdürlüğü	Muhabir
2004-2011	AA Erzurum Bölge Müdürlüğü	Muhabir
2011-2012	AA Ankara İç Haberler Editörlüğü	Muhabir
2012-2013	AA Ortadoğu Haberleri Koordinatörlüğü	Diplomasi Muhabiri
2013-2016	AA Ankara İç Haberler Editörlüğü	Politika Muhabiri
2016-2019	Sinop Üniversitesi Gerze MYO	Öğretim Görevlisi
2019-	Hitit Üniversitesi Rektörlüğü	Öğretim Görevlisi

Yabancı Dil

İngilizce

Hobiler

Fotoğrafçılık

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..